

Rapportage

Historisch Vooronderzoek Explosieven

Projectnummer: GPR6105

Onderzoekslocatie: Gehele grondgebied van de gemeente Voorst.

Hoofdvestiging Amsterdam: Dynamostraat 48 - Postbus 20670 - 1001 NR Amsterdam - T 020 6651368
Vestiging Almelo: Bedrijvenpark Twente 305 - Postbus 103 - 7600 AC Almelo - T 0546 578422

K.v.K. Amsterdam: 33 299 426
info@ta-survey.nl - www.ta-survey.nl

Rapportage

Projectnummer: GPR6105
Datum: 13-07-2017

Betreft:
Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven ter plaatse van het gehele grondgebied van de gemeente Voorst.

Opdrachtgever:
Gemeente Voorst
T.a.v. Mevrouw M. Loeters
H.W. Iordensweg 17 7391 KA Twello
Postbus 9000
7390 HA Twello
Tel: 0571 – 27 98 38
E-mail: M.Loeters@voorst.nl
Website: www.voorst.nl

T&A Survey - projectleider:
Drs. Maurice de Cock
Tel: 020 6651368
E-mail: decock@ta-survey.nl

Voor akkoord:

Maurice de Cock
Projectleider

A blue ink signature of Maurice de Cock, written in a cursive style.

Johan Barnhoorn
Senior OCE deskundige

A blue ink signature of Johan Barnhoorn, written in a cursive style.

Michiel van Oers
Afdelingsmanager

A blue ink signature of Michiel van Oers, written in a cursive style.

Sophie Jansen
Historisch specialist

A blue ink signature of Sophie Jansen, written in a cursive style.

Inhoudsopgave

1	Het onderzoek	4
1.1	Achtergrond.....	4
1.2	Projectdoel	4
1.3	Praktijkgericht gebruiken rapportage	5
2	Het onderzoeksgebied	6
2.1	Gegevens onderzoekslocatie	6
2.2	Informatie van opdrachtgever	6
3	Fase 1: Inventarisatie van het bronnenmateriaal	7
3.1	Literatuurstudie.....	8
3.2	Archiefonderzoek.....	12
3.2.1	Gemeentelijk en provinciaal archief.....	13
3.2.2	Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie.....	23
3.2.3	Nederlands Instituut voor Militaire Historie.....	25
3.2.4	Nationaal Archief Den Haag.....	27
3.2.5	Archief van de MMOD	28
3.2.6	Archief van de EOD	29
3.2.7	Overige Nederlandse archieven.....	30
3.2.7.1	NS-archief te Utrecht	30
3.2.7.2	Oudheidkundige Kring Voorst (OKV)	31
3.2.7.3	Defence Overprint kaarten	33
3.2.7.4	Explosievenonderzoeken T&A Survey	34
3.2.8	Getuigenverklaringen	35
3.2.9	Buitenlandse archieven.....	36
3.2.9.1	The National Archives te Londen	36
3.2.9.2	The National Archives and Records Administration te College Park (VS)	38
3.2.9.3	Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	38
3.2.10	Informatie van internet.....	43
3.3	Luchtfoto interpretatie	46
4	Fase 2: Analyse bronnenmateriaal	52
5	Fase 3: Risicoanalyse werkzaamheden	55
5.1	Geplande werkzaamheden	55
5.2	Locatiespecifieke omstandigheden	55
5.3	Afbakening opsporingsgebied.....	55
5.4	Risicoanalyse en advies.....	56
6	Conclusie.....	57
7	Aanbevelingen met betrekking tot de geplande werkzaamheden	96
8	T&A en kwaliteit.....	99

Bijlage 1	CE bodembelastingkaart met onderzoeksgebied.....	100
Bijlage 2	Toelichting gebruik tabellen - in bijlage 3 en hoofdstuk 6	101
Bijlage 3	Chronologische lijst gebeurtenissen.....	104
Bijlage 4a	Overzichtskaart probleeminventarisatie – Volledig.....	280
Bijlage 4b	Overzichtskaart probleeminventarisatie – Archiefstukken	281
Bijlage 4c	Overzichtskaart probleeminventarisatie – Explosieven vondsten.....	282
Bijlage 4d	Overzichtskaart probleeminventarisatie – Luchtfoto interpretatie	283
Bijlage 4e	Overzichtskaart probleeminventarisatie – Contra-indicaties	284
Bijlage 5	Algemene evaluatie van de risico's van explosieven	285
Bijlage 6	Wetgeving en subsidiemogelijkheden voor explosievenonderzoek	287
Bijlage 7	Procedure risicoanalyse	289
Bijlage 8	WSCS-OCE richtlijnen horizontale afbakening verdacht gebied	290
Bijlage 9	Distributielijst.....	294

1 Het onderzoek

Gemeente Voorst gevestigd te Twello ("opdrachtgever") heeft T&A Survey ("T&A") op 17 februari 2017 schriftelijk opdracht verleend voor het uitvoeren van het historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven (verder "explosieven") ter plaatse van het project 'Gehele grondgebied van de gemeente Voorst'.

1.1 Achtergrond

Het onderzoek wordt door de gemeente Voorst gebruikt om inzicht te krijgen in welke gebieden er potentiële risico's aanwezig zijn door de aanwezigheid van CE. Tevens wordt de betreffende informatie gebruikt om te voldoen aan de ARBO verplichtingen bij grondroerende werkzaamheden en informatieplicht met betrekking tot openbare orde en veiligheid.

Het mogelijk voorkomen van explosieven in de ondergrond houdt over het algemeen in Nederland verband met oorlogshandelingen gedurende de Tweede Wereldoorlog ("WOII"). Voorbeelden hiervan zijn bombardementen (zowel geallieerde als Duitse), gevechten (meidagen 1940, bevrijding 1944-1945), verdedigingswerken (mijnenvelden) en dumpingen (verborgen voor vijand, achterlaten van munitie bij overgave of terugtrekking). Aangezien eventueel aanwezige, niet gesprongen explosieven een risico vormen voor de uit te voeren werkzaamheden, is het van belang dat de kans op het aantreffen van explosieven in het onderzoeksgebied onderzocht wordt.

1.2 Projectdoel

Doel van het historisch vooronderzoek is het vaststellen van de risico's op de aanwezigheid van explosieven in de bodem van het onderzoeksgebied op basis van verzameld en geanalyseerd (historisch) feitenmateriaal.

Een volledig vooronderzoek bestaat overeenkomstig het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) uit twee fasen:

1. Inventarisatie van bronnenmateriaal
2. Analyseren van bronnenmateriaal

De inventarisatie van het bronnenmateriaal betreft het verzamelen van historisch feitenmateriaal. Voordat de inventarisatie van start kan gaan, dient het onderzoeksgebied eerst duidelijk omschreven te zijn.

De analyse betreft het analyseren van het aangetroffen feitenmateriaal. Op basis van de analyse kan worden vastgesteld of het onderzoeksgebied onverdacht of (deels) verdacht is. Als het gebied (deels) verdacht is, zullen soort, aantal en verschijningsvorm van mogelijke explosieven worden vastgesteld. Daarnaast wordt het verdachte gebied horizontaal en verticaal afgebakend.

Indien na de inventarisatie en analyse van het bronnenmateriaal (een deel van) het onderzoeksgebied verdacht is verklaard, wordt het opsporingsgebied afgebakend, vindt er een risicoanalyse plaats en wordt er een aanbeveling gedaan met betrekking tot de geplande werkzaamheden.

Deze rapportage is uitgevoerd conform de meest recente richtlijnen van de WSCS-OCE, namelijk het wijzigingsvoorstel dat in 2016 van kracht zal worden. Om aan de WSCS-OCE te voldoen, dienen alle volgens de richtlijnen van de WSCS-OCE, verplichte bronnen geraadpleegd te worden. In onderstaande tabel is een overzicht van de verplichte en tevens aanvullende bronnen opgenomen. Hierin is aangegeven welke bronnen door T&A

geraadpleegd zijn voor het onderhavig onderzoek.

Bron	Raadplegen		Geraadpleegd door T&A
	Verplicht	Aanvullend	
Literatuur	√		√
Gemeentelijk en provinciaal archief	√		√
Nederlands Instituut voor Militaire Historie		√	√
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie	√		√
Nationaal Archief Den Haag	√		√
Explosieven Opruimings Dienst Defensie	√		√
Luchtfotocollectie Bibliotheek Wageningen	√		√
Luchtfotocollectie Topografische Dienst (Zwolle)	√		√
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives		√	√
The National Archives (Londen)		√	√
Bundesarchiv-Militararchiv (Freiburg)		√	√
The National Archives and Records Administration te College Park (VS)		√	
Getuigen		√	√

1.3 Praktijkgericht gebruiken rapportage

De inventarisatie heeft feiten opgeleverd die de aanwezigheid van explosieven doet vermoeden. Analyse van dit feitmateriaal heeft tot de conclusie geleid dat er explosieven binnen het onderzoeksgebied te verwachten zijn. Het onderzoeksgebied is daarmee (deels) verdacht gebied.

Op de CE bodembelastingkaart in bijlage 1 staat het resultaat van de analyse of het onderzoeksgebied verdacht is op de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven. Indien de analyse verdachte gebieden oplevert, dan is dit herkenbaar aan een rode of roze arcering, waarbij roze staat voor een gebied waarvan bekend is dat de bovenlaag naorlogs geroerd is. Groene gebieden zijn de onverdachte gebieden.

Indien er sprake is van een verdacht gebied kan in hoofdstuk 7 worden teruggevonden welke consequenties dit heeft voor de geplande werkzaamheden. Nadere toelichtingen hiervoor staan in hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 6 kan worden teruggevonden tot welke diepte en op welk soort explosieven het gebied verdacht is, met verwijzing naar het betreffende verdachte deelgebied. In hoofdstuk 4 is een nadere onderbouwing hiervan terug te vinden.

De achterliggende feiten, waarop het gebied verdacht is verklaard, zijn te vinden in de chronologische lijst gebeurtenissen in bijlage 3. De bronnen van deze achterliggende feiten zijn middels hoofdstuk 3 te achterhalen.

2 Het onderzoeksgebied

2.1 Gegevens onderzoekslocatie

Geografische ligging en grootte

De onderzoeksgebieden betreffen de volgende locaties:

Het gehele beheersgebied van de gemeente Voorst. De gehele gemeente beslaat 126,47 km². Hiervan bestaat 123,07 km² uit landbodem en 3,4 km² uit waterbodem.

Zie bijlage 1 voor een overzichtskaart.

Bodemopbouw

Voor gegevens over de bodemopbouw zijn 'De Bosatlas van Ondergronds Nederland' (2009) geraadpleegd.

Uit de Bosatlas blijkt dat de lithologie van Gemeente Voorst grofweg omschreven kan worden als rivierklei op rivierzand en riviergrind, en rivierzand en rivierklei met inschakelingen van veen langs de IJssel, met meer naar het westen dekzand met beekleem, beekzand en veen.

2.2 Informatie van opdrachtgever

Opdrachtgever heeft onderstaande informatie geleverd aan T&A.

Kaartmateriaal

Opdrachtgever heeft T&A een digitale topografische kaart met RD-coördinaten (ArcGIS-formaat) ter beschikking gesteld. Hierop staat het onderzoeksgebied aangegeven.

Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid

Opdrachtgever had geen informatie beschikbaar gesteld over de bodemopbouw in het onderzoeksgebied.

Naoorlogse werkzaamheden

Opdrachtgever had geen informatie beschikbaar gesteld over naoorlogse werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied.

3 Fase 1: Inventarisatie van het bronnenmateriaal

Het bronnenmateriaal (literatuur, archiefstukken etc.) wordt bestudeerd op relevante feiten en aanwijzingen die onder meer worden gebruikt voor een goede keuze uit de beschikbare luchtfoto's. Alle betrouwbare bronnen met toegevoegde waarde zijn van belang voor verdere analyse, conclusies en afbakening van (on)verdachte gebieden. In de volgende paragrafen is een overzicht gegeven van de diverse bronnen, die geraadpleegd (kunnen) worden voor historisch vooronderzoek. Per paragraaf is een bron omschreven, met daarin:

- Algemene informatie van de bronnen met een vermelding in hoe verre de bron verplicht of aanvullend is conform de WSCS-OCE;
- Een toelichting op de betrouwbaarheid van de bron;
- Een overzicht van wat voor onderhavig onderzoek is geraadpleegd, met nadere vermelding van de inventarissen, toegangsnummers e.d. op basis waarvan de bronnen herleidbaar zijn;
- Indien een bron niet is geraadpleegd, of er zijn leemtes in kennis, dan staat dit vermeld onder de tabel van de geraadpleegde inventaris;
- De in de bron aangetroffen relevante gebeurtenissen zijn niet uitgewerkt in betreffende paragraaf, maar in één chronologische overzichtstabel in bijlage 3.

Betrouwbaarheid van de bronnen

Conform de richtlijnen in de WSCS-OCE, paragraaf 6.5.2, dient gerapporteerd te worden hoe de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen is ingeschat. De standaard richtlijnen bij T&A staan vermeld per soort bron in de betreffende paragraaf in onderhavig hoofdstuk. Waar in de rapportage afgeweken wordt van deze interne richtlijn, zal dit in de rapportage vermeld en onderbouwd zijn bij de analyse van het bronnenmateriaal in bijlage 3. Tevens geldt dat gebeurtenissen uit bronnen die T&A betrouwbaar acht, geen bevestiging van een tweede bron nodig hebben ter bevestiging van de gebeurtenis. In de regel zal T&A wel - waar mogelijk - een tweede bron raadplegen, omdat dit kan leiden tot een betere afbakening van een verdacht gebied.

Uitwerking van de bronnen

Op basis van de geraadpleegde bronnen is in bijlage 3 een chronologische overzichtstabel opgesteld van de relevante gebeurtenissen in (de omgeving van) het onderzoeksgebied gedurende en na WOII. In de betreffende tabel is elke gebeurtenis voorzien van een uniek markeringsnummer en de bronverwijzing. De kolom 'markering' verwijst naar het markeringsnummer, de kolom 'archief' naar het archief waar de informatie vandaan komt, terwijl de kolom 'bronverwijzing' verwijst naar de herkomst van de informatie binnen het gegeven archief.

Markeringsnummers

Elke relevante oorlogshandeling is voorzien van een markeringsnummer die is weergegeven in de overzichtstabel in bijlage 3 en in de inventarisatiekaart in bijlage 4.

De toevoeging 'indicatief' bij het markeringsnummer geeft weer dat de melding niet nauwkeurig geplaatst kan worden en dus indicatief in de inventarisatiekaart is ingetekend. Een indicatief markeringsnummer kan ook als tekstvlak in de kaart staan. Geen toevoeging geeft aan dat de melding (redelijk) nauwkeurig ingetekend kon worden.

In sommige gevallen blijkt dat een melding zich buiten het onderzoeksgebied bevindt, maar dat één of meerdere bronnen impliceren dat de gebeurtenis wel degelijk in of nabij het onderzoeksgebied plaatsgevonden had of kon hebben. Deze meldingen staan wel in de tabel in bijlage 3, inclusief analyse, maar niet in kaartbijlage 4.

3.1 Literatuurstudie

De eerste – conform WSCS-OCE verplichte – stap in een historisch vooronderzoek is in de regel het raadplegen van de literatuur. Middels de literatuurstudie is een beeld te verkrijgen van algemene oorlogshandelingen in een gebied, meestal met data van deze gebeurtenissen en soms met zeer relevante details die niet in andere bronnen te vinden zijn. Deze studie levert zodoende een overzicht op van gebeurtenissen op basis waarvan gericht gezocht kan worden in diverse nationale en internationale archiefinstellingen.

Voor de literatuurstudie bestaat een aantal standaardwerken dat geraadpleegd wordt, aangevuld met regionale en plaatselijke literatuur. Deze literatuur is deels in bezit van T&A en wordt aangevuld met literatuur uit de Koninklijke Bibliotheek ("KB"), het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie ("NIOD"), het gemeentearchief en/of plaatselijke bibliotheken en historische verenigingen.

Betrouwbaarheid van de bron

Literatuur voor historisch vooronderzoek loopt in betrouwbaarheid uiteen van weinig betrouwbaar tot zeer betrouwbaar. Dit komt doordat boeken geschreven kunnen zijn door auteurs met zeer uiteenlopende achtergronden in opleiding, ervaring en motivatie voor het schrijven van het stuk en ook sterk uiteenlopende bronnen gebruikt kunnen hebben. Voor literatuur gelden de volgende richtlijnen om de betrouwbaarheid in te schatten van:

Geschiedenisboeken van (lokale) amateurs versus gerenommeerde geschiedkundigen

Een van de grote verschillen in betrouwbaarheid van literatuur wordt veroorzaakt door de achtergrond van de betreffende auteur. Boeken van gerenommeerde auteurs als V.E. Nierstrasz, L. de Jong, H. Amersfoort, E.H. Brongers en C. Klep worden als betrouwbaar gezien. Deze boeken zijn gebaseerd op uitvoerig onderzoek in archieven en naslagwerken, interviews met getuigen en een brede kennis van de gebeurtenissen in WOII.¹ De inhoud van boeken van amateurhistorici loopt echter sterk uiteen wat betreft de kwaliteit en betrouwbaarheid. De onderzoeken kunnen nogal summier zijn, bronverwijzingen ontbreken vaak en bij nadere bestudering blijken diverse aspecten van gebeurtenissen door elkaar gehaald. In de regel dienen dergelijke bronnen in de literatuur middels een andere bron bevestigd te worden.

Boeken gebaseerd op archiefstukken

Voor sommige boeken is uitvoerig archiefonderzoek uitgevoerd en in de betere boeken zijn archiefstukken geciteerd of is een afdruk van relevante archiefstukken opgenomen. In de regel zijn deze archiefstukken ook ingezien tijdens het archiefonderzoek, maar in sommige gevallen zijn deze archiefstukken niet te achterhalen (zoals de zogenaamde 'gele briefjes' die gebruikt zijn in het boek "het spoorwegbedrijf in oorlogstijd" van C. Huurman). In dergelijke gevallen gelden dezelfde richtlijnen met betrekking tot de betrouwbaarheid als omschreven in deze bijlage bij de betreffende archiefinstelling. Naast het gemelde boek van Huurman, geldt dit ook voor het veel gebruikte boek "En nooit was het stil" van G.J. Zwanenburg, dat gebruik heeft gemaakt van Flight Reports en archiefstukken uit Nederlandse en buitenlandse archiefinstellingen.

---

¹ Hierbij moet wel altijd in ogenschouw genomen worden, wanneer de boeken geschreven zijn en wat de bronnen waren, zeker wat betreft de meidagen 1940. Door diverse auteurs zijn voor hun boeken over de meidagen verslagen van de Nederlandse officieren en troepen gebruikt (dit betreft de stukken uit collectie 409 van het NIMH). Hoewel de meesten ervan vlak na de strijd zijn geschreven, is er ook een aantal dat in de jaren na WOII pas geschreven is en daarmee minder nauwkeurig zal zijn. Bovendien zullen de verslagen van de Nederlandse troepen – bewust of onbewust – overdreven zijn in de gebeurtenissen. Dit blijkt uit zaken zoals meldingen van Duitse pantserwagens bij de Grebbeberg (die daar nooit geweest zijn in mei 1940) en uit tegenstrijdigheden die soms optreden tussen het verslag van een verantwoordelijke officier en dat van een soldaat die ook aanwezig was. Veel boeken die net na WOII geschreven zijn, hebben (soms sterk) de neiging de handelingen van het Nederlandse leger en de omvang en kracht van het Duitse leger te overdrijven. Neemt niet weg dat dit soort werken van gerenommeerde auteurs vaak de beste bronnen zijn voor oorlogshandelingen in mei 1940 en bij de bevrijdingsgevechten in 1944/1945.

Dagboeken uit WOII

Meldingen in dagboeken uit WOII worden in de regel als betrouwbaar voor een gebeurtenis gezien, maar niet voor de details omtrent de betreffende gebeurtenis. Hierbij moet rekening gehouden worden met de specifieke melding van het gebeurde, of de auteur van het dagboek dit zelf meemaakte of uit tweede hand vernam en de leeftijd en functie van de auteur. De opgeschreven eigen ervaringen zijn betrouwbaar, omdat ze kort na een gebeurtenis zijn genoteerd. Vaak bevatten ze ook details die in andere bronnen niet vermeld zouden worden. Anderzijds zijn omschreven gebeurtenissen in dagboeken in de regel vaak overdreven en zijn de auteurs vrijwel uitsluitend leken op het gebied van explosieven. Aantallen en soorten explosieven zullen daardoor middels een andere bron bevestigd moeten worden. Wat in dagboeken genoteerd is uit tweede hand is vaak matig betrouwbaar en dient middels tweede bron bevestigd te worden.

Overzichtslijst gebruikte literatuur

Voor de literatuurstudie zijn de onderstaande boeken geraadpleegd. In de kolom "bronverwijzing" staat de afkorting die in de chronologische lijst van gebeurtenissen in bijlage 3 gebruikt is om naar het betreffende boek te verwijzen.

Auteur	Titel	Uitgegeven	Bronverwijzing
-	Commemoration operation Cannonshot: crossing of the IJssel river 1945-1990 / Ter herdenking operatie Cannonshot: oversteek van de IJssel 1945-1990.	z.p. 1990	CoC (1990)
Amersfoort, H. e.a.,	Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied	Den Haag 2005	Amersfoort (2005)
Brinkhuis, A.E.,	De fatale aanval: 22 februari 1944: de waarheid over de mysterieuze Amerikaanse bombardementen op Nijmegen, Arnhem, Enschede en Deventer	Nijmegen 1989	Brinkhuis (1989)
Brongers, E.H.,	Inventarisatie uit diverse bronnen van in de meidagen van 1940 Tijdens of door de strijd in Nederland neergeschoten, vernielde Of door vuur beschadigde Duitse vliegtuigen, weergegeven per Provincie of gebied	Wijnandsrade 2008	Brongers (2008)
Bloem, A.A.,	Van De Kar af gezien: bezettingsjaren 1940-1945: oorlogsdagboek van A.A. Bloem	Voorst 1990	Bloem (1990)*
Bollen, H. e.a.,	Canadezen in actie : Nederland najaar '44 - voorjaar '46	Warnsveld 1994	Bollen (1994)
Bogaarts, M. e.a.,	Bevrijding & wederopbouw : naoorlogse perikelen in het bevrijde Gelderland	Nijmegen 2010	Bogaarts (2010)
Bosch, B. ten,	Handleiding bij de fotoroute 'Cannonshot' op de Wilpse Klei op 3, 4 en 5 mei 2003	Twello, 2003	Bosch (2003)
Bourgondiën, K. e.a. (red),	Nijbroek momenten uit de geschiedenis van en plattelandsgemeenschap	Apeldoorn 1998	Bourgondiën (1998)
Cooper, A.W.,	Air Battle of the Ruhr. The RAF offensive march - july 1943	Barnsley 2013	Cooper (2013)
Crebolder, G. e.a.,	Bevrijdingsatlas Veluwe	Barneveld 1985	Crebolder (1985)
Elfrink, J. (red.),	De inval, bezetting en bevrijding van Voorst en omgeving van 1940-1945	Eerbeek 1989	Elfrink (1989)
Elfrink, J. (red.),	De inval, bezetting en bevrijding van Voorst en omgeving: 1940-1945: deel II	Voorst 1994	Elfrink (1994)
Everts, H.H.,	Uit de geschiedenis van Twello	Twello z.j.	Everts (z.j.)
Franken, H. en Visser, B.,	Van Doerfart tot Klarenbeek	Twello 1998	Franken (1998)
Goot-van Eck, G.H. van der, Schutte Geurtsen, J.A.M., Sevenster, L.,	Oorlogsherinneringen: van ooggetuigen uit de gemeente Voorst	Twello 1995	Goot- Van Eck (1995)
Grimm, P. e.a.,	Vliegvelden in oorlogstijd	Amsterdam 2009	Grimm (2009)
Hattink, J.,	Voorst, oude boerderijen en hofsteden, ca. 300 jaar geleden Publicatie 12, Vereniging Veluwse Geslachten	1982	Hattink (1982)
Huurman, C.	Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd, 1939 - 1945	Eindhoven 2001	Huurman (2001)
Kedde, G.J.,	Twello in oude ansichten	Zaltbommel	Kedde (2008)

Auteur	Titel	Uitgegeven	Bronverwijzing
		2008	
Kedde, G.J.,	Voorst in oude ansichten	Zaltbommel 1972	Kedde (1972)
Klep, C. (red.),	De bevrijding van Nederland 1944-1945, oorlog op de flank	Den Haag 1995	Klep (1995)
Korthals Altes, A.,	Luchtgevaar, luchtaanvallen op Nederland 1940-1945	Amsterdam 1984	Korthals Altes (1984)
Loggen, F.,	De piloot in de kersenboom. En andere oorlogsverhalen uit Diepenveen. Historische reeks Diepenveen	Olst 2011	Loggen (2011)
Middlebrook, M., et al,	The Bomber Command War Diaries. An operational reference book 1939-1945	Leicester 2000	Middlebrook (2000)
Museum de Waag,	Alledaags leven: herinneringen aan Deventer in oorlogstijd: acht interviews, een dagboek en twee persoonlijke verhalen	Deventer, 1995	Museum (1995)
NFLA	NFLA Recoverylist	2003	NFLA (2003)
Nierstrasz, V.E., e.a.	De strijd op Nederlands grondgebied tijdens Wereldoorlog II, boek III Deel 2E De krijgsverrichtingen ten Oosten van de IJssel en in de IJssellinie mei 1940	's-Gravenhage	Nierstrasz
Oudheidkundige Kring Voorst	Old Twello : het dorp door de jaren heen	Voorst 1995	OKV (1995)
Pater, de B.C., Schoenmaker, B., e.a.,	De Grote Atlas van Nederland 1930-1950	Utrecht 2011	Pater (2011)
Peters, C.,	Gelderland bevrijd	Hulst 1993	Peters (1993)
RailMaps	Bombardementenkaart ProRail (gebaseerd op onderzoek Zwanenburg)	-	RailMaps
Smit, K.,	De Posterenk in oorlogstijd en wederopbouw	2016	Smit (2016)
Smith, S.C.,	From St Vith to Victory: 218 (Gold Coast) Squadron and the Campaign Against Nazi Germany	Barnsley 2015	Smith (2015)
Speelziek, J.J.,	Op Den Toega naar Teuge	Teuge 1991	Speelziek (1991)
Struppert, C.B.,	Onrust over de Worp : belevenissen van de bewoners van den linker-IJsseloever gedurende de bange jaren 1940-1945	Deventer 1945	Struppert (1945)
Studiegroep luchtoorlog 1939-1945	Verliesregister		Verliesregister NIMH
Tijink, C. en Rouwenhorst, P.,	Apeldoorn in de tweede wereldoorlog: een kroniek	Apeldoorn 2005	Tijink (2005)
Verhoeven, D.,	Gelderland 1900-2000	Zwolle 2006	Verhoeven (2006)
Vos, K.H. (red.),	Deventer 1940-1945: het begin, de donkere jaren, de bevrijding	Deventer, 1985	Vos (1985)
Vos, K. en Hilbrink, J.,	Klakkende laarzen aan de IJssel: Deventer en zijn inwoners in de Tweede Wereldoorlog	Nieuwegein 1995	Vos (1995)
Vredenberg, J.,	765-1965: 1200 jaar Wilp	Wilp 1965	Vredenberg (1965)
Vredenberg, J.,	Geschiedenis van Terwolde, Nijbroek	Deventer 1968	Vredenberg (1968)
Vught, H. van,	100 jaar St. Martinuskerk Duistervoorde	Duistervoorde 1988	Vught (1988)
Westerhuis-Duvoort, M.,	Herdenkingsmonumenten & kunst in de openbare ruimte in de gemeente Voorst	Twello 2011	Westerhuis (2011)
Westerhuis-Duvoort, M.,	Zes eeuwen Duistervoorde. Kroniek van een buurtschap	Twello 2013	Westerhuis (2013)
Zuehlke, M.,	On to Victory: The Canadian Liberation of the Netherlands, March 23-May 5, 1945	Vancouver 2010	Zuehlke (2010)
Zwanenburg, G.J.,	En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog – delen I en II	z.p., z.j.	Zwanenburg (z.j.)

* Zie voor deze informatie ook onder de Internet uitwerkingen van BLOEM van de Kroniek van Apeldoorn

Leemte in kennis:

- Geen.

Uitwerking van de literatuur

Alle bronnen zoals weergegeven in de bovenstaande tabel zijn geraadpleegd. Echter door de vele overlap in het feitenmateriaal in de verschillende bronnen (ook met informatie van het internet) komt het voor dat niet alle bronnen bij de desbetreffende gebeurtenis

zijn weergegeven. Alle bovenstaande bronnen zijn wel gecontroleerd met betrekking tot deze gebeurtenissen en eventueel aanvullende informatie is verwerkt.

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2 Archiefonderzoek

Archiefstukken zijn de meest belangrijke informatiebron voor een historisch onderzoek. Ze hebben doorgaans de meest accurate en betrouwbare gegevens die voor een onderzoek nodig zijn, omdat het vaak primaire bronnen betreffen waarvoor de informatie is vastgelegd korte tijd nadat een gebeurtenis plaatsvond. De stukken bestaan onder meer uit processen-verbaal en dagrapporten, maar soms ook uit foto's van oorlogsvoorvallen en militaire verslagen waarin planning en uitvoering alsmede resultaten en gebruikte explosieven zijn vastgelegd.

Archiefstukken voor historisch onderzoek liggen in verschillende archieven in Nederland en in enkele buitenlandse archiefinstellingen. Aan hand van de richtlijnen in de WSCS-OCE en door de onderzoeker is bepaald welke archieven geraadpleegd dienen te worden voor het onderzoek en of de aangetroffen informatie relevant is of niet. Per archief is een inventarisatie opgemaakt van de dossiers waarin relevante informatie verwacht mag worden. Deze dossiers zijn ingezien en de inhoud is beoordeeld op relevantie.

Een stuk is niet relevant indien het geen indicaties of contra-indicaties voor de mogelijke aanwezigheid van explosieven in het onderzoeksgebied of de directe nabijheid ervan bevat. De geraadpleegde inventarissen, toegangsnummers en stukken zijn per archief in overzichtstabellen weergegeven in de volgende paragrafen bij de betreffende archiefinstelling. Voor al deze archieven geldt, dat in de laatste kolom van de tabel van de inventarisatie is aangegeven of een inventaris als relevant is beschouwd. Indien de stukken niet als relevant werden beschouwd, dan is middels een nummer aangeduid waarom een inventaris niet relevant is bevonden.

De vermelde nummers in de tabel van de inventarisatie van elk archief staan voor het volgende:

1. De in de stukken gemelde gebeurtenissen zijn te ver van het onderzoeksgebied om relevant te zijn;
2. De stukken melden geen (aan) explosieven (gerelateerde gebeurtenissen);
3. De stukken melden geen relevante naoorlogse werkzaamheden;
4. De stukken missen in het archief.

De relevante stukken zijn verder uitgewerkt en geanalyseerd in het chronologische overzicht in bijlage 3.

3.2.1 Gemeentelijk en provinciaal archief

Archiefstukken uit gemeentearchieven bevatten in de regel de meest gedetailleerde en betrouwbare informatie voor oorlogshandelingen in de gemeente, getroffen locaties, afhandelingen betreffende het zoeken en/of ruimen van explosieven en naoorlogse werkzaamheden. Meestal zijn deze stukken in een lokaal gemeentearchief terug te vinden, maar in andere gevallen liggen dergelijke stukken in provinciale of regionale archieven. Bij het raadplegen van het gemeentelijke en provinciale archief worden conform de WSCS-OCE ten minste stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde CE en oorlogsschaderapporten geraadpleegd. Tevens is bij de gemeente nagevraagd of er in het verleden reeds onderzoeken zijn uitgevoerd naar de aanwezigheid van explosieven.

Betrouwbaarheid van de bron

Archiefstukken uit het gemeentearchief of provinciaal archief zijn in de regel betrouwbaar, hoewel dit iets kan verschillen per soort archiefstuk.

Processen-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst (LBD), politie en brandweer

Processen-verbaal van de LBD, politie en brandweer zijn betrouwbare weergaven van de situatie zoals waargenomen tijdens en/of na een gebeurtenis. Ze zijn meestal opgesteld kort na een gebeurtenis en op basis van waarnemingen van de verbalisant of directe medewerkers en betreffen in de regel objectieve constatering, zonder overdrijving van feiten in eigen belang. Deze stukken worden betrouwbaar geacht betreffende het plaatsvinden van een gebeurtenis, de betroffen locatie(s), de afhandeling van de gebeurtenis door de autoriteiten en andere zaken die betrouwbaar vanuit de positie van de verbalisant konden worden bepaald. Hieronder valt dus bijvoorbeeld wel het aantal bommen dat ontplofte, maar meestal niet het aantal afgeworpen bommen, aangezien dit zelden betrouwbaar waargenomen kon worden.

Stukken betreffende aangetroffen/geruimde explosieven

Deze stukken worden als betrouwbaar gezien aangezien deze stukken meestal zijn opgesteld kort na het aantreffen/ruimen van de explosieven en op basis van waarnemingen van de verbalisant of directe medewerkers en betreffen in de regel objectieve constatering, zonder overdrijving van feiten in eigen belang.

Oorlogsschaderapporten

De betrouwbaarheid van oorlogsschaderapporten is wisselend, maar over het algemeen redelijk betrouwbaar. De ervaring leert dat bij schaderapporten twee belangrijke factoren meespelen voor de betrouwbaarheid van de melding. Ten eerste de melder van de schade. Indien de schade is geconstateerd door de LBD, politie of brandweer, kan gesteld worden dat het een betrouwbare melding betreft. Bij een schadeclaim van de eigenaar bestaat de kans echter dat er sprake is van fraude. Bovendien zijn dergelijke claims vaak ook van lange tijd na de gebeurtenis (vaak naoorlogs) waardoor de datum en oorzaak van de schade niet erg betrouwbaar zijn. Een tweede factor die meespeelt is de datum van de melding ten opzichte van de datum van de gebeurtenis. Meldingen van maanden of jaren na de gebeurtenis melden vaak de verkeerde datum en/of oorzaak van de schade. Indien schademelding door de eigenaar is gedaan en/of van lang na de gebeurtenis is, dient de melding bij voorkeur door een tweede bron bevestigd te worden, of wordt onderbouwd waarom de melding als (on)betrouwbaar wordt gezien.

Overzichtslijst geraadpleegde gemeentearchieven en inventarissen

Archief gemeente Brummen

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Regionaal Archief Zutphen. De volgende archieven zijn geraadpleegd:

2003 - Gemeentebestuur van Brummen (1921-1946)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
689	Stukken betreffende de organisatie en taakuitoefening van de Luchtbeschermingsdienst Brummen, 1935-1946 N.B. Bevat tevens stukken over luchtaanvallen, telefoonverbindingen oorlogsschade, bescherming en evacuatie van de burgerbevolking en (militaire) oefeningen.	Ja

Leemte in kennis gemeentearchief

- Geen relevante.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Archief gemeente Deventer

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek Deventer. Uit eerder onderzoek van T&A blijkt dat er in diverse archieven betreffende de gemeente Deventer relevante informatie staat voor het onderhavige onderzoeksgebied. De volgende archieven zijn geraadpleegd:

757 - Luchtbeschermingsdienst Deventer 1937-1950		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
42	Processen-verbaal van bomaanvallen, neergestorte vliegtuigen, luchtalarm ed. opgemaakt door de Deventer politie	Ja

759 - Politie Gemeente Deventer		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
701-1	Luchtbeschermingsdienst nr. 1-25	Ja
701-4	L6,41 Luchtbeschermingsdienst, processen-verbaal betreffende personen gedood door luchtaanvallen, nr. 41,38-130	Ja
724-2	X14-67 Vergunning- en verlofhouders; mijnen, ontploffingen; burgerwacht; algemene voorschriften; na 11 uur op straat zijn; dankbetuiging voor hulp; hamsterwet; verkeersvoorschriften; vernietiging dranken; autobusdiensten; fotograferen	Ja

1340 - Verzameling documenten betreffende Tweede Wereldoorlog		
Fotokopieën van gedeelten van oorlogsdagboeken "wardiaries", vnl. debriefingsrapporten, betreffende aanvallen in en om Deventer door onderdelen van de geallieerde luchtmacht en landmacht.		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
7a	Gedeelte Genie 1e Canadese Infanterie Divisie. Oversteek IJssel, april 1945	Ja
7b	3e Infanterie Brigade. 1e Can. Inf. Divisie. Oversteek IJssel. Opmars naar Apeldoorn, april 1945	Ja
7c	1e Canadese Inf. Brigade. 1e Can. Inf. Divisie. Oversteek over de IJssel. Opmars naar Apeldoorn, april 1945	Ja
7h	2e Canadese Inf. Brigade. 1e Can. Inf. Divisie. Oversteek IJssel. Opmars Apeldoorn, april 1945	Ja
7j	6e Can. Tankregiment (1ste Hussars). 1e Can. Inf. Divisie. Oversteek IJssel. Apeldoorn, april 1945	Ja
7k	Can. artillerie regimenten. 1e Can. Inf. Divisie. Oversteek IJssel. Aanval op Apeldoorn, april 1945	Ja
7m	27. C.A.R. - Sherbrooke Fus. Regt.	Nee, 1
7p	7. C.I.B. (HQ / RRR / Can. Scott)	Nee, 1
7s	1st Div. Infantry (HQ 1 CIB + H&PER + 48th Highrs, HQ 2 CIB + PPCLI + LER, HQ 3 CIB + R22R + CYR)	Ja
7v	3rd Div. Artillerij (12 Field Regt. RCA, 13 Field Regt. RCA, 14 Field Regt. RCA, 4 LAA Regt. RCA, 3 Anti-tank Regt. RCA, 7 Cdn. Recce Regt.)	Nee, 1
7z	9 CIB, HQ (Highland light Inf., Stormont, Dundas & Glengarry Hights. North Nova Scotia Highrs)	Nee, 1

1340 – Verzameling documenten betreffende Tweede Wereldoorlog		
Fotokopieën van gedeelten van oorlogsdagboeken "wardiaries", vnl. debriefingsrapporten, betreffende aanvallen in en om Deventer door onderdelen van de geallieerde luchtmacht en landmacht.		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
7ee	Collectie H.M. van Sabben. Fotocopieën "wardiaries", geallieerde luchtmachtonderdelen betr. bomaanvallen Deventer + statement (getuigenverklaring) = escape-report. Reginald Moreton. Betreft Deventer 14 febr. 1944,1944/1945	Ja

1382 - Gemeentebestuur van Deventer II (1930-1950)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
459	Dossier inzake de herbouw van de bij de bevrijding afgebrande boerderij Yperenberg op de Bolwerksweide, met tekeningen, 1947-1949	Ja
1404	Stukken betreffende de vernietiging van waterbouwkundige werken door de Wehrmacht en de organisatie 'Todt', 1944-1946	Ja
1409	Stukken betreffende het opsporen van mijnevelden en ander oorlogstuig, 1940-1946.	Ja
1429	Stukken betreffende burgerslachtoffers van het oorlogsgeweld, 1940-1948.	Ja

1441 - Gemeentebestuur van Deventer III (1951-1990)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
478	Ruiming oorlogsexplosieven, 1985/1991	Ja

Leemte in kennis gemeentearchief

- Geen relevante.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Archief gemeente Voorst

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het gemeentearchief Voorst te Twello.

In de diverse archiefstukken en oorlogsdokumentatiemappen (verzameling van diverse documenten) komen regelmatig dubbele meldingen/stukken voor. De relevante informatie is hier uitgefilterd en verwerkt. Indien er (veelal in de oorlogsdokumentatiemappen) meldingen zaten die reeds veelvuldig in andere bronnen voorkwamen of waarvan de originele bron bijvoorbeeld de Kronijck van de Oudheidkundige Kring Voorst betrof, dan zijn de meldingen niet nogmaals gemeld met als bron het gemeentearchief, tenzij er relevante aanvullende informatie in deze mappen werd gemeld.

Van gemeentearchief Voorst zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0107 - Secretariearchief van de gemeente Voorst, 1940-2002		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
3	Lijst, waarin gegevens van geallieerde vliegtuigen, die in de periode 1 maart 1943-19 maart 1945 zijn neergestort in de gemeente Voorst, worden vermeld, 1945	Ja
4	Correspondentie tussen de burgemeester en het Commissariaat Militair Gezag, district Apeldoorn, 1945	Nee, 2
9	Particuliere bewakings- en beveiligingsdiensten, 1940-1952	Nee, 2
11	Graven van Nederlandse militairen en burger-verzetsslachtoffers, 1941-1964	Nee, 2
12	Naamlijsten/graven van Duitse en geallieerde militairen. Grafonderhoud/herbegraving, 1943-1963	Ja
17	Correspondentie met de Nederlandse Spoorwegen, 1945	Nee, 2
24	Stukken betreffende de herinrichting van vliegveld Teuge ten behoeve van de Duitse weermacht, 1940	Nee, 2
25	Verslag van de hulpverlening na beschietingen en bombardementen in de periode oktober 1944-april 1945. Kopie, 1945 <i>Het verslag werd samengesteld in november 1945 door E.J.G. Nijhuis, lid van de vereniging EHBO, afd. Twello. Het origineel berust elders. In de documentatiecollectie van het GA Voorst is een getranscribeerd en aangevuld exemplaar beschikbaar, dateren uit 1987.</i>	Ja
27	Politierapporten. Met bijbehorende stukken, 1941-1942	Nee, 2
29	Calque van een kadestraal kaartje met daarop aangegeven de bomschade van 11 januari 1944 aan de Koestraat, z.d.	Ja

0107 - Secretariearchief van de gemeente Voorst, 1940-2002		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
3	Lijst, waarin gegevens van geallieerde vliegtuigen, die in de periode 1 maart 1943-19 maart 1945 zijn neergestort in de gemeente Voorst, worden vermeld, 1945	Ja
32	Verslagen van besprekingen van de Ortskommandant te Apeldoorn met de burgemeesters van de tot zijn gebied behorende gemeenten, 1940	Nee, 2
37	Lijst van burgerslachtoffers, die na 1 september 1944 om het leven zijn gekomen als gevolg van bombardementen en beschietingen.	*
38/15	Gemeenteraad. Noodraad, 1945	Nee, 2
278/3	Oorlogsschade. Vergoeding publiekrechtelijk eigendom, 1946-1960	Ja
279/7	Burgemeester. Correspondentie, 1943-1965	Nee, 2
0715/1	PV-04552 Ruiming van explosieven, 1981-1983	Ja
872/5	Militaire graven, 1940-1976	Nee, 2
1036/3	Oorlogsschade. Schade aan wegen en gebouwen, 1948	Ja
1151/4	PV-4553 Explosieven, 1953-1980	Ja
1385/3	PV-04550 Explosieven, 1943-1985	Ja
1385/4	PV-04551 Explosieven, 1986-1992	Ja
1779/1	PV-04593 Gevaarlijke stoffen, 1992	Ja
2034/2	VO-5633 Gevaarlijke stoffen, 1993-1999	Ja

* De inhoud van deze map is hetzelfde als de slachtofferlijst die op de website van de gemeente Voorst te zien is. Zie hiervoor de meldingen van de website.

Gemeentewerken Voorst, 1940-1955		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
GW-1	Stukken betreffende schadeloosstelling van door oorlogsgeweld veroorzaakte schade aan goederen. Met lijsten van getroffen percelen. 1940-1945	Ja
GW-2	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 1-265	Nee, 2*
GW-3	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 266-569	Nee, 2*
GW-4	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 570-868	Nee, 2*
GW-5	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 869-1150	Nee, 2*
GW-6	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 1151-1400	Nee, 2*
GW-7	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 1401-1650	Nee, 2*
GW-8	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 1651-1900	Nee, 2*
GW-9	Oorlogsschaderegister, met daarin opgetekend alle relevante informatie over het ontstaan van de schade aan gebouwd onroerend goed en de afwikkeling ervan. Folio 1901-2150	Nee, 2*
GW-11	Schadedossiers van door oorlogsgeweld getroffen gebouwd onroerend goed. Op adres geordend. 1945-1954	Ja*

* Deze stukken zijn specifiek ingezien voor diverse specifieke data waarvoor eventuele schade meldingen een toegevoegde waarde zou hebben.

0911 - Stichting voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Voorst		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
77	Stukken betreffende het uitwisselen van correspondentie tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, 1939-1954; met hiaten	Nee, 2

1103 - Schildersbedrijf Siero		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
3	Stukken betreffende de zoekactie naar bommen uit de tweede wereldoorlog in de wijk Doornweerd C, 1991	Ja

1303 - Hervormde gemeente Wilp, 1672-1972		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
01.10	Brief betr. zitplaatsen C. Crommelin/ restauratie kerkgebouw (KV-II), 1938/1952	Ja
07.05	Oudheidkundig rapport betr. het kerkgebouw, 1949	Ja

1303 - Hervormde gemeente Wilp, 1672-1972		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
11.17	Restauratie kerk, 1947-1951	Ja
12.01	Restauratie (tekeningen, foto's, rekeningen), 1948	
23.16	Restauratie kerk, 1949-1951	Nee, 2

1403 - Bloem, A.A., 1926-1955		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
-	Is identiek aan het boek 'Van De Kar af gezien: bezettingsjaren 1940-1945: oorlogs-dagboek van A.A. Bloem'	*

* Zie voor deze informatie het betreffende boek onder literatuur of onder de Internet uitwerkingen van BLOEM van de Kroniek van Apeldoorn.

1506 - Documentatiecollectie, 20e eeuw		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
-	Oorlogsdocumentatiemappen WOII 1939-1945, Mobilisatie en Bezetting, Bevrijding	Ja
Oorlogs-dossier 1	Historische bijzonderheden bezettingstijd 1940-1945 O.m. maatregelen tegen de Joden, tewerkstelling personen in Duitsland enz.	Nee, 2
Oorlogs-dossier 2	Historische bijzonderheden van na de bevrijding 1945 Landverraders, tribunalen, enz.	Nee, 2

Gemeente Voorst, afdeling Bureau Kabinet en Voorlichting		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
-	48th Highlanders of Canada. Uittreksel uit het oorlogsdagboek betreffende de bevrijding van de gemeenten Apeldoorn en Voorst	Ja

Leemte in kennis gemeentearchief

- Er zijn geen rapporten van de luchtbeschermingsdienst of relevante politierapporten aangetroffen. Het is bekend dat deze niet bewaard zijn gebleven.
- Slechts een gering aantal dossiers betreft de periode 1940-1945. De oorzaak zou zijn dat er vlak na de bevrijding veel vernietigd is uit het archief.
- Er zijn geen adresbroeken van (vlak) na de oorlog beschikbaar in het archief. Volgens de archivaris was dit omdat het vooral een plattelandsgemeenschap betrof.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Gemeente Voorst

De opdrachtgever, gemeente Voorst, heeft informatie met betrekking tot historische onderzoeken en opsporingsonderzoeken aan T&A beschikbaar gesteld. Uit deze grote bron van informatie is alleen relevante, aanvullende informatie verwerkt. Ook uit de rapporten van de beschikbare, reeds uitgevoerde explosievenonderzoeken zal alleen aanvullende relevante informatie voor het huidige onderzoek worden uitgewerkt.

Behalve de door de gemeente aangeleverde stukken worden in de onderstaande lijst ook de bij T&A beschikbare rapporten van derden vermeld.

Gemeente Voorst		
Omschrijving rapporten/stukken	Herkomst bron	Aanvulling
Brief en bijlagen afkomstig van o.a. Korporaal H.J. Logger, onderwerp: oorlogsmunitie, d.d. 27-03-2001 (bij Gemeente Deventer binnen gekomen op 29-03-2001, nummer 01.5533)	TA-archief (origineel van de gemeente Deventer ontvangen)	Ja
Nader onderzoek conventionele explosieven Spoortraject Apeldoorn-Enschede, KES, d.d. 25 november 2003	TA-archief	-
Lagen ArcGIS betreffende oorlogshandelingen o.a. afkomstig uit: <ul style="list-style-type: none"> • Munitieonderzoek, toelichting op de basisrisicokaart, Gemeente Deventer, M. Weernink, Saxion Hogeschool Deventer, d.d. 10 augustus 2007 • Bommen op ons pad, Beldeisinstrument Tweede Wereldoor- 	TA-archief (origineel van de gemeente Deventer ontvangen)	Ja

Gemeente Voorst		
Omschrijving rapporten/stukken	Herkomst bron	Aanvulling
log munitie binnen ruimtelijke ordeningsprocessen in de Gemeente Deventer, Gemeente Deventer, W. Plasman, Saxion Hogeschool Deventer, d.d. 27 juni 2007 Lagen betreffen o.a.: Luchtaanvallen/Blindgangers		
Probleeminventarisatie naar de aanwezigheid van conventionele explosieven 'Dijkteruglegging Zutphen', ECG, d.d. maart 2008	TA-archief	-
Probleeminventarisatie naar de aanwezigheid van conventionele explosieven 'Dijkverleggingen Cortenoever, Voorsterklei en de Hoogwatergeul te Zutphen', ECG, d.d. 12 september 2008	TA-archief, Gem. Voorst	-
Impulsbaggeren Nautische ondieptes IJssel. Probleemanalyses Niet Gesprongen Explosieven, DHV, B3037-74.001, versie 1, d.d. 23 juli 2009	TA-archief	Ja
Procesverbaal van oplevering 'RvdR proefsleuven Deventer, Saricon, 72543-2-PvO-01, d.d. 31 augustus 2009	TA-archief (origineel van de gemeente Deventer ontvangen)	Ja
Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van Conventionele Explosieven in het onderzoeksgebied 'Bedrijvenpark A1 te Deventer, ECG, 169-009-PIA-001, d.d. september 2009	TA-archief (origineel van de gemeente Deventer ontvangen)	Ja
Proces-verbaal van oplevering "Opsporen Conventionele Explosieven - OCE Twello - Frans Halsstraat", KWS, kenmerk 790014 d.d. 28 oktober 2009	Gem. Voorst (reeds in 2012 ontvangen)	Ja
Rapportage detectieonderzoek 'Voorsterklei' te Voorst, ECG, kenmerk 246-007-DE-02, d.d. 13 december 2010	Gem. Voorst	Ja
Waterbodemonderzoek IJssel (opleveringsrapporten aDeDe), DHV, dossier AC9069-232-100, d.d. 29 augustus 2011	Gem. Voorst	Ja
Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van conventionele explosieven 'Rondweg N345 te Voorst (Gld)', ECG, kenmerk 160-011-VO-01, d.d. oktober 2011	TA-archief	Ja
Eindrapportage benaderonderzoek 'Voorsterklei', gemeente Voorst, ECG, kenmerk 246-007-ER-02, d.d. 5 december 2011	Gem. Voorst	Ja
Vooronderzoek Conventionele Explosieven Tracé Epe-Zutphen, Saricon, documentcode 13S065-VO-02, versie definitief, d.d. 4 juli 2013	TA-archief	-
Briefrapportage tracéwijziging Vooronderzoek Conventionele Explosieven Tracé Epe-Zutphen (13S065-VO-02), Saricon, versie concept, d.d. 12 september 2013	TA-archief	-
Proces-verbaal van oplevering 'Tracé ringtransportleiding Twello', AVG, documentcode 1456005-PVO-01, versie definitief, d.d. 22 september 2014	Gem. Voorst	Ja
Map van de gemeente Voorst met diverse explosieven onderzoeken en gerelateerde losse documenten	Gem. Voorst	Ja

De rapporten van derden betreffende detectie- en benaderingswerkzaamheden en de meegeleverde bestanden zijn alle bekeken. De betreffende onderzoeksgebieden zijn echter alleen (in ArcGIS) verwerkt als er voldoende gegevens aanwezig waren om de onderzochte gebieden nauwkeurig in ArcGIS te kunnen intekenen en dan alleen de onderzoeken waarbij de gebieden een substantieel oppervlak betroffen. Vrijgegeven paallocaties zijn bijvoorbeeld niet meegenomen omdat dit zeer kleine oppervlaktes betreffen.

Van de detectie- en benaderingsrapporten is een samenvatting van het onderzoek en de uitkomsten uitgewerkt. Voor alle details wordt verwezen naar de desbetreffende rapporten.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Overzichtslijst geraadpleegde provinciale archieven en inventarissen

Provincie Gelderland

Er is contact met de Provincie opgenomen om na te vragen of zij in het bezit zijn van enig aan explosieven gerelateerde onderzoeken. In een email d.d. 11-05-2017 wordt aangegeven "Provincie heeft geen onderzoek gedaan naar explosieven uit de 2e wereldoorlog en gaat dat ook niet doen. Die taak ligt bij de gemeenten."

Provinciaal archief Gelderland

De archiefstukken van provincie Gelderland liggen in het Gelders Archief te Arnhem. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0039 - Gedeputeerde Staten, (1723) 1814-1950 (1971)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
391 (1940) - 403 (1945)	GS: Registers (besluiten, ingekomen en verzonden stukken)	Nee, 2, 3
723 (1940) - 748 (1945)	Politie: Repertoires, registers van ingekomen stukken, 1815, 1821-1949.	Nee, 2, 3
1880	Opbouwtoelagen voor secretarissen en ontvangers van gemeenten die bijzonder door de oorlog getroffen waren, 1946-1949.	Nee, 3
6098	Eigendomsoverdracht, brand- en molestverzekering en oorlogsschade, 1943-1951	Nee, 3
7004	Inventarisatie van (oorlogs)schade aan monumenten in Gelderland, 1945-1946.	Ja
7866	Oorlogsgraven, 1940-1952.	Nee, 1
8251	Stichting Herstel Gelderland 1945, 1945-1947.	Nee, 2
8252	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Algemene Commissie	Ja
8253	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Betuwe	Nee, 2
8254	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Maas en Waal	Nee, 2
8255	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Veluwezoom	Nee, 2
8256	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Zuidelijke Achterhoek	Nee, 2
8257	Commissies voor wederopbouw en herstel, 1945-1948.: Zutphen en Omgeving	Nee, 2
8268	Statistische gegevens betreffende oorlogsschade en toegewezen en gebruikte bouwvolumes, 1947-1949	Nee, 1
8524	Luchtbeschermingsplannen, 1937-ca. 1944.: Per gemeente, Herwen en Aerdt-Tiel, 1937-ca. 1944	Nee, 2, 3
8525	Luchtbeschermingsplannen, 1937-ca. 1944.: Per gemeente, Ubbergen-Zutphen, 1937-ca. 1944	Nee, 2, 3
8526	Overzicht van luchtbeschermingsposten in de omgeving van Herwen en Aerdt, z.j..	Nee, 2, 3
8529	Opruiming van mijnen en munitie, 1945-1947.	Nee, 1
9607	Het herstel van oorlogsschade aan wegen en dijken in de polderdistricten Rijk van Nijmegen, Maas en Waal, Buren, Over- en Neder-Betuwe, 1945-1949.	Nee, 2
10336	Verbetering van bruggen en herstel van oorlogsschade, 1942-1945.	Nee, 2
11821	Gebruik van het voormalige Duitse vliegveld Deelen, 1945-1949.	Nee, 2, 3
12596	Kaart van de verdeling van de gemeente Arnhem in gemengde woon en industriewijken en een beschermd gedeelte (mogelijk in samenhang met luchtbescherming)	Nee, 2
12796	Megchelen (gemeente Gendringen) : wederopbouwplan, mei 1947	Nee, 2
12798-0001	Verwoestingskaarten van Nijmegen : behorende bij het wederopbouwplan, juli 1946	Nee, 3
12798-0002	Verwoestingskaarten van Nijmegen : behorende bij het wederopbouwplan, juli 1946	Nee, 3
12798-0003	Verwoestingskaarten van Nijmegen : behorende bij het wederopbouwplan, juli 1946	Nee, 3
12804-0001	[Plan voor de wederopbouw van de burgerlijke gemeente Tiel], 16 juli 1947	Nee, 3
12804-0002	[Plan voor de wederopbouw van de burgerlijke gemeente Tiel], 16 juli 1947	Nee, 3
12804-0003	[Plan voor de wederopbouw van de burgerlijke gemeente Tiel], 16 juli 1947	Nee, 3
12804-0004	[Plan voor de wederopbouw van de burgerlijke gemeente Tiel], 16 juli 1947	Nee, 3

0044 - Tijdelijk Provinciaal Bestuur te Nijmegen, 1944-1945 (1984)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
67	Verlagen betreffende de toestand van de gemeenten Appeltern, Bommel, Bergharen, Beuningen, Bommelerwaard, Dodewaard, Hemmen en Horssen tijdens en na de bezetting, 1945.	Nee, 1
122	Verlag van moedig optreden van een wachtmeester der marechaussee te Ewijk met betrekking tot Engelse piloten, 1945.	Nee, 2, 3
123	Correspondentie met de Militair Commissaris voor het Rechtsherstel betreffen de opgave van door Duitse militaire of paramilitaire organisaties achtergelaten goederen, 1945.	Nee, 2, 3
132	Stukken betreffende luchtbescherming en brandweerwezen, 1944-1945.	Nee, 1
136	Stukken betreffende het houden van huiszoekingen naar wapens en munitie bij de burgerbevolking, 1945.	Nee, 3
139	Correspondentie betreffende uitnodigingen voor herdenkingsdiensten voor oorlogsslachtoffers, 1944-1945.	Nee, 2, 3
143	Stukken betreffende de wederopbouw van door oorlogshandelingen verwoest gebied, 1944- 1945.	Nee, 2
146	Stukken betreffende het herstel van de landbouw, 1944-1945.	Nee, 2
159	Stukken betreffende hulpverlening aan oorlogsgetroffenen, 1944 -1945.	Nee, 2
168	Stukken betreffende het herstel van telefoon- en telegraafverbindingen, 1944-1945.	Nee, 2
169	Stukken betreffende het herstel van de postdiensten, 1945.	Nee, 2, 3

0045 - Tijdelijk Provinciaal Bestuur te Lochem, (1936) 1944-1945		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
9	Stukken betreffende oorlogsschade aan het provinciehuis te Arnhem en lijst van "geredde artikelen", 1944.	Nee, 1
51	Stukken betreffende gemeentelijke politieverordeningen, 1944-1945.	Nee, 2, 3
64	Stukken betreffende oorlogsschade aan overheidsgebouwen opgegeven door de gemeenten Doornspijk en Doetinchem ingevolge Besluit Bijdrage Opbouw Publiekrechtelijke Lichamen, 1944.	Nee, 1
66	Stukken betreffende het onderhoud van zogenaamde "dekkingsgaten" tegen luchtaanvallen in diverse gemeenten, 1944-1945.	Nee, 2

0047 - Stichting Gelderland 1940, 1940-1950		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
17	Lijst met opgave van geleden oorlogsschade per gemeente, met brieven gericht aan de Commissaris van de Koningin, 1940. 1 omslag	Nee, 2
18	Staten met opgave van geleden oorlogsschade, 1940: Barneveld, met bijlagen, 1940. 1 omslag	Nee, 1
19	Staten met opgave van geleden oorlogsschade, 1940: Wageningen, 1940. 1 omslag	Nee, 2
26	Correspondentie met Schade-Enquête-Commissies, 1945-1946. 1 omslag	Nee, 2
28	Correspondentie met "Streekbureaus" van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1946-1947. 1 omslag	Nee, 2
29	Correspondentie met Districtbureaus voor de verzorging van Oorlogsslachtoffers, 1946-1949. 1 omslag	Nee, 2

0081 - Stichting Herstel Gelderland 1945, 1945-1949		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
6	Rekening en verantwoording betreffende het herstel van wegen in de Over-Betuwe, 1946- 1947.	Nee, 2

0244 - Provinciale Waterstaat, 1864-1955		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
86	Opgaven van oorlogsschade in de provincie Gelderland.	Nee, 1
87	Overzichten van opslagplaatsen van munitie in of nabij dijken.	Nee, 1
100	Overzichten van door oorlogshandelingen langs de dijken beschadigde en vernielde bouwwerken, 1945-1946.	Nee, 1
146	Overzicht van door oorlogshandelingen vernielde gebouwen nabij dijken, 1945.	Nee, 1
158	Herstel van oorlogsschade aan de Grebbedijk, 1945-1946.	Nee, 2
298	Herstel van bruggen in wegen van het Provinciaal Wegenplan en het Tertiair Wegenplan, 1940-1945.	Nee, 1
300	Herstel van wegen in het Rijk van Nijmegen en Maas en Waal, 1946-1948.: Correspondentie, 1946-1948.	Nee, 1
301	Herstel van wegen in het Rijk van Nijmegen en Maas en Waal, 1946-1948.: Bestekken voor wegen in de gemeenten Appeltern, Groesbeek, Overasselt en Wamel, 1948.	Nee, 2
386	Bescherming van waterstaatswerken tegen luchtaanvallen, 1937-1950.	Nee, 2

0377 - Rijkswaterstaat, Directie Bovenrivieren		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
610	Stukken betreffende onderzoeken naar en de opruiming van explosieven in en langs het Pannerdensch Kanaal, 1950-1953.	Nee, 1

1037 - Militair Gezag in Gelderland, 1941-1948		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
62	Stukken betreffende oorlogsschade en de uitkeringen van verzekeringen, 1944-1945.	Nee, 2
69	Stukken betreffende schade aan en wederopbouw van woningen en andere gebouwen, 1944.	Nee, 1
93	Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten, 1944-1945.	Nee, 2
166	Correspondentie betreffende de bevrijdingsdata van gemeenten in Gelderland, 1945.	Ja
169	Notities van H.P.J. Bloemers, oud-burgemeester van Arnhem, over deze stad en oorlogszaken, 1945.	Nee, 2
175	Stukken betreffende het begraven en identificeren van gesneuvelde militairen, 1945.	Nee, 1
191	Stukken betreffende het opruimen van mijnen en munitie, 1945.	Nee, 1
211	Stukken betreffende de vergoeding van oorlogsschade, uitkeringen aan oorlogsslachtoffers en verzekeringsaangelegenheden, 1945. 1	Nee, 2
252	Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten.	Nee, 2
261	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.1 Hoofd van de Dienst Burgermijnopruiming/District Arnhem: Dag- en weekrapporten betreffende het opruimen van mijnen en munitie, 1945.	Nee, 1
265	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.1 Hoofd van de Dienst Burgermijnopruiming/District Arnhem: Situatieschetsen van mijnenvelden, 1945.	Nee, 1
270	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Verslagen over ongevallen, 1945.	Nee, 1
271	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Betreffende het opruimen van mijnen en munitie: District Nijmegen.	Nee, 1
272	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Betreffende het opruimen van mijnen en munitie: District Elst.	Nee, 1
273	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Betreffende het begraven van lijken en kadavers.	Nee, 2
275	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Stukken betreffende de aangifte van verblijfplaatsen van mijnen, munitie en ontplofbare stoffen, 1945. 2 omslagen: District Nijmegen.	Nee, 1
276	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.2. Districten Nijmegen en Elst: Stukken betreffende de aangifte van verblijfplaatsen van mijnen, munitie en ontplofbare stoffen, 1945. 2 omslagen: District Elst.	Nee, 1
285	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.3. Districten Doetinchem en Zutphen: Stukken betreffende door gemeenten verstrekte opgaven van aangetroffen explosieven, 1945. 2 omslagen: A-H.	Nee, 1
286	Dienst Burgermijnopruiming van het PMC Gelderland: 1.4.3. Districten Doetinchem en Zutphen: Stukken betreffende door gemeenten verstrekte opgaven van aangetroffen explosieven, 1945. 2 omslagen: L-Z.	Nee, 1
325	Stukken betreffende brandweer, mijnopruiming en luchtbescherming, 1945.	Ja
356	Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten.	Nee, 2
372	Stukken betreffende brandweer, luchtbescherming en mijnopruiming, 1945.	Nee, 1
387	Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS).	Nee, 2
409	Stukken betreffende de luchtbescherming en mijnopruiming, 1944-1945. 1 omslag	Nee, 1
422	Stukken betreffende het registreren van graven van geallieerde en Duitse militairen, 1945.	Nee, 2
423	Binnenlandse Nederlandse Strijdkrachten, 1944-1945.	Nee, 2
433	Oorlogsschade, 1945.	Nee, 2
435	Stukken betreffende oorlogsmisdaden, 1944-1945.	Nee, 2
450	Stukken betreffende politionele zaken, 1944-1945. N.B. Algemeen, verslag kinderplicht Nijmegen 1941, plunderingen door geallieerden, verslagen en processen verbaal, interneringskamp De Tucht school en andere interneringskampen, bestrijding economische delicten.	Nee, 2
452	Stukken betreffende de brandweer, luchtbescherming en mijnopruiming, 1944-1945.	Nee, 1
470	Graven van militairen, 1945.	Nee, 2
477	Correspondentie betreffende het gebruik van door Duitse en geallieerde militairen achtergelaten goederen, 1945.	Nee, 2
493	Stukken betreffende brandweer en luchtbescherming, 1945.	Nee, 2
500	Vergoedingen voor schade, toegebracht door geallieerde militairen.	Nee, 2
517	Correspondentie betreffende oorlogsbuit, 1945.	Nee, 2
540	Stukken betreffende brandweer, mijnopruiming en luchtbescherming, 1945.	Nee, 1
572	Stukken betreffende luchtbescherming, brandweer en mijnopruiming, 1945.	Nee, 1
4615	Staten van beschadigde en vernielde boerderijen, 1945.	Nee, 2

3059 - Provinciale Waterstaat, 1950-1980		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
55	Verslagen omtrent de waterstaatkundige toestand in Gelderland en de aangerichte schade aan bedijkings, wegen en gebouwen gedurende de oorlogswinter 1944-1945	Nee, 1

3204 - Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten 1950-1979		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
1168	Molestverzekering en schade-uitkeringen, 1944-1958	Nee, 2
1170	Opgaven ter verkrijging van de rijksvergoeding, 1951-1956	Nee, 2
1265	Herstel van de oorlogsschade aan het archiefdepôt in het oude Provinciehuis, 1945-1955.	Nee, 2
3446	Toekenning van rijkssubsidie aan waterleidingbedrijven voor herstel van oorlogsschade, 1949-1961.: Vergoeding van oorlogsschade aan waterleidingmaatschappijen, 1952-1960	Nee, 1
3705	Gewijzigd plan in verband met herstel van oorlogsschade, 1946-1954	Nee, 2
3716	Aanleg en herstel van het Valleikanaal ter verbetering van de afwatering in de Gelderse Vallei, 1933-1957.: Herstel en vergoeding van oorlogsschade, 1947-1957	Nee, 1
7177	Overzichten van oorlogsschade aan bruggen in provinciale en tertiaire wegen en van de herstelwerkzaamheden, 1947-1957.	Nee, 2
7788	Oorlogs- en bezettingsschade geleden door de Provinciale Gelderse Electriciteits Maatschappij (PGEM), 1947-1955.	Nee, 2
8138	Schadevergoedingen voor vorderingen in de bezettingstijd 1940-1945, 1951-1962.	Nee, 2
8478	Herstel van oorlogsschade aan beplanting en bebossing van wegen en plantsoenen, 1949-1952.: Van gemeenten, 1949-1952	Nee, 2
8479	Herstel van oorlogsschade aan beplanting en bebossing van wegen en plantsoenen, 1949-1952.: Van waterschappen, 1949-1952	Nee, 2
10270	Overzichten van oorlogsschade aan Gelderse monumenten, 1945-1951.	Ja

Leemte in kennis provinciaal archief

- Geen.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Provinciaal archief Overijssel

De archiefstukken van provincie Overijssel liggen in het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle. Hiervan zijn de volgende archieven geraadpleegd:

0025.2 - Provinciaal bestuur van Overijssel		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
9245	Opgaven betreffende luchtaanvallen Overijsselse gemeenten, 1940-1945.	Ja

Leemte in kennis provinciaal archief

- Geen.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.2 Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie ("NIOD") is een kennis- en informatiecentrum over oorlog en bevat diverse (dag)boeken en archiefstukken over WOII. Conform de WSCS-OCE dienen hiervan de volgende collecties geraadpleegd te worden:

- Collectie 216K - Departement van Justitie
- Collectie 077 - Generalkommissariat für das Sicherheitswesen - Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West

Betrouwbaarheid van de bron

Archiefstukken uit collectie 216K betreffen in de regel vergelijkbare stukken als die uit het gemeentearchief. Indien dit het geval is en de verbalisant van het archiefstuk iemand betrof die op locatie is geweest of een directe medewerker betrof van degene die op locatie is geweest, dan geldt hetzelfde als gesteld is voor de betrouwbaarheid van de archiefstukken uit het gemeentearchief.

Voor collectie 077 is dit echter niet het geval; deze collectie bevat samenvattende rapporten, die gebaseerd zijn op de originele rapporten, telegrammen of een telefoonbericht. Hierbij bestaat de kans op fouten bij het overnemen en samenvatten van informatie. Deze archiefstukken rapporteren dus niet uit eerste hand en daarom worden de details (aantallen explosieven, exacte locaties, e.d.) als minder betrouwbaar gezien, maar de gebeurtenis zelf wel als betrouwbaar. Het verdient de voorkeur om bevestiging van de details middels een tweede bron te verkrijgen.

Overzichtslijst geraadpleegde collecties en inventarissen van het NIOD

Toegangsnummer 077 - Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen - Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
518	Verslagen van de Befehlshaber der Ordnungspolizei betreffende de luchtaanvallen op Nederlands grondgebied van 21 tot en met 27 augustus 1940	Nee, 1
993	Verslagen betreffende geallieerde luchtaanvallen op bewapeningsbedrijven in Hengelo en de gasfabriek in Rotterdam, 1942-1943	Nee, 1
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941	Nee, 1
1332	Stukken betreffende vijandelijke luchtaanvallen, landingen van vijandelijke vliegeniers, het vinden van versperringsballons, het werpen van springstoffen en het gebruik van sabotagematerialen, 1940-1943	Nee, 1
1759	Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943	Nee, 1
1855	Telegrammen van de marechaussee regio Rotterdam aan het 3. Polizeibataillon over bominslagen en delicten, 27-30 november 1944	Nee, 1

Toegangsnummer 216K - Collectie Departement van Justitie		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
179	Ingekomen en minuten van uitgegane stukken, 16 december 1942 - 21 november 1944	Nee, 1
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944	Nee, 1
181	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Aalsmeer-Apeldoorn	Nee, 1
182	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Arcen-Arnhem	Nee, 1
183	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Baarn-Burgh	Nee, 1
184	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Capelle a/d IJssel - Dwingeloo	Nee, 1

Toegangsnummer 216K - Collectie Departement van Justitie		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle	Nee, 1
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen	Ja
188	Meldingen van luchtalarm in de provincies Gelderland en Overijssel, 18 september 1944 - 16 januari 1945	Ja
844	Rapport van de Marechaussee Clinge aan de hoofdinspecteur van de Luchtbescherming inzake het neerstorten van een vliegtuig, 3-5 januari 1944	Nee, 1

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.3 Nederlands Instituut voor Militaire Historie

Het Nederlands Instituut voor Militaire Historie ("NIMH") is een gespecialiseerd kennis- en onderzoekscentrum op het gebied van de Nederlandse militaire geschiedenis en beschikt onder andere over de volgende collecties:

- Collectie 409 "Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940"
- Collectie 575 "Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)"

Collectie 409 bevat gevechtsverslagen en rapporten van de Nederlandse strijdkrachten van de meidagen van 1940. Deze verslagen zijn grotendeels korte tijd na de gevechten in mei 1940 opgesteld aan hand van betrokkenen bij de strijd. Voor oorlogshandelingen in de meidagen van 1940 zijn deze verslagen de meest betrouwbare bron. Tevens is deze bron uitvoerig gebruikt in de literatuur over de strijd in mei 1940: o.a. de werken van V.E. Nierstrasz, L. de Jong, H. Amersfoort en E.H. Brongers zijn hierop gebaseerd. Conform de WSCS-OCE dient collectie 409 geraadpleegd te worden indien uit andere bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode mei 1940.

Collectie 575 dient geraadpleegd te worden indien uit andere bronnen blijkt dat er een indicatie is dat er Duitse militaire werken in het onderzoeksgebied aanwezig waren ten tijde van WOII.

Betrouwbaarheid van de bron

Collectie 409

Deze gevechtsverslagen en rapporten zijn grotendeels korte tijd na de gevechten in mei 1940 opgesteld aan hand van betrokkenen bij de strijd. Voor oorlogshandelingen in de meidagen van 1940 zijn deze verslagen de meest betrouwbare bron, maar er dient rekening mee gehouden te worden, dat de verslagen – bewust of onbewust – overdreven of vertekend kunnen zijn door de betrokkenen.

Collectie 575

Deze collectie bevat door het verzet opgestelde rapporten en kaarten van Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen. In deze collectie zijn kaarten van verdedigingswerken en meldingen van troepenbewegingen en resultaten van geallieerde bombardementen te vinden. Deze meldingen zijn in de regel betrouwbaar, maar details (datum van gebeurtenis en aantallen bommen e.d.) wijken regelmatig af. Een tweede bron (vrijwel altijd een luchtfoto) wordt meestal geraadpleegd om het verdachte gebied beter af te kunnen bakenen.

Geraadpleegde collecties en inventarissen van het NIMH

Collectie 409

Collectie 409 "Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940"		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
498005-498010	I-35 RI Groep IJssel Zuid	*

* Voor deze stukken is de informatie uit de Groene Serie (Stafwerk) gebruikt. Zie literatuur Nierstrasz.

Collectie 575 "Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)"		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
193	115 vlaggen 5-07-44 Locatie van luchtdoelgeschutsopstellingen bij Deventer	Ja
229	276 vlaggen 19-12-1944 Locatie van geschutsopstellingen en verdedigingswerken bij Deventer waaronder luchtdoelgeschut, tankgrachten, versperingsmuren en loopgraven.	Ja
225	A-257 molen 24-05-1944 Bruggenhoofd op westelijke IJsseloever bij Deventer	Ja
280	17-02-1945 E/1209/45 Verdedigingswerken te Noordwijk Teuge, Harderwijk De Ginkel. Bennekom etc (Gr. Albr.)	Ja
370	11-03-1944 GB/5072/44 Gegevens over het vliegveld Teuge. En versterkingen aan de spoorlijn Apeldoorn-Deventer; met situatieschets	Ja
416b (T78-T100)	06-06-1944-overzicht met stellingen linker IJsseloever Deventer met schets schaal 1:50.000	Ja
465	Geen datum E/1929/45 Berichten betreffende vernietigingsvoorbereidingen, (militair) transport, legering Duitse troepen, V-wapens, resultaten luchtaanvallen, verdedigingswerken en olieboringen in Nederland	Ja
489	19-06-1943 NE/16/225 Inlichtingenrapport van Engelandvaarder Gerrit Kroon betreffende Apeldoorn en vliegveld Teuge	Ja
509	Nov-dec 1944 E/925/44 en 12-02-1945 E/2264/45 Resultaat van geallieerde luchtacties. Berichten betreffende bombardementen op Deventer op 27-11-44 en 6-2-45.	Ja

Leemte in kennis archief NIMH

- Geen.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.4 Nationaal Archief Den Haag

In het Nationaal Archief van Den Haag is onder toegang 2.04.53.15 – “Binnenlandse Zaken” een collectie berichten beschikbaar van gemeentes gericht aan Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag. Dit zijn meldingen van de gemeentes en provincies betreffende gebeurtenissen waarbij voorwerpen vanuit de lucht in de gemeente terecht zijn gekomen, vliegtuigbeschietingen en bombardementen. De stukken betreffen voornamelijk de periode 1940-1943. Deze stukken voegen weinig tot niets toe aan de proces-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst van de gemeentes zelf, maar wanneer die stukken verloren zijn gegaan, zijn de stukken uit het Nationaal Archief een waardevolle bron van informatie.

Betrouwbaarheid van de bron

Archiefstukken uit het Nationaal Archief betreffen in de regel samenvattende rapporten, die gebaseerd zijn op de originele rapporten. Hierbij kan gedacht worden aan een stuk van de burgemeester, waarin de gebeurtenissen van een maand worden samengevat en gerapporteerd aan de provincie of de autoriteiten in Den Haag. Hierbij bestaat de kans op fouten bij het overnemen en samenvatten van informatie. De gebeurtenis zelf is daarmee wel betrouwbaar, maar de details minder. Indien een archiefstuk niet uit eerste hand rapporteert, worden de details (aantallen explosieven, exacte locaties, e.d.) als minder betrouwbaar gezien, tenzij de omschrijving dermate gedetailleerd is, dat gesteld kan worden dat het letterlijk over is genomen uit het oorspronkelijke proces-verbaal. Indien dergelijke details niet zijn gegeven, verdient de voorkeur om bevestiging van de details middels een tweede bron te verkrijgen.

Geraadpleegde toegangen en inventarissen van het Nationaal Archief Den Haag

Toegang 2.04.53.15 – Binnenlandse Zaken; Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
38	Inkomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen Commissaris der koningin in de provincie Gelderland	Ja
73	Meldingen en proces-verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten 1940-1941: Gelderland	Nee, 1

Toegang 2.04.110 - BiZa / Korps Hulpverleningsdienst 1945-1974		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
5	Correspondentie van de Hulpverleningsdienst. 1959-1974	Nee, 1
20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. Z.d.	Nee, 1
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1945-1947	Nee, 1
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1957-1959	Ja
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst. [1947-1970]	Nee, 1

Toegang 2.05.44 – Inventaris van het archief van het Nederlandse Gezantschap / Ambassade in Groot-Brittannië (en Ierland tot 1949), 1813-1954		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
1414	Stukken betreffende luchtbombardementen van de R.A.F. op Nederland. 1940-1945.	Nee, 1

Toegang 2.13.71 – Inventaris van de archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van Oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van Oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
368	Stukken betreffende luchtbombardementen in Nederland. 1941, 1944-1945	Nee, 1
576-577	Stukken betreffende luchtaanvallen op en inundaties van Nederland. 1940-1945	Nee, 1

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.5 Archief van de MMOD

In de periode van 1945-1972 werden de munitieruimingen uitgevoerd door verschillende instanties, die de ruiminggegevens zelf bijhielden. De gegevens, indien nog voorhanden, zijn nooit centraal gearchiveerd en ontsloten. Een klein deel bevindt zich in het Archief Mijn- en Munitie Opruimings Dienst ("MMOD") van het Semistatisch archief van het Ministerie van Defensie te Rijswijk, waarin de ruimingen in de periode 1945-1947 zijn ontsloten. Soms worden in andere archieven ook ruiminggegevens aangetroffen, maar het overgrote deel van deze gegevens is niet meer te achterhalen. Daarom bestaat er een hiaat in de informatie over munitieruimingen voor de periode 1947-1972. Conform de WSCS-OCE dient het MMOD-archief altijd geraadpleegd te worden.

Betrouwbaarheid van de bron

De ruimingsrapporten van de MMOD (periode 1945-1947) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied.

Geraadpleegde archief in het Semistatisch archief van het Ministerie van Defensie

In dit archief is het archief van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst (MMOD) 1945-1947 geraadpleegd.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante meldingen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.6 Archief van de EOD

Vanaf de jaren zeventig heeft de Explosieven Opruimingsdienst Defensie ("EOD") de ruimingen van explosieven uitgevoerd, gerapporteerd en gearchiveerd. Deze munitie opruimingsrapporten ("MORA's") van de EOD zijn de belangrijkste bron van informatie voor het achterhalen van munitieruimingen vanaf 1972. Tevens beschikt de EOD over mijnenkaarten, waarin de bekende geregistreerde mijnenvelden zijn opgenomen met bijbehorende rapportages betreffende de ruimingen van deze velden. Conform de WSCS-OCE dient het archief van de EOD altijd geraadpleegd te worden.

Betrouwbaarheid van de bron

De ruimingsrapporten van de EOD (vanaf 1970) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied.

Geraadpleegde bronnen bij de EOD

Zowel de MORA's als de mijnenkaarten zijn geraadpleegd.

Leemte in kennis EOD-archief

- Er lijken diverse mora's te missen van diverse in het gemeentearchief gemelde explosieven vondsten. Er is navraag gedaan bij de EOD/SIB te Rijswijk om te kijken of referentienummers overeenkwamen met daarop lijkende mora's. Dit was niet het geval. Deze 'missende' mora's zijn zodoende niet terug te vinden.
- Mora's 19813693, 19843064, 19880032, 19880033, 19922748, 20101040, 20101158, 20101226, 20101312, 20101391 missen in het archief van de EOD.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

De volgende WO-nummers in/nabij het onderzoeksgebied zijn aangevraagd, maar betrof geen explosieven, of meldingen van naoorlogse, geïmproviseerde explosieven: 19720548, 19722111, 19752283, 19762322, 19870792, 19873338, 19901768, 19902698, 19920738, 19931036, 19931234, 19951052, 19972100, 19982142, 20001771, 20010636, 20011930, 20031969, 20041144, 20110223002, 20110850002, 20131961, 20141763, 20150211, 20150656, 20150713, 20150990, 20151694, 20152090, 20160979, 20161749

Voor de aangetroffen relevante meldingen wordt verwezen naar de tweede tabel in bijlage 3.

3.2.7 Overige Nederlandse archieven

Naast de reeds vermelde archiefinstellingen, zijn er nog andere uiteenlopende archiefinstellingen in Nederland die relevante informatie voor historisch vooronderzoek (kunnen) bevatten. Dit betreft vaak kleinere archieven van bijvoorbeeld lokale musea, heemkundige en geschiedkundige kringen en soms zelfs privé archieven. Dergelijke archieven zijn niet voor elke locatie aanwezig en er is conform WSCS-OCE geen verplichting ze te raadplegen.

Betrouwbaarheid van de bron

In deze archieven wordt zeer uiteenlopende informatie aangetroffen van zeer uiteenlopende bronnen en betrouwbaarheid. Indien er geen tweede bron is, die een melding uit een dergelijke bron bevestigt, is de betrouwbaarheid van de informatie in de analyse in bijlage 3 toegelicht en onderbouwd.

3.2.7.1 NS-archief te Utrecht

Het NS-archief bevindt zich in het Utrechts Archief. Hiervan zijn de volgende inventarissen geraadpleegd:

Toegangsnummer 948 – Nederlandse spoorwegen, bestuursorganen		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
475	Stukken betreffende de totstandkoming en de uitvoering van Wet 1751 inzake de voorziening in de kapitaalbehoefte van de NS en de toekenning van bijdragen in de door de NS ten gevolge van de oorlogsomstandigheden en de bezetting van Nederland geleden schaden, 1945-1955	Nee, 2

Toegangsnummer 949 – Nederlandse spoorwegen, juridische zaken		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
696	Verslagen van onregelmatigheden ten gevolge van oorlogshandelingen, 1940-1941	Ja
934	Inzake gevallen van oorlogsschade (R194), 1950-1954	Nee, 2

Toegangsnummer 957 – Nederlandse spoorwegen, hoofdboekhouding, administratieve afdeling, financieel-economische zaken		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
842	Correspondentie betreffende de vergoeding van oorlogsschade, 1941-1947	Nee, 1
843	Correspondentie met de Algemeen Gemachtigde voor Oorlogs- en Defensieschaden over de Afwikkeling van de schade van de NS, 1940-1945	Nee, 1
845	Stukken betreffende de regeling van de schade bij de dochterondernemingen, 1945-1950	Nee, 2
860	Stukken betreffende het verrekenen van de stakingsschade en oorlogsschade, 1945-1952	Nee, 1

Toegangsnummer 960 – Nederlandse spoorwegen, groep bedrijven infra		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
1325	Overzicht met statistische gegevens in verband met de wederopbouw van spoorbruggen na de oorlog	Nee, 2

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.7.2 Oudheidkundige Kring Voorst (OKV)

Hiervan zijn de volgende nummers van tijdschrift 'Kroniek' geraadpleegd:

Jaargang	Nr.	Datum	Titel artikel	Pagina	Auteur
5	1	1982	'Oorlogsdagboek'	4-27	Kloosterboer, R.
7	1	1984	De Bevrijdingsdagen van april 1945	4-5	Fransen, A.J.
7	1	1984	De overtocht	2	Lubberts, J.
7	1	1984	De bevrijding van Gietelo, Halmen en Appen	3-31	-
Extra uitgave		mei 1990	Meidagen 1940	3	Peet, A.W.
Extra uitgave		mei 1990	Mei 1940	17	Boesveld, P.
Extra uitgave		mei 1990	De Aanval	23	Boesveld, P.
Extra uitgave		mei 1990	Verloren archiefstukken	47	Sevenster, L.
Extra uitgave		mei 1990	Amerikaanse bommenwerper stort neer	57	Sevenster, L.
Extra uitgave		mei 1990	Bombardementen	65	Lubberts, J.
Extra uitgave		mei 1990	Het bombardement van "De Dijkhof"	66	Sevenster, L.
Extra uitgave		mei 1990	Brand in munitietrein	66	Lubberts, J.
Extra uitgave		mei 1990	Kerktoeren van Duistervoorde	70	Peet, A.W.
Extra uitgave		mei 1990	De Duitse "Vergeltungs"-wapens	76	Lubberts, J.
Extra uitgave		mei 1990	Oorlogshandeling	79	Peet, A.W.
Extra uitgave		mei 1990	Operatie "Cannonshot" in april 1945	80	Laak, W. van de
16	2	1993	Een emotioneel weerzien	12-13	Lubberts, J.
16	2	1993	Linton Stephenson, de staartschutter	14-23	Sevenster, L.
18	2	1995	Bertus, opstaan het is oorlog	3-5	Bosch, B. ten
18	2	1995	Geruchten in oorlogstijd	5-10	Wolke, H.
18	2	1995	Als de beuken op 't Holthuis konden vertellen	16-20	Albers, H.
18	2	1995	Een grote familietragedie	21	Garretsen, H.H.
18	2	1995	De laatste oorlogsdagen april 1945	22-23	Kupers, T.
18	2	1995	Bevrijding	24-27	Heijenk, G.J.
19	2	1996	Lezing over luchtoorlog boven Nederland, 1940-1945	16-18	Sevenster, L.
19	2	1996	Luchtoorlog boven de gemeente Voorst	18-19	Zwanenburg, G.J.
19	2	1996	De propeller van de O.K.V.	19-20	Berkenbosch, W.
19	3	1996	Oorlogsvliegtuigen	20-22	Zwanenburg, G.J.
20	3	1997	Het vliegveld Teuge voor de oorlog	16	Zwanenburg, G.J.
20	3	1997	Nog een vliegtuig	22-24	Bosch, B. ten
22	2	1999	Typhoon van Groothedde	21-24	Bosch, B. ten
23	1	2000	Charlie Fleming, de navigator	4-7	Gorter, K.W.
23	1	2000	Een oorlogsherinnering	7-11	Bosch, B. ten
23	1	2000	Een pijnlijke vergissing	11-14	Bosch, B. ten
23	1	2000	Een Duitse trein in 1944 in Twello	20-22	Sevenster, L.
23	1	2000	Het jagertje van Ter Velde	26-29	Bosch, B. ten
23	1	2000	Een schooldag in Terwolde tijdens de oorlog	33-35	Bosch, B. ten
23	1	2000	Uit het dagboek van Derk Riefel	36-45	Bosch, B. ten, en Sevenster, L.
23	1	2000	Victory's memory	46-49	Hartgers, C.
24	1	2001	Richard A. Pechout's afsprong boven Terwolde (22 januari 1945)	22-28	Gorter, K.W.
24	4	2001	De Halifax van Voorst	24-27	Bosch, B. ten
25	1	2002	Een bijzondere foto	25-26	Gorter, K.W.
28	1	2005	Het bombardement op de "Dijkhof"	11-12	Bosch, B. ten
28	1	2005	De laatste dagen voor de bevrijding van Voorst	13-15	Tijsen, J.
28	2	2005	6 mei: rit 'Keep them Rolling' langs crashsites in de gemeente Voorst	7-9	Muller, H.
28	2	2005	Waarom werd vliegveld Teuge in de Tweede Wereldoorlog nooit gebombardeerd?	14-15	Speelziek, J.J.
28	3	2005	18 oktober 1944: luchtaanval op de spoorbaan bij Twello	6-7	Muller, H.
29	2	2006	Bunker "Zita"	4-6	Bosch, B. ten

Jaargang	Nr.	Datum	Titel artikel	Pagina	Auteur
30	2	2007	Stuart L. Brown, een van de bevrijders van Teuge	21-22	Speelziek, J.J.
30	2	2007	Een brief uit Canada van een andere bevrijder, Linton Stephenson	22-23	Speelziek, J.J.
30	4	2007	Archeologische vondsten tijdens de uitbreiding van vliegvelg Teuge	20	Bosch, B. ten
32	2	2009	Historische lettercorrectie op Lancaster-monument Teuge	38	Gorter, W.
33	3	2010	Munitietrein	5-7	Tempelman, W.
33	4	2010	Het Naber-orgel van Wilp	28-32	Stol, E.
34	2	2011	Lancaster 'Memorial flight' boven begraafplaats Terwolde	34-35	Gorter, W.
35	1	2013	Dagboekfragmenten bevrijding 1945	24-30	Bosch - ten Bosch, J.
35	3	2013	Zeventig jaar geleden..... Lancaster-crash	19	Gorter, W.
35	4	2013	Het levensverhaal van staartschutter Linton Stephenson	22	Zedde, B. van der
35	4	2013	Memoires of a Tail End Charlie (I flew, I fell, I lived) (1)	23-28	Stephenson, L.

Verder zijn er nog stukken van diverse bronnen geraadpleegd uit het OKV archief van Bertus ten Bosch. Deze zijn grofweg te classificeren zoals aangegeven in de onderstaande tabel.

OKV Bertus ten Bosch	
Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
Bombardementen	Ja
Explosieenvondsten	Ja
Foto's	Ja
Luchtfoto's	Ja
Neergestorte vliegtuigen gemeente Voorst	Ja
Ruiming Mustang 2 oktober 1944	Ja
V1 ruimingen	Ja
Vondst anti-tank mijn	Ja

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.7.3 Defence Overprint kaarten

Tijdens WOII werden door de geallieerden kaarten van strategische gebieden gemaakt op basis van luchtfoto-interpretaties, aangevuld met informatie die men via het verzet kreeg. Dergelijke kaarten betroffen topografische kaarten met daarin gemarkeerd de locaties van Duitse verdedigingswerken, vaak met details van aantallen, soorten en maten van geschutopstellingen.

Betrouwbaarheid van de bron

De bron wordt als vrij betrouwbaar gezien, aangezien de luchtfoto-interpretaties door zeer ervaren specialisten werd gedaan, waarbij hun expertise werd gecombineerd met waarnemingen van het verzet ter plaatse.

Geraadpleegde kaarten

Defence Overprint kaarten		
Kaart. Nr.	Omschrijving kaarten	Relevant
3602	Wijhe, 19 maart 1945, Eastern Holland 25.000	Nee, 1
3702	Deventer, 19 maart 1945, Eastern Holland 25.000	Ja
3703	Bathmen, 19 maart 1945, Eastern Holland 25.000	Nee, 1
3802	Voorst, 19 maart 1945, Eastern Holland 25.000	Ja

Leemte in kennis

- Geen

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.7.4 Explosievenonderzoeken T&A Survey

Door T&A zijn in de afgelopen jaren diverse explosieven onderzoeken (historisch, detectie- en benadering) uitgevoerd in de gemeente Voorst. De Historische vooronderzoeken zijn alle bekeken en verwerkt in de inventarisatie, maar worden niet in de onderstaande lijst vermeld. De uitgevoerde detectie- en benaderingswerkzaamheden zijn wel in deze tabel opgesomd.

Projectnummer	Datum	Detectie/ Benadering	Locatie	Resultaat
GPR3870	24-02-2014	Detectie	Drinkwatertransport- leiding aan tussen Epe en Zutphen	Vrijgegeven gebieden en verdachte objecten
GPR4433	25-06-2014	Detectie	Ruine De Nijenbeek te Voorst	Vrijgegeven boorlocaties
GPR5128	22-05-2015	Detectie en benaderen	Drinkwatertransport- leiding aan tussen Epe en Zutphen	Advies
GPR5240 (PvO 9, 10, 11, 12, 13, 17, 23 van 23 en 3, 4, 5, 6, 12 van 30)	Diverse in najaar 2015	Detectie en benaderen	Drinkwatertransport- leiding aan tussen Epe en Zutphen	Vrijgegeven, explosieven aangetroffen
GPR5312	10-09-2015	Detectie en benaderen	Het Gelders Hoofd 5 en 7 te Empe	Vrijgegeven, explosieven aangetroffen
GPR5329	16-09-2015	Detectie	Gebied is gelegen tussen de Hezeweg en de spoorlijn te Voorst	Vrijgegeven gebieden en verdachte objecten
GPR5498	05-11-2015	Detectie en benaderen	Gebied is gelegen tussen de Hezeweg en de spoorlijn te Voorst	Vrijgegeven, explosieven aangetroffen
GPR5810	20-05-2016	Detectie en benaderen	Gebied is gelegen aan de Enkweg, aan de Kruisweg en de strook langs het spoor ertussen, gemeente Voorst.	Vrijgegeven, explosieven aangetroffen
GPR6115.1	15-05-2017	Procesverbaal van oplevering	Uitwisselpunt en het Hovenpad, in de gemeenten Deventer en Voorst.	Vrijgegeven

Uitwerking resultaten rapporten explosievenonderzoeken T&A

Van de detectie- en benaderingsprojecten is een samenvatting van het onderzoek en de uitkomsten uitgewerkt. Voor alle details wordt verwezen naar de desbetreffende rapporten.

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.8 Getuigenverklaringen

Interviews met ooggetuigen, die informatie hebben over de eventuele aanwezigheid van neergestorte vliegtuigen, afgeworpen bommen en andere gevechtshandelingen binnen het gebied, kan veel bruikbare informatie opleveren. Ruim 70 jaar na dato is het aantal ooggetuigen echter zeer beperkt. Vanuit de WSCS-OCE is er geen verplichting om getuigen te raadplegen.

Betrouwbaarheid van de bron

Eventuele ooggetuigen waren ten tijde van WOII meestal erg jong en bovendien vonden de gebeurtenissen meer dan 70 jaar geleden plaats. Verklaringen van ooggetuigen zijn daarom niet altijd betrouwbaar, waardoor een ooggetuigenverklaring altijd door een tweede bron bevestigd dient te worden, of onderbouwd zal worden waarom een specifieke verklaring als betrouwbaar wordt gezien bij afwezigheid van een andere bron.

Getuigenissen

De meldingen van het archief van de Oudheidkundige Kring Voorst zijn aangevuld met korte getuigenissen van de leden Bertus ten Bosch en Jan Lubberts welke op respectievelijk 9 en 13 maart 2017 zijn opgemaakt te Twello.

Bertus ten Bosch (nu 85 jaar), was ten tijde van de bevrijding 13 jaar en woonde destijds te Terwolde aan de Wijkseweg op Boerderij De Holle.

Jan Lubberts is geboren in 1933. Hij woonde ten tijde van WOII in de Trippestraat 26 te Terwolde.

Uitwerking van de getuigenverklaring

Voor de getuigenverklaring wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.9 Buitenlandse archieven

In het buitenland zijn diverse archieven met uitgebreide informatie over WOII. Deze bevatten archiefstukken, boeken en foto's van oorlogshandelingen gemaakt of buitgemaakt door de troepen van het land waar het betreffende archief staat. Aangezien eenheden van diverse nationaliteiten op Nederlands grondgebied hebben gevochten, bevatten deze archieven vaak informatie over het voorkomen van explosieven in Nederland. Aanvullend bronnenonderzoek in buitenlandse archieven dient conform de WSCS-OCE plaats te vinden indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt, dat er indicaties zijn dat luchtaanvallen met afwerpmunitie hebben plaatsgevonden, maar er geen concrete en volledige informatie m.b.t. de gebruikte explosieven en inslaglocaties aanwezig is in de Nederlandse archieven en op de geraadpleegde luchtfoto's. De buitenlandse archieven betreffen de onderstaande drie en de buitenlandse luchtfotoarchieven zoals in §3.3 vermeld.

3.2.9.1 The National Archives te Londen

The National Archives te Londen is het officiële archief van Groot-Brittannië, met informatie over de Britse geschiedenis tot meer dan 1.000 jaar geleden. Hier zijn ondermeer Flight Reports te vinden met informatie over luchtaanvallen van de RAF tijdens WOII.

Betrouwbaarheid van de bron

Van de uitgevoerde luchtaanvallen zijn Flight Reports opgesteld. Hierin staan vermeld welke vliegtuigen, op welke dag en welk tijdstip, met welke wapens en op welk doelwit geacht werden een aanval uit te voeren. Daarnaast is achteraf door de bemanning gerapporteerd wat ze gedurende hun vlucht daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Wat betreft deel één – type en aantallen vliegtuigen, datum en tijd, soorten wapens en het beoogd doelwit – zijn deze rapporten zeer betrouwbaar. Wat betreft deel twee – daadwerkelijk uitgevoerde aanvallen – zijn de rapporten maar zeer beperkt betrouwbaar en dienen door een tweede bron bevestigd te worden. Uit ervaring van T&A en onderzoeken van de RAF blijkt dat het beoogde doelwit (zeker in het begin van WOII) vaak niet gevonden werd en een verkeerd doelwit werd aangevallen. Daarnaast blijkt – ook uit ervaring van T&A en onderzoeken van de RAF – dat de gemelde resultaten vaak sterk overdreven waren.

Geraadpleegde toegangsnummers van het National Archives te Londen

Toegangsnummer AIR 27 - Air Ministry and successors: Operations Record Books, Squadrons		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
AIR27/264/32	Operations Record Book. Squadron Number: 21. Records of Events: Y. April 1945	Nee, 1
AIR27/717/27	Operations Record Book. Squadron Number: 88. Summary of Events: Y. February 1945	Ja*
AIR27/717/28	Operations Record Book. Squadron Number: 88. Records of Events: Y. February 1945	Ja*
AIR27/784/3	Operations Record Book. Squadron Number: 98. Summary of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/784/4	Operations Record Book. Squadron Number: 98. Records of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/796/7	Operations Record Book. Squadron Number: 100. Summary of Events: Y. October 1944	Ja
AIR27/796/8	Operations Record Book. Squadron Number: 100. Records of Events: Y. October 1944	Ja
AIR27/971/10	Operations Record Book. Squadron Number: 141. Records of Events: Y. April 1945	Nee, 1
AIR27/1022/9	Operations Record Book. Squadron Number: 151. Summary of Events: Y. April 1945	Nee, 1
AIR27/1132/15	Operations Record Book. Squadron Number: 180. Summary of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/1132/16	Operations Record Book. Squadron Number: 180. Records of Events: Y. February 1945	Nee, 1*

Toegangsnummer AIR 27 - Air Ministry and successors: Operations Record Books, Squadrons		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
AIR27/1136/19	Operations Record Book. Squadron Number: 182. Summary of Events: Y. October 1944	Ja
AIR27/1136/20	Operations Record Book. Squadron Number: 182. Records of Events: Y. October 1944	Ja
AIR27/1407/29	Operations Record Book. Squadron Number: 226. Summary of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/1407/30	Operations Record Book. Squadron Number: 226. Records of Events: Y. February 1945	Ja*
AIR27/1407/33	Operations Record Book. Squadron Number: 226. Summary of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1407/34	Operations Record Book. Squadron Number: 226. Records of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1678/101	Operations Record Book. Squadron Number: 308. Summary of Events: Y. March 1945	Ja
AIR27/1678/102	Operations Record Book. Squadron Number: 308. Records of Events: Y. March 1945	Ja
AIR27/1714/27	Operations Record Book. Squadron Number: 320. Summary of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/1714/28	Operations Record Book. Squadron Number: 320. Records of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/1714/31	Operations Record Book. Squadron Number: 320. Summary of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1714/32	Operations Record Book. Squadron Number: 320. Records of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1716/36	Operations Record Book. Squadron Number: 322. Summary of Events: Y. April 1945	Nee, 1
AIR27/1716/37	Operations Record Book. Squadron Number: 322. Records of Events: Y. April 1945	Nee, 1
AIR27/1723/3	Operations Record Book. Squadron Number: 330. Summary of Events: Y. February 1944	Nee, 1
AIR27/1723/4	Operations Record Book. Squadron Number: 330. Records of Events: Y. February 1944	Nee, 1
AIR27/1739/41	Operations Record Book. Squadron Number: 342. Summary of Events: Y. February 1945	Nee, 1*
AIR27/1739/42	Operations Record Book. Squadron Number: 342. Records of Events: Y. February 1945	Ja*
AIR27/1739/45	Operations Record Book. Squadron Number: 342. Summary of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1739/46	Operations Record Book. Squadron Number: 342. Records of Events: Y. April 1945	Ja
AIR27/1801/27	Operations Record Book. Squadron Number: 409. Summary of Events: Y. February 1944	Nee, 1
AIR27/1801/28	Operations Record Book. Squadron Number: 409. Records of Events: Y. February 1944	Nee, 1

* Deze stukken betreffende de aanval op de brug bij Deventer. Bij deze aanvallen zijn er ook bommen te Posterenk neergekomen (markeringsnummer 0152-056c). Uit deze flight reports is alleen de voor de bommen bij Posterholt relevante informatie overgenomen.

Toegangsnummer AIR37 - 2nd Tactical Air Force: Registered files and reports		
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)	Relevant
715-718	Daily Log Second Tactical Air Force, Sept. 1944 – May 1945	Ja

Leemte in kennis National Archives te Londen

- Geen.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.2.9.2 The National Archives and Records Administration te College Park (VS)

The National Archives and Records Administration ("NARA") te College Park is het officiële archief van de Verenigde Staten. Hier zijn o.a. vluchtgegevens van luchtaanvallen en (lucht)foto's van WOII te vinden.

Betrouwbaarheid van de bron

Hiervoor geldt hetzelfde als voor The National Archives te Londen met betrekking tot vluchtgegevens (zie §3.2.9.1) en hetzelfde als voor luchtfoto's in het algemeen zoals omschreven in §3.3.

Geraadpleegde toegangsnummers van NARA te College Park

Dit archief is voor onderhavig onderzoek niet geraadpleegd, aangezien er op basis van de geraadpleegde bronnen geen aanleiding was om aanvullende, relevante informatie in dit archief te verwachten.

3.2.9.3 Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

Het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg bevat de informatie van de Duitse militaire geschiedenis vanaf 1867.

Betrouwbaarheid van de bron

Er zijn diverse soorten Duitstalige rapporten² te vinden. Deze lopen uiteen van rapporten opgesteld door een Duitse autoriteit op een locatie in Nederland die verslag legde van gebeurtenissen ter plaatse (zoals een Ortskommandant) tot aan korte samenvattende rapporten die naar Duitsland werden gestuurd om verslag te doen van de gebeurtenissen (vaak luchtactiviteit) in Nederland. Voor deze rapporten geldt hetzelfde als voor de archiefstukken uit gemeentearchieven, regionale archieven en het Nationaal Archief, namelijk dat de gebeurtenis zelf betrouwbaar is, maar de betrouwbaarheid van de details afhangen van de persoon die rapporteert en zijn positie.

Tevens bevat het archief enkele luchtfoto's uit WOII. Hiervoor geldt hetzelfde als voor luchtfoto's in het algemeen zoals omschreven in §3.3.

Geraadpleegde inventarissen van het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

RL 2-II Luftwaffenführungsstab		
Uitgebreide inventaris betreffende alle gevechtsgebieden van Duitsland. NL komt bijna niet voor. Er zijn dossiers over 'Angriffe gegen Eisenbahnen..' maar dan betreft het de Duitse spoorwegen.		
Inventaris	Titel	Relevant
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)		
4.3 Lagemeldungen, Lageberichte		
4.3.1 Reichsgebiet und alle Fronten		
Bandfolgetitel : Lageberichte alle Fronten.- Eigener und Feindeinsatz, Aufklärung		
RL2-II/205	9. - 21. Mai 1940	Nee, 1
RL2-II/206	22. - 27. Mai 1940	Nee, 1
RL2-II/207	28. Mai - 2. Juni 1940	Nee, 1
RL2-II/208	3. - 8. Juni 1940	Nee, 1
RL2-II/209	9. - 14. Juni 1940	Nee, 1
RL2-II/210	15. - 22. Juni 1940	Nee, 1
RL2-II/211	23. - 30. Juni 1940	Nee, 1
RL2-II/211a	1. - 6. Juli 1940	Nee, 1
RL2-II/212	7. - 20. Juli 1940	Nee, 1
RL2-II/213	21. Juli - 1. Aug. 1940	Nee, 1
RL2-II/1025	2. - 11. Aug. 1940	Nee, 1
RL2-II/1026	12. - 16. Aug. 1940	Nee, 1

² Soms ook in andere archieven, waarvoor dan hetzelfde geldt als voor de betrouwbaarheid zoals hier omschreven.

RL 2-II Luftwaffenführungsstab		
RL2-II/214	15. - 22. Sept. 1940	Nee, 1
RL2-II/215	23. Sept. - 1. Okt. 1940	Nee, 1
RL2-II/216	3. - 13. Okt. 1940	Nee, 1
RL2-II/217	14. - 24. Okt. 1940	Nee, 1
RL2-II/218	25. Okt. - 4. Nov. 1940	Nee, 1
RL2-II/219	5. - 13. Nov. 1940	Nee, 1
RL2-II/220	14. - 19. Nov. 1940	Nee, 1
RL2-II/221	20. - 26. Nov. 1940	Nee, 1
RL2-II/222	27. Nov. - 3. Dez. 1940	Nee, 1
RL2-II/223	4. - 12. Dez. 1940	Nee, 1
RL2-II/224	13. - 21. Dez. 1940	Nee, 1
RL2-II/225	22. - 31. Dez. 1940	Nee, 1
RL2-II/226	1. - 9. Jan. 1941	Nee, 1
RL2-II/227	10. - 18. Jan. 1941	Nee, 1
RL2-II/228	19. - 31. Jan. 1941	Nee, 1
RL2-II/229	1. - 9. Febr. 1941	Nee, 1
RL2-II/230	10. - 18. Febr. 1941	Nee, 1
RL2-II/231	19. - 28. Febr. 1941	Nee, 1
RL2-II/232	1. - 8. März 1941	Nee, 1
RL2-II/233	9. - 16. März 1941	Nee, 1
RL2-II/234	17. - 21. März 1941	Nee, 1
RL2-II/235	22. - 24. März 1941	Nee, 1
RL2-II/236	25. - 31. März 1941	Nee, 1
RL2-II/237	1. - 7. Apr. 1941	Nee, 1
RL2-II/238	8. - 14. Apr. 1941	Nee, 1
RL2-II/239	15. - 22. Apr. 1941	Nee, 1
RL2-II/240	23. - 30. Apr. 1941	Nee, 1
RL2-II/241	1. - 6. Mai 1941	Nee, 1
RL2-II/242	7. - 14. Mai 1941	Nee, 1
RL2-II/243	15. - 26. Mai 1941	Nee, 1
RL2-II/244	27. Mai - 7. Juni 1941	Nee, 1
RL2-II/245	8. - 15. Juni 1941	Nee, 1
RL2-II/246	16. - 25. Juni 1941	Nee, 1
RL2-II/247	26. - 30. Juni 1941	Nee, 1
RL2-II/248	1. - 6. Juli 1941	Nee, 1
RL2-II/249	7. - 12. Juli 1941	Nee, 1
RL2-II/250	13. - 18. Juli 1941	Nee, 1
RL2-II/251	19. - 24. Juli 1941	Nee, 1
RL2-II/252	25. - 31. Juli 1941	Nee, 1
RL2-II/253	1. - 9. Aug. 1941	Nee, 1
RL2-II/254	10. - 16. Aug. 1941	Nee, 1
RL2-II/255	17. - 22. Aug. 1941	Nee, 1
RL2-II/256	23. - 28. Aug. 1941	Nee, 1
RL2-II/257	29. Aug. - 3. Sept. 1941	Nee, 1
RL2-II/258	4. - 8. Sept. 1941	Nee, 1
RL2-II/259	9. - 14. Sept. 1941	Nee, 1
RL2-II/260	15. - 20. Sept. 1941	Nee, 1
RL2-II/261	21. - 26. Sept. 1941	Nee, 1
RL2-II/262	27. Sept. - 2. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/263	3. - 9. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/264	10. - 14. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/265	15. - 18. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/266	19. - 23. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/267	24. - 28. Okt. 1941	Nee, 1
RL2-II/268	28. Okt. - 3. Nov. 1941	Nee, 1
RL2-II/269	4. - 9. Nov. 1941	Nee, 1
RL2-II/753	18. März - 24. Apr. 1945	Nee, 1
RL2 II/365	Berichte meldungen Lw.FüSt. Ic.-Luftlage West Bd 1: okt-dez 1943	Nee, 1
RL2 II/329	Bd 2: 1944	Nee, 1
RL2 II/330	Bd 3: 1945 Luftlage West nr 1/45 und 2/45, Jan. 1945 Inhoud: gegevens over sterkte van de geallieerde luchtmachten.	Nee, 1
RL2 II/350	Kriegstagebuch Nr. 8 (1.9.-31.12.1943) u.ä. Auflösung Luftgau Holland zum 1.1.1944	Nee, 1
RL2 II/390	Nachträge, Nachträge zu Schadensmeldungen (Lw.FüSt. Ic Meldewesen Bd 6: West Febr. 1945	Nee, 1
RL2 II/395	Lage West Bd 2: Juli-Dez. 1944 LL-Operation in Holland	Nee, 1
RL2 II/396	Bd 3: Jan.-Apr. 1945	Nee, 1
RL2 II/842	Bd 7: West, März 1945	Nee, 1
RL2 II/391	Bd 8: West, 1.- 11. April 1945	Nee, 1

RL 2-II Luftwaffenführungsstab		
Inventaris	Titel	Relevant
RL2 II/422	Feindlage West. Invasion: Holland, Belgien, Frankreich	Nee, 1
RL2 II/423	Luftbilder Flugplätze u.a. Eindhoven, Gent	Nee, 1
RL2 II/513	Deutschland.- Unterlagen (Statistik) anglo-amerikanischer Luftangriffe auf Deutschland und die besetzten Gebiete (Reichsluftverteidigung). Angriffe gegen Eisenbahnen, Verkehrswege, Industrie, verschiedene Zielgruppe usw. (1943-1945)	Nee, 1
RL2 II/525	Luftangriffe auf Bahnanlagen und Züge in der Zeit vom 20.-31. Okt. 1944. - Zusammenstellung (nach Unterlagen des RVN E-Abt.)	Nee, 1
RL2 II/553	Britische Navigations-Verfahren. Britische Nachtangriffe	Nee, 1
RL2 II/705	Studie zur Schwerpunktkarte der Eisenbahnstreckenziele Frankreich, Belgien, Holland, Eisenbahnnetz, Gesamtbetlänge, Netzdichte	Nee, 1
RL2 II/957	Fotos von Luftangriffen auf Feindliche Ziele (Flughäfen, Fabriken, u.ä.). Europäischer Raum, Seeraum, Afrika	Nee, 1
RL2 II/1001	Einsatz der Luftwaffe bei den Operation in den Niederlanden, Belgien, und Nordfrankreich (LwFüSt Ic, Nr 10641/10 geh. (I))	Nee, 1
RL2 II/1018	Auswertestelle West, Bildstelle.-Aufnahmen von Feindangriffe mit Zielkamera 15.6.1944 Bildbeilage Kriegsschiffe Nr. 9, Jan.1944	Nee, 1
RL 2 II/1250	Luftbilder Westeuropa, Frankreich, Westküste	Nee, 1
RL 2 II/1251	Luftbilder Westeuropa, Frankreich, Westküste	Nee, 1
RL 2 II/1252	Luftbilder Westeuropa, Frankreich, Westküste	Nee, 1
RL 2 II/1254	Luftbilder Westeuropa, Frankreich, Westküste	Nee, 1

RL 8 Truppenführungsstäbe Fliegertruppe		
Inventaris	Titel	Relevant
RL 8/91	Luftverteidigung Raum Niederlande, 15. Sept. - 24. Okt. 1943	Nee, 1
RL 8/92	Luftverteidigung Raum Niederlande, 25. Okt. - 20. Dez. 1943	Nee, 1
RL 8/93	Luftverteidigung Raum Niederlande, 21. Dez. 1943 - 28. Jan. 1944	Nee, 1
RL 8/94	Luftverteidigung Raum Niederlande, 17. Feb. - 30. März 1944	Nee, 1
RL 8/171	Kriegstagebuch mit Anlagen (Fragment) Englisches Luftlandeunternehmen bei Arnheim	Nee, 1
RL 8/178	Übersichtskarte Niederlande.- Dislozierung der Tag- und Nachtjagd (M: 1:1.000.000, Kopie)	Nee, 1

RL 10 Fliegende Verbände		
Inventaris	Titel	Relevant
RL 10/549	Luftbilder Vlissingen	Nee, 1
RL 10/560 JG 1	u.a. Einsatz Niederlande 1941-1943	Nee, 1
RL 10/479 JG 1	Seeaufklärung und Luftsperrre Holland 1942-1944	Nee, 1
RL 10/487 I./KG 4	u.a. Einsatz Holland 1939-1944	Nee, 1
RL 10/572 (NJG 1)	Luftverteidigung Niederlande 1940-1945	Nee, 1
RL 10/540 (NJG 1)	Einsatz besetzte Westgebiete 1942-1945	Nee, 1
RL 10/ 541(NJG 1)		
RL 10/620 (NJG 1)	Einsatz besetzte Westgebiete (NL) 1940-1945 ' <i>Abschussliste der III. NJG I'</i>	Nee, 1
RL 10/598 (NJG 1)	Einsatz besetzte Westgebiete, Reichsgebiet 1940-1945	Nee, 1
RL 10/576 (NJG 11)	u.a. 1944 Einsatz Niederlande	Nee, 1

RL 11 Truppenführungsstäbe der Flakartillerie		
Inventaris	Titel	Relevant
RL 11/186	Kriegstagebuch Nr. 2 (Einsatz Niederlande) 14. Feb - 17. Apr 1945 Luftverteidigungs-Kommando 5 / 5. Flak-Division	Nee, 1
RL 11/187	Anlageband A.- Tagesmeldungen 14. - 17. Feb 1945	Nee, 1

RL 14 Verbände und Einheiten der Luftnachrichtentruppe		
Inventaris	Titel	Relevant
RL14/19	4. Kompagnie - Berichte über den Einsatz in den Niederlanden (Jan. 1941-08.05.1945)	Nee, 1

RL 20 Luftbilder		
Foto's zijn van april en mei 1943 Deze Duitse luchtfoto's zijn voorzien van een beschrijving over hoe goed of slecht de velden erbij lagen vanuit de lucht (ten behoeve van de camouflage). Bijv. ' <i>Das Rollfeld ist zu einfarbig...</i> ' (Venlo) of ' <i>Die Feldereinteilung ist vollkommen verblasst.</i> ' (Eindhoven). De foto's zijn niet allemaal van een bijzonder goede kwaliteit en allemaal vrij hoog genomen.		
Inventaris	Titel	Relevant
RL20/247	Luftbilder von Gilze-Rijen, Eindhoven, Woensdrecht, Vlissingen, Waalhaven, Haamstede, Volkel und Venlo	Nee, 1

RL 34 Luftwaffenfeldverbände		
Inventaris	Titel	Relevant
RL34/163)	Abteilung Ia.- Kriegstagebuch Nr. 1 (Niederlande/Amsterdam) Pionier-Bataillon 16 (L) (16. Lw.Felddivision)	Nee, 1
RL 34/202	Luftraumbeobachtungsdienst.- Verdichtung des Flugmeldedienstes Jäger-Regiment 31 (L) (16. Lw.Felddivision)	Nee, 1

RH 4 Oberkommando des Heeres/Chef des Transportwesens		
Inventaris	Titel	Relevant
RH 4/2	Allgemeine Abstimmungen zwischen dem General der Eisenbahntruppen und dem Baustab Speer über verschiedene Bauprojekte	Nee, 1
RH 4/316	Eisenbahn Holland	Nee, 1
RH 4/317	Eisenbahn Holland	Nee, 1

RH 66 General der Eisenbahntruppen		
Inventaris met verwijzingen naar vele landen in Europa. Met name Oostfrontlanden, maar ook België en Turkije. Sommige inventarisnummers verwijzen naar Luftbilder/ Lufbildopnamen, maar Nederland komt dan niet voor in het rijtje landen/plaatsnamen.		
Inventaris	Titel	Relevant
RH66/257	Dgl. Niederlande (1944-1945)	Nee, 1
RH66/705	Schriftwechsel verschiedene Dienststellen über Streckenhefte besetzer Gebiete, Polen, Niederlande, Frankreich, Sowjetunion	Nee, 1
RH66/719	Sammlung und Verwertung von Kriegserfahrungen. Band II. U.a. Schriftverkehr über Lufbildopnamen v.a. Fr, B, Lux, Pol	Nee, 1
RH66/176	Berichte, Meldungen, Nachrichten. U.a. Sperr- und Zerstörungsmassnahmen in Frankreich und den Niederlanden, sowie der Rheinübergänge.	Nee, 1

RW 18 Transport und Verkehrskommandanturen (1936-1945)		
Betreft België en Frankrijk.		
Inventaris	Titel	Relevant
RW18/27	Einsatz von Eisenbahnflakzüge	Nee, 1
RW18/35	Kriegstagebuch 17.5-31.8.1940	Nee, 1

RW 37 Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden (1940-1945)		
De stukken betreffen vooral in beslag genomen zaken als vliegtuigen, grond en 'Kriegswichtige Objekten' . Verder een deel over in Nederland gesneuvelde Duitse soldaten		
Inventaris	Titel	Relevant
RW37/22	Wöchentliche Lageberichte des Wehrmachtbefehlshabers in den Niederlanden 11.1.1941-28.12.41	Nee, 1
RW37/23	Wochenlageberichte Bd.1: 29. Dez1941-30. Aug. 1942	Nee, 1
RW37/24	Wochenlageberichte Bd.2: 31 Aug. 1942 – 16. Mai 1943	Nee, 1
RW37/25	Wochenlageberichte Bd.3: Juni-Nov. 1943	Nee, 1
RW37/30	Kriegstagebuch mit Anlagen 21. Feb.-30 Juni 1944	Nee, 1
RW37/44	Kriegstagebuch 4. Jan.-30 Juni 1944	Nee, 1
RW37/47	Bd. 3: Feb.-Juli 1944 Monatsberichte der Abteilungen II, IVb, IVc, IV/Wi für Jan.-Juni 1944	Nee, 1
RW37/52	Kriegstagebuch mit Anlagen Bd 1: 1940-41 Aanleg van <i>Nachrichtennetz</i> en <i>Funknetz</i> , kortom kabels en leidingen door NL	Nee, 1
RW37/53	Kriegstagebuch mit Anlagen 1941 De aanleg en zorg voor <i>Nachrichtenverbindungen</i>	Nee, 1
RW37/55	Kriegstagebuch mit Anlagen Bd 2: 1942	Nee, 1
RW37/56	Kriegstagebuch mit Anlagen Bd 1: 1942	Nee, 1
RW37/58	Befehle für Massnahmen der Auflockerung, Räumung, Lämung und Zerstörung (1945)	Nee, 1

ZA 3 Einrichtungen im Dienste der Alliierte Streitkräfte - Studiengruppe Luftwaffe		
Inventaris	Titel	Relevant
ZA 3/187	Luftgau Holland und B/N-Fr. Beantwortung von Fragen	Nee, 1
ZA 3/161	Luftkrieg in Westen 1942 Luftschutz in Holland, B, Fr	Nee, 1
ZA 3/ 859	Der Nachtschlachteinsatz insbesondere der Nachtschlachtgruppe 1- 3 (West einsatz)	Nee, 1
ZA 3/720	Titel: Kriegsgeschichtliche Studie Der Einsatz der Operativen Luftwaffe im Westfeldzug 1939/1940	Nee, 1
ZA 3/722	Titel: Der Westfeldzug 1939-1940 (Studiengruppe Geschichte des Luftkrieges)	Nee, 1
ZA 3/723	Titel: Der Einsatz der operativen Luftwaffe im Westfeldzug 1939/40 Studie West (Studiengruppe Geschichte des Luftkrieges)	Nee, 1

Militärgeschichtliche Sammlung:		
Inventaris	Titel	Relevant
MSG 2/1470-72	Eisenbahntruppen und Westbefestigungen im Ersten und 2. Weltkrieg	Nee, 1
MSG 2/1474-75		
MSG 2/1477-78		

Leemte in kennis Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

- De Lageberichten lopen maar tot en met 9 november 1941, met een leemte van de data 17 augustus tot en met 14 september 1940.

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Er zijn in het archief geen relevante meldingen aangetroffen.

3.2.10 Informatie van internet

Tegenwoordig is ook internet een goede bron voor informatie, ook voor historisch vooronderzoek. Hoewel op internet informatie staat waarvan de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid in twijfel getrokken kunnen worden, zijn er tegenwoordig ook veel archiefinstellingen die foto's, archiefstukken, dagboeken en meer gedigitaliseerd materiaal beschikbaar hebben gesteld via hun website. Daarnaast is er informatie te vinden van amateur historici, krantenberichten van de afgelopen decennia, contactgegevens van mogelijke getuigen en locatiedeskundigen en meer.

Betrouwbaarheid van de bron

De betrouwbaarheid van informatie van internet is zeer sterk wisselend. Er wordt alleen informatie van internet verwerkt in onderzoeken wanneer de bron als redelijk tot zeer betrouwbaar wordt gezien, of tenminste in één betrouwbare bron wordt bevestigd. Indien de informatie van internet doorslaggevend is voor een analyse, zal de betrouwbaarheid in de analyse in bijlage 3 vermeld worden.

Website Vergeltungswaffen

De website <http://www.vergeltungswaffen.nl/> geeft een overzicht van gebeurtenissen omtrent V-wapens (V₁ en V₂) in Nederland. Op de kaart zijn locaties van inslagen en lanceerinstallaties aangegeven. Bij de meldingen wordt eventueel aanvullende beschikbare informatie betreffende datum en locatie weergegeven. De meldingen zijn echter niet voorzien van bronverwijzing. Op basis van eigen onderzoek kan worden gesteld dat de aangegeven locaties en data niet altijd correct zijn en er meldingen dubbel op de kaart staan. Tevens blijkt dat er verschillende meldingen in kaart staan waarvan de exacte locatie niet te achterhalen is. Vergeltungswaffen.nl is in dit onderzoek gebruikt voor een indicatie van de gebeurtenissen omtrent V-wapens. Meldingen dienen ter afbakening van op CE verdachte gebieden altijd te kunnen worden bevestigd met informatie uit andere bronnen.

Geraadpleegde websites

Website	Korte toelichting	Bronverwijzing ³
http://ww2.texlaweb.nl/	World War II allied aircraft crashes in the Netherlands	texlaweb
http://www.topotijdreis.nl/	Historische kaarten	Kadaster topotijdreis
http://www.vergeltungswaffen.nl	Overzicht van V1 en V2-inslagen in Nederland	Vergeltungswaffen
www.ikme.nl	Indicatieve kaart militair erfgoed	ikme
https://www.voorst.nl/wonen/kunst-en-cultuur/historie-van-de-gemeente-voorst/gemeentearchief-voorst/oorlogsslachtoffers/bombardementen-en-beschietingen/	Gemeente Voorst Bombardementen en beschietingen	Gemeente Voorst
http://www.bunkerinfo.nl/2016/12/manschapp-enverblijf-vliegveld-teuge.html	Vliegveld Teuge	Bunkerinfo 1
http://www.bunkerinfo.nl/2017/01/duitse-gebouwen-vliegveld-teuge.html	Vliegveld Teuge	Bunkerinfo 2
http://www.okvvoorst.nl/	Oudheidkundige Kring Voorst	OKV
http://www.destentor.nl/extra/de-laatste-dagen/bombardementen-verdriet-alles-is-vergeten-1.4320377	Bevrijding Deventer en Voorst	De stentor bevrijding
http://www.destentor.nl/extra/de-laatste-dagen/als-prins-bernhard-komt-is-de-vrijheid-nabij-1.4299898	Bevrijding Deventer en Voorst	De stentor prins bernhard
http://www.destentor.nl/regio/olst-wijhe/serie-over-bevrijding-van-de-	Informatie over oorlog Deventer	Stentor oorlog

³ In bijlage 5 wordt in de kolom "bronverwijzing" naar deze termen verwezen voor de betreffende website.

Website	Korte toelichting	Bronverwijzing ³
IJsselstreek-1.4320205		
http://www.destentor.nl/regio/deventer/munitie-opruimen-voor-weg-1.2956552	Munitie opruimen voor weg	Stentor munitie
https://www.seaforth.nl/?lang=nl&page=info&id=Canada	Bevrijding van Voorst door de Seaforths Highlanders of Canada	Seaforths
http://bevrijdingvandeveluwe.nl/cannonshot/	Bevrijding van Voorst door de Seaforths Highlanders of Canada	bevrijdingvandeveluwe
http://bevrijdingvandeveluwe.nl/aflevering-4-bevrijding-wilp/	Bevrijding van Wilp	bevrijdingvandeveluwe Wilp
http://bevrijdingvandeveluwe.nl/de-bevrijding-van-klarenbeek/	Bevrijding van Klarenbeek	Bevrijding Klarenbeek
http://bevrijdingvandeveluwe.nl/bertustenbosch-deel1/	Verhaal van Bertus ten Bosch. Hij woonde ten tijde van WOII op boerderij De Holle	Bertus ten Bosch
http://www.battlefieldtours.nu/informatie/operation-cannonshot/	Bevrijding van Twello	Bevrijding Twello
http://www.canadiansoldiers.com/organization/fieldforces/casf/3rddivision.htm	Bevrijding van Voorst door de Canadezen	canadiansoldiers
http://www.canadiansoldiers.com/history/battlehonours/northwesteurope/deventer.htm	Bevrijding van Deventer door de Canadezen	canadiansoldiers Deventer
http://www.posterensbelang.nl/herdenking-bevrijding-2015-posterenk/	Bevrijding van Posterenk	posterensbelang
https://roywassink.nl/2017/02/01/1940/	Teuge 1940	Roywassink 40
https://roywassink.nl/2017/02/01/1941/	Teuge 1941	Roywassink 41
https://roywassink.nl/2017/02/01/1942/	Teuge 1942	Roywassink 42
https://roywassink.nl/2017/02/01/1943/	Crash Teuge 12 juni 1943	Roywassink 43
http://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2098122/Canadese-veteraan-na-72-jaar-herenigd-met-zijn-vrienden-in-Terwolde	Crash Teuge 12 juni 1943	omroepgelderland
https://roywassink.nl/2017/02/01/1944/	Teuge 1944	Roywassink 44
https://roywassink.nl/2017/02/01/1945/	Teuge 1945	Roywassink 45
https://www.defensie.nl/onderwerpen/vliegvelden-tijdens-de-tweede-wereldoorlog/inhoud/vliegveldenoverzicht/teuge	Vliegveld Teuge	Defensie Teuge
http://www.gahetna.nl/het-verhalenarchief/bevrijding-noord-empe	Bevrijding van Noord-Empe	bevrijding-noord-empe
https://www.facebook.com/Klarenbeekweetjes/posts/287436441428529	Crash Klarenbeek 31 mei 1942	Klarenbeekweetjes
http://www.4en5mei.nl/herdenken-en-vieren/oorlogsmonumenten/monumenten_zoeken/oorlogsmonument/1711/klarenbeek,-wellington-monument	Crash Klarenbeek 31 mei 1942	4en5mei Klarenbeek
http://www.collectiegelderland.nl/organisaties/codabeeldbank/voorwerp-GA-009244/?embed=true	Noodlanding van een B-24 Liberator bij Wilp-Achterhoek	Collectiegelderland Wilp 1
http://www.collectiegelderland.nl/organisaties/codabeeldbank/voorwerp-GA-009243/?embed=true	Noodlanding van een B-24 Liberator bij Wilp-Achterhoek Noot TA. Dit is dezelfde foto als Collectiegelderland Wilp 3	Collectiegelderland Wilp 2
http://www.collectiegelderland.nl/organisaties/codabeeldbank/voorwerp-GA-010534/?embed=true	Een gecrashte B24 aan de Leemsteeg Wilp-Achterhoek Noot TA. Dit is dezelfde foto als Collectiegelderland Wilp 2. Het betrof dus een noodlanding wat ook uit de foto blijkt.	Collectiegelderland Wilp 3
http://www.cwgc.org/find-war-dead/casualty/2648299/VERY,%20CYRIL	Slachtoffers crash Voorst 1 maart 1943	Cwgc 1943
http://www.stiwotforum.nl/viewtopic.php?p=33650	Bombardement Terwolde 22 februari 1944	stiwotforum
http://twellonaar.webklik.nl/page/twello-en-het-hakenkruis	Bevrijding Twello	twellonaar
http://www.regiocanons.nl/Overijssel/salland/	Canons van Salland (Deventer en Bathmen)	Canon DB
https://nl-nl.facebook.com/HerinnerJeDeventer/photos/a.397210817044085.1073741827.397209460377554/595000197265145/	Informatie over steenfabriek de Vlietberg	Facebook Vlietberg
http://www.molendatabase.org/	Verdwenen molen database	molendatabase
http://www.wnsr.ca/war_diary	West Nova Scotia Regiment War	WNSR

Website	Korte toelichting	Bronverwijzing³
	Diaries	
http://thirsty13th.com/Images/Their%20Last%20Mission%20Over%20Germany%20Adj.pdf	Informatie over bij Apeldoorn neergekomen B-17	thirsty13th
https://forums.spacebattles.com/threads/a-challenge-to-all-of-sb-crashed-b-17.237107/	Informatie over bij Apeldoorn neergekomen B-17	spacebattles
http://www.criticalpast.com/video/65675038105_American-airmen_interrogating-a-prisoner_salvage-yard_destroyed-bombers	Filmpje betreffende neergekomen vliegtuigen	criticalpast
http://www.luftwaffe.cz/piffer.html	Informatie over bij Terwolde neergekomen Fw-190	luftwaffe
http://www.strijdbewijs.nl/cramerus2.htm	Informatie betreffende op 1 april 1945 neergekomen Spitfire	Strijdbewijs Spit
http://divesitebussloo.nl/	Informatie diepte recreatieplas Bussloo	divesitebussloo

Uitwerking van de aangetroffen relevante stukken

Voor de aangetroffen relevante gebeurtenissen wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

3.3 Luchtfoto interpretatie

In WOII zijn door de geallieerden diverse fotoverkenningsvluchten boven Nederland uitgevoerd. Deze luchtfoto's zijn grotendeels terug te vinden in de Speciale Collecties van de bibliotheek van Wageningen UR ("Wag") en bij het Kadaster in Zwolle ("Zwolle"). Ook de luchtfotocollectie van de Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh ("ACIU/JARIC") en the National Archives and Records Administration te College Park ("NARA") hebben (een grote hoeveelheid) luchtfoto's van Nederland beschikbaar.

The National Archives te Londen ("NAL"), de National Air Photo Library Ottawa ("Canada"), het Bundesarchiv/Militärarchiv te Freiburg ("BAF") en het spoorwegmuseum te Utrecht ("SMU") beschikken over een aantal luchtfoto's van Nederland.

Aanvullend zijn ook nog foto's bekeken die in The Laurier Military History Archive in Canada ("LMH") beschikbaar zijn en enkele exemplaren die de gemeente Deventer ("Dev") beschikbaar heeft gesteld voor eerder onderzoek.

De Nederlandse luchtfotoarchieven van Wageningen en Zwolle zijn conform de WSCS-OCE verplicht te raadplegen. De buitenlandsearchieven zijn aanvullend te raadplegen als er in de Nederlandse luchtfotoarchieven geen bruikbare luchtfoto beschikbaar is (zie "criteria luchtfotoselectie" hieronder) en ook andere geraadpleegde bronnen niet voldoende duidelijkheid bieden met betrekking tot oorlogshandelingen, die middels luchtfoto-analyse opgehelderd kunnen worden.

Criteria luchtfotoselectie

Luchtfoto's worden geselecteerd op basis van enkele criteria. De datum is daarbij erg belangrijk. Bij voorkeur wordt een foto van zo kort mogelijk na een oorlogshandeling gebruikt, omdat daarop de sporen van de oorlogshandelingen in de regel duidelijker zichtbaar zijn. Om deze sporen goed te onderscheiden wordt – indien nodig – een foto van voor de oorlogshandeling geraadpleegd, bij voorkeur van een datum van zo kort mogelijk ervoor. Daarnaast is beeldkwaliteit zeer belangrijk. De voorkeur gaat uit naar een scherpe foto, van de juiste schaal en zonder beperkende factoren, zoals aanwezigheid van bewolking, of inundaties, of beschadigingen aan de foto zelf. Op basis van deze factoren – datum, schaal en kwaliteit van de luchtfoto – zal de keuze voor de meest bruikbare luchtfoto's in relatie tot de oorlogshandeling gemaakt worden.

Luchtfoto-interpretatie

Foto's worden door deskundigen met ervaring in de interpretatie van luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945 onafhankelijk van elkaar geïnterpreteerd. Eén van deze deskundigen voert deze analyse uit op het originele beeldmateriaal met de kennis van informatie uit het overige bronnenmateriaal. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een beeldbewerkingsprogramma waarmee o.a. helderheid, contrast en scherpte van de foto zijn aan te passen. De tweede analist voert zijn analyse uit zonder de aanvullende informatie uit het bronnenmateriaal en maakt gebruik van ArcGIS en de geogerefererde luchtfoto. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Image Analysis Toolbox en Effect Toolbox voor de beeldbewerking en –analyse (o.a. Dynamic Range Adjustment, Swipe functionaliteit). Verschillen in de interpretaties worden besproken en herbeoordeeld.

Vergelijking van de luchtfoto's met de huidige situatie

Door de luchtfoto's uit 1940-1945 te vergelijken met recente luchtfoto's en satellietbeelden, kan een goed beeld verkregen worden van de naoorlogse ontwikkelingen in het gebied. Aanvullend zijn diverse topografische kaarten van de afgelopen 70 jaar (waaronder uit de Grote Atlas van Nederland 1930-1950 en www.topotijdreis.nl) met elkaar en de luchtfoto's vergeleken.

Betrouwbaarheid van de bron

Luchtfoto's worden in de regel als betrouwbare bron gezien. Bij luchtfoto's dient echter rekening gehouden te worden met het feit dat ze geïnterpreteerd worden, met andere woorden dat er een soort van "vertaling" plaatsvindt van wat op de foto zichtbaar is. Aangezien niet alle sporen van oorlogshandelingen eenduidig als zodanig te herkennen zijn, geldt echter dat de betrouwbaarheid van deze sporen uiteen kunnen lopen. Van een krater van 10 meter doorsnede kan gesteld worden dat deze door een ontplofte bom is veroorzaakt, maar er kunnen diverse redenen zijn waarom een woning is verdwenen – vernield door een ontplofte bom, sloop van het gebouw om plaats te maken voor nieuwbouw, etc. Indien sporen op een luchtfoto niet eenduidig zijn, zullen ze altijd bevestigd moeten worden door een tweede bron, of zal onderbouwd moeten worden waarom een bepaalde interpretatie is gemaakt. In de praktijk worden luchtfoto's doorgaans gebruikt als tweede bron, ter bevestiging van bepaalde gebeurtenissen. Indien sporen op een luchtfoto niet onmiskenbaar te interpreteren zijn, zal de interpretatie onderbouwd zijn en/of zal er verwezen worden naar een andere bron.

Geraadpleegde luchtfoto's

In onderstaande tabel staan alle luchtfoto's van het onderzoeksgebied die zijn geraadpleegd voor onderhavig onderzoek. De afkortingen in de kolom "archief" verwijzen naar de archiefinstellingen zoals aan het begin van deze paragraaf aangegeven.

Datum	Fotonr	Sortie	Schaal (1:x)	Relevant	Archief
09.04.1941	358, 659	H/0827	ca. 20.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-463/-467, -469.	ACIU
06.07.1941	660	T/0243	ca. 18.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-469.	ACIU
12.03.1943	3099, 4101, 4097	D/0242	ca. 17.000	Ja. Foto's 3099, 4097 zijn geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-471. Foto 4101 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-049a.	ACIU
01.09.1943	4005, 4010	E/0091	ca. 10.000	Ja. Foto 4005 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-472. Foto 4010 wegens markeringsnummer 6105-106.	ACIU
25.01.1944	3104	J/0120	ca. 13.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-475.	ACIU
24.02.1944	3178	J/431	ca. 10.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-480.	Zwolle
24.05.1944	4114, 4115, 4116	106G/0476	ca. 9.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-481.	ACIU
13.09.1944	3010	106/2881	ca. 10.000	Ja. Geraadpleegd als referentie foto voor/tussen de diverse oorlogshandelingen.	LBDB
13.09.1944	4150	400/44A	ca. 29.000	Ja. Geraadpleegd als referentie foto voor de diverse oorlogshandelingen.	Wag
06.10.1944	4025, 4050	R4/8	ca. 8.000	Ja. Foto 4025 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-412. Foto 4025 is omstreeks 14.45 h genomen. Foto 4050 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-100.	Wag
02.11.1944	3022	140/1180	ca. 15.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-411.	Wag
02.11.1944	4046	140/1184	ca. 9.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 3402.2-107.	Wag
06.11.1944	3006, 4005	140/1202	ca. 10.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-418 en mogelijk ook nog net voor 6105-102. Foto's zijn omstreeks 10.40 h genomen. Foto 3006 is verder geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-101, -415, -416a, -417a. Foto 4005 is verder geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-413a en -413b, -440.	Wag
26.11.1944	4017	16/1405	ca. 15.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-421b, -444.	Wag
29.11.1944	4148	4/1344	ca. 10.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer	ACIU

Datum	Fotonr	Sortie	Schaal (1:x)	Relevant	Archief
				6105-491.	
29.11.1944	3114, 3116, 4126, 4129	16/1430	ca. 15.000	Ja. Foto 3114 is geraadpleegd wegens 6105-417d en -441 Foto 3116 is geraadpleegd wegens 6105-439. Foto 4126 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-422 en -497 en 0152-230, -231 Foto 4129 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-415, -416a, -416b, -417a, -417b, -418, -420, -421a, -421c en -496. Het gebied van 6105-421b wordt net niet gedekt.	Wag
23.12.1944	3190, 3192	16/1499	ca. 27.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-417c, -417d.	ACIU
24.12.1944	3082, 4088	140/1325	ca. 15.000	Ja. Foto 3082 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-101, -102, -415, -416a, -417a en 418. Foto 4088 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-498 en 417d. Foto 4088 dekt het gebied ten oosten van de melding 6105-417d, niet het getroffen gebied zelf.	Wag
26.12.1944	3061	140/1353	ca. 15.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-089, -446.	Wag
14.01.1945	3029, 4020	16/1593	ca. 13.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-425a, -425b.	ACIU
06.02.1945	3039	16/1672	ca. 8.000	Ja. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 0152-058 en -236, 0153-004, 3402.2-047.	Dev
14.03.1945	4163	106G/4801	ca. 10.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-092, -093.	Zwolle
15.03.1945	3088, 3092, 4086	4/1974	ca. 8.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Foto 3088 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-089, -431. Foto 4086 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-091. Foto 3092 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-088.	Wag
15.03.1945	3023, 3025, 3069, 3076	4/1975	ca. 8.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Foto 3023 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-451, -452. Foto 3025 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-451, -452. Foto 3076 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 6105-090.	Wag
15.03.1945	3027, 3030, 3044, 3045, 3082, 3119, 3175, 3177, 3178, 3181, 3184, 3186, 3188, 4036, 4040, 4124	4/1982	ca. 8.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Foto 3027 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-445 en -449. Foto 3082 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-087. Foto 3178 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-086. Foto's 3184, 3186 zijn geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-426, -429. Foto 4036 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-448. Foto 4040 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-091. Foto 4124 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-098.	Wag
15.03.1945	3018, 4022	4/1983	ca. 8.000	J Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Foto 3018 is geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-115.	Wag
15.03.1945	4026	16/1847	ca. 15.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Geraadpleegd wegens markeringsnummer 6105-427.	ACIU

Datum	Fotonr	Sortie	Schaal (1:x)	Relevant	Archief
21.03.1945	3037, 3038, 4001, 4002, 4003, 4004	4/2055	ca. 20.000	Ja. De foto's zijn geraadpleegd als referentie foto's voorafgaand aan de bevrijding. Foto 4001 is geraadpleegd wegens markeringsnummers 3402.2-245.	LBDB
08.04.1945	3012, 3046, 3049, 3057, 3059, 4014, 4053, 4055, 4057	4/2201	ca. 8.000	Ja. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen.	LMH
10.04.1945	4148	4/2236	ca. 8.000	Ja. Deze foto is bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen van IJsseldijk 39 te Diepenveen (markeringsnummer 3402.2-120c).	LMH
10.04.1945	3014, 3016, 4015, 4017	4/2237	ca. 8.000	Ja. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen.	LMH
10.04.1945	3018, 3021, 3023, 3025, 3084, 3086, 3088, 4083, 4085, 4095	4/2238	ca. 8.000	Ja. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen.	LMH
10.04.1945	3007, 3009, 3012, 3015, 3018, 3020, 3038, 3040, 3043, 3044	4/2241	ca. 14.000	Ja. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen.	LMH
19.06.1945	92	19-BS-7029-22	ca. 40.000	Ja. Geraadpleegd wegens vlakdekkende luchtfotoanalyse van eind WOII en in verband met de bevrijdingsgevechten.	NARA
19.06.1945	35, 99, 100	19-BS-9027-22	ca. 40.000	Ja. Geraadpleegd wegens vlakdekkende luchtfotoanalyse van eind WOII en in verband met de bevrijdingsgevechten.	NARA
21.06.1945	106	19-BS-9037-21	ca. 40.000	Ja. Geraadpleegd wegens vlakdekkende luchtfotoanalyse van eind WOII en in verband met de bevrijdingsgevechten.	LBDB
28.08.1945	3110, 3112, 3154, 3155, 3158, 3160, 3162, 3164, 3167, 3418, 4151, 4155, 4158, 4160, 4162, 4164, 4163, 4166, 4417	106G-LIB-285	ca. 15.000	Ja. Geraadpleegd wegens vlakdekkende luchtfotoanalyse van eind WOII en in verband met de bevrijdingsgevechten.	ACIU

Leemte in kennis luchtfoto's

- In de archieven zijn geen luchtfoto's van bruikbare schaal gevonden voor de gebeurtenissen van de meidagen van 1940 (inclusief aangelegde verdedigingswerken) in de periode tot en met 9 april 1941 (markeringsnummers 3402.2-140, 6105-040, -045).
- In de archieven zijn geen luchtfoto's van bruikbare schaal gevonden voor het bombardement op Teuge in de meidagen van 1940 (markeringsnummer 6105-463) van vlak na het bombardement. De eerstvolgende beschikbare foto is van 9 april 1941.
- In de archieven zijn geen luchtfoto's beschikbaar voor het bombardement van 6 juli 1941 op de spoorlijn te Voorst en omgeving Klarenbeek in de periode tot en met 29 juni 1942 (markeringsnummer 6105-468).
- Er zijn in de archieven maar twee bruikbare luchtfoto's aangetroffen voor de gemelde bombardementen tussen 1 januari en 31 oktober 1941 op Teuge (markeringsnummer 6105-469), in de periode tot en met 25 juli 1942. Namelijk foto's van 9 april 1941 en 6 juli 1941. Er zijn dus geen bruikbare luchtfoto's gevonden na de bombardementsperiode.
- Er zijn in de archieven geen bruikbare luchtfoto's gevonden voor de door bommen veroorzaakte schade te Klarenbeek op 28 januari 1942 (markeringsnummer 6105-470) in te periode tot en met 12 maart 1943.
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van het op 1/2 maart 1943 bij Voorst neergekomen toestel in de periode tot 25 januari 1944 (markeringsnummer 6105-103).
- Voor de neergekomen bom bij Teuge op 27 maart 1943 (markeringsnummer 6105-475) zijn geen foto's van 1 september 1943 bekeken omdat deze dit gebied alleen op de randen van de foto's dekten. Wel is een foto van 25 januari 1944 bekeken.
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van de op de kadastrale kaart gemelde bommen (markeringsnummers 6105-712a en -712b) in de periode van 12 maart 1943 tot en met 25 januari 1944.
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van het op 26 juni 1943 bij Empe neergekomen toestel in de periode tot 26 maart 1944 (markeringsnummer 6105-107).
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van de neergekomen bommen bij Bussloo op 11 december 1943 (markeringsnummer 6105-478) in de periode tot en met 3 juli 1944. Van 18 april 1944 was er wel een dekkende luchtfoto beschikbaar, maar deze was van een te grote schaal om bruikbaar te zijn.
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van de op 14 januari 1944 bij Roboll neergekomen bommen in de periode tot 2 augustus 1944 (markeringsnummer 3402.2-118). De foto's van 18 april en 24 mei 1944 waren niet van bruikbare schaal.
- In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van het op 30 januari 1944 bij Bussloo neergekomen toestel in de periode tot 2 augustus 1944 (markeringsnummer 6105-111). De foto's van 18 april 1944 waren niet van bruikbare schaal.
- Voor het bombardement van 22 februari 1944 (markeringsnummer 6105-481) is eveneens de foto van 18 april 1944 niet geraadpleegd vanwege de schaal. Wel zijn er foto's van 24 mei 1944 geraadpleegd.
- In de archieven van het ACIU zijn de foto's van 2 en 5 oktober 1944 voor het bombardement op de Weg over het Hontsveld van september 1944 (markeringsnummer 6105-491) niet geraadpleegd omdat er door een bekeken researchcopy bleek dat deze het gebied niet goed dekten. De foto's van 6 oktober 1944 misten in het archief, die van 7 en 15 oktober waren van een te grote

- schaal. Er is uiteindelijk een foto van 29 november 1944 bekeken.
- In de archieven van het ACIU zijn de foto's van 12 en 15 oktober 1944 van een te grote schaal voor het bombardement op de trein bij Klarenbeek van 6 oktober 1944 (markeringsnummer 6105-439). Er is uiteindelijk een foto van 29 november 1944 bekeken.
  - In de archieven van het ACIU zijn de foto's van 12, 15 en 21 oktober 1944 van een te grote schaal voor het bombardement op Teuge (markeringsnummer 6105-4413b). de foto van 29 oktober 1944 was van prima schaal, maar de uiteindelijk bekeken foto, van 6 november 1944, had een iets betere schaal en door de bron (Wageningen via dotka versus ACIU) kon de dekking van de foto preciezer vastgesteld worden.
  - In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van het spoor ter plaatse Teuge (circa 650 meter) van voorjaar 1945 (markeringsnummer 6105-425).
  - In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van het onderzoeksgebied ter plaatse van (station) Klarenbeek van vlak na de periode 15 t/m 28 maart 1945 (markeringsnummers 6105-452, -453, -456a, -457b, -458a).
  - Aangezien er geen tijdstippen bekend zijn van de foto's van 8 en 10 april 1945 van het LMH is het niet altijd duidelijk of de aanvallen van die dagen, specifiek van de 10^e, ook gedekt worden door deze foto's als deze het gebied al dekken (markeringsnummer 0152-160a).
  - In de archieven zijn geen bruikbare luchtfoto's gevonden van direct na de bevrijdingsgevechten van 11 t/m 15 april 1945. Hiervoor zijn uiteindelijk de foto's van 28 augustus 1945 bekeken.

Uitwerking van de luchtfoto-analyse i.v.m. oorlogshandelingen

Voor de luchtfoto-analyse wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

Uitwerking van de luchtfoto-analyse i.v.m. naoorlogse grondroering

Voor de aangetroffen relevante naoorlogse grondroering wordt verwezen naar de chronologische tabel in bijlage 3.

4 Fase 2: Analyse bronnenmateriaal

In deze fase wordt het historisch feitenmateriaal afkomstig van de inventarisatiefase gedetailleerd geanalyseerd. Op basis hiervan wordt vastgesteld of er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van explosieven. Deze analyse is in het chronologische overzicht in bijlage 3 uitgevoerd per relevante gebeurtenis. In onderhavig hoofdstuk is een algemene toelichting gegeven over de uitvoering van een dergelijke analyse.

Verdacht of onverdacht?

Bij de analyse wordt het bronnenmateriaal geanalyseerd en de betrouwbaarheid ervan beoordeeld. In de paragrafen van hoofdstuk 3 zijn per bron de richtlijnen weergegeven die T&A hanteert bij het beoordelen van deze betrouwbaarheid. In bijlage 8 zijn de richtlijnen van de WSCS-OCE weergegeven met betrekking tot welke oorlogshandelingen wel of niet tot een verdacht gebied leiden. Waar de beoordeling van een bron afwijkt van een van deze richtlijnen of anderzijds een nadere toelichting noodzakelijk wordt geacht, zal deze in de analyse in bijlage 3 beschreven worden.

Als na de analyse van het bronnenmateriaal geen feiten duiden op de vermoedelijke aanwezigheid van explosieven, wordt de conclusie onverdacht getrokken. Als er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van explosieven, wordt de conclusie verdacht getrokken. In dit geval dient een analyse uitgevoerd te worden om te bepalen wat de afbakening hiervan is (horizontaal en/of verticaal), welke (sub)soort explosieven mogelijk aanwezig zijn en van welk kaliber, nationaliteit en verschijningsvorm ze zijn.

Op basis van die analyse is een deel van het onderzoeksgebied verdacht verklaard.

Aanvulling van de analyse – afbakeningen, soorten explosieven, etc.

Voor de verdachte delen van het onderzoeksgebied is de analyse per deelgebied aangevuld met:

- het horizontaal en verticaal vaststellen en afbakenen van het verdachte gebied
- het vaststellen van de hoofdsoort, kaliber, nationaliteit en verschijningsvorm van vermoede explosieven
- het vaststellen van de subsoort, type ontsteker(s) en aantal van vermoede afwerpmunitie

In bijlage 3 is per gebeurtenis in de laatste kolom van de eerste tabel aangegeven tot welk verdacht deelgebied het behoort. In de tabel in hoofdstuk 6 is per verdacht deelgebied de aanvullende analyse verwerkt.

In het geval dat grondroerende werkzaamheden binnen het verdachte gebied gepland zijn, is het raadzaam een risicoanalyse te laten uitvoeren, die resulteert in een advies over hoe om te gaan met de risico's van de vermoede explosieven bij de geplande werkzaamheden en toekomstig grondgebruik. Voor de geplande werkzaamheden ten behoeve waarvan onderhavig vooronderzoek is uitgevoerd, is een dergelijke analyse uitgevoerd in hoofdstuk 5.

Horizontale afbakening

De horizontale afbakening van verdachte gebieden heeft plaatsgevonden op basis van de resultaten van de inventarisatie van het bronnenmateriaal (waaronder de overzichtskaart in bijlage 4) en de richtlijnen hiervoor in het WSCS-OCE (zie bijlage 8).

Deze afbakening is omschreven in de tabel in hoofdstuk 6 en weergegeven in de CE bodembelastingkaart in bijlage 1.

Soort, kaliber, nationaliteit en verschijningsvorm van de vermoede explosieven

Op basis van het aangetroffen feitenmateriaal, is een analyse verricht van de vermoedelijke hoofdsoort, kaliber, nationaliteit en verschijningsvorm van de explosieven binnen het verdachte gebied. Indien de hoofdsoort afwerpmunitie betrof, is aanvullend een analyse verricht op de vermoede subsoort, type ontsteker(s) en verwachte aantal van de mogelijk aanwezige explosieven.

Verticale afbakening

Explosieven kunnen vanaf direct onder het maaiveld ten tijde van WOII aangetroffen worden. De maximale diepte tot waar explosieven kunnen voorkomen hangt af van verschillende factoren zoals bodemgesteldheid, soort explosieven en bij afwerpmunitie (vliegtuigbommen) ook vliegsnelheid, afwerphoogte en -hoek.

Op basis van de mogelijk aan te treffen explosieven, ondergrond en naoorlogse werkzaamheden is per deelgebied/voor het onderzoeksgebied een verticale afbakening van het verdachte gebied bepaald, zoals weergegeven in de tabel in hoofdstuk 6. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk). Indien tijdens werkzaamheden op locatie blijkt dat deze aanname plaatselijk niet klopt, dient deze aanname bijgesteld te worden aan hand van de nieuw verkregen informatie.

Afwerpmunitie

Voor het bepalen van de maximale indringingsdiepte van afwerpmunitie dient tenminste rekening gehouden te worden met het bodemtype en de bodemweerstand, gewicht en diameter van het explosief en de indringingsnelheid van het explosief. De bodemgegevens worden gehaald uit boringen en sonderingen, de overige factoren zijn bepaald aan hand van onderhavig archiefonderzoek. Indien geen bodemgegevens bekend zijn van een locatie, kan geen goede maximale verticale afbakening bepaald worden.

Niet-afwerpmunitie

Niet-afwerpmunitie wordt afhankelijk van de bodemopbouw en soort explosieven in de regel verwacht op maximaal 2.5 m-mv.

Gedumpte niet-afwerpmunitie

Gedumpte niet-afwerpmunitie wordt verwacht op de diepte van de beschikbare dumplocaties zoals kraters, sloten en loopgraven. Dit is in de regel maximaal 2.0 m-mv.

De diepte minus maaiveld die in bijlage 3 is gegeven, kan via het Dinoloket (www.dinoloket.nl) en/of via de algemene hoogtekaart van Nederland (www.ahn.nl) worden herleid tot een hoogte ten opzichte van NAP.

Voor de diepteafbakening zijn geen aanvullende boringen of sonderingen gezet of proefsleuven gegraven. De afbakening kan dan ook gezien worden als een goede indicatie op basis van de toegankelijke informatie. Indien er een project voorbereid wordt, zullen in de regel veel meer gedetailleerdere gegevens over de bodemopbouw beschikbaar komen. Ook kan extra informatie naar voren komen over naoorlogse grondroering, constructies van gebouwen of ophooglagen.

In die gevallen wordt geadviseerd om op basis van deze extra informatie opnieuw de diepte afbakening vast te stellen en op basis daarvan de noodzaak en wijze van detectie onderzoek te bepalen.

Achtergrondrisico

Gebieden met een zogenaamd 'achtergrondrisico' hebben, al spreekt men over een verdacht gebied, geen wezenlijk verhoogd risico op het aantreffen van explosieven (tenzij er sprake is van een contra indicatie). Het betreft de volgende gebieden:

- Naorlogs aangebrachte ophooglagen
- Onder vooroorlogse bebouwing, waarbij deze en de directe omgeving niet beschadigd is tijdens de oorlog en er geen sprake is van bombardementen
- Geroerde grond, waarbij het aannemelijk is dat aanwezige explosieven tijdens eerdere werkzaamheden zouden zijn ontdekt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de grond boven naorlogs aangelegde kabels, de naorlogs vernieuwde ballastlaag en al eerder gebaggerde waterbodems, waarbij aantoonbaar niet dieper wordt gewerkt.

Diepte naorlogse werkzaamheden

In veel gevallen is de beschikbare informatie over de diepte van naorlogse ingrepen dermate globaal, dan wel afwezig dat deze vastgesteld/geverifieerd dient te worden in het veld door onderzoek. Dit kan door het zetten van boringen of sonderingen, het graven van proefsleuven of uitvoeren van geofysisch onderzoek.

Als algemene richtlijnen voor het veldonderzoek kan hierbij het volgende worden aangehouden:

- Onder gesloopte en naorlogse bebouwing: funderingsdiepte (vaak 2 tot 4 m-mv tenzij er sprake is van een slappe bodem en de bebouwing op palen staat, dan tot 10 Mpa laag) ter plaatse van de paallocaties
- Ballastvernieuwing op doorgaande sporen: tot 0.5 m-BS
- Wegen en parkeerplaatsen: tot 0.5 m-mv
- Kabels en leidingen: 0.5 tot 1.0 m-mv
- Damwanden: dieper dan een laag met 10 Mpa drukweerstand en normaal minimaal 4 meter lang

Voor de volledigheid wordt nogmaals opgemerkt dat bovenstaande indicaties betreffen, die in alle gevallen geverifieerd dienen te worden door beschikbare tekeningen, getuigen en veldonderzoek.

Projectspecifiek achtergrondrisico

In de eerste tabel in bijlage 3 zijn de naorlogse werkzaamheden omschreven en in kaartbijlage 4 zijn de locaties ervan ingetekend. In bijlage 1 zijn verdachte gebieden waar deze naorlogse werkzaamheden hebben plaatsgevonden aangeduid middels een roze kleur (in tegenstelling tot de rode kleur, die aanduidt dat er geen grootschalige, naorlogse werkzaamheden van bekend zijn).

Vrijgegeven gebieden binnen het onderzoeksgebied

In de eerste tabel in bijlage 3 zijn de vrijgegeven gebieden omschreven en in kaartbijlage 4 zijn de locaties ervan ingetekend. In bijlage 1 zijn deze gebieden als onverdacht (groene markering) ingetekend indien het gehele gebied is vrijgegeven, of als roze-gemarkeerde verdachte gebieden indien de locatie slechts deels is vrijgegeven.

5 Fase 3: Risicoanalyse werkzaamheden

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in een verdacht gebied kan een risico vormen tijdens het uitvoeren van grondroerende werkzaamheden. Of de vermoede explosieven een risico vormen en, zo ja, welke maatregelen getroffen kunnen worden om dit risico te voorkomen of te beperken, hangt af van diverse factoren zoals de soort en de verschijningsvorm van de vermoede explosieven, de afbakening van het verdachte gebied, de geplande werkzaamheden en omgevingsfactoren. Aan hand hiervan kan een risicoanalyse uitgevoerd worden voor de toekomstige grondberoerende werkzaamheden en grondgebruik binnen het onderzoeksgebied.

5.1 Geplande werkzaamheden

Het historisch vooronderzoek is uitgevoerd voor de gehele gemeente Voorst om voor toekomstige werkzaamheden inzicht te verkrijgen welke gebieden in haar gemeente verdacht zijn op het aantreffen van explosieven. Tevens wordt de betreffende informatie gebruikt om te voldoen aan de ARBO verplichtingen bij grondroerende werkzaamheden en informatieplicht met betrekking tot openbare orde en veiligheid.

5.2 Locatiespecifieke omstandigheden

Voor een goede risicoanalyse en advies over welke maatregelen getroffen kunnen worden om risico's te voorkomen of te beperken, is het van belang een duidelijk beeld te hebben van de locatiespecifieke omstandigheden. Deze kunnen namelijk bepalend zijn voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van de opsporing van explosieven en de keuze van de detectietechnieken. De inzetbaarheid en het detectiebereik van detectietechnieken kan negatief worden beïnvloed door versturende factoren als damwanden, hekwerk, kabels en leidingen, hoogspanningsmasten, bruggen, bovenleiding van het spoor en stelconplaten.

Voor diverse risicogebieden geldt dat het delen zijn van spoorlijnen, grofweg bestaande uit ballast en een ondergrond van zand. De spoorse infrastructuur en bovenleidingen zullen sterk versturend werken op detectiemethodes die gebaseerd zijn op de detectie van metaal en afwijkingen in het aardmagnetisch veld. Ook liggen (delen van) risicogebieden in verstedelijkt gebied. Woningen en wegen met bijbehorende kabels en leidingen kunnen eveneens versturend werken.

5.3 Afbakening opsporingsgebied

Over het algemeen is het opsporingsgebied het gebied waar het verdachte gebied en het werkgebied elkaar overlappen. In het opsporingsgebied is explosievenonderzoek noodzakelijk in verband met de geplande werkzaamheden en het toekomstige gebruik. Ook de aard van de werkzaamheden is hierbij van belang. In sommige gevallen behoort ook een deel van een verdacht gebied waar geen werkzaamheden gepland zijn tot het opsporingsgebied. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er sprake is van een veiligheidszone bij werkzaamheden waarbij grote trillingen worden veroorzaakt, zoals heien.

Zodra de werkzaamheden bekend zijn, kunnen de opsporingsgebieden worden afgebakend. Opgemerkt wordt dat voor naorlogs geroerde grond in de regel geen opsporing noodzakelijk is, tenzij er sprake is van een contra indicatie.

Trillingen (van toepassing voor opsporingsgebieden waar afwerpmunitie verwacht wordt)

In een gebied dat verdacht is op de aanwezigheid van afwerpmunitie (vliegtuigbommen) dient er rekening gehouden te worden met het feit dat grote trillingen in de ondergrond een aanwezig explosief kunnen laten detoneren (ontploffen). Dit is een risico dat aanwezig is naast het risico bij direct contact met een explosief. Grote trillingen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door heiwerkzaamheden en hoogfrequent trillen.

Op basis van een onderzoeksrapport hanteert de EOD de richtlijn dat het risico op een ongewenste detonatie van een vliegtuigbom reëel is bij trillingen met een versnelling van 1 m/s^2 of meer. In de regel kunnen bovengenoemde werkzaamheden tot een afstand van 10 meter een dergelijke versnelling veroorzaken. Binnen deze straal is explosievenonderzoek dan ook noodzakelijk, tenzij kan worden aangetoond dat de trillingen die worden veroorzaakt kleiner zijn dan 1 m/s^2 of dat een gebied reeds is blootgesteld aan trillingen met een versnelling van meer dan 1 m/s^2 . In dat geval kan (in overleg met bevoegd gezag) op basis van een kwantitatieve risico analyse in een aantal gevallen worden aangetoond dat het achterwege laten toepassen van een veiligheidszone geen risico oplevert dat hoger is het achtergrondrisico.

5.4 Risicoanalyse en advies

De risico analyse vooronderzoek is gebaseerd op de kans dat men in aanraking komt met eventueel aanwezige explosieven bij het geplande gebruik of geplande werkzaamheden (KxB) en het effect van een eventueel ongeval E. De kans dat men in aanraking komt met eventueel aanwezige explosieven bij het geplande gebruik of geplande werkzaamheden (KxB) hangt af van de kans op de aanwezigheid van explosieven in het onderzoeksgebied (K) en de soort en omvang van de werkzaamheden/het gebruik van het gebied (B). Aan de hand hiervan wordt een risicowaarde bepaald, die het advies voor eventuele vervolgstappen bepaalt (KxBxE).

Zie bijlage 5 voor de beschrijving van de algemene risico's van explosieven.

Zie bijlage 7 voor de procedure aan die gebruikt is bij het bepalen van de risicowaarde.

Aangezien er nog geen sprake is van concrete werkzaamheden, is het niet zinvol om een gedetailleerde risico analyse uit te voeren. Voor werkzaamheden in verdacht gebied op afwerpmunitie komt men in de regel uit op niveau IV (hoog risico) en voor niet-afwerpmunitie op niveau (III) een wezenlijk risico. In beide gevallen is er sprake van een advies om opsporingswerkzaamheden uit te voeren. Voor de onverdachte gebieden binnen het onderzoeksgebied geldt een werkprotocol.

6 Conclusie

Er is feitelijk materiaal aangetroffen, waaruit blijkt dat er mogelijk verschillende typen explosieven in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven tijdens WOII. Hierdoor geldt dat het onderzoeksgebied (deels) verdacht is op de aanwezigheid van explosieven.

Op basis van de inventarisatie en analyse van het bronnenmateriaal, is onderscheid gemaakt in verschillende deelgebieden. De afbakening van de verdachte gebieden en de soorten te verwachten explosieven is als volgt:

Conclusies en afbakening (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 1				
Op basis van markeringsnummers 3402.2-058, -072, -120, -120b, -140, -246, -266, -279, 6105-016, -017, -020, -040, -041, -045, -104b, -200, -210/-214, -217/-221, -225/-264, -265, -299, -310/-330, -400, -401, -404, -405, -407, -408, -412, -420, -425b, -432, -440, -441, -460, -461, -493, -506, -507 -509, -510, -512/-514, -600/-660, -662/-688, -690/-699, -709, -720, -721, -735, -749, -779, -800/-825, -827/-858, -860/-878, -894/-899				
Gebied binnen de conflict-zone	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Honderden	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p>[#] Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>^{##} Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 2				
Op basis van markeringsnummer 6105-104a Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 m van de in de archiefstukken aangegeven crashlocatie	<u>Wrakstukken</u> Messerschmitt 109, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 3				
Op basis van markeringsnummer 6105-049a				
Gebied binnen 200 m van de locatie van de in brand gestaan hebbende wagons	<u>Brandbommen</u> : 50 kg (type Brand C 50 A), Duits	Weggeslingerd	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn weggeslingerde explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##} .
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				
Deelgebied 4				
Op basis van markeringsnummer 6105-481				
Gebied op basis van kraterpatroon (84 meter) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's).	<u>Afwerpmunitie</u> : 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
<p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 5				
Op basis van markeringsnummers 6105-480 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied op basis van kraterpatroon (75 m) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's).	<u>Afwerpmunitie</u> : 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> #: Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> #: Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 6				
Op basis van markeringsnummers 0152-056, -058, -065, -230, -231, -236, 0153-004, 3402.2-118, -263, -264, 6105-411, -413a, -415, -416a, -416b, -417a, -417b, -418, -421a, -422, -425a, -426, -427, -429, -439, -444, -445, -446, -448, -449, -451, t/m -458, -488, -492, -494, -496, -497, -503, -711, -728, -748, -772, -778. Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 91 meter van het spoor (lijndoelwit) ter hoogte van de bomkraters die binnen deze straal vallen. Gebied binnen 181 meter van het spoor ter hoogte van bomkraters die niet binnen 91 meter liggen.*** Gebied binnen 181 m van de Dijkhof. Gebied binnen 75 meter* van losse kraters. Gebied op basis van kraterpatroon plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's). Gebied binnen 150 m** van de bij Roboll en Ziele neergekomen bommen	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.****
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot max. 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Vele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
# Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.				
## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).				
Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt. Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.				
* Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar duikbombardelements-aanvallen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstand tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 75 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.				
** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.				
*** Conform de WSCS-OCE dient bij een duikbombardelement op een 'Line Target', waarbij het inslagenpatroon onbekend is, afgebakend te worden met een straal van 91 meter vanuit het hart van het doel. Hoewel in dit geval sprake is van een dergelijke aanval, blijkt uit het feit dat meerdere inslaglocaties buiten deze straal liggen, dat dit uitgangspunt niet gehanteerd kan worden. In dit geval wordt op basis van de afwijkende inslaglocatie(s) aangenomen dat de aanval gezien moet worden als een aanval op een 'Pin Point Target', waarbij een straal van 181 meter gehanteerd wordt conform de WSCS-OCE.				
**** Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 7				
Op basis van markeringsnummer 3402.2-107 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 m van de crashlocatie	<u>Wrakstukken</u> Messerschmitt 262, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 8				
Op basis van markeringsnummer 6105-470				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 150 m** van de lijn Struikenveenweg 3 – middelpunt tussen Hoofdweg 3 en 4	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.***
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts-munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsweldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts-munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsweldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsweldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts-munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts-munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p> <p>*** Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 9				
Op basis van markeringsnummer 6105-103 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen de (via Topotijdreis en luchtfoto 4040, d.d. 15-03-45, te identificeren) bouwland bij boerderij de Kolke te Voorst	<u>Wrakstukken</u> Halifax II, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 10				
Op basis van markeringsnummer 6105-712 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied op basis van kraterpatroon (74 m) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's).	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 11				
Op basis van markeringsnummers 6105-101, -403b, -731, -734 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 200 m van het terrein van Villa 't Holthuis te Twello, vastgesteld met behulp van luchtfoto's en de kaarten van Topotijdreis	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv## Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Wrakstukken</u> Typhoon, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie en nog aan boord geweest zijnde afwerpmunitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv##
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 12				
Op basis van markeringsnummer 6105-417c, -417d Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied op basis van kraterpatroon (67 m) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's). En gebied binnen 150 meter van de losse krater/getroffen locatie**	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
------------------------	--	-------------------	--------	----------------------

Deelgebied 13

Op basis van markeringsnummer 6105-102

Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945

En er geldt hetzelfde voor dit deelgebied als voor deelgebied 19 m.b.t. bombardementen

Gebied binnen 25 m van de crashlocatie	<u>Wrakstukken</u> Typhoon, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie en nog aan boord geweest zijnde afwerpmunitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv ^{##}
	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500, 1000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}

Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.

Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).

Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.

Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.

* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.

** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 14				
Op basis van markeringsnummer 6105-421b Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied op basis van kraterpatroon (20 m) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's). En gebied binnen 150 meter van de losse krater/getroffen locatie**	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveld­munitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveld­munitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevecht­sveld­munitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoeks­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoeks­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een fouten­marge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 15				
Op basis van markeringsnummer 6105-093 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 16				
Op basis van markeringsnummer 6105-081				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 90 meter (15 meter conform WSCS en 75 meter voor de onzekerheid van de locatie, gebaseerd op de afstand tussen de kribben) van de inslaglocatie zoals aangegeven op het kaartje, gelimiteerd door de grenzen van de IJssel	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 17				
Op basis van markeringsnummer 6105-498				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied op basis van kraterpatroon (38 meter) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's).	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie[#]:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie[#]:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 18				
Op basis van markeringsnummer 6105-475				
Gebied binnen 150 meter van een enkele krater/getroffen locatie**	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
<p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				
Deelgebied 19				
Op basis van diverse luchtfoto's zijn op diverse locaties bomkraters zichtbaar, die niet te relateren zijn aan andere meldingen of een doelwit. Deze zijn afgebakend in verdacht deelgebied 19				
Gebied op basis van kraterpatroon plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's). Gebied binnen 150 meter van een enkele krater/getroffen locatie**	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500, 1000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
<p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 20				
Op basis van markeringsnummer 3402.2-047				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen een straal van 50 meter rondom de locatie (gebied) waarbinnen het toestel is neergestort	<u>Wrakstukken</u> Mitchell inclusief aan boord geweest zijnde bommen, 500 ponders MC, boordwapens en bijbehorende munitie	Onderdeel wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 21				
Op basis van markeringsnummer 0152-056c Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 meter van de grote krater waar geen kleine krater zichtbaar is. De 50 meter is op basis van kraterpatroon (25 meter) plus 25 meter (voor de offset van blindgangers en de afwijking van het georefereren van de luchtfoto's).	<u>Afwerpmunitie:</u> 500 lbs (MC, 'Nose inst.' of 'Nose 0.025 sec delay No.51 det.');	Afgeworpen	Eén	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 22				
Op basis van markeringsnummer 6105-088				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> [#] : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> [#] : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 23				
Op basis van markeringsnummer 6105-098 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				
Deelgebied 24				
Op basis van markeringsnummer 6105-115				
Gebied binnen 25 m van de crashlocatie van de drie grote brokstukken	<u>Wrakstukken</u> B-17, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie en nog aan boord geweest zijnde afwerpmunitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 25				
Op basis van markeringsnummer 6105-087				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).				
Deelgebied 26				
Op basis van luchtfoto 3154				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).				
Deelgebied 27				
Op basis van luchtfoto 4155 en mora 20001347				
Gebied binnen 25 meter van stellingen buiten de conflictzone waarvoor er aanwijzingen zijn dat er munitie is achtergelaten	<u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).				
Deelgebied 28				
Op basis van markeringsnummers 6105-002, -689, -799, -826, mora's 19902778, 19902898, 19920863				
Gebied binnen 25 meter van het bosperceel waarvan bekend is dat het als munitieopslag heeft gediend	<u>Sub</u> munitie: SD 10 kg en SD 15 kg; Duits <u>Geschuts</u> munitie: diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits <u>Gevecht</u> sveldmunitie [#] : Diverse kalibers; Duits <u>Mijnen</u> : Diverse types o.a Landmijnen, AT-mijnen, Magnetische mijnen; Duits	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 29				
Op basis van luchtfoto 3190				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 50 meter van de inslaglocatie	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 30				
Op basis van markeringsnummers 6105-402, -406, -462, -700/-708, -714/-719, -725, -726, -729, -733, -736, -738, -739, -742/-746, -750/-752, -754/-764, -769, -773, -775, -776, -777, -868 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 200 meter** van locaties die op basis van luchtfoto-analyse als getroffen zijn aangemerkt en locaties waar 20 lbs bommen zijn aangetroffen.	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv## Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Vele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** De 200 meter is gebaseerd op de spreiding van de clusterbommen en een veiligheidsmarge, aangezien de sporen van dergelijke explosieven niet overal eenduidig te herkennen zijn op luchtfoto's. Tevens zijn de locaties die getroffen zijn vaak twee maal getroffen, waarbij de sporen van het tweede bombardement niet (eenduidig) op luchtfoto's te herkennen zijn.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 31				
Op basis van markeringsnummer 6105-403a -723, -727, -730, -732, -737, -740, -741, -747, -753, -770 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 200 meter** van locaties die op basis van luchtfoto-analyse als getroffen zijn aangemerkt en locaties waar 20 lbs bommen zijn aangetroffen.	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv## Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Vele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** De 200 meter is gebaseerd op de spreiding van de clusterbommen en een veiligheidsmarge, aangezien de sporen van dergelijke explosieven niet overal eenduidig te herkennen zijn op luchtfoto's. Tevens zijn de locaties die getroffen zijn vaak twee maal getroffen, waarbij de sporen van het tweede bombardement niet (eenduidig) op luchtfoto's te herkennen zijn.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
------------------------	--	-------------------	--------	----------------------

Deelgebied 32

Op basis van markeringsnummers 6105-515, -710

Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945

Gebied binnen 200 meter** van locaties die op basis van luchtfoto-analyse als getroffen zijn aangemerkt en locaties waar 20 lbs bommen zijn aangetroffen.	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv## Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Vele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitionie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##

Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.

Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).

Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.

Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.

* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is.

Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.

** De 200 meter is gebaseerd op de spreiding van de clusterbommen en een veiligheidsmarge, aangezien de sporen van dergelijke explosieven niet overal eenduidig te herkennen zijn op luchtfoto's. Tevens zijn de locaties die getroffen zijn vaak twee maal getroffen, waarbij de sporen van het tweede bombardement niet (eenduidig) op luchtfoto's te herkennen zijn.

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)

Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 33				
Op basis van markeringsnummer 6105-099				
Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen de contouren van het weiland achter boerderij Oude Apeldoornseweg 2, vastgesteld met behulp van luchtfoto's en de kaarten van Topotijdreis	<u>Resten V1</u> : resten V1, zuurstofbollen	V-wapen resten begraven (gedumpt)	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitionie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitionie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitionie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitionie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 34				
Op basis van markeringsnummers 6105-771 Tevens geldt voor dit deelgebied hetzelfde als voor deelgebied 1 m.b.t. gevechten in mei 1940 en april 1945				
Gebied binnen 150 meter van een enkele krater/getroffen locatie**	<u>Afwerpmunitie</u> : 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#</u> : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts­munitie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#</u> : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en melding­en in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sondering­en is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een fouten­marge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 35				
Overlap deelgebied 1 en 19				
Overlap tussen Deelgebied 1 en 19	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500, 1000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{**}
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Vele tientallen	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{**}
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Vele tientallen	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{**}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p> <p>Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 36				
Overlap deelgebied 1 en 4				
Overlap tussen deelgebied 1 en 4	<u>Afwerpmunitie</u> : 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> #: Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> #: Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 37				
Overlap deelgebied 3 en 6				
Overlap tussen deelgebied 3 en 6	<u>Afwerpmunitie</u> : 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Brandbommen</u> : 50 kg (type Brand C 50 A), Duits	Weggesling-gerd	Enkele	Gezien de bodemop-bouw (zie §2.1) zijn weggeslingerde explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.0 m-mv ^{##} .
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemop-bouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts-munitie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en gealli-eerd <u>Gevecht-sveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemop-bouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschuts-munitie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht-sveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevecht-sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweerganaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts-munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte. Het maximale kaliber geschuts-munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 38				
Overlap deelgebied 6 en 11				
Overlap tussen deelgebied 6 en 11	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd <u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv## Bomcontainer en 250, 500 en 1.000 lbs: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Wrakstukken</u> Typhoon, inclusief boordwapens en bijbehorende munitie en nog aan boord geweest zijnde afwerpmunitie	Onderdeel van wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv##
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
	<u>Geschuts munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv##
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts munitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 39				
Overlap deelgebied 1 en 18				
Overlap tussen deelgebied 1 en 18	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv**
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsweldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsweldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpte	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
<p># Onder gevechtsweldmunitie worden de hoofdsorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpte.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 40				
Overlap deelgebied 6 en 20				
Overlap tussen deelgebied 6 en 20	<u>Afwerpmunitie</u> : 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Wrakstukken</u> Mitchell inclusief aan boord geweest zijnde bommen, 500 ponders MC, boordwapens en bijbehorende munitie	Onderdeel wrak	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 3.5 m-mv ^{##}
	<u>Raketten</u> : 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegooid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
	<u>Geschutsmunitie</u> : diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie</u> [#] : Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{##}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>## Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruimingen door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruimingen door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m² beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 41				
Overlap deelgebied 6 en 30				
Overlap tussen deelgebied 6 en 30	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv** Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 42				
Overlap deelgebied 30 en 35				
Overlap tussen deelgebied 19 en 30	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500, 1000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv** Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschijningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 43				
Overlap deelgebied 6 en 31				
Overlap tussen deelgebied 6 en 31	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500 en 1.000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.*
	<u>Submunitie:</u> 20 lbs; geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Losse 20 lbs bommen: Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 1.5 m-mv** Bomcontainer: Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
	<u>Geschuts­munitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevecht­sveldmunitie#:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv**
<p># Onder gevecht­sveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook project­specifieke achtergrond­risico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruiming­en door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschuts­munitie dat in het onderzoek­gebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruiming­en door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>* Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indring­diepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indring­ings­diepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conus­druk­weerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Conclusies en afbakeningen (zie hoofdstuk 4 voor een nadere toelichting)				
Horizontale afbakening	(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven	Verschi-jningsvorm	Aantal	Verticale afbakening
Deelgebied 44				
Overlap deelgebied 35 en 39				
Overlap tussen Deelgebied 35 en 39	<u>Afwerpmunitie:</u> 250, 500, 1000 lbs (GP en MC); geallieerd	Afgeworpen	Enkele	Wegens de afwezigheid van sondeerinformatie is deze diepte niet exact aan te geven en zou middels een sondering ter plaatse bepaald moeten worden.
	<u>Raketten:</u> 60 lbs, geallieerd	Verschoten	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.5 m-mv ^{**}
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 3.7 cm/37 mm tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie[#]:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Verschoten, gegoid	Enkele	Gezien de bodemopbouw (zie §2.1) zijn explosieven te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{**}
	<u>Geschutsmunitie:</u> diverse kalibers vanaf 2 tot 15 cm; Duits en geallieerd <u>Gevechtsveldmunitie[#]:</u> Diverse kalibers; Oud-Hollands, Duits en geallieerd	Gedumpt	Enkele	Gedumpte explosieven zijn te verwachten vanaf maaiveld tot maximaal 2.0 m-mv ^{**}
<p># Onder gevechtsveldmunitie worden de hoofdsoorten Klein Kaliber Munitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en raketten verstaan.</p> <p>** Met maaiveld wordt maaiveld ten tijde van WOII bedoeld. Er kan van uitgegaan worden dat het maaiveld ten tijde van WOII overeenkomt met het huidige maaiveld, behalve waar vermeld wordt dat dit niet het geval is (zie ook projectspecifieke achtergrondrisico aan het eind van dit hoofdstuk).</p> <p>Uit de ruimingen door de EOD blijkt dat het minimale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden 3.7 cm/37 mm is voor verschoten en 2 cm/20 mm voor gedumpt.</p> <p>Het maximale kaliber geschutsmunitie dat in het onderzoeksgebied verwacht mag worden is 15 cm, gebaseerd op de ruimingen door de EOD en meldingen in de archieven.</p> <p>** Deze straal is gebaseerd op ruime ervaring van T&A in onderzoek naar diverse soorten bombardementen en de daarbij vastgestelde maximale onderlinge afstanden tussen afgeworpen bommen van een toestel. De straal van 150 meter bestaat uit deze afstand plus de ondergrondse offset van een blindganger en een foutenmarge van 5 meter i.v.m. de nauwkeurigheid van het plaatsen van luchtfoto's.</p> <p>Op basis van publiekelijk toegankelijke geotechnische sonderingen is het niet mogelijk om voor de deelgebieden een verticale afbakening uit te voeren conform het ontwerp voorschrift bepaling indringdiepte conventionele explosieven (maart 2015). Dit vanwege het feit dat er geen sondering per 2.500 m2 beschikbaar is. Als globale indicatie kan worden aangehouden dat in een zandige ondergrond de maximale indringingsdiepte afwerpmunitie maximaal circa 3.5 m-mv bedraagt en bij een slappe bodem (klei-veen) niet dieper ligt dan de laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 0.5 meter.</p>				

Voor aanvullende informatie over horizontale en verticale afbakening en de vermoede soorten, hoeveelheden en verschijningsvormen van de explosieven wordt verwezen naar hoofdstuk 4 en de bijlagen. De uitleg op basis van welk feitenmateriaal de gebieden verdacht zijn verklaard en afgebakend, is terug te vinden in bijlage 3.

Projectspecifiek achtergrondrisico

In de eerste tabel in bijlage 3 zijn de naoorlogse werkzaamheden omschreven en in kaartbijlage 4 zijn de locaties ervan ingetekend. In bijlage 1 zijn verdachte gebieden waar deze naoorlogse werkzaamheden hebben plaatsgevonden aangeduid middels een roze kleur (in tegenstelling tot de rode kleur, die aanduidt dat er geen grootschalige, naoorlogse werkzaamheden van bekend zijn). Voor een nadere toelichting op naoorlogse grondroering en achtergrondrisico wordt verwezen naar hoofdstuk 4.

Vrijgegeven gebieden binnen het onderzoeksgebied

In de eerste tabel in bijlage 3 zijn de vrijgegeven gebieden omschreven en in kaartbijlage 4 zijn de locaties ervan ingetekend. In bijlage 1 zijn deze gebieden als onverdacht (groene markering) ingetekend indien het gehele gebied is vrijgegeven, of als roze-gemarkeerde verdachte gebieden indien de locatie slechts deels is vrijgegeven.

7 Aanbevelingen met betrekking tot de geplande werkzaamheden

Projectgebonden Risicoanalyse

Om tot een gericht advies te komen betreffende de explosievenveiligheid van het projectgebied, kan een projectgebonden risicoanalyse (PRA) worden uitgevoerd. De bedoeling van een PRA is het beoordelen van de risico's van de te verwachten explosieven in de bodem van het projectgebied in relatie tot het toekomstige gebruik van het projectgebied/de geplande werkzaamheden, inclusief de maatregelen die nodig zijn om deze risico's te beheersen.

De PRA wordt uitgevoerd op basis van onderhavig historisch vooronderzoek, aangevuld met feitenmateriaal over naoorlogse werkzaamheden, de door opdrachtgever geplande werkzaamheden en een uitgebreide studie van de locatie specifieke omstandigheden.

Opsporingsonderzoek – grondroerende werkzaamheden in verdachte gebieden

Indien niet wordt overgegaan tot het uitvoeren van een PRA wordt geadviseerd voor aanvang van of tijdens de reguliere werkzaamheden in verdacht gebied ter plaatse van de diverse verdachte gebieden (zie rood/roze gebieden op de kaarten in bijlage 1) opsporingswerkzaamheden te laten uitvoeren.

Fasering opsporingswerkzaamheden:

1. Projectplan non-realtime detectie dat ter kennisgeving aan het bevoegd gezag aangeleverd dient te worden. Werkzaamheden mogen direct worden uitgevoerd;
2. Oppervlakte en/of dieptedetectie;
  - Betreft het vlakdekkend inmeten van werkgebieden binnen verdachte gebieden (opsporingsgebieden).
  - Onderscheid in landbodem en waterbodem
  - Oppervlakedetectie afhankelijk van projectspecifieke (verstorende) factoren in de regel mogelijk tot circa 4.0 m-mv
  - Afhankelijk verticale afbakening aangevuld met dieptedetectie
3. Proces-verbaal van oplevering;
  - Onderzoekresultaten detectie resulteert in een bodembelastingkaart met verdachte objecten en beperkt of niet interpreteerbare gebieden
  - Advies aanvullende opsporingswerkzaamheden (benadering)
4. Projectplan realtime detectie en benadering dat ter goedkeuring aan het bevoegd gezag aangeleverd dient te worden. Werkzaamheden kunnen pas starten na actieve goedkeuring.
5. Realtime detectie en benadering
6. Verdachte objecten, beperkt vrijgegeven gebieden en verstoorde gebieden worden nader onderzocht;
  - Inzet benaderteam en beveiligde graafkraan (indien noodzakelijk)
  - Laagsgewijs ontgraven, identificeren en tijdelijk veiligstellen van aangetroffen explosieven
  - Overdracht aangetroffen explosieven aan de EOD en ruiming hiervan
7. Proces verbaal van oplevering – verklaring vrij van explosieven
  - Onderzoekresultaten benadering resulteren in een bodembelastingkaart met (beperkt)vrij van explosieven verklaarde gebieden

Opsporingsdiepte

De verticale afbakening zoals omschreven in hoofdstuk 6 geeft weer tot welke diepte de te verwachten soorten explosieven voor kunnen komen binnen de verdachte deelgebieden. Afhankelijk van de aard van werkzaamheden en wensen opdrachtgever dient de opsporingsdiepte te worden bepaald. De opsporingsdiepte hangt af van verschillende factoren:

- Diepte verdacht gebied: de maximale diepte tot waarop de explosieven aanwezig kunnen zijn.
- Werkdiepte geplande werkzaamheden: de maximale diepte tot waarop grondwerkzaamheden plaatsvinden plus een veiligheidsmarge van 0.5 meter.

Invloed trillingen op explosieven

In een gebied dat verdacht is op de aanwezigheid van afwerpmunitie (vliegtuigbommen) dient er rekening gehouden te worden met het feit dat grote trillingen in de ondergrond een aanwezig explosief kunnen laten detoneren (ontploffen). Dit is een risico dat aanwezig is naast het risico bij direct contact met een explosief. Grote trillingen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door heiwerkzaamheden en hoogfrequent trillen.

Op basis van een onderzoeksrapport hanteert de EOD de richtlijn dat het risico op een ongewenste detonatie van een vliegtuigbom reëel is bij trillingen met een versnelling van 1 m/s² of meer. In de regel kunnen bovengenoemde werkzaamheden tot een afstand van 10 meter een dergelijke versnelling veroorzaken. Binnen deze straal is explosievenonderzoek dan ook noodzakelijk, tenzij kan worden aangetoond dat de trillingen die worden veroorzaakt kleiner zijn dan 1 m/s² of dat een gebied reeds is blootgesteld aan trillingen met een versnelling van meer dan 1 m/s². In dat geval kan (in overleg met bevoegd gezag) op basis van een kwantitatieve risico analyse in een aantal gevallen worden aangetoond dat het achterwege laten toepassen van een veiligheidszone geen risico oplevert dat hoger is het achtergrondrisico.

Sonderingen ten behoeve van diepteberekeningen

Voor het bepalen van de verticale afbakening van gebieden die verdacht zijn op afwerpmunitie worden sondeergegevens gebruikt. Voor het onderhavige onderzoek wordt geadviseerd om, wanneer bekend is dat er werkzaamheden uitgevoerd gaan worden binnen een gebied dat verdacht is op afwerpmunitie, hiervoor geotechnische sonderingen te plaatsen of deze te achterhalen. Deze kunnen dan gebruikt worden voor de verticale afbakening van het desbetreffende gebied.

Werkprotocol

In de omgeving van het onderzoeksgebied hebben er tijdens de bevrijding in april 1945 hevige beschietingen plaatsgevonden. Er zijn echter geen concrete aanwijzingen of er conventionele explosieven in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied (de gemeente Voorst) zijn achtergebleven. Er wordt daarom geadviseerd de reguliere werkzaamheden de reguliere werkzaamheden uit te voeren onder een werkprotocol "onverwacht aantreffen conventionele explosieven". Een dergelijk werkprotocol wordt gehanteerd indien er geen aantoonbaar verhoogd risico aanwezig is aangezien de werkzaamheden worden uitgevoerd in onverdacht gebied. Ter plaatse is een achtergrond risico aanwezig. In het werkprotocol wordt beschreven hoe men dient te handelen bij het spontaan aantreffen van een explosief. Tevens wordt geadviseerd een toolbox voor de aannemer te laten verzorgen. Dit verhoogt de veiligheid op de werkplek en voorkomt mogelijk stagnatie tijdens de werkzaamheden en verkleint daarmee financiële risico's.

Contra indicaties – explosieenvondst in onverdacht gebied

Wanneer er sprake is van een onverwachte vondst van een explosief in onverdacht gebied, is er sprake van nieuw feitenmateriaal ten opzichte van het uitgevoerde historisch vooronderzoek (contra-indicatie). In dat geval wordt geadviseerd om bij het opsporingsbedrijf vast te laten vaststellen of de vondst als incidentele vondst kan worden beschouwd. Zeker bij meerdere explosieven vondsten (contra-indicaties) kan men er vanuit gaan dat er gedurende WOII gevechtshandelingen hebben plaatsgevonden in het gebied, waardoor de kans op een volgende vondst reëler wordt. In dit geval is het verstandig om voorzorgsmaatregelen te treffen, zodat het werk onder veilige omstandigheden kan worden voortgezet. Een voorzorgsmaatregel is om (tijdelijk) te stoppen met de geplande werkzaamheden en een aanvullende probleemanalyse uit te laten voeren door het opsporingsbedrijf.

8 T&A en kwaliteit

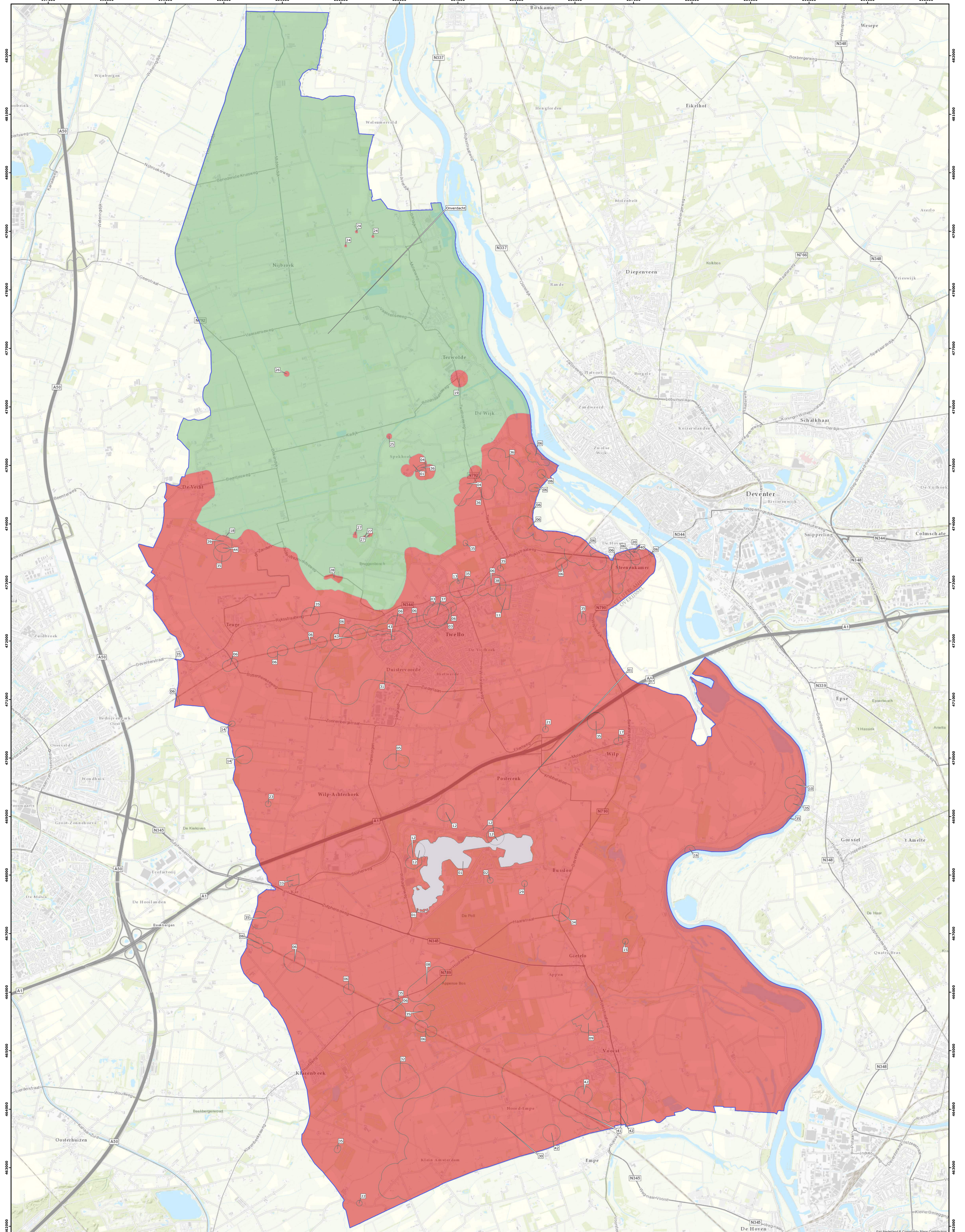
Het historisch vooronderzoek behandeld in deze rapportage is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Door een ISO-9001, VCA** en WSCS-OCE gecertificeerd kwaliteitssysteem waarborgt T&A de kwaliteit en veiligheid van haar diensten.

T&A vindt het belangrijk om de CO2 emissie van haar activiteiten te monitoren en te reduceren. Daarom beschikt T&A over het CO2-bewust certificaat 3.

T&A streeft naar een zo groot mogelijke representativiteit van het onderzoek. Een inventarisatie is echter gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Zodoende blijft het mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

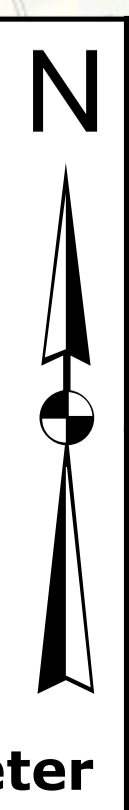
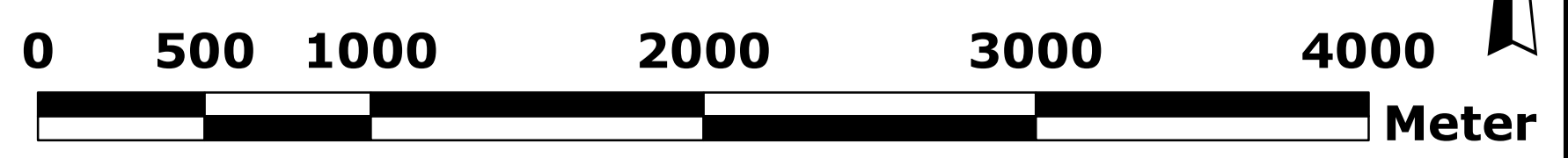
T&A is niet aansprakelijk voor de schade die mogelijk voortvloeit uit het gebruik van haar onderzoeksresultaten

Legenda

- Onderzoekgebied
- Status met verwijzing naar deelgebieden**
- Verdacht
- Verdacht, na oorlogs geroerd/beperkt vrijgegeven
- Onverdacht

T&A Survey BV
 Dynastrostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam

Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

Bijlage 1. CE Bodembelastingkaart

Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:		Schaal:	1:20.000
M. van Oers		Opmaakdatum:	4-7-2017

Bijlage 2

Toelichting gebruik tabellen - in bijlage 3 en hoofdstuk 6

In bijlage 3 zijn twee tabellen opgenomen. De eerste tabel betreft een chronologisch overzicht van de gebeurtenissen in en nabij het onderzoeksgebied inclusief een analyse van het bronnenmateriaal. De tweede, daaronder, betreft de ruiming door de EOD, ook inclusief een analyse.

Eerste tabel in bijlage 3 – chronologisch lijst gebeurtenissen

Samen met bijlagen 1 en 4 vormen ze een totaaloverzicht van wat, wanneer en waar gebeurd is en voor welke delen van het onderzoeksgebied - op basis van dat feitenmateriaal - geconcludeerd kan worden dat het verdacht of onverdacht is op de aanwezigheid van explosieven. Onderstaande toelichting is ter ondersteuning van het gebruik van het chronologisch overzicht en de relaties met bijlagen 1 en 4.

Markeringen

In het chronologisch overzicht van bijlage 3 staat per gebeurtenis per bron uitgewerkt wat de bron vermeldt. In de eerste kolom ("markering") is elke melding voorzien van een markeringsnummer dat uniek is per gebeurtenis. Deze markeringsnummers verwijzen naar markeringen in de inventarisatiekaart in bijlage 4, die gelabeld zijn met hetzelfde nummer.

Indien dit nummer voorzien is van de melding "indicatief" of "i" (in de kaart), houdt dit in dat de gebeurtenis niet exact te plaatsen is. Hetzelfde geldt voor tekstvakken in bijlage 4. Indien deze onnauwkeurigheid gevolgen heeft op de conclusie en/of horizontale afbakening, staat dit vermeld in de kolom "motivatie van de conclusie" in de eerste tabel in bijlage 3, of de horizontale afbakening in de tabel in hoofdstuk 6.

Voor luchtfoto-interpretaties wordt de verwijzing "markeringen luchtfoto-interpretatie" gebruikt om te verwijzen naar bijlage 4.

Gebeurtenissen die niet relevant waren om nader te analyseren, omdat ze bijvoorbeeld ver buiten het onderzoeksgebied plaatsvonden, of niet aan explosieven gerelateerd bleken te zijn, hebben geen markeringsnummer en staan dus ook niet in kaart.

De toevoeging 'BOL' (buiten onderzoekslocatie) aan het markeringsnummer laat zien dat de melding zich buiten het onderzoeksgebied bevindt, maar dat één of meerdere bronnen impliceren dat de gebeurtenis wel degelijk in of nabij het onderzoeksgebied plaatsgevonden had of kon hebben. Deze meldingen staan niet in kaartbijlage 4, maar heeft wel een markeringsnummer gekregen en is geanalyseerd in bijlage 3.

Datum

De datum in deze kolom geeft de datum van de gebeurtenis (zo nauwkeurig mogelijk) weer.

Gebeurtenis/locatie

In deze kolom is de gebeurtenis omschreven, waarbij zo veel mogelijk de originele bron wordt geciteerd. Hierin is alle informatie die als relevant wordt beschouwd van de betreffende bron opgenomen.

Bronverwijzing en archief

Op basis van de kolommen "bronverwijzing" en "archief" zijn de bronnen te achterhalen via hoofdstuk 3. Archiefinstellingen met een langere naam zijn weergegeven met de afkorting die in de regel gebruikt wordt voor het betreffende archief en die tevens als dusdanig is vermeld in hoofdstuk 3.

Conclusies, motivatie en verwijzing naar deelgebieden

In de kolom "conclusie" staat vermeld of op basis van een gebeurtenis (een deel van) het onderzoeksgebied verdacht of onverdacht is. In de kolom "motivatie conclusie" staat een toelichting hoe tot deze conclusie is gekomen. Bovendien staat in deze kolom – indien noodzakelijk – de betrouwbaarheid van de bron, onderbouwing (van nauwkeurigheid) van afbakening(en), soorten explosieven, onderbouwing van afwijkingen t.o.v. de richtlijnen van de WSCS-OCE (indien van toepassing), e.d.

In de kolom "deelgebied" wordt verwezen naar het deelgebied zoals omschreven in de tabel in hoofdstuk 6. Om elk verdacht deelgebied makkelijk terug te vinden in deze tabel heeft elk verdacht deelgebied zijn eigen kleur, die in beide tabellen gehanteerd wordt.

Deelgebieden

Meerdere gebeurtenissen op verschillende data kunnen samen leiden tot één verdacht deelgebied. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer meerdere bombardementen allen leiden tot dezelfde conclusie wat betreft (sub)soorten, gewichten van de afwerpmunitie en de verticale afbakening. In plaats van per bombardement een verdacht deelgebied te maken, zijn die samengevoegd in één deelgebied.

Het kan ook voorkomen dat verschillende deelgebieden overlappen – een verdacht deelgebied waar bommen zijn gevallen overlapt bijvoorbeeld met een gebied dat is getroffen door artilleriebeschietingen. Elke gebeurtenis leidt tot een eigen verdacht deelgebied. Van het gebied waar de verdachte deelgebieden elkaar overlappen wordt dan een apart deelgebied gemaakt. Indien hiervan sprake is, wordt dit vermeld in de kolom "deelgebied".

Tweede tabel in bijlage 3 – ruimingen door de EOD

Deze tabel staat onder de chronologische tabel en betreft de MORA's van de EOD.

Markering

Omdat de EOD werkt met UO-nummers, zijn voor de MORA's geen markeringsnummers gebruikt, maar wordt verwezen naar het UO-nummer. Deze staat in de eerste kolom weergegeven en deze verwijzen – net als de overige markeringsnummers – naar het overeenkomstige nummer in kaartbijlage 4.

Locatie

In deze kolom staat de locatie omschreven waar het explosief ligt. Dit is niet altijd de locatie waar het explosief is aangetroffen en zelden erg nauwkeurig. Zo komen er meldingen voor dat een explosief ligt op een baggerschip in een kanaal, maar is verder onduidelijk waar het explosief is opgebaggerd. Ook een adres biedt niet perse duidelijkheid over de locatie waar het explosief is aangetroffen – dat kan uit de grond komen voor de deur van het adres, maar het kan bijvoorbeeld ook ver er vandaan in het perceel van betreffende boerderij aangetroffen zijn. Bovendien is niet uit te sluiten dat het een verzamelobject was, of "bij opa op zolder" is aangetroffen. Dergelijke informatie is echter zelden vermeld in een MORA, waardoor de locatie-aanduiding onbetrouwbaar is wat betreft de locatie van het aangetroffen explosief.

Vondst

Hierin staat geciteerd wat de EOD ter plaatse heeft aangetroffen. Dit is vaak in afkortingen, die door de jaren heen en per persoon verschillen.

Conclusies, motivatie en verwijzing naar deelgebieden

Zie omschrijving hiervan hierbij bij de toelichting van de eerste tabel.

Tabel in hoofdstuk 6 – conclusies en afbakening

In deze tabel is per verdacht deelgebied de horizontale afbakening, (sub)soort, kaliber/gewicht, nationaliteit, verschijningsvorm en verticale afbakening omschreven. Omdat verschillende gebeurtenissen uit de chronologisch lijst samen tot één verdacht deelgebied kunnen leiden, is per deelgebied vermeld op basis van welk(e) markeringsnummer(s) het deelgebied verdacht is verklaard.

Horizontale afbakening

In deze kolom staat de horizontale afbakening omschreven, rekening houdend met eventuele onnauwkeurigheden (indien van toepassing) wegens beperkte mogelijkheden om een gebeurtenis exacte te plaatsen. Indien de afbakening afwijkt van de richtlijnen in de WSCS-OCE, staat dit middels een voetnoot eronder vermeld.

(Sub)soort, kaliber en nationaliteit van mogelijk aan te treffen explosieven

In deze kolom staan de details over de mogelijk aan te treffen explosieven omschreven. Indien noodzakelijk wordt middels een voetnoot eronder een toelichting hierop.

Verschijningsvorm

Hier staat aangegeven in welke verschijningsvorm mogelijk aanwezige explosieven verwacht mogen worden.

Aantal

Hierin staat het aantal te verwachten explosieven. Indien dit exact te bepalen is, staat er een exact nummer. In de meeste gevallen betreft een indicatie van aantallen te verwachten explosieven.

Verticale afbakening

Hierin staat de verticale afbakening gebaseerd op de bodemopbouw, soort en maximale kaliber explosief vermeld. In het geval van afwerpmunitie waarvoor een penetratieberekening is uitgevoerd, wordt middels een voetnoot verwezen naar de uitgangspunten voor deze berekening, die eronder staan verwoord.

Bijlage 3

Chronologische lijst gebeurtenissen

Gemeente Voorst								
Inventarisatie bronnenmateriaal					Analyse bronnenmateriaal			
Markering	Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief	Conclusie	Motivatie conclusie	Deelgebied	
Verdediging: 3402.2-140 Mijnenvelden: 6105-006/- 012	1936-1940	Vanaf 1936 was Deventer al betrokken bij de voorbereidingen op de naderende oorlog. Zwaartepunt van de verdediging kwam te liggen bij de IJssellinie, en dan met name bij de overgangen in de rivier. In snel tempo werden er aan de overkant van de IJssel kazematten gebouwd. Toen in mei 1940 een aanval ophanden was, lagen er 4.000 man, waren springladingen gelegd onder de spoorbrug en de schipbrug, waren er mijnenvelden gelegd en werden de inwoners van de Worp en Steenkamer geëvacueerd.	Canon DB	Internet	Verdacht	<p>Nederlandse verdediging: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.</p> <p>Voor de Nederlandse kazematten die zich buiten de conflictzones van mei 1940 en de bevrijding bevinden, zijn er geen aanwijzingen gevonden dat deze doelwit van beschietingen zijn geweest of dat ter plaatse munitie is achtergelaten of gedumpt.</p> <p>Mijnen: Uit diverse bronnen blijkt dat er in de meidagen van 1940 langs de IJssel mijnenvelden hebben gelegen. Hoewel in vlak na het begin van de oorlog nog zich nog enkele ongelukken hebben voorgedaan, zijn deze velden vlak daarna geruimd. Er zijn geen aanwijzingen, zoals vondsten van na de oorlog, dat er mijnen zijn achter gebleven. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze meldingen.</p>	Deelgebied 1	
	1939	In 1938 werd besloten een linie van kazematten aan te leggen langs o.a. de IJssel. Over een afstand van 120 km langs de IJssel moesten 350 kazematten gebouwd worden, dat wil zeggen drie stuks per kilometer. Pas in 1939 was er geld vrijgemaakt voor het aanleggen van de stelling. In het voorjaar van 1940 besloot de nieuwe opperbevelhebber Winkelman dat er troepen en materieel onttrokken moesten worden aan de grens- en IJsselverdediging. Vrijwel alle aanwezige kanonnen werden elders noodzakelijker geacht en vervangen door verouderde stukken, dateren uit rond 1880.	Verhoeven (2006), 244	Literatuur				
	1939	In 1939 werden overal langs de IJssel loopgraven en stellingen gebouwd. Op de foto is een loopgraaf met op de achtergrond boerderij De Yperenberg. De Weerdseweg was hier nog een basaltweg. Overal in Wilp verrezen loopgraven langs de IJssel. Ook bij de Kozakkenbulten in Wilp werden twee kazematten gebouwd. Het was een strategisch punt, bij een grote bocht in de IJssel. Na de oorlog zijn de kazematten langs de IJssel bijna allemaal opgeblazen.	Bosch (2003), 31, 32, 47	Literatuur				
(kazematten zijn op de kaart terug te vinden ahv hun B-, G- of S-nummer)	-	Langs de gehele IJssel ter plaatse van de gemeente Voorst bevonden zich kazematten. 'G' betrof gietstalen koepelkazematten, 'B' flankerende betonnen kazematten en 'S' stekelvarkens met een schootsveld van 180 graden. In het zuiden van de gemeente Voorst begon het met kazemat G151. Deze linie liep door tot kazemat G155 bij Welsumerveld in het noorden van de gemeente. Beide getallen lopen respectievelijk naar het noorden en zuiden op, tot aan G191, welke net ten zuiden van Deventer was gelegen. De IJssellinie was hier versterkt met diverse mortieren, stukken 6 veld, stukken pag en stukken 8 st.	Nierstrasz, kaart 4 en 5	Literatuur				
10: 6105-006 11: 6105-007 12: 6105-008 13: 6105-009 14: 6105-010 15: 6105-011 16: 6105-012	-	Langs de IJssel tussen Zutphen en Deventer waren op diverse plekken mijnenvelden aangelegd. Bij Zutphen begon het met veld 10 en ter hoogte van Deventer bevonden zich de velden 15 en 16.	Nierstrasz, kaart 1	Literatuur				
	13-05-40	Er lagen mijnen in de Worp.	Struppert (1945), 14	Literatuur				
	16-05-40	<u>In het Zutphens Dagblad van 18 mei stond het volgende te lezen:</u> Voorst, 17 mei. Dat men langs den IJssel voorzichtig moet zijn in de weilanden is ook	Elfrink (1989), 22	Literatuur				

		gisteren weer duidelijke bewezen. Op den Rijksweg te Twello-Deventer trapte een der mannen van de luchtbescherming, de heer Olthof, op een landmijn. Ook een koe welke op den Straatweg liep is door een landmijn uiteen gereten. Op de Voorster en Wilpsche kei zagen we ook reeds enige koeien door landmijnen gedood. Telkens hoort men ontploffingen van landmijnen aan deze kant van de IJssel.					
	27-05-40	Vermoedelijk bevonden er zich meerdere landmijnen enz. op verschillende, onbekende, plaatsen op de linker-IJsseloever in de gemeente Deventer.	1382-1409	Gemeentearchief Deventer			
	29-05-40	Nederlandse landmijnen bij de Schipbrug, de Spoorbrug, de Bolwerksweg en aan de (westelijke) IJsseloever zijn allemaal verwijderd.	1382-1404	Gemeentearchief Deventer			
	29-05-40	Zowel bij de Schip- en Spoorbrug als op de Bolwerksweg en aan de IJsseloever zijn alle mijnen verwijderd.	1382-1409	Gemeentearchief Deventer			
NL Verded. Beele: 6105-041 Voorst: 6105-045a Indicatief Lathmer: 6105-045b Soerhuis: 6105-040a Middelbeek/Sinderen: 6105-040b Indicatief	10/11-05-40	Er vonden gevechten plaats tussen Duitse en Nederlandse soldaten bij de spoorbrug en daarbij gelegen kazematten te Zutphen – De Hoven. Later rukten de Duitsers op en werd er door de Nederlandse soldaten een verdedigingslijn opgesteld tussen De Beelen (bij Voorst) en de spoorwegovergang. Op 11 mei, om 8 uur 's ochtends, beschoot een vijandelijke pantserwagen de Z. van Voorst in genomen stelling. C.-I-35 R.I. liet daarop de Vbd.A. aan de Rijksweg stelling nemen, ter onmiddellijke beveiliging van zijn cp. Ook verder er bij verschillende kazematten en boerderijen stelling in genomen. In tussen was te 09.15 uur een pantserwagen uit N. richting Voorst binnen gereden, die na het lossen van een kanonschot enkele Nederlandse manschappen gevangen nam. Te 10.15 uur ontketende de vijand artillerievuur op Voorst, dat bij het lagere personeel van de cp. paniek veroorzaakte, waarop te 11.00 uur de cp. van C.-I-35 R.I. werd verplaatst naar het N. Even later werd Voorst door de vijand bezet, waarbij de opstelling Z. van Voorst in 's vijands handen viel. Er werden later door de Nederlandse B.C. diverse bevelen tot terugtrekken/verplaatsen gegeven. O.a. dat een vaandrig met de bezetting van kazematten 175, 176 en 177 naar de driesprong, O. van Kasteel Lathmer bij Wilp moest. Toen te 15.30 uur de bezetting van kazemat 177 als eerste bij het kruispunt Lathmer was aangekomen, werd deze onmiddellijk aangevallen door een vijandelijke afdeling. De aanval werd afgeslagen en, onder achterlating van één zwaar gewonde, trok de vijand in Z. richting terug, waar hij de afdeling onder bevel van een vaandrig, die groepsgewijze op het kruispunt bij de weg naar De Marsch (bij Wil, niet Voorst) aankwam, gevangen nam. De sergeant bij Kasteel Lathmer achtte zich echter zodanig bedreigd, dat hij terug trok naar de cp. van de CC aan de Dorpsstraat te Wilp, bij welke terugtocht zich de inmiddels aangekomen bezetting van kazematten 175 en 176 aansloot. De BC, die zich op de cp te Wilp bevond, gaf een vaandrig opdracht, de opstelling ter hernemen. Bij aankomst bij kruispunt Lathmer werd vuur ontvangen uit het Soerhuis De vaandrig ging tot de aanval over en dreef de vijand in Z. richting terug. Bij dit gevecht sneuvelden een sergeant en een soldaat. Bij de 1e Compagnie werd te 14.33 uur een vijandelijke patrouille waargenomen, die trachtte, langs de Voorster beek de boerderij Middelbeek te naderen. Deze patrouille werd door een lt. mitr., opgesteld ter beveiliging van de cp op plm 250 m N van Sinderen, teruggewezen. Te 16.30 uur nam C.-1e Comp vijandelijke infanterie waar N. en Z. van Sinderen, die de cp naderde. Hij gaf daarop bevel aan de manschappen die Sinderen bezet hielden, om zich over te geven. In de dag hierna gaven de Nederlandse troepen zich over zonder verdere incidenten.	Nierstrasz, 67-79	Literatuur	Verdacht	Gevechten: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend. Bombardement: Uit de schademelding van predikantswoning A78 blijkt dat deze schade is ontstaan door 'het bombardement van zaterdag 11 mei 1940'. Uit de overig informatie blijkt echter dat er in deze omgeving gevechten tussen de Duitse en Nederlandse troepen hebben plaatsgevonden. Het daardoor aannemelijk dat dit 'bombardement' de gemelde beschietingen betreffen.	Deelgebied 1
	10/11-05-40	Capitulatie van het dan nog resterende gedeelte van het 1 ^e bataljon van het 35 ^e Regiment Infanterie van het Nederlandse leger, aan een Duitse officier. De overgave wordt aangeboden door de commandant van het bataljon, majoor H.J. Tromp, na een strijd van twee dagen en ongeveer twee nachten. Het 1 ^e bataljon van het 35 ^e Regiment Infanterie was gedurende de mobilisatie in 1939 en 1940 en ook bij het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940 opgesteld aan de IJssel, vanaf een punt ongeveer 2 kilometer ten zuiden van de bruggen te Zutphen tot een punt ongeveer 2 kilometer ten zuiden van de verkeersbrug te Deventer. De commandopost was gevestigd te Voorst. De panden 'Het Wapen van Gelderland' en de Huttendijk B27 (oude nummering) [Rijksweg 12] waren bij het bataljon in gebruik. Langs de IJssel was een linie van kazematten aangelegd. De bataljonsbewapening bestond uit infanterie-handvuurwapens: zware mitrailleurs, lichte mitrailleurs, geweren, karabijnen, pistolen en mortieren. Bij de bruggen stonden voorst opgesteld enkele verouderde kanonnen. In de morgenuren omstreeks 06.15 uur van 10 mei 1940 werden de bruggen te Zutphen vernield. Vanuit de zuidelijke rivierkazemat werd de pantserwagen die op de rails reed voor de pantsertrein, vernield. De strijd in de directe omgeving van de bruggen was zeer hevig, na 14.00 uur vindt de doorbraak van de Duitsers plaats. Persoonlijk neemt de bataljonscommandant omstreeks 16.00 uur in de middag het voorwaarts gaan van vijandelijke eenheden over Empe in de richting Klarenbeek waar. Besloten wordt stellingen te gaan bezetten, lopende van 'De Beele' naar de spoorwegovergang bij de Enk.	Elfrink (1989), 12-14	Literatuur			

Kerk: 6105-045a	<p>Op 11 mei om 08.00 uur wordt de stelling aangevallen door een Duitse pantserwagen. Ter versterking worden nu ook stellingen ingericht langs de Rijksstraatweg. De situatie verandert nu: een nieuwe positie wordt voorbereid. Besloten is de volgende punten te bezetten: De boerderijen 'Wellenberg', 'Snauwert' en 'Sinderen', de kruispunten 'Nieuwenhof' en 'Gietselse Brouwerij'. Om 10.00 uur is deze bezetting gereed. Om 09.00 uur is er weer een Duitse 'prikactie'. Vanuit noordelijke richting nadert opnieuw een pantserwagen en neemt een aantal Nederlandse militaire gevangenen. Direct geeft de bataljonscommandant opdracht de verlaten stelling opnieuw te bezetten. Behalve de reeds bezette punten moet nu een verdedigingslinie gevormd worden met het gezicht naar het westen, dus naar Klarenbeek en Wilpse Achterhoek – Posterenk. Om dit te bereiken wordt een deel van de nog aanwezige kazematten aan de IJssel vrijgemaakt. Het gedeelte van de kazemattenbezetting dat aanwezig blijft vormt een front naar het oosten. Wat vrijgemaakt wordt uit de kazematten krijgt stellingen aangewezen die in grote lijnen gelegen zijn langs de weg Voorst-Deventer, tot een punt juist voorbij het dorp Wilp. Daar zal aansluiting gevonden worden bij het 43^e Regiment Infanterie, gelegen in de noordelijke richting langs de IJssel. Om 10.00 uur wordt bevel gegeven om de volgende punten te bezetten: Kruispunt Marsweg-Rijksstraatweg te Wilp; Driesprong Rijksstraatweg en weg naar kasteel Lathmer; Zuidelijke viersprong west van Wilp; Noordelijke viersprong west van Wilp. De zware mitrailleurs uit de kazematten moeten op de afsluitingen worden gezet...</p> <p>Tot de IJssel, die hij (Duitse commandant) omstreeks 06.00 uur in de morgen van de 10^e mei heeft bereikt, heeft hij voornamelijk te maken gehad met opgeworpen hindernissen, over wegen gevallen bomen, opgeblazen bruggen en incidentele weerstand. Maar dan is het uit met de Duitse voorspoed. De verkeersbrug en de spoorbrug bij Zutphen zijn vlak voor aankomst vernietigd. De verkenningswagen van de pantsertrein wordt kapot geschoten, zijn mortieren worden van de IJsselkade weggeschoten door de Hollanders, een vliegtuig die de kazematten onder vuur moet nemen wordt neergeschoten en het oversteken van de IJssel wordt welhaast een ramp. Eerst om 14.00 uur lukt het om in de Hoven te komen, ten koste van vele doden. Nu krijgt hij weer te maken met weerstand te Voorst, wat zijn flank bedreigt. Hij besluit dan ook een eind te maken aan deze bedreiging. Een volledig bataljon, met pantserwagen van de SS en artillerie moet er op af.</p> <p>Om 10.15 uur, 11 mei, vangt de artilleriebeschieting op Voorst aan. Voorst wordt bezet. Maar het is nog niet klaar. Om 12.00 uur geeft majoor Tromp bevel alle kazematten ten noorden van het slot 'Nijenbeek' te ontruimen. Hij zal de kruispunten in de weg Voorst-Deventer, tussen de 'Nieuwenhof' en de brug over de Oude IJssel te Wilp, zo sterk mogelijk bezetten. Bij het bereiken van het kruispunt bij de Lathmer door de groep afkomstig uit kazemat 177, onder commando van een sergeant, wordt deze groep beschoten door de vijand, echter de aanval wordt afgeslagen en de vijand wijkt uit terwijl een Nederlandse vaandrig wordt gevangen genomen, die juist bezig is het kruispunt bij de Marsweg te bezetten.</p> <p>Als het kruispunt bij 'De Lathmer' even later toch weer door de Duitsers bezet blijkt, krijgt een vaandrig opdracht dit kruispunt opnieuw in bezit te nemen. Dat lukt, maar hij wordt beschoten uit de richting van 'Het Soerhuis'. Bij een tocht langs de bezette kruispunten blijkt de bataljonscommandant om 15.30 uur dat 'Het Soerhuis' door de vijand is bezet. Terugtrekkende Nederlandse militairen worden door hem opgevangen en teruggestuurd naar hun plaatsen. Een vaandrig, door de Duitsers gevangen gemaakt, brengt dan in opdracht van de Duitsers het bericht over dat niet meer geschoten moet worden. Als daaraan gehoor zal worden gegeven dan zal van Duitse zijde ook niet meer geschoten worden. Majoor Tromp gaat er niet op in! Hij gaat wel over tot een aanval op de Duitsers. Bij dit gevecht sneuvelen aan Nederlandse zijde twee militairen, een sergeant en een soldaat. Om zeven uur 's avonds, op 11 mei, na terugkeer te Wilp, vermoedelijk op de commandopost van de 2^e compagnie, komt voor de bataljonscommandant vast te staan dat Twello door de Duitsers is bezet.</p> <p>Het bataljon of beter nog, wat daar van over is, is dus nu ook aan die kant ingesloten. Zonder zware wapens om de pantserwagen te kunnen bestrijden, kan hij niets meer. Uitbreken en alsnog terugtrekken op de Grebbelinie biedt geen kans van slagen meer. Om 19.30 uur geeft hij dan ook een bevel uit waarin de volgende woorden voorkomen: 'ik heb besloten de weerstand op te geven en zal mij te zijner tijd verantwoorden over dit besluit bij Hogerhand'.</p>		
	10-05-40 Omstreeks 16.00 uur werd besloten stellingen te bezetten, lopende van De Beele naar de spoorwegovergang bij de Enk. De Duitse troepen blijven oprukken maar het Nederlandse bevel is 'standhouden'.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst
	10-05-40 Bloem. Men vertelt nu (25-03-41) nog van de 10e mei 1940 dat bij Kloosterboer bij de kerk in Voorst een granaat vlak achter het huis gevallen was. Een brok muur sloeg naar binnen. Hiermee werd plus de nodige scherven een uitgedragen zeug, die in het hok lag, zodanig getroffen dat dit varken geheel uit elkaar gescheurd werd. Een hok ernaast, waar vette varkens lagen, waren blijven liggen en hadden geen letsels. Tevens was door de dreun het achterschild van het huis er zo maar afgegleden. Bij een bezoek 4 weken na de 10e mei kon men in de boom bij de kerk talrijke kogelgaten aantreffen, benevens in de toren. De	Apeldoornendeoorlog	Internet

Bartment- loo: 6105- 045c		spits waar men toen alweer leien aan het opleggen was had ook veel geleden. Men beweert dat in deze toren een mitrailleurstent heeft gezeten en dat deze vanaf Zutphen beschoten werd door de Duitsers.		
	10-05-40	Perceel Rijksstraatweg D7 [Deventerweg 43] van Bartmentloo werd geheel verwoest.	GW-11	Gemeentearchief Voorst
Huttendijk: 6105-040c Indicatief	10-05-40	<u>Getuigenverslag door W. Huisman, Oude Deventerweg, te Gietelo.</u> Er is in die oorlogsdagen rond 10 mei een huis in brand geschoten. Dat was de boerderij van de familie Henk Bartmentloo, Deventerweg 43 in Gietelo. De oorzaak was dat achter de woning van Bartmentloo een patrouille van het Nederlandse leger lag. Toen over de Huttendijk een Duitse gevechtswagen reed, werd daarop het vuur geopend. Die gevechtswagen vuurde terug, waardoor het boerderijtje in vlammen opging. Verder zijn er uit die dagen over Gietelo geen oorlogshandelingen bekend. Wel dat er bij het paardenbos, tussen de 'Zutphense boer' en Soerhuisweg nog hevig gevochten is, waarbij aan Nederlandse kant enkele doden vielen.	Elfrink (1989), 18-19	Literatuur
De Beele: 6105-045d Indicatief	11-05-40	Op 11 mei, om 08.00 uur wordt de stelling (tussen De Beele en de spoorwegovergang) aangevallen door een Duitse pantserwagen. Ter versterking worden nu ook stellingen ingericht langs de Rijksstraatweg. [...] Om 09.00 uur is er weer een Duitse prikactie. Vanuit noordelijke richting nadert opnieuw een pantserwagen en neemt een aantal Nederlandse militairen gevangen. Direct geeft de bataljonscommandant opdracht de verlaten stelling opnieuw te bezetten. [...] De Duitse General-Major Zickwolff heeft tegenslag ondervonden bij het oversteken van de IJssel te Zutphen. [...] nu krijgt hij weer te maken met weerstand te Voorst, wat zijn flank bedreigt. Hij besluit dan ook een eind te maken aan deze bedreiging. Een volledig bataljon, met pantserwagens van de SS en artillerie moet er op af. Om kwart over tien, 11 mei, vangt de artilleriebeschieting op Voorst aan. [...] De stelling aan de weg De Breele-spoorwegovergang de Enk valt in Duitse handen en Voorst wordt door de Duitsers bezet. Om twaalf uur geeft Majoor Tromp bevel alle kazematten ten noorden van het slot Nijenbeek te ontruimen. Hij zal de kruispunten in de weg Voorst-Deventer, tussen de Nieuwenhof en de brug over de Oude IJssel te Wilp, zo sterk mogelijk bezetten. Bij het bereiken van het kruispunt bij de Lathmer door de groep afkomstig uit kazemat 177 onder commando van een sergeant, wordt deze groep beschoten door de vijand; echter de aanval wordt afgeslagen en de vijand wijkt uit terwijl een Nederlandse vaandrig wordt gevangen genomen, die juist bezig was het kruispunt bij de Marsweg te bezetten. Als het kruispunt bij De Lathmer even later toch weer door de Duitsers bezet blijkt, krijgt een vaandrig opdracht dit kruispunt opnieuw in bezit te nemen. Dat lukt, maar hij wordt beschoten uit de richting van Het Soerhuis. [...] De Nederlanders o.l.v. Majoor Tromp gaat over tot een aanval op de Duitsers [Noot TA. Waar is niet duidelijk]. Om zeven uur 's avonds, op 11 mei, na terugkeer in Wilp, vermoedelijk op de commandopost van de 2 ^e compagnie, komt voor de bataljonscommandant vast te staan dat Twello door de Duitsers bezet is. het bataljon, of wat daar van over is, is dus nu ook aan die kant ingesloten. Om 19.30 uur wordt de weerstand opgegeven. Bij de 1 ^e compagnie, die gelegen was nabij Sinderen en waarvan de commandopost was gevestigd in het huis Sinderen werd eveneens vuurcontact gemaakt met de Duitsers. Dat gebeurde omstreeks half drie in de middag van 11 mei.	Oorlogsdocumentatiemap 1990 - Extra uitgave, p19	Gemeentearchief Voorst OKV
	11-05-40	Toren Ned. Herv. Kerk te Voorst heeft schade opgelopen door beschieting en granaatslag. Muren en leidingen beschadigd.	GW-1, GW-11	Gemeentearchief Voorst
	11-05-40	Openbare lagere school te Voorst heeft schade aan pannen, ruiten en scherfschade opgelopen.	GW-1	Gemeentearchief Voorst
	11-05-40	De Hoofdonderwijzerswoning naast de OL school te Voorst heeft ruitenschade opgelopen.	GW-1	Gemeentearchief Voorst
	11-05-40	School van de Vereniging tot Stichting en Instandhouding van Christelijke scholen te Voorst heeft schade opgelopen door vernieling van glas, pannen, dakgoten, muren en plafond beschadigd door granaatscherven.	GW-1	Gemeentearchief Voorst
	11-05-40	Aan predikantwoning A78 Kerkplein/Kerkstraat [Schoolstraat 23] is oorlogsschade (fl. 105.70) ontstaan door het bombardement van zaterdag 11 mei 1940.	GW-11	Gemeentearchief Voorst
	Mei 40	Perceel Kerkstraat A112 [Kerkstraat 8] platen garage en woonhuis Rijksstraatweg te Voorst nabij de Huttendijk werden geheel verwoest. De NH Kerk en de toren, boerderij van Kloosterboer op de Kerkstraat, percelen A109, A110, Kerkstraat A107 en A112 woning hebben schade aan muren en pannen opgelopen. Percelen op de Binnenweg broeikasten tuindersbedrijf, Kerkstraat A108, A111, A112 woonhuis, perceel B186, Voorsterweg 101, 103, 105 te Zutphen, Voorst B226, 227, 233, 234, gemeentewoning naast de OL school en OL school te Voorst hebben hoofdzakelijk schade opgelopen aan pannen en ruiten. Woning A78 [Schoolstraat 23] en Schoolstraat A77 [Schoolstraat 17] hebben schade door beschieting opgelopen.	GW-1, GW-11	Gemeentearchief Voorst
	12-05-40	Getuigenverslag door Evert Kloosterboer.	Elfrink (1989),	Literatuur

		Door de Duitsers wordt er vanuit Zutphen met granaten geschoten op het centrum van Voorst. De kerk was toen erg getroffen in het schip van de kerk was een groot gat geslagen. Ook de boerderij kreeg een paar voltreffers; het achterschild van de deel was helemaal weg en bij de varkensschuur was een stuk van de zijgevel helemaal weggeslagen. Ook rondom het huis waren grote gaten in de grond, waar de granaten waren ingeslagen.	16-17				
	Mei 1940	In Wilp was het best wel gevaarlijk, er zijn toen ook enkele Nederlandse soldaten gesneuveld.	Goot- Van Eck (1995), 45	Literatuur			
	16-05-40	<u>In het Zutphens Dagblad van 18 mei stond het volgende te lezen:</u> Voorst, 16 mei. Van gemeentewege is men nu overgegaan tot opruiming van puin, glas en boomtakken, welke ten gevolge van het kanonvuur op de wegen en bij de huizen kwamen te liggen. Met het herstel der torenspits en het dak der Ned. Herv. Kerk heeft men reeds een aanvang gemaakt terwijl de granaatrechters in den weg zijn gedicht. Voorst, 17 mei. Het was, gezien de ligging dezer plaats, te voorzien dat ook ons dorp niet gevrijwaard zou blijven van schade tijdens het oprukken der Duitse troepen. De Ned. Herv. Kerk kreeg al spoedig 2 voltreffers, waardoor de spits van den toren en het dak der kerk werden getroffen. Ook aan een aantal woningen is vrij grote schade aangericht.	Elfrink (1989), 22	Literatuur			
6105-463	10-05-40	Duits bombardement: Getroffen werd vliegveld Teuge.	160-011-VO-01	ECG	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsgevonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU			
Munitie: 3402.2-233 Indicatief Mijnen: 6105-011, - 012	11-05-40	Bij het vertrekt van de Nederlandse militairen die gestationeerd waren aan de kribbekant van de Ossenwaarden te Deventer (I-II-43 ^e R.I.) op 11 mei 1940 moesten zij zich ontdoen van alle munitie, zo'n 15 kisten met mitrailleurtrommels, handgranaten, geweer- en pistoolpatronen, circa 500 kg. De kisten werden opengebroken, naar de kribbekant gesleept en omgekeerd in de IJssel gestort. H.J. Logger heeft daarvan gewag gemaakt.	Korporaal H.J. Logger	TA-archief	Onverdacht	Munitie mei 1940: Uit markeringsnummer 3402.2-233 blijkt dat in mei 1940 de Nederlandse troepen, tijdens het terugtrekken, munitie achter lieten in de omgeving van de Worp en Steenenkamer en dat er munitie in de IJssel werd gedumpt. Betreffende de munitie in de Worp en Steenenkamer werd gemeld dat deze munitie werd geruimd. Aannemelijk is dat dit werk door de nieuwe Duitse autoriteiten werd uitgevoerd en dat dit secuur werd gedaan. Er kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied niet verdacht is met betrekking tot deze explosieven. De in de IJssel gedumpte munitie bevindt zich te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	12-05-40	Op het moment dat de Nederlandse troepen hun stellingen op de linker IJsseloever verlieten, hebben zij zich ontdaan van alles wat hun vrijheid van beweging kon belemmeren. De Lage Steenweg, Twelloseweg en vele straten in De Worp lagen bezaaid met munitie van aller aard. Tevens lagen de Bolwerksweg en de Steenenkamer, alsmede de aangrenzende weilanden vol met munitie. Tevens lagen er nog mijnen aan de Bolwerksweg, de Twelloseweg nabij de oprit van de schipbrug en in de spoordijk ten westen van de spoorbrug. De munitie werd zoveel mogelijk geruimd.	759-724-2	Gemeentearchief Deventer		Mijnen: Uit diverse bronnen blijkt dat er in de meidagen van 1940 langs de IJssel mijnenvelden hebben gelegen. Hoewel in vlak na het begin van de oorlog nog zich nog enkele ongelukken hebben voorgedaan, zijn deze velden vlak daarna geruimd. Er zijn geen aanwijzingen, zoals vondsten van na de oorlog, dat er mijnen zijn achter gebleven. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze meldingen.	
	12-05-40	Op de eerste Pinksterdag werden er op de Worp op de weg naar de vernielde Schipbrug Duitsers gesignaleerd. Zij kwamen met een auto uit de richting Wilp. Waarschijnlijk zijn ze direct na de overgave vanuit Gietelo over de Rijksstraatweg doorgerden naar de vernielde Deventer Schipbrug. Daar reed een wagen op een mijn.	Smit (2016), 11	Literatuur			
Vuur: 6105-516 Indicatief Jager: GEEN	Mei 40	De stellingen op de linker IJsseloever werden intensief door de Duitse jachtvliegtuigen beschoten. Een Duitse jager die de kazematten onder vuur nam werd neergeschoten.	Smit (2016), 8, 9	Literatuur	Onverdacht	Vuur: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat stellingen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschuts munitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
						Jager: Er zijn geen andere bronnen, zoals het gemeentearchief of	

							luchtfoto's, waaruit de exacte locatie van het neergekomen vliegtuig blijkt. Er zijn echter geen aanwijzingen dat het toestel binnen de gemeente Voorst is neergekomen. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	
	12-05-40	VAN HOUTUM. Om zeven uur vindt boven Ugchelen een luchtgevecht plaats tussen een Britse jager en een Duitse bommenwerper. De laatste valt tenslotte brandend neer bij Klarenbeek.	Apeldoornende-oorlog	Internet				
	-	Eén Duits vliegtuig werd neergeschoten.	Franken (1998), 67	Literatuur				
Teuge: GEEN Bunkers/ afweer: 6105-017	-	Na de bezetting van ons land door de Duitsers, werd het vliegveld Teuge door de Duitsers gevorderd; een groot aantal gebouwen en een hangar werden er geïnstalleerd. Er kwam een betonnen rolbaan en dat alles was het begin van wat een operationele jachtvliegbasis moest worden. De bezetters legden een uitgebreid drainagesysteem aan en talloze Teugse boeren moesten met plaggen uit de omliggende weilanden een nieuwe grasmat aanleggen. Al deze pogingen diepen echter op niets uit. Teuge was in natte jaargetijden te drassig en werd nimmer operationeel. Wel landde er af en toe een Luftwaffe-toestel.	Speelziek (1991), 14	Literatuur	Verdacht		Bunkers/afweer: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Deelgebied 1
	1940	Teuge was (en is) in natte jaargetijden te drassig en werd nooit operationeel. Wel landden er af en toe vliegtuigen van de Luftwaffe maar deze zakten in veel gevallen weg in de drassige bodem.	Roywassink 40	Internet				
	06-02-41	Bloem. Nu de werkzaamheden op Teuge met het vliegveld en de vele gebouwen misschien haar einde naderen heeft de Duitse Weermacht op het Gietelse Broek (veldnaam van landerijen aan de Broekstraat) in Klarenbeek een terrein van 11 hectare onteigend en hierop seininrichtingen (misschien tevens afweergeschut) geplaatst. Een 25-tal manschappen zijn ingekwartierd bij 'Dennenlust'. Een paar oversten bij de voornaamste alhier onder andere bij de pastorie en de dokter enzovoort.	Apeldoornende-oorlog	Internet				
	1943	Vliegveld Teuge is in 1936 aangelegd als burgervliegveld en kort voor de oorlog door defensie in gebruik genomen als uitvalbasis voor de Vesting Holland. Al snel heeft defensie het vliegveld weer verlaten en onbruikbaar gemaakt voor een eventuele invasie. Pas in 1943 toonde de Luftwaffe enige interesse voor het vliegveld en maakte het gereed voor gebruik. Hoewel het vliegveld door de Duitse bezetter nooit is gebruikt zijn er wel een aanzienlijk aantal Duitse gebouwen op het terrein te vinden. Voor zo ver wij konden na gaan zijn er nog 2 bunkers aanwezig. Beide bunkers zijn vrijwel identiek alleen is een exemplaar iets kleiner. Mogelijk gaat het hier om een standaard ontwerp "Luftschutzbunker" maar elke vorm van hard bewijs ontbreekt. Feit is wel dat dit type bunker, met kleine aanpassingen op meerdere door de Duitsers gebruikte vliegvelden in Nederland is te vinden. Op en rond het vliegveld zijn door de Duitse bezetter 36 bouwwerken gebouwd waaronder 5 bunkers. Van de 5 bunkers zijn er vandaag de dag nog 2 bewaard gebleven.	Bunkerinfo 1, 2	Internet				
	Feb 43	Luchtfoto van de Engelse oorlogsarchieven met onderschrift "Teuge (Holland). De landingsbaan is onbruikbaar gemaakt door een patroon van greppels (sloten). Hetzelfde heeft plaatsgevonden bij Haamstede. Dit zijn de eerste voorbeelden van zulke acties op vliegvelden van enige betekenis." D" sleuven waren ongeveer 1 m diep. In een slotfase werden alle sleuven weer dichtgegooid met wit zand en aan de bovenzijde afgedekt met plaggen.	Roywassink 43	Internet				
	19-06-43	Vliegveld Teuge ± 5 torens van 8 meter met ca. 2 cm Lua. Soldaten fortten een 1000 konijnen op vliegveld, allen 2 a 3 jachtvliegtuigen. [Noot TA. Gekke melding letterlijk overgenomen]	575-489	NIMH				
	07-02-45	Airfield Teuge Z/8405. All Flak has been removed from airfield.	575-280	NIMH				
	Dec 43	Na de Nederlandse overgave in mei 1940 toonde de Luftwaffe weinig belangstelling voor het veld. Toch maakten de Duisters Teuge klaar als basis voor dag- en nachtjagers. Dit meldde de spionagegroep Albrecht in december 1943. Er kwamen nieuwe gebouwen op het terrein en een drainagesysteem. Ondanks deze bouw zou de Luftwaffe nooit operationele eenheden op het vliegveld stationeren. De geallieerden bombardeerden Teuge maar 1 keer. Noot TA. Dat Teuge, volgens Defensie, maar één maal gebombardeerd werd komt niet overeen met de meldingen van de Duitse aanval en de geallieerde aanvallen. Echter, Bertus ten Bosch meldde dat hij nog nooit gehoord heeft van bommen die op of bij het vliegveld waren neergekomen. De aanval die Defensie bedoeld is waarcshijnlijk die van 22-02-44 waarbij Teuge gemist werd en de omgeving van Terwolde geraakt.	Defensie Teuge	Internet				
	05-04-45	Hoewel de Luftwaffe bij het begin van Market Garden, op 17 september 1944, het vliegveld op gaf, was Teuge tot kort voor de Duitse capitulatie in Nederland nog in gebruik. Het vliegveld ha de status van 'Landeplatz'. Teuge en Valkenburg vielen vanaf juli 1944 onder Platzkommando Katwijk, onder Fliegerhorstkommandantur E(v) 201/XI. Deze staf werd pas op 5 april 1945 opgeheven. Voor deze periode viel Teuge onder Flugplatzkommando C 8/VI.	Grimm (2009), 32, 59, 227, 248	Literatuur				
6105-464	2/3-06-40	Bomber Command. Whitleys deden aanval op zuidzijde van vliegveld bij Deventer	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Onverdacht		Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen	Onverdacht

Markeringen luchtfoto interpretatie	2/3-06-40	2/3 BC. ATs. Whitleys Deventer A/F at southern edge, and Rotterdam A/F buildings NE side.	AirOps40-41	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)	Onverdacht	van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsgevonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	
	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU			
	6105-713	15-07-40	hgb van Klarenbeek nr 7 tijd 17.15 15/7 da hgb Hedenmorgen te 6.45 werd alhier kennis gegeven van het vinden van een bom tussen Klarenbeek en Voorst bij km 18.320 op en afstand van 15 m vn xxx van de spoorlijn. Treinenloop werd stopgezet. Aan Duitse autoriteiten werd kennis gegeven die om 9 uur alhier kwamen na onderzoek meedeelden dat het een ongevaarlijke brandbom was. Ten 9.20 werd kennis gegeven dat treinloop hervat kon worden. Noot TA. Er staan geen jaartal op het stuk aangegeven, de inventaris beslaat de jaren 1940 en 1941, maar door de volgorde van de stukken kan opgemaakt worden dat dit stuk uit 1940 komt. Op het spoor tussen station Klarenbeek en station Voorst komt km 18.320 niet voor, vermoedelijk betreft het een typefout en moet het km 98.320 betreffen.	949-696			
6105-433	26-07-40	Twello. Een vliegtuigbom ontploft tussen Deventer en Twello. Lichte schade aan 2 huizen.	2.04.53.15 - 38	Nationaal Archief Den Haag	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals schade rapporten van de gemeentewerken, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde bom. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
	26-07-40	Bomber Command Germany, Holland 14 Blenheims on bombing and reconnaissance operations, only 3 aircraft bombed. No losses.	Middlebrook (2000), 67	Literatuur			
GEEN	12-08-40	VAN HOUTUM. 's Nachts passeren enige honderden Britse vliegtuigen. Om 5.30 uur passeert een Ju52 [Juncker] achtervolgd door twee Britse jagers. Het Duitse vliegtuig stort bij Klarenbeek brandend neer.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen, zoals het gemeentearchief, waaruit de exacte locatie van het neergekomen vliegtuig blijkt. Er zijn echter geen aanwijzingen dat het toestel binnen de gemeente Voorst is neergekomen. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-465	26-08-40	Bomber Command Dutch airfields 16 Blenheims, only 2 bombed. 6 Blenheims on sea sweep, 1 of these lost.	Middlebrook (2000), 77	Literatuur	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsgevonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	Onverdacht
	26/27-08-40	Bomber Command Germany, Italy 99 Blenheims, Hampdens and Wellingtons to Hanover, Leipzig, Leuna and Nordhausen; 1 Hampden lost. 11 Whitleys to Turin and Milan, 2 lost.	Middlebrook (2000), 77	Literatuur			
	26/27-08-40	Bomber Command. Teuge (Zutphen) een Wellington met acht 500-ponders waarvan één op een weg en één op een groot gebouw. Deze laatste veroorzaakte één grote geelkleurige en verschillende kleinere explosies	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur			
	26/27-08-40	Op 26 / 27 augustus voerde het "Bomber Command" met Blenheims en Wellingtons bombardementen uit op vliegvelden in bezet gebied. Bij Teuge (waarbij Zutphen tussen haakjes werd geplaatst!) wierp een Wellington acht 500-ponders af waarvan één op een weg terecht kwam en een andere een "groot gebouw" trof. Deze laatste veroorzaakte één grote geelkleurige en verschillende kleinere explosies.	Roywassink 40	Internet			
	26/27-08-40	26/27 aug BC. Blenheims vlv bezet gebied. [...] Teuge (Zutphen) 1 Well 1 treffer op weg en een op groot gebouw veroorzaakten grote gele explosie en verschillende kleinere.	AirOps40-41	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)			
Markeringen luchtfoto interpretatie	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU			
6105-466	10/11-10-40	Een Wellington deed een aanval op het vliegveld bij Deventer en rapporteerde het uitbreken van zeven branden.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur			
	10/11-10-40	Bomber Command Germany, occupied countries	Middlebrook (2000), 90	Literatuur			

		157 aircraft of all types to 13 targets in Gerany, to the Channel ports, to Eindhoven airfield and minelaying. No losses.				
Markeringen luchtfoto interpretatie	10/11-10-40	10/11 BC. [...] Wellingtons ATs.: Flushing A/F 1 a/c 4 X 500 + 120 X 4, bursts on E edge of A/F.; Eindhoven A/F 1 a/c 4 X 500 + 120 X 4, UO.; Haamstede A/F 1 a/c 4 X 500 + 120 X 4, UO. [...].	AirOps40-41	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)		
6105-467	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU		
Markeringen luchtfoto interpretatie	12/13-11-40	Bomber Command. AD. Een Wellington deed een nachtelijke aanval op vliegveld Teuge.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur		
	12/13-11-40	Op 12 / 13 november voerde het "Bomber Command" met drie Wellingtons een aanval uit op de vliegvelden Teuge, Haamstede en Vlissingen (elk vliegveld één). Twee Wellingtons deden een aanval op de haven van Vlissingen waar inslagen in het havengebied werden gerapporteerd. De vliegvelden werden als "alternatief doel" gebombardeerd.	Roywassink 40	Internet		
Markeringen luchtfoto interpretatie	12/13-11-40	12/13 BC. ATs. Wellingtons. 1 a/c Teuge with 3 X 500 + 100 X 4, but UO. Haamstede 1 a/c 4 X 500 + 120 X 4, UO.; Flushing A/F 1 a/c 4 X 500 + 120 X 4 bombs on west end of tgt.; Flushing 2 a/c 7 X 500 1 X 250 + 300 X 4, bursts in dock area.	AirOps40-41	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)		
6105-463/-467	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU		
Markeringen luchtfoto interpretatie	t/m 31-12-40	In de periode tot en met 31 december 1940 werden er op vliegveld Teuge 3x 500 lbs GP, 2x 250 lbs GP en 100x 4 lbs bommen afgeworpen in twee aanvallen. Noot TA. Dit klopt niet met de gevonden informatie.	Low Counties	T&A Archief (origineel uit National Archives te Londen)		
6105-104a	1941	Duits vliegtuig nabij Bussloo neergestort. Uit kaartje blijkt dat dit ter plaatse van het gebied ten zuidwesten van de kruising Busseloselaan/Zandwal.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Toestel: Uit de diverse gegevens blijkt dat er, vermoedelijk, een Duitse Messerschmitt 109 is neergekomen ter plaatse van het huidige golfterrein te Bussloo. Hoewel er in eerste instantie de intentie was om dit toestel te ruimen, blijkt uit de gemeentestukken dat men hier uiteindelijk vanaf heeft gezien in verband met het intrekken van de financiële bijdrage vanuit de overheid. Het toestel en (een deel van) de aan boord geweest zijnde munitie moet dus nog ter plaatse aanwezig zijn. Voor het afbaken van het gebied is een van de kaartjes uit het gemeentearchief gebruikt, met een veiligheidsmarge van 50 m. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.
	-	Krantenartikel, Duitse Fockewulf jachtbommenwerper op zes meter diepte [...] Tussen 45 en 50 hebben ze het ook geprobeerd [ruimen toestel]. Twee keer. Met draglines. Het mislukte door de drassigheid van de grond. [...] Berendsen (63): op de bewuste dag kwam een oom van me – ik was zelf een jaar of 17 – bij ons langs. Hij had een vliegtuig zien neerkomen. Een Duitse bommenwerper. Twee parachutisten waren eruit gesprongen. Ik zag ze nog door de lucht suizen. Het vliegtuig was neergestort op een stuk land van ons tussen de Zandwal en de Bloemenksweg bij boerderij Het Nieuwe Bouwhuis. "Vlak na de oorlog ben ik er nog met van die 'hoge lui' heengelopen. Ik kon ze de plaats zonder probleem meteen aanwijzen." [...] "Zes meter was de lengte. En ook de vleugelwijdte. We hebben toen nog uitgemeten, vlak voordat hij verdween. Ja hoor, na een paar minuten was er niets meer te zien. Opgeslokt door het moeras."	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst		Projectielen: Deelgebied 1
Granaten Poll: 6105-104b	-	Op een los vel wordt er aanvullend [...] nog de volgende meldingen van niet-geruimde explosieven in de gemeente Voorst gedaan. 10. Duits vliegtuig in 1941 neergestort in Bussloo.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
	-	30-03-92 - Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatienr: RPVOO /92-011292 – melding 3 Betrokkene: J.D. Langerweij, Kerkstraat 26 te Wilp Rijksstraatweg te Wilp Heeft de vader van melder vroeger op Bussloo (waar nu de golfbaan is) samen met een kameraad naar een vliegtuig, wat daar was neergestort, gegraven. Tijdens het graven kwam pa diverse onderdelen van het vliegtuig tegen waaronder enkele granaten. Deze granaten nam hij mee. Ter hoogte van de ingang naar Poll kreeg Pa waarschijnlijk wroeging en besloot het spul toch maar niet mee te nemen. Hij ging de droge sloot in en begroef de granaten in de sloot. Melder heeft zelf jaren later nog een keer gegraven maar heeft toen niet gevonden. Vermoedelijk ligt het spul dus dieper. Vliegtuig ligt overigens nog steeds onder de grond [voorjaar 1992]	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		

	-	Op een los vel wordt er aanvullend [...] nog de volgende aanmeldingen van niet-geruimde explosieven in de gemeente Voorst gedaan. 9. Munitie in sloot langs De Pollaan tegenover een doodlopende weg.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	23-10-90	Locatie Golfbaan Bussloo. Na oriënterend onderzoek naar de crash locatie van een vliegtuig uit WOII, en door de bevindingen van het onderzoek verricht door de Sectie Luchtmacht historie, blijkt dat de kans op het aantreffen van vliegtuigwrakdelen boordwapen en gevaarlijk z.g. High Explosieve 30 of 20 mm granaten zeker is.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	1990	In 1990 zijn er bij het vliegtuig op de golfbaan in Bussloo 20 mm granaten aangetroffen.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst
	06-03-92	B&W Voorst verzoeken de Koninklijke Luchtmacht het vliegtuigwrak Bussloo inclusief de zich daarin bevindende explosieven te ruimen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	25-05-92	Bespreking ruiming vliegtuigen gemeente Voorst. Vliegtuig golfbaan Bussloo. - Onbekende Duitse jager, waarschijnlijk Messerschmidt 109, locatie bekend - Er is reeds wat gevonden. Verwacht wordt 20 mm boordmunitie van Duitse makelij. - Ruiming ingepland in week 44 (nog overleggen met golfclub)	0107-1385-4, Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: a - vliegtuig Bussloo e - 20 mm granaten in sloot Rijkstraatweg, Wilp c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkenning-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	15-06-92	Planning ruiming vliegtuig Bussloo: week 41, 1 ^e week van oktober 1992.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	30-06-92	Mora 920863 Betreft slootdeel van ca 20 m x 5 m. 2m-mv in oorspronkelijke situatie moet afgedamd en uitgebaggerd worden. Vervolgens via meetveld of zeven onderzoek naar vliegtuig-boordkanon munitie (begraven).	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgvactie worden beslist. Lok III. Puntlokatie betreffende begraven vliegtuigmunitie in een sloot. Rijkstraatweg te Wilp. Heeft de vader van melder vroeger op Bussloo (waar nu de golfbaan is) samen met een kameraad naar een vliegtuig, wat daar was neergestort, gegraven. Tijdens het graven kwam pa diverse onderdelen van het vliegtuig tegen waaronder enkele granaten. Deze granaten nam hij mee. Ter hoogte van de ingang naar de Poll kreeg pa waarschijnlijk wroeging en besloot het spul toch maar niet mee te nemen. Hij ging de droge sloot in en begraf de granaten in de sloot. Melder heeft zelf jaren later nog een keer gegraven maar heeft toen niets gevonden. Vermoedelijk ligt het spul dus dieper. Vliegtuig ligt overigens nog steeds onder de grond.	EOD	EOD
Bussloo: 6105-104a	30-06-92	DD 30-06-1992 Twello - Twee vliegtuigwrakken en twee V1-raketten uit WOII in de Voorster bodem worden toch geborgen. Dat gebeurt omdat de 'graven' van de oorlogsresten bekend zijn en de kosten voor de gemeente daarom tamelijk laag zijn. Dit deelde burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein gisteren mee aan de gemeenteraad van Voorst. Het gebeurde toen een afrekening ter discussie stond van de bommenruimingen in Doornweerd C, de niet voltooide opruiming van explosieven in de Lazeruskolken en het zoeken naar bommen in een weiland aan de Haanstraat. Dat laatste gebeurde in principe op eigen kosten van de gemeente omdat het Rijk nogal plotseling besloot dit soort zaken niet meer te financieren, terwijl wel afspraken waren gemaakt met de grondeigenaar. Onzekerheid rond de behandeling van een vliegtuigwrak en een raket werd gisteravond weggenomen. Die worden opgeruimd. Sterker, van elk zijn er twee gelokaliseerd in de Voorster bodem. [...] De twee raketten zijn te vinden op de Voorster Klei, wat al bekend was, en op landgoed De Poll. Dat een vliegtuig nabij Bussloo neerstortte was ook al bekend, maar ook in dat geval is sprake van een aanvulling: een tweede wrak 'ergens tussen Twello en Terwolde'. [...] Het vliegtuig in Bussloo ligt ergens onder de golfbaan.	BtB Explosieven vondsten	OKV
	20-08-92	Onderzoek door de Bondt bv. Opdrachtgever Leemans, werknummer 92.2240.05, d.d. 20-08-92. Er is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke verspreiding van kerosine in het grondwater van de locatie Golfbaan Bussloo. Op deze locatie ligt een vliegtuig dat in WOII is neergestort. Tijdens detectie-onderzoek naar de exacte plaats van het vliegtuig is er kerosine aangetroffen in het grondwater. Conclusies: Ter plaatse van de detectieboring waar in het eerste onderzoek kerosine werd aangetroffen is geen kerosine in het grondwater aanwezig.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	02-02-93	College van Voorst heeft op 2 februari 1993 besloten niet over te gaan tot het ruimen van de vliegtuigen op de locaties Haverkampsweg, Terwolde en golfbaan Bussloo. Deze twee	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst

		projecten komen niet in aanmerking voor een Rijksbijdrage.					
6105-468 Indicatief	06-07-41	Naar aanleiding detectie onderzoek Voorsterklei (6105-055): Data bommen gelost in Voorst 6-7-1941 spoor Apeldoorn – Zutphen, geruimd op 17-7-1941 Schrootboeren hebben direct na de oorlog met toestemming van de overheid resten van vliegtuigen geborgen, nog 2% restdelen zoals motoren in de grond.	Map	Gemeente Voorst	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen beschikbaar, zoals het gemeentera- chiel/gemeentewerken of luchtfoto's, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de neergekomen bommen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrek- king tot deze melding.	Onverdacht
	25-07-41	Bloem. Van de bommen die enkele weken geleden op Klarenbeek bij de Moor gevallen zijn, is er gisteren de 25-7-41, één gedemonteerd. Deze was nog niet ontploft. Daarbij werden één Duitser gedood en twee zwaar gewond aan het gezicht en rug. De Duitsers zouden gezegd hebben dat de Engelsen iedere keer andere bommen maakten en dat ze hierdoor de constructie niet kenden. Noot TA. Gezien de data is deze melding vermoedelijk te relateren aan de bommen van 06- 07-41.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
6105-469 Markeringen luchtfoto interpretatie Markeringen luchtfoto interpretatie	01-01-41/31- 10-41	In deze periode werden er op vliegveld Teuge 4x 500 lbs GP bommen afgeworpen. Bij opmerkingen staat aangegeven Z. 1. Mogelijk wordt er ook aangegeven dat deze vier bommen bij twee aanvallen zijn afgeworpen.	Low Counties	T&A Archief (origineel uit National Archives te Londen)	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsge- vonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	Onverdacht
	09-04-41	Luchtfoto. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 358, 659 Sortie H/0827	ACIU			
	06-07-41	Luchtfoto. De foto is van prima schaal en kwaliteit. Er zijn in de omgeving van Vliegveld Teuge geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar.	Foto 660 Sortie T/0243	ACIU			
6105-470	28-01-42	VAN HOUTUM. De bekende fabriek van Talens ligt door de kolenschaarste stil. 's Avonds horen wij veel bomexplosies uit de richting van Teuge. De ontploffingen volgen snel op de lichtflitsen.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Verdacht	Hoewel er geen luchtfoto beschikbaar is om de exacte locatie van de neergekomen bommen te bepalen, kan er uit de schademeldingen wel bepaald worden dat deze dicht(er) bij de woning Hoofdweg 3 en 4 en Struikenveenweg 3 zijn neergekomen dan bij Struikenveenweg 2. Bij deze drie woning zijn er daadwerkelijk muren ontzet. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 8
	28-01-42	Verzoek om het melden van de namen en adressen van de personen die schade hebben geleden door de bominslag op 28 januari 1942. Schade aan onroerende goederen: - Boerderij Klarenbeek C161a [Hoofdweg 4], glas- pannenschade en wagenloods ontzet en enige beschadiging - Boerderij Klarenbeek C161d [Hoofdweg 3], idem - Boerderij Klarenbeek C246b [Struikenveenweg 3], naast glas- en pannenschade waren enkele muren ontzet. - Boerderij Klarenbeek C246 [Struikenveenweg 2], naast glas en pannenschade waren een wagenloods en een kapsplant verschoven	GW-1	Gemeentearchief Voorst			
	11-02-43	Op deze datum vroeg de commissie voor Wederopbouw uit Den Haag of de onderstaande panden reeds volledig hersteld waren: Perceel Rijksweg Deventer-Loenen, eigenaren G. Buitink (C44 [Kopermolenweg 21]), M. Gerritsen (C246b), P. Hofenk (C161a) en perceel aan de Zandweg zijtak Rijksweg Deven- ter-Loenen, eigenaar G.A. Hofenk (C246). Alle panden waren volledig hersteld.	GW-1	Gemeentearchief Voorst			
6105-105	31-05-42	<u>Getuigenverslag J. Elfrink</u> Op 30 mei 1942 's avonds werden in Engeland meer dan 1000 bommenwerpers gestart en ging het via Nederland richting Keulen welke stad als doel was uitgekozen. 44 bommen- werpers werden die nacht door de Duitse jagers neergeschoten. Eén ervan (Wellington MK. 1 bommenwerper) kwam in Klarenbeek terecht aan de Hessenallee.	Elfrink (1989), 36-37	Literatuur	Onverdacht	Uit de beschikbare gevens blijkt dat de Duitse autoriteiten de grote wrakdelen van het gecrashte toestel reeds in de oorlog hebben geruimd. Verder werden er in 1981 nog enkele kleinere resten aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat er ter plaatse (gemeente Apeldoorn) nog wrakresten aanwezig zullen zijn. Ook worden er dus geen resten binnen het huidige onderzoeksgebied verwacht.	Onverdacht
	31-05-42	Om 02.25 kwam een Wellington Ia met nummer N2894, CGS neer bij Klarenbeek (8 km ZO Apeldoorn)	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	31-05-42	De Wellington was op de terugweg naar Engeland toen het toestel werd ontdekt door Eerste Luitenant Helmut Wolterdorf. De Wellington was geen partij voor de Messerschmidt 110.	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	31-05-42	Vijf geallieerde bemanningsleden sneuvelden toen hun Wellington op 31 mei 1942 boven Klarenbeek werd neergehaald en terecht kwam in een roggeland in de buurt van de Hessenallee. Eerste piloot David Johnson kwam met zijn Wellington terug van een bombar- dement op Keulen. Door een navigatiefout gingen ze niet naar huis maar kwamen boven Gelderland uit. Hier werden ze neergeschoten door een Duitse jachtvlieger. Boordschutter Waddington kon het toestel verlaten met zijn parachute en kwam in Voorst terecht en werd gevangen genomen. De brandende Wellington verloor stukken en stortte neer hier aan de Hessenallee. Alle	Klarenbeek- weetjes, 4en5mei Klarenbeek	Internet			

	<p>jonge bemanningsleden kwamen om: David Johnson, Oldrich Jambor, Josiah Conner, John McLean, H.A.C. Batten en J.R. Conner.</p> <p>De propeller van het toestel heeft als monument jarenlang in de tuin van de familie Driessen gestaan (in de voortuin van een hoekhuis aan de Hessen Allee). Bij de bouw van deze wijk opgeslagen door de WBS en bij oplevering gerestaureerd en overgedragen aan Klarenbeeks Belang dat besloot hier jaarlijks deze herdenking te houden op 4 mei. De woningstichting Sprengenland Wonen heeft na de nieuwbouw gezorgd voor het herplaatsen van het monument op de oorspronkelijke plek. Het oorlogsmonument bevindt zich op de hoek van de Hessen Allee en de Til in Klarenbeek (gemeente Apeldoorn). De tekst op de plaquette luidt:</p> <p>'TER NAGEDACHTENIS AAN 5 VLIEGERS VAN DE ROYAL AIR FORCE DIE IN DE NACHT VAN 30 OP 31 MEI 1942 OP DEZE PLAATS NEERSTORTTEN MET HUN WELLINGTON Mk.1 BOMMENWERPER EN HET LEVEN DAARBIJ VERLOREN.</p>					
31-05-42	<p>De Wellington scheerde over de weilanden, oostelijk van Klarenbeek. Plotseling brak de geteisterde bakboordvleugel af, de Wellington kwam stuurloos omlaag, maar nog enigszins vliegend. Van het vliegtuig braken steeds meer stukken af en het sloeg ten slotte langs de Hessenallee te pletter in het roggeveld van Evert Jan Wolters, vlakbij het woonhuis van de familie Driessen.</p> <p>Enkele foto's laten zien dat Duitse soldaten grotere wrakresten met karren aan het ruimen waren.</p>	Franken (1998), 69, 70	Literatuur			
30/31-05-42	'2- motorige Wellington van de Central Gunnery School in de Hessenallee bij Klarenbeek. 5 man gedood, 1 man gevangen. In september 1981 zijn de resten geborgen.'	19-2, p18	OKV			
30/31-05-42	'Via ondermeer de Stationsstraat in Teuge ging de rit richting Wilp-Achterhoek en Klarenbeek. Bij "de Nieuwe Zweep" linksaf de Hesselallee in. Op de hoek van de 2 ^e straat links staat een propeller in de tuin. Deze is van een Wellington die hier in de nacht van 30 op 31 mei 1942 verongelukte.'	28-2, p9	OKV			
31-05-42	VAN HOUTUM. Er hangt de hele nacht een rode gloed boven Deelen. De Britten vernielen er een luchtafweerbatterij en schieten een Duitse jager neer. Er vallen doden onder de Duitsers op het vliegveld. De scherven van de luchtafweer vallen zelfs in Hoenderloo. Wij horen 's nachts voortdurend ontploffingen van het luchtdeel in zuidelijke richting. Enige vliegtuigen werpen bommen op een kazerne bij Deventer. De afweer schiet twee bommenwerpers neer. De ene stort aan deze kant van de IJssel in de uiterwaarden neer. De andere komt bij Klarenbeek terecht. Bij de laatste verliezen vijf personen het leven. Een zesde meldt zich vrijwillig bij de politie.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
31-05-42	BLOEM. In Klarenbeek aan de Hessenallee is een Engels vliegtuig brandend neer gevallen. Hierin zaten nog 5 manschappen die verkoold zijn behalve de toppen van de vingers en de voeten en het hoofdhaar welke men nog onderscheiden kon. In dezelfde tijd zou er in Zutphen ook één gevallen zijn, brandend.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
31-05-42	BRANDWEER. 's Nachts om 3 uur werd een tweemotorige bommenwerper afgeschoten. Deze kwam brandend neer op de Hessenallee in Klarenbeek (gemeente Apeldoorn). Daarbij kwamen 4 leden van de bemanning om het leven. De andere drie waren er met hun parachute uitgesprongen en hadden de benen genomen.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
31-05-42	POLITIE (Proces Verbaal). Om ongeveer 2.30 uur in de ochtend werd vanaf de uitkijkpost van de Luchtbeschermingsdienst aan de Loolaan telefonisch kennis gegeven dat vermoedelijk in Klarenbeek een vliegtuig was neergestort. In de Hessenallee te Klarenbeek werd in een bouwland de brandende romp van een vliegtuig (tweemotorige Wellington) aangetroffen. Op ongeveer 100 meter afstand in een weiland lag een brandende vleugel met een motor. Een Duitse patrouille was al aanwezig. De bewoners uit de meest nabij gelegen woningen hebben op last van de Politie hun woningen verlaten. Zij zijn bij de burens ondergebracht in verband met het gevaar dat nog onontpofte projectielen in het vliegtuig aanwezig konden zijn. Onder de resten werden de verkoolden lijken van vermoedelijk 5 personen aangetroffen. Het betrof de lijken van D.M. Johnson, H.A.C. Batten, J. Mck.Mc.Lean, J.R. Connor en O. Jambor.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
Sept 81	In september 1981 werden bij het diepploegen aan de Hessenallee de resten van een van de motoren van de Wellington gevonden en ook de propeller. De gebroeders Driessen, die als kind de crash van het vliegtuig hadden meegemaakt, ontfermden zich over de brokstukken. Besloten werd om een waardig gedenkteken op te richten ter nagedachtenis aan de vijf gesneuvelde jonge vliegers. De propeller kreeg in 1981 een prominente plaats in de tuin van de familie en op het gemetselde voetstuk staat een gedenkplaat.	Westerhuis (2011), 55-56	Literatuur			
Sept 81	RNLAF-151 (136). Klarenbeek. Wellington Ia N2894 van CGS geborgen. Deze is op 31 mei 1942 neergestort. Alleen kleine onderdelen zijn gevonden.	NFLA (2003)	Literatuur			
6105-471	23-07-42 Bomber Command AD: Vermoedelijk een nachtelijke aanval op Teuge	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsgevonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en	Onverdacht

						de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	
	23/24-07-42	Op vliegveld Teuge werden er 2x 250 lbs GP en 20x 40 lbs GP lbs bommen afgeworpen.	Low Counties	T&A Archief (origineel uit National Archives te Londen)			
	23/24-07-42	Op 23 en 24 juli voerde het "Bomber Command" bombardementen uit op Gilze-Rijen en een ander vliegveld, vermoedelijk Teuge. Ook deze vliegvelden werden als "alternatief doel" gebombardeerd.	Roywassink 42	Internet			
	23/24-07-42	23/24 BC. 6 Lancasters, 4 Wellingtons, 2 Hampdens and 1 Stirling mining off Dutch coast. 8 Blenheims A/Fs, in Holland Twenthe and Venlo. Two Blenheims attacked Venlo from 1500 feet Bursts seen on main runway and a/c seen landing believed damaged. ATs. A/Fs at Gilze-Rijen and one believed to be at Teuge by single a/c. As a result of fights with enemy a/c 3 Ju-88s claimed as destroyed, 1 by a Lancaster near Deventer and 1 by a Halifax near Vught A/F.	AirOps42-43	TA-Archief (originele bron: National Archives te Londen)			
Markeringen luchtfoto interpretatie	12-03-43	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen van bij Teuge gemelde bommen zichtbaar.	Foto 3099, 4097 Sortie D/0242	ACIU			
Brandende munitietrein: 6105-049a	01-08-42	Krantenartikel De naam Jan de Weerd is bijna niet los te weken van het Twellose brandweerkorps waarvan hij jaren deel uit maakte. Zo ook in de nacht van 1 augustus 1942 toen de brandbel de Twellose spuitgasten alarmeerde. [...] 'Op het stationsemplacement stond een treinwagen in brand', behelsde toen de brandmelding. Eenmaal uitgerukt werd de brandweerwagen bij de spoorwegovergang in de Stationsstraat door Duitse functionarissen tegengehouden omdat nadering van de brandhaard langs de zijde van de vleesfabriek van Zendijk (nu Coveco) niet mogelijk bleek. Via de Stationsdwarsstraat bereikte men de Wetering en ter hoogte van het bruggetje bij de Demmerskamp (waarover nu zoveel deining ontstaan is onder de bewoners van deze wijk) werd de motorspuit in de Wetering geplaatst. [...] het betrof geen normale treinbrand. Het bleek een barstensvol geladen munitietrein te zijn, die waarschijnlijk door sabotage in Twello tot stilstand was gekomen. Men had nog kans gezien de brandende wagon af te koppelen en onder dekking van de overigen, deed Jan de Weerd zijn werk. Ontploffende bommen veroorzaakten grote vuurstralen en scherven gierden rond over de plek des onheils. De staaftbrandbommen, die de lading van de wagon uitmaakten, explodeerden met donderende klappen en spoten in vrijwel horizontale richting naar alle zijden. Een ooggetuige meldde: 'Het leek wel of de muur van de vleesfabriek brandde en maar bleef branden'. Het mag een wonder heten dat bij deze brand geen slachtoffers gevallen zijn. Boerkamp en De Weerd bleven hun werk in de eerste gelederen verrichten en slaagden erin het vuur onder controle te krijgen. Met name het nat houden van de overige wagons was hun grootste zorg, want iedere betrokkene wist nu wel wat er aan de hand was. Bij het uitladen van de wagons de volgende dag [...] werd duidelijk dat één van de wagons explosieve fosforbommen bevatte en de laatste wagon behelsde de ongekende inhoud van een vijftigtal brisantbommen, ieder zo'n 50 kilo zwaar.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit de diverse berichten blijkt dat een Duitse munitietrein op het stationsemplacement van Twello in brand was geraakt en dat een gedeelte van de lading (een deel van de wagons kon nog losgekoppeld worden) is verbrand en geëxplodeerd. Betreffende de lading werd er gemeld dat het 'staaftbrandbommen' betrof, evenals explosieven, granaten en fosforbommen. Aangezien het een Duitse munitietrein betrof, is het waarschijnlijk dat de staaftbrandbommen niet de bekende (geallieerde) 4 lbs betroffen, maar zwaardere Duitse brandbommen. Uit de informatie betreffende de gevonden restanten van de, uit deze wagons afkomstige, gedumpte munitie, blijkt ook dat er een vrij grote hoeveelheid Duitse 50 kg brandbommen werden aangetroffen, type Brand C 50 A (KWS, 2009). Gezien het hele plaatje kan er vanuit gegaan worden dat de lading alleen bestond uit deze 50 kg brandbommen. Er zijn geen andere, betrouwbare, aanwijzingen dat het ook om andere typen munitie, zoals geschuts-munitie zou gaan. Het onderzoeksgebied is ter plaatse verdacht met betrekking tot weggeslingerde Duitse 50 kg brandbommen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 3 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 37
	01-08-42	Brandrapport. Brand in munitietrein te Voorst Twello. Melding 3.10 uur.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	01-08-42	Rapport Gemeentewerken Voorst door commandant van de brandweer te Voorst In den vroegen morgen van 1 augustus omstreeks 3.10 uur werd door de ND (station Twello) brand gemeld. Volgens mededeling betrof het hier een munitietrein van de Duitse Weermacht. De brandweer van Twello begaf zich onmiddellijk naar de plaats des onheils. Bijgaande situatie [kaartje] geeft ongeveer aan in welken toestand één en ander werd aangetroffen. Opgemerkt zij, dat het groote aantal complicaties dat zich tijdens deze bij uitstek gevaarlijke brand voordeed, zoveel was, dat het vrijwel onmogelijk was van de diverse gebeurtenissen de juiste tijd te vermelden. De met rood aangegeven wagon A stond in lichterlaaie en de betrekkelijk kleine explosies deden veronderstellen, dat het nog wel mee zou vallen. De spuit werd opgesteld en een gedeelte slangen uitgelegd (zie situatie opstelling I). Inmiddels koppelde het spoorwegpersoneel nog een gedeelte van den trein af en liet dit verder optrekken. Er bleven 5 wagons over, waarvan aanvankelijk de achterste brandde. Al spoedig bleek, dat het moeilijk was goede inlichtingen over de lading te krijgen en werd besloten met het blusschingswerk aan te vangen. Het nu echter al gebleken, dat met de eerste slagenopstelling de brand niet te blussen was, zonder de levens der manschappen ernstig in gevaar te stellen. Het materieel werd teruggetrokken en onder oorverdovend geknal van explosies en het springen van scherven werd opstelling II bereikt. Al spoedig bleek, dat ook de tweede wagon vlam had gevat.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			

	Daar het vermoeden bestond, dat de derde wagon zwaardere explosieve bommen zou bevatten en bij het vlam vatten van deze wagon zeer ernstige gevolgen voor de gehele omgeving zouden ontstaan werden alle krachten ingezet om deze catastofe te voorkomen. Eerst werd met 2 stralen water de vuurzee bestreden en de derde wagon voortdurend nat gehouden. Door de wigtloeiende brokken ijzer, welke op het dak van de naastliggende fabriek werden geslingerd moest al spoedig één der slangen daarheen over he dak worden uitgelegd. Met vereende krachten gelukte het de brand, welke soms op 4 á 5 plaatsen gelijktijdig op het dak uitbrak te bedwingen. Verschillende wigtloeiende projectielen werden met schoppen van het dak gewerkt, terwijl een der stukken door het dak in het kurkplafond doordrong en door fel branden zeer veel last veroorzaakte. Om de achterwand van de derde wagon beter te kunnen nathouden werd voor dekking van den straalpijpvoerder een ledige wagon, welke op een ander spoor stond, vooruitgeschoven, ten einde meer haaks tegenover den brand te kunnen komen. Deze wagon kan ten slotte door den straalpijpvoerder met groot gevaar behouden worden. Intussen was ook de brandweer van Deventer met 2 motorspuiten aangerukt en werd met den Commandant besloten, dat door hun de brandende wagons van de tegenoverliggende zijde, met een straal zou worden bestreden (zie opstelling III), terwijl een andere spuit slangen uit zou leggen om de fabriek mede te beveiligen (zie opstelling IV). Toen een overzicht van het terrein kon worden verkregen, bleek dat talloze geëxplodeerde bommen en stukken de omgeving bedekten en dat door geen der manschappen enig letsel is bekomen, hetgeen waarlijk een groot wonder genoemd mag worden. Vastgesteld kan dan ook worden, dat door het zeer moedig optreden der brandweer het dorp voor een catastofe bewaard is gebleven.				
	01-08-42	Datum van het origineel van de foto is 1 augustus 1942. Foto van uitgebrande spoorwagon bij de Coveco (vleesfabriek van Zendijk), de resten van de munitietrein. Die in de oorlog gebombardeerd werd. Noot TA. Dit betreft dezelfde foto als bij 28-10-44.	BtB Foto's	OKV	
	01-08-42	Nachtelijke brand in munitietrein uit Duitsland. Staande westelijk van de Stationsstraat te Twello. De trein bevatte explosieven, granaten en fosforbommen (brand oorzaak onbekend). Door het exploderen van de fosforbommen geraakte ook een deel van de Export fabriek van Zendijk in brand. Als ze droog worden begint de fosfor vanzelf weer te branden. Deze bommen zijn gedumpt in de toenmalige Mormonenkolk aan de Frans Halsstraat te Twello (verhoging in het wegdek) naast ... . De brandweer een speciale dankbrief van de Duitse Generaal Christiansen voor dit doortastend optreden bij de blussingswerkzaamheden in en om de trein. Noot TA. Bij deze melding staat 1943 aangegeven, maar dit betreft de brand van 1 augustus 1942.	Oorlogsdocumentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	
	01-08-42	'In de vroege morgen van 1 augustus omstreeks 3.10 uur werd door de Nederlandse Spoorwegen (station Twello) brand gemeld. Volgens mededeling betrof het hier een munitietrein van de Duitse Weermacht. (...) Toen een overzicht van het terrein kon worden verkregen, bleek, dat talloze geëxplodeerde bommen en stukken de omgeving bedekten en dat door geen der manschappen enig letsel was bekomen.'	1990 - Extra uitgave, p69-70	OKV	
Markeringen luchtfoto interpretatie	12-03-43	Luchtfoto. Op de foto zijn geen eenduidige sporen (meer) zichtbaar van de brandende munitietrein.	Foto 4101 Sortie D/0242	ACIU	
Gedumpte explosieven: 6105-049b	01-08-42	Nachtelijke brand in munitietrein uit Duitsland. Staande westelijk van de Stationsstraat te Twello. De trein bevatte explosieven, granaten en fosforbommen (brand oorzaak onbekend). Door het exploderen van de fosforbommen geraakte ook een deel van de Export fabriek van Zendijk in brand. Als ze droog worden begint de fosfor vanzelf weer te branden. Deze bommen zijn gedumpt in de toenmalige Mormonenkolk aan de Frans Halsstraat te Twello (verhoging in het wegdek) naast ... . De brandweer een speciale dankbrief van de Duitse Generaal Christiansen voor dit doortastend optreden bij de blussingswerkzaamheden in en om de trein. Noot TA. Bij deze melding staat 1943 aangegeven, maar dit betreft de brand van 1 augustus 1942.	Oorlogsdocu- mentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Onverdacht
	02-08-42	In de Frans Halsstraat in Twello lag gedumpte munitie nabij de Nieuwe Veldjes. In een hoek van de voormalige Mormonenkolk zijn op 2 augustus 1942, na een brand in een munitie- trein, "vier karrenvrachten vol" fosforgranaten gestort in op een diepte van ongeveer 1.5 meter, aldus het verhaal van meerdere getuigen. De in 2010 aan te leggen verbindingsweg van Raccordement naar de Molenstraat kruist de gedumpte munitie. Dit was voor de gemeente Voorst reden om de munitie op te sporen en te ruimen. KWS Bijzondere Opdrachten heeft in opdracht van gemeente Voorst de fosforhoudende munitie opgespoord en geruimd. De getuigenverklaringen van Winterman en Van Rijssen hebben de aannemer, na een aantal dagen zoeken in de stortplaats, uiteindelijk geleid naar de plek waar de bommen waren begraven. Een oud-inwoner van Twello, G van Rijssen, woonachtig in Vaassen, wist op enkele meters nauwkeurig de plek aan te wijzen waar de bommen zouden liggen. Tot verrassing van de aannemer troffen zij onder een soort betonnen koepel fosforbommen, type Brand C 50 A, aan met een gewicht van 35 tot 40 kilo, waarvan 31 stuks geheel waren gevuld en 10 stuks deels gevuld. Verder lag er het schroot van 99 bommen tot op een diepte van 2.5 meter in de voormalige stortplaats. Zoals een deskundi-	www.voorst.nl	Internet	Onverdacht

	ge op het gebied van munitie al had aangeven, is het transport van munitie volgens strikte vervoersregels van de toenmalige NS en Wehrmacht uitgevoerd want de, in dit geval toe te passen elektrische ontstekers met een condensator, ontbraken.		
30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiën: RPVOO /92-011292 – melding 5 Betrokkene: P. Winterman, H.W. Iordensweg 106 Twello Locatie Frans Halsstraat/ Nieuwe Veldjes te Twello. Verhaal: Vertelde Winterman dat hij in de oorlog in opdracht van de Duitsers met diverse andere inwoners uit de gemeente fosforgranaten in de grond heeft gestopt op de hoek Frans Halsstraat en Nieuwe Veldjes. Vermoedelijk zit er 4 karrevrachten vol in de grond. Locatie is dus niet zoals eerder gedacht werd onder de verhoging van de Frans Halsstraat. Winterman vertelde dat daar vroeger een vuilnisstortplaats is geweest en dat dat de reden is dat het daar hoger ligt. Fosforgranaten werden onder de grond gedaan vanwege het feit dat de spoorlijn kort na de Molenstraat stuk was geschoten. Duitsers hadden toen stopblokken geplaatst bij de Frans Halsstraat/ Nieuwe Veldjes. Juiste locatie moet zijn de voortuin van woning op de hoek Frans Halsstraat/ Nieuwe Veldjes. Op het bijbehorende kaartje staat met de hand geschreven '139 fosfor... in okt 2009 geruimd'	BtB Bombarde- menten	OKV
10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05- 92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: f – fosforgranaten/fosforbommen in een perceel langs de Frans Halsstraat, Twello c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
30-06-92	Mora 920863 Locatie Frans Halsstraat. Betreft gebied van ca 25x5 m waarin vroegere situatie fosfor munitie is gedumpt. Exacte locatie onduidelijk. Is in woonwijk. Verkenning niet mogelijk. In 2009 139 fosforbommen van 100 lbs gevonden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist. Lok V. Puntlokatie betreffende 4 karrenvrachten fosformunitie in de voortuin van een hoekwoning Frans Halsstraat/Nieuwe Veldjes, te Twello. Vertelde Winterman dat hij in de oorlog in opdracht van de Duitsers met diverse andere inwoners uit de gemeente fosforgranaten in de grond heeft gestopt op de hoek Frans Halsstraat en Nieuwe Veldjes. Vermoedelijk zit er 4 karrenvrachten vol in de grond. Locatie is dus niet zoals eerder gedacht werd onder de verhoging van de Frans Halsstraat. Winterman vertelde dat daar vroeger een vuilnisstortplaats is geweest en dat dat de reden is dat het daar hoger ligt. Fosforgranaten werden onder de grond gedaan vanwege het feit dat de spoorlijn kort na de Molenstraat stuk was geschoten. Duitsers hadden toen stopblokken geplaatst bij de Frans Halsstraat/Nieuwe Veldjes. Juiste locatie moet zijn de voortuin van woning op de hoek Frans Halsstraat/Nieuwe Veldjes.	EOD	EOD
11-01-93	Betreffende de locatie Frans Halsstraat in Twello. De melding betreft het storten van fosfor (bommen) in een voormalige kolk. De exacte locatie is onduidelijk. De melding betreft een perceel naast een woning. De kolk is vroeger veel groter geweest. Deze locatie wordt vooralsnog niet aangemerkt als ruiming omdat er geen explosieven zijn gevonden bij werkzaamheden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
09-10-08	TWELLO - Of er ook echt oorlogsmunitie ligt langs de spoorlijn in Twello staat nog niet vast. Wél dat er 'iets' in de bodem zit en dat dit volgend jaar geruimd moet worden als er een weg wordt aangelegd. Het gaat om de weg langs de spoorlijn die de nieuwe wijken Stationskwartier en Veldjes verbindt met de Molenstraat. In de begroting voor 2009 is 675.000 euro gereserveerd voor die weg. Daarin is ook begrepen het opruimen van de troep in wat vroeger de grote mormonenkolk heette. Die bevond zich aan het eind van de Frans Halsstraat waar ook de munitie zou liggen. Het gaat om fosforgranaten, afkomstig uit een trein die in de oorlogsjaren in Twello in brand vloog. De granaten werden eruit gehaald en in een kuil gegooid. Ooggetuigen beweren dat de 'lange torpedo-achtige dingen' met 'karrevrachten vol' in een kuil naast de spoorlijn werden gedumpt. De Oudheidkundige Kring Voorst beschikt bovendien over een bedankbrief van de Duitsers aan de Twellose brandweer voor het kordate optreden van het korps. Uit onderzoek dat de gemeente liet doen op de plek van de mormonenkolk bleek dat daar 'mogelijk' ook munitie ligt.	Stentor munitie	Internet
2009	Toen de gemeente Voorst besloot in 2010 de Frans Halsstraat te verlengen tot aan het Raccordement zagen de betrokkenen zich (hernieuwd?) geconfronteerd met de strekking van historische gegevens. (...) Op 1 oktober 2009 begon KWS Bijzondere Opdrachten in opdracht van de gemeente Voorst de zoektocht naar die overgebleven explosieven fosfor-	33-3, p5-6	OKV

6105-057		houdende rakkers. (...) Onder een soort betonnen koepel lagen geen granaten maar wel 139 bij elkaar liggende bommen. 31 stuks geheel en 10 stuks gedeeltelijk gevuld. Voorts nog het schroot van 99 bommen. Op maandag 26 oktober 2009 vervoerde de EODD de explosieven naar de Wilpse Klei. Daar had, in een vijftal diepe gaten met behulp van springladingen, de definitieve afrekening plaats.'					
	28-10-09	Rapportage van de opsporing van gedumpte explosieven van de Duitse munitietrein, waarbij een getuige de exacte dumplocatie wist aan te wijzen (vroegere Mormonenkolk, ter hoogte van de Nieuwe Veldjes), waarop deze locatie is onderzocht en vrijgegeven. Er zijn hierbij 140 stuks munitie en/of restanten van munitie aangetroffen, namelijk 41 stuks fosforbrandbommen van 50 kg (brand C 50 A) zonder ontsteker (waarvan 10 met restanten fosfor) en 99 delen van lege fosforbrandbommen van 50 kg (brand C 50 A). Door de getuige is verklaard dat alle munitieartikelen aaneengesloten begraven zijn en niet verspreid door de Mormonenkolk. Er is door KWS ruim om de munitieartikelen heen gegraven, waardoor gezien de getuigenverklaring geconcludeerd mag worden dat de volledige munitiedump is verwijderd. Daarnaast gaf de gemeente aan dat de brandende munitietrein ter hoogte van de beek tot stilstand was gebracht. Uit telefonisch contact met KWS (15 juni 2017) bleek dat de locatie van de munitiedump tot 2 m-mv is vrijgegeven, evenals het naastgelegen deel wat tot dezelfde diepte is ontgraven. In de rest van het onderzoeksgebied heeft alleen detectie plaatsgevonden.	790014	KWS			
	09-12-09	In de Frans Halsstraat in Twello lag gedumpte munitie nabij de Nieuwe Veldjes. In een hoek van de voormalige Mormonenkolk zijn op 2 augustus 1942, na een brand in een munitietrein, 'vier karrenvrachten vol' fosforgranaten gestort op een diepte van ongeveer 1.5 meter, aldus het verhaal van meerdere getuigen. De in 2010 aan te leggen verbindingsweg van Raccordement naar de Molenstraat kruist de gedumpte munitie. Dit was voor de gemeente Voorst reden om de munitie op te sporen en te ruimen. Van de brand in de munitietrein is een verslag van de toenmalige brandweer in het archief van Voorst aanwezig. Eind oktober 2009 heeft de EODD de munitie op de Wilpse Klei onschadelijk gemaakt. KWS Bijzondere Opdrachten heeft in opdracht van gemeente Voorst de fosforhoudende munitie opgespoord en geruimd. De getuigenverklaringen van Winterman en Van Rijssen hebben de aannemer, na een aantal dagen zoeken in de stortplaats, uiteindelijk geleid naar de plek waar de bommen waren begraven. [...] Tot verassing van de aannemer troffen zij onder een soort betonnen koepel fosforbommen, type brand C 50 A, aan met een gewicht van 35 tot 40 kg, waarvan 31 stuks geheel waren gevuld en 10 stuks deel gevuld. Verder lag er het schroot van 99 bommen tot een diepte van 2.5 meter in de voormalige stortplaats. Zoals een deskundige op het gebied van munitie al had aangegeven, is het transport van munitie volgens strikte vervoersregels van de toenmalige NS en Wehrmacht uitgevoerd want de, in dit geval toe te passen elektrische ontstekers met een condensator, ontbraken. Op maandag 26 oktober zijn de bommen door de EODD naar de Wilpse Klei vervoerd [...] De aannemer heeft de stortplaats zorgvuldig onderzocht op munitie en de locatie daarna vrijgegeven.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
6105-018	23-08-42	BLOEM. Aanslag op de trein aan de Dernhorstlaan in Twello. De rails waren 80 centimeter uitgebogen maar dit is door spoorwegaanbidders ontdekt. De trein is opgehouden, geen ongelukken.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	In deze periode van de oorlog werden vernielingen aan het spoor veroorzaakt door het verzet. Gezien het feit dat de rails duidelijk vernield zijn en dat het spoor na de oorlog minstens één maal is vernield kan gesteld worden dat er ter plaatse geen resten van de gebruikte explosieven meer aanwezig zullen zijn.	Onverdacht
6105-103 Indicatief	01-03-43	Door de crash op 1 maart 1943 kwamen F.Sgt (piloot) Stenhouse en zes bemanningsleden van 51st sq om.	Cwgc 1943	Internet	Verdacht	Gezien het feit dat er een leemte in beschikbare luchtfoto's, kan de exacte crashlocatie niet worden vastgesteld. Uit de tekst, gecombineerd met kaarten en luchtfoto's van later in de oorlog, kan echter wel worden opgemaakt dat het toestel in het bouwland, gelegen ten oosten van boerderij De Kolke, is neergekomen. Het verdachte gebied wordt dan ook hierop afgebakend. Gezien het feit dat de Halifax op de terugweg was van de bombardementvlucht op Duitsland, kan aangenomen worden dat er zich geen afwerpmunitie meer aan boord bevonden zal hebben. Wel wordt er rekening gehouden met nog aanwezig geweest zijnde boordwapens en bijbehorende munitie. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 9
	01-03-43	Toestel stortte brandend neer bij het dorp Voorst. Bemanning o.a. R.C. Stenhouse.	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	01-03-43	De vijf Engelse vliegers die zijn omgekomen bij het neerstorten van hun vliegtuig op 1-3-1943 om 23.55 uur zijn op 5 maart 1943 begraven.	0107-12	Gemeentearchief Voorst			
	1/2-03-43	Om 00.08 uur kwam een Halifax II met nummer BB223 neer bij Voorst (Klarenbeekseweg). 51st sq, F/Sgt. J.D.W. Stenhouse.	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	1/2-03-43	Op de avond van 1 op 2 maart 1943 kwam een Engelse bommenwerper terug van een vlucht naar Duitsland. Hoeveel bommenwerpers aan de vlucht meegedaan hebben is ons niet bekend. Wel werd een vliegtuig en waarschijnlijk meerdere door Duitse jagers aangevallen. Een van de toestellen was al dermate gehavend dat het brandend uit het oosten kwam aanvliegen. Onderweg vielen al verschillende onderdelen van het vliegtuig	Elfrink (1989), 42-43	Literatuur			

		naar beneden. In een boomgaard op de Voorsterklei kwam een luik terecht en bij van Neck een gedeelte van de motor en een stuk vleugel. Op het bouwland aan de Klarenbeekseweg boorde het toestel zich in de grond en ging geheel in vlammen op. Het was een Halifax bommenwerper.					
	1/2-03-43	BLOEM. In de afgelopen nacht veel Tommies waarvan er één in Voorst in de Spekstraat [Noot TA. Klarenbeekseweg] brandend is neergevallen waarvan de vuurgloed hier zichtbaar was. Naar men zegt ook één in Vorden. Hier passeerden een groep van 9 en een groep van 6 vliegtuigen overdag in de richting van de kust. Allemaal Duitsers.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	1/2-03-43	Tuinstraat te Voorst brandend Engels vliegtuig doorboort aldaar een woning bewoond door Bartelds, vrouw en 2 kinderen, levend verbrand. [Noot TA. Uit ander bronnen blijkt dat deze melding geen vliegtuig betreft maar een V1 (6105-091). Deze melding zal later besproken worden]	Oorlogsdocumentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	1/2-03-43	's Nachts circa 12 uur stortte een Engels vliegtuig neer te Voorst met 5 inzittenden, bij Sarink op de "Kolke" [Boerderij De Kolke ligt op Klarenbeekseweg 30]. Het vliegtuig stortte brandend neer een boorde 2 m. in de grond. De piloot zijn lichaam was nog in natuurlijke vorm.'	5-1, p4	OKV			
	1/2-03-43	'4-motorige Halifax van No.51 Squadron bij Voorst. 7 man gedood.'	19-2, p18	OKV			
	1/2-03-43	'Een van de Halifaxes, met serienummer BB-223, van het 51e squadron Royal Air Force Volunteer Reserve, met als basis Snaith in het graafschap Yorkshire (...) dat was afgeladen met bommen en benzine. (...) Over de reis naar Berlijn is niets bekend, niemand heeft het na kunnen vertellen! Maar zoals gewoonlijk hebben ze veel last gehad van zoeklichten en afweervuur. Vooral rond Berlijn, dat zwaar verdedigd werd, hebben ze het moeilijk gehad. Maar na de bommen te hebben afgeworpen zette de Halifax, die veel trager was dan de onvolprezen Lancaster, weer koers na het westen. Maar in de buurt van de Nederlandse grens begonnen de moeilijkheden pas goed. Van het vliegveld Twenthe waren een aantal Duitse nachtjagers opgestegen, Eén van hen, een tweemotorige Messerschmitt ME 10, werd bestuurd door Hauptmann August Geiger. (...) De Halifax was aan de onderkant niet bewapend dus had de nachtjager vrij spel. Gemikt werd op de vleugeltanks, die weldra in brand vlogen. Het toestel kwam brandend neer aan de Klarenbeekseweg bij Sarink aan de kolk. Geen der inzittenden heeft zich kunnen redden. Op de "Lijst van neergestorte vliegtuigen van de gem. Voorst", opgetekend in 1946 door de heer Van der Wal, gemeentearchitect en Hoofd van de Luchtbeschermingsdienst, staat dorp Voorst als plaats van het ongeval maar niet de juiste locatie.'	24-4, P24-27	OKV			
Markeringen luchtfoto interpretatie	12-03-43	Luchtfoto. De foto's zijn van prima schaal en kwaliteit. Wel wordt een deel van de foto's bedekt door woken en de schaduw van deze wolken. Hierdoor zijn delen van de ondergrond niet zichtbaar. Er zijn geen eenduidige sporen van bij Teuge gemelde bommen zichtbaar (6105-471, foto's 3099, 4097). Op de foto zijn geen eenduidige sporen (meer) zichtbaar van de brandende munitietrein (6105-049a, foto 4101).	Foto 3099, 4097, 4101 Sortie D/0242	ACIU	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen op de luchtfoto's of in de Nederlandse archiefstukken gevonden waaruit blijkt dat (de omgeving van) vliegveld Teuge getroffen is door bommen. Ook uit een gesprek met Bertus ten Bosch blijkt dat hij nooit iets vernomen heeft over aldaar neergekomen bommen. Gezien het feit dat de meeste meldingen van aanvallen op het vliegveld vroeg in de oorlog hebben plaatsgevonden en men in deze tijd notoir was voor het missen van doelen, is het aannemelijk dat de piloten zich meermaals vergist hebben en de bommen elders hebben afgeworpen. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze meldingen.	Onverdacht
6105-472 Indicatief	12-03-43	's Avonds om half tien kwamen ontzettend veel Engelse vliegtuigen over.	5-1, p5	OKV	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals het gemeentearchief, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de bommen, en de bekeken luchtfoto bied ook geen uitkomst door de aanwezigheid van bewolking. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
	12-03-43	'(...) Tijdens de geweldige vliegtuigaanvallen van 12 Mrt vielen op de Wilpse klei bij de z.g. batterijen 6 tijdbommen. Op 13 maart ontplofte er een die in de IJssel lag.'	5-1, p5	OKV			
	12-03-43	12/13 FC. Intruder ops. Between 2000/0032 4 Mosquitoes and 3 Bostons N.France and Holland. Uneventful but 1 Mosquito destroyed a Do-217 near Eindhoven. (S/L Bocock of 605 Sqn.) Note: was Do-217 of 6/KG2.	AirOps42-43	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)			
	12-03-43	12/13 BC. 9 Stirlings mining Frisians. All succesful. 3 E0, ce N No ATs mentioned in Holland but MG attacks made on targets near Harderwijk, along the coast and a train near Arnhem. Coast at Alkmaar. Bombs at Noordwijk and at Halten.	AirOps42-43	TA-Archief (originele bron: National Archves te Londen)			
	15-03-43	'Er ontploften 's namiddags weer twee tijdbommen.'	5-1, p5	OKV			
Markeringen luchtfoto interpretatie	01-09-43	Luchtfoto. Het gebied van de Wilpse Klei wordt bedekt door bewolking. Er zijn geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Foto 4005 Sortie E/0091	ACIU			
6105-473 Indicatief	20-03-43	BLOEM. Bij een luchtgevecht is de boerderij van Jan Willeem Gerritsen aan de Lochemsestraat te Terwolde door brandbommen afgebrand. Zeven koeien en een paard en alle huisraad is verbrand. De mensen konden zich in veiligheid stellen.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals de gemeentewerken, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de neergekomen bommen of de beschadigde boerderij. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-474 Indicatief	25-03-43	'(...) De 25ste Maart 's avonds om ongeveer 10 uur vlogen weer vele Engelse vliegtuigen. In de buurtschap de Vecht onder Terwolde viel een brandbom en de boerderij van ene Gerritsen brandde totaal af. Ook zou er vee en paarden verbrand zijn.'	5-1, p6	OKV	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals de gemeentewerken, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de neergekomen bommen of de beschadigde boerderij. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot	Onverdacht

6105-475	27-03-43	Woonhuis met stallen Zanden Allee M5A Teuge [Zandenallee 7] heeft schade opgelopen.	GW-11	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	deze melding. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het perceel van boerderij te Zandenallee 7 ernstige schade heeft opgelopen. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op getroffen gebied.	Deelgebied 18 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 39 (Deelgebied 39 overlap met Deelgebied 35 maakt Deelgebied 44)
Markeringen luchtfoto interpretatie	27-03-43	VAN HOUTUM. In Teuge valt een brisantbom midden in een boerderij. Deze brandt geheel af. Er komen zes koeien en een paard om.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	25-01-44	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen van de schade aan de boerderij zichtbaar.	Foto 3104 Sortie J/0120	ACIU			
Treinen: GEEN Bommen: GEEN	30-05-43	Getuigenis Van Wijngaarden 1991 [onduidelijk, met de hand opgeschreven] Twee treinen beschoten 2 bommen ontploft [1 á 2 mei 1943??] (... Eggink, Essdink) Zevenhuizenseweg [Noot TA. Onduidelijk of deze straat bij de trein beschieting hoort of bij de bommen]	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Trein: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsnunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting. Bommen: Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals de gemeentewerken, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de neergekomen bommen. Onduidelijk is of de locatie Zevenhuizenseweg te Twello hierbij hoort. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Bom: 6105-712a Bom niet geruimd: 6105-712b Opslagplaats granaten: 6105-690	04-06-43	Brief aan Hoofd Opzichter Gemeentewerken Voorst d.d. 04-06-43 Inzake de niet ontplofte bom onder Wilp kan ik U mededelen dat deze onverwijd op alle stellen plans wordt aangegeven. Ik zend U hierbij een klein kaartje, dat kan dienen het juiste punt over te nemen en verzoek U vriendelijk in rooden inkt dit punt op het 2 ^e blad van sectie B gemeente Wilp over te nemen. H.J. Bossé, landmeter van het Kadaster	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Bommen: Hoewel de bekeken luchtfoto van zo'n 2 jaar na dato van de gemelde bommen is kunnen hierop ter plaatse nog wel enkele inslagen worden geïdentificeerd. Aangezien het onbekend is hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Opslag granaten: Uit de beschikbare kaartjes blijkt dat er op de Wilpse Klei een opslagplaats voor granaten heeft gelegen. Hoewel er geen verdere informatie beschikbaar is betreffende deze opslag, valt de locatie binnen verdacht deelgebied 1. Ter plaatse hebben er namelijk zware gevechten plaatsgevonden tijdens de bevrijding in april 1945. Tijdens de bevrijdingsperiode zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Bommen: Deelgebied 10 Opslag: Deelgebied 1
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Net ten noorden van de Gorsselse voetveer zijn enkele bominslagen zichtbaar.	Foto 3038 Sortie 4/2241	LMH			
	21-12-64	D.K. Diks, Weerdseweg 6 Wilp, meldt een bom en een opslag van granaten. Met kaartje.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
	07-06-67	Op terrein van de Wilpse Klei zit een bom in de grond, nabij Weerdseweg, kad. Bekend gem. Wilp, Sectie B, nr. 800. Deze is zelfs op de kadastrale tekening aangegeven. Enige jaren geleden is de MOD er voor geweest, maar in verband met de hoge grondwaterstand kon men toen niets beginnen. Nu komt de nieuwe aardgastransportleiding daar in de buurt	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			

		en is het gewenst, met het oog op de werkzaamheden aldaar, dat de bom thans verwijderd wordt. Doorgegeven aan de hr. Grim in Den Haag. Noot TA. Op de kaart die bij deze meldingen (04-06-43, 21-12-64 en 07-06-67) hoort laat op twee locaties bommen zien waarbij er bij de meest zuidelijke vermeld staat dat deze niet geruimd is. Deze zuidelijke bom ligt op circa 350 m ten noorden van de voetveer met Gorssel. De tweede, noordelijke bom, ligt op ruim 100 m ten noordwesten van de eerste bom. Op deze kaart staat ook een opslagplaats voor granaten aangegeven.					
6105-106	11-06-43	BLOEM. Hedennacht een vliegtuig brandend neergevallen bij Teuge - Nijbroek ten gevolge van een luchtgevecht. Düsseldorf hevig gebombardeerd. Uit voornoemd vliegtuig waren Canadezen ontsnapt. Bij nasporing bij de boeren in de omgeving, door de Duitsers, is Bram van Spiegel die bij een schoolmeester in Nijbroek ondergedoken was, in een sloot gevonden echter overleden. Hij zou van schrik dood gebleven zijn.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat de bij De Zanden neergekomen Lancaster geen bommen meer aan boord had, alleen boordmunitie. Verder blijkt dat het toestel, hoewel beschadigd aangezien er al diverse onderdelen waren afgevallen, min of meer in een buiklanding aan de grond werd gezet. Dit wordt bevestigd door het gebrek aan sporen op de luchtfoto. Door de brand die uitbrak is een groot deel van het toestel en de nog aan boord geweest zijnde munitie verbrand. Gezien het feit dat het toestel op het maaiveld is neergekomen kan gesteld worden dat deze resten niet in de grond zijn ingedrongen in de oorlog door de Duitse soldaten zullen zijn verwijderd. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	Onverdacht
	11-06-43	VAN HOUTUM Een half uur later komen vliegmachines over. We horen nog tot twee maal toe mitrailleurvuur. Daarna is het stil. Tot de neergeschoten vliegtuigen behoren de bommenwerpers die bij Teuge en Terwolde zijn gevallen. Van de bemanning van het vliegtuig bij Teuge zijn er vijf dood. Twee anderen zijn zoek.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	11-06-43	'We hadden net onze bommen losgelaten boven onze doelen, de fabrieken en de spoorwegen van Düsseldorf, toen ons toestel plotseling werd gevangen in de blauwe stralen van het hoofdzoeklicht. (...) Even later kwam een brandend vliegtuig uit de richting Twello/Voorst aanvliegen. Het maakte een grote boog, terwijl er iets ontplofte, stukken metaal ratelden op de grond, een loeiende tak van onze kersenboom lag de volgende dag naast een groot stuk aluminium. Het vliegtuig draaide in de richting van de boerderij "De Peperkoek" en sloeg tegen de grond. (...) Het toestel lag een 50 meter van de weg af en brandde als een fakkel, je kon absoluut niet dichterbij komen.'	16-2, p14-23	OKV			
	11/12-06-43	Artikel Voorster nieuws [...] De Lancaster vloog in de richting van Terwolde. Ter hoogte van de Peperkoek aan de Bekendijk verloor hij een deel van zijn staart. Vrijwel op diezelfde plek landde Linton Stephenson aan zijn parachute. Toen de Lancaster weer in westelijke richting van zijn rondje naderde, leek het wel een vuurball. Op de hoek van De Zanden en de Wezeveldseweg, juist beoosten het vliegveld, op 1300 m van de plek waar Linton neerkwam, maakte de bommenwerper een buiklanding. Hij brandde als een fakkel, waarbij de nog aanwezige munitie een reeks explosies veroorzaakte. We hadden de indruk, dat de piloot alle moeite had gedaan om de brandende machine nog correct aan de grond te krijgen, hetgeen min of meer lukte. De grote voorraad kerosine veroorzaakte echter een enorme brand.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	11/12-06-43	Voorster nieuws 21-04-93 Als inwoner van De Vecht, toen 17 jaar oud zijde, was ik al vrij snel na het neerkomen van die bommenwerper op de plaats waar een lid van de bemanning aan zijn parachute was neergekomen. [...] De vlieger werd bij Bekendijk 12 opgevangen. Precies boven dat gebied had de explosie in de Lancaster plaatsgehad. Allerhande brokstukken waren daar neergekomen: een dynamo, staartwiel, zuurstofmasker, koptelefoon, een paar vliegerslaarzen, een gevoerd jack, een paar parachutes met seinpistool ed. Verder de staartkoepel met de vier mitrailleurs, die gevonden werd in de tuin van Jan en Gerrit Overmars, gelegen aan de lange landweg, achter de boerderij De Peperkoek aan de Bekendijk.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	11/12-06-43	'4-motorige Lancaster van No. 100 Squadron bij Teuge. 6 man gedood, 1 man gevangen.'	19-2, p18	OKV			
	11/12-06-43	'In de hoek van de Zanden - Oude Wezeveldseweg is in de nacht van 11 op 12 juni 1943 een Lancaster van 110 Squadron neergestort.'	28-2, p9	OKV			
	12-06-43	Toestel stortte brandend neer nabij de boerderij Reusken, Teuge. Bemanning o.a. L.W. Lake.	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	12-06-43	'Dit jaar was het 70 jaar geleden dat in de vroege ochtend van 12 juni 1943 (ca. 02.45 uur) nabij vliegveld Teuge een Britse Lancaster-bommenwerper neerstortte.'	35-3, p19	OKV			
	12-06-43	Om 02.30 uur kwam een Lancaster III met nummer ED976 neer bij Voorst (Teuge - Kadijk).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	12-06-43	In de nacht van 11 op 12 juni 1943 viel een Lancaster van het 100 sq ten prooi aan een Duitse nachtjager en stortte brandend neer aan de rand van het vliegveld.	Grimm (2009), 227	Literatuur			
	12-06-43	Het oorlogsmonument in Teuge, Zandenallee achter het vliegveld nabij de schaapskooi, is opgericht ter nagedachtenis aan de zes omgekomen bemanningsleden van de geallieerde Lancaster bommenwerper die hier op 12 juni 1944 [noot TA. Moet 1943 zijn] is neergestort na een aanval van een Duitse Messerschmitt 110. Nabij De Zanden, aan de noordkant van het vliegveld Teuge, moest de Lancaster van de RAF een noodlanding maken. Vijf Engelsen en één Canadees kwamen hierbij om. De vliegers maakten deel uit van het No 100 sq RAF. Op 12 juni 1943 werd de bemanning voor de vierde maal ingezet voor een bombardement op het Ruhrgebied, ditmaal op spooreplacements en fabrieken bij de stad Düsseldorf.	Westerhuis (2011), 57, 58	Literatuur			

	Het zou een fatale vlucht worden. Tussen Keulen en Düsseldorf ging het mis. Nabij deze grote steden stond een muur van afweergeschut, na de bommen te hebben afgeworpen boven Düsseldorf, raakte de Lancaster in het beruchte blauwe speurlicht om vervolgens in bundels zoeklichten terecht te komen. De Lancaster werd onmiddellijk op 7 km hoogte massaal door de luchtafweer onder vuur genomen. Ze wisten te ontkomen en vlogen beschadigd richting huis. Onderweg kregen ze een voltreffer van een Duitse nachtjager te incasseren. Maar één lid van de bemanning verliet te vliegtuig, de rest overleefde niet.				
	12-06-43	Bommenwerper bij de Kadijk neergestort. 6 piloten gedood (Van Spiegel overleden bij ...)	Oorlogsdocumentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	
	12-06-43	Crash van de Lancaster nabij Teuge: DATUM: 12-JUNI-1943 VELUWE VLIEGTUIG TYPE: AVRO-LANCASTER Mk-I SQUADRON: 100-SQUADRON (R.A.F.) BOMB GROUP: No1 GROUP SERIE NUMMER: ED-976 SQUADRON CODE: HW-S FOR SUGER BASIS: WALTHAM (GRIMSBY) LINCOLNSHIRE DOEL: AANVAL OP DUSSELDORF GESTART: 11.00 UUR NEERGESCHOTEN: Door nachtjager Me 110 van ... Rapp van III/NJG 1 van vliegbasis Leeuwarden. GEVALLEN: Bij boer Reusken achter het vliegveld Teuge (gemeente Voorst) om cá 02.45 uur. Op het bouwland kruising Oude Wezenveldseweg en De Zanden. BEMANNING: 7 MAN Gesneuveld: Sgt Lake als Flight sgt (air gunner); Flying Off. Fleming, Glover (Wireless operator/air gunner); Sgt Bradley (Bomb aimer); Sgt. Commings Flight Engineer, Sgt. Magill. Begraven: Op de begraafplaats te Terwolde (gem. Voorst). 5 man op de 1e Pinksterdag door Ds. Steenbeek. Bij het opruimen van het wrak is nog een man gevonden. Gevangen genomen: STEPHENSON L.A. J-96463 Schutter SGT 23 Jaar RCAF. Overgebracht naar Stalag Luft ... Heidekrug in Oost Pruisen. Bevrijd in het kamp te Fallingborstel. •503 vliegtuigen gingen er die nacht naar Düsseldorf. •24 keerden er niet terug. •14 Lancasters en 10 Halifaxes. De vliegers die niet terugkeerden: • De zes vliegers, die bij de crash in Teuge om het leven kwamen liggen begraven op het kerkhof in Terwolde. Slechts de volgende bijzonderheden omtrent hun begrafenis, waarbij ds. A.N. Steenbeek uit Twello was uitgenodigd, zijn bekend. • Na een korte dienst op de 1e Pinksterdag 1943 in de Hervormde kerk in Twello ging ds. Steenbeek met S. van de Wall, Dir. Gemeentewerken, die vanwege zijn overheidsfunctie nog over een auto beschikte, naar de begraafplaats in Terwolde. • Daar aangekomen werd hij opgevangen door een detachement Duitse militairen: een Feldwebel (sergeant-majoor) met een erewacht. • Deze sprak aan het graf: "Im leben sind wir Feinde, im Tode Freunde. Ihr Tod is ein Heldentod und Ihr Grab ein Ehregrab". Daarna nam de erewacht met een vuursaldo afscheid van de vijf geallieerde vliegers, vier Engelsen en een Canadees. • De Feldwebel plaatste namens de Wehrmacht een krans op de graven; bloemen van anderen waren niet toegestaan. • Het toen nog ontbrekende zesde bemanningslid werd een dag later onder het gecrashte toestel aangetroffen en nadien bij zijn makkers begraven.	Roywassink 43	Internet	
	12-06-43	De bemanning van de neergeschoten Lancaster had drie succesvolle vluchten gemaakt. De fatale vierde vlucht was op de terugreis vanuit Düsseldorf, toen het toestel vlakbij Teuge werd neergeschoten.	omroepgelder- land	Internet	
Markeringen luchtfoto interpretatie	01-09-43	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen (meer) zichtbaar van de aldaar neergekomen Lancaster en de exploderende munitie.	Foto 4010 Sortie E/0091	ACIU	
GEEN	13-06-43	Vliegtuig verongelukt: Lancaster Mk III W4989 HW-F van het No 100 squadron te Voorst.	160-011-VO-01	ECG	Onverdacht
					Er zijn geen aanvullende bronnen die bevestigen dat het toestel daadwerkelijk te Voorst is neergekomen of meer informatie geven
					Onverdacht

						betreffende de exacte crashlocatie. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	
	13-06-43	100 Sqdn: Lancaster W4989 crashed Voolst. WO E. Dainty DFM killed Sgt. RL Howarth killed [...]	Cooper (2013)	Literatuur			
	12-06-43	100 sq. Air tests were carried out and there were two short cross country flights. There was also some Gee training. At night twenty aircraft took off to attack a target at Bochum. Nineteen aircraft successfully attacked the primary and one aircraft (W/O. Dainty and crew) failed to return. This was W/O Dainty's fiftieth trip and the only one needed to complete his second tour.	AIR27/796/7	National Archives te Londen			
	12/13-06-43	100 sq. [...] Lancaster W.4989, W/O Dainty – up 23.06 hrs – Missing. No news after take-off.	AIR27/796/8	National Archives te Londen			
6105-107	26-06-43	Om 01.20 uur is te Empe (5 km NNW Zutphen) Stirling EF430 van 218 sq neergekomen.	Verliesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht	Het toestel is te ver van het onderzoeksgebied neergekomen om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	26-06-43	Op 26 juni 1943 is een Short Stirling bommenwerper MK3 van 218 sq neergestort op het Hontsveld, vlakbij Anton Segers en J. Smies. De piloten zouden ontkomen zijn zei men. Het toestel was 's nachts om 01.26 uur door een Duitse jager, bestuurd door Oberleutenant A. Gyger, neergeschoten.	Elfrink (1994), 25	Literatuur			
	26-06-43	The second loss occurred soon afterwards and involved EF430 HA-W, which had S/Ldr Denys Maw AFC at the controls. An attack by Oblt August Geiger of 7/NJG1 started a fire within the all-incendiary load, and it became immediately apparent to Maw that the Stirling was not going to recover. He quickly gave the order to bail out, and the entire crew responded and arrived safely on the ground. The Stirling crashed at Empe, five kilometres n/w of Zutphen, and the crew was taken into captivity.	Smith (2015)	Literatuur			
	26-06-43	In den nacht van vrijdag 25, op zaterdag 26 juni 1943, ten omstreeks 1 uur en 30 minuten, hoorde ik, Martinus Wijcheren, Opperwachtmeester der Marechaussee van opgemelde groep [Groep Brummen, Post Empe], tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, een harde klap, goed gelijkende op het neerstorten van een vliegtuig, van welk een groot aantal van w naar z richting kwamen overvliegen. Ik begaf mij naar buiten en zag, van af mij woning in zw richting, een vuurgloed van den grond af opstijgen. Na eerst den groepscommandant der Marechaussee te Brummen telefonisch met min bevinding in kennis te hebben gesteld, begaf ik mij in de richting van dien vuurgoed en zag toen, dat nabij de boerderij van den landbouwer Marinus Zegers, wonende te Empe gemeente Brummen H99 [Weg over 't Hontsveld 13 in 1952], een, vermoedelijk Engelsch brandend vliegtuig was neergestort. Behalve een aanzienlijke schade aan veldvruchten, in eigendom toebehorende aan genoemden Zegers, is er voor zover er tot nu toe is na te gaan, geen schade aangericht. Ook heb ik, na een grondig onderzoek, dat in tegenwoordigheid van enkele Duitse militairen werd verricht, geen levende noch dode piloten of bemanning in de nabijheid van het verbrande vliegtuig kunnen vinden. Het onderzoek wordt voortgezet.	2003-689	Gemeentearchief Brummen			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Ten noorden van de Weg over het Hontsveld 12 is één grote krater zichtbaar. Gzien de vorm van de krater betreft dit vermoedelijk de neergekomen Stirling.	Foto 4148 Sortie 4/1344	ACIU			
	02-11-93	DAEG. Empe, NW Zutphen. Stirling II serienummer EF430 HA-W van 2018 squadron. Neergestort op 26 juni 1943. Crashlocatie onderzocht.	NFLA (2003)	Literatuur			
6105-108 Indicatief	30-07-43	Parachutist sprong uit toestel en kwam neer bij Voorsterklei. Toestel landde of stortte neer vermoedelijk onder Apeldoorn.	0107-3	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een B-17 is neergekomen bij de Zutphensestraat tegenover Groot Schuylenburg (Apeldoorn). Uit de beschikbare foto's kan opgemaakt worden dat het toestel een (geslaagde) noodlanding maakte waarbij het in een bommenrij terecht kwam. Er kan gesteld worden dat eventuele wrakresten niet in de grond zijn ingedrongen en reeds verwijderd zijn. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	Onverdacht
	30-07-43	B-17 (42-3100), 532 bomber squadron, 381 bomber group. Door Duitse jagers neergeschoten. Gevallen aan de Zutphensestraat tegenover Groot Schuylenburg (Apeldoorn) om +- 11.10 uur. Hoewel de B-17 met grote snelheid, en zonder piloot, neer klapte tussen een bommenrij dicht in de buurt van een rij huizen in het dorp Voorst, is op een foto te zien dat (alleen) de voorste helft van het toestel is verkoold na het onmiddellijk uitbreken van brand en dat het toestel op maaiveld ligt. Het toestel werd neergeschoten nadat het zijn bommen boven Duitsland had afgeworpen.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	30-07-43	10.45 uur. B-17 (42-3100) kwam neer te Apeldoorn (Zutphensestraat).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	30-07-43	Een Amerikaanse bommenwerper maakt een noodlanding bij de Zutphenseweg bij Apeldoorn, ter hoogte van 'Groot Schuylenberg'.	Elfrink (1989), 44	Literatuur			
	30-07-43	'4-motorig Vliegend Fort van de 381 Bomb Group bij "Groot-Schuylenburg". 1 man gedood, 7 man gevangen.'	19-2, p18	OKV			

	30-07-43	#42-3100 (from earlier 1st Wing – not our Wing) Of the 381st BG (H), 532nd squadron, based at Sta. 167, broken clouds, visibility good. Time 9:50am, at Ascheberg, Germany. "Flak over the target of Kassel, Germany, knocked out #3 engine and the bottom of #2 gas tank. Soon afterwards, #2 engine was feathered and believed this was due to loss of gas supply. Lt. stayed slightly below the formation until near Munster at which time fighters made heavy attacks on the crippled ship. He was using evasive action and then was seen to slide off to the right of the formation and head for the clouds below, about 5 fighters following. This position was about SW of Munster on course and believed to have landed around 6der 30's, 51 deg, 45N. Just before entering clouds, 3 chutes were seen to open. The ship seemed to be under control at all times. During these happenings, two enemy fighters were shot down by the crew aboard the ship. Last seen on return trip near "X" in upper part of below map. "Shortly after leaving target area (Kassel)," "Waist Gunner jumped out of left waist gunner's window, because door was stuck, and was struck by the horizontal stabilizer. His chute never opened." "When I went out after him, I never saw another chute in the air." Pilot or co-pilot: "Since most of the controls were shot away, three engines gone, radio gone, oxygen supply in rear of ship gone, near 25-30 fighters on us, and inside of cockpit windows covered with black smoke so the windows had to be opened in order to see out, I had no chance to contact crew." Navigator and tail gunner bailed out, aircraft landed in Appladoorne Holland, or Deelen, Holland. Met foto's van het toestel waaruit blijkt dat het toestel op maaiveld, tussen de bomen, is neergekomen.	thirsty13th, spacebattles	Internet			
	30-09-43	Vliegtuig verongelukt: B-17 te Voorst. Noot TA. Dit was vermoedelijk op 30-07-43	160-011-VO-01	ECG			
Markeringen luchtfoto interpretatie	01-09-43	Luchtfoto. De foto's zijn van prima schaal, maar van matige kwaliteit voor foto 4005 en van redelijk tot goede kwaliteit voor foto 4010. Het gebied van de Wilpse Klei wordt ook nog bedekt door bewolking. Er zijn geen eenduidige sporen van de aldaar gemelde tijdbommen zichtbaar (6105-472, foto 4005). Op foto 4010 zijn geen eenduidige sporen (meer) zichtbaar van de aldaar neergekomen Lancaster en de exploderende munitie (6105-106).	Foto 4005, 4010 Sortie E/0091	ACIU	Onverdacht	Op de foto's zijn geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Onverdacht
Gaate/Broekland: 6105-109 Indicatief	10-10-43	Om 15.45 uur is te Apeldoorn, Broeklanderweg, B-17 (42-37737) neergekomen. Damaged by Flak over the target. Belly-landed Broeklanderweg Apeldoorn.	Veriesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht	Het toestel is buiten het onderzoeksgebied neergekomen en bovendien betrof het een buiklanding, waarbij er geen wrakresten in het maaiveld dringen. Uit de gegevens van het filmpje bleek bovendien dat het toetsel geruimd is aangezien de restanten op de vliegtuigen-schroothoop terecht waren gekomen.	Onverdacht
	10-10-43	'Op zondag des namiddags vlogen veel Amerikaanse bommenwerpers over Wilp. Boven Deventer ontstond een luchtgevecht, tengevolge waarvan 1 bommenwerper neerstortte op de Gaate onder Vaassen en 1 Duitse jager stortte neer bij het Gorssele zwembad.'	5-1, p12	OKV			
	10-10-43	'Voetbal aan de Rozendaalseweg. (...) Een zwaar gebrom komt dichterbij. Aan het lawaai te horen moet het een groot vliegtuig zijn. Het lawaai wordt steeds sterker. Sommigen zoeken dekking achter een rij perenbomen, die vlak bij het voetbalveld staan. Plotseling is het vliegtuig zichtbaar, laag en langzaam vliegt het over het voetbalveld. Met verbijstering staart iedereen naar het vliegtuig met aan zijn staartvleugel, aan koorden bengelend, een bemanningslid. (...) Het vliegtuig is geland in Broekland, bij Apeldoorn. (...) Het vliegtuig was een B 17 van de Amerikaanse luchtmacht. (...) Bij deze bombardementsvlucht naar Duitsland viel de rechter buitenmotor door oververhitting al uit voor ze boven het doel waren. (...) De piloot besloot daarom een noodlanding te maken, terwijl de rest zou springen.'	Oorlogsdocumentatiemap 7-1, p.10-11 (Lubberts)	Gemeentearchief Voorst OKV			
	10-10-43	'TEVEO, de voetbalclub van Terwolde, had juist een thuiswedstrijd gespeeld op het terrein aan de Rosendaalseweg onder het gebrom van grote golven vliegtuigen, die overtrokken. Dat was gewoon in die tijd. Maar plotseling was er het geluid van een vliegtuig in moeilijkheden dat laag over het voetbalveld scheerde en een noodlanding maakte in het land van Slijkhuis aan de Broeklanderweg.'	18-2, p4	OKV			
	10-10-43	'4-motorig Vliegend Fort "Hell's Belle" van 91 Bomb Group bij Broekland.' Noot TA. Dit is de verkeerde naam. Hell's Belle is te Uitgeest neergekomen. het toestel bij Apeldoorn was de Tennessee Toddy.	19-2, p18	OKV			
	10-10-43	Filmpje met op 00.50 minuten 'A junkyard filled with American warplane parts, stacked by type, engines in one pile, tails in another, etc. One vertical fin, marked with the 'triangle A' of the 91st Bomb Group, is from B-17G, tail number 42-37737, named "Tennessee Toddy" of the 401st Bomb Squadron. It crash landed after losing two engines, on 10 October 1943, at Brocklanderweg, near Apeldoorn, Holland.'	criticalpast	Internet			
6105-010 Indicatief	18-10-43	Om Een Fw 190 met nummer 530720, 2./JG 1 is neergekomen in Terwolde (buurt van).	Verliesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals het gemeentearchief of de literatuur, die meer informatie geven betreffende het toestel of de	Onverdacht

							exacte crashlocatie. De informatie van het internet lijkt echter te suggereren dat het een (geslaagde) noodlanding betrof. In dat geval zullen er geen wrakresten in het maaiveld terecht zijn gekomen en zullen de Duitsers de resten in de oorlog hebben opgeruimd. er worden geen wrakresten van het toestel binnen het onderzoeksgebied verwacht.	
	18-10-43	FW190 van 2/JG1 crashte te Terwolde.	BtB Vliegtuigen	OKV				
	18-10-43	Anton-Rudolf "Toni" Piffer was born on 16 May 1918 at Zinol in the Tirol region of Austria. He joined the Luftwaffe in 1938. On 3 April 1942, Piffer was posted to JG 1 based in Holland. Feldwebel Piffer was assigned to 11./JG 1. The unit was redesignated 2./JG 1 on 1 April 1943. He had received wounds as a result of an emergency landing near Terwolde on 18 October, due to engine damage to his Fw 190 A-6 (W.Nr. 530 720) "Black 3".	luftwaffe	Internet				
6105-478 Indicatief	11-12-43	's Avonds ongeveer half acht vielen er bij A. Willemink op de "Kampe" vier bommen neer. Gelukkig kwamen er geen persoonlijke ongelukken voor. Noot TA. Die moet vermoedelijk boerderij de Kempe te Bussloo zijn	5-1, p13	OKV	Verdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals het archief van gemeentewerken of luchtfoto's, die meer informatie geven betreffende de gemelde boerderijen en de bommen die in de omgeving van Bussloo zijn afgeworpen. Hoewel de zoektocht bij de Haanstraat hier mogelijk wat mee te maken heeft zijn hiervan geen verdere gegevens bekend. Alleen de vondst uit 1990 lijkt hier aan te relateren te zijn. Gezien het gebrek aan locatiebepalingen kan het onderzoeksgebied iet verdacht worden gemaakt op de gemelde neergekomen bommen. Wel wordt er een gebied rond de gemelde bom als verdacht aangemerkt. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op getroffen gebied.	Deelgebied 34	
	11-12-43	BLOEM. 's Avonds om half acht zijn 3 bommen gevallen op Bussloo tussen Broekhof, Elders en de Valk. Geen andere schade dan kapotte ruiten.	Apeldoornende-oorlog	Internet		Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.		
6105-771	30-10-90	DD 30-10-1990 Gietelo - Het verkeer op de Deventerweg in de buurschap Gietelo (tussen Wilp en Voorst) is gisteren een uur lang stil gelegd voor de demontage van een zware Engelse vliegtuigbom. De bom van 500 pond werd donderdag door passanten gevonden in de berm van de Pollaan, de weg naar het landhuis van landgoed De Poll. De vindplaats was 40 m van de Deventerweg verwijderd.	BtB Explosieven vondsten	OKV				
19902750	1990	Poll-iaan, Voorst 1x bom MC 500 lbs MKIV met staart Pist no 30 en neuspist no 44 (niet gewapend)	EOD	EOD				
Haanstraat: 6105-774 Indicatief	30-06-92	DD 30-06-1992 Twello - Twee vliegtuigwrakken en twee V1-raketten uit WOII in de Voorster bodem worden toch geborgen. Dat gebeurt omdat de 'graven' van de oorlogsresten bekend zijn en de kosten voor de gemeente daarom tamelijk laag zijn. Dit deelde burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein gisteren mee aan de gemeenteraad van Voorst. Het gebeurde toen een afrekening ter discussie stond van de bommenruimingen in Doornweerd C, de niet voltooide opruiming van explosieven in de Lazeruskolken en het zoeken naar bommen in een weiland aan de Haanstraat . Dat laatste gebeurde in principe op eigen kosten van de gemeente omdat het Rijk nogal plotseling besloot dit soort zaken niet meer te financieren, terwijl wel afspraken waren gemaakt met de grondeigenaar. Onzekerheid rond de behandeling van een vliegtuigwrak en een raket werd gisteravond weggenomen. Die worden opgeruimd. Sterker, van elk zijn er twee gelokaliseerd in de Voorster bodem. [...] De twee raketten zijn te vinden op de Voorster Klei, wat al bekend was, en op landgoed De Poll. Dat een vliegtuig nabij Bussloo neerstortte was ook al bekend, maar ook in dat geval is sprake van een aanvulling: een tweede wrak 'ergens tussen Twello en Terwolde'. [...] Het vliegtuig in Bussloo ligt ergens onder de golfbaan.	BtB Explosieven vondsten	OKV				
6105-480	04-01-44	'Vandaag dinsdagmiddag was het weer geweldig druk in de lucht en zagen we vliegtuigen brandend naar beneden komen. In de Wilpse Achterhoek vielen 5 bommen bij Tijhuis, geen persoonlijke ongelukken.'	5-1, p13	OKV	Verdacht	Gezien het feit dat zowel 4 en 11 januari een dinsdag betroffen, biede meldingen over 5 bommen gaan, dat er geen andere aanwijzingen zijn die het vallen van bommen op 4 januari 1944 bevestigen, is het aannemelijk dat deze datum een foutje is geweest.	Deelgebied 5	
	11-01-44	Bommenkaartje van Wilp. Bommen (6 stuks) zijn neergekomen op percelen F616, F761, F237, twee op F280 en nog één op grens F280 en het daarbij behorende weiland in het noorden. Deze percelen zijn direct ten noordwesten gelegen van de kruising Koestraat-Zwarte Kolkweg. Deze percelen hoorden bij boerderij van Bourgonje (F141) en F237 bij Baron van Dorth. Noot TA. De maand op het kaartje is slecht leesbaar.	0107-29	Gemeentearchief Voorst		Uit het bommenkaartje en de luchtfoto blijkt dat er zes bommen tot ontploffing zijn gekomen, in plaats van de gemelde 5. Het is echter niet bekend welk toestel deze bommen heeft afgeworpen, hoeveel bommen er daadwerkelijk zijn afgeworpen en het type bommen. Mogelijk zijn er blindgangers in de ondergrond aanwezig.		
	11-01-44	BLOEM. Bij Hein Borgonje in de Wilpse Achterhoek vielen 5 zware bommen die gaten sloegen met een middenlijn van 10 meter. Hierbij geen persoonlijke ongelukken.	Apeldoornende-oorlog	Internet		Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.		
Markeringen	24-02-44	Luchtfoto. Bij de kruising Koestraat-Zwarte Kolkweg zijn zes bommen zichtbaar.	Foto 3178	Zwolle				

luchtfoto interpretatie			Sortie J/431				
3402.2-118 Indicatief	14-01-44	Omstreeks 18.30 uur vielen er bommen aan de IJsseldijk ter hoogte van de Ziele in Twello. Een op de fiets passerende 17-jarige jongen werd getroffen en overleed aan zijn verwondingen. Een meisje dat naast hem reed bleef ongedeerd. Johan Jacobus van Tongeren werkte als loopjongen bij kruidenier Zandvliet in Deventer. Hij passeerde juist op de bakfiets, toen er bommen vielen op de IJsseldijk ter hoogte van de Ziele in Twello. Hij raakte zwaar gewond en overleed even later aan zijn verwondingen. Een naast hem fietsend meisje bleef ongedeerd.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat er op de dijk enkele bommen zijn neergekomen. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op getroffen gebied. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	14-01-44	Omstreeks 7 uur. Het was aarde donker. Bom ingeslagen Achter de Hoven en in de Dahliastraat. De bom is gevallen bij "de Rooboll". Er lag een jonge man op straat. Hij reed met zijn bakfiets over de dijk. De bom viel vlak naast hem. De Oudheidkundige Kring Voorst wist te vertellen dat de 'Roboll' een villa te gemeente Voorst betrof, huidig adres Burgemeester van de Feltzweg 138.	Struppert (1945), 17, 18	Literatuur			
	14-01-44	's Avonds tegen half zeven vielen er op de Twellose dijk 2 bommen en verloor hierbij een zekere v. Tongeren (17 jaar) zijn leven. In de Hoven waren vele ruiten stuk voor de geweldige luchtdruk.'	5-1, p13	OKV			
	14-01-44	Twee bommen vielen in de gemeente Voorst, waardoor er in de wijk De Worp in veel straten glasschade werd gemeld	757-42	Gemeentearchief Deventer			
	14-01-44	Door het afwerpen van twee bommen in de gemeente Voorst hebben er verschillende panden in de gemeente Deventer schade ondervonden. Het betrof vooral glas- en dakschade.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer			
	14-01-44	Rijksinspectie luchtbescherming: Uit binnengekomen Proces Verbaal d.d. 31 maart 1944 blijkt dat ten gevolge van oorlogshandelingen (brisantbommen in de gemeente Voorst) ernstige glasschade is aangericht te Deventer: Er waren geen slachtoffers te betreuren en er ontstond geen brand.	25.2-9245	Provinciaal archief Overijssel			
	21-01-44	's Avonds omstreeks 7.00 uur vallen er bommen aan de Bandijk ter hoogte van huize De Röboll. Een ervan belandt onder aan de dijk in de tuin van De Röboll. Een juist passerende jongen op een bakfiets van de Deventer Firma Zandvliet wordt getroffen. Dokter Bos, wonende in de Dahliastraat, verleent nog eerste hulp, maar zijn hulp komt te laat. Noot TA. Deze datum is verkeerd, uit andere bronnen blijkt dat dit 14 januari moet zijn.	BtB Bombarde- menten	OKV			
	21-01-44	'Omstreeks 19.00 uur vallen er bommen aan de Bandijk ter hoogte van Huize "De Röboll". Eén ervan belandt onder aan de dijk in de tuin van "De Röboll". Noot TA. Deze datum is verkeerd, uit andere bronnen blijkt dat dit 14 januari moet zijn.	1990 - Extra uitgave, p65	OKV			
Markeringen luchtfoto interpretatie	25-01-44	Luchtfoto. De foto is van aardige schaal en matige kwaliteit. Er zijn geen eenduidige sporen van de schade aan de boerderij aan de Zandenallee zichtbaar (6105-475). Verder zijn er op de foto wel diverse vergravingen rond vliegveld Teuge en één inslagkrater.	Foto 3104 Sortie J/0120	ACIU	Verdacht	Zandenallee: Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het perceel van boerderij te Zandenallee 7 ernstige schade heeft opgelopen. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op getroffen gebied. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Zandenallee: Deelgebied 18 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
Bussloo: 6105-111 Indicatief	30-01-44	Er kwam een Bf 109G-6 met nummer 27023* neer bij Bussloo (gem. Voorst).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	30-01-44	Rond twee uur worden bijna gelijktijdig twee vliegtuigen neergehaald. Een boven de kerk van Wilp. De piloot verlaat weliswaar per parachute zijn kist maar verliest het leven. Een andere Fuckewulf wordt aangeschoten boven het huis van De Valk bij Bussloo. Deze vliegenier treft het beter. De Duitser weet zich in veiligheid te brengen met zijn parachute en belandt uiteindelijk zelfs op de bagagedrager van een inwoner van Bussloo. Deze piloot moet volgens mijn gegevens zijn terechtgekomen bij de Bottertonne, de rooms-katholieke begraafplaats in Bussloo, en is van daaruit door een Bussloonaar per fiets weggebracht voor medische verzorging. Tweeënhalf jaar geleden heeft Van Sabben in de omgeving van de voormalige woning van	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst			

		De Valk een vondst gedaan. Hij stuitte daar na wat graafwerk op brokken aluminium en perspex en enkele leren riemen. Het type vliegtuig stond op de onderdelen vermeld: Fockewulf 190.					
	30-01-44	'Zondagmiddag ontstonden boven Wilp en omgeving een hevig luchtgevecht tussen Duitse jagers en Amerikanen. Het was zeer angstig dit aan te horen, want door het wolkendek zag men niets van deze gevechten.'	5-1, p14	OKV			
	30-01-44	BLOEM. Zondagmiddag 2 uur. De gehele voormiddag hadden de Engelsen en Amerikanen al druk gevlogen toen ze na de middag hier met Duitse jagers slaags en in zware gevechten raakten. Daarbij werd met mitrailleurs en lichte kanonnen. Een Duitse jager werd geraakt. Bij de 'Boterton' (Algemene Begraafplaats in Wilp) viel een Duitse parachutist behouden op de grond. Bij de Wilpse kerk viel een Duitser [Noot TA. Een Geallieerde] dood. Bij Piet de Valk op Bussloo viel de machine, hij zat wel 3 meter in de grond. Aan de Oude Zwolseweg in Apeldoorn is een Duitse jager recht de grond in geboord. Ook deze zat er wel 3 meter in.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
GEEN	30-01-45	Vliegtuig verongelukt: Focke Wulf Fw 190 te Bussloo, Voorst.	160-011-VO-01	ECG	Onverdacht	Er zijn geen andere aanwijzingen dat er op of rond deze datum (in 1945) een Duits toestel te Bussloo is neergekomen. Mogelijk wordt het toestel bedoeld dat op 30 januari 1944 is neergekomen bedoeld. Dit was echter een Bf-109.	Onverdacht
6105-481	1944	Bombardement op Teuge door de USAAF. Door 14 toestellen werd 29 ton bommen afgeworpen.	Grimm (2009), 29	Literatuur	Verdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat een grote hoeveelheid brand en brisantbommen zijn neergekomen ten noorden van Twello. Uit de luchtfoto's en de strikefoto blijkt dat de bommen zelfs tot vlak bij Wellinkhofweg 12 (Terwolde) zijn neergekomen. Gezien het grote aantal bommen in het waarschijnlijk dat er nog blindgangers in de ondergrond aanwezig zijn.	Deelgebied 4 Overlap met Deelgebied 1 is Deelgebied 36
	22-02-44	De geringe rol die Teuge in de luchtoorlog speelde, blijkt uit het feit dat het gedurende de oorlogsjaren slechts één keer is gebombardeerd. Op 22 februari 1944 gooiden veertien B-24 Liberators van de 93rd Bomb Group ruim 200 bommen op 'Deventer Aerodrome'. De meeste bommen belandden echter net buiten het dorp Terwolde, ongeveer halverwege Deventer en het vliegveld.	Grimm (2009), 228	Literatuur			
	22-02-44	Elf toestellen van het nr. 93 Group lieten hun lading brisantbommen vallen in een open veld aan de linker IJsseloever, noordwest van Deventer. Gelukkig een onschadelijke plaats, waarbij maar één slachtoffer viel.	Korthals en Altes (1984)	Literatuur			
	22-02-44	Op 22 februari 1944 om ongeveer half 2 's middags lieten 11 vliegtuigen hun bommen vallen in het onbebouwde gebied tussen Terwolde en Deventer, aan de westkant van de IJsseloever. 110 brisantbommen en een onbekende hoeveelheid brandbommen. De bouwlanden werden omgeploegd, het aantal bomkraters was bijna ontelbaar. Sommige maten wel 8 meter in doorsnee en 6 meter diepte.	Vos (1995), 72	Literatuur			
	22-02-44	[...] In de omgeving van Deventer ontstond een ware chaos. De vliegtuigen van 93BG vlogen kriskras door elkaar. Later, bij het opmaken van de rapporten, bleek dat er geen enkel patroon in de aanval was geweest. [...] In totaal hebben 14 toestellen hun bommen in de omgeving van Deventer afgeworpen, ofschoon daar geen enkele zekerheid over bestaat. [...] Het toestel van 1st luitenant Lloyd W. Boone zou een veld in de omgeving van Olst hebben uitgezocht om zijn lading af te werpen, terwijl de plaatsvervangend leider van deze groep in zijn rapport schrijft: 'Doel aangevallen op 5200N - 0828 ^E - Bielefield (sic) - dacht dat leider hier ging bombarderen op bom-afwerp-lijn. Plaatsvervanger wierp bommen af - leider deed het niet. Tijd van de aanval: 13.17 uur, hoogte: 18.700 voet, Koers: 20 graden.' Hij wierp hier ook nog twee rookgranaten af tezamen met tien 500-ponds brisantbommen. Squadrons die meeden waren 328, 330 en 409.	Brinkhuis (1989), 39-42	Literatuur			
	22-02-44	Tussen 13.17 en 13.30 uur wierp een Amerikaanse bombardementsgroep bommen af boven Deventer en omstreken. Door andere groepen binnen hetzelfde regiment werden die middag ook Enschede, Arnhem en Nijmegen gebombardeerd. In de eerste drie steden vielen tientallen doden, in Nijmegen kwamen meer dan 800 mensen om. Er werd jarenlang gedacht dat de bombardementen vergissingen waren, maar recent onderzoek gaat uit van een rampzalige samenloop van omstandigheden. In het gebied tussen de Dijkhof en het kerkhof van Terwolde vielen tientallen bommen. De boerderij de Hazelt werd het zwaarst getroffen en brandde af. De vrouw des huizes kwam hierbij om het leven. Martha Schrijver-Wiltink woonde op de boerderij de Hazelt in Terwolde. Zij was thuis, toen de boerderij werd getroffen door een groot aantal bommen.	Gemeente Voorst	Internet			
	22-02-44	's Middags te ongeveer 13.00 uur vlogen hier 3 formaties bommenwerpers in N.W. richting. Ze lieten circa 50 bommen vallen welke vnl. terecht kwamen op de boerderij van P. Schrijver op de "Hazelt" te Terwolde. Veel vee kwam daarbij om. Ook de vrouw van Schrijver verloor haar leven. Op het Terwoldse kerkhof kwam ook een bom terecht. Bij de "Hinde" (boerderij aan de Terwoldseweg te Twello) vielen eveneens 4 bommen in het bouwland.'	5-1, p14	OKV			
	22-02-44	'De 93ste B.G. (Bomb Group) van majoor Taylor, die na de wending het vliegveld Twenthe	23-1, p12	OKV			

Kazematten:
3402.2-072

	gemist had, en dus op het laatste moment – bijna boven Enschede – in de gaten kreeg dat ze al boven Holland vlogen zette nu koers richting Deventer. Volgens de kaart lag er even voorbij Deventer nog een vliegveld: Teuge. Toen hij om half twee het bevel gaf de bommenluiken te openen, had hij een storing in het mechaniek van de bomluiken. Daarop lieten elf van zijn toestellen 110 brisantbommen vallen. De bommen kwamen terecht in een lijn die liep ongeveer van het Sterrebos via het kerkhof van Terwolde tot in de Spekhoek. De boerderij "De Hazelt" werd door twee voltreffers geraakt en brandde geheel af. (...) Van het bombardement is een luchtfoto gemaakt, van circa 5000 meter hoogte genomen.		
22-02-44	's Middags omstreeks 1.00 uur laat een op drift geraakte Amerikaanse bommenwerper zijn bommenlast, bestaande uit brisantbommen, los boven het gebied Terwoldseweg – Meermuidenseweg. De boerderij De Hazelt wordt getroffen en brandt af. De vrouw des huizes, mevrouw Schrijver-Wiltink, komt hierbij om het leven. Het huis van de familie Pannekoek wordt zwaar beschadigd. Andere huizen en boerderijen lopen eveneens schade op, waaronder de dienstwoning op het kerkhof aan de Terwoldseweg. De bommen vallen tot aan het eind van de Wellinkhofweg, die later door de Heidemaatschappij gedicht worden.	BtB Bombarde- menten	OKV
22-02-44	Bombardement op 22 februari 1944 door de 93 ^{ste} Bomb-Group. Op de luchtfoto zijn exploderende bommen ten NW van Deventer te zien. De bommen vielen in een lijn die liep van het Sterrebos via het kerkhof in Terwolde tot in de Spekhoek. De boerderij 'De Hazelt' kreeg twee voltreffers en brandde geheel af. Mevr. Schrijver kwam hierbij om het leven. De boerderij is achter de begraafplaats Hazeltweg 1 Terwolde herbouwd. Ook zijn er op deze foto 3 van de 4 kazematten die langs de IJsselstonden tussen De Volle Hand (nu Diekhuns) en Het Blokhuis te zien. De 4 ^e stond tegen de dijk bij 't Blokhuis dat toen nog café was.	BtB Luchtfoto's, Bombarde- menten	OKV
22-02-44	Foto van na het bombardement van 22 februari 1944. Bomkrater op de voorgrond met daarachter enkele huizen welke aan de Terwoldseweg stonden (de 5 huizen voorbij het kerkhof richting Twello).	BtB Foto's	OKV
22-02-44	Foto omschrijving. Bominslag direct naast houten bakhuisje. Bij de afbraak van dit huisje werden onder de vaste houten banken, in het zand, twee bomscherven van circa 50 cm lang gevonden. Het houten bakhuisje is niet herbouwd. Bewoners T. Everts 3 gezinsleden en 2 evacuees. Zandakkers K113 [huidige Meermuidenseweg 5 te Twello].	BtB Bombarde- menten	OKV
22-02-44	Trechter voor het grafdelvers woninkje op de begraafplaats Terwolde. Twelloseweg 2.	BtB Bombarde- menten	OKV
22-02-44	Op 22 februari van dit jaar werden bommen, die bestemd waren voor vliegveld Teuge in de uiterwaarden bij de IJssel bij Deventer afgegooid.	Roywassink 44	Internet
22-02-44	<p>TERWOLDE - Het was een van die dagen in de Tweede Wereldoorlog dat het angstzweet hem op de rug stond. Hij was vreselijk bang. En toch kan hij zich niet meer exact herinneren waar hij als twaalfjarige jongen was op het moment dat 110 brisantbommen en een onbekende hoeveelheid brandbommen op een steenworp afstand neerploften.</p> <p>Bertus ten Bosch, oorlogskenner van de gemeente Voorst, peinst en peinst. 'We woonden aan de Wijkseweg [Noot TA. Boerderij De Holle]. Vlakbij het bombardement. Ik moet op school hebben gezeten. Waar precies weet ik niet. We hadden in die tijd op verschillende locaties school, soms ook wel gewoon in een woning. Dan weer hier, dan weer daar. Het was het begin van de middag, dat herinner ik me nog wel. Prachtig weer was het ook. In tegenstelling tot Duitsland, waarvoor de bommen eigenlijk bedoeld waren. Maar van het bombardement op zich weet ik niet zoveel meer.'</p> <p>En dat is opvallend, want de 73-jarige [in 2005] Terwoldenaar heeft zo'n beetje de complete oorlog op zijn netvlies staan. Er gaat geen dag voorbij of hij is ermee bezig. Maar van die bewuste dag, we schrijven 22 februari 1944, kan hij zich niet precies herinneren waar hij zich gedurende de bommenzee bevond.</p> <p>Die dinsdag 22 februari wilden Amerikaanse bommenwerpers vliegtuigfabrieken in het midden van Duitsland aanvallen. Ze stegen in formaties op in Engeland. Maar het weer in Duitsland was uitermate slecht. 'Londen' riep de bommenwerpers daarom terug. 'Dat was link want de vliegtuigen moesten een grote bocht maken om weer terug te keren. De kans dat ze tegen elkaar zouden botsen was aanwezig,' aldus Ten Bosch. De misverstanden volgden elkaar vervolgens op. In de veronderstelling dat er nog boven Duitsland gevlogen werd werden per ongeluk Enschede, Nijmegen en Arnhem gebombardeerd, met meer dan duizend doden tot gevolg.</p> <p>De 93e Bomb Group onder leiding van majoor Tailor zette koers richting Deventer. Plan was om na de mislukte Duitse missie vliegveld Teuge, in handen van de Duitse bezetter, te bombarderen. Maar om onduidelijke redenen gierden plotseling de bommen omlaag in het onbebouwde gebied tussen Deventer en Terwolde. In een lijn die ongeveer liep van het Sterrebos via het kerkhof van Terwolde tot in de Spekhoek. De ware reden van dit te vroege bombardement, op zo'n zeven kilometer van Teuge, is nooit duidelijk geworden. Er gaan verhalen over een defect aan het afwerpmechanisme. Maar ook het scenario van een noodafworp doet de ronde waarvoor de Amerikanen een dunbevolkt gebied hadden</p>	stiwotforum	Internet

		uitgezocht. Toch viel er een dode te betreuren. Boerderij De Hazelt werd door twee voltrefers geraakt en daarbij kwam mevrouw Schrijver om. Haar man was op dat moment naar de markt en hun zoon zat op school. Ten Bosch is na het bombardement met zijn vader het gebied rondgelopen. 'Een grote omgeploegde wereld. Vol kraters. Telkens als er weer vliegtuigen overkwamen dan had ik het niet meer. De angst zat er goed in.' Eén plek herinnert nu nog aan het bombardement. De krater aan de Wellinkhofweg is veranderd in een vriendelijk kolkje. Ten Bosch neemt er wel eens een kijkje. 'Dat blijft je wat doen. Het was een merkwaardige dag, die 22ste februari.' Bron: De Stentor					
	22-02-44	HARDONK. Koude nacht, helder overdag. In de middag tegen 1 uur begon het roerig te worden. Massa's vliegtuigen in de lucht waren duidelijk zichtbaar. Hier gebeurde niets, maar in Nijmegen zijn een aantal bommen terechtgekomen met vreselijke gevolgen. Veel doden, gewonden, branden en vernielingen. Waterleiding defect. Uit Apeldoorn nog 2 brandweerspuiten ter assistentie. Enschede is ook erg getroffen, veel fabrieken vernield en veel branden. Een boerderij bij Twello eveneens geraakt en een gashouder te Arnhem vernield.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	22-02-44	VAN HOUTUM. Naar later bekend wordt zijn door luchtgevechten in Terwolde een groot aantal bommen gevallen. Een boerderij staat in brand. Twee bommenwerpers stortten omlaag. Veertien Amerikanen wisten zich per parachute te redden	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	22-02-44	In Terwolde hebben Engelse bommenwerpers, naar men zegt, wel 80 bommen laten vallen in een gevecht met Duitse jagers. Achter 'de Dijkhof' beginnende hebben ze doorgestrooid tot de boerderij van Schrijver bij het kerkhof. Een bom viel tussen het vee op stal wat hierbij omkwam, alsmede de vrouw des huizes. Drie paarden en twee kalveren zijn slechts gered. Al het andere kwam in de vlammen om. Schrijver zelf was naar de veemarkt in Zwolle.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	22-02-44	Getuigenis van de heer Lambers, Twello. 1991 Sept 44. Luchtgevecht, bommenwerpers gooiden bommen af bij kerkhof Terwolde, boerderij Schrijver, Esselink, Meeruiden Noot TA. Uit andere bronnen blijkt dat dit de aanval van 22 februari 1944 geweest moet zijn.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-05-44	Luchtfoto. Hoewel de foto van 'maar' twee maanden na het vergissingsbombardement was zijn de bomkraters niet meer als krater (gat) te herkennen. De insligpunten zijn alleen aan de overgebleven witte vlekken te herkennen welke met behulp van een strikefoto en bij de Wellinkhofweg met behulp van foto 3006 van 6 november 1944 zijn ingetekend.	Foto 4114, 4115, 4116 Sortie 106G/0476	ACIU			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Op deze foto zijn nog diverse sporen van het bombardement van 22 februari zichtbaar. ook zijn er nog twee extra kraters bij de Wellinkhofweg te zien.	Foto 3006 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-02-44	Luchtfoto. De foto is van prima kwaliteit en schaal. Bij de kruising Koestraat-Zwarte Kolkweg zijn zes bommen zichtbaar (6105-480).	Foto 3178 Sortie J/431	Zwolle	Verdacht	Uit het bommenkaartje en de luchtfoto blijkt dat er inderdaag vijf bommen tot ontploffing zijn gekomen. Het is echter niet bekend welk toestel deze bommen heeft afgeworpen, hoeveel bommen er daadwerkelijk zijn afgeworpen en het type bommen. Mogelijk zijn er blindgangers in de ondergrond aanwezig. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 5
3402.2-072	14-03-44	Op de linker IJsseloever, tegenover Deventer, is men bezig met het graven van stellingen (door arbeiders). De stellingen zijn eenvoudig van opzet. Er zijn eenvoudige loopgraven, aan de randen versterkt met tenen vlechtwerk.	575-370	NIMH	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Deelgebied 1
	21-03-44	Aanvulling rapport 14-3-44. 1. Ad object 64. Zie kaart "Stellingen linker IJsseloever". Toe te voegen stelling no. 14, ligging: langs de spoorbaan Deventer - Apeldoorn, daar waar deze de rijksweg Deventer-Apeldoorn kruist; en wel aan de Z.O. kant van de spoordijk, onmiddellijk ten Z. van bedoelde weg.	575-370	NIMH			
	24-05-44	Op en kaart zijn verschillende verdedigingswerken op de linker IJsseloever rondom de spoorbrug over de IJssel te zien. Deze bestaan uit vooral mitrailleur-nesten, maar ook stellingen, tankgracht en tankmuur en een enkele loopgraaf.	575-225	NIMH			
	08-06-44	Overzicht stellingen linker IJsseloever Deventer. Mitrailleursnest in zand en hout Idem in beton Tankval (gracht) Loopgraaf	575-416	NIMH			
	05-07-44	Kaart met luchtdoelopstellingen (2 cm geschut en luchtdoelmitrailleur) bij Deventer.	575-193	NIMH			
	02-10-44	Er was 88 mm Flak afweergeschut opgesteld op twee plaatsen tussen Terwolde en Twello. De ene batterij stond op de Boskamp, dat is rechts van de Terwoldseweg, richting Twello,	BtB Vliegtuigen	OKV			

		ongeveer ter hoogte van de Meermuidenseweg. De andere stond opgesteld bij de Blikkenbos aan de Quabbenburgerweg achter de boerderij van de familie Uenk.					
	03-10-44	'E. Rensink en ik moesten werken in Epse aan de IJssel voor de organisatie "TOD". Langs de gehele IJssel werden loopgraven gemaakt met prikkeldraadversperringen.	5-1, p19	OKV			
	15-10-44	De spoorbrug bij Deventer werd vanaf 15 oktober verdedigd door zware en lichte Flak (luchtdoelgeschut). De zware Flak, bestaande uit vier kanonnen van 88 mm, stonden bij hoeve De Mars op de Wilpse Klei, aan de Waterdijk in Epse, op het Wechelerveld en in Twello in de omgeving van de Hunderenslaan en de Parkelerweg. De middelzware kanonnen (3.7 cm) stonden bij het Vonderpad en de Rembrandtkade. De lichtste Flak, die met kaliber 2 cm snelvuurkanonnen, stond o.a. op spoorwagens bij de Spoorstraat.	Vos (1985), 94	literatuur			
	13-11-44	<u>Getuigenverslag W. Snelder, Dovekampweg.</u> Op zondag 13 november 1944 kwamen de Duitsers met het eerste afweergeschut 8.8 mm-geschut ter verdediging van de IJsselbrug. Er zijn 6 verschillende flakken, zoals ze die noemden, geweest. Die ene flak stond er 5 weken, die andere soms maar een week.	Elfrink (1989), 70	Literatuur			
	17-11-44	BLOEM. Het zware afweergeschut, dat in Terwolde staat bij Jochem aan de Twelloseweg, schoot tot 6 maal toe zonder te treffen.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	19-12-44	Kaart met geschutsopstellingen en verdedigingswerken bij Deventer.	575-229	NIMH			
	-	Dat de bezetters ook aan het einde van WOII nog grondig en vasthoudend te werk gingen blijkt uit het feit dat ze door de gehele gemeente Voorst op diverse plaatsen geschutsopstellingen hadden geplaatst. Eén van deze geschutsopstellingen stond in de buurt van de Doornweerdstraat, niet ver van Duistervoorde. Deze luchtafweer bleek zeer effectief en werd daardoor door de geallieerde vliegers erg gevreesd. Met dit geschut haalden de Duitsers regelmatig geallieerde vliegtuigen neer.	Westerhuis (2013), 168	Literatuur			
GEEN	Maart 44	Getuigenis Panhuis. 1991 Maart 44. Twee bommenwerpers geraakt door Flak-afweergeschut, lieten bommen boven Twello vallen (500 ponders).	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen, zoals schademeldingen uit de Gemeentewerken, die deze melding bevestigen of meer informatie geven betreffende de locatie waar de bommen neergekomen zouden moeten zijn. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-482	April 44	In april 1944 werd de molen van Wilp, waar de Duitsers een uitkijkpost in zouden hebben, door een Engels jachtvliegtuig door de molen beschoten, maar toen zat er niemand in. Wel werd een Wilpenaar dodelijk getroffen. Het was dhr. Jansen die woonde op de hoek Binnenweg-Dorpsstraat. Noot TA. Dit was vermoedelijk de molen Weltevreden, Rijksstraatweg 65 te Wilp	Bosch (2003), 144	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een molen welke als Duitse uitkijkpost diende getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
3402.2-318 Indicatief	02-04-44	Duits vliegtuig verongelukt op Bolwerksheide, Deventer.	169-009-PIA-001	ECG	Onverdacht	Deze melding is afkomstig uit een onderzoek van derden (ECG) waaruit blijkt dat deze melding afkomstig is van het document 'Onbekend, Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 - 5 mei 1945'. Dit document betreft een intern stuk van ECG en is niet terug te vinden voor controle of gebruik door T&A. De meldingen uit dit document worden door T&A niet als betrouwbaar gezien en meldingen die hieruit komen moeten door een andere bron bevestigd worden. In dit geval zijn er geen andere bronnen, zoals archiefstukken of literatuur, die deze neergekomen vliegtuigen bevestigen. Het onderzoeksgebied kan dus niet verdacht gemaakt worden met betrekking tot dit incident.	Onverdacht
6105-112 Indicatief	1944	Datum niet volledig leesbaar. Liberator maakte noodlanding nabij Zonnenbergstraat te Wilp. Bemanning sprong met parachute uit toestel.	0107-3	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een Liberator is neergekomen bij de Zonnenbergstraat. Er wordt gemeld dat het een geslaagde noodlanding betrof. Er kan gesteld worden dat eventuele wrakresten niet in de grond zijn ingedrongen en reeds verwijderd zijn. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	Onverdacht
	-	Geallieerd vliegtuig maakt noodlanding op weiland aan de Zonnenbergstraat. Piloten ontkomen via hulp van de landbouwer Nieuwenhuis te Teuge.	Oorlogsdocumentatiemap BtB Bombardementen	Gemeentearchief Voorst OKV			
	26-04-44	'4-motorige bommenwerper "Tell me More" van de 466 Bomb Group bij de Zonnenbergstraat te Wilp (noodlanding).'	19-2, p18	OKV			
	26-04-44	'(...) In de Zonnenbergstraat kwam onlangs een grote viermotorige bommenwerper neer. De bemanning stapte er uit en verdween.' Noot TA. Vermoedelijk klopt deze datum niet en moet het 29 april 1944 zijn.	5-1, p15	OKV			
	29-04-44	Om 15.30 kwam een B-24 met nummer 42-28754, 466BG/787BS neer bij Wilp (Leem-	Verliesregister	Literatuur			

		steeg).					
	29-04-44	Op 29 april 1944 stortte een 4-motorige Amerikaanse Liberator B-24 neer op de hoek van de Zonnenbergstraat en de Leemsteeg in Wilp-Achterhoek. Noot TA. Uit de bijgevoegde foto blijkt dat het toestel vrijwel intact op het maaiveld is neergekomen.	NIMH Goot- Van Eck (1995), 90	Literatuur			
	29-04-44	In de middag van 29 april 1944 werd Posterenk opgeschrikt door het zware motorgeluid van een laag vliegende bommenwerper die snel hoogte verloor. De bommenwerper maakte een noodlanding in een weiland in de buurt van de driesprong Zonnenbergstraat/Leemsteeg in de Wilpse Achterhoek. Het lukt de tien bemanningsleden snel het vliegtuig te verlaten en voorlopig uit de handen van de Duitsers te blijven.	Smit (2016), 28	Literatuur			
	29-04-44	B-24 (41-28754), 787 bomber squadron, 466L bomber group. Neergeschoten door luchtafweer van 4/Schwere Flakabteilung 428 (V) (RAD) te Enschede. Noodlanding gemaakt aan de Leemsteeg te Twello om +-14.24 uur.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	29-04-44	15.30 uur, Liberator, noodlanding nabij de Zonnenbergstraat te Wilp.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	29-04-44	H.W. Streppel: Het ding ging heel laag, tot bijna op de grond. Op het laatst verdween hij achter de bomen en kwam bij de leemsteeg aan de grond. Hij brandde niet. [...] Achter de boerderij waar nu Gorkink woont, lag hij mooi in het weiland met de neus naar Deventer. Er stonden 5 piloten aan de zijkant [...] 's avonds bleven vier Duitsers voor de bewaking van het toestel. ongeveer 14 dagen later is het vliegtuig afgebroken. Op de foto is te zien dat het toestel op maaiveld lag.	1990 - Extra uitgave, p 57-59	OKV			
	29-04-44	'Ik was aan het werk, toen ik een zwaar geluid hoorde van een heel groot vliegtuig dat uit de richting Klarenbeek kwam aanvliegen, aldus de 80-jarige heer H.W. Streppel van de Holthoefensestraat in de Wilpse Achterhoek. (...) Het ding ging heel laag, tot bijna op de grond. Op het laatst verdween hij achter de bomen en kwam bij de Leemsteeg aan de grond. Hij brandde niet, (...) Achter de boerderij waar nu Gorink woont, lag hij mooi in het weiland met de neus naar Deventer.'	1990 - Extra uitgave, p57	OKV			
	29-04-44	Een Amerikaanse bommenwerper, B24 Liberator, maakte op 29 april 1944 een perfecte noodlanding achter een boerderij aan de Leemsteeg in Wilp-Achterhoek, waar in 2002 de familie Gorkink woonde (ten ZO van de kruising Leemsteeg-Zonnenbergstraat). Het toestel kwam terug van een bombardementsvlucht uit Duitsland en werd boven Enschede al aangeschoten. Boven Deventer gekomen kreeg het de genadeslag door afweergeschut op het stadsland bij Deventer. Het toestel was van de 467 st Bomb Group.	BtB Vliegtuigen	OKV			
	29-04-44	VAN HOUTUM. Eén bommenwerper maakt in Wilp een noodlanding en blijft onbeschadigd. De bemanning is voortvluchtig.	Apeldoornendeoorlog	Internet			
	1944	Foto's van een B-24 Liberator bij Wilp-Achterhoek na noodlanding aan de Leemsteeg.	Collectiegelderland Wilp 1, 2, 3	Internet			
GEEN	29-04-44	VAN HOUTUM. In Teuge maakt een derde bommenwerper in een weiland een noodlanding. Het toestel is onbeschadigd. De bemanning weet te ontkomen.	Apeldoornendeoorlog	Internet	Onverdacht	Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een bommenwerper is neergekomen bij Teuge. Er wordt gemeld dat het een geslaagde noodlanding betrof. Er kan gesteld worden dat eventuele wrakresten niet in de grond zijn ingedrongen en reeds verwijderd zijn. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	Onverdacht
GEEN	11/12-05-44	Deventer. Eén Mosquito viel met 4x 500 lbs aan. Bij Remarks staat er gemeld TAF A/F. Noot TA. Mogelijk wordt hierbij Deventer Aerodrome (Teuge) bedoeld. In het gemeentebrede onderzoek van de gemeente Deventer komt deze datum niet naar voren.	RAF Fighter Command	National Archives Londen	Onverdacht	Uit het boek Fighter Command War Diaries van John Foreman blijkt dat van Fighter Command deze nacht toestellen van 21, 141 en 151 squadrons opdrachten uitvoerden. Van deze squadrons zijn flight reports bekeken maar er werden geen aanwijzingen gevonden van deze aanval. Er zijn ook geen andere bronnen die meer informatie geven betreffende deze melding. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-05-44	Luchtfoto. De foto's zijn van goede schaal en kwaliteit. Hoewel de foto van 'maar' twee maanden na het vergissingsbombardement was zijn de bomkraters niet meer als krater (gat) te herkennen. De inslgpunten zijn alleen aan de overgebleven witte vlekken te herkennen welke met behulp van een strikefoto en bij de Wellinkhofweg met behulp van foto 3006 van 6 november 1944 zijn ingetekend.	Foto 4114, 4115, 4116 Sortie 106G/0476	ACIU	Verdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat een grote hoeveelheid brand en brisantbommen zijn neergekomen ten noorden van Twello (markeirngsnummer 6105-481). Uit de luchtfoto's en de strikefoto blijkt dat de bommen zelfs tot vlak bij Wellinkhofweg 12 (Terwolde) zijn neergekomen. Gezien het grote aantal bommen in het waarschijnlijk dat er nog blindgangers in de ondergrond aanwezig zijn.	Deelgebied 4
6105-483	31-05-44	8th Air Force: aanval op trein 1860 tussen Deventer en Twello door P-38's	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze	Onverdacht

	31-05-44	Om 19.55 uur beschieten drie jagers personentrein bij het inrijden van Twello. Tweemaal van links en eenmaal van rechts. Circa 40 kogelgaten in de loc.	Huurman (2001), 463	Literatuur	Onverdacht	beschieting.	
	31-05-44	Personentrein nabij Penninkslaan Twello, aangevallen door een Engels vliegtuig. Treiningenieur zwaar gewond. [...]	0107-25	Gemeentearchief Voorst			
	31-05-44	Personentrein nabij Penninkslaan Twello, aangevallen door een Engelsch vliegtuig. Treiningenieur zwaar gewond. [...] en later bezweken.	BtB Bombarde- menten	OKV			
	31-05-44	's Avonds circa 20.00 uur werd in Gorssel en Twello een trein beschoten door Engelse jachtvliegtuigen.'	5-1, p15	OKV			
	31-05-44	'Woensdag 31 mei wordt nabij de Penninkslaan een personentrein door een Engelse vliegtuig beschoten.'	1990 - Extra uitgave, p65	OKV			
Aanval: GEEN Bom: 6105- 484 Indicatief	02-06-44	'Twee dagen later is er al weer een aanval op een trein waarbij een Duitse spoorwegbeambte het leven komt.' Op hetzelfde tijdstip viel er ook een bom aan de Rijksstraatweg waarbij ook een dode viel te betreuren.'	1990 - Extra uitgave, p65	OKV	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals schademeldingen van Gemeentewerken, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de bominslag of die deze bevestigen. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-113 Indicatief	13-06-44	Om 02.15 is een Mosquito met nummer HK288, 25 Sqdn neergekomen bij Empe (Voorsterweg)	Verliesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht	Het toestel is te ver van het onderzoeksgebied neergekomen om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	13-06-44	VAN HOUTUM. Ik word 's nachts om 1.05 uur plotseling wakker. Er komen grote formaties vliegtuigen over. Tien minuten later hoor ik mitrailleurvuur en loop direct naar het raam. Opeens is alles helder verlicht en het flikkeren van de vlammen is duidelijk op het grasveld te zien. Een brandend vliegtuig gaat recht over ons huis en stort in westelijke richting neer. Kort daarop valt in de richting Beekbergen een tweede bommenwerper. Deze rode bal zakt langzaam. Daarna is nog even een rood schijnsel te zien. Lichtfakkels schijnen voortdurend in oostelijke en zuidelijke richting. Wij kleden ons allemaal aan en gaan naar beneden. De luchtrillingen (door geronk) zijn buiten goed te voelen. Boven Deelen valt een zogenaamde kerstboom. Dit is een lichtfakkel die in tientallen lichtpunten uiteenvalt. Om 1.35 stort in de richting Zutphen een derde vliegtuig neer. Het verdwijnt voor ons achter de bommen. Uit alles blijkt dat er veel Duitse jagers in de lucht zijn. Een zoeklicht schijnt tweemaal langs de hemel. Het zware geronk houdt tot 1.30 uur aan. Waarna tot drie uur nog steeds afzonderlijke formaties overkomen. Alle toestellen zijn op terugweg. Dit is fijn want anders zouden er weer bommen in de omgeving zijn gevallen. [...] Het derde toestel is in Empe op een boerderij gevallen. Die is totaal uitgebrand.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
	13-06-44	Vliegtuig verongelukt: Mosquito Mk NF XVII HK288 ZK - van No 25 sq nabij Huize Empe voor de boerderij van dhr. Bleumink aan de Voorsterweg te Voorst.	160-011-VO-01	ECG			
Twello: 6105-485 Indicatief	14-06-44	Trein ter hoogte van Twello beschoten. NB De jager wordt later vermeld als neergeschoten. Volgens verliesregister een P-38J neergekomen ten zuiden van Zwolle op deze dag.	Huurman (2001), 464	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
Zutphense- str: GEEN	14-06-44	LUCHTBESCHERMINGSDIENST. Om 07.45 uur 'luchtalarm', 08.10 uur 'Luchtalarm Geëindigd'. Omstreeks 08.45 uur D-trein Den Haag - Dresden door 4 Engelse jachtvliegtuigen beschoten op het baanvak Apeldoorn -Twello ter hoogte van de spoorwegovergang aan de Zutphensestraat alhier. Trein werd niet geraakt en van de reizigers werd niemand gewond.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
Wilp: 6105- 486a Klarenbeek: 6105-486b	05-09-44	Omstreeks 13.00 uur vlogen er boven Wilp verscheidene geallieerde jagers. Een van de jagers dook naar beneden en begon te schieten. Het huis van Willem Jan Brinkman aan de Molenallee in Wilp werd doorzeefd met kogels. Een 20-jarige dochter raakte ernstig gewond en overleed later in het ziekenhuis in Deventer. Aaltje Brinkman woonde met haar vader en broer aan de Molenallee in Wilp. Zij was thuis, toen hun huis werd doorzeefd met kogels. Ze werd getroffen en overleed later in het ziekenhuis in Deventer.	Gemeente Voorst	Internet	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie	Onverdacht

						van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
	05-09-44	`(...) Vanmiddag omstreeks 13.00 uur vlogen boven Wilp verscheidene Engelse jagers. Plotseling dook er een naar beneden en begon hevig te schieten. Het huis van de heer Brinkman en de Molenallee werd doorzeefd met kogels. Een kogel trof Aaltje Brinkman, de dochter des huizes, in de ruggenstreek, ten gevolge waarvan ze hedenmiddag is overleden in het ziekenhuis te Deventer. Een zeer treurig geval en diep tragisch voor de familie Brinkman.'	5-1, p17	OKV		Luchtdeelgranaat: Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat er een luchtdeelgranaat bij het onderzoeksgebied is ingeslagen en ontploft. Conform de richtlijnen van de WSCS-OCE leidt dit niet tot een verdacht gebied.	
	05-09-44	Om 14.00 uur werd op de Molenallee te Wilp een auto beschoten. 1 woning G24 [Molenallee 57] doorzeefd met kogels. 1 vrouw gedood. Ten gevolge van machinegeweervuur uit vliegtuigen nabij de spoorlijn Deventer-Zutphen werd 1 vrouw gedood en 1 man licht gewond.	216k-186	NIOD			
	05-09-44	Trein voor het inrijsein in Klarenbeek beschoten.	Huurman (2001), 470	Literatuur			
	05-09-44	Om 14.25 uur trein op station Klarenbeek beschoten.	Huurman (2001), 470	Literatuur			
	05-09-44	In de middag is op het station Klarenbeek een aanval gedaan door 12 Engelse jagers op twee goederentreinen.	Tijink (2005)	Literatuur			
	05-09-44	BLOEM. In de middag is op het station Klarenbeek een aanval gedaan door 12 Engelse jagers en op 2 goederentreinen. Daarbij 2 doden en een kind gewond. In de trein zaten Duitse soldaten en NSB-ers die richting grens vertrokken.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
Leemgoor: 6105-019	05-09-44	Vanuit Zutphen werd door het luchtdeelgeschut geschoten op geallieerde vliegtuigen. Terwijl een groepje burens bij de boerderij het Leemgoor aan de Kruisbosweg in Voorst naar het schouwspel keek, spatte een luchtdeelgranaat uit elkaar. Een van de toeschouwers werd dodelijk getroffen. Een buurman raakte gewond. Hendrika Maria Weijenberg-Nijveld woonde op de boerderij het Leemgoor aan de Kruisbosweg in Voorst en stond samen met familie en burens naar het luchtdeelgeschut vanuit Zutphen te kijken. Ze werd getroffen door een luchtdeelgranaat.	Gemeente Voorst	Internet			
6105-434 Indicatief	09-09-44	Vliegtuigen beschieten op deze dag om circa 13.30 uur de extra trein Hengelo 144 in Voorst. Loc 3909 (depot Utrecht) is nog loopbaar. Eén reiziger raakt zwaar en drie licht gewond. De telefoon en de telegraaf zijn defect. De loc rijt op eigen kracht naar Amersfoort, waarbij NS-ers in Apeldoorn houten proppen in de doorzeefde tender zetten om het uitstromen van water te beletten. De bagage wagen is eveneens doorzeefd.	Huurman (2001), 318, 472, RailMaps	Literatuur	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-435 Indicatief	10-09-44	Bij Voorst werd een trein onder vuur genomen.	Tijink (2005)	Literatuur	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
	10-09-44	SPOORWEGEN. Op 10 september 1944 [...]. Ook bij Voorst werd die dag een trein onder vuur genomen.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
6105-487a Indicatief	11-09-44	Om circa 14.00 uur extra trein Amersfoort 155 tussen Apeldoorn en Twello aangevallen. De loc is defect.	Huurman (2001), 474	Literatuur	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen	Onverdacht

6105-487b						bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
	11-09-44	Omstreeks 14.50 uur werd op het baanvlak Deventer-Zutphen, onder Voorst, ter hoogte van km paal 8.50 een goederentrein beschoten. Locomotief zwaar beschadigd. 1 roggemijt in brand geschoten. 1 varken en 1 kalf dood. Noot TA. Vermoedelijk betreft dit km 98.5.	216k-186	NIOD			
Teuge: 6105-410 Indicatief	13-09-44	Om 8.30 uur trein bij Teuge door vier jagers aangevallen.	Huurman (2001), 474	Literatuur	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
	13-09-44	Om 8.15 uur werd op baanvlak Deventer-Zutphen locomotief beschoten.	216k-186	NIOD			
	13-09-44	Up: 0735 Down: 0922 12 Mustangs 1 loco dest Z.8508 1 locomotief vernietigd.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Klarenbeek: 6105-436 Indicatief	13-09-44	VAN HOUTUM. Vier Britse jagers beschieten om 13 uur een grote trein foeragewagens bij Klarenbeek. Ieder vliegtuig maakt tien duikvluchten. Er zijn veel doden. Ook een groot aantal paarden is hierbij doodgeschoten.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Onverdacht	Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	13-09-44	Luchtfoto. Deze foto dekt het gebied bij de spoorbrug over de Oude IJssel bij Voorst-Zutphen. De foto is van prima schaal en kwaliteit. Er zijn geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Foto 4050 Sortie 400/44A	Wag	Onverdacht	Er zijn geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	13-09-44	Luchtfoto. Deze foto dekt het gebied bij de spoorbrug over de IJssel bij Deventer. De foto is van prima schaal en kwaliteit. Behalve enkele stellingen zijn er geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Foto 3010 Sortie 106/2881	LBDB	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Deelgebied 1
GEEN	17-09-44	SPOORWEGEN. Vandaag was het spoor bij kilometer 92.486 bij Klarenbeek opgeblazen. Hierdoor ontstond grote vertraging voor de treinenloop. Hierop volgde de periode van de Staking van de Nederlandse Spoorwegen.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Onverdacht	Deze melding is te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	18-09-44	SPOORWEGEN. [...] Ook te Klarenbeek (bij km 92.500) werd een stuk rail van ongeveer 1 meter lengte opgeblazen.	Apeldoornende- oorlog	Internet			

6105-488 Indicatief	20-09-44?	Nachtelijke bomaanval op spoorlijn Deventer-Apeldoorn. Dezelfde nacht werd het bevolkingsregister van de gemeente Voorst door enkele ambtenaren in veiligheid gebracht. De bezetter nam hierop gijzelaars. Toen enkele dagen later de registers wegens een zoekactie van vele burgers weer boven water kwamen werden de gijzelaars vrijgelaten. Noot TA. Uit een krantenartikel van het Voorster nieuws, 22 maart 1995, blijkt dat het register op 20 september 1944 verdween, dit was echter wel tijdens de lunchpauze. Ook hierbij werden burgers gegijzeld. Deze werden weer vrijgelaten toen het register weer boven water kwam door een anoniem telefoontje. Het verzet had het, na de dreiging voor de gijzelaars, in de tuin van het ziekenhuis gegooid.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
6105-489	24-09-44	Te Klarenbeek werd op het station een rijdende locomotief kapot geschoten.	Tijink (2005)	Literatuur	Onverdacht	<p>Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Onverdacht
	24-09-44	BLOEM. De 24ste is te Klarenbeek op het station een rijdende locomotief kapot geschoten. Drie man Duits personeel waren door uitspringen gewond genaakt. De locomotief brandde en had tal van kogelgaten.	Apeldoornendeoorlog	Internet			
6105-048 Indicatief	28-09-44	<u>Getuigenverslag W. Snelder, Dovekampweg.</u> De tweede dag dat we daar bezig waren, werd in Zutphen een grote munitietrein gebombardeerd. Dat was op 28 september en dat knalde van 's morgens negen uur tot 's middags 4 uur en de projectielen vlogen tot halweg Deventer en Klarenbeek in het rond.	Elfrink (1989), 65	Literatuur	Onverdacht	<p>Uit de beschikbare informatie blijkt dat er op station Zutphen een munitietrein is ontploft. Hoewel er gemeld wordt dat de projectielen tot helemaal in Klarenbeek zouden zijn neergekomen, zijn de afstanden tussen de explosieplaats en Klarenbeek en evenals tussen de explosieplaats en de gemeente Voorst conform de norm te groot om er gerelateerde, weggeslingerde explosieven te verwachten. Het onderzoeksgebied in niet verdacht met betrekking tot deze melding.</p>	Onverdacht
	Herfst 44	<u>Getuigenverslag J. Elfrink</u> In de herfst van 1944 stond er een munitietrein op het station van Zutphen. Korte tijd later verschenen er Engelse vliegtuigen, die de trein in brand schoten. De granaten suidsen door de lucht en kwamen er en der neer, tot in de zeer wijde omgeving. Je hoorde een enorme knal en dan vlogen allerlei projectielen de lucht in. Meer dan een halve dag hield het spektakel aan. Wij zochten achter de zaadberg goed dekking. De zon scheen die dag en soms zagen we een schaduw, veroorzaakt door overvliegende granaten.	Elfrink (1989), 62-64	Literatuur			
6105-490 Indicatief	28-09-44	Er is een paard en wagen in buurtschap Appen door vliegtuigen beschoten. 1 jongen werd gedood net als het paard.	216k-186	NIOD	Onverdacht	<p>Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een paard en wagen getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Onverdacht
	28-09-44	Op de Huttendijk* in Voorst werd een paard en wagen beschoten. Het paard en een jonge man kwamen hierbij om. Albertus Poeder was afkomstig uit de omgeving Leek-Roden, op de grens van Drenthe met Groningen. Hij was 19 jaar. Zijn moeder was in 1936 overleden en zijn vader in 1941. Nu werkte hij als boerenknecht overal in het land. Zijn laatste officiële adres was in Doetinchem.	Gemeente Voorst	Internet			

		Hij was met paard en wagen onderweg, toen hij op de Huttendijk in Voorst werd beschoten. Hij overleed aan zijn verwondingen. Hij werd in Voorst begraven. Pas vier jaar na de bevrijding werd een akte van overlijden in Roden opgemaakt. *De Rijksweg voorbij bakker Brill in de richting Apeldoorn					
GEEN	29-09-44	Brief van Joh. Tekelenburg aan de heer G.J. Zwanenburg (d.d. 07-05-02). De bommen van 29 september waren op 400 meter nauwkeurig. De trein is 's morgens rond 07.00 uur beschoten. Een wagon is doorboord, of dat was met kogels of een bom wist meneer Tekelenburg niet. Het spoor was niet beschadigd. De locomotief was eveneens doorboord en een machinist gewond geraakt. De kapotte wagon is 's avonds uitgerangeerd en met andere locomotief vertrokken, het spoor was weer vrij.	BtB Luchtfoto's	OKV	Onverdacht	Deze melding bevat te weinig details omtrent de locaties van de oorlogshandelingen en eveneens te weinig details om deze meldingen eenduidig te kunnen linken met de bij Empe afgeworpen bommen (6105-411). Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Bommen: 6105-411	29-09-44	Up: 0815, Down: 0935 4 Typhoons Railway E.917962. 8x 500 lbs 24 sec delay dropped. ABTA. Bridge sagging. 1 Large crater on track 50 yards W of bridge.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto intertatie	02-11-44	Luchtfoto. De foto dekt het gebied van de spoorbrug over de Oude IJssel bij Zutphen en het gebied ten oosten daarvan. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de gemelde bommen.	Foto 3022 Sortie 140/1186	Wag			
6105-491	Sep 44	Jaap Bensink, Weg over het Hontsveld 22. In september 1944 moesten alle inwoners van Arnhem op last van de Duitsers geëvacueerd worden. De slag om Arnhem was begonnen Blokhoofd meester Dolman kwam nu zeggen dat vader zich met paard en wagen naar de Imbosch moest begeven om daar evacuees op te halen. Op het moment dat vader en ik bezig waren de wagen uit de loods te halen, ontstond er een luchtgevecht waardoor een bommenwerper zijn bommen losliet, die rondom ons huis terecht kwamen. We renden naar binnen. [...] Alle ramen lagen aan diggelen want er waren 5 bommen ontploft. [...]	Elfrink (1994), 27	Literatuur	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals de luchtfoto's, waaruit opgemaakt kan worden dat deze bommen in de directe omgeving van de gemeentegrens Brummen-Voorst zijn neergekomen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de gemelde bommen.	Foto 4148 Sortie 4/1344	ACIU			
6105-100	02-10-44	Mustang stortte neer bij Terwolde.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Onverdacht	Naar de Mustang die op 2 oktober 1944 aan de Haverkampsweg te Terwolde is neergekomen, werd vlak na de bevrijding gegraven. Men wilde namelijk de identiteit van het toestel weten. Na het vinden van het gewenste bewijs, evenals een deel van het stoffelijk overschot van de piloot, werd het gat weer gedicht. Uiteindelijk werd het hele toestel 50 jaar na het neerstorten, in 1994, echt geruimd. Naast de, bij lokale werkzaamheden aangetroffen onderdelen, werden er bij deze actie o.a. een propellerblad en vier verroeste mitrailleursvindstenen gevonden. Gesteld kan worden dat er geen (substantiele) wrakdelen van dit toestel meer worden verwacht in de Voorstse ondergrond.	Onverdacht
	02-10-44	Om 14.16 kwam een P-51 met nummer 44-14172, 4FG/336FS neer bij Terwolde (bij Haverkampsweg).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	02-10-44	14.30 uur. Mustang en Thunderbolt (Amerikaans Militair jachtvliegtuig) neergestort, vermoedelijk ten gevolge defect aan de motor, nabij boerderij de Haverkamp van J.W. ten Velde, Terwolde R93 [Haverkampsweg 6].	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	02-10-44	'1-motorige Mustang van de 4 Fighter Group bij Terwolde. 1 man gedood.'	19-2, p18-19	OKV			
	02-10-44	'De tijd was 14.30 uur toen plotseling een jager naar beneden kwam. De oorzaak is niet bekend. Er werd niet geschoten en er was geen luchtgevecht, want er waren geen Duitse jagers. In de "Lijst van neergestorte vliegtuigen in de Gemeente Voorst", van 2 februari 1946, staat: "vermoedelijk door motorstoring". Het kan ook zijn door zuurstofgebrek, maar dat laatste is waarschijnlijk niet het geval omdat een vlieger altijd voelt aankomen dat zijn zuurstof opraaft. (...) De jager was neergestort in de boomgaard van Ter Velde van boerderij "De Haverkamp". Een groot gat in de grond, een dode koe en een ontwortelde appelboom en alles lag bezaaid met brokstukken van het vliegtuig. (...) Dat het vliegtuig plat op de grond terecht is gekomen blijkt uit het feit dat één van de propellerbladen volledig intact was, dus niet verbogen. (...) Het is ondertussen 1993 geworden. De grond is eigendom geworden van de familie Stormink. De heer Stormink wil het weiland egaliseren omdat er zich een kuil bevindt, waar destijds het vliegtuig is terechtgekomen. (...) Opnieuw kwam zwaar materiaal naar de Haverkampseweg. Ditmaal is het de firma Leemans uit Vriezeveen onder aanvoering van uitvoerder Roelof Meiling. Eerst wordt het terrein afgezocht met een diepwerkende metaaldetector. Als de plaats gelokaliseerd is, wordt er	23-1, p26-29	OKV			

	begonnen met het slaan van een metalen damwand. (...). Laagje voor laagje wordt de grond afgeschaafd (...) De put is tot op het schone zand uitgegraven, dus nu is alles definitief verwijderd.'		
02-10-44	George H. Logan stortte om 14.30 uur met zijn Mustang op 2 oktober 1944 neer aan de Haverkampsweg in Terwolde. De motor (het bleek uiteindelijk de Spinner te zijn geweest, de naaf waar de propellerbladen bij elkaar komen) kwam ongeveer 100 meter verderop in de tuin van de familie Kik, ten noordoosten van de inslag.	BtB Vliegtuigen	OKV
02-10-44	Op 9 maart 2017 vertelde Bertus ten Bosch (nu 85 jaar, te tijde van de bevrijding 13 jaar) te Twello meer over het bij de Haverkamp neergekomen toestel. Vlak na het neerstorten hebben de Duitser de grote brokken die op het land lagen opgeruimd. Van horen zeggen (zijn buurjongen) heeft Bertus dat ze ook het hoofd van de piloot hebben gevonden, in een kistje hadden gestopt en naar het kerkhof gebracht. Na de bevrijding kwamen Franse Canadezen en bouwden in de buurt een tentenkamp zij hadden en kraan met grijper mee omdat ze wisten dat ter plaatse een toestel was neergestort. Ze groeven een gat van circa 4 m diep en aan de rand van dat gat vonden ze het ID plaatje van Logan. Aangezien het ze alleen om de identificatie ging stopten ze daarna meteen, gooiden alles wat ze kwijt moesten, incl de grote stalen platen waarop de kraan stond, in het gat een gooiden het weer dicht. [Noot TA. Aangevuld van 'BtB Vliegtuigen, OKV' ... Als er ooit nog eens gegraven wordt (gezegd in 1993), dan zal er volgens mij niet veel gevonden worden. De motor en een poot van het landingsgestel zitten niet meer in de grond. Een vrachtwagen met schroot is indertijd door de bergingsdienst afgevoerd.] Toen de resten in 1994 weer werden opgegraven en geborgen kwamen die later weer tevoorschijn. Ook werden er botten gevonden. Het was toen echter nog niet duidelijk of dat menselijke botten betroffen of die van overleden koeien die in het weiland stonden te grazen. Bij het neerstorten van het toestel zijn er diverse dood aangetroffen. Bertus vertelde dat men nog steeds niet zeker wist waardoor het toestel neerstortte. Er waren geen luchtgevechten op dat moment en het toestel vloog in formatie toen deze opeens hard omhoog trok en toen naar beneden dwarrelde. Bertus speculeert over mogelijk zuurstof gebrek. De formatie was op de terugweg van een aanval op Duitsland, Bertus vertelde dat er bij de opgraving in 1994 geen munitie naar boven kwam, alleen vier verroeste mitrailleurs (deze staan ook op foto).	Bertus ten Bosch	OKV
02-10-44	Om 14.30 uur is een Engels vliegtuig neergestort nabij dorp Terwolde. Geen schade Piloot dood.	216k-186	NIOD
02-10-44	P-51 (44-14172), 336 Fighter squadron, 4th fighter group USAAF. Doel: escorte vlucht bommenwerpers voor raid op Haam, B.D.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst
02-10-44	Dat moment vergeet ik nooit, vertelt de nu zeventigjarige Alex Huisman. Als een foto is dat moment in zijn herinnering gebrand; een gierend geluid, uit het wolkendek een brandend vliegtuig en dan die oorverdovende klap. Razend snel. De mitrailleurkogels floten er uit, rookmassa's en een vuurzee. Als een spiraal drong de jager in de grond, centimeters ijs lag op de propeller, vertellen de heren Van Zanten en Sabbe. Ze hebben het van horen zeggen. Ook Huiskamp herinnert zich nog de propeller, die dik onder het ijs zat.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst
02-10-44	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiën: RPVOO /92-011292 – melding 4 Betrokkenen: A. Huiskamp, Haverkampsweg 9 Terwolde, H.G. Kempink, Grote Barteldweg 22 Twello, G.J. Kempink, Duistervoordseweg 7 Twello, G.J. van Zanten, Bloemstraat De Worp. Haverkampseweg te Terwolde Blijkt op 2 oktober 1944 omstreeks 1330 uur een Amerikaans jachtvliegtuig te zijn neergestort in een weiland aan de Haverkampsweg. Duitsers waren binnen ene minuut ter plaatse. Vliegtuig is als een streep naar beneden gekomen. Oorzaak vermoedelijk zuurstofproblemen van de piloot. Piloot is tengevolge van de klap onthoofd. Hoofd werd later 75 meter in de Melkleenweg gevonden. Vliegtuig was van zeer grote hoogte, vermoedelijk 10 km, naar beneden gekomen (ijs van ongeveer handdikte op de cockpit). Er ontstond dus een best gat. Gat werd dichtgegooid. In de jaren 1948/1949 kwam op een dag een ruimploeg die in het weiland aan de gang ging. Men was al geruime tijd bezig toen een meisje het identiteitsplaatje van de piloot bij toeval vond. Zij gaf dit aan een van de officieren. Meteen werd de actie gestaakt en werd het gat weer dichtgegooid en vertrok de hele ploeg weer. Gehele vliegtuig is dus nooit opgegraven. Stoffelijk overschot van de piloot ligt ook nog in de grond.	0107-1385-4 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
06-10-44	Luchtfoto. De crashlocatie is zichtbaar in een boomgaard net ten zuiden van de Haverkampseweg, gelegen iets ten westen van de aldaar aanwezige boerderijen.	Foto 4050 Sortie R4/8	Wag
21-03-45	Uit de luchtfoto van 21 maart 1945 lijkt de crashlocatie van de Mustang zichtbaar te zijn op het veld recht tegenover Haverkampsweg 7 te Terwolde. Noot TA. De hier aangeduide locatie is de verkeerde. Zie voor de juiste locatie de luhfotofoto van vlak na de crash van 2 oktober.	BtB Ruiming Mustang	OKV
06-05-92	Van B&W Voorst, aan Koninklijke Luchtmacht.	0107-1385-4	Gemeentearchief

	Hierbij delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat dat er een vliegtuig uit WOII ligt in een perceel weiland langs de Melkleenweg/Haverkampsweg in Terwolde. Volgens getuigen is op 2 oktober 1944 omstreeks 13.30 uur een Amerikaans jachtvliegtuig aldaar neergestort.		Voorst
25-05-92	Bespreking ruiming vliegtuigen gemeente Voorst Vliegtuig Haverkampsweg - crash 2 oktober 1944, +-14.30 uur - locatie bekend - ruiming zo mogelijk in week 26	0107-1385-4, Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst
10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05- 92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: b – vliegtuig Haverkampsweg	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
15-06-92	Planning ruiming vliegtuig Haverkampsweg: week 40, eind september 1992.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
22-06-92	Uitvoerden de Bondt bv. Opdrachtgever Leemans, werknummer 92.2400.03, d.d. 22-06-92 Er is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van kerosine in de bodem op een landbouwterrein aan de Haverkamp nabij nr 8 in de gemeente Terwolde. Op deze locatie ligt een vliegtuig dat in WOII is neergestort. Conclusies: Er is bij geen van de beide monsters vluchtige aromaten aangetroffen. Er is geen minerale olie in de vorm van kerosine aangetroffen. Het vliegtuig kan nog kerosine bevatten.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
30-06-92	DD 30-06-1992 Twello – Twee vliegtuigwrakken en twee V1-raketten uit WOII in de Voorster bodem worden toch geborgen. Dat gebeurt omdat de 'graven' van de oorlogsresten bekend zijn en de kosten voor de gemeente daarom tamelijk laag zijn. Dit deelde burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein gisteren mee aan de gemeenteraad van Voorst. Het gebeurde toen een afrekening ter discussie stond van de bommenruimingen in Doornweerd C, de niet voltooide opruiming van explosieven in de Lazeruskolken en het zoeken naar bommen in een weiland aan de Haanstraat. Dat laatste gebeurde in principe op eigen kosten van de gemeente omdat het Rijk nogal plotseling besloot dit soort zaken niet meer te financieren, terwijl wel afspraken waren gemaakt met de grondeigenaar. Onzekerheid rond de behandeling van een vliegtuigwrak en een raket werd gisteravond weggenomen. Die worden opgeruimd. Sterker, van elk zijn er twee gelokaliseerd in de Voorster bodem. [...] De twee raketten zijn te vinden op de Voorster Klei, wat al bekend was, en op landgoed De Poll. Dat een vliegtuig nabij Bussloo neerstortte was ook al bekend, maar ook in dat geval is sprake van een aanvulling: een tweede wrak 'ergens tussen Twello en Terwolde'. [...] Het vliegtuig in Bussloo ligt ergens onder de golfbaan.	BtB Explosieven vondsten	OKV
19920863	1992 Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist. Lok IV. Betreft een vliegtuig die hierbij vervalt (Klu). Haverkampsweg Terwolde. Blijkt op 2 oktober 1944 omstreeks 13.30 uur een Amerikaans jachtvliegtuig te zijn neergestort in een weiland aan de Haverkampsweg. Duitsers waren binnen minuut ter plaatse. Vliegtuig is als een streep naar beneden gekomen. Oorzaak vermoedelijk zuurstofprobleem van de piloot. Vliegtuig was van zeer grote hoogte, vermoedelijk 10 km, naar beneden gekomen (ijs was ongeveer handdikte op de cockpit). Er ontstond dus een best gat. Gat werd dichtgegooid. In de jaren 1948/1949 kwam op een dag een ruimploeg die in het weiland aan de gang ging. Men was al geruime tijd bezig toen een meisje het identiteitsplaatje van de piloot bij toeval vond. Zij gaf dit aan een van de officieren. Meteen werd de actie gestaakt en werd het gat weer dichtgegooid en vertrok de hele ploeg weer. Gehele vliegtuig is dus nooit opgegraven. Stoffelijk overschot van de piloot ligt ook nog in de grond. Juiste locatie op kaart aangegeven.	EOD	EOD
19932612	02-02-93 College van Voorst heeft op 2 februari 1993 besloten niet over te gaan tot het ruimen van de vliegtuigen op de locaties Haverkampsweg, Terwolde en golfbaan Bussloo. Deze twee projecten komen niet in aanmerking voor een Rijksbijdrage.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
19932675	1993 Haverkampsweg 6, Terwolde 4x KKM, 4x .50 guns (+delen van een vliegtuig)	EOD	EOD
	1993 Haverkampsweg 6, Terwolde Betreft ruiming vliegtuigwrak	EOD	EOD
	04-10-93 Vraag van Stichting Luchtoorlog boven Oost Nederland aan de gemeente Voorst [...] Reeds geruime tijd zijn onze Stichting medewerkers op de hoogte van een crashlocatie van een in 1944 neergestorte Amerikaanse jager, nabij Terwolde. Gaarne willen we u middels dit schrijven op de hoogte van de berging van de daar nog steeds in de grond zittende vliegtuigmotor en mogelijk enig ander vliegtuigmateriaal.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst

	<p>De vliegtuigrestanten liggen in een stuk weiland aan de Haverkampsweg 6-8 te Terwolde. [...] De berging zou in principe op zaterdag 6 november 1993 uitgevoerd worden. Het handelt zich hierbij om een Amerikaanse vliegtuigmotor van het type Rolls Royce Packard Merlin lijnmotor van 1695 pk. Hoewel het grootste gedeelte van het vliegtuigwrak, een Amerikaanse éénmotorige P51 Mustang jager, reeds in de oorlog door de Duitsers geborgen is, blijkt na ons vooronderzoek dat de motor en vermoedelijk nog wat vliegtuigmateriaal aldaar op de motor en vermoedelijk nog wat vliegtuigmateriaal aldaar op de crashlocatie in de grond zitten. De motor en eventueel andere vliegtuigdelen willen we conserveren en in de toekomst gebruiken voor tentoonstellingen. Daar de vlieger, die bij de crash om het leven is gekomen, een graf heeft, mogen wij bij een dergelijk vliegtuigwrak ons onderzoek verrichten. Mocht de vlieger echter vermist zijn, of er zouden bommen aan boord zijn, dan moest de berging door de Bergingsdienst van de KLu en de Gravendienst van de KL geschieden.</p> <p>Wel verwachten we enige restanten van munitie van 12.7 mm (beter bekend als punt'50) te vinden. Deze leveren we zoals de Stichting LGO dat pleegt te doen altijd bij de plaatselijke politie in, die het uiteindelijk overhandigen aan de EOD. Ook het Groepsbureau uit Twello hebben we op de hoogte gesteld van de berging.</p> <p>Een P-51 Mustang heeft voor bewapening zes 12.7 mm Browning mitrailleurs. Tevens kon desgewenst zes 127 mm vleugelraketten of 2x 1000 lbs bommen vervoerd worden – echter bij de escorte jager beiden n.v.t.</p>		
14-10-93	Door de gemeente Voorst wordt aan B&W van Voorst geadviseerd om geen toestemming te verlenen tot het opgraven van het vliegtuigwrak. Op 21 oktober heeft het college hiervoor getekend. Het toestel is brandend neergestort en er zouden namelijk nog een deel van het stoffelijk overschot van de piloot in het wrak aanwezig kunnen zijn. Ook denkt men nog dat er explosieven in/bij het wrak zijn achtergebleven en dat de openbare orde en veiligheid in het geding kunnen komen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-12-93	<p>Politie Basiseenheid IJsselstreek West/Twello. Mutatiernr: PL0632/93-114434 S.H. Stormink, Haverkampsweg 6 te Terwolde verklaarde:</p> <p>"Ik ben met egalisatiewerkzaamheden bezig op een weiland naast mijn woning aan de Haverkampsweg 6, te Terwolde. Ook moeten daar nieuwe sloten gegraven worden en de grond die hierdoor vrij komt, wordt weer gebruikt bij die egalisatiewerkzaamheden. Om deze grond te verwerken dient de cultuurlaag verwijderd te worden, te weten ongeveer 20 a 25 cm. Vervolgens wordt de grond die vrij komt bij het sloten graven er ver heen gebracht, de boel geëgaliseerd en vervolgens wordt de cultuurgrond er weer overheen gebracht. Bij deze werkzaamheden kwamen stukken ijzer boven. Omdat ik wist dat er in de oorlog een vliegtuig naar beneden gekomen was en daar in het verleden al eens naar gezocht was, dacht ik daar gelijk aan. We hadden dat spul daar niet verwacht. We wilden de boel gelijk schoonmaken en vonden toen nog meer er om heen. Onder andere een boordmitrailleur en munitie. We hebben wel stuks ijzer gevonden of iets dergelijks. Ik wil u graag dat de boel zo gauw moeilijk schoon gemaakt wordt, zodat ik zo spoedig mogelijk kan inzaaien en cultuurrijp maken.</p> <p>Ik had de werkzaamheden opgedragen aan de firma Winterman. Uit overlevering weet ik dat kort na de oorlog, nog naar het vliegtuig gegraven is en dan met name naar de ruiming van de slachtoffers. Daarna heeft men de put dicht gegooid. De juiste plaats was mij niet bekend. Wat wij nu vonden ligt op een meter of drie van de Haverkampsweg. Het weiland waar ik bezig was is eigendom van mijn broer WS Stormink, eveneens woonachtig op hetzelfde adres. meer kan ik ter zake niet verklaren."</p> <p>De gevonden wapens betroffen één 20 mm kanon, twee .50 mitrailleurs met bijbehorende munitie en een hoeveelheid vliegtuigwrakdelen.</p> <p>Door deze vondsten werd het werk stilgelegd en om ongewenste aandacht te voorkomen is tevens besloten het wrak te bedekken met een laag aarde.</p>	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
14-12-93	Uit proces-verbaal blijkt dat tijdens graafwerkzaamheden [bij Haverkampsweg] onder andere een boordmitrailleur en munitie is aangetroffen. Uit onderzoek is gebleken dat er ter plaatse tijdens WOII en vliegtuig is neergestort.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
Dec 93/feb 94	Van week 52 in 1993 tot en met week 6 in 1994 zijn er werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van het ruimen van het vliegtuig aan de Haverkampsweg te Terwolde.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
Jan 94	In januari 1994 werd het toestel geruimd, er werd o.a. een propellerblad gevonden, deze was nog helemaal intact en recht. Ook kwamen er vier verroeste mitrailleurs naar boven.	BtB Ruiming Mustang	OKV
18-01-94	Oorlogsdagboek van Jacomine Bosch-ten Bosch. Jacomine mengt zich via haar dagboek in de discussie over de plaats waar momenteel naar het vliegtuig wordt gegraven: 'Tilly zegt dat ze gehoord heeft dat ze alle stukken die verspreid lagen in een hoek gegooid hebben, bij de heg. Ze zegt ook dat je er niks meer van zien kunt en dat je, als die rommel niet in die hoek lag en als er geen krater was, je niet zou geloven dat daar een jagertje in de grond zat, waaruit blijkt dat het vliegtuig niet op de plek is neergestort waar momenteel wordt gegraven. <p>Mientje op 5 oktober 1944: 'Ze hebben 'm niet kunnen vinden. Het toestel zit onder 't grondwater. Z'n hoofd hebben ze wel gevonden met de koptelefoon er nog aan. Ze hebben</p>	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst

		het begraven in 'n klein kistje.'					
	22-04-94	Burgemeester en wethouders van de gemeente Voorst verklaren dat de belanghebbenden de gebruikelijke controles hebben uitgevoerd op de in rekening gebrachte kosten en dat zij er zich van hebben overtuigd dat de werkzaamheden zijn verricht op de meest doelmatige wijze alsmede tegen de laagst mogelijke kosten in overeenstemming met de wettelijke bepalingen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
6105-492 Indicatief	03-10-44	AEAF. 53 Mosquito's werden uitgestuurd voor aanvallen op vijandelijke troepenbewegingen in Nederland en Duitsland, o.a. in het gebied Utrecht, Amersfoort, Deventer, Emmerich, Düsseldorf, Venlo, Arnhem. 52 voerden de aanvallen uit waarbij 19 ton brisant werd afgeworpen en met goed gevolg aanvallen werden uitgevoerd op 34 treinen en andere doelen, waaronder 20 schepen, 24 vrachtauto's, twee kleine schepen en een fabriek. Tevens vlogen 17 Mosquito's defensieve nachtjagers boven Nederland, maar melden geen bijzonderheden.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	03-10-44	In de ochtend hadden Tommies een trein in Twello gebombardeerd. Er vielen twee bommen, één bij Zendijkstraat en één bij de Domineestraat, op een locomotief van een Rode-Kruis trein.	Tijink (2005)	Literatuur			
	03-10-44	BLOEM. Tommies hebben 's morgens een trein gebombardeerd in Twello. Er vielen twee bommen, één bij Zendijk en één bij de Domineestraat, op een locomotief van een Rode Kruis-trein.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	06-10-44	Luchtfoto. Er zijn ter plaatse van de fabriek Zendijk en de Domineestraat geen eenduidige sporen van de bominslagen zichtbaar. Mogelijk dat de schaduwwerking van de omliggende beplanting hier aan bijdraagt.	Foto 4025 Sortie R4/8	Wag			
6105-493	04-10-44	AEAF. 50 Mosquito's werden in de nacht uitgestuurd voor aanvallen op vijandelijke troepenbewegingen in de gebieden Utrecht, Amersfoort, Deventer, Düsseldorf, Venlo, Arnhem en de Zuiderzee. 46 vliegtuigen voerden aanvallen uit waarbij 20 ton brisant werd afgeworpen.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
Markeringen luchtfoto interpretatie	04-10-44	's Morgens 7.00 uur, aanval van vier vliegtuigen met raketbommen en boordwapens op een stilstaande trein tegenover de veelalading tussen station en Fa. Zendijk. Geen persoonlijke ongelukken, alleen zware schade aan het huis van de familie Jonker, en schade aan de omliggende huizen. Locomotief zwaar beschadigd. Twee wagons uitgebrand.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	04-10-44	Op 4 oktober worden er vlakbij het station een locomotief en twee wagons kapotgeschoten.	1990 – Extra uitgave, p65	OKV			
	04-10-44	Om 07.00 uur werd nabij station Twello een trein gebombardeerd. Enkele huizen beschadigd. Veel glas- en dakschade. Spoorrails beschadigd. Nabij station Twello en Exportfabriek N.V. Zendijk enkele blindgangers.	216k-186	NIOD			
	06-10-44	Luchtfoto. Ter plaatse van de omgeving van het station zijn geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen zchtbaar. In het weiland direct ten noorden van het spoor tussen Penninkslaantje en Domineestraat te Twello zijn wel twee raketinslagen te zien.	Foto 4025 Sortie R4/8	Wag			
	6105-437	04-10-44	Up: 0644 Down: 0924 8 Typhoons Loco and 100 trucks stationary at E.9197 attacked and all dest. Locomotief en 100 wagons bij Voorst aangevallen en vernietigd.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.
6105-438	05-10-44	Up: 1211 Down:1830 5 Typhoons ZUTPHEN-APELDOORN area. Loco and 30 trucks ta. Z.8304 attacked. Omgeving Zutphen-Apeldoorn. Locomotief en 30 wagons ten oosten van Apeldoorn beschoten.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen).	Onverdacht

						Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
Klarenbeek: 6105-439	06-10-44	's Morgens om 6.30 uur werd een trein aan de Goorweg in Klarenbeek kapot geschoten door de geallieerden en 's middags werden op dezelfde trein weer bommen gegooid.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht	<p>Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Treinbeschietingen: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Deelgebied 6
	06-10-44	BLOEM. 's Morgens om half zeven is een trein aan de Goorweg in Klarenbeek kapot geschoten door de Tommies en 's middags zijn op dezelfde trein weer bommen gegooid. Hierbij is ook het huis van Drikus Berend getroffen. Een bom viel tussen het huis en de schuur.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto Er zijn in de omgeving van de Goorweg geen eenduidige sporen zichtbaar van de aldaar ingeslagen bommen.	Foto 3116 Sortie 16/1430			
Twello: 6105-412 Teuge: 6105-413a	06-10-44	's Morgens half negen, aanval van vier vliegtuigen met raketbommen en boordwapens op stilstaande trein tussen Penninkslaantje en Domineestraat te Twello. Een slachtoffer, namelijk een Duitse spoorwegbeambte. De trein werd niet geraakt. Het huis der Fam. Kok werd beschadigd. Verder veel glas- en pannenschade, vooral aan de Rijksstraatweg.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Verdacht	<p>Raketbeschietingen: Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.</p> <p>Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Crashlocatie Mustang (6105-100): Reeds eerder besproken</p>	Raketten: Deelgebied 1 Bommen: Deelgebied 6
	06-10-44	Er werden twee treinen gebombardeerd, één bij de spoorbrug te Deventer en één in Twello. Op Teuge waren bommen gevallen bij het voormalig station.	Tijink (2005)	Literatuur			

	06-10-44	BLOEM. Verder zijn er twee treinen gebombardeerd. Eén aan de spoorbrug te Deventer en één in Twello, die er 's avonds nog stonden.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	06-10-44	BLOEM. Op Teuge zijn bommen gevallen bij het voormalig station. Aan het Hoge Vonder zouden de ruiten kapot en de pannen van het dak zijn.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	06-10-44	12-12-91. Van Stichting Historisch Onderzoek Deventer aan de Gemeente Voorst. Volgens gegevens afkomstig uit Engelse archieven bestaat de mogelijkheid van de aanwezigheid van een zestal blindgangers, vliegtuigbommen van 500 lbs, in de onmiddellijke omgeving van de spoorbrug over de Grote Wetering te Teuge. Deze bommen zijn afgeworpen tijdens een aanval op de spoorbrug over de Grote Wetering, op 6 oktober 1944, omstreeks 14.50 uur. Het squadronboek van 197 sq RAF vermeld dat van de 14 bommen die worden afgeworpen, er slechts 8 tot ontploffing komen. Doel van de Typhoons die middag was coördinaat 846060. Op de kaart blijkt dat dit een punt aan de zuidkant van het vliegveld Teuge te zijn, doch het squadron meldt, dat zij een 'rail/road crossing' bombarderen. Op de kaart blijkt coördinaat 856060 de bewuste spoorbrug over de Grote Wetering te zijn. Een van de afgeworpen bommen wordt geclaimd als voltreffer, dit duidt erop dat de overige bommen hier in de onmiddellijke nabijheid moeten zijn gevallen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-412 Indicatief	06-10-44	Up: 0744 Down: 1328 8 Typhoons Loco and 20 trucks destroyed Z.8906. Locomotief met 20 wagons vernietigd	AIR37/715-718	National Archives te London			
846060 (is 856060): 6105-413a 860053: 6105-413b	06-10-44	Operational Record Book 197 sq. 06-10-44 (Basis: B.70 Deurne, België) 14.15-15.35 h. S40: F/L Kilpatrick led 2 aircraft of 'A' flight to bomb rail over road crossings between Deventer en Apeldoorn. Only 50% of the bombs went off which were dropped low level and one direct hit was claimed. Medium light flak was encountered. S41: There aircraft were led by F/L Kilpatrick to attack B A S between Deventer and Apeldoorn. 14 bombs were dropped at Z.846060 but only 8 bombs burst. 2 bombs were dropped at Z.860053, both of which were direct hits. Inaccurate light flak was encountered from the target area at 4000 to 7000 feet.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
8605: 6105-413b	06-10-44	Up: 1420 Down: 1835 ?? Typhoons 14x500 on bridge between Deventer-Apeldoorn. 8 near misses. Bridge at Z.8605 attacked with 2 x 500. 1 D/H scored. 14x500 op brug tussen Deventer-Apeldoorn. Brug ten westen van Twello aangevallen met 2x500pnd bommen. 1 voltreffer.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-10-44	Luchtfoto. De foto's zijn van goede kwaliteit en schaal. De foto's zijn om 14.45 h genomen. In het weiland direct ten noorden van het spoor tussen Penninkslaantje en Domineestraat te Twello zijn twee raketinslagen zichtbaar (6105-412, -493, foto 4025). Op foto 4050 is de crashlocatie van de Mustang (6105-100) zichtbaar in een boomgaard net ten zuiden van de Haverkampseweg, gelegen iets ten westen van de aldaar aanwezige boerderijen.	Foto 4025, 4050 Sortie R4/8	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Er zijn op het spoor van Teuge naar Twello diverse inslagkraters zichtbaar.	Foto 4005 Sortie 140/1202	Wag			
	06-10-44	AEAF. Gewapende verkenning. 458 Typhoons, 459 Spitfires en 48 Tempests opereerden in het gebied Dordrecht, Waal, Zuiderzee, Rotterdam, Amsterdam, Zwolle en Deventer. Locomotieven vernield 9, beschadigd 10, spoorwagens vernield 126, beschadigd 206, schepen vernield 5, beschadigd 31, vrachtwagens vernield 52, beschadigd 45, coasters beschadigd 4, sleepboten beschadigd 2, trawlers beschadigd 1, paardenwagens vernield 2, schip van 1800 ton beschadigd. Twee Typhoons, 1 Spitfire, 1 Tempest en 4 jagers keerden niet terug.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur			
	06-10-44	AEAF. Gewapende verkenning overdag. 120 Typhoons, 21 Spitfires en 21 Tempests patrouille gebied Arnhem, Kleef, Amersfoort, Deventer. Contact met 130 vijandelijke jagers, incl Me-262. 9 neergeschoten, 3 beschadigd. Acht eigen vliegtuigen niet teruggekeerd.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur			
3402.2-039	06-10-44	Up: 14:16 Down: 18:10 ???? Typhoons Barges at A.0097-Z.9407; 14 Diesel barges dest. And 6 dam at A.0917-A.0897. 53 R/P used. Raketaanval op diesel-schuiten tussen Zutphen en Deventer.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Deze melding in de Flight reports is de enige aanwijzing met betrekking tot deze aanval. Hierbij wordt een coördinaat gegeven met een straal van 1 kilometer (waarvan in de praktijk blijkt dat deze straal in sommige gevallen zelfs nog te onnauwkeurig is). In dit geval betreft de melding niet één coördinaat maar verschillende coördinaten die een groot gebied betreffen. Er zijn geen gegevens uit de literatuur, archieven, EOD-gegevens of luchtfoto's beschikbaar, waarmee de exacte locatie van deze aanval binnen de gemeente Voorst kan worden geverifieerd. Er is dus geen nauwkeurige informatie beschikbaar waarop een deel van het onderzoeksgebied	Onverdacht

						als verdacht kan worden aangemerkt. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	
6105-440 Indicatief	10-10-44	Up: 2120 Down: 0342 6 Mosquitos GORINCHEM-UTRECHT-APELDOORN. 45 R/P at 14 Flat Trucks staty at Z.8605. R.N.O. 10/11-10-44. 45 raketten afgeschoten op 14 platte wagons, geen resultaat zichtbaar.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Er zijn op het spoor van Teuge naar Twello diverse inslagkraters zichtbaar.	Foto 4005 Sortie 140/1202	Wag			
6105-441 Indicatief	11-10-44	Up: 1623 Down: 1741 6 Typhoons 48 R/P on 10+ MET entering wood E.8799, NRO 48 raketten afgeschoten op meer dan tien motorvoertuigen die het bos in reden ten noordoosten van Klarenbeek. Geen resultaten waargenomen.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
Markeringen luchtfoto interpretatie 19750968	29-11-44	Luchtfoto. Bij het spoor en Appense bos bij Klarenbeek zijn enkele raketinslagen zichtbaar.	Foto 3114 Sortie 16/1430	Wag			
	1975	Hoofdweg 3, Klarenbeek 1x gevechtslading (60 lbs) met bodembuis van 3.5" vliegtuig raket	EOD	EOD			
6105-709	06-05-75	Melding Twello 13 mei 1975. Op 6 mei 1975 heeft de EOD uit Culemborg een vliegtuigbom ter plaatse, te weten op het land van de heer E.J. Nieuwenhuis, Hoofdweg 3 te Klarenbeek, laten exploderen. Hierdoor is schade aangericht aan het land en het gewas.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
3402.2-107	13-10-44	Luftwaffe. Me-262 van 3/KG(J)51 neergeschoten en terechtgekomen bij Deventer, waarbij piloot gewond werd	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er op 13 oktober 1944 een Messerschmitt 262 brandend is neergestort op de Bolwerksheide. Op de bekeken luchtfoto is de crashlocatie zichtbaar. Mogelijk zijn er, naast de in de ondergrond gedrongen wrakresten, ook nog bijbehorende explosieven, zoals boordgeschutmunitie, aanwezig. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 7
	13-10-44	Om 12.15 uur kwam een Me 262A-2A met nummer 170064 van 3./KG 51 neer bij Wilp (Schoenmakershoeve) (gem. Voorst).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	13-10-44	Aantekening betreffende neergestort vliegtuig: Op 13 oktober 1944 (12.00 uur) stortte een Duits gevechtsvliegtuig neer op het bouwland Veenink Schoenmakershoeve (op de Mars). (gegevens van dhr. Kloosterboer uit zijn oorlogsdagboek)	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
	13-10-44	'Des middags tegen twaalf uur stortte een brandend vliegtuig neer op het land van Venink (schoenmakers-hoeve), het was een Duitse gevechtsvliegtuig.'	5-1, p19	OKV			
	13-10-44	Omstreeks 12.15 uur werd gemeld dat er een Duits toestel, na een luchtgevecht, brandend was neergestort in de Bolwerksweide. De piloot had het toestel met een parachute verlaten. Het vliegtuig was brandend terecht gekomen op een weiland nabij de Oude IJssel, ongeveer 150 meter van de Rijksweg, Deventer-Wilp. De resten van het toestel zijn totaal verbrand en door de Duitse militaire onder bewaking gesteld.	757-42	Gemeentearchief Deventer			
	13-10-44	Omstreeks 12.15 uur stortte een Duits vliegtuig brandend neer op de Bolwerksweide onder gemeente Deventer. Het toestel is terecht gekomen op een weiland nabij de Oude IJssel, ongeveer 150 meter van de Rijksweg Deventer-Wilp (gemeente Voorst). De resten van het vliegtuig waren totaal verbrand.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer			
	13-10-44	Om 12.15 uur is een Duitse jager brandend neergestort in land nabij de Schoenmakershoeve te Deventer nabij de grens met gemeente Voorst. Toestel totaal vernield.	216k-188	NIOD			
Markeringen luchtfoto interpretatie	02-11-44	Luchtfoto. Net ten zuiden van de Schoenmakershoeve, op de grens tussen twee bouwlanden, direct naast de Oude IJssel is er een witte verstoring in het veld zichtbaar. vermoedelijk betreft dit de crashlocatie van het Duitse toestel.	Foto 4046 Sortie 140/1184	Wag			
3402.2-108	13-10-44	Omstreeks 15.30 vond een luchtaanval plaats op een Duitse militaire colonne, welke de verkeersbrug over de IJssel richting Apeldoorn passeerde. De colonne werd door 4 vliegtuigen met boordwapens (machinegeweervuur en raketbommen) aangevallen. Twee raketbommen kwamen terecht in de wegberm nabij het overslagbedrijf aan het Pothoofd te Deventer, waar zij explodeerden. Voorts kwamen er 6 raketbommen terecht in een weiland nabij de verkeersbrug over de IJssel zonder schade te veroorzaken. Tevens liepen enkele woonhuizen aan de Twelloscheweg en De Worp schade op door machinegeweervuur. Van de colonne raakte enkele wagens beschadigd en werden er 2 in brand geschoten.	757-42	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht	Raketten: De raketten zijn alle te gemeente Deventer neergekomen. Dit is dus buiten het onderhavige onderzoeksgebied. Gezien de locatieomschrijvingen kan gesteld worden dat deze raketten te ver van het onderzoeksgebied zijn neergekomen om er op van invloed te zijn. Brisantbommen: De in het NIOD/Provinciaal Archief gemelde brisantbommen zullen evens de raketten betreffen aangezien er geen andere aanwijzingen dat er brisantbommen zijn afgeworpen. Machinegeweervuur: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte	Onverdacht

						projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen).	
	13-10-44	Omstreeks 15.30 uur heeft een luchtaanval plaatsgehad op een Duitse militaire autocolonne die de verkeersbrug over de IJssel passeerde. Vier vliegtuigen deden aanvallen met boordwapens (machinegeweervuur en raketbommen) Twee raketbommen vielen in de wegberm nabij het overslagbedrijf aan het Pothoofd te Deventer waar zij explodeerden. Voorts kwamen ongeveer 6 raketbommen neer in weiland nabij de verkeersbrug zonder schade te veroorzaken. Door machinegeweervuur schade aan panden aan de Twelloscheweg en aan de Worp.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer		Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een Duitse colonne getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
	13-10-44	Om 15.30 uur zijn 8 brisantbommen neergekomen in weiland in de omgeving van de verkeersbrug over de IJssel. Veel glasschade in de omgeving. Tevens is ter plaatse een Duitse autocolonne beschoten.	216k-188	NIOD			
	13-10-44	Ten gevolge van oorlogshandelingen (brisantbommen) nabij verkeersbrug over de IJssel te Deventer werd lichte schade aangericht. Er waren twee gewonden. (15.30 uur)	25.2-9245	Provinciaal archief Overijssel			
	13-10-44	124 wing, 182 sq. [...] At 15.05 hrs F/Lt Lowes led 7 P/Os and F/Os on an armed recce of the Harderwijk - Deventer - Arnhem area. Two cars were seen moving over a bridge near Deventer were attacked and were claimed as smokers. [...]	AIR27/1136/19	National Archives te London			
	13-10-44	182 sq. Typhoon. Up 15.05, Down 16.20. Two cars were moving over the bridge at Z.9308, were attacked being claimed as smokers. [...]	AIR27/1136/20	National Archives te London			
6105-415	18-10-44	Plaquette uit het voormalige hoofdgebouw van de Dumeco Slachterijen Twello, herinnert aan de bizarre afloop van het bombardement op 18 oktober 1944. Het bombardement had als doel de vernietiging van de spoorlijn tussen Apeldoorn en Deventer, bommen die niet het spoor maar wel de ernaast gelegen exportslachterij Zendijk in Twello verwoestend raakt. Op die 18 ^e oktober 1944 omstreeks 8.45 uur werd door zeven bommenwerpers een aanval uitgevoerd op de spoorlijn in het centrum van Twello. De aanval was gericht op de treinen die Duits munitiemateriaal, waaronder de V1 en V2 raketten, vervoerden. Deze raketten waren bestemd voor aanvallen op steden in het westen van ons land en op Engelse steden met als belangrijkste doel: Londen. De aanvallen op de spoorlijnen moesten verdere doorvoer verhinderen. Het spoor in Twello, als onderdeel van deze bombardementen werd niet getroffen, maar de fabrieksgebouwen van de NV J.A. Zendijk & Zonen en Twellose Exportslachterij kregen twee voltreffers te verduren. Er vielen vier dodelijke slachtoffers en enige gewonden. De schade aan de fabriek was groot evenals een groot deel van het centrum van Twello. De bommen kwamen zeer verspreid terecht maar voornamelijk de Stationsstraat, De Duistervoordseweg en de Klokkenkampsweg werden zwaar getroffen. De fabriek werd in 2004 afgebroken.	Westerhuis (2011), 66, 67	literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	18-10-44	's Morgens omstreeks 9.15 uur werd door zeven bommenwerpers een aanval uitgevoerd op de spoorlijn Deventer-Apeldoorn. Het spoor werd niet getroffen, maar de fabrieksgebouwen van de NV J.A. Zendijk & Zonen en Twellosche Exportslachterij kregen twee voltreffers te verduren. Er vielen vier dodelijke slachtoffers en enige gewonden. De schade was groot en betrof een groot deel van het centrum van Twello. Tegelijkertijd vond er een bominslag plaats aan de Rijksweg, waar een 19-jarig meisje om het leven kwam. Ook in de omgeving van de Rijksweg was grote schade.	Gemeente Voorst	Internet			
	18-10-44	'Omstreeks 08.45 uur op 18 oktober 1944 werd een zware aanval op de spoorlijn uitgevoerd door zeven bommenwerpers. De spoorbaan werd echter niet geraakt, doch de fabrieksgebouwen van de Fa. Zendijk, Twellosche exportslachterij (later Coveco/Dumeco), kreeg 2 voltreffers. Het bedrijf werd in de oorlogsjaren meerdere malen door bommen getroffen, maar de zwaarste dag was wel 18 oktober 1944. (...) Ook de omliggende gebouwen aan de Stationsstraat en de Duistervoortseweg werd veel schade toegebracht. Voornamelijk glas- en pannenschade. Maar niet alleen hier, eveneens aan de Klokkenkampsweg, de Dorpsstraat en langs de spoorbaan werd veel vernield. De bommen kwamen zeer verspreid terecht, zelf tot aan de blauwe schuur achter het Hunderen.'	28-3, p6	OKV			
	18-10-44	's Morgens om ongeveer 8 uur werden bommen afgeworpen op Twello o.a. kwamen voltreffers op de exportslachterij van Zendijk te Twello, 5 mensen kwamen om het leven.'	5-1, p19	OKV			
	18-10-44	'Het was 18 oktober. Er werd een aanval gedaan op het station van Twello, ook door duikbommenwerpers. De bommen kwamen overal in de buurt terecht, o.a. op de exportslachterij van Zendijk, waarbij vier werknemers het leven verloren.'	22-2, p22	OKV			
	18-10-44	's Morgens kwart voor negen, zware aanval op de spoorbaan door zeven bommenwerpers, in het centrum van Twello. De spoorbaan werd niet geraakt, doch de fabrieksgebouwen van de Fa. Zendijk, Twellosche exportslachterij, kregen twee voltreffers. Dit eiste vier slachtoffers	0107-25 BtB Bombarde-	Gemeentearchief Voorst OKV			

		[...]. Reddingspogingen in de door ammoniakgas gevulde fabrieksgebouwen ging zeer moeilijk. De arbeider Gerritsen van de Fa. Zendijk werd niet ernstig gewond. Zeer zware schade aan de fabriek van de Fa Zendijk. Glas- en pannenschade aan de Stationstraat en Duistervoordscheweg. Eveneens aan de Klokkenkampsweg, de Dorpsstraat en langs de spoorbaan. De bommen kwamen zeer verspreid terecht, zelfs tot aan de blauwe schuur achter Hunderen. Op het zelfde tijdstip vond een bominslag plaats aan de Rijksstraatweg, alwaar mejuffrouw G. Braakhekke dodelijk, werd getroffen. Ook hier werden huizen en de omgeving zwaar beschadigd, o.a. het huis van de mejuffrouw Tenkink, dames Te Velde, familie Franssen, huize Groot Bijvanck en het gebouwtje van de Vrijzinnig Hervormde Gemeente aan de Binnenweg.	menten				
	18-10-44	BLOEM. Einde van het werk aan de Todt waar vanaf de 3e oktober aan gewerkt is. Vandaag zijn in Twello vier bommen bij de Exportslachterij gevallen waarvan twee in de vleeswaren-fabriek en waarbij vier arbeiders zijn gedood: G. Witteveen (Twello), H. Kers (Teuge), D. Nieuwenhuis en W. Willems. Twee bommen zijn gevallen voor de villa, staande aan een binnenweg van station Twello naar het veilinggebouw. Deze gaven een trechter gaven van 4 en 6 meter doorsnee en 3 meter diep. Een eikenboom van 12 meter hoog was op een hoogte van 4 meter dwars door midden geslagen. In andere bomen zaten vele scherven. Van de villa overigens waren alle ruiten kapot en een ruïne van takken en zand. Geen doden. Verder moeten er aan de Rijksstraatweg daar ook nog enkele bommen gevallen zijn. Hier is nog een meisje van 18 jaar gedood. Van vele huizen zijn de pannen af en talrijke ruiten zijn gesprongen.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	18-10-44	Up: 0839 Down: 0950 ? Typhoons Rail at V. 2223. Abortive, weather. 14x500 scattered Z.8806. 1 Rail cut. Spoorweg doel bij V.223. Afgebroken door het weer. 14x 500 lbs bommen afgeworpen op Z.8806. op één plek werd de spoorlijn onderbroken.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Ter plaatse van de Binnenweg te Twello zit er een beschadiging of vlek op de foto. Langs het spoor en bij de Exportfabriek zijn diverse bominslagen te zien. Hoewel er langs de Rijksstraatweg enkele bommen zijn ingeslagen, zijn er op de weg zelf geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen te zien. Een deel van de Rijksstraatweg wordt wel bedekt door de schaduwen van de langs de weg aanwezige bomen. Dit geldt ook voor het gebied rond het spoor waar de aanwezige huizen en begroeiing ook voor schduwwerking zorgt.	Foto 3006 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Rond het spoor tussen Teuge en Twello zijn er op diverse plekken bomkraters waar te nemen.	Foto 4129 Sortie 16/1430	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar.	Foto 3082 Sortie 140/1325	Wag			
6105-416a	20-10-44	Op (vrijdag) 20 oktober 1944 werd station Twello vernield bij een bombardement van de spoorbaan Apeldoorn-Deventer. Op de foto is een totaal vernield station zichtbaar. Noot TA. Vermoedelijk moest dit 21 oktober zijn.	Goot- Van Eck (1995), 61	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	-	Bewoner van een huis op de Veldjes nabij de spoorlijn, ten westen van station Twello. Omgeving slachterijterrein en een voormalige kwekerij. Op een mooie zaterdagochtend in oktober 1944 werd de spoorlijn bestookt met bommen, zodat er geen ruit meer heel was in ons huis.	Goot- Van Eck (1995), 61	Literatuur			
	21-10-44	'Bij een aanval op 21 oktober waarbij 18 meter rails werd vernield en er weer drie voltreffers op de export (Coveco) terecht kwamen, waren er geen slachtoffers.'	1990 - Extra uitgave, p66	OKV			
	21-10-44	's Middags half twaalf, aanval met zware bommen op de spoorlijn. De lijn Deventer-Apeldoorn kreeg twee voltreffers. Achttien meter rails werden weggeslagen. Geen slachtoffers. Hoewel de exportslagerij opnieuw drie voltreffers kreeg. Gelukkig waren de arbeiders naar de begrafenis van hun collega's en was de fabriek vrijwel geheel verlaten. Zware schade ontstond aan de Stationsstraat, waar het huis van de Fam. Westerweel vrijwel geheel werd vernield en talrijke huizen zware schade opliepen. Ook op de Veldjes werd door twee bommen veel schade aangericht.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	21-10-44	BLOEM. Vandaag weer een bomaanval op Twello. Weer op de exportslachterij maar ook op verschillende plaatsen elders in het dorp vielen bommen.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	21-10-44	Op 21 oktober 1944 werd rond 14.15 uur het Noorderplein te Deventer gebombardeerd. Het doel was weer de spoorbrug, maar alhoewel er enkele bommen in de omgeving van de	Vos (1995)	Literatuur			

		brug vielen werd er aan de brug zelf weinig schade toegebracht. Ook werd er hevig geschoten.					
8806: 6105-416a 8705: 6105-416b	21-10-44	Omstreeks 14.15 uur. Drie vliegtuigen wierpen in één duikvlucht ongeveer 10 bommen af. Twee bommen kwamen op het Noorderplein (Ossenweerdstraat), de anderen in de IJssel of in een weiland aan de andere (west)kant van de rivier.	757-42	Gemeentearchief Deventer			
	21-10-44	Up: 1100 Down: 1455 8 Typhoons Rly. Z.8806.16 x 500.025. all bombs in T/A. Rly cut Z.8705. Possible A.L.G. Z.8708. 16x500pnd bommen op spoorweg, allen in doelgebied, rails vernietigd.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Ter plaatse van de Binnenweg te Twello zit er een beschadiging of vlek op de foto. Langs het spoor en bij de Exportfabriek zijn diverse bominslagen te zien. Hoewel er langs de Rijksweg enkele bommen zijn ingeslagen, zijn er op de weg zelf geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen te zien. In het gebied rond het spoor zorgen de aanwezige huizen en begroeiing ook voor schduwwerking.	Foto 3006 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Rond het spoor tussen Teuge en Twello zijn er op diverse plekken bokraters waar te nemen.	Foto 4129 Sortie 16/1430	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie 19971202	24-12-44	Luchtfoto. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar.	Foto 3082 Sortie 140/1325	Wag			
	1997	Veilingsstraat, Twello 1x bom v 500lbs MC, m/staartpistool no 30, n/gewapend	EOD	EOD			
Station: 6105-417a Withagen: 6105-417c Streiler: 6105-417d Indicatief Typhoon Holthuis: 6105-101	28-10-44	Zowel 's morgens als 's middags vonden er bomaanvallen plaats op het station van Twello. Ook in de Withagen en in de omgeving van de Streilerweg vielen verschillende bommen. In de omgeving van de Streilerweg moesten een paard en een bakkerswagen uitgegraven worden na een bominslag. Johannes Albertus van Til was broodbakker. Hij is in Deventer overleden. Het is niet duidelijk bij welk incident hij betrokken is geraakt. Het was op de dag van zijn overlijden zeer onrustig in de gemeente Voorst. Er vonden verschillende bomaanvallen op het station van Twello plaats. Ook viel er die dag een bom in de omgeving van de Streilerweg, waarbij een paard en een bakkerswagen moesten worden uitgegraven.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Station en spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Withagen en Streiler: Op de luchtfoto zijn er rond het kruispunt van de voormalige Veldstraat en de Withagenweg vier inslagkraters te zien, de gemelde vijfde krater is niet eenduidig terug te vinden. Ook zijn er bij de boerderij van Kelder en bij de Kneuterstraat (ten oosten van de Streilerstraat) nog kraters zichtbaar. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Typhoon: Uit de diverse bronnen blijkt dat er op 28 oktober 1944 een Typhoon in de tuin van Villa 't Holthuis is neergekomen waarbij de piloot om kwam. Gezien het feit dat dit toestel geraakt werd bij het aanvallen van station Twello is het mogelijk dat er nog afwerpmunitie aan boord was ten tijde van de crash. Aangezien de exacte crashlocatie niet kan worden bepaald aan de hand van luchtfoto's is er uitgegaan van de contouren van het terrein van de villa. Naast het neerstorten van de Typhoon werden er ter plaatse op 9 april 1945 nog splinterbommen afgeworpen (6105-403b). Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Station en spoor: Deelgebied 6 Withagen en Streiler: Deelgebied 12 Typhoon: Deelgebied 11 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 38
	28-10-44	HARDONK. Prachtige zonnige dag. Al vannacht grote formaties vliegtuigen overgekomen. Om half vijf weer en overdag tot de avond toe voortdurend door gevlieg. In de morgen is het station Twello beschadigd, de spoorlijn Deventer - Zutphen en de spoorbrug bij Deventer. Hier is alles rustig gebleven, geen geschiet, geen ongelukken.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	28-10-44	Bomaanvallen op station Twello en omgeving Posterenk (zaterdag 28 oktober 1944) Zowel 's morgens als 's middags vonden er bomaanvallen plaats op het station van Twello. Ook in de Withagen en in de omgeving van de Streilerweg vielen verschillende bommen. In de omgeving van de Streilerweg moesten een paard en een bakkerswagen uitgegraven worden na een bominslag.	posterensbelang	Internet			
	28-10-44	'De 28 ^e werd het station vernield door twee voltreffers. Hierbij werd een der vliegtuigen door afweergeschut, dat aan de Terwoldseweg stond, neergehaald.'	1990 - Extra uitgave, p66	OKV			

	28-10-44	's Morgens kwart over negen, aanval van acht jachtbommenwerpers op de spoorbaan en station. Twee voltreffers verwoestten het station. Geen persoonlijke ongelukken, doordat vrijwel alle mensen van de spoorlijn wegtrokken. Zware schade aan huizen op het Stationsplein en omgeving, onder andere huize Villa Nova [ten zuiden van het station, omgeving Veilingstraat], waar een beukenboom in de voortuin geraakt werd en omviel. Bovendien kwam in een der slaapkamers een plafond naar beneden waarbij de nog slapende eigenaar, de heer Hogeboezem, gewond raakte. Een houten loods van de Duitse Weermacht langs de spoorlijn werd verwoest. Een der aanvallende Engelse vliegtuigen werd door het afweergeschut, welke op de Boskamp aan de Terwoldscheweg stond, getroffen en stortte brandend neer op Het Holthuis [Noot TA. Er zijn er twee in Twello, gezien de omschrijving zal villa Het Holthuis aan de Burgemeester van der Feltzweg 1 worden bedoeld]. De piloot, de Canadees Laycock, kon zich niet meer redden. Men vond hem dood in de Holthuiserstraat. Ook hier ontstond veel schade door bommen.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	28-10-44	BLOEM. 's Morgens een bomaanval op het station Twello. Dit is nu al de derde maal dat Twello aangevallen wordt. De schuur tussen de export en het station is geraakt evenals het station zelf. Twee Engelse jagers zagen we duiken van hier af. De derde wilde duiken en kreeg een treffer. Een grote vlam, een zwarte rookwolk en pijlsnel sloeg de machine naar beneden. Slechts weinig brandend een streep van rook achterlatend. 's Middags probeerden zware bommenwerpers misschien weer een aanval. Echter ze werden door mitrailleurvuur en zeer zwaar afweergeschut (8 cm) bestookt. Bij Dirk te Maten in de Withagen zijn vijf bommen om en bij het huis gevallen. Verder had de Wolbosch verscheidene ruiten kapot. Eén bom viel bij Berend Kruising (Kelder) [boerderij aan de Kelderstraat, in de buurt van Wolbosch/Streilerweg] en één bij Daan Gerrits. Hier moest een bakkerswagen met paard uitgegraven worden vanwege het zand wat er opgespoten was door de bomtreffers. Paard, wagen en volk hier ongedeerd evenals in de andere gevallen.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
	28-10-44	8.30 uur. Tempest en Typhoon neergestort door afweer in de tuin van de villa Het Holthuis te Twello. Bemanning o.a. M.P. Laycock.	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	28-10-44	'1-motorige Typhoon van No. 439 Squadron bij 't Holthuis in Twello. 1 man gedood.'	19-2, p19	OKV			
	28-10-44	Brief van R.C. de Bruin, lid documentatiegroep 1940-1945, Kapitein-Waarnemer KLu bd. 27-12-79 Laycock kwam vlak bij het Holthuis neer.	BtB Bombarde- menten	OKV			
	28-10-44	Geallieerd vliegtuig boven Twello neergeschoten. Een van de omgekomen piloten lag in de tuin van de villa Holthuis aan de Holthuiserstraat.	Oorlogsdocu- mentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	28-10-44	Om 08.40 uur kwam een Typhoon IB met nummer MN870 neer bij Twello (Holthuiser- straat). 439 sq.	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	28-10-44	Op 28 oktober stortte Typhoon MN870 van 439 Westmount Sq neer in de tuin van het Holthuis in Twello. Het toestel was neergeschoten door luchtafweer in Twello.	BtB Vliegtuigen	OKV			
Spoor: 6105-417b Indicatief	28-10-44	Up: 0817 Down: 0918 7 Typhoons Rail E. of DEVENTER. 12 x 500 on Z.8706, possible cut. 1 a/c missing, hit by flak. 12x500 op spoorweg, rails mogelijk vernietigd. 1 vliegtuig vermist, geraakt door Flak.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Ter plaatse van de Binnenweg te Twello zit er een beschadiging of vlek op de foto. Langs het spoor en bij de Exportfabriek zijn diverse bominslagen te zien. Hoewel er langs de Rijksstraatweg enkele bommen zijn ingeslagen, zijn er op de weg zelf geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen te zien. In het gebied rond het spoor zorgen de aanwezige huizen en begroeiing ook voor schaduwwerking. Er zijn geen eenduidige sporen van het bij 't Hothuis neergekomen toestel zichtbaar.	Foto 3006 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Er lijken op het eerste gezicht geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar te zijn in de omgeving van de Streilerweg (6105-417d), echer in combinatie met foto 3190 van 23 december 1944 blijkt er ten oosten van de Streilerweg, bij de Kneuter- straat één inslag zichtbaar te zijn. Wel zijn er rond het spoor tussen Teuge en Twello diverse bominslagen te zien (6105-417a, -417b).	Foto 3114, 4129 Sortie 16/1430	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	23-12-44	Luchtfoto. Op de foto zijn er rond het kruispunt van de voormalige Veldstraat en de Withagenweg vier inslagkraters te zien (6105-417c), er mist dus één duidelijke inslagkrater in vergelijking met de melding. Een stukje naar het noordoosten, bij de Kneuterstraat (ten oosten van de Streilerstraat) is ook nog een inslagkrater te zien (6105-417d). Deze krater is (incombinatie met deze foto van 23 december) ook op te maken op de foto van 29 november. Bij boerderij de Kelder lijkt er een krater in de weg te zitten (6105-417d).	Foto 3190 Sortie 16/1499	ACIU			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar. Ook zijn er twee kraters bij het spoor naast 't Holthuis te zien. Gezien de locatie zijn dit vermoedelijk bomkraters en niet te relateren aan het aldaar in de omgeving gecrashte toestel (6105-101). Foto 4088 dekt het gebied van de Streilerweg net niet, wel het gebied ten oosten ervan. Er zijn geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar (6105-417d).	Foto 3082, 4088 Sortie 140/1325	Wag			
6105-020 Indicatief	Okt 1944	In de Hietweide (toen nog een zandweg) vlogen de kogels me om de oren, welke over en langs een kogelvanger van een Duitse schietbaan gingen. Zo'n schietbaan was om te oefenen voor de soldaten. Waarschijnlijk schoten de Duitsers er voor de grap (Spielerei) langs heen.	Goot- Van Eck (1995), 61	Literatuur	Verdacht	De locatie van de schietbaan bevindt zich binnen het verdachte deelgebied 1. Eventueel achtergebleven munitie wordt gedekt door dit gebied.	Deelgebied 1

3402.2-171	Okt 1944	Een kogel van een vliegtuigmitrailleur in de Bessenstraat en de huizen op de hoek en voor aan de Worp zijn doorzeefd van kogels.	Struppert (1945), 28	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat huizen (gelegen in de buurt van het spoor) getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Onverdacht
6105-494 Indicatief	01-11-44	's Avonds voerden Amerikaanse jachtvliegtuigen aanvallen uit op een aantal lege spoorwagons die langs het Molenveld gerangeerd waren. Eerst werd een zware bom geworpen, daarna werden lichtkogels uitgeworpen en met boordwapens gevuld. De wagons werden slechts licht beschadigd, maar verschillende huizen aan de Molenstraat hadden veel schade. Een vader en zoon stonden naar het schouwspel te kijken en raakten gewond. De zoon overleed een paar dagen later in het ziekenhuis in Deventer. Hendrikus Johannes Heuvel was koperslager en monteur en woonde aan de Molenstraat in Twello. Op de avond van 1 november 1944 stond hij met zijn vader te kijken naar Amerikaanse jachtvliegtuigen, die met lichtkogels en boordwapens een aanval uitvoerden op een aantal leegstaande wagons aan het toenmalige Molenveld. Ze werden beide geraakt en gewond naar het ziekenhuis in Deventer vervoerd. Vader Hendrikus Johannes Heuvel sr. overleefde het ongeval.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Aanval met mitrailleur: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Deelgebied 6
	01-11-44	Om 19.30 uur viel een viertal bommen op Twello, twee op Welbergen [Oude Rijksstraatweg 65], één op het bos van Overmeen en één op het Molenveld (voetbalveld)	Tijink (2005)	Literatuur			
	01-11-44	's Avonds kwart voor acht, aanval van twee Amerikaanse jagers op een aantal lege spoorwagons staande langs het Molenveld. Bij heldere maneschijn werd eerst één zware bom geworpen. Vervolgens werden lichtkogels neergelaten en met boordwapens vier maal een zwaar salvo afgegeven. De wagons werden licht beschadigd, maar de huizen in de Molenstraat doorzeefd met projectielen van zwaar kaliber. Van de Fam. Heuvel werden de vader en de zoon door ontploffing van projectielen getroffen. [...]	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	01-11-44	BLOEM. 's Avonds om half acht is weer een viertal bommen in Twello gevallen. Twee stuks op Welbergen, één op het bos van Overmeen en één op het Molenveld (voetbalveld). Aan de Molenstraat stond een man met zijn zoon buiten te kijken omdat een vliegtuig lichtkogels had uitgeworpen. Deze ontdekte toen een stilstaande trein die nabij het Molenveld stond en zette hierop een aanval met mitrailleur in. Daarbij is de vader geraakt in de hand en de zoon in de buik. De zoon, Hendrik Heuvel is twee dagen later gestorven. Verder veel glasschade. 's Nachts een paar keer mitrailleurvuur van aanvallende vliegtuigen op treinen. De treinen die er nu lopen zijn grotendeels bemand met Duits personeel. De goederen die ze vervoeren zijn in hoofdzaak hier in ons land weggehaald. Goederen van allerlei aard wat maar nagellos is wordt meegenomen over de grens.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. Langs het spoor en bij de Exportfabriek zijn diverse bominslagen te zien. In het gebied rond het spoor zorgen de aanwezige huizen en begroeiing voor schduwwerking.	Foto 3006 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	02-11-44	Luchtfoto. De foto is van goede schaal en kwaliteit. Net ten zuiden van de Schoenmakershoeve, op de grens tussen twee bouwlanden, direct naast de Oude IJssel is er een witte verstoring in het veld zichtbaar. vermoedelijk betreft dit de crashlocatie van het Duitse	Foto 4046 Sortie 140/1184	Wag	Verdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er op 13 oktober 1944 een Messerschmitt 262 brandend is neergestort op de Bolwerksheide. Op de bekeken luchtfoto is de crashlocatie zichtbaar. Mogelijk zijn er,	Deelgebied 7

		toestel (3402.2-107).				naast de in de ondergrond gedrongen wrakresten, ook nog bijbehorende explosieven, zoals boordgeschutmunitie, aanwezig. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
Markeringen luchtfoto interactie	02-11-44	Luchtfoto. De foto is van prima kwaliteit en schaal en dekt het gebied van de spoorbrug over de Oude IJssel bij Zutphen en het gebied ten oosten daarvan. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de gemelde bommen.	Foto 3022 Sortie 140/1186	Wag	Onverdacht	Er zijn geen (aanvullende) sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Onverdacht
6105-442	5/6-11-44	Up: 0055 Down: 0653 24 Mosquito's Z.8405. Long train, strikes seen all along. 5/6-11-44. Lange trein, inslagen over gehele lengte gezien.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
09.30: 6105-418 Typhoon: 6105-102	06-11-44	's Morgens half tien, aanval door vier Amerikaanse toestellen op de spoorlijn, maar nu buiten het centrum van Twello, namelijk bij Hurenkamp op het Hartelaar. De lijn werd door drie voltreffers vernield, slechts één paard werd gedood. 's Morgens half elf werd, bij een poging om opnieuw de spoorlijn aan te vallen, een Amerikaanse jachtbommenwerper door afweergeschut neergehaald. Het brandende toestel kwam terecht achter Groothedde in de Basseltlaan. Er kwamen geen persoonlijke ongelukken voor. De piloot sprong er uit en kwam aan zijn parachute op de Rijkstraatweg terecht, alwaar hij gevangen werd genomen.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Typhoon: Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het toestel op enkele tientallen meters achter het huis Basseltlaan 5 is neergekomen. Op de luchtfoto is ter plaatse een verstoring zichtbaar. Hoewel er gemeld werd dat het toestel een aanval had uitgevoerd op een trein bij Deventer is het niet zeker of het toestel daarbij de volledige bommenlast had afgeworpen. Mogelijk bevonden zich nog bommen aan boord. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 35 (1 en 19).	Bommen: Deelgebied 6 Typhoon: Deelgebied 13 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
	06-11-44	Toestel neergestort door afweervuur nabij Basseltlaan Twello.	0107-3	Gemeentearchief Voorst		Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	
	06-11-44	Om 11.10 uur kwam een Typhoon IB met nummer MN345 van 439 Sqdn neer bij Twello (Basseltlaan).	Verliesregister NIMH	Literatuur			
	06-11-44	Het wasgoed van mevrouw Groothedde was ondertussen zover, dat het door de wringer was gedraaid en ze had het netjes uitgelegd op de bleek, een meter of tien van het huis (aan de Basseltlaan) verwijderd. Ze was goed en wel weer binnen, toen een angstaanjagend geluid en een hevige knal haar weer naar buiten deden rennen. Daar was alles rook en vuur. Vijf meter van haar wasgoed verwijderd was een vliegtuig te pletter geslagen. Het was een Typhoon van het 439 sq met als piloot F/O Brown. Hij had samen met een aantal Typhoons een aanval uitgevoerd op treinen in de omgeving van Deventer. Waarschijnlijk was het vliegtuig te laag gedoken en getroffen door zijn eigen bomscherven. De piloot had het toestel verlaten en landde met zijn parachute op de Rijkstraatweg net op de afslag naar Terwolde.	22-2, p22	OKV			
	06-11-44	'Vanuit Teuge ging het richting Twello en via de Basseltlaan, waar vlakbij de Rijkstraatweg bij huisnummer 5 op 6 november 1944 een Hawker Typhoon neerstortte, werd koers gezet richting Teuge, via de Rijkstraatweg.' [Basseltlaan 5]	28-2, p9	OKV			
	06-11-44	Typhoon, 439 sq, crashte te Twello, Basseltlaan, achter de villa van Notaris Krol. Foto van	BtB Vliegtuigen,	OKV			

6105-418		het staartwiel van de Typhoon, welke neerstortte in de tuin van de familie Groothedde. Dit wiel werd verstopt en na de oorlog gebruikt als kruiwagenwiel gebruikt.	Bombardementen				
	06-11-44	Up: 0822 Down: 0925 8 Typhoons Rly Z.9107. 14 x 500. 3 direct hits between Z.845051-Z.861054. 14x500pnd bommen op spoorweg, 3 voltreffers.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-11-44	Luchtfoto. De foto's zijn van goede kwaliteit en schaal. De foto's werden om 10.40 h genomen. Er zijn op het spoor van Teuge naar Twello en bij de Exportfabriek zijn diverse inslagkraters zichtbaar. Foto 3006: Ter plaatse van de Binnenweg te Twello zit er een beschadiging of vlek op de foto. Hoewel er langs de Rijksstraatweg enkele bommen zijn ingeslagen, zijn er op de weg zelf geen eenduidige sporen van oorlogshandelingen te zien. In het gebied rond het spoor zorgen de aanwezige huizen en begroeiing ook voor schaduwwerking. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij 't Holthuis of bij de neergekomen toestel. Dit zou kunnen komen door het dekingsgebied van de foto of door de schaduwwerking op de foto. Achter Basseltlaan 5 is een witte vlek zichtbaar, deze locatie komt overeen met de omschrijving van de crashlocatie. Verder zijn er een tweetal kraters zichtbaar ten westen van de Terwoldseweg. Op foto 3006 zijn nog diverse sporen van het bombardement van 22 februari 1944 zichtbaar (6105-481). ook zijn er nog twee extra kraters bij de Wellinkhofweg te zien.	Foto 3006, 4005 Sortie 140/1202	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Er zijn rond het spoor tussen Teuge en Twello diverse bominslagen te zien.	Foto 4129 Sortie 16/1430	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar.	Foto 3082 Sortie 140/1325	Wag			
Rakborst: 6105-495 Hartelaar: 6105-496	08-11-44	BLOEM. 's Nachts een aanval van een jager op een trein die bij de 'Rakborst' [boerderij van B. Borgonje aan de Broekstraat, Verlengde Broekstraat 3] stil stond. Hij is tot vijf maal toe gedoken. Gaf met volle lading mitrailleurvuur en gooide toen nog een lichtkogel wat het hele terrein verlichtte. Overdag een aanval op een stilstaande trein op het 'Hartelaar' in Twello. Daar zijn een achttal bommen op geworpen. Daarbij werd een paard gedood en het huis van Hein Hurenkamp liep pannenschade op.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Aanval met mitrailleur: Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Rond het spoor tussen Teuge en Twello zijn er op diverse plekken bomkraters waar te nemen.	Foto 4129 Sortie 16/1430	Wag			
0900: 6105-419	11-11-44	Na een betrekkelijk rustige periode als gevolg van de weersomstandigheden begon om 9.00 uur 's morgens een aanval met vijf vliegtuigen in de richting van het dorp Voorst. Er was veel mitrailleurvuur en een persoon werd gedood aan de Noord Emperweg. Berendina Theodora van Zwam was een zestienjarige evacué uit Arnhem. Ze was van beroep confectienaaister. Haar verblijfsadres in de gemeente Voorst was Noord Emperweg 17, Voorst. Daar woonde de familie Wolters. Op 11 november 1944 om 9.00 uur vond een aanval met vijf vliegtuigen en veel mitrailleurvuur plaats in de richting Voorst.	Gemeente Voorst	Internet	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn	Onverdacht

		A.A. Bloem vermeldt deze aanval in zijn oorlogsdagboek. Hij maakt ook melding van een gedode man, die Wolters zou heten. Van dit slachtoffer is niets bekend. Waarschijnlijk is het slachtoffer de uit Arnhem geëvacueerde Berendina Theodora van Zwam.				door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
	11-11-44	BLOEM. Een paar dagen van zwaar bewolkte hemel met regen en wind gaf niet veel activiteiten in de lucht gaf. Hedenochtend om 9 uur begon een aanval met vijf vliegtuigen. Deze doken met veel mitrailleurvuur in de richting van Voorst waar naar later bleek een man (Wolters) gedood werd.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
1030: 6105-420 1400 molen: 6105-421a 1400 Wilp/Kruit: 6105-421b 1500: 6105-422	11-11-44	Drie gevallen op één dag. 's Morgens half elf, aanval van zeven Amerikaanse toestellen op spoorlijn en lege wagons staande aan het Molenveld. Zestien bommen [Noot TA. Raketten] werden afgeworpen. De trein werd niet geraakt en gelukkig vielen er ook geen slachtoffers. De materiele schade was echter weer aanzienlijk; o.a. werd getroffen de maalderij van de RK Boerenbond, die door twee voltreffers totaal werd vernield. Ook tal van huizen in de Molenstraat liepen ernstige schade op. 's Middags om twee uur opnieuw een aanval door vier toestellen in dezelfde omgeving. Nu vielen de bommen, die van zwaar kaliber waren, nog verder van hun doel en kwamen terecht op het Molenveld het Voorwaartsterrein bij de molen van Fakkert en in het Havekespaadje. Het mag een wonder heten, dat er nu nog geen slachtoffers vielen. De bommen kwamen overal tussen de huizen terecht De mensen in die buurt hadden trouwens voorzorgsmaatregelen genomen en vertoefde grotendeels in de kelder. Tot zelfs in de Wilpse Achterhoek nabij de Holthoeve kwamen drie bommen terecht. In de Molenstraat bleef vrijwel geen huis onbeschadigd. 's Middags 3 uur, nog een aanval door twee vliegtuigen en nu werd eindelijk de spoorbaan geraakt langs de Burgemeester v.d. Feltzweg tussen de Dernhorstlaan en de Dijk. Geen slachtoffers, wel glas- en pannenschade. Een onrustige dag werd hiermee afgesloten. Ongeveer 35 bommen werden geworpen voordat de spoorbaan beschadigd was.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Verdacht	Raketten: Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanval- len uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Hiervan zijn diverse na- oorlogse vondsten van bekend. Bommen molenveld/spoor 15.00 h: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Holthoeve: Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er enkele bommen nabij boerderij Holthoeve, aan de Grote Wetering zijn neergekomen. Op de luchtfoto zijn in deze omgeving drie kraters zichtbaar. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Raketten: Deelgebied 1 Bommen Molen- veld/spoor 5.00h: Deelgebied 6 Holthoeve: Deelgebied 14
	11-11-44	Om 11.00 uur deden vier vliegtuigen met raketbommen een aanval op de spoorlijn in Twello. Hierbij kreeg het pakhuis van de Algemene Boeren- en Tuinders Bond een voltreffer. 's Middags om 13.30 uur weer een aanval. Misschien weer de spoorlijn Deventer-Apeldoorn. Ook kwamen er bommen vlak bij de spoordijk in het water terecht.	Crebolder (1985), Tijink (2005)	Literatuur			
	11-11-44	BLOEM. Om 11 uur voormiddag een aanval van vier vliegtuigen. Deze deden met raket- bommen een aanval op de spoorlijn in Twello. Daar kreeg het pakhuis van de Algemene Boeren- en Tuinders Bond een voltreffer. Het werd verwoest en het personeel bevond zich in de schuilkelder.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
	11-11-44	BLOEM. Twee bommen gevallen bij Kruitbosch aan de Grote Wetering in Teuge. In het weiland, 50 meter van ons huis. Alleen glasschade.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
6105-420	11-11-44	Up: 1058 Down: 1510 8 Typhoons Attacked 18 trucks at Z.8806. 47 R/P fired. N.R.O. 18 wagons/vrachtwagens aangevallen, 47 raketten afgevuurd, geen resultaat zichtbaar.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-11-44	Luchtfoto. Waar de Holthoevensestraat, bij Teuge, de Grote Wetering oversteekt zijn twee bomkraters zichtbaar. Een stuk naar het zuiden, tussen de Holthoevensestraat en de Oolmansweg is nog een bomkrater te zien (6105-421b).	Foto 4017 Sortie 16/1405	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Rond de spoorbaan, langs de Burgemeester v.d. Feltzweg tussen de Dernhorst- laan en de Dijk, zijn net enkele bominslagen waar te nemen (6105-422, foto 4126). Door de kwaliteit van de foto zijn deze echter niet heel duidelijk. Rond het spoor tussen Teuge en Twello zijn er op diverse plekken bomkraters waar te nemen. Ook zijn er nog net enkele inslagen te zien ter plaatse van het Molenveld te Twello (6105-420, -421a, -421c, foto 4129)	Foto 4126, 4129 Sortie 16/1430	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar. Ook op het Molenveld te Twello zijn er kraters waar te nemen.	Foto 3082 Sortie 140/1325	Wag			
Hoven/ Bloem:	11-11-44	Omstreeks 11.15 uur had een luchtaanval plaats op het stadsdeel De Worp, waarbij bommen werden afgeworpen. De aanval werd uitgevoerd door 2 jachtbommenwerpers,	757-42	Gemeentearchief Deventer	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van	Deelgebied 6

0153-004 1515: GEEN		waarbij 2 brisantbommen werden afgeworpen. Worp 40 en 42 en Bloemstraat 24k werden getroffen door bommen. De bom aan de Bloemstraat 24k viel dwars door het huis zonder te ontploffen.				1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
	11-11-44	Omstreeks 11.15 uur vond een luchtaanval plaats op de Worp. Twee jachtbommenwerpers wierpen in duikvlucht twee bommen af. Een der bommen explodeerde achter Worp 40-42 in de tuin. De andere bom sloeg door de balkondeuren van Bloemstraat 24k maar ontplofte niet.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer			
	11-11-44	Huis vernield bij de Worp.	Museum (1995), 71	Literatuur			
	11-11-44	Om 11.24 uur zijn 3 brisantbommen afgeworpen en geëxplodeerd op de Gedempte Gracht nabij het station. Perceel Gedempte Gracht 4 is totaal vernietigd. Tevens werd in de Hoven- en in de Bloemstraat eveneens een onbekend aantal brisantbommen afgeworpen. Om 15.15 uur is een onbekend aantal brisantbommen afgeworpen en geëxplodeerd in Osseneerd [slecht leesbaar]. Geen schade. Politie officier in Zwolle is in kennis gesteld.	216k-186	NIOD			
	11-11-44	Ten gevolge van oorlogshandelingen (brisantbommen) nabij Gedempte gracht en Handelskade de Hoven- en de Bloemstraat in Deventer werd aanzienlijke schade aangericht. Er waren 2 doden en 3 gewonden. (11.24 en 15.15 uur)	25.2-9245	Provinciaalarchief Overijssel			
	-	De brisantbom bij de Bloemstraat 24k werd geruimd. Geen ruimingsdatum gegeven.	GIS Luchtaanvallen/ Blindgangers	Gemeente Deventer			
	11-11-44	Up: 09:25 Down: 14:50 3 Spitfires? Rail bridge A.505720. 3 x 500 and 6 x 250. Target obscured so bombed bridge Z.9207. All in T/A. No claims. 1e doel (spoorbrug) niet zichtbaar, dus verkeersbrug net ten oosten aangevallen met 3x500pnd en 6x250pnd bommen, alle bommen in doelgebied, geen claims.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-02-45	Luchtfoto. Rond het spoor naar de spoorbrug zijn vele bominslagen zichtbaar. Ook zijn er enkele kraters in de Steenenkamer en bij de Verkeersbrug te zien.	Foto 3039 Sortie 16/1672	Dev			
6105-497 Indicatief	12-11-44	HARDONK. Bijna geen vliegtuigen, weinig schieten te horen. Zaterdagmiddag tegen 5 uur was blokhuis 42, de voormalige halte Kootwijk, door bommen grotendeels vernield. Ook de lijn was iets beschadigd, evenals de lijn Twello - Deventer. Deze was echter flink vernield.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Er zijn rond de spoorbaan, langs de Burgemeester v.d. Feltzweg tussen de Dernhorstlaan en de Dijk, net enkele bominslagen waar te nemen. Ook naast De Hoven zijn net enkele kraters op te maken. Door de kwaliteit van de foto zijn deze echter niet heel duidelijk.	Foto 4126 Sortie 16/1430	Wag			
6105-443b	18-11-44	Aanval met boordwapens door vier Engelse vliegtuigen op een Duitse goederentrein, even voorbij het Hartelaar, op de grens van Teuge en Twello. De locomotief werd vernield en drie personen werden gewond: een Hollander en twee Duitse spoorwegbeambten. [...]	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-443a	18-11-44	Up: 1355 Down: 1715	AIR37/715-718	National Archives			

		11 Spitfires E. and S.E. of ARNHEM. 1 Loco destroyed Z.8500. Locomotief vernietigd ten noorden van Klarenbeek		te London			
GEEN	21-11-44	VAN HOUTUM. Tot driemaal toe zien we 's morgens een alleen vliegende bommenwerper. Eén vliegt zeer laag en het blijkt later bij Uddel te zijn neergestort. Bij Klarenbeek valt een Amerikaanse jager neer. Noot TA. Komt niet in het Verliesregister NIMH voor.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen dat deze binnen of bij gemeente Voorst is neergekomen.	Onverdacht
6105-444	25-11-44	Up: 1215 Down: 1350 8 Typhoons EMMERICH, ARNHEM-UTRECHT line. Target not located. 12 x 500 on rly Z.8304 N.R.O. Lijn Emmerich-Arnhem-Utrecht. Doelwit niet gelokaliseerd. Twaalf 500 lbs bommen op spoor ten oosten van Apeldoorn afgeworpen.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-11-44	Luchtfoto. Deze foto dekt maar voor een klein deel het spoor bij Teuge. Er zijn zijn enkele bomkraters zichtbaar.	Foto 4017 Sortie 16/1405	Wag			
0152-230	26-11-44	2nd Tactical Air Force. 65 Bommenwerpers, 48 Mitchells en 17 Bostons werden uitgestuurd voor aanvallen op Spoorbruggen bij Deventer en Zwolle en Gestapo hoofdkwartier in Amsterdam. Mitchell van 226 squadron kreeg voltrefter van afweervuur, brak doormidden en stortte neer. Pilot, Twining en drie anderen kwamen om.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	26-11-44	12 Mitchells bombarderen tussen 15.04 en 15.10 uur de IJsselbrug bij Deventer. Ze werpen van 3.000 tot 3.450 meter hoogte hun 24 bommen van 1.000 lbs af.	Huurman (2001)	Literatuur			
	26-11-44	Bombardement door Mitchells waarbij de bommen werden gelost met als doel de verkeersbrug in plaats van de spoorbrug. Er werden 20x 1000 lbs en 5x 500lb afgeworpen. De hele omgeving van de verkeersbrug kreeg bommen. De Raambuurt werd getroffen en de volgende straten: Sluisstraat, Ankerssmiltlaan, Bergsingel, Twijgstraat, Mr de Boerlaan. Verder waren er inslagen aan de oprit van de brug bij het toenmalige Emmaplein. Ook waren er inslagen nabij het vaste deel van de Schipbrug aan de Worpzijde	Vos (1985), 99	Literatuur			
	26-11-44	Glasschade na bombardement van 26 november 1944 aan gebouwen aan de volgende straten: Welle, Worp Bolwerksweg. Er kwamen 3 bommen terecht aan de linker IJssel oever op het vaste gedeelte van de Schipbrug.	757-42	Gemeentearchief Deventer			
	26-11-44	Er werden te Deventer bommen geworpen in de omgeving van beide IJssel bruggen. Alleen de schipbrug (die lag tussen de spoor- en de verkeersbrug) werd zwaar beschadigd.	575-509	NIMH			
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Het deel van de foto welke het gebied bij Deventer en de bruggen dekt betreft de rand. De foto is hier zeer onscherp en details zijn slecht waar te nemen. Er zijn alleen enkele bomkraters zichtbaar langs het spoor bij De Hoven.	Foto 4126 Sortie 16/1430	Wag			
5831-004 Indicatief	26-11-44	Om 16.06 uur zijn 2 brisantbommen afgeworpen en geëxplodeerd op spoorlijn Zutphen-Apeldoorn, onder Zutphen, nabij de grens van de gemeente. Spoorlijn zwaar beschadigd. Verder geen schade.	216k-188	NIOD	Onverdacht	Deze bommen zijn te ver van het onderzoeksgebied (i.e. In gemeente Zutphen) neergekomen om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	26-11-44	Up: 1303 Down: 1655 11 Spitfires Rail interdiction. 8 x 500. 1 hit at E.9296. Aanval op het spoor ten zuiden van Voorst met 8 500-ponders, 1 treffer	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-11-44	Luchtfoto. De foto is van prima schaal en redelijke kwaliteit. Waar de Holthoevensstraat, bij Teuge, de Groete Wetering oversteekt zijn twee bomkraters zichtbaar. Een stuk naar het zuiden, tussen de Holthoevensstraat en de Oolmansweg is nog een bomkrater te zien (6105-421b). Deze foto dekt maar voor een klein deel het spoor bij Teuge. Er zijn enkele bomkraters zichtbaar (6105-444).	Foto 4017 Sortie 16/1405	Wag	Verdacht	Holthoeve: Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er enkele bommen nabij boerderij Holthoeve, aan de Grote Wetering zijn neergekomen. Op de luchtfoto zijn in deze omgeving drie kraters zichtbaar. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar	Holthoeve: Deelgebied 14 Spoor: Deelgebied 6

						van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.	
6105-497	28-11-44	Op 28 november 1944 ging de boerderij van A. Mulder sr. met de naam Luttikus Oldhuus aan de Polveensweg 12 te Klarenbeek in vlammen op. Vermoedelijk door een projectiel van een vliegtuig dat op het dak terecht kwam. Door de ongunstige windrichting zijn het huis, een deel van de veestapel en zaadbergen verloren gegaan.	Franken (1998), 70	Literatuur	Onverdacht	<p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Er zijn geen andere bronnen die het afwerpen van, bijvoorbeeld, brandbommen bevestigen op deze datum. Vermoedelijk betreft het een projectiel van een boordwapen.</p> <p>Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een woning getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.</p>	Onverdacht
	28-11-44	<u>Getuigenverslag D. Huigen over 1944</u> Op 28 november 1944 ging de boerderij van A. Mulder aan de Polveensweg in vlammen op. Vermoedelijk een projectiel in het dak of meerderen, want later zijn er nog een aantal gevonden.	Elfrink (1989), 70	Literatuur			
6105-445	29-11-44	Up: 1220 Down: 1640 22 Spitfires 21 x 500 used. 6 hits and 1 N/M to line E.840940, 2 hits Z.840010. 21 x 500-ponders gebruikt voor aanvallen op het spoor. Twee treffers ten oosten van Apeldoorn.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	<p>Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p>	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Rond het spoor bij Apeldoorn-Klarenbeek en Twello zijn er diverse bom- en raketinslagen zichtbaar.	Foto 3027 Sortie 4/1982	Wag			
0152-231	29-11-44	5 Mitchells doen een aanval met brisantbommen op de wegbrug bij Deventer	Huurman (2001), 515	Literatuur	Verdacht	<p>Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p>	Deelgebied 6
	29-11-44	Weer een bombardementspoging. Door hevig Duits afweergeschut kwamen bommen wederom verkeerd terecht. Dit keer kwamen 20x 1000lb terecht '... in de ondergelopen uiterwaarden zuidelijk van de verkeersbrug.' Een tweede box kon zijn bommen niet kwijt en de bommen van de derde box, 32 stuks van 500 lbs, vielen ten zuiden van de spoorbrug in de IJssel. Daarna een volgende golf die bommen afwierp welke neerkwamen rond het ZW deel van de spoorbrug. Enkele bommen misten en kwamen neer te Achter de Hoven,	Vos (1985), 100	Literatuur			

		Bessenstraat en de Kortestraat.				
	29-11-44	2nd Tactical Air Force. Bommenwerpers. Spoorbrug bij Deventer. 24 Bostons, 17 Mitchells uitgestuurd. 14.50 werd door 23 Bostons en drie Mitchells aanval uitgevoerd met 25 ton brisant, afgeworpen. Inslagen aan beide einden van de brug. 5 Mitchells deden aanval op verkeersbrug Deventer met 9 ton brisant. Geen resultaten waargenomen. Volgend begeleidend 320 squadron vielen bommen, door 6 Mitchells afgeworpen op spoorwegbrug, ten zuiden van brug in rivier.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur		
	29-11-44	Op 29 november 1944 bombardeerden 3 Mitchells en 23 Bostons de IJsselspoorbrug bij Deventer. Rond 14.50 uur wierpen 12 Mitchells 25 bommen af. Vijf Mitchells deden een aanval op de wegbrug. Er waren 20 bommen van 1000 lbs in de ondergelopen uiterwaarden van de IJssel terecht gekomen, deze explodeerden. Ook werden er 32 bommen van 500 lbs afgeworpen welke ten zuiden van de spoorbrug in de IJssel vielen. Een volgende lading bommen, 48 vijfhonderdponders, vielen op en rond het zuidwestelijk deel van de spoorbrug. Hierbij werd de rails geraakt. In De Hoven werd de Bessenstraat en de Kortestraat geraakt.	Vos en Hilbrink (1995), Railmaps Pro-Rail	Literatuur		
	29-11-44	Om 14.50 uur vallen 23 Bostons en 3 Mitchells de spoorbrug over de IJssel bij Deventer aan en werpen 25 ton brisant. Inslagen aan beide einden van de brug	Huurman (2001), 515	Literatuur		
Ste-de/Stads-land: GEEN	29-11-44	Omstreeks 15.00 uur vielen en explodeerden bommen op landerijen gelegen aan de linker IJsseloever (het Stedeland), terwijl een ander gedeelte van de bommen terecht kwam op het bebouwde gedeelte van het stadsdeel De Worp. De percelen Achter de Hoven 7, 9 en 11 waren geheel verwoest, evenals de Kortestraat 1, 1a en 1b. Verder veel glasschade. De percelen waren gelegen in de nabijheid van de spoorbrug.	757-42	Gemeentearchief Deventer		
	29-11-44	Omstreeks 15.00 uur wierpen vliegtuigen bommen af waarvan een gedeelte viel en explodeerde op landerijen gelegen aan de linker IJsseloever (het Stadsland) terwijl een ander deel viel en explodeerde in het bebouwde gedeelte van De Worp. Achter de Hoven 7 en 9 geheel verwoest, evenals Kortestraat 1.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer		
	29-11-44	Om 14.57 uur hebben 18 2-motorige bommenwerpers een onbekend aantal brisantbommen afgeworpen op de spoorbrug over de IJssel. Spoorbrug beschadigd. Percelen Achter de Hoven 5 tot 11 en Kortestraat 1 vernield. Andere percelen beschadigd. Er liggen 2 blindgangers, n.l. 1 op de hoek Achter de Hoven-Bessenstraat en 1 in bouwland ten Z [niet leesbaar] van de spoorbrug langs de Terwoldseweg. Ligging ongevaarlijk.	216k-188	NIOD		
	29-11-44	Mitchells en Bostons bombardeerden o.a. de spoorbrug bij Deventer. Brug werd niet geraakt.	2.13.71 - 368, - 577	Nationaal Archief Den Haag		
	29-11-44	Ten gevolge van oorlogshandelingen (brisantbommen) nabij Achter de Hoven, Kortestraat en Bessenstraat werd aanzienlijke schade aangericht. (14.57 uur)	25.2-9245	Provinciaal archief Overijssel		
	29-11-44	Bij de aanvallen op de spoorbrug werden door 137 Wing 500 en 1000 lbs MC bommen afgeworpen die ontstekers hadden met een tijdsvertrager 'TD 0.025 sec'.	Flight Reports	Gemeente Deventer (originele bron: National Archives te Londen)		
	29-11-44	Up: 13:35 Down: 16:40 17 Mitchells en 24 Bostons Detailed to attack Rail bridge at DEVENTER. 23 Bostons and 3 Mitchells dropped 116 x 500 bombs on primary from 12/15000 ft at 1454 hours. Bursts were seen across both ends of the bridge and there were a number of under and overshots. 5 Mitchells unable to bomb the primary due to InterCom failure, dropped 20 x 1000 on DEVENTER Road bridge from 11000 feet at 1449 with unobserved results. 1 Boston and 3 Mitchells abortive due tech. 6 Mitchells unable to pinpoint target in time for attack, brought bombs back. 15 a/c received flak damage and 1 Air Gunner was killed. Bombardement op brug over de IJssel in Deventer. 23 Bostons en 3 Mitchells wierpen 116x500 ponders af op hoofddoel. Inslagen zichtbaar aan beide zijden van de brug en er waren verschillende inslagen te kort of te ver vielen. 5 Mitchells konden hun bommen niet afwerpen op het hoofddoel door InterCom problemen. Deze wierpen 20x1000 ponders af op de verkeersweg te Deventer. resultaten werden niet waargenomen. 1 Boston en 3 Mitchells keerder voortijdig terug door technische problemen. 6 Mitchells konden doel niet op tijd lokaliseren voor de aanval, zij namen hun bommen mee terug. 15 toestellen kregen flak schade en 1 bemanningslid kwam te overlijden.	AIR37/715-718	National Archives te London		
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. Het deel van de foto welke het gebied bij Deventer en de bruggen dekt betreft de rand. De foto is hier zeer onscherp en details zijn slecht waar te nemen. Er zijn alleen enkele bomkraters zichtbaar langs het spoor bij De Hoven.	Foto 4126 Sortie 16/1430	Wag		
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. De foto is van goede kwaliteit en schaal. Ten noorden van de Weg over het Hontsveld 12 is één grote krater zichtbaar. Dit betreft vermoedelijk de in juni 1943 neergekomen Stirling (6105-107). Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de onder markeringsnummer 6105-491 gemelde bommen.	Foto 4148 Sortie 4/1344	ACIU	Onverdacht	Het toestel is te ver van het onderzoeksgebied neergekomen om er op van invloed te zijn. Verder zijn er geen (aanvullende) sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.
Markeringen luchtfoto interpretatie	29-11-44	Luchtfoto. De foto's zijn van aardige schaal en matige kwaliteit. Bij het spoor en Appense bos bij Klarenbeek zijn enkele raketinslagen zichtbaar (6105-441). Er zijn geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar in de omgeving van de Streilerweg (6105-417d) en bij de de Goorweg (6105-439). Op foto 3116 is in de omgeving van De Kar wel een bominslag te zien. Op foto 4126 zijn er rond de spoorbaan, langs de Burgemeester v.d. Feltzweg tussen de Dernhorstlaan en de Dijk, net enkele bominslagen waar te nemen. Ook naast De Hoven zijn	Foto 3114, 3116, 4126, 4129 Sortie 16/1430	Wag	Verdacht	Raketten: Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.

		net enkele kraters op te maken. Door de kwaliteit van de foto zijn deze echter niet heel duidelijk. Foto 4129 laat rond het spoor tussen Teuge en Twello op diverse plekken bomkraters zien. Ook zijn er ter plaatse van het Molenveld te Twello enkele inslagen op te maken.					Bommen spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zending/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
6105-089 Indicatief	02-12-44	V1 neergekomen te buurtschap Klein Amsterdam.	Vergeltungswaffen	Internet	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van deze V1. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht	
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-12-44	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen van de gemelde V1 zichtbaar in de omgeving van Klein Amsterdam.	Foto 3061 Sortie 140/1353	Wag				
6105-498	02-12-44	Het postkantoor van Wilp aan de Molenallee kreeg 's avonds om 22.30 uur een voltreffer te verduren. De gevolgen waren desastreus: de postkantoorhouder, zijn vrouw en hun drie kinderen werden dodelijk getroffen, terwijl zij lagen te slapen. Het pand werd totaal verwoest.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat er enkele bommen zijn neergekomen te Wilp. Op de luchtfoto's is er, naast het vernielde postkantoor, maar één duidelijke krater zichtbaar. mogelijk zijn er nog blindgangers in de ondergrond aanwezig. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 17	
	02-12-44	'De 2de December 1944 zal een zwarte bladzijde blijven in de geschiedenis van ons dorp Wilp. Des avonds om ongeveer kwart voor elf vielen in de Molen Allee een drietal bommen van tamelijk zwaar kaliber, t.w. 2 nabij het huis van Hertgers, assistent aan de boterfabriek en een voltreffer in het postkantoor, bewoond door de familie Roelofs. Onmiddellijk na de bominslag togen leden van de luchtbeschermingsdienst en vele andere aan de arbeid.'	5-1, p21	OKV				
	02-12-44	BLOEM. In de nacht van 2 op 3 december om half elf is een voltreffer gevallen op het postkantoor te Wilp aan de Molenallee. De posthouder Roelofs en zijn vrouw en 3 kinderen werden gedood. Vijf andere inwoners werden wel gewond maar behielden het leven. De doden hadden op het bed gelegen alsof ze sliepen. De bom was midden in de woning terecht gekomen. Het huis was finaal uiteen geslagen. De balken hadden boven in de bomen gehangen. Een buurman had zijn meubels ook bij deze Roelofs opgeslagen omdat zijn huis door de Duitsers in beslag genomen. Ook dit werd vernietigd.	Apeldoornende- oorlog	Internet				
	-	Het postkantoor was gevestigd in huize Irene aan de Molenallee (bron: Wilp, het dorp en de Wilpse Klei in het verleden, 1999). Het omgekomen gezin Roelofs woonde volgens het bevolkingsregister op het adres Wilp G 26a. In de nota betreffende de wijziging van de huisnummering in 1953, waarbij de straatnamen werden ingevoerd, ontbreken de oude nummers G 26 en G 26a. In de nieuwe adressenlijst van 1953 (met straatnamen) ontbreken Molenallee 63 en 65. Op Molenallee 63 werd in 1952 opnieuw gebouwd (toen kadastraal nummer A 2015/2016). Vergelijking met de bouwtekening uit 1938 van het huidige adres Molenallee 67 brengt mij tot de conclusie dat het postkantoor bestaan moet hebben tussen de huidige adressen Molenallee 63 en 67.	Email 22-06- 2017 van Annemarie Geerts	Gemeenterachief Voorst				
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. Het gebied rond Wilp is op deze foto zo overbelicht dat de details (zeer) slecht te onderscheiden zijn. Er zijn dus ook geen eenduidige sporen van de aldaar neergekomen bommen zichtbaar.	Foto 4088 Sortie 140/1325	Wag				
Markering luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Op de foto is te zien dat het postkantoor te Wilp vernield is en dat net iets ten westen hiervan een krater aanwezig is.	Foto 3021 Sortie 4/2238	LMH				
0152-058	10-12-44	Bombardement op de spoorbrug Deventer (niet geraakt). Bommen kwamen terecht bij de Hoven, Achter de Hoven, dijk aan de Langelaan, de Bolwerksweg (daar ging een huisje invlammen op) en de verkeersbrug werd geraakt; 10 meter fietspad werd weggeslagen. Ook aan de Boerlaan vielen enkele bommen, bij de rederij Gebroeders Van den Boom.	Vos (1985), 100, Vos (1995), 79, 80	Literatuur				Verdacht

	10-12-44	Omstreeks 15.00 uur werden vanuit één of meer formaties van 6 vliegtuigen meerdere bommen afgeworpen. Het doel van de aanval waren de twee voor Deventer gelegen bruggen over de IJssel. Een aantal bommen kwam terecht op de linker IJsseloever, één op enkele huizen Achter de Hoven 17 en 19, één op de coupure in de dijk toegang gevende tot de Langelaan, één op de Bolwerksweg, één op de verkeersbrug over de IJssel. Andere bommen vielen in de rivier of in onder water staande uiterwaarden.	757-42	Gemeentearchief Deventer		Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
	10-12-44	Gezin op het adres Achter de Hoven 13 was omgekomen door bominslag.	1382-1429	Gemeentearchief Deventer			
	10-12-44	Omstreeks 15.00 uur kwamen er bommen terecht bij de stadsdeel op de linker IJsseloever. Zes vliegtuigen wierpen brisantbommen af op de IJsselbruggen. De bommen kwamen terecht op Achter de Hoven 19 en bij de coupure van de dijk, toegang gevende tot de Langelaan. Beide bommen explodeerden. Voorts kwamen er bommen terecht op de Bolwerksweg (één) en één op de verkeersbrug over de IJssel, deze bommen explodeerden. Andere bommen vielen in de rivier of in onderwater staande uiterwaarden.	759-701-1, -701-4	Gemeentearchief Deventer			
	10-12-44	On 15.06 uur is een onbekend aantal brisantbommen afgeworpen en geëxplodeerd nabij de spoorbrug en de nieuwe Verkeersbrug over de IJssel. Fietspad langs de brug licht beschadigd. Percelen Boerlaan 52 en 54 vernield. Perceel Achter de Hoven 19 vernield. Schade aan andere panden.	216k-188	NIOD			
	10-12-44	Ten gevolge van oorlogshandelingen (brisantbommen) nabij spoorbrug en Nieuwe Verkeersbrug over de IJssel te Deventer werd aanzienlijke schade aangericht. Er waren 5 doden en 1 gewonde. (15.06 uur)	25.2-9245	Provinciaalarchief Overijssel			
	10-12-44	Up: 13:08 Down: 16:19 36 Mitchells Detailed to attack lock-gates ZUTPHEN E.973970. 19 a/c attacked from 11/13500 ft at 1500/1520 hrs with 72 x 1000 MC and 8 x 500. Weather made observations difficult. 11 a/c were abortive due flak damage, cloud and other causes. 6 a/c attacked alternative target, rly bridge over canal 1 mile West of target with 19 x 1000 MC .025. N.R.O. (Was bridge at Deventer) Alternatief doel brug Deventer aangevallen met 19x1000 bommen MC .025. Geen resultaten waargenomen.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-02-45	Luchtfoto. Rond het spoor naar de spoorbrug zijn vele bominslagen zichtbaar. Ook zijn er enkele kraters in de Steenenkamer en bij de Verkeersbrug te zien.	Foto 3039 Sortie 16/1672	Dev			
6105-446	10-12-44	Up: 1308 Down: 1619 Spitfires Rly targets of opportunity. 6 x 500 .025 on rly E.8899, no claims Aanval op het spoor bij Klarenbeek met zes 500-ponders met een vertraging van 25 seconden.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-12-44	Luchtfoto. De foto is van prima schaalmaar matige kwaliteit. Er zijn dus ook geen eenduidige sporen van de gemelde bommen ten oosten van station Kalrenbeek zichtbaar.	Foto 3061 Sortie 140/1353	Wag			
0152-236	15-12-44	2nd Tactical Air Force. Bommenwerpers. 48 Mitchells en 24 Bostons werden uitgestuurd voor aanvallen op spoorbruggen bij Zwolle en Deventer. 24 Bostons en 12 Mitchells deden een aanval op de spoorbrug bij Deventer met treffers op het zuidwestelijke en mogelijke treffers op het westelijke deel van de brug.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	15-12-44	Om circa 9.00 uur vallen 12 Mitchells en 24 Bostons de IJsselbrug bij Deventer aan. De piloten zien treffers op (zuid)westelijke deel van de brug, maar in werkelijkheid werd de brug niet geraakt.	Huurman (2001)	Literatuur			
	15-12-44	Op 15 december 1944 bombardeerden 12 Mitchells en 24 Bostons rond 09.00 uur de IJsselspoorbrug bij Deventer. Er werden treffers gezien op het zuidwestelijke deel van de brug en mogelijke treffers op het westelijke deel. In werkelijkheid werd de brug echter niet geraakt. Hierbij werden ook Nieuwe Markt, Graven, Hofstraat en Twelloseweg gebombardeerd, er waren twaalf treffers. Er werd verder gebombardeerd waarbij de Ossenweerd,	Vos (1995)	Literatuur			

		Achter de Hoven en de Twelloseweg de meeste treffers kregen.		
	15-12-44	15 december 1944. Linker IJsseloever getroffen door bommen.	757-42	Gemeentearchief Deventer
	15-12-44	Omstreeks 12.00 uur werden er bommen geworpen op het gedeelte van Deventer gelegen op de linker IJsseloever. Doel waren de IJsselbruggen. Van de uitgeworpen bommen vielen er vijf in de onmiddellijke nabijheid van het zuidwestelijk gelegen landhoofd van de spoorbrug terwijl twee bommen vielen en explodeerden Achter de Hoven en wel één voor perceel 21 en één achter perceel 23. Voorts vielen en explodeerden twee bommen op de Bolwerksweg in de nabijheid van de verkeersbrug. Bovendien vielen en explodeerden een aantal bommen in het plantsoen De Worp. Aantal bommen was hier onbekend aangezien het plantsoen door de hoge waterstand van de IJssel onder water stond. Verder vielen en explodeerden twee bommen op een bij de Twelloseweg waardoor woonhuizen 19 en 20 vrijwel totaal werden verwoest. Eén van deze twee bommen viel en explodeerde ongeveer op het midden van de Twelloseweg vlak voor perceel 19. Bij de uitgeworpen bommen bleken zich vier blindgangers te bevinden. Deze vielen en drongen in de grond, (1) achter perceel Achter de Hoven 31, (2) voor perceel Achter de Hoven 43 in het bouwland, (3) voor perceel Twelloseweg 18 in het trottoir, (4) aan de overzijde van de weg in het bouwland voor perceel Twelloseweg 18. Controleerbaar vielen ook 15 bommen, waarbij vier blindgangers.	759-701-1, -701-4	
	15-12-44	Up: 1044 Down: 1411 12 Mitchells + 24 Bostons 24 Bostons and 12 Mitchells attacked DEVENTER Rly Bridge Z.913076. Target attacked at 1201-1208 hrs from 2,500/13,900 ft with 60 x 500 MC.TD .025, 4 x 1000 MC.TI and 4 x 1000 MC.TD .025. Bursts seen on both sides of SW end of bridge and on building to S. and SW of bridge with poss. Bursts on N. end. Results generally difficult to observe due to haze. 2 A/C landed away from base. Top gunner wounded in 1 A/C. From the above operations 2 A/C received serious and 23 A/C minor flak damage. Doel: Spoorwegbrug bij Deventer. Doel aangevallen om 1201 - 1208 met 60x500pnd en 8x1000pnd met tijdsvertraging 0.25 bommen. Explosies te zien aan bij zijden aan de ZuidWest kant van de brug en gebouwen. Resultaten lastig te zien i.v.m. stof.	AIR37/715-718	National Archives te London
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-02-45	Luchtfoto. Rond het spoor naar de spoorbrug zijn vele bominslagen zichtbaar. Ook zijn er enkele kraters in de Steenenkamer en bij de Verkeersbrug te zien.	Foto 3039 Sortie 16/1672	Dev
(1) Holthuis: 6105-731 (later besproken)	19-12-58	06-01-59. Een drietal nota's [d.d. 19-12-58] van de fa. Kuppen te Beuningen, voor werkzaamheden verricht t.b.v. het verwijderen van een drietal bommen in de gemeente Voorst en Twello. Betreffende nota's werden door mij [Commandant Hulpverleningsdienst] voor akkoord getekend, daar bedoelde bommen ivm hun ligging verwijderd moesten worden. Tengevolge van de hoge grondwaterstand was verwijdering zonder bronbemaling niet mogelijk. Bommen lagen op 2 tot 4 meter diepte. Noot TA. De geruimde bommen zijn aan de hand van de ruimingsdata geïdentificeerd en informatie uit de betreffende (kleine) inventaris.	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
(2) Kweekweg: 3402.2-263E	02-01-59	Zoals U wel weet zij ze van de opruimingsdienst lange tijd bezig geweest om een bom uit te graven. Daarom moest ik mijn prei vroegtijdig opruimen [...]. Ik ben al begonnen ongeveer half oktober te veilen. [...] E. Overkamp, Kweekweg 2, Post Deventer. [Noot TA. Vermoedelijk in de Steenenkamer]	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
(3) V1: 6105-086 (later besproken)	31-01-86	Uit correspondentie tussen de gemeente Deventer en de EOD blijkt dat er na de bombardementen van 15 december 1944 en 6 februari 1945 zes locaties van blindgangers bij de gemeente bekend waren (zie tekeningen). Deze blindgangers werden gemarkeerd met de letter A, B, B2, C, D, E. B2 werd in de zomer van 1945 gelokaliseerd en geruimd. Naar de andere is gegraven, maar door diverse oorzaken zijn deze niet geruimd. De locatie van E is bij de bouw van het pand Kweekweg 1 weer teruggevonden, er is toen een betonplaat overheen gestort. [...]	1441-478	Gemeentearchief Deventer
3402.2-263 A-E	1986	Achter de Hoven tussen 9 en 11 vliegtuigbommen vermoed	EOD	EOD
(bomb: 0152-236, -056)	-	De blindganger voor Achter de Hoven 43 in het bouwland/volkstuinen [blindganger B] werd niet geruimd. Deze lag in grondwater of te diep. Het betreft een 500 pponder. De blindganger die achter Achter de Hoven 31 lag werd geruimd [blindganger B2]. Het betrof een 1000 pponder.	GIS Luchtaanvallen/ Blindgangers	Gemeente Deventer
19860353	-	06-02-45. procesverbaal; één blindganger voor no. 43 Achter de Hoven kant weg onder bommenrij. Betreft een 500-ponder [blindganger C]. Eén blindganger op de erfafscheiding en 2 meter vanaf de straat. Betreft eveneens een 500 pponder [blindganger A]. Beide staan aangegeven als niet geruimd.	GIS Luchtaanvallen/ Blindgangers	Gemeente Deventer
	03-10-89	Aan de heer van Zanten. In een gesprek op 21 juni 1989 met een medewerker van mijn afdeling heeft u bevestigd, dat er onder de woning Kweekweg 1 op Steenenkamer een niet geëxplodeerde vliegtuig-	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst

	<p>bom ligt. Tevens heeft u medegedeeld dat er verschillende van dergelijke projectielen op De Worp zijn gevallen. Om te onderzoeken of een eventuele gezamenlijke aanpak tot opsporing met de gemeente Deventer mogelijk is, verzoek ik u op bijgaande situatietekening aan te geven waar vervolgens u de blindgangers liggen en deze in bijgevoegde gefrankeerde retour enveloppe aan mij terug te zenden. Chef hoofdafdeling (gemeente Voorst)</p>		
29-06-90	<p>Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen.</p> <p>3. zware vliegtuigbom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer Bom zit onder een betonplaat. Is nog niet aangemeld bij de EORC De melder de heer GJ van Zanten heeft op bijgaande kaart aangegeven waar de bommen op De Worp liggen. Ambtelijke voorbereiding over een eventuele gezamenlijke aanpak met de gemeente Deventer en een plan opstellen.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
10-09-90	<p>Vervolg op rapport 29 juni 1990. [...] Nog niet aangemeld zijn: a. Zware vliegtuigbom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer. Eigenaar is de heer CM Elderink. Voor zover mij bekend is de eigenaar hiervan niet op de hoogte. Uit het bijgaand proces-verbaal blijkt dat een blindganger in het bouwland voor perceel nr. 18 aan de overzijde van de Twelloseweg is gevallen. Volgens de heer GJ van Zanten is deze blindganger gevallen op het stuk grond waar thans de woning Kweekweg 1 op staat. De heer van Zanten deelde mede dat er op deze plek is gegraven naar de bom tot een diepte van +- 2 meter. Gezien de grondwaterstand (in die tijd was en geen bronbemaling) is met gestopt met graven en heeft men besloten om over deze bom een dikke betonplaat te storten. Op tekening nr 3 bij het rapport staan de door de heer Van Zanten aangegeven gevallen blindgangers op de Worp (Deventer en Voorst). De gemeente Deventer heeft mij telefonisch medegedeeld, dat de EORC inderdaad vermoedt dat explosieven in de grond zitten op de door Van Zanten aangegeven plaatsen en geadviseerd heeft deze op te sporen. B en W van Deventer hebben toen besloten 'nog' niet tot opsporing over te gaan, omdat de kosten mede door het voorfinancieren te hoog waren. De gemeente Deventer heeft een soort 'top-tienlijst' gemaakt, waarop de urgente zaken/ werkzaamheden werden geplaatst en deze zaak scoorde hierop niet hoog. Indien de gemeente Voorst tot opsporing van deze bom zou overgaan, zullen de mensen op De Worp (gemeente Deventer), die ook van deze blindgangers afweten, de mensen van het EORC vragen gelijktijdig ook de andere bommen op te sporen/ruimen. Deze zal hen door verwijzen naar de gemeente Deventer. Om dit te voorkomen is het voorstel gedaan om deze zaak ambtelijk voor te bereiden en eventueel gezamenlijk met de gemeente Deventer aan te pakken. De vraag is of het verstandig is de bewoner van deze woning ongerust te maken, door hen er bij te betrekken. Anderzijds zullen de bewoners van dit pand het de gemeente zeer kwalijk nemen als de bom er toch ligt en zij daarover niet zijn ingelicht.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
26-09-90	<p>Vervolg rapport. 1. Bom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer. [geen relevante aanvullende informatie]</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
30-03-92	<p>Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 10 Betrokkenen: G.J. van Zanten Bloemstraat 71 Worp Overkamp Mr. Van Marlestraat 15 Steenenkamer [...] Tevens zou een bom liggen onder het huis Kweekweg 1.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
30-06-92	<p>Mora 920863 [...] Kweekweg. [...]: [...] Bij Kweekweg: betreft woonhuis, niet te verkennen.</p>	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
1992	<p>Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist.</p> <p>Lok X. 4 puntlokaties betreffende bommen 250/500/1000 lb, [...], 1x onder woning. [...] Tevens zou een bom liggen onder het huis Kweekweg 1. <i>Handgeschreven tekst: [...]</i> <i>Kweekweg: niet te verkennen.</i></p>	EOD	EOD
11-01-93	<p>Betreffende vier locaties op Steenenkamer. Twee bomlocaties zijn onderzocht, geen indicatie van aanwezigheid gemeten. De derde locatie is gebaseerd op vage gegevens. De</p>	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst

19920863

Woning:
3402.2-263E

20091456	2009	vierde locaties betreft een woonhuis. Er is geen verkenning mogelijk zonder dat de woning (gedeeltelijk) wordt afgebroken. Advies: geen actie ondernemen. Bolwerksweg 1x 1000 lbs bom	EOD	EOD			
Markeringen luchtfoto interpretatie	23-12-44	Luchtfoto. De foto's zijn van matige schaal en kwaliteit. Op foto 3190 zijn er rond het kruispunt van de voormalige Veldstraat en de Withagenweg zijn vier inslagkraters te zien (6105-417c), er mist dus één duidelijke inslagkrater in vergelijking met de melding. Een stukje naar het noordoosten, bij de Kneuterstraat (ten oosten van de Streilerstraat) is ook nog een inslagkrater te zien (6105-417d). Deze krater is (incombinat met deze foto van 23 december) ook op te maken op de foto van 29 november. Bij boerderij de Kelder lijkt er een krater in de weg te zitten (6105-417d). Ook is er bij Bussloo een inslagkrater zichtbaar, vermoedelijk van een V-wapen. Deze was op de foto van 29 november 1944 nog niet te zien. Op foto 3192 is er een enkele inslag ten oosten van De Kar te zien, inslagen bij de spoorlijn te Teuge en enkele inslagen bij de Holthoevensestraat ten zuiden van Teuge. Deze laatste waren reeds op de foto van 26 november zichtbaar.	Foto 3190, 3192 Sortie 16/1499	ACIU	Verdacht	6105-417c/d: Op de luchtfoto zijn er rond het kruispunt van de voormalige Veldstraat en de Withagenweg zijn vier inslagkraters te zien, de gemelde vijfde krater is niet eenduidig terug te vinden. Ook zijn er bij de boerderij van Kelder en bij de Kneuterstraat (ten oosten van de Streilerstraat) nog kraters zichtbaar. Het is onbekend hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit. V1: Uit de bekeken luchtfoto's blijkt dat er bij Bussloo een finke krater in het landschap aanwezig is. Er zijn geen aanwijzingen dat hier bommen zijn afgeworpen. Gezien het formaat en de vorm van de krater betreft het waarschijnlijk een inslaglocatie van een V1. Mogelijk zijn er nog resten (zuurstofbollen) van dit projectiel in de ondergrond aanwezig. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	6105-417c/d: Deelgebied 12 Spoor: Deelgebied 6 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44) V1: Deelge- bied 29
Markeringen luchtfoto interpretatie	24-12-44	Luchtfoto. De foto's zijn van prima schaal en matige kwaliteit. Rond het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar. Ook op het Molenveld te Twello zijn er kraters waar te nemen. Er zijn geen eenduidige sporen van bominslagen zichtbaar in het gebied ten oosten van de Streilerweg (6105-417d). Het gebied rond Wilp is op deze foto zo overbelicht dat de details (zeer) slecht te onderschijden zijn. Er zijn dus ook geen eenduidige sporen van de aldaar neergekomen bommen zichtbaar.	Foto 3082, 4088 Sortie 140/1325	Wag	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
6105-423	24-12-44	Up: 0826 Down: 1135 11 Spitfires 1 Box car in train at Z.8405 attacked. 1 auto op trein? Aangevallen.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen die het afwerpen van, bijvoorbeeld, brandbommen bevestigen op deze datum. Vermoedelijk betreft het een projectiel van een boordwapen. Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen).	Onverdacht

							Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
	24-12-44	Up: 0826 Down: 1135 11 Spitfires Loco and 20 TRG attacked at Z.8405. Locomotief en 20 wagons aangevallen.	AIR37/715-718	National Archives te London				
6105-424	24-12-44	Up: 0920 Down: 1316 8 Typhoons 30 plus trucks with 10 plus tanks loaded attacked at Z.8605. 30 wagons en 10+ tankwagons aangevallen.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht		Er zijn geen andere bronnen die het afwerpen van, bijvoorbeeld, brandbommen bevestigen op deze datum. Vermoedelijk betreft het een projectiel van een boordwapen. Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-425a Indicatief	24-12-44	Om 16.00 uur vielen bommen op de spoorlijn in Teuge, waardoor een Duitse trein met V-1 onderdelen in brand raakte.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht		Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Bommen: Deelgebied 6 Raketten: Deelgebied 1
	24-12-44	VAN HOUTUM. Om vier uur vallen bommen op de spoorlijn in Teuge, waardoor een Duitse trein met V-1 onderdelen in brand raakt.	Apeldoornende-oorlog	Internet			Raketten: Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	
6105-425b	24-12-44	Up: 1404 Down: 1648 5 Typhoons Train at Z.8605 attacked with 20 R/P. Several hits but NRO. 20 raketten afgevuurd op trein, diverse voltreffer maar geen resultaten zichtbaar.	AIR37/715-718	National Archives te London			Bom erf: Er is geen exacte locatie bekend van de gemelde bom, ook is het exacte type niet bekend. Vaak vergissen melders zich en betreft het toch een raket of granaat. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	
Markeringen luchtfoto interpretatie 6105-748 Indicatief	14-01-45	Luchtfoto. Bij Teuge, en het gebied ten oosten ervan. zijn er langs het spoor enkele inslagkraters zichtbaar.	Foto 3029, 4020 Sortie 16/1593	ACIU				
	15-03-62	Op het erf van de heer De Graaf, Rijksstraatweg 262, Teuge, is een bom gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst				
19970742	1997	Woudweg 10, Teuge 1x Gev. lading 60lbs van 3" Rak met BB no 865	EOD	EOD				
20021444	2002	Holthoevensstraat 15, Wilp 1x gevechtscop van 60 lbs SAP raket met ontsteker/versch	EOD	EOD				
6105-114 Indicatief	25-12-44	Er kwam een Arado 234B-2 van 9./KG 76 neer bij Teuge.	Verliesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht		Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een Arado is neergekomen net buiten vliegveld Teuge. Er wordt gemeld dat het een	Onverdacht

							geslaagde noodlanding betref. Er kan gesteld worden dat eventuele wrakresten niet in de grond zijn ingedrongen en reeds verwijderd zijn. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	
	25-12-44	Een Arado AR234B straalbommenwerper van de 9./KG 76 maakte op 25 december 1944 na een luchtgevecht een noodlanding net buiten het vliegveld Teuge.	Grimm (2009), 227	Literatuur				
	25-12-44	'4-motorig Duits straalvliegtuig, type Arado AR-234 van 9/KG76 bij Teuge (noodlanding na bij een luchtgevecht beschadigd te zijn door een Tempest van No. 80 Squadron).	19-2, p19	OKV				
	25-12-44	'Ongeveer halfweg Teuge is rechts van de weg poeliersbedrijf van de firma Leerkes. Op het land achter dit bedrijf maakte op 25 december 1944 een Arado, een tweemotorig straalsvliegtuig van de Luftwaffe, een noodlanding.'	28-2, p9	OKV				
	25-12-44	Op 5 december 1944 maakte Arado 234 van 9/KG76 een noodlanding nabij Teuge. De piloot bleef ongedeerd. Noot TA. Dit moet waarschijnlijk 25 december zijn.	Roywassink 44	Internet				
6105-086	Dec 44	December 1944. Op de hoek Oude Binnenweg – Burg. Van der Feltzweg valt een V1, die niet ontploft, na eerst rakelings over het dak van het perceel Dernhorstlaan 4, bewoond door de familie W.J. Flierman, gevlogen te zijn. Op last van de Duitsers openen de omwonende de ramen, omdat de V1 tot ontploffing wordt gebracht. In eerste instantie gebeurt er niets. Als de V1 dan toch ontploft zijn de omwonende niet voorbereid en sneuvelden vele ruiten.	BtB Bombarde- menten	OKV	Onverdacht		Uit de literatuur en de stukken uit het gemeentearchief kan opgemaakt worden dat er een V1 in Twello in is geslagen zonder te ontploffen. Volgens de informatie uit het gemeentearchief is deze geruimd.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen van in inslaglocatie van de gemelde V1 zichtbaar.	Foto 3178 Sortie 4/1982	Wag				
	29-08-58	In het land van H. Wassink, Burg. V.d. Felzweg 36 te Twello ligt vermoedelijk nog een V1. Adj. Brand uit Nijmegen heeft onmiddellijk een onderzoek ingesteld. Het blijkt, dat er +- 750 kg onontpofte springstof in de grond zit. In de vergadering van B&W van 1 sep 1958 een rapport hierover, met verzoek goed te keuren, dat hiervoor door de MOD een aannemer met dragline [grote graafmachine] wordt ingeschakeld.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst				
	05-09-58	Door de mijnopruimingsdienst is geconstateerd, dat zich in het land bij H. Wassink, Burg. V.d. Feltzweg 36 nog een V1 bevindt. Mocht dit inderdaad het geval zijn, dan verzoeken de B&W van Voorst aan de hulpverleningsdienst om deze V1 te verwijderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst				
	19-12-58	06-01-59. Een drietal nota's [d.d. 19-12-58] van de fa. Kuppen te Beuningen, voor werkzaamheden verricht t.b.v. het verwijderen van een drietal bommen in de gemeente Voorst en Twello. Betreffende nota's werden door mij [Commandant Hulpverleningsdienst] voor akkoord getekend, daar bedoelde bommen ivm hun ligging verwijderd moesten worden. Tengevolge van de hoge grondwaterstand was verwijdering zonder bronbemaling niet mogelijk. Bommen lagen op 2 tot 4 meter diepte. Noot TA. De geruimde bommen zijn aan de hand van de ruimingsdata geïdentificeerd en informatie uit de betreffende (kleine) inventaris.	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst				
	28-12-58	23-02-59. Nota Fl. 25,- schadevergoeding vernieling land voor uitgraven van V1 op 'mijn' perceel. A.J. Wassink, Burg. V.d. Feltzweg 36, Twello. Voor dit werk werd ook Fl. 50,- schade aangegeven aan gemeente-eigendommen (grasmat in plantsoen)	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst				
6105-093	26-12-44	V1 neergekomen te Gietelo, terrein op ca 150 meter van de Nijenbeekseweg ten noorden van de woning van de fam. Schimmel.	Vergeltungswaf- fen	Internet	Verdacht		Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een stukje ten noorden van de Nijenbeekseweg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er ter plaatse weinig na-oorlogse grondroering heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 15
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Op zo'n 150 m ten noorden van de Nijenbeekseweg is de inslagkrater van een V1 zichtbaar. Foto 4163 van 14 maart 1945 dekt dit gebied net niet waardoor deze hierop niet zichtbaar is.	Foto 3043 Sortie 4/2241	LMH				
6105-092	26-12-44	V1 neergekomen te Appen.	Vergeltungswaf- fen	Internet	Onverdacht		Uit de beschikbare informatie blijkt dat er van de te Appen, bij de Watergatstraat, neergekomen V1 in 1977 en in 1984 resten zijn geruimd. Het betrof één zuurstof bol in 1977. De tweede bol werd een jaar later aangetroffen en gemeld bij de EOD. Ook deze tweede bol werd geruimd. Er worden geen verdere resten van de V verwacht.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie 19770495	14-03-45	Luchtfoto. In het veld, zo'n 200 meter zuidoostelijk van Watergatstraat 3, is de inslag van deze V1 zichtbaar.	Foto 4163 Sortie 106G/4801	Zwolle				
	1977	Watergatstraat 3, Voorst (d.d. maart 1977). Ligt in weiland. 1x luchtbol v V1	EOD	EOD				
	14-03-78	V1 bij perceel Watergatstraat 3 Voorst.	0107-1151-4, -	Gemeentearchief				

19842987	1984	Verzoek aan EOD om de explosieven nabij perceel Watergatstraat 3 te Voorst op te ruimen. Het betreft waarschijnlijk een cilinder van een V1 welke zich ongeveer 1 m onder het maaiveld bevindt.	1385-3	Voorst			
		Watergatstraat 3 1x restant drukcilinder afkomstig van V1	EOD	EOD			
Markeringen luchtfoto interpretatie	26-12-44	Luchtfoto. De foto is van prima schaal maar matige kwaliteit. Er zijn dus ook geen eenduidige sporen van de gemelde bommen ten oosten van station Klarenbeek zichtbaar (6105-446). Er zijn geen eenduidige sporen van de gemelde V1 zichtbaar in de omgeving van Klein Amsterdam (6105-089).	Foto 3061 Sortie 140/1353	Wag	Onverdacht	Er zijn geen (aanvullende) sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Onverdacht
6105-095 Indicatief	29-12-44	V1 neergekomen te Klarenbeek.	Vergeltungswaffen	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de V1. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
	29-12-44	LUCHTBESCHERMINGSDIENST. Omstreeks 21.30 uur in een weiland in Klarenbeek is een V-1 neergekomen. Geen persoonlijke ongelukken, geen schade	Apeldoornende-oorlog	Internet			
6105-096 Indicatief	31-12-44	V1 neergekomen te Apeldoorn, Broekstraat.	Vergeltungswaffen	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de V1. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Hoenweg: 6105-082 Pannenhuis/ Wellenberg: 6105-085 Bom Brummen: 6105-767	-	<u>Getuigenverslag W. Snelder, Dovekampweg.</u> Maar ook in Voorst zijn er ongelukken gebeurd, maar de meeste V1's die hier neervielen, ontploften niet omdat de klok die achterin dat ding zat nog niet afgelopen was. Ook viel er één op de Voorstklei neer die bromde zolang tot hij finaal in de grond zat, een klein gat in de grond. Je zag niks anders dan een klein stukje pijp uit het water steken.	Elfrink (1989), 70	Literatuur	Onverdacht	Hoenweg en Pannenhuis/Wellenberg: Uit de bekende gegevens blijkt dat de V1's in de jaren '80 en '90 zijn geruimd. Bom Brummen: Deze ligt te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	-	<u>Getuigenverslag J. Elfrink</u> (Zonder datum). Op een keer stond ik achter het huis. Daar zag ik dat er weer een V1 aankwam brullen. Plotseling sloeg de motor af en het gevaarte kwam loodrecht naar beneden. Ik rende naar binnen en ging op de deel liggen maar er gebeurde niets. Toen ik ging kijken, bleek de V1 plusminus 150 meter van ons huis een groot gat in het weiland geslagen te hebben. Van de V1 was niets te zien. Die zat diep in het grondwater. Het gat werd later gedempt tot in 1981 de V1 opgegraven werd. Alleen wat schroot en twee ontstekingen werden door de O.D. gevonden en ter plekke tot ontploffen gebracht. [Noot TA. V1 bij de Hoenweg]	Elfrink (1989), 62-64	Literatuur			
	11-06-80	Dhr. Wenkink, Wellenbergweg 6, Voorst. Volgens aanwijzing ligt er iets, waarschijnlijk V1, in de slootkant langs de zomerdijk. Juli 1980. Volgens hr. W. ligt de V1 150 m meer naar de brd [boerderij], heeft zelfs nog benzine er uit gehaald. Dhr. Makkink, Wellenbergerweg 2, Voorst Midden in weiland voor woonhuis ligt waarschijnlijk een V1. De startpijp die in +- 1977 gevonden is, is opgehaald door de EOD. Toen is er niet verder gezocht. 07-07-80. Bewoner van brd Boonk heeft gem. Gorssel ingelicht. Hr. Makkink weet niet of er een V1 aanwezig is. tijdens ploegen is "tank" gevonden en door EOD opgehaald.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
	18-06-80	Bij de B&W van Gorssel zijn op 11 juni j.l. een tweetal meldingen binnengekomen van mogelijke ongesprongen explosieven (V1's) binnen de gemeente Voorst.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
	05-08-80/ 10-12-80	Naar aanleiding van het ingestelde onderzoek in verband met de melding van enkele onontpofte V1's heeft tot de volgende resultaten geleid: Uit ter plaatse ingewonnen informatie is gebleken dat 550 m voorbij boerderij Het Pannenhuis, eigenaar de heet GL Wenink, nog een onontpofte V1 in de grond verborgen zit. Voorts is vast komen te staan dat, niet bij boerderij De Wellenberg, eigenaar de heer D. Makkink, maar nabij de boerderij Hoenweg 8, bewoond door de heer M. ten Broek, er zich nog een onontpofte V1 moet bevinden. De plaats is nabij het voormalig Kerkpad naar Voorst. Laatstgenoemde V1 ligt in het gebied waarvoor polderdistrict Brummen-Voorst een ontgrondingsvergunning heeft aangevraagd ten behoeve van dijkverzwaring. Voorts is er een mededeling ontvangen dat er nabij de IJsselstraat onder de gemeente Brummen langs de toegangsweg naar boerderij Breemade een onontpofte bom van meer dan 1000 kg aanwezig moet zijn. De bom, een zgn blindganger, van meer dan 50 cm doorsnede zou vrij diep liggen.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
19810329	1981	Voorbespreking en voorbereidende werkzaamheden ruiming V1 Hoenweg. O.a. het taluut waar vermoedelijk de V1 in zit is gedeeltelijk afgegraven. Aangetroffen explosieven: 1x ENT 106, 1x ELAZ 106, 2x VZ 80A, +- 10 kg springstofgelijkende substantie, een hoeveelheid schroot afkomstig van V1.	EOD	EOD			
	23-11-81	Ruiming V1 in weiland, circa 100 m ten zuiden van Hoenweg 8.	0107-0715-1	Gemeentearchief			

	In een weiland nabij de Hoenweg ligt in de omgeving van het voormalig kerkpad naar Voorst een V1 afkomstig uit WOII. Met de opruimingswerkzaamheden wordt op maandag 23 november 1981 begonnen. [...] Logboek ruiming: 23-11-81. 12.17 uur. Er is al een ontsteker (elektr.) gevonden 24-11-81. 11.25 uur. [...] Verzoek om toestemming een en ander in de Put tot ontploffing te mogen brengen. 11.29 uur. [...] Ontploffing zal om 12.15 uur plaatsvinden. 12.25 uur. O.C. meldt dat de detonnage is geschiedt. [...] Restanten worden heden door de EOD opgehaald. O.C. [...] 15.20 uur. O.C. meldt dat vrachtwagen met schroot het terrein heeft verlaten.		Voorst
23-11-81	V1 ruiming aan Hoenweg in Voorst, ter hoogte van de familie J. Elfrink, in de week van 23-27 november 1981. De heer Elfrink herinnert zich het gebeurde nog goed: "Ik was achter het huis met mijn vader. Op een gegeven moment zie ik een vliegend voorwerp hoog in de lucht. Plotseling duikt dat ding loodrecht naar beneden. We doken plat op de grond. En wachtten af, maar er gebeurde niets. De V1 was niet ontploft. We gingen naar de plek toe en zagen een groot gat van 5 meter doorsnede en met een diepte van ongeveer 1.5 m. De V1 was verdwenen in een olie achtig drab. We dachten dat we olie hadden gevonden en mensen uit Voorst en omgeving kwamen met kruiwagens en giertanks om deze brandstof (vooral voor lichtjes) op te halen. Later bleek dat deze olie slechts grondwater was met op de bovenlaag een beetje olie afkomstig uit de V1. Na de oorlog was het gat gedempt met afval en is er ruim 35 jaar geploegd en graasde er vee. Nu bij de afgravingen ter verzwareing van de IJsseldijken komt de V1 naar boven. [...] De V1 lag 4 m beneden het maaiveld. [...] De familie Elfrink moest evacueren maar kon het jongvee bij de buurman, G. Pelgröm, terecht brengen.	BtB Explosieven vondsten	OKV
20-08-84	Er werd mede gedeeld dat de EOD op 16 december 1980 twee zoekacties heeft geregistreerd naar vermoede niet-gesprongen V1's. Eén hiervan is in november 1981 verwijderd [Hoenweg], de andere is "verkend", maar niet geruimd. 'Hoewel de EOD voor zover ons bekend is geen prioriteit aan de ruiming van bedoelde V1 geeft, stellen wij [B&W Voorst] u [Ministerie Financiën] op verzoek van de heer Everstijn van uw afdeling in kennis van de aanwezigheid van dit explosief.'	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst
29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 6. V1 buiten de zomerdijk bij de Wellenberg. [Pannenhuis] Deze melding geen prioriteit geven, omdat er ter plaatse geen toerisme is en nagenoeg geen recreatie. Er is geen woningbouw of wegenaanleg gepland en er staat voorlopig geen dijkverzwaring op het programma (wel attent blijven). De V1 is gemeld bij het ministerie van Financiën.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
26-09-90	Vervolg rapport. 6. V1 buiten de zomerdijk bij de Wellenberg. Geen prioriteit geven (zie B en W-rapport).	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19900225	1990 Zomerdijk IJssel, ca 460 m voorbij boerderij het Pannenhuis. Vermoedelijke resten V1. Was MORA 19813693 Vermoedelijke V1 is ingeslagen in de voet van de zomerdijk (genaamd kleidijk) aan de zijde van de IJssel ter hoogte van hm paal 192. De inslag is tegen de wal aan van een sloot, de sloot is ca 6 m breed en 2 m diep.	EOD	EOD
19911677	1991 3 Lokaties VZA's bij elkaar gevoegd drie oudere mora's - Zomerdijk van de IJssel 813693, zie 19900225 - Dijklichaam, Marsstraat, Wilp-dorp 902698, zie 19900225 - Doornweerdstraat-Hietheiderweg Twello, zie 911369	EOD	EOD
08-05-92	Fase 5 – Zomerdijk van de IJssel Dit betreft een V1, gelegen nabij de Wellenbergweg. De V1 is inmiddels gelokaliseerd. Er zijn reeds grondboringen en grondmonsters genomen. Deze worden momenteel onderzocht. De ruiming van deze V1 is gepland in week 39 (21-27 september 1992). 08-07-92: Ruimingsdatum V1: 24-09-92	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
21-05-92	Twello – De zoekacties naar bommen in de gemeente Voorst worden binnenkort beëindigd omdat onzeker is of het Rijk de kosten nog wil subsidiëren. [...] Verder zal een Duitse V1 raket in de Voorster uiterwaarden worden opgeruimd. [...]	BtB Explosieven ruiming	OKV
10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-	V1 zomerdijk IJssel – vooronderzoek begonnen	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst

92						
05-08-92	DD 05-08-1992 De eerste raket [V1] ligt op enkele meters afstand van de bandijk van de Voorster Klei, zo'n 900 meter voorbij het gemaal van Voorst [Verm. Net ten noorden van Voorsterklei 5] bij de Wellenbergweg. De twee andere raketten liggen nabij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
05-08-92	DD 05-08-1992 Aan de IJsseloevers van Voorst zijn drie V1 raketten gevonden. De eerste van de drie ligt naast de bandijk van de Voorster Klei en wordt op 25 september opgeruimd. Alle drie de projectielen liggen in tamelijk afgelegen gebieden van de Voorster en Wilpse Kleipolders. Voor de ruiming van de eerste raket hoeft slechts één woning te worden ontruimd aan de Wellenbergweg, omdat deze op minder dan 600 meter van de vindplaats ligt.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
29-08-92	DD 29-08-1992 Het programmaonderdeel over het opruimen van de drie V1 raketten in Voorst door de Lokale Omroep Voorst gaat vandaag niet door. [...] De gemeente vreest dat door een radioprogramma 'V1 toeristen' op de projectielen afkomen. [...] De raketten liggen 900 meter voorbij het gemaal van Voorst en op enkele meters afstand van de Bandijk van de Voorster Klei en bij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed. Het landgoed ligt dicht bij de kern Bussloo.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
22-09-92	V1 De Wellenbergweg. Deze V1 is puntgaaf en zeer gevaarlijk. De complete lading is nog aanwezig. V1 Het Hooge Huis. De V1 is helemaal verkreukeld in elkaar. De springstof zit rondom de V1 vermengd met de grond. In totaal is er +- 4 kub vervuilde grond. Deze grond wordt afgevoerd.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
23-09-92	DD 23-09-1992 De ontsteking lag er los bij. De explosieve lading konden we daarom meteen opruimen. Met deze laconieke mededeling verklaart schipper P. Gijsberts waarom de wrakstukken van een raket, die eigenlijk pas morgen zou worden opgeruimd, nu al naast de put liggen. Die explosieven zijn deels afgevoerd naar Den Helder. [...] Eigenlijk komen de fotograaf en de verslaggever te laat bij het graf van de V1 tussen de ruïne Nijenbeek en het gemaal van de Voorster Klei [...]. Maandag werd gestart met het graven rond de twee wrakken. Eerder was met bronnereing, bestaande uit buizen die 6 meter diep in de grond worden geslagen en een pomp, het grondwaterpeil verlaagd. [...] tijdens het graven werd duidelijk dat bij de Nijenbeek de hele raket was versplinterd. De brandstof zou volgend verhalen, als vrij snel na het neerstorten uit het wrak zijn gehaald. [...] Morgen wordt het pas echt gevaarlijk bij het grote gat, dat een halve kilometer verderop naast de bandijk is gegraven. [...]	Oorlogsdocumentatiemap BtB Explosieven vondsten	Gemeentearchief Voorst OKV			
23-09-92	Krantenartikel sept 92 De in de Voorsterklei gevonden V1's zouden 24 september 1992 onschadelijk gemaakt worden. De dag daarvoor was echter gebleken dat de V1 die het dichtst bij de ruïne Nijenbeek (Hooge Huis) lag geen gevaar opleverde omdat de springlading verspreid over het terrein was aangetroffen en derhalve geen explosierisico aanwezig was. Uiteraard zal de betreffende grond wel moeten worden gereinigd. De tweede raket, enkele honderden meters verder richting bandijk, was redelijk goed intact gebleven; alleen de vleugels en motor ontbraken. (Wellenbergweg)	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
24-09-92	25-09-92. Er is op 24 september een V1 geruimd. Deze V1 lag nabij de Wellenbergweg te Voorst.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
25-09-92	Ruiming V1 Wilpse Klei. Het onderzoek vond plaats tot op 25 m diepte waarvoor buizen worden geslagen. Er werden twee ontstekers gevonden. De dag erna werd er naar de derde ontsteker gezocht. Nadat de eerste stukken van de V1 zichtbaar bleek dat deze uit elkaar gesprongen. Het bleek dat er alleen schroot is overgebleven. Er was 1000 kg springstof en 500 l kerosine in de gaten opgelost in het grondwater. Er zijn +- 1000 balen stro gebruikt ter bescherming van Elfrink's schuren. De V1 werd opgeblazen. Noot TA. Wilpse Klei is een foutje, moet Voorster Klei zijn.	BtB V1 ruimingen	OKV			
Dec 92	Ook op het land van Jan Elferink op de Voorster Klei viel een V1, zonder echter te ontploffen. Jaren is hij in de grond blijven zitten, tot in december 1992 het projectiel geruimd werd door de mensen van de EOD. Eerst werden de ontstekers verwijderd van de 1000 kilo zware bom. Daarna kon het projectiel verwijderd worden. Verder bleef een hoopje schroot over.	Bosch (2003), 58	Literatuur			
6105-091 Indicatief	02-01-45 V1 neergekomen te Voorst, Tuinstraat. (Vertoont gelijkenissen met die van 02-02-45)	Vergeltungswaffen	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde V1. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
	02-01-45 's Middags rond 15.00 uur boorde een V1 zich in een huis aan de Tuinstraat in Voorst. De vrouw des huizes (Hendrika Bartelds-Waanders) en twee van haar dochters kwamen om het leven.	Gemeente Voorst	Internet			
	02-01-45 Op 2 januari boorde zich een V1 in het huis van de fam. Bartels aan de Tuinstraat.	Elfrink (1989), 71	Literatuur			

Markeringen luchtfoto interpretatie Markeringen luchtfoto interpretatie	02-01-45	Dagboek datum 11-01-45. '(...) Een paar dagen hoort men de V1 al niet meer. Een hele geruststelling, want er zijn er al verscheidene naar beneden gekomen, zo op de Wilpse klei. In Voorst is er een op een huis gekomen, er zijn drie mensen verongelukt, een vrouw en twee kinderen.'	5-1, p23	OKV			
	02-01-45	01/02-03-44. Tuinstraat te Voorst brandend Engels vliegtuig doorboort aldaar een woning bewoond door Bartelds, vrouw en 2 kinderen, levend verbrand. [Noot TA. Gezien de verdere gegevens betreffende de V1 van januari 1945, blijkt dat deze V1 melding verward is met vliegtuig]	Oorlogsdocu- mentatiemap BTB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	15-03-45	Luchtfoto. Er is geen eenduidig spoor van de in de Tuinstraat neergekomen V1.	Foto 4086 Sortie 4/1974	Wag			
	15-03-45	Luchtfoto. Er is geen eenduidig spoor van de in de Tuinstraat neergekomen V1.	Foto 4040 Sortie 4/1982	Wag			
6105-090 Indicatief	12-01-45	Op 12 januari 1945 viel een V1 naar beneden en kwam terecht aan de Hengelderweg bij Lievenstro. Een Duitser gooide een onderdeel van de V1 weg, die daarna ontplofte. Lievenstro werd gedood.	Elfrink (1994), 27	Literatuur	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde V1. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	
	12-01-45	V1 neergekomen te Voorst, Hengelderweg. Noot TA. Op deze locatie staat ook aangegeven dat er op 12 april 1945 een V1 zou zijn neergekomen. Dit is vermoedelijk dezelfde.	Vergeltungswaf- fen	Internet			
	12-01-45	Omstreeks 13.00 uur stortte een V1 neer bij een boerderij aan de Hengelderweg in Voorst. Een Duitse militair gooide een onderdeel van het projectiel weg, waarna deze ontplofte. De boer werd gedood en er vielen een aantal gewonden. Willem Jan Lievenstroo was landbouwer aan de Hengelderweg in Klein Amsterdam. Op vrijdagmiddag 12 april 1945 stortte een V1 bij zijn boerderij neer. Een in de buurt aanwezige Duitse militair raapte een onderdeel van het projectiel op en wierp het weg, waarna het ontplofte. Het kostte Lievenstroo het leven.	Gemeente Voorst	Internet			
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. In de omgeving van het spoor zijn enkele inslagkraters zichtbaar. Bij de Hengelderweg zijn geen eenduidige sporen van de gemelde V1 zichtbaar.	Foto 3076 Sortie 4/1975	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	14-01-45	Luchtfoto. De foto's zijn van prima schaal en matige kwaliteit. Ook is de ondergrond bedekt door een laag sneeuw. Bij Teuge, en het gebied ten oosten ervan, zijn er langs het spoor enkele inslagkraters zichtbaar (6105-425a, -425b).	Foto 3029, 4020 Sortie 16/1593	ACIU	Verdacht	Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Spoor: Deelgebied 6 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
B-17: 6105- 115	22-01-45	Om 14.15 uur kwam een B-17G met nummer 43-38850 van 384BG/544BS neer bij Nijbroek (gem. Voorst).	Verliesregister NIMH	Literatuur	Verdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat de B-17 op de terugweg was van een bombardement op Starkrade. Hoewel men nog wilde controleren of alles bommen waren afgeworpen kan men hier in de regel wel van uit gaan. Gezien de grote spreiding van de brokstukken is het brandende vliegtuig vermoedelijk vlak boven de grond ontploft. Hierdoor kan aangenomen worden dat de indringing van de wakstukken en eventueel aan boord geweest zijnde munitie beperkt is geweest. Alleen de grotere onderdelen (staart, vleugel, romp) zullen in de ondergrond zijn ingedrongen. Om de locaties van deze wrakresten word een straal getrokken.	
	22-01-45	13.45 uur. Liberator of Flying Fortress neergestort door afweervuur te Nijbroek. 1 gewond bemanningslid opgenomen in St. Josephgesticht.	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	22-01-45	'Op 22 januari 1945 werd er een aanval uitgevoerd op het Ruhrgebied in Duitsland, door bommenwerpers van het 544 Squadron van de basis Graton Underwood (Engeland). Onder hen bevond zich de B-17G van 384 BG (Bomb Group) met nummer: 43-38850 SU-D. Na Starkrade te hebben gebombardeerd werd het toestel getroffen door het afweergeschut.	20-1, p23	OKV			

		Het zuurstofsysteem werd kapotgeschoten, waardoor het vliegtuig genoodzaakt was in een steile duik beneden de 10.000 voet te gaan vliegen. Ook was het oliedruksysteem geraakt, want één wiel hing naar buiten. Het vliegtuig vloog met een grote boog naar het noorden en kwam over Deventer, waar het zware afweergeschut de tweede motor in brand schoot. Het toestel was door de bemanning opgegeven en boven Terwolde moesten de bemanningsleden springen. Het brandende vliegtuig heeft dus vanaf Deventer een bocht gemaakt in westelijke richting, waar sgt. Albert Maffei boven Wilp-Achterhoek is gesprongen. Daarna is het toestel in een noordelijke koers gaan vliegen. Het brandende vliegtuig is vermoedelijk vlak boven de grond ontploft, gezien het feit dat de stukken zover van elkaar verwijderd lagen. Tussen een vleugeldeel en het staartstuk lag een afstand van 500 meter, terwijl een gedeelte van de romp ook weer honderden meters verderop lag. Er kwam van die hele zwarte rook van het wrak af. Op het kaartje is te zien dat					
	22-01-45	'In de Kroniek van 1997-1 stond een door Bertus ten Bosch geschreven stukje over een 4-motorige bommenwerper van het type B-17G ("Vliegend Fort"), die was gecrasht aan de Zeedijk-Heegsestraat in Terwolde. Dit gebeurde op 22 januari 1945. (...) Dit was mijn 10e missie als Radio Operator met deze bemanning. We hadden onze bommen afgeworpen en maakten ons klaar om naar huis terug te keren. Ik was net bezig om het bommenruim te controleren, om er zeker van te zijn dat alles losgelaten was, toen we inslagen kregen van het Flak (luchtafweergeschut).'	24-1, p.22-23	OKV			
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Hoewel de sporen niet heel duidelijk zichtbaar zijn, zijn met behulp van het bijbehorende kaartje de locaties van de neergekomen wrakdelen nog te achterhalen.	Foto 3018 Sortie 4/1983	Wag			
6105-431	23-01-45	Up: 0920 Down: 1400 8 Spitfires 8 x 250 on W/T station E.8996, 1 direct hit Zendpost bij Empe bestookt met 8 250-ponders, 1 voltreffer.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Uit stukken van de 2nd Tactical Air Force kan opgemaakt worden dat ze een aanval uitgevoerd zouden hebben nabij het onderzoeksgebied, met als doel een zendpost bij Empe. De melding in de Operational Record Books van de 2nd TAF is de enige aanwijzing met betrekking tot dit bombardement. Hierbij wordt een coördinaat gegeven met een straal van 1 kilometer (waarvan in de praktijk blijkt dat deze straal in sommige gevallen zelfs nog te onnauwkeurig is). Er zijn geen gegevens uit de literatuur, archieven, EOD-gegevens of luchtfoto's beschikbaar, waarmee de exacte locatie van deze aanval kan worden geverifieerd. Er is dus geen nauwkeurige informatie beschikbaar waarop een deel van het onderzoeksgebied als verdacht kan worden aangemerkt. Gesteld kan worden dat er aan hand van deze meldingen geen explosieven in het onderzoeksgebied liggen.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen van deze bommen zichtbaar.	Foto 3088 Sortie 4/1974	Wag			
6105-499 Indicatief	1/2-02-45	's Nachts om kwart over vier. Een Engels of Amerikaans toestel wierp twee bommen aan de Rijksstraatweg, achter het huis van D. Horstman. Geen persoonlijke ongelukken, veel glas- en pannenschade.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van neergekomen bommen op de (lange) Rijksstraatweg. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht verklaard worden met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
3402.2-315	02-02-45	Tijdens een luchtgevecht werden huizen op de Worp en aan de Bloemstraat doorzeefd.	757-47	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat huizen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-091 Indicatief Markeringen luchtfoto interpretatie	02-02-45	V1 neergekomen te Voorst, Tuinstraat. (Vertoont gelijkenissen met die van 02-01-45)	Vergeltungswaf- fen	Internet	Onverdacht	Reeds voor de V1- melding van 02-01-45 besproken.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Reeds voor de V1- melding van 02-01-45 bekeken.	Foto 4086 Sortie 4/1974	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Reeds voor de V1- melding van 02-01-45 bekeken.	Foto 4040 Sortie 4/1982	Wag			
Bomb: 0152-056	06-02-45	2nd Tactical Air Force. Bommenwerpers. 43 Mitchells en 18 Bostons werden uitgestuurd voor een aanval op de spoorbrug bij Deventer, waarbij 75 ton brisant werd afgeworpen. Er was een concentratie van bommen dwars over het NO eind van de brug, maar het	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor	Bommen: Deelgebied 6

Mitchell: 3402.2-047	overgrote deel viel te kort. In Hoven ontstond een grote brand. 1 Mitchell keerde niet terug. Mitchells 320 squadron rapporteert aanval door 12 Mitchells op spoorbrug Deventer. Bommen van 1 vliegtuig op westelijke oprit waar brug zodoende tijdelijk onbruikbaar. Spitfires 322 squadron rapporteert dat brug zelf niet werd getroffen dat meeste bommen in de stad vielen, spoorlijnen naar westelijke oprit kregen voltreffers en werden onderbroken.				<p>geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Mitchell: Uit de diverse bronnen valt op te maken dat op 6 februari 1945 een Mitchell is neergekomen tussen de Twelloseweg - Langestraat. Deze Mitchell had nog niet (al) zijn bommen afgeworpen. Alhoewel het gemeentearchief meldt dat de bommenlast ontplofte leert de ervaring dat bij explosies (een deel van) de bommen mogelijk ook dieper de grond in worden gedrukt in plaats van te ontploffen.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Bommen Posterenk: Uit de melding in de literatuur en de bekeken luchtfoto blijkt dat er bij Posterenk enkele sticks van bommen zijn afgeworpen bij de aanval op de spoorbrug bij Deventer. Deze waren dus bijzonder uit de richting. Gezien de ladingen van de toestellen en het kraterpatroon zoals deze op de luchtfoto zichtbaar is blijkt dat er ter plaatse maximaal één blindganger zou kunnen liggen. Bij elke grote krater is namelijk ook één kleine krater zichtbaar, op één locatie na. Hier kan nog een blindganger verwacht worden.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p>	Mitchell: Deelgebied 20 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 40 Posterenk: Deelgebied 21
06-02-45	43 Mitchells en 18 Bostons bombarderen tussen 10.00 en 10.05 uur de IJsselbrug bij Deventer. Ze werpen van 3.150 tot 4.200 meter hoogte 336 bommen van 500 lbs. Er vallen door misworp 61 doden. De spoorbrug en westelijke landhoofd beschadigd.	Huurman (2001), 515	Literatuur			
06-02-45	Op 6 februari 1945 bombardeerden 43 Mitchells en 18 Bostons de IJsselspoorbrug bij Deventer. Tussen 10.00 en 10.05 uur werden er van een hoogte van 3150 tot 4200 meter 336 bommen van 500 lbs afgeworpen. De brug raakte beschadigd maar was 20 februari weer berijdbaar. Een Mitchell stortte vol met bommen neer nabij de Buitensociëteit aan de Twelloseweg en ontplofte. Welle, Polstraat, Bursesteeg, Emmaplein, Rijkmanstraat, Menstraat, Achter de Muren-Zandvoort, Brink, Bagijnenstraat, Bergsingel, Parkweg, Twelloseweg, Bolwerksweg en Lange Zandstraat werden getroffen. De Lagestraat, Kapjeswelle en Parkweg werden even later ook getroffen.	Vos (1995), 81-82, Railmaps	Literatuur			
06-02-45	Een Mitchell II met serienummer HD380 van het 98 squadron kwam neer bij de Twelloseweg - Langestraat in Deventer	Verliesregister NIMH	Literatuur			
06-02-45	Een bommenwerper werd door luchtafweer omlaag gehaald en kwam terecht op de Worp tussen de Twelloseweg en Langestraat, nabij de Buitensociëteit.	Museum (1995), 113	Literatuur			
06-02-45	<u>Bombardement op Deventer op 6 februari 1945, voormiddag 10 uur.</u> Aanval met ca. 40 2-motorige bommenwerpers, met sterke jager begeleiding. Aanval was volkomen zinloos. Bommen werden volkomen lukraak afgeworpen, waarbij geen enkel militair doel werd geraakt. Vermoed wordt, dat de aanval bedoeld was op de IJsselbruggen. Het resultaat was evenwel dat 260 huizen werden verwoest, resp. gelegen op ca. 300, 600, 1000, 1100, 1500, 1600, 1800 en 2900 meter van de voetbrug, en 1400, 1900, 2700, 1100, 1150, 400, 1300 meter van de spoorbrug. Verder werd een huis van ouden van dagen, gelegen 100 meter van de voetbrug en 1100 meter van de spoorbrug geraakt. Tevens werden nog 2 gebouwen van het Nederlandse Roode Kruis aldaar, getroffen, welke gebouwen op resp. 500, 400 en 2300 meter van de verkeersbrug en 1550, 1800 en 800 meter van de spoorbrug gelegen zijn. In de gehele binnenstad is enorme glasschade. Het aantal doden bedraagt 50.	575-509	NIMH			
06-02-45	De spoorbrug is aan de zijde van Twello zodanig beschadigd, dat zij minstens vier weken niet gebruikt zal worden. De verkeersbrug is door enkele bommen getroffen, deze zijn echter op de bogen afgegleden. Het wegdek is ook getroffen.	575-465	NIMH			
06-02-45	'Opnieuw moet ik weer treurige oorlogshandelingen vermelden. Den 5de Febr. '45 des ochtends om circa 10 uur, werd een tot dusver ongekend zware bommenaanval uitgevoerd op Deventer, bedoeld op de bruggen, die weer niet geraakt werden. Wel echter de stadswijken en de Hoven werden zeer zwaar getroffen. Een bommenwerper werd afgeschoten en kwam terecht bij de Buiten Sociëteit. De uitwerking was daar vreselijk. Een blok huizen werd met de grond gelijk gemaakt. In een woord een en al vreselijk zo'n vernietigende uitwerking.' Noot TA. Moet 6 februari zijn.	5-1, p23	OKV			

06-02-45	Een tweemotorige bommenwerper van het type Mitchell werd door het Duitse afweergeschut neergeschoten. Het stortte met volle bommenlast voor de Buitensociëteit, waar het een enorme ravage aanrichtte, de hele voorgevel was weggeslagen. De bemanning kwam om het leven en acht huizen in de buurt werden vernield.	Bosch (2003), 21, 22	Literatuur
06-02-45	Omstreeks 10.10 vond een bombardement met zware en lichte brisantbommen plaats op de linker IJsseloever. Bij deze aanval stortte er tevens een bommenwerper neer tussen de huizenblokken Twelloscheweg, De Worp en de Langestraat. Tien bommen vielen in de onmiddellijke nabijheid van het westelijke landhoofd van de spoorbrug, waardoor het landhoofd, enkele woningen en de dijk werden beschadigd. Tevens viel een bom tussen de spoordijk en de Bessenstraat, één bom viel rechts van de Twelloscheweg in het gedeelte gelegen tussen de coupure en de voormalige Schipbrug, één bom viel voor het café "Het Wapen van Deventer" (De Worp 7). Door het met zijn bommenlast neergestorte vliegtuig werden de percelen 21 en 22 van de Twelloscheweg geheel verwoest (percelen 19 en 20 waren reeds bij een eerdere luchtaanval verwoest), het toestel was voor deze percelen ingeslagen en de bommenlast was daarbij ontploft. Aan de Worp 64-82 en de Langestraat 65-110 raakte zwaar beschadigd en onbewoonbaar. Het bombardement werd uitgevoerd door circa 50 vliegtuigen (6 à 9 formaties van 6), zijnde tweemotorige bommenwerpers vliegend op circa 4000 meter hoogte vanuit zuidelijke in noordelijke richting. Het doel van het bombardement waren de bruggen over de IJssel, de verkeerbrug werd niet geraakt, de spoorbrug liep lichte schade op, evenals het westelijke landhoofd. Naar schatting werden er 300 à 350 brisantbommen afgeworpen, waarvan slechts een klein gedeelte als blindganger bleef liggen.	757-42	Gemeentearchief Deventer
06-02-45	Om 10.00 uur werden er aanvallen uitgevoerd op de IJsselbruggen. De verkeersbrug werd zo goed al niet geraakt en de spoorbrug werd licht beschadigd evenals het westelijke landhoofd hiervan. In totaal werden naar schatting 300 a 350 brisant- en splinterbommen afgeworpen, waarvan slechts een klein gedeelte als blindgangers bleef liggen. Er was een treffer in de onmiddellijke omgeving van het postkantoor. Totaal verwoest werden Polstraat 7, Bursesteeg 11, Welle 1, Zandpoort 7, Brink 2, Achter de Muren 14, Rijkmanstraat 11, Menstraat 2, Gieterijstraat 15, Emmaplein 6, Bergpoortstraat 3, Spinhuissteeg 4, Bagijnstraat 4, Langestraat 11, Worp 2, Hoogestraat 2, Perestraat 5, Lagestraat 18, Noorderplein 1, Lange Zandstraat 30, Ravenstraat 29, Sallandstraat 11, Zandweerdsweg 7, Rijsweerdsweg 1.	759-701-1, -701-4	Gemeentearchief Deventer
06-02-45	10.15 uur. Tien bommen vielen en explodeerden in de onmiddellijke nabijheid van het Westelijk landhoofd van de spoorbrug. Een bom viel in de tot waterkeering van de rivier de IJssel dienende dijk. Tevens viel een bom met grote scherfwerking in het bouwland gelegen tussen de spoordijk en de Bessenstraat. Eén bom viel en explodeerde rechts van de Twelloseweg in het gedeelte gelegen tussen de coupure en de voormalige Schipbrug, terwijl één bom viel en explodeerde voor het café Het Wapen van Deventer (Worp 7).	759-701-1	Gemeentearchief Deventer
06-02-45	Een van de aanvallende vliegtuigen stortte om 10.15 uur neer en kwam terecht tussen de woningen begrensd door de Twelloseweg, de Worp en de Langestraat waarbij het totaal werd versplinterd. Door het met zijn bommenlast neergestorte vliegtuig werden de percelen Twelloseweg 21 en 22 geheel verwoest. Door het ontploffen van de bommenlast ontstonden twee zeer grote kraters in het niet bebouwde deel waar het vliegtuig neerkwam.	759-701-1	Gemeentearchief Deventer
06-02-45	Aanval door ongeveer zestig Amerikaanse bommenwerpers op de IJsselbruggen voor Deventer. Hierbij kwamen ook bommen op de grens van Twello terecht. Een neergeschoten vliegtuig ontplofte op de Twelloscheweg, vlak voor Deventer, waardoor grote verwoesting werd aangericht. Ook op de Steenenkamer (Gem. Voorst), kwamen talrijke bommen neer, veel schade en een lichtgewonde. De Twellosche Luchtbeschermingsdienst en Geneeskundige Dienst rukten hiervoor uit en verleenden hulp en daarna naar Deventer om assistentie te verlenen.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
06-02-45	De spoorbrug is aan de zijde van Twello zodanig beschadigd, dat zij minstens vier weken niet gebruikt zal worden. De verkeersbrug is door enkele bommen getroffen, deze zijn echter op de bogen afgegeden. Het wegdek is ook getroffen.	575-465	NIMH
06-02-45	Krantenartikel Door het bombardement werden er op de Worp werden acht huizen totaal verwoest, 35 panden liepen zware schade op en waren voorlopig onbewoonbaar. Beschadigd werden ondermeer de oliefabriek van Ten Hove en de Tapijfabriek van Peters. Daar kwamen verder nog bij de ontelbare huizen die schade opliepen aan ramen en dakpannen. De eerste bommen vielen in de buurt van de brug. Een hele serie kwam neer op de Worp, waarna een geweldige rookontwikkeling volgde. Een bommenwerper incasseerde een voltreffer van flak en dook brandend naar beneden. Hij had zijn bommen nog bij zich en ontplofte met bommenlast en al op de Worp. Later werd het verminkte lijk van een bemanningslid gevonden.	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst
06-02-45	Bostons en Mitchells van 137 en 139 Wing voerden deze dag aanvallen uit op de spoorbrug bij Deventer. Ze hadden bommen met gewichten van 500 lbs MC waarvan 50% van de ontstekers 'Nose inst.' en 50% 'Nose 0.025 sec delay No.51 det.' Uit de stukken blijkt dat de Bostons van 137 Wing deze dag 4x 500 lbs aan boord hadden en de Mitchells 8x 500 lbs. De ladingen van de toestellen van 139 Wing waren niet eenduidig af te leiden.	AIR27/717/27, AIR27/717/28, AIR27/1407/30, AIR27/1739/42 (diverse, beschikbaarge- steld door de	National Archives te London

			gemeente Deventer)	
	06-02-45	Up: 08.34 Down: 10:11 18 Bostons en 43 Mitchells 18 Bostons and 43 Mitchells attacked Rail Bridge at DEVENTER at 1000/1005 hours from 10500/14000 feet with 336 x 500 M.C. nose inst. and nose delay bombs. A concentration of bombs seen to fall across N.E. end of bridge. Majority of bombs slightly overshot with some on warehouse on E. bank of River. Large fires started at HOVEN just South of target, one burst of flame up to 200 feet. Flak was intense, accurate and heavy over T/A. 1 Mitchell of 98 Sqn received direct hit on tail over T/A and last seen diving vertically. No parachutes seen. 27 a/c received minor flak damage. 2 a/c crash-landed Cat e/k. 4 member of 3 crews wounded. Observed 4 Flying Bomb sites uncamouflaged in wood 2 - 4 miles S.W. of OTTERLOH. 18 Bostons en 43 Mitchells bombardeerden spoorbrug bij Deventer met 336x500 ponders MC. Sommige met vertragingstontstekers. Een concentratie bommen viel over het noord-oostelijke deel van de brug. Meeste van de bommen kwamen iets te ver neer met sommige op een loods op de oostelijke bank van de rivier. Grote branden bij Hoven ten zuiden van de brug. Intense flak, nauwkeurig en zwaar over het doelgebied. 1 Mitchell werd direct in de staart geraakt en werd als laatste verticaal duikend gezien. Geen parachutes gezien. 27 toestellen hadden lichte flak schade. 2 toestellen maakten een crash-landing.	AIR37/715-718	National Archives te London
Markeringen luchtfoto interpretatie	06-02-45	Luchtfoto. De foto is van prima schaal maar matige kwaliteit. Deze foto is genomen vlak na het bombardement op 6 februari 1945. Er is goed te zien dat er rook opstijgt van verschillende plekken in Deventer stad en De Hoven. Ook zijn er bominslagen in de uiterwaarden bij de spoor- en wegbrug duidelijk zichtbaar. Ook is duidelijk de crashlocatie van de Mitchell bij de Twelloseweg zien (markeringsnummer 3402.2-047).	Foto 3039 Sortie 16/1672	Dev
Bomb Posterenk: 0152-056c	06-02-45	De kern van de Posterenk kreeg op zes februari 1945 bijna een bommenlading te verwerken. Iets verder van de Bottenkoele, boven de Fliertweiden achter boer Karma, heeft een bommenwerper zijn bommenlast geloosd. Zeven bommen kwamen terecht op een oppervlakte van ongeveer anderhalve hectare en ontploften. De bommenkraters hadden een middellijn tot circa zes meter. Bij de boerderij van Karman beperkte de schade zich tot enkele dakpannen. N de Posterenk viel de schade gelukkig mee. Bij meerdere huizen zijn ruiten uit de psonningen gedrukt, waaronder een etalageruit bij schoenmaker Berends.	Smit (2016), 28, 29	Literatuur
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Net ten noordoosten van Posterenk zijn 23 kraters zichtbaar in koppels van twee, waarbij één grote en één kleine krater in drie rijen. Eén grote kraters mist zijn bijbehorende kleine krater.	Foto 3018 Sortie 4/2238	LMH
(1) Holthuis: 6105-731 (later besproken)	19-12-58	06-01-59. Een drietal nota's [d.d. 19-12-58] van de fa. Kuppen te Beuningen, voor werkzaamheden verricht t.b.v. het verwijderen van een drietal bommen in de gemeente Voorst en Twello. Betreffende nota's werden door mij [Commandant Hulpverleningsdienst] voor akkoord getekend, daar bedoelde bommen ivm hun ligging verwijderd moesten worden. Tengevolge van de hoge grondwaterstand was verwijdering zonder bronbemaling niet mogelijk. Bommen lagen op 2 tot 4 meter diepte. Noot TA. De geruimde bommen zijn aan de hand van de ruimingsdata geïdentificeerd en informatie uit de betreffende (kleine) inventaris.	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
(2) Kweekweg: 3402.2-263E	20-01-59	Nota van de fa. Verkerk te Alphen a/d Rijn voor het verrichten van graafwerkzaamheden in uw gemeente tbv de Hulpverleningsdienst. Betreffende werkzaamheden met de dragline waren noodzakelijk voor het ruimen van een tweetal bommen in uw gemeente, t.w. 1 bom bij de Buitensociëteit en 1 bom in de sloot in de Broekstraat (Klarenbeek).	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
(3) V1: 6105-086 (reeds besproken)	02-01-59	Zoals U wel weet zij ze van de opruimingsdienst lange tijd bezig geweest om een bom uit te graven. Daarom moest ik mijn prei vroegtijdig opruimen [...]. Ik ben al begonnen ongeveer half oktober te veilen. [...] E. Overkamp, Kweekweg 2, Post Deventer. [Noot TA. Vermoedelijk in de Steenenkamer]	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
Buitensos: 0152-056b Indicatief	31-01-86	Uit correspondentie tussen de gemeente Deventer en de EOD blijkt dat er na de bombardementen van 15 december 1944 en 6 februari 1945 zes locaties van blindgangers bij de gemeente bekend waren (zie tekeningen). Deze blindgangers werden gemarkeerd met de letter A, B, B2, C, D, E. B2 werd in de zomer van 1945 gelokaliseerd en geruimd. Naar de andere is gegraven, maar door diverse oorzaken zijn deze niet geruimd. De locatie van E is bij de bouw van het pand Kweekweg 1 weer teruggevonden, er is toen een betonplaat overheen gestort. [...]	1441-478	Gemeentearchief Deventer
3402.2-263 A-E	-	De blindganger voor Achter de Hoven 43 in het bouwland/volkstuinen [blindganger B] werd niet geruimd. Deze lag in grondwater of te diep. Het betreft een 500 pponder. De blindganger die achter Achter de Hoven 31 lag werd geruimd [blindganger B2]. Het betrof een 1000 pponder.	GIS Luchtaan- vallen/ Blind- gangers	Gemeente Deventer
(bomb: 0152-236, - 056)	-	6-02-45. procesverbaal; één blindganger voor no. 43 Achter de Hoven kant weg onder bommenrij. Betreft een 500-ponder [blindganger C]. Eén blindganger op de erfafscheiding en	GIS Luchtaan- vallen/ Blind-	Gemeente Deventer

19860352		2 meter vanaf de straat. Betreft eveneens een 500 pponder [blindganger A]. Beide staan aangegeven als niet geruimd.	gangers				
	1986	Achter de Hoven 53 vliegtuigbommen vermoed	EOD	EOD			
	03-10-89	Aan de heer van Zanten. In een gesprek op 21 juni 1989 met een medewerker van mijn afdeling heeft u bevestigd, dat er onder de woning Kweekweg 1 op Steenenkamer een niet geëxplodeerde vliegtuigbom ligt. Tevens heeft u medegedeeld dat er verschillende van dergelijke projectielen op De Worp zijn gevallen. Om te onderzoeken of een eventuele gezamenlijke aanpak tot opsporing met de gemeente Deventer mogelijk is, verzoek ik u op bijgaande situatietekening aan te geven waar vervolgens u de blindgangers liggen en deze in bijgevoegde gefrankeerde retour enveloppe aan mij terug te zenden. Chef hoofdafdeling (gemeente Voorst)	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 3. zware vliegtuigbom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer Bom zit onder een betonplaat. Is nog niet aangemeld bij de EORC De melder de heer GJ van Zanten heeft op bijgaande kaart aangegeven waar de bommen op De Worp liggen. Ambtelijke voorbereiding over een eventuele gezamenlijke aanpak met de gemeente Deventer en een plan opstellen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	10-09-90	Vervolg op rapport 29 juni 1990. [...] Nog niet aangemeld zijn: a. Zware vliegtuigbom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer. Eigenaar is de heer CM Elderink. Voor zover mij bekend is de eigenaar hiervan niet op de hoogte. Uit het bijgaand proces-verbaal blijkt dat een blindganger in het bouwland voor perceel nr. 18 aan de overzijde van de Twelloseweg is gevallen. Volgens de heer GJ van Zanten is deze blindganger gevallen op het stuk grond waar thans de woning Kweekweg 1 op staat. De heer van Zanten deelde mede dat er op deze plek is gegraven naar de bom tot een diepte van +- 2 meter. Gezien de grondwaterstand (in die tijd was en geen bronbemaling) is met gestopt met graven en heeft men besloten om over deze bom een dikke betonplaat te storten. Op tekening nr 3 bij het rapport staan de door de heer Van Zanten aangegeven gevallen blindgangers op de Worp (Deventer en Voorst). De gemeente Deventer heeft mij telefonisch medegedeeld, dat de EORC inderdaad vermoedt dat explosieven in de grond zitten op de door Van Zanten aangegeven plaatsen en geadviseerd heeft deze op te sporen. B en W van Deventer hebben toen besloten 'nog' niet tot opsporing over te gaan, omdat de kosten mede door het voorfinancieren te hoog waren. De gemeente Deventer heeft een soort 'top-tienlijst' gemaakt, waarop de urgente zaken/ werkzaamheden werden geplaatst en deze zaak scoorde hierop niet hoog. Indien de gemeente Voorst tot opsporing van deze bom zou overgaan, zullen de mensen op De Worp (gemeente Deventer), die ook van deze blindgangers afweten, de mensen van het EORC vragen gelijktijdig ook de andere bommen op te sporen/ruimen. Deze zal hen door verwijzen naar de gemeente Deventer. Om dit te voorkomen is het voorstel gedaan om deze zaak ambtelijk voor te bereiden en eventueel gezamenlijk met de gemeente Deventer aan te pakken. De vraag is of het verstandig is de bewoner van deze woning ongerust te maken, door hen er bij te betrekken. Anderzijds zullen de bewoners van dit pand het de gemeente zeer kwalijk nemen als de bom er toch ligt en zij daarover niet zijn ingelicht.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	26-09-90	Vervolg rapport. 1. Bom onder woning Kweekweg 1, Steenenkamer. [geen relevante aanvullende informatie]	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-500 Indicatief	06-02-45	Het was een heldere dag en geallieerde jachtvliegtuigen waren zeer actief in de lucht. Rond 12.00 uur werd een wagen met rogge beschoten op de Zutphenseweg in Klarenbeek. De voerman werd doodgeschoten, terwijl zijn zoon licht gewond raakte. Willem Jan van de Kamp uit het Woudhuis wilde rogge laten dorsen. Hij reed met paard en wagen op de Zutphenseweg in Klarenbeek, toen hij beschoten werd door geallieerde jagers. Hij werd gedood, terwijl zijn zoon, die bij hem was, licht gewond raakte.	Gemeente Voorst	Internet	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een wagen getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen	Onverdacht

							dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
6105-088	07-02-45	Getuigenverslag J. Ter Avest over het verdere verloop van de oorlog Door het vallen van een V1 of V2 aan de Clabanusweg bij de familie R. Peters-Weyenberg, thans familie Wilbrink, op 07-02-1945, waarbij de heer Peters verongelukte evenals een tante van het echtpaar mevrouw Weyenberg.	Elfrink (1989), 65	Literatuur	Verdacht	Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een vlak bij een huis aan de Clabanusweg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er maar enkele delen van het projectiel zijn opgeruimd door de MOD is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 22	
	07-02-45	Er was een V1 gevallen en ontploft bij de boerderij van R. Peters, destijds wonende aan de Clabanusweg 20. Daarbij zijn toen een paar doden gevallen. De V1 was 4 á 5 meter naast het boerderijtje gevallen. Het huis was als een kaartenhuis in elkaar geklapt.	Elfrink (1994), 43-44	Literatuur				
	07-02-45	V1 neergekomen te Voorst, Clabanusstraat.	Vergeltungswaffen	Internet				
	07-02-45	V1 neergekomen te Klein Amsterdam.	Vergeltungswaffen	Internet				
	07-02-45	V1 neergekomen naast een boerderij in Klein Amsterdam ten westen van Zutphen. De boerderij stortte als een kaartenhuis in elkaar.	Vergeltungswaffen	Internet				
	07-02-45	's Morgens rond 9.00 uur stortte een V1 neer op vijf meter afstand van een boerderij aan de Clabanusweg in Klein Amsterdam. Het huis stortte grotendeels in. De boer werd gedood; een aanwezige tante van de vrouw des huizes overleed een aantal dagen later aan haar verwondingen. Evacués uit Arnhem raakten lichtgewond. Roelof Peters was landbouwer aan de Clabanusweg in Klein Amsterdam. Op woensdagmorgen 7 februari 1945 stortte een V1 neer op vijf meter afstand van zijn boerderij. Het huis stortte grotendeels in en hij raakte dodelijk gewond. Een in het huis aanwezige tante van zijn vrouw raakte zwaar gewond en overleed een paar dagen later in het ziekenhuis in Apeldoorn. Dirkje Weijenberg-Buitenhuis woonde in Zutphen. Ze bevond zich op een boerderij aan de Clabanusweg in Klein Amsterdam, waar een nichtje met haar man woonde, toen een V1 neerstortte op vijf meter afstand. Het huis stortte grotendeels in en zij raakte zwaar gewond. Ze overleed een paar dagen later in het ziekenhuis in Apeldoorn. De echtgenoot van haar nichtje kwam eveneens om het leven.	Gemeente Voorst	Internet				
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Ter plaatse van het huis aan de Clabanusweg is de krater van de V1 te zien en het vernielde huis.	Foto 3092 Sortie 4/1974	Wag				
	06-04-83	Naar aanleiding van een gesprek tussen de heer Van de Visch (kabinet en voorlichting) en de heer J. ter Avest, Clabanusweg 24 te Klarenbeek betreffende explosieven in de grond bericht ik [chef gemeentewerken Voorst] u het volgende. Door gemeentewerken is de situatie d.d. 29 maart 1983 ter plaatse opgenomen. De heer J. ter Avest deelde ons mede, dat hij in 1945 explosieven in een slootje had begraven. Het betreft hier een projectiel van +- 40 cm lang en 10 cm doorsnee. Bij controle met de metaaldetector is gebleken, dat er metaal in de grond aanwezig is.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst				
	08-06-83	De heer J. ter Avest, Clabanusweg 24 te Klarenbeek heeft ons [B&W Voorst] onlangs medegedeeld dat hij in de winter van 1944/1945 explosieven in een slootje op zijn terrein had begraven. Het zou hierbij gaan om een projectiel van +- 40 cm lang en 10 cm doorsnee. Uit mededelingen van zijn zoon, die amateur oorlogshistoricus is, is gebleken dat de heer Ter Avest het projectiel altijd heeft beschreven als een onderdeel van een V1 die niet is geëxplodeerd. De mijnopruiingsdienst zou in de voorzomer van 1945 slechts enkele delen van deze V1 hebben geruimd.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst				
19831704	1983	De heer J. ter Avest, Clabanusweg 24 te Klarenbeek heeft ons [B&W Voorst] onlangs medegedeeld dat hij in de winter van 1944/1945 explosieven in een slootje op zijn terrein had begraven. Het zou hierbij gaan om een projectiel van +- 40 cm lang en 10 cm doorsnee. Uit mededelingen van zijn zoon, die amateur oorlogshistoricus is, is gebleken dat de heer Ter Avest het projectiel altijd heeft beschreven als een onderdeel van een V1 die niet is geëxplodeerd. De mijnopruiingsdienst zou in de voorzomer van 1945 slechts enkele delen van deze V1 hebben geruimd. Kaart met slootje aanwezig. Hoeveelheid en vermoedelijk explosief: 1 ontsteker van V1 met ... [slecht leesbaar] Grootte af te zoeken terrein: +- 50x 1.5 mtr In een droogslootje langs het weiland heeft de hr ter Avest een rond voorwerp van +- 30 cm lang en 7 cm dik afkomstig van een V1 begraven op +- 60 cm diep. Het slootje kan +- 1 mtr verplaatst zijn. Uitkomst stata niet vermeld.	EOD	EOD				

19841581 Clabanus V1: 6105-088	1984	De heer Avest kon de plaats nog nagenoeg aanwijzen. Sloot uitgegraven en afgezocht mbv ferex +- 10 m. Geen expl aangetroffen. Zoekactie afgedaan.	EOD	EOD			
	21-08-84	DD 21-08-1984 De EOD gaat ik Klarenbeek graven naar munitie aan de Oude Apeldoornseweg in grond van perceel nummer 2, in een sloot ter hoogte van Clabanusweg 24 en aan de Withagenweg (terrein familie A. Oosterman). De grootste klus ligt aan de Oude Apeldoornseweg. Daar heeft de familie Spijkerbosch 40 jaar gelden de romp van een V1 begraven. Bovendien liggen in zijn grond kisten vol granaten in een oude Canadese loopgraaf. Aan de Clabanusweg en Withagenweg ligt volgens sergeant Ron Geval van de EOD munitie in kleinere hoeveelheden. Bovendien aan de Withagenweg nog een genoemde luchtbal van een V1. Op het terrein van Spijkerbosch lag aan de voorzijde de voormalige loopgraaf en de in en stuk weiland achter de boerderij zou een stalen evenwichtsbol van een V1 liggen. Een zwaar verroest Duits geweer werd bij de familie Oosterman aan de Withagenweg gevonden. Bij de Clabanusweg, waar het ontstekingsmechanisme van een V1 zou moeten liggen, werd niets gevonden.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	22-08-84	Terrein Spijkerbosch, Oude Apeldoornseweg, Klarenbeek. Aangetroffen in oude loopgraaf: 2x brisantgranaat die ter plaatse moesten worden vernietigd en losse munitie. Terrein Withagenweg, Wilp (EOD nr 833956/11325): Aangetroffen 1 geweer Terrein Ter Avest, Clabanusweg, Klarenbeek: Zoekactie gestaakt, bij toekomstige slootschoonmaak zal eerst locatie van de 'stortplaats' wat nader worden aangegeven.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
	23-08-84	DD 23-08-1984 Klarenbeek – De EOD die dinsdag op drie locaties in Klarenbeek aan het graven is geweest, heeft minder gevaarlijke spullen aan het licht gebracht dan men had vermoed. De oogst bestond slechts uit twee mortiergranaten, 30 geweerpatronen en een zwaar verroest Duits geweer. [...]	BtB Explosieven vondsten	OKV			
GEEN	08-02-45	HARDONK. Goed februariweer, droog. Ik heb hier horen vertellen dat de huizen gelegen in de IJssellinie bij Twello enzovoort zaterdag ontruimd zouden moeten worden. De Duitsers gingen daar dan hun stellingen betrekken.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Geen explicite melding van explosieven of oorlogshandelingen.	Onverdacht
6105-447	10-02-45	Up: 1212 Down: 1320 2 Mustangs and Spitfires Loco and TRG attacked at E.8898. 1 loco destroyed, 12 TRG damaged Locomotief met wagons aangevallen bij Klarenbeek. Locomotief vernietigd, twaalf wagons beschadigd.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-426 Indicatief	10-02-45	Om 15.00 uur vielen er acht bommen in de richting van de spoorlijnen kwartier later vielen er vier bommen op hetzelfde traject. Het herhaalt zich om 15.40 uur toen er drie bommen vielen. Ook (?) werden er een zestal bommen op de spoorlijn bij het Wezeveld gegooid. En een drietal bommen bij de Leigraaf.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	10-02-45	's Middags voerde een aantal Amerikaanse bommenwerpers een aanval uit op de spoorlijn tussen Twello en Teuge ter hoogte van het Wezeveld. Een vader en zoon, die aan het Molenveld woonden, raakten zwaar gewond. Ze werden naar het ziekenhuis in Deventer vervoerd, waar de vader 's avonds aan zijn verwondingen overleed. Verschillende woningen aan het Molenveld werden zwaar beschadigd.	Gemeente Voorst	Internet			

		Johannes Weijn woonde met zijn gezin aan het Molenveld in Twello. Op zaterdagmiddag 10 februari 1945 voerde een aantal Amerikaanse bommenwerpers een aanval uit op de spoorlijn tussen Twello en Teuge ter hoogte van het Wezeveld. Verschillende woningen aan het Molenveld werden geraakt en hij en een zoon raakten zwaar gewond. Ze werden naar het ziekenhuis in Deventer vervoerd, waar hij 's avonds aan zijn verwondingen overleed. Zijn zoon overleefde.				
	10-02-45	's Middags half vier, aanval door twee Amerikaanse bommenwerpers op de spoorbaan tussen Twello en Teuge. De bommen troffen geen doel, maar op het Molenveld vielen slachtoffers en werden huizen vernield. De 55-jarige J. Wijn, werd door een bombscherf zwaar gewond. Zijn zoon werd door glassplinters in het oog eveneens zwaar gekwetst. [...]. Drie woningen op het Molenveld, van Wijn, Timmermans en Bokkert waren door verwoesting onbewoonbaar.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV		
	10-02-45	Up: 1410 Down: 1601 12x Spitfire 12x 500 and 24x 250 dropped. 5 D/H on line Z.7601. 1 D/H and 11 N/M's line Z.8705. 3 D/H's line E.2488. Er werden 12x 500 lbs en 24x 250 lbs bommen afgeworpen. 5 voltreffers op Z.7601. 1 voltreffer en 11 bijna treffers op Z.8705 (Gemeente Voorst) en 3 voltreffers op E.2488.	AIR37/715-718	National Archives te London		
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Rond het spoor bij Teuge-Twello zijn er diverse bom- en raketinslagen zichtbaar.	Foto 3184, 3186 Sortie 4/1982	Wag		
6105-098	10-02-45	V1 neergekomen te Twello, Zwaluweweg/Leemsteeg.	Vergeltungswaf- fen	Internet	Verdacht	Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een vlak bij de wegen Zwaluweweg-Leemsteeg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er ter plaatse beperkte na-oorlogse grondroering heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.
	10-02-45	BLOEM. Toen we van Twello kwamen waren we in de Kranenstraat toen een V-1 uit oostelijke richting betrekkelijk laag over me heen kwam. Hij vloog 200 meter in rechte lijn, zwenkte iets en dook toen plotseling naar beneden. Hij viel bij Reinders om de hoek Zwaluweweg-Leemsteeg met een ontzettende slag neer. Een huizenhoge wolk van rook en vuur achterlatend. Het huis van Hein Klunder is gescheurd tot in de binnenmuren. Alle ruiten zijn kapot. Zelfs de kozijnen zijn er uit geslagen. Men zegt dat met een sterke wind het huis levensgevaarlijk is om te bewonen. Ook bij andere mensen in de buurt is veel glasschade.	Apeldoornende- oorlog	Internet		
	Feb 45	Februari 1945. V1 ontploft en ontploft in een weiland nabijheid enige boerderijen in de Achterhoek. Er waren enkele gewonden.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV		
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Op zo'n 350 meter noordwestelijk van de hoek Zwaluweweg-Leemsteeg is de krater van de gemelde V1 zichtbaar.	Foto 4124 Sortie 4/1982	Wag		
6105-501 Indicatief	11-02-45	Een geallieerd verkenningsvliegtuig zette 's nachts om half drie twee lichtkogels uit, en liet een bom vallen met het doel blijkbaar de spoorbaan te treffen. De bom kwam echter in de weide tussen Mulder en Koerkamp op Teuge terecht zonder ongelukken te veroorzaken.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Onverdacht	Er zijn geen andere bronnen, zoals luchtfoto's, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van deze bom. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.
6105-427	11-02-45	Up: 1400 Down: 1625 ?? Spitfires 4 x 500, 8 x 250 on line Z.8505 – no hits. 4x500pnd en 8x250pnd bommen op spoorweg, geen voltreffers.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Langs het spoor van Teuge naar Twello zijn diverse bominslagen zichtbaar.	Foto 4026 Sortie 16/1847	ACIU		
6105-428 Indicatief	13-02-45	Up: 0810 Down: 0945 ??? Tempests of Spitfires? Strafed 6 MET N.E. at Z.8907. No claims. 6 vijandelijke voertuigen aangevallen, geen claims.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen).

							Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
6105-502	14-02-45	Beschieting door twee Engelse vliegtuigen op een particuliere tankauto in gebruik bij de voedselvoorziening op Duistervoorde, dichtbij de fabriek van Linthorst [Bij Engelenburg, Twello, hoek huidige Leigraaf (vroeger was dit deel nog Molenstraat)-Zonnenbergstraat]. De auto werd vernield, geen persoonlijke ongelukken.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht	
6105-448 Indicatief	14-02-45	Up: 1442 Down: 1817 8 Spitfires Rail interdiction. 8 x 500 and 9 x 250. 1 D/H. E.8798, 3 D/H's A.0590 Aanvallen op het spoor met 8x 500- en 9x 250-ponders. 1 voltreffer bij Klarenbeek.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6	
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Rond het spoor bij Apeldoorn-Klarenbeek zijn er diverse bominslagen zichtbaar.	Foto 4036 Sortie 4/1982	Wag				
Alforst: GEEN Klarenbeek: 6105-503	20-02-45	BLOEM. In de voormiddag een aanval van jagers op de spoorlijn Apeldoorn - Zutphen in de buurt van de Alforst. Van de 12 bommen is één bom gevallen op de rails. 's Avonds was de schade weer hersteld. 's Middags een aanval op station Klarenbeek waar ze van de Todt aan het dennen laden waren in de wagons. Hierbij is een Todt-man zwaar gewond en een evacué, die er werkte, is gedood. Hij is getroffen onder de wagon waar hij dekking zocht.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Verdacht	Alforst: Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van 'de Alforst'. Tegenwoordig is dit een straat te Klarenbeek maar deze bestond ten tijde van WOII nog niet. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding. Klarenbeek: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6	
	20/22-02-45	Aanval op station Klarenbeek (dinsdag 20 februari 1945 of donderdag 22 februari 1945) 's Middags werd door enige Amerikaanse jachtvliegtuigen een aanval uitgevoerd op het station van Klarenbeek, waar de arbeiders van de Todt juist dennen aan het laden waren. Een evacué uit Arnhem, die bij de Todt werkte, werd dodelijk getroffen, toen hij dekking had gezocht onder de wagon. Ook een Duitse voorman van de Todt kwam om het leven. Wilhelm Fredericus Huisman was geëvacueerd uit Arnhem. Hij was te werk gesteld bij de Todt. Op een middag in februari werd een aanval uitgevoerd op het station van Klarenbeek, waar de arbeiders van de Todt juist dennen aan het laden waren. Hij werd dodelijk getroffen, toen hij dekking had gezocht onder een spoorwagon.	Gemeente Voorst	Internet				

6105-097 Indicatief	22-02-45	V1 neergekomen te Apeldoorn, Zutphenseweg.	Vergeltungswaf- fen	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen beschikbaar die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van deze V1. Er zijn echter geen indicaties dat dit projectiel in de gemeente Voorst is neergekomen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
15.40: 6105-449	24-02-45	Er vielen om 10.25 uur vier bommen bij de spoorlijn bij Apeldoorn. Om 15.40 uur vielen er weer vier bommen bij de spoorlijn.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Raketten: Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanval- len uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Bommen: Deelgebied 6 Raketten: Deelgebied 1
Markeingen luchtfoto interpretatie	24-02-45	Up: 1313 Down: 1751 4 Typhoons 8 x 1000, 11 sec. 6 Rail cuts Z.8401, 2 cuts 100 yard further on. 8x1000 lbs bommen met 11 sec vertragingstontsteker op spoorweg, 6 voltreffers.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht		
	15-03-45	Luchtfoto. Rond het spoor bij Apeldoorn-Klarenbeek en Twello zijn er diverse bom- en raketinslagen zichtbaar.	Foto 3027 Sortie 4/1982	LBDB			
6105-429 Indicatief	24-02-45	Up: 1415 Down: 1818 3 Typhoons 6 x 500. Cuts at Z.8705. 6x500pnd bommen op spoorweg, rails vernietigd.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Rond het spoor bij Teuge-Twello zijn er diverse bom- en raketinslagen zichtbaar.	Foto 3184, 3186 Sortie 4/1982	Wag			
6105-087	-	Op 13 maart 2017 vertelde Jan Lubberts uit Terwolde (geboren in 1933) kort over het neerkomen van een V1 achter zijn ouderlijk huis. De datum wist meneer Lubberts het niet zeker, maar algemene kennis leidt tot najaar 44-voorjaar 45. De V1 was op zo'n 75 meter schuin achter het huis (Trippestraat 26 te Terwolde) aan het kanaal neergekomen. Ze mochten niet gaan kijken en werden meteen door Duitse soldaten het huis uitgejaagd. Het was meneer Lubberts niet duidelijk of ze alleen het gat hebben dicht gegooid of dat het projectiel ook destijds nog geruimd is. Op een gegeven moment besloot de vader van meneer Lubberts dat ze weer naar huis konden, aangezien de Duitse soldaten niet in de gewoonte waren dit mede te delen. Tegen die tijd kon meneer Lubberts niets meer van het gat zien, het was vlak. Het enige wat hij zich nog herinnert dat er over het gehele land fosfor lag waarmee de kachel zo makkelijk aan ging.	Jan Lubberts	OKV	Verdacht	Uit de bekeken luchtfoto blijkt dat er een (kleine) krater zichtbaar is ter plaatse van het neerkomen van de V1. Het is echter niet eenduidig of het projectiel ook daadwerkelijk ontploft is of dat het alleen schade heeft opgelopen bij het neerstorten. Mogelijk zijn er nog resten van deze V1 in de ondergrond aanwezig.	Deelgebied 25
Markering luchtfoto interpretatie	26-02-45	V1 neergekomen te Dorp Terwolde, Kwabbenbrug. Noot TA. In email contact met het gemeentearchief van Voorst d.d. 09-05-2017 blijkt dat volgens meneer Lubberts deze V1 dezelfde is als de bij zijn ouderlijk huis neergekomen V1.	Vergeltungswaf- fen	Internet	Verdacht		
	15-03-45	Luchtfoto. Er is een (kleine) inslagkrater van de achter het huis van de familie Lubberts neergekomen V1 zichtbaar.	Foto 3082 Sortie 4/1982	Wag			
6105-430 Indicatief	28-02-45	Up: 1423 Down: 1637 4 Tempests ARNHEM - ZUTPHEN. 100+ inf strafed Z.8810.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen	Onverdacht

		100+ infanterie aangevallen.				bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat Duitse troepen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
3402.2-179	Voorjaar 1945	Een paar woningen in de Bessenstraat, de Bloemstraat en de Hovenierstraat worden 's nachts beschoten vanuit een vliegtuig.	Struppert (1945), 38	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat woningen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
3402.2-245	06-03-45	Om 15.06 uur kwam een V1 terecht op de Bolwerksweide aan de overzijde van de IJssel. De V1 kwam niet tot ontploffing.	757-47	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht	De V1 is te ver van het onderzoeksgebied neergekomen om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
Markering luchtfoto interpretatie	21-03-45	Luchtfoto. De V1 inslag is circa in het midden tussen de gemeentegrens en de IJssel zichtbaar.	Foto 4001 Sortie 4/2055	LBDB			
6105-450	09-03-45	Up: 1344 Down: 1804 6 Spitfires MET attacked SE of Zutphen and TRG at E.8898 Aanval op treinwagons bij Klarenbeek, acht beschadigd.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat treinen getroffen zijn door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
6105-451	14-03-45	Up: 1541 Down: 1700 12 Spitfires Rail interdiction. 4 x 500 and 4 x 250 on line E.8799 - 2 hits. Aanval op het spoor met 4 500- en 4 250- ponders bij Klarenbeek, twee treffers.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. Er zijn diverse bominslagen rond het spoor bij Klarenbeek zichtbaar.	Foto 3023, 3025 Sortie 4/1975	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	14-03-45	Luchtfoto. De foto is van prima schaal maar wat matige kwaliteit. In het veld, zo'n 200 meter zuidoostelijk van Watergatstraat 3, is de inslag van een V1 zichtbaar (6105-092).	Foto 4163 Sortie 106G/4801	Zwolle	Onverdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat er van de te Appen, bij de Watergatstraat, neergekomen V1 in 1977 en in 1984 resten zijn geruimd. Het betrof één zuurstof bol in 1977. De tweede bol werd een jaar later aangetroffen en gemeld bij de EOD. Ook deze tweede bol werd geruimd. Er worden geen verdere resten van de V ver-	Onverdacht

6105-452	15-03-45	De geallieerden deden aanvallen op station Klarenbeek.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht	wacht. Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	BLOEM. De 15e maart deden de Tommies een aanval op het station Klarenbeek, 4 bommen gegooid waarvan één een loods vernielde. Verder alleen glasschade.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Verdacht		
	15-03-45	Luchtfoto. tijd 12.25 uur. Hoewel niet duidelijk is of deze foto voor of na de aanval is genomen, zijn er diverse bominslagen rond het spoor bij Klarenbeek zichtbaar.	Foto 3023, 3025 Sortie 4/1975	Wag			
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. De foto's zijn van prima kwaliteit en schaal. Ten noorden van de Weg over het Hontsveld zijn 4 kleinere bomkraters zichtbaar en één grotere. De grotere betreft een V1 inslag. De vier kleine liggen in twee clusters heel dicht op elkaar (foto 3088). Op foto 3092 is ter plaatse van het huis aan de Clabanusweg is de krater van de V1 te zien en het vernielde huis (6105-088). Op foto 4086 zijn er rond het spoor bij Voorst diverse bomkraters zichtbaar. Er is echter geen eenduidig spoor van de in de Tuinstraat neergekomen V1 (6105-091).	Foto 3088, 3092, 4086 Sortie 4/1974	Wag	Verdacht	V1: Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een vlak bij een huis aan de Clabanusweg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er ter plaatse beperkte na-oorlogse grondroering heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	V1: Deelgebied 22 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. De foto's zijn van prima kwaliteit en goede schaal. Er zijn diverse bominslagen rond het spoor bij Klarenbeek zichtbaar en langs de IJssel zijn eke loopgraven te zien. Op foto 3076 zijn bij de Hengelgelderweg geen eenduidige sporen van de gemelde V1 zichtbaar (6105-090).	Foto 3023, 3025, 3069, 3076 Sortie 4/1975	Wag	Verdacht	Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Spoor: Deelgebied 6 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. De foto's zijn van prima kwaliteit en goede schaal. Rond het spoor bij Apeldoorn-Klarenbeek en Twello zijn er diverse bom- en raketinslagen zichtbaar. Ook zijn er bij Deventer vele stellingen en loopgraven te zien. Op foto 3082 is een (kleine) inslagkrater van de achter het huis van de familie Lubberts neergekomen V1 zichtbaar (6105-087). Op foto 4040 is er geen eenduidig spoor van de in de Tuinstraat neergekomen V1 zichtbaar (6105-091). Op foto 4124 is op zo'n 350 meter noordwestelijk van de hoek Zwaluwweg-Leemsteeg is de krater van de gemelde V1 zichtbaar (6105-098).	Foto 3027, 3030, 3082, 3119, 3175, 3177, 3178, 3181, 3184, 3186, 3188, 4036, 4040, 4124 Sortie 4/1982	Wag	Verdacht	Spoor bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.	Spoor bommen: Deelgebied 6 Spoor raketten: Deelgebied 1 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met

						<p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Spoor raketten: Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.</p> <p>Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.</p> <p>V1 Lubberts: Uit de bekeken luchtfoto blijkt dat er een (kleine) krater zichtbaar is ter plaatse van het neerkomen van de V1. Het is echter niet eenduidig of het projectiel ook daadwerkelijk ontploft is of dat het alleen schade heeft opgelopen bij het neerstorten. Mogelijk zijn er nog resten van deze V1 in de ondergrond aanwezig.</p> <p>V1 Zwaluw: Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een vlak bij de wegen Zwaluwweg-Leemsteeg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er ter plaatse beperkte na-oorlogse grondroering heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn.</p>	<p>Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35</p> <p>(Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)</p> <p>V1 Lubberts: Deelgebied 25</p> <p>V1 Zwaluw: Deelgebied 23</p>
Markeringen luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. De foto's zijn van prima kwaliteit en goede schaal. Hoewel de sporen niet heel duidelijk zichtbaar zijn, zijn met behulp van het bijbehorende kaartje de locaties van de neergekomen wrakdelen nog te achterhalen (6105-115, foto 3018). Op foto 4022 is een deel van het loopgravennetwerk aan de oostkant van de IJssel zichtbaar.	Foto 3018, 4022 Sorie /1983	Wag	Verdacht	<p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Wrak: Uit de beschikbare informatie blijkt dat de Liberator op de terugweg was van een bombardement op Starkrade. Hoewel men nog wilde controleren of alles bommen waren afgeworpen kan men hier in de regel wel van uit gaan. Gezien de grote spreiding van de brokstukken is het brandende vliegtuig vermoedelijk vlak boven de grond ontploft. Hierdoor kan aangenomen worden dan de indringing van de wakstukken en eventueel aan boord geweest zijnde munitie beperkt is geweest. Alleen de grotere onderdelen (staart, vleugel, romp) zullen in de ondergrond zijn ingedrongen. Om de locaties van deze wrakresten word een straal getrokken.</p>	Wrak: Deelgebied 24
Markering luchtfoto interpretatie	15-03-45	Luchtfoto. De foto heeft een aardige schaal en is van vergelijkbare kwaliteit. Langs het spoor van Teuge naar Twelle zijn diverse bominslagen zichtbaar (6105-427) evenals ene bominslag aan de Rijksstraatweg.	Foto 4026 Sortie 16/1847	ACIU	Verdacht	<p>Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.</p>	<p>Spoor: Deelgebied 6</p> <p>Losse kraters: Deelgebied 19</p> <p>Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35</p> <p>(Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)</p>
6105-094 Indicatief	16-03-45	V1 neergekomen te Klarenbeek.	Vergeltungswaffen	Internet	Onverdacht	<p>Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van het gemelde projectiel. Er zijn echter geen aanwijzingen dat deze binnen het onderzoeksgebied is neergekomen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.</p>	Onverdacht
6105-453	18-03-45	SPOORWEGEN. Op 18 maart 1945 vielen om 16.40 uur bommen bij km 94.600 nabij Klarenbeek en vernielden de sporen.	Tijink (2005) Apeldoornende-	Literatuur Internet	Verdacht	<p>Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van</p>	Deelgebied 6

			oorlog			1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.	
						Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
Dijkhof: 6105-454a	18-03-45	2nd TAF: Aanval op een hoofdkwartier bij Twello door 12 vliegtuigen met 5.4 ton brisant.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur	Verdacht	Uit de beschikbare informatie blijkt dat de geallieerden de Dijkhof als Duits hoofdkwartier aangemerkt hadden en deze op 18 maart 1945 bombardeerden. Hierbij kwamen er niet alleen bommen bij de Dijkhof terecht maar ook in de omgeving. Mogelijk zijn er nog blindgangers in de ondergrond aanwezig. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Voor de kraters die hierbuiten zijn neergekomen is een aparte straal van 75 meter gehanteerd.	Deelgebied 6
	18-03-45	'(...) Ook in onze omgeving gebeuren dagelijks vliegeraanvallen. Zo o.a. op Zondagmiddag 18 Mrt. '45 tegen 6 uur, werden bommen geworpen op Gorssel. Zo werd ook de "Dijkhof" bewoond door baron v.d. Felz te Twello door bommen getroffen. Men zei dat daarin Grüne Polizei zat.'	5-1, p24	OKV		Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
	18-03-45	'De Dijkhof in Twello gebombardeerd. Talrijke Duitsers komen hierbij om het leven. In Gorssel en Vorden worden ook Duitse hoofdkwartieren gebombardeerd. Er zijn doden alom en veel schade. Ook andere dorpen in de omgeving hebben steeds meer van de oorlogshandelingen te lijden.'	7-1, p.21 (Lubberts)	OKV			
	18-03-45	'Op zondag 18 maart 1945 om 17.00 stegen van vliegveld Schijndel in Noord-Brabant, dat toen al bevrijd was, twaalf jachtbommenwerpers op. Het ware Spitfires Mark XVI, van het 340e R.A.F. Squadron; en dus geen Typhoons, zoals eerder werd geschreven. Twintig minuten later deden ze een aanval op de villa "Dijkhof" in Twello, dat toen in Duitse handen was. Ieder vliegtuig was bewapend met een bom van 500 lbs. (Engelse pond) en twee van 250 lbs. Ook waren ze uitgerust met snelvuurkanonnen. (...) In totaal werden er dus 24 bommen van 250 lbs. en 12 bommen van 500 lbs. afgeworpen.'	28-1, p11; 1990 - Extra uitgave, p66	OKV			
	18-03-45	's Middags 6 uur, aanval met vier Spitfires op landgoed De Dijkhof bezet door de Weermacht. De villa werd getroffen en zwaar beschadigd. Onder de militairen vielen doden en gewonden. Burgers werden niet getroffen.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	18-03-45	Brief van R.C. de Bruin, lid documentatiegroep 1940-1945, Kapitein-Waarnemer KLu bd. 27-12-79 Tijdens een research in de Engelse Staatsarchieven - zoekend naar iets geheel anders - kwam ik wat details tegen over het bombardement van de Dijkhof op 18 maart 1945. De aanval werd uitgevoerd op 18 maart, 1945 te 18.00 uur. De vliegtuigen kwamen van de vliegbasis Schijndel in Noord-Brabant. Het waren Spitfires Mark XVI bewapend met een bom van 500 lbs en twee van 250 lbs. Ook waren ze uitgerust met snelvuurkanonnen. De twaalf Spitfires startten te 17.40 uur en na de aanval te 18.00 uur, bereikten ze Schijndel weer te 18.25 uur. Het squadron, at dat aanval uitvoerde van RAF squadron nr. 340, geheel bemand me Franse vliegers. De eenheid stond ook bekend als het "Ile de France" squadron. De formatieleider, zie zondag in maart was luitenant Hardi. Hij leidde ook zijn eigen (Red) sectie van vier stuks. De overige secties werden geleid door Lt. Cave tand Lt. Prud'homme (respectievelijk Blue and Yellow). De laatste sectie beschoot het doel eveneens. Totaal werden er dus 24 bommen van 250 lbs en 12 van 500 lbs afgeworpen. [...] In de Dijkhof zat volgens de Intelligence een Duitse Generaal met zijn staf; het was het verbindingscentrum van de Leergroep 'H'.	BtB Bombarde- menten	OKV			
	18-03-45	Villa de Dijkhof werd op 18 maart 1945 om 6 uur 's middags door vier Typhoons aangevalen. Was bezet door de Weermacht. Doden onder de militairen en zware schade aan het gebouw.	BtB Foto's	OKV			
	18-03-45	BLOEM. Een aanval van 8 Tommies op de villa "de Dijkhof" in Twello aan de dijk. Men zegt dat er hoge officieren in huisden die getroffen zijn.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
	Maart 45	Het buitengoed "de Dijkhof", vroeger genaamd "Geschers goed", werd in maart 1945 door oorlogshandelingen verwoest en daarna afgebroken.	Kedde (2008)	Literatuur			
	18-03-45	20-06-1955. [...] In het geheel zijn 11 [Duitse] militairen bij het bombardement [op de Dijkhof] omgekomen.	0107-12	Gemeentearchief Voorst			
Hazelt: 6105-454b Gaete: 6105-454c	18-03-45	Op 18 maart 1945 werd rond 18.00 uur kasteel de 'Dijkhof' (Dijkhofstraat) te Twello door bommen getroffen afgeworpen door 12 Spitfires van RAF-squadron 340 die om 17.40 uur opstegen van vliegveld Schijndel. Deze vliegtuigen hadden elk één 500 lbs bom en twee 250 lbs bommen. Ook werd het afweergeschut bij de boerderij de 'Hazelt' aangevallen, en de mitrailleurpost naast de oprijlaan en die in het talud van de weg naar Deventer ter	1990 - Extra uitgave, p66-68	OKV			

		hoogte van de spoorbaan. Hierna schoten de vliegtuigen op de boerderij 'De Gaete' van familie Roeterdink. In de volgende twee runs werden de 36 bommen met grote precisie gegooid op het hoofdkwartier ('De Dijkhof').					
Markering luchtfoto interpretatie	18-03-45	Up: 1440 Down: 1827 12 Spitfires 12 x 500 and 24 x 250 on H.Q. Z.897073. 2 D/H's of N. of house. Smoke from West windows. East part obscured by smoke. 12x500 en 24x250pnd bommen op hoofdkwartier. 2 voltreffers op het noordelijke deel van het huis, rook uit ramen westelijk deel van het pand.	AIR37/715-718	National Archives te London			
	08-04-45	Luchtfoto. Rond De Dijkhof Gaete zijn diverse bominslagen zichtbaar. In de omgeving van de Hazelt zijn echter geen eenduidige inslagen zichtbaar.	Foto 4014 Sortie 4/2201	LMH			
6105-455 Indicatief	18-03-45	Up: 1505 Down: 1850 11 Spitfires Rail interdiction. 11 x 500 and 20 x 250. 2 D/H's at V.0709. 1 D/H Z.8605. F/L Stanford-Smith crash landed and got out of a/c at E.6590. Flak. " Crossbow" 1635 hours. 11x500 en 20x250pnd. 1 voltrefeer.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.	Deelgebied 6
Markering luchtfoto interpretatie	08-04-45	Luchtfoto. Op het spoor tussen Teuge en Twello zijn diverse kraters zichtbaar.	Foto 4055, 4057 Sortie 4/2201	LMH		Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	
Klarenbeek: 6105-456a Mourik: 6105-456b	19-03-45	Op 19 maart 1945 werd het Klarenbeeks station weer gebombardeerd. Eén van de Engelse of Amerikaanse bommen of raketten kwamen op het schuurtje terecht net naast huis [van familie Van Mourik, Verlengde Broekstraat 7]. Alles eromheen was kapot en er as een enorm gat in de grond geslagen. De schuur was volledig weg. Er werd op de plaats van het weggebombardeerde schuurtje een grote schuilkelder gebouwd.	Franken (1998), 72	Literatuur	Verdacht	Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.	Spoor: Deelgebied 6 Stellingen: Deelgebied 1
	19-03-45	In het Voorster nieuws van 5 april 1995 staat dat op 19 maart 1945 het Klarenbeeks station werd gebombardeerd. Een van de Engelse of Amerikaanse granaten kwam op het schuurtje van(ome) Tinus, net naast het huis (Verlengde Broekstraat 7). Alles eromheen was kapot en er was een heel groot gat in de grond. De schuur was geheel weg. Er werd op de plaats van het gebombardeerde schuurtje een hele grote schuilkelder gebouwd. [Noot TA. Het gaat hier vermoedelijk niet om granaten maar om bommen]	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst		Stellingen Teuge: Voor de stellingen die zich buiten de conflictzones van de bevrijding bevinden, zijn er geen aanwijzingen gevonden dat deze doelwit van beschietingen zijn geweest of dat ter plaatse munitie is achtergelaten of gedumpt.	
Stellingen Voorst: 6105-016 Stellingen Teuge: 6105-017	19-03-45	Ten zuiden van het dorp Voorst, bij de Hoendernesterbeek bij Zutphen, zijn enkele loopgraven en stellingen aangegeven. Ook is gemeld dat de aldaar aanwezige spoorbrug gerepareerd is.	Defence Overprint	Defence Overprint		Overige stellingen: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	
	19-03-45	Bij Teuge is het vliegveld gemarkeerd. Tussen het vliegveld en Twello zijn op diverse plaatsen stellingen aangegeven. Verder in de richting van Deventer zijn nog meer stellingen zichtbaar evenals een aaneengesloten verdedigingslijn van loopgraven met bijbehorende opstellingen.	Defence Overprint	Defence Overprint			
	Maart 1945	<u>Getuigenverslag D. Huijgen over maart 1945</u> De terugtrekkende Duitsers stelden zich opnieuw op. Er kwam veldartillerie op het 'Kruitbosveld' aan de Gravestraat en een uitkijkpost op het dak van het voormalig café 'De Viersprong' aan de Hallsedijk. De soldaten werden overal ondergebracht. Ze schoten met hun kanonnen enkele keren richting Gorssel. Dit werd beantwoord, maar heeft geen ongelukken veroorzaakt.	Elfrink (1989), 90	Literatuur			
Toestel: 6105-116	19-03-45	Om 11.30 uur kwam een Typhoon IB met nummer JP858 van 609 Sqdn neer bij Voorst (Voorsterkleipolder).	Verliesregister NIMH	Literatuur	Onverdacht	Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een Typhoon is neergekomen op de Voorsterklei, nabij Sinderen. Er wordt gemeld dat het	Onverdacht

Indicatief						een geslaagde noodlanding betrof. Er kan gesteld worden dat eventuele wrakresten niet in de grond zijn ingedrongen en reeds verwijderd zijn. Er zijn op basis van deze melding geen wrakresten van dit toestel binnen het onderzoeksgebied te verwachten.	
	19-03-45	Engelse militaire jager heeft een noodlanding gemaakt op de Voorsterklei 250 m van de boerderij Sinderen van A. Metselaar te Voorst.	0107-3	Gemeentearchief Voorst			
	19-03-45	Vliegtuig naar beneden geschoten nabij Sinderen [Voorsterklei 9] op de Voorsterklei. De piloot is verdwenen. Nieuwsgierige mensen hebben van 1 tot 13 uur 's middags bij Sneder voor een korenrijt moeten staan. Ze werden verhoord en met de dood bedreigd ze zijn toch weer vrijgelaten.	Elfrink (1994), 78	Literatuur			
Afweer: 6105-016 Indictief	19-03-45	<u>Getuigenverslag W. Snelder, Dovekampweg.</u> Op 10 maart 1945 maakte op de Voorsterklei een Engelse jager een noodlanding in een weiland genaamd 'De Waternap' [Voorsterklei 13]. Duitse soldaten die de het afweergeschut bedienden, dat bij Snelder aan de Dovekampsweg stond opgesteld, zeiden tegen de zoons van Snelder: 'Ga er niet kijken, want dat is veel te gevaarlijk voor jullie'. Dit moet vermoedelijk 19 maart zijn.	Elfrink (1989), 86	Literatuur			
6105-504 Indicatief	21-03-45	BLOEM. Ook op Bussloo is op een auto geschoten.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een auto getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	Onverdacht
Markering luchtfoto interpretatie	21-03-45	Luchtfoto. De foto's zijn matige schaal maar prima kwaliteit. In de uiterwaarden van de IJssel bij Deventer en de Steenenkamer zijn divers bominslagen, stellingen en loopgraven zichtbaar. Op foto 4001 is de V1 inslag circa in het midden tussen de gemeentegrens en de IJssel te zien. Evenals een bominslag ten noordwesten van Wilp, op de rand van de foto	Foto 3037, 3038, 4001, 4002, 4003, 4004 Sortie 4/2055	LBDB	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Verdedigingswerken: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. V1: Deze is te ver van het onderzoeksgebied neergekomen om er op van invloed te zijn. Losse krater: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Bommen: Deelgebied 6 Verdedigings- werken: Deelgebied 1 Losse krater: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
6105-505	22-03-45	(waarschijnlijk 22 maart) Op de kruising van de Vaassenseweg en de Middendijk in Nijbroek vond een beschieting vanuit een jachtvliegtuig plaats, waarbij een voerman getroffen werd. Hij overleed op 22 maart 1945 in Apeldoorn. Allard Zweers was voerman. Hij reed met paard en wagen op de kruising van de Vaassenseweg met de Middendijk, toen hij werd beschoten vanuit een vliegtuig. Hij overleed in	Gemeente Voorst	Internet	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: • Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). • Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk	Onverdacht

		Apeldoorn aan zijn verwondingen.				niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat een wagen getroffen werd door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldingen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
6105-506	24-03-45	Wellenstein, Voorsterklei 12. Bommen gevallen in de boomgaard. Moeder was in het washok. Vader achter het huis. Dina en Gerrie in de keuken en ik in de kamer. De evacuees nog in bed. Moeder heeft hen geroepen en binnen een minuut stonden wij op de deel waar het zwart was van het stof. Daarna zijn we in de silo gegaan waar we ongeveer een uur gezeten hebben. De scherven waren dwars door de slaapkamer gegaan. Ook de uur bij de deel. Pannen waren kapot en de ramen stuk.	Elfrink (1994), 78	Literatuur	Verdacht	Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
Markering luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. In de boomgaard van de Wellenberg zijn vier inslagen zichtbaar. Gezien het formaat en het patroon betreffen dit zeer waarschijnlijk raketten in plaats van bommen.	Foto 3009 Sortie 4/2241	LMH			
6105-457b	25-03-45	Een bom viel 200 meter van de locomotief (bij de Broekstraat te Klarenbeek) vandaan op de spoorbaan en vernielde de rails.	Tijink (2005)	Literatuur	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
GEEN	25-03-45	Brief van Joh. Tekelenburg (adres in 2005 Marjoleinstraat 11, Voorst) aan de heer G.J. Zwanenburg (d.d. 07-05-02). De bommen van 25 maart gingen ten koste van onze schuur, ongeveer 300 meter uit de koers.	BtB Luchtfoto's	OKV			
Brug: 6105-457a Spoor: 6105-457b	25-03-45	Up: 0540 Down: 0812 11 Spitfires 308 sq 14 x 250 on bridge E.9197. 2 D/H's and one on railway W of bridge. 14x 250 on roads, MET and barge. 14 250-ponders op een brug ten zuiden van Voorst. Twee voltreffers op de brug en één op het spoor ten westen ervan. 14x 250 ponders op wegen, voertuigen en binnenschepen.	AIR37/715-718	National Archives te London			
	25-03-45	308 sq. The Squadron takes off at 0545 hours on armed recce in the Zwolle-Enschede-Emmerich region. A rail bridge over motor road was destroyed by a direct hit in dive-bombing attack, one met and one motor-cycle were destroyed, and a concentration of barges heavily shot up. Very intense flak from Amerfoort. Later the Squadron takes off again on armed recce patrol in the Zwolle-Echede-Emmerich area. Nine bombs were dropped on barges, 15 bombs on barge concentration at another point, and twe MET and one AFV destroyed. Flak of considerable intensity encountered in spots. One more 8 a/c take off on armed recce in the same area. One MET and 6 tanks were shot up, the MET being set on fire. Again concentrated and accurate flak, but no damage sustained.	AIR27/1678/10 1	National Archives te London			
	25-03-45	308 sq. Up 0545/0635, down 0645/0815 One operatuin DD.193, Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 14x250lbs dropped at E.9197 rail bridge over road, two direct hits on bridge 1 hit one rail-line on Amersfoort-Apeldoorn road 1 MET and 1 HDT destr. And 1 MET damaged. At Z.8910 very large barge or small ship straffed and damaged. Flak from Amersfoort moderate accurate light. On Amersfoort-Apeldoorn road considerable scattered movement of red cross ambulances moving East. At Amersfoort railway station and Almelo station trains with locs steam up. In Z.5306 and Z.9706 area V1 launching sites. Up 0950/1145, down 1040/1205. On operation DD.193, Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 3x500 abd 6x250 were dropped at Z. 8910 on 6 barges - near misses, 5x500 and 10x250 dropped on barges at Z.. 8911 1 barge damaged, at V.0409 1 AFV and 1 MET destr. At V.0609 1 MET destr.	AIR27/1678/10 2	National Archives te London			

Markering luchtfoto interpretatie Broek: 6105-778		Flak from Deventer intense light. On Deventer-Raalte canal about 30 barges stationery. Up 1255/1415, down 1445/1540 On operation DD1932 and D206 Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 1 EMT destr, at E.9771 at A.3262 approx 6 tanks stationery strafe no result seen due to ntense heavy and light flak from A.3262.					
	10-04-45	Luchtfoto. Rond de spoorbrug over de Oude IJssel zijn diverse bomkraters zichtbaar.	Foto 3012 Sortie 4/2241	LMH			
	05-08-58	Bij de spoorwegovergang aan de Broekstraat te Klarenbeek ligt vermoedelijk in de spoorloot nog een bom. Men weet niet zeker of deze is weggehaald, waardoor onderzoek gewenst is. Telefonisch doorgegeven met het oog op uitbaggeren van de sloot. 29-08-58. Bij onderzoek door M.O.D. blijkt het, dat er vuilnis op de bom is gestort, dit moet eerst verwijderd worden door de gemeente, dan weer melden. Nu kan de M.O.D. niets beginnen, daar de detectore alle metaal aangeeft.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
	20-01-59	Nota van de fa. Verkerk te Alphen a/d Rijn voor het verrichten van graafwerkzaamheden in uw gemeente tbv de Hulpverleningsdenst. Betreffende werkzaamheden met de dragline waren noodzakelijk voor het ruimen van een tweetal bommen in uw gemeente, t.w. 1 bom bij de Buitensociëteit en 1 bom in de sloot in de Broekstraat (Klarenbeek).	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst			
8910/loswal: 3402.2-066a	25-03-45	(waarschijnlijk 25 maart) Bij het bombarderen van schepen, die aan de loswal in Terwolde lagen, werd een man getroffen. Hendrik Jan Schuiterter werd getroffen bij het bombarderen van schepen, die aan de loswal in Terwolde lagen. Noot TA. Uit de kaart van gemeentearchiefstuk 0107-1036-3 blijkt dat de loswal gelegen is aan de IJssel, direct ten noorden van het Toevoer kanaal, welke direct ten zuiden van Terwolde gelegen is.	Gemeente Voorst	Internet	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen, zoals luchtfoto's of meldingen in het archief, die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de neergekomen bommen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze meldingen.	Onverdacht
8911: 3402.2-066b	25-03-45	Up: 0758 Down: 1433 12 Spitfires 308 sq 8 x 500 and 16 x 250 on barges Z.8910. MET and AFV. 1 barge damaged, 1 Armoured Fighting Vehicle and 2 Motorized Enemy Target destroyed. 8x500 en 16x250pnd bommen op schuiten. 1 schuit beschadigd. 1 tank en 2 wagen vernield.	AIR37/715-718	National Archives te London			
	25-03-45	308 sq. The Squadron takes off at 0545 hours on armed recce in the Zwolle-Enschede-Emmerich region. A rail bridge over motor road was destroyed by a direct hit in dive-bombing attack, one met and one motor-cycle were destroyed, and a concentration of barges heavily shot up. Very intense flak from Amerfoort. Later the Squadron takes off again on armed recce patrol in the Zwolle-Echede-Emmerich area. Nine bombs were dropped on barges, 15 bombs on barge concentration at another point, and twe MET and one AFV destroyed. Flak of considerable intensity encountered in spots. One more 8 a/c take off on armed recce in the same area. One MET and 6 tanks were shot up, the MET being set on fire. Again concentrated and accurate flak, but no damage sustained.	AIR27/1678/10 1	National Archives te London			
	25-03-45	308 sq. Up 0545/0635, down 0645/0815 One operatuin DD.193, Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 14x250lbs dropped at E.9197 rail bridge over road, two direct hits on bridge 1 hit one rail-line on Amersfoort-Apeldoorn road 1 MET and 1 HDT destr. And 1 MET damaged. At Z.8910 very large barge or small ship straffed and damaged. Flak from Amersfoort moderate accurate light. On Amersfoort-Apeldoorn road considerable scattered movement of red cross ambulances moving East. At Amersfoort ralway station and Almelo station trains with locs steam up. In Z.5306 and Z.9706 area V1 launching sites. Up 0950/1145, down 1040/1205. On operation DD.193, Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 3x500 abd 6x250 were dropped at Z.8910 on 6 barges - near misses, 5x500 and 10x250 dropped on barges at Z.8911 1 barge damaged, at V.0409 1 AFV and 1 MET destr. At V.0609 1 MET destr. Flak from Deventer intense light. On Deventer-Raalte canal about 30 barges stationery. Up 1255/1415, down 1445/1540 On operation DD1932 and D206 Armed Recce Zwolle-Enschede-Emmerich area 1 EMT destr, at E.9771 at A.3262 approx 6 tanks stationery strafe no result seen due to ntense heavy and light flak from A.3262.	AIR27/1678/10 2	National Archives te London			
Markering luchtfoto	10-04-45	Op deze foto zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de afgeworpen bommen.	Foto 3016, 3072 Sortie 4/2237	LMH			

interpretatie							
8699: 6105-458a 9104: 6105-458b	28-03-45	Up: 1023 Down: 1157 8 Typhoons Loco E.8699. 1 D/H line E.8699 and 3 D/H's line E.9293. MET Z.9104. 16 x 500 dropped Aanvallen op het spoor op twee locaties en op gemotoriseerde vijandelijke voertuigen te Wilp. Voltreffer bij Klarenbeek (qe8699), Wilp (qz9104) en drie ten noorden van Rhienderen (qe9293). Duits voertuig aangevallen. Totaal 16 500-ponders afgeworpen.	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	<p>Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlanding was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Wilp: Uit stukken van de 2nd Tactical Air Force kan opgemaakt worden dat ze een aanval uitgevoerd zouden hebben in het onderzoeksgebied, met als doel gemotoriseerde vijandelijke voertuigen. De melding in de Operational Record Books van de 2nd TAF is de enige aanwijzing met betrekking tot dit bombardement. Hierbij wordt een coördinaat gegeven met een straal van 1 kilometer (waarvan in de praktijk blijkt dat deze straal in sommige gevallen zelfs nog te onnauwkeurig is). Er zijn geen gegevens uit de literatuur, archieven, EOD-gegevens of luchtfoto's beschikbaar, waarmee de exacte locatie van deze aanval kan worden geverifieerd. Er is dus geen nauwkeurige informatie beschikbaar waarop een deel van het onderzoeksgebied als verdacht kan worden aangemerkt. Gesteld kan worden dat er aan hand van deze meldingen geen explosieven in het onderzoeksgebied liggen.</p>	Spoor: Deelgebied 6
Markering luchtfoto interpretatie	08-04-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij Wilp afgeworpen bommen.	Foto 3049 Sortie 4/2201	LMH			
Markering luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij Wilp afgeworpen bommen	Foto 3021 Sortie 4/2238	LMH			
6105-400 Indicatief	30-03-45	's Middags half drie aanval door twee Amerikaanse jachtbommenwerpers op de spoorbaan tussen Teuge en Twello. De spoorbaan werd niet vernield. Ook geen persoonlijke ongelukken.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	Verdacht	Tijdens de bevrijdingsperiode hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse naoorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
	30-03-45	Up: 1338 Down: 1930 6 Typhoons 38 R/P. Rail cuts at E.8684 and Z.8606. F/S. Clinton N.Y.R. – flak from Z.8606. 38 raketten afgevuurd op spoorweg, rails vernietigd.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Markering luchtfoto interpretatie	08-04-45	Luchtfoto. Op het spoor tussen Teuge en Twello zijn diverse kraters zichtbaar.	Foto 3057, 3059, 4053, 4055, 4057 Sortie 4/2201	LMH			
GEEN	Eind maart	<u>Getuigenverslag W. Snelder, Dovekampweg.</u> Tot dat eind maart 1945 's morgens om 8 uur bommenwerpers kwamen om het geschut (flak bij de IJsselbrug) te bombarderen, maar dankzij het enorme schieten, vielen alle bommen her en der in de omtrek, wat voor ons ook een geluk was. Zo ineens waren ze vertrokken, dat was 3 april 1945. Noot TA. Mogelijk moeten dit de bombardementen van begin april zijn. De bekende bombardementen van eind maart in de gemeente Voorst en Deventer hebben niet op geschut of de IJsselbrug plaatsgevonden.	Elfrink (1989), 70	Literatuur	Onverdacht	De datum van deze melding is onbekend en is als zodanig niet eenduidig te linken aan beter bekende aanvallen. Bovendien bevat de melding geen gedetailleerde locatieomschrijving.	Onverdacht
6105-517 Indicatief	Voorjaar 45	Steeds vaker werden er in de omgeving en boven de Posterenk Engelse vliegtuigen gesignaleerd. Vooral jagers en bommenwerpers. De jagers voerden duikvluchten uit op verdachte objecten. De melkrijders, op weg naar de boterfabriek aan de Molenallee, waren dikwijls het doelwit. Meerdere malen werden zij vanuit de lucht beschoten.	Smit (2016), 36	Literatuur	Onverdacht	Bij beschietingen door vliegtuigen kan onderscheid gemaakt worden in: <ul style="list-style-type: none"> Beschietingen met machinegeweren (gebruikte projectielen bevatten in de regel geen explosieve componenten). Beschietingen met boordgeschut en/of raketten (gebruikte projectielen/raketten bevatten explosieve componenten die mogelijk niet tot uitwerking zijn gekomen en in de bodem terecht zijn gekomen). <p>Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat melkwagens getroffen werden door beschietingen met boordwapens. Er zijn geen meldin-</p>	Onverdacht

						gen dat er boordgeschut of raketten gebruikt zijn bij deze beschieting. Bovendien zijn er geen naoorlogse vondsten van geschutsmunitie van boordgeschut of raketten. Er kan daarom gesteld worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze beschieting.	
Geschut: 6105-016 Indicatief Vuur: 6105-226 Indicatief Bomb/Raketten: 6105-509	Voorjaar 45	<p><u>Getuigenverslag J. Elfrink over 1945</u></p> <p>In het voorjaar van 1945 werden er in de boomgaard van buurman Pelgrom kanonnen geplaatst, die het vuur moesten openen op de geallieerde militairen die oprukten richting Zutphen. Dat we nu zeer gevaarlijk woonden beseften we toen nog niet, totdat de veearts Dr. Mulder bij ons moest zijn bij een zieke koe. Nou, zei hij, ik zou hier niet durven wonen. Jullie huis staat in het schootsveld als straks de tegenpartij terugschiet. Wij beseften het gevaar nog niet, maar als er voor de eerste keer vanuit de boomgaard geschoten wordt, gaan bij ons de ruiten aan diggelen door de luchtdruk.</p> <p>'s Morgens heel vroeg begonnen de kanonnen, die aan de overkant van de IJssel opgesteld stonden in onze richting te vuren. Wij vlogen uit bed en vlug de schuilkelder in. Wij hebben daar veel angsten uitgestaan, want aanhoudend sloegen de granaten vlakbij in. Op het laatst, konden wij, als er een granaat afgeschoten werd, al horen of die vlakbij ons of wat verder weg zou ontploffen. Soms vlogen de splinters in de aarden wal van onze schuilkelder. Toen het even rustig werd, gingen we kijken of ons huis erg beschadigd was. Tal van voltreffers hadden huis en schuur te verwerken gekregen en toen we de deel opkwamen, lagen een paar koeien dood en anderen waren gewond. Toen begon het kanonvuur weer in alle hevigheid en wij rolden hals over kop de schuilkelder weer in.</p> <p>Bij de boerderij van Snelder op de Voorsterklei stond afweergeschut opgesteld om het de Engelse en Amerikaanse vliegtuigen, die op weg waren naar doelen in Duitsland, zo moeilijk mogelijk te maken.</p> <p>Op een voormiddag kwamen bommenwerpers aangevlogen uit het Noorden, met als doel het flakgeschut te vernietigen. Het doel werd niet geraakt. Wel ontploften de bommen in het weiland achter ons huis, waarvan 7 stuks in ons weiland en de rest wat verder weg.</p> <p>Toen de overtocht over de IJssel bij Wilp zou beginnen, werd ook bij ons een nevelgordijn gelegd met nevelbommen die ook op de Voorsterklei een dichte mist veroorzaakten.</p> <p>Noot TA. Elfrink woonde vermoedelijk op de boerderij De Lange Kamp (Hoenweg 11) te Voorst.</p>	Elfrink (1989), 87	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
Markering luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Rond het de boerderij De Lange Kamp zijn vele inslagen van raketten zichtbaar. Vermoedelijk zullen dit de gemelde 'bommen' betreffen.	Foto 3009 Sortie 4/2241	LMH			
Kanonnen: 3402.2-072 Holthuis: 6105-227	Begin april 1945	De laatste dagen voor de bevrijding van Twello was het achter Het Holthuis voor de bewoners daar nog een erg spannende tijd. Begin april 1945 werden er door de Duitse soldaten een vijftal zwaar kaliber kanonnen ingegraven langs de zandweg, die van de Beukenlaan naar onze [fam. Albers] boerderij Het Lijsternest liep. (...) Op enige afstand van de kanonnen waren eenmansputjes gegraven voor dekking bij eventuele aanvallen vanuit de lucht. (...) De laatste dagen voor de bevrijding was het op 't Holthuis een ware hel. De geallieerden bleven de Duitse kanonnen de hele dag door bestoken met granaten om ze uit te schakelen. Was het even rustig, dan sprongen de Duitsers weer achter hun kanonnen en begonnen terug te schieten. Het Lijsternest was inmiddels door enkele granaten getroffen en zwaar beschadigd. De granaten waren dwars door het dak van de boerderij gegaan.'	18-2, p16-17	OKV	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
	-	Holthuis: inwendig beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland			
GEEN	01-04-45	Vliegtuig verongelukt: Spitfire Mk XIV RK888 3W-B van het no 322 Nederlandse sq op het landgoed Sinderen [Voorsterklei 9] te Voorst.	160-011-VO-01	ECG	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende gegevens uit de literatuur, het gemeentearchief of de luchtfoto's waaruit blijkt dat het toestel daadwerkelijk te Voorst is neergekomen. Ook de bekeken Flight Reports geven geen aanvullende informatie betreffende dit toestel.	Onverdacht
	01-04-45	Op 1 april 1945 komt het grootste verlies op één dag voor het 322 Squadron als vier Spitfires binnen een half uur verloren gaan. Tijdens 'Operatie Glasshouse A' vliegen tien Spitfires van 322 Squadron een gewapende verkenning uit boven oostelijk Nederland. Rond 11.50 uur storten F/O L.W.M. Hendriks (in RK888) en P/O M.J. Janssen (RK897) neer (beide overleven het). Tien minuten later gaat A.A. Homburg naar beneden in Spitfire Mk XVIe, RR249 nabij Borne en komt om. Om 12.15 uur verdwijnt de TB907 met W/O Johannes 'Hans' C. Van Roosendaal aan boord nabij Zutphen (Roosendaal weet te springen en wordt gevangen genomen door de Duitsers).	Strijdbewijs Spit	Internet			
Markeringen	10-04-45	Luchtfoto. Binnen en bij Sinderen zijn wel wat vlekjes zichtbaar maar geen die eenduidig	Foto 3009	LMH			

luchtfoto interpretatie		aan het toestel te relateren vallen.	Sortie 4/2241				
6105-016 Indicatief	01-04-45	Omstreeks 1 april 1945 plaatsten de Duisters artillerie in het gebied tussen de spoorlijn Zutphen-Apeldoorn, nabij Noord-Empe, bij de Voorsterbeek en vanaf het punt waar deze onder de hiervoor vermelde spoorlijn doorgaat tot de Clabanuswg 24 (Boerderij 't Goirle), Breestraat, bij het punt waar deze begint aan de Voorsterweg tot Noord-Empe. Opgesteld stonden drie batterijen van ieder (ten minste) drie stukken. Hun posities: Noord-Empe, spoorwegovergang in de Gravenstraat en Klein-Amsterdam. Er werd o.a. gebruik gemaakt van 88 mm geschut dat bij gebruik als veldartillerie 1,486 km dragend was.	Franken (1998), 72	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Deelgebied 1
Viersprong: 6105-261 Kruit: 6105-218	April 1945	<u>Getuigenverslag D. Huijgen over maart 1945</u> De terugtrekkende Duitsers stelden zich opnieuw op. Er kwam veldartillerie op het 'Kruitbosveld' aan de Gravestraat en een uitkijkpost op het dak van het voormalig café 'De Viersprong' aan de Hallsedijk. De soldaten werden overal ondergebracht. Ze schoten met hun kanonnen enkele keren richting Gorssel. Dit werd beantwoord, maar heeft geen ongelukken veroorzaakt. Noot TA. De beschietingen vonden in april plaats, niet in maart	Elfrink (1989), 90	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-228	05-04-45	Wellenstein, Voorsterklei 12. Midden in de nacht vluchtten we in de silo. Dat wegens het granaatvuur van de Engelsen op het Duitse afweergeschut dat in de boomgaard bij Pelgrim staat.	Elfrink (1994), 78	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	06-04-45	Wellenstein, Voorsterklei 12. 's Middags zijn er twee granaten gevallen in onze tuin. Het afweergeschut bij Harmsen (Snelder) is gebombardeerd. Eén Duitser gedood.	Elfrink (1994), 78, 79	Literatuur			
Weerd: 6105-213, -214	06-04-45	'Vrijdagmiddag de 6de April '45 werd de boerderij van G.W. Beker "de Weerd" in brand gestoken, waarbij al het rundvee in de vlammen omkwam.'	5-1, p25	OKV	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	06-04-45	Vrijdag, 6 april aren er verdwaalde granaten in de weilanden van "het Wilpse" terecht gekomen. Deze boerderij was bewoond door de familie Beker, zij woonden op de Wilpse Klei, in De Weerd.	Goot- Van Eck (1995), 51	Literatuur			
Nijenbeek: 6105-229	6/7-04-45	In de nacht van 6 op 7 april waren de Canadezen tot op de oever van de IJssel in Gorssel genaderd. Meteen begon van daaruit de beschieting die niet alleen aan de toren van de Nijenbeek grote schade toe bracht, maar ook de in de nabijheid gelegen boerderijen gingen in vlammen op.	Westerhuis (2011), 70	Literatuur			
	-	Nyenbeek (V.L.bl.190): zwaar beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland			
Stelling: 3402.2-072	Voorjaar 45	De Duitsers brachten op meerdere locaties zware artillerie in stelling, met de kanonslopen gericht op de omgeving van Gorssel, zoals bij boerderij de Bremte, nabij de begraafplaats, boerderij 't Hul aan de Zwarte Kolkstraat, bij boer Stokking aan het Noordijkpad en in de buurt van het Schadowijkpad in Twello.	Smit (2016), 37	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
Enk: 6105-262	Voorjaar 45	Achter op de Enk [boerderij aan de Groetenhuisweg te Posterenk] zijn wel veel inslagen geweest, maar de Enkkamp heeft geen voltreffer gehad. De akkers en weilanden zaten vol gaten.	Smit (2016), 36	Literatuur			
Hul: 6105-263	Voorjaar 45	Het uitkijk toestel van de geallieerde, "De Bromvlieg" kwam weer over en cirkelde enige tijd boven de akkers en weilanden van de boerderij 't Hul. [...] Het projectiel ontplofte iets	Smit (2016), 37	Literatuur			

		te ver van de Duitse artillerie. Wij zagen de Bromvlieg nog steeds boven het doel hangen. [...] Dat ding bleef maar cirkelen. Ineens brmmm... boem. Raak! Precies op de loop van een kanon. Alles vloog in de lucht. [...] En kort achter elkaar vier schoten en alle kanonnen waren kapot.					
	Voorjaar 45	Langs de Fliert werd een Duitse verdedigingslijn opgetrokken.	Smit (2016), 38	Literatuur			
GEEN	07-04-45	HARDONK. Zonnige dag. Vannacht geweldig veel schieten richting Klarenbeek. Resultaat is me niet bekend.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Onverdacht	Deze melding bevat te weinig details om het onderzoeksgebied verdacht op te maken.	Onverdacht
Schieten: GEEN Batterij: 3402.2-072	07-04-45	Het was vanmorgen stil, doch tegen den middag begint het schieten weer. Het komt nu van achteren. Ergens bij het Sterrebosch [Dijkhofstraat 16] moet en Duitse batterij staan.	Struppert (1945), 48	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie.	Deelgebied 1
Terwoldse- weg: 3402.2-058d Vlietberg: 3402.2-058c Wilpse Wei/Dijk: 3402.2-246 Indicatief Sportpark: GEEN De Weerd: 6105-401a	07-04-45	De gehele nacht artillerie op de omgeving van de stad. In de ochtend werden de Flakstellingen Vlietberg [De (Steenfabriek) Bolwerkweg, ter hoogte van de oude stadsboerderij Yperenberg, aan de IJssel, Wilp, van 1880 tot 1945], Sportpark [Deventer], Wilpse Wei door jachtbommenwerpers gebombardeerd en onder vuur genomen. Om 16.28 uur afweerbatterijen aan de overzijde van de IJssel gebombardeerd.	757-47	Gemeentearchief Deventer	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
(Nieuwe) Kribbe: 6105-401b Veen/ Slijkhuis: 6105-401c	07-04-45	In 1945 verwoestten de Canadezen de steenfabriek Vlietberg, omdat zij vermoedden dat er een Duitse uitkijkpost in de schoorsteen van de fabriek was. De fabriek is nadien niet meer hersteld.	Facebook Vlietberg	Internet			
	April 45	Tijdens de bevrijding in april 1945 is de boerderij De Weerd [Weerdseweg 3] door het oorlogsgeweld in vlammen opgegaan. Na de oorlog is er een nieuwe boerderij gebouwd op de resten van de oude boerderij De Weerd.	Bosch (2003), 73	Literatuur			
	07-04-45	'Het weer was dien zaterdagochtend schitterend en het duurde dan ook niet lang of daar verschenen vier jachtvliegtuigen in de lucht, die na een paar maal rond te hebben gecirkeld, doken op de boerderij "de Weerd" en daar op het kookhuis schoten en bommen op lieten vallen. Het kookhuis en de schuur was de vorige dag niet verbrand. Nu was het kookhuis geheel vernield daar er een bom op was gevallen. De andere bommen waren om het kookhuis gevallen en in de boomgaard. (...) Toen we bij Wassink (Weedseweg 10) zijn huis waren, cirkelden vier jagers rond en doken van de IJsselkant op onze boerderij. We waren precies bij Hengeveld (Weerdseweg 14) tegen het huis, Mina en Martha en de kinderen waren al binnen en zagen toen de bommen al vallen en hoorden het schieten. (...) De eerste bommen waren op het koolzaadland voor het huis gevallen, links van de weg van de boerderij af, naar later bleek.	23-1, p.38	OKV			
	07-04-45	'Vandaag de 7de April werden de boerderijen van J. en T. Hassink, d Riefel en van Aalpoel door de tommy's in brand geworpen door raketbommen, terwijl bij Wijnbergen op de klei al zijn vee op stal werd doodgeschoten. [...] Het artillerievuur is van weerszijden niet van de lucht en soms hevig.'	5-1, p25	OKV			
	07-04-45	's Middags verschillende aanvallen van Typhoons, vermoedelijk op afweergeschut en stellingen aan de grens van Twello bij Terwolde en Deventer, Raketbommen kwamen terecht bij Kuttshrütter op de Terwoldscheweg en bij de school aan de Wilpsche dijk. Geen persoonlijke ongelukken.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
3402.2-058d	07-04-45	Op zaterdag 7 april 1945 werden aanvallen uitgevoerd door drie Typhoons van 198 sq, onder leiding van Vlieger Luitenant Chalmers. De aanval was bedoeld voor Duitse kanonposities 's in (Z) 8909 (square 89.08) [Omgeving Wijkseweg Terwolde]. 24 R.P. in doelgebied.	BtB Luchtfoto's	OKV			
	April 45	Boerderij De Nieuwe Kribbe [Weerdseweg 7] is één van de drie boerderijen die in april 1945 door de Canadese jachtvliegtuigen opzettelijk gebombardeerd en in brand geschoten zijn omdat zij in het schootsveld stonden van de artillerie.	Bosch (2003), 94	Literatuur			
	07-04-45	Boerderij Het Veen [Weerdseweg 18], van familie Hassink, overleefde de bevrijding ook niet. Reeds op 7 april, dus vier dagen voor de oversteek werd deze boerderij (evenals de drie andere boerderijen: De Kribbe [Weerdseweg 6], De nieuwe Kribbe [Weerdseweg 7] en Het Slijkhuis [Weerdseweg 11]) door de Canadezen in brand geschoten, omdat ze in het	Bosch (2003), 104	Literatuur			

		schootsveld stonden. Dat gebeurde door jachtvliegtuigen met brandbommen en raketten, die ze onder de vleugels droegen.		
6105-401a	07-04-45	Up: 1000 Down: 1447 3 Typhoons 32 RP. On buildings Z.937031. One building destroyed. 32 raketten op een gebouw bij Z.937031 geschoten. Eén gebouw vernietigd. Deze locatie ligt in de uiterwaarden tussen Wilp en Gorssel.	AIR37/715-718	National Archives te London
6105-401b	07-04-45	Up: 1000 Down: 1447 3 Typhoons 36 RP on strong point Z.936024. One building destroyed, 3 damaged. 36 raketten geschoten op een versterking bij Z.936024. Eén gebouw vernietigd, drie beschadigd. Deze locatie ligt in de uiterwaarden tussen Wilp en Gorssel.	AIR37/715-718	National Archives te London
6105-401c	07-04-45	Up: 1000 Down: 1450 4 Typhoons 32 RP on strong point Z.9302. Buildings blew Up after cannon attack. Believed arms store. 32 raketten op een versterking bij Z.9302 geschoten. Een gebouw vloog de lucht in na een aanval met boordgeschut. Vermoedelijk een munitieopslagplaats. Deze locatie ligt in de uiterwaarden tussen Wilp en Gorssel.	AIR37/715-718	National Archives te London
3402.2-058a	07-04-45	Up: 1449 Down: 2015 3 Typhoons Guns Z.8908, 24 RP in T/A. 24 raketten afgevuurd op geschut.	AIR37/715-718	National Archives te London
3402.2-058b	07-04-45	Up: 1449 Down: 2015 4 Typhoons Guns Z.9008. 30 RP in T/A. Geschut. 30 raketten in doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te London
3402.2-058c	07-04-45	Up: 1449 Down: 2015 3 Typhoons Area containing troops Z.9305. 16 RP at pinpoint, no troops seen Gebied met troepen bij Z.9305. 16 raketten afgevuurd op aangeduide locatie. Geen troepen gezien.	AIR37/715-718	National Archives te London
Markeringen luchtfoto interpretatie	08-04-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de raketinslagen van 3402.2-058c bij steenfabriek de Vlietberg.	Foto 3046 Sortie 4/2201	LMH
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de raketinslagen van 3402.2-058d in De Wijk. Wel zijn er ter plaatse de Bandijk/Stadsland polder en de Terwoldseweg diverse raketinslagen zichtbaar (3402.2-058b en -058a).	Foto 3014, 3016, 4017 Sortie 4/2237	LMH
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. In de Wilpse Klei zijn er bij de diverse boerderijen inslagen van raketten zichtbaar. Ook is goed te zien dat diverse boerderijen vernield zijn.	Foto 3038 Sortie 4/2241	LMH
6105-735	22-05-59	Er is een granaat gevonden bij Diks, boerderij De Kribbe, Weerdseweg te Wilp. Boven gekomen met ploegen. (splinterbom van 23 cm) Noot TA. Vermoedelijk betreft dit een raket. Er zijn ter plaarse geen andere meldingen van afgeworpen splinterbommen. Deze zijn een eind verderop neergekomen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
Vondsten 84: 6105-720	21-12-83	Mevrouw Gruben vraagt namens de plaatselijke commissie of het terrein langs de Weerdseweg op explosieven kan worden afgezocht. Op onderhavige Terp wil men op de plaats waar vroeger een boerderij heeft gestaan, een nieuwe boerderij situeren.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst
	10-01-84	Mevrouw Gruben vraagt namen de Ruilverkaveling Twello of het terrein langs de Weerdseweg op explosieven kan worden afgezocht. [uit kaartje blijkt dat het Weerdseweg 3 betreft] Op onderhavige terp wil men een nieuwe boerderij situeren. Het is bijna 100% zeker dat de heer ter Voorde daar gaat bouwen. De Ruilverkavelingscommissie is al bezig met gronddepots voor terpaanpassing in het voorjaar. Verschillende mensen zijn getuige geweest van het begraven van oorlogstuig langs de Weerdseweg.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst
19840251	1984	VZA, Weerdseweg 3, Wilp Verzoek verkenning/zoekactie De Ruilverkavelingscommissie Twello heeft gevraagd of het terrein langs de Weerdseweg in Wilp op explosieven kan worden onderzocht. Op de onderhavige terp zal een nieuwe boerderij worden gesitueerd. Verschillende mensen zeggen getuige te zijn geweest van het begraven van oorlogstuig ter plekke. Hoeveelheid en soort verm explosief?: Kelders vol met munitie. Grootte af te zoeken terrein: 30x30 meter Op de aangegeven terp heeft een boerderij gestaan. De kelders hiervan zouden veel munitie hebben bevat. Door oorlogsgeweld is de boerderij vernietigd en het geheel zijn	EOD	EOD

		plat geschoven. Verondersteld wordt dat de munitie in de kelders is achter gebleven.					
	06-06-84	De volgende werkzaamheden moeten worden verricht: Van een oppervlak van circa 30x30 m moet de bovenlaag worden verwijderd met een brede grondverzetmachine, waarna de kelders van de voormalige boerderij De Weerd worden uitgegraven met een kleine graafmachine.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
	17-08-84	DD 17-08-1984 Wilp – Een helm van een Duitse soldaat, een schoen, een geweerloop, een gevuld magazijn van een mitrailleur en allerlei potjes en flesjes en ander klein huisraad. Dat bleek de buit na een dagje graven op de plek aan de Weerdseweg op de Klei in Wilp, waar tot het einde van WOII de boerderij de Weerd heeft gestaan. De boerderij is toen, bij de bevrijding in een fel gevecht tussen de Duitsers en de geallieerden in brand geschoten. Nu moest er op deze plek een nieuwe boerderij komen. [...] Op 21-08-1984 bleek dat ter plekke niets werd gevonden.	01707-1385-3 BtB Explosieven vondsten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	21-08-84	Ruiming explosieven terrein aan de Weerdseweg te Wilp. De EOD heeft het terrein onderzocht en heeft niet meer gevonden dan wat op bijgaande krantenfoto [dd 17-08-84] wordt getoond. Er schijnt in de vijftiger jaren een ruiming te hebben plaatsgevonden die nog bij ons [gemeente Voorst], nog bij de EOD bekend is. Een oude inwoner van Wilp kwam dat, overigens te laat, vertellen.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
20140612	2014	Weerdseweg 3 Gevechtslading, 3 inch raket; 60 lbs, halfpantser (UK) (gewapend)	EOD	EOD			
Vondsten 14: 6105- 721	26-03-14	28-03-14. Wilp. Er werd op 27 maart in het buitengebied van Wilp een gevechtsskop van een 3" Engelse raket tot ontploffing gebracht. De ontbrekende raket was in de Tweede Wereldoorlog afgevuurd vanuit een Hawker Typhoon. 'We hebben het explosief met een beetje eigen springstof erbij ingegraven in de zandbult waar het woensdag [26 maart] was gevonden. Vervolgens is het afgedekt met ruim 2.5 meter aan klei. Met een elektrische ontsteker op afstand hebben we de gevechtsskop laten ontploffen.' Losse notitie 'Bij boerderij De Weert' [Weerdseweg 3]	BtB Explosieven vondsten	OKV			
6105-230	April 45	Boerderij Peppelenbosch, Watergatstraat 7 Een paar dagen voor de bevrijding hebben we nog een hevige beschieting meegemaakt. Wat was het geval. 's Middags kwamen een aantal Duitse soldaten met paarden en wagens bij ons het erf op rijden. [...] Een geallieerde verkenners cirkelde in de lucht en had de troepenbewegingen gezien en had dit doorgegeven aan de grondtroepen. Toen de Duitsers met hun paarden en wagens goed en wel vertrokken waren, barstte de hel los rondom ons huis. Er ontploften tienallen granaten die afgevuurd werden vanaf de Gorsselse kant van de IJssel. Wel een kwartier duurde de beschieting. [...] Als door een wonder was de boerderij niet getroffen. Maar rondom het huis lagen heel veel kraters, ontstaand door de ontplofte granaten. De bevrijding liet nu niet lang meer op zich wachten. Bij een buurman, die boswachter was, waren ze al bevrijd. [...] Van de Canadezen kregen we wel het advies om thuis te blijven, want er zouden mijnen gelegd worden. De Duitsers lagen nog achter de spoorlijn en hadden zich daar verschanst.	Elfrink (1994), 67	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-229	08-04-45	Op 8 april stak een klein bootje de IJssel over om het gebied bij Wilp te verkennen. J. Lubberts uit Terwolde schrijft hierover het volgende: De Duitsers hadden in de donjon van de Nijenbeek een uitkijkpost en telefoonverbinding met generaal Blaskowitz. Op zondag 8 april begon de beschieting van de oude vesting. 't Spektakel duurde ongeveer van 13.30 uur tot 16.30 uur. Na afloop was het jongere gedeelte van het gebouwcomplex in puin veranderd. Er waren diverse granaten door het dak van de donjon geslagen en dit gedeelte was door de Duitsers verlaten. De boerderij, de Nijenbeek, bewoond door de familie Sonneberg, lag half in puin.	Elfrink (1989), 92	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	08-04-45	'In de nacht van 6-7 april 1945 (vrijdag en zaterdag) waren de Canadese frontlichten goed zichtbaar en in de volgende nacht waren ze duidelijk dichterbij gekomen. De Duitsers hadden in de donjon van de Nijenbeek een uitkijkpost en telefoonverbinding met generaal Blaskowitz. Op zondag, 8 april, begon de beschieting van de oude vesting. 't Spektakel duurde ongeveer van 13.30 tot 16.30 uur. Na afloop was 't jongere gedeelte van het gebouwcomplex in puin veranderd. Er waren diverse granaten door het dak van de donjon geslagen en dit gedeelte was door de Duitsers verlaten. De boerderij, de Nijenbeek, bewoond door de familie Sonnenberg, lag half in puin, maar bij Gods genade waren daar geen slachtoffers.	7-1, p.3	OKV			
Nieuwenhof: 6105-016 Oude Dev: 6105-210	08-04-45	Toen het front in het voorjaar van 1945 steeds dichterbij kwam, werden in de omgeving van Gietelo veel aanvallen uitgevoerd op Duitse stellingen en voertuigen. De burgerbevolking had vooral veel last van beschietingen van het Duitse afweergeschut achter de Nieuwenhof. Die zondagavond kwam Gietelo plotseling onder een kort, maar hevig artillerievuur te liggen. In een woning aan de Oude Deventerweg werd een man, die lag te slapen, getroffen. Hij overleed de volgende dag aan zijn verwondingen.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de	Deelgebied 1

		Evert Cornelis Hunnekink lag al te slapen, toen het huis van de familie Hunnekink aan de Oude Deventerweg in Gietelo getroffen werd door zwaar artillerievuur. Een granaat vloog door het dak en verwondde hem levensgevaarlijk. Hij overleed de volgende dag aan zijn verwondingen.				verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	
Markeringen luchtfoto interpretatie	08-04-45	Luchtfoto. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen en raketaanvallen. De foto's zijn van redelijke tot prima kwaliteit en schaal, hoewel sommige exemplaren wel wat beschadigd zijn door krassen en stofvlekken. Op de foto's zijn diverse stellingen zichtbaar, evenals vele inslagen van artillerie, raketten en bommen. Rond De Dijkhof zijn diverse bominslagen zichtbaar (6105-454a). Op het spoor tussen Teuge en Twello zijn diverse kraters zichtbaar (6105-400).	Foto 3012, 3046, 3049, 3057, 3059, 4014, 4053, 4055, 4057 Sortie 4/2201	LMH	Verdacht	<p>Bevrijding: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.</p> <p>Dijkhof: Uit de beschikbare informatie blijkt dat de geallieerden de Dijkhof als Duits hoofdkwartier aangemerkt hadden en deze op 18 maart 1945 bombardeerden. Hierbij kwamen er niet alleen bommen bij de Dijkhof terecht maar ook in de omgeving. Mogelijk zijn er nog blindgangers in de ondergrond aanwezig. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Voor de kraters die hierbuiten zijn neergekomen is een aparte straal van 75 meter gehanteerd.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p>	<p>Bevrijding: Deelgebied 1</p> <p>Dijkhof: Deelgebied 6</p> <p>Spoor: Deelgebied 6</p>
Kanon: 6105-016 Besch: 6105-231	08/11-04-45	<p>Bevrijding van Noord Empe door Hans Duyvendak</p> <p>De bevrijding maakte ik mee op de boerderij Noord Empe gelegen langs de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen nabij Voorst.</p> <p>Van 8 tot en met 11 april werden wij beschoten en gebombardeerd, omdat er een Duits kanon in onze boomgaard was opgesteld. Vanaf 12 april brak de hel helemaal los toen de geallieerden bij Gorssel de IJssel waren overgestoken en de Duitsers van de spoorlijn een verdedigingslinie hadden gemaakt.</p> <p>Drie dagen en nachten hebben we in de kelder, vaak in doodsangst doorgebracht. Gelukkig konden we, als de beschietingen even stakten, de dieren voeren en de koeien melken.</p>	bevrijding- noord-empe	Internet	Verdacht	<p>Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.</p>	Deelgebied 1
3402.2-120	08-04-45	Het wordt zondag. De morgen verloopt rustig, doch tegen het middaguur giert ineens iets over de Hoven, er ontploft iets in de lucht, we zien een vuil-grijs rookwolkje. Granaten! Enkele mensen werpen zich op den grond. Dat is voor de Duitse batterij bestemd, veronderstellen we. Meteen begint die te schieten, harde oorverscheurende knallen. Met korte tusschenpoozen komt er een salvo en prompt antwoordt "de overkant". 's Middags komen granaten terecht op huizen aan de Twelloscheweg, Langestraat en Achter de Hoven. De Hoven lag onder vuur.	Struppert (1945), 48	Literatuur	Verdacht	<p>Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.</p>	Deelgebied 1

	8/9-04-45	In de nacht van 8 op 9 april 1945 omstreeks 01.30 uur vond er een artillerie beschieting plaats op De Worp. Granaat ingeslagen bij Kortestraat 16	759-701-4	Gemeentearchief Deventer			
6105-232	09-04-45	Een drietal granaten kwam in het dorp Wilp terecht. Een inwoner van Wilp stond achter zijn boerderij aan de Dorpsstraat en werd dodelijk getroffen.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	09-04-45	'Vandaag heeft de oorlog in Wilp opnieuw een slachtoffer gekost. Er kwamen een drietal granaten in het dorp terecht, met het noodlottige gevolg van A. Jansen achter zijn huis gedood werd.'	5-1, p25	OKV			
Viersprong/ Kruisbos: 6105-402a Leusveld: 6105-402b	09-04-45	Begin april 1945. 'De eerste aanval geschiedde op een batterij, uitgerust met 88 mm kanonnen, die opgesteld stonden in de bossen bij 't Joppe, ongeveer m en westen van de spoordijk Zutphen - Deventer, oost van Gorssel. Deze beschoten van hieruit de naderende Canadezen in de buurt van het Twente-Rijnkanaal. De aanval werd uitgevoerd met 12 Mitchells van het Nederlandse squadron 320 en 12 Mitchells van het squadron 180. Tussen 19.15 uur en 19.30 uur werden ongeveer 1800 bommen afgeworpen. De hier gebruikte bommen waren de zogenaamde nr. 17 fragmentation-bombs. Dit waren splinter bommen, met een enorme scherfwerking, hoofdzakelijk bedoeld om troepen, stellingen en dergelijke aan te vallen. Hun explosieve kracht was vrij gering. De bommen werden in "clusters" (bundels) van 500 lbs (227 kg) afgeworpen, waarvan elke bom afzonderlijk 20 lbs (9,8 kg) woog. Op een van te voren ingestelde hoogte viel de "cluster" door middel van een klein ladinkje uiteen, waarna elke bom afzonderlijk op geringe hoogte explodeerde. Een Mitchell kon ongeveer 2000 kg aan bommen meenemen.'	7-1, p.13 (Lubberts)	OKV	Verdacht	Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele spinterbommen neergekomen in de omgeving van de spoorlijn bij Voorst, bij het dorp en in het gebied van Voorst-Klein Amsterdam. Ook werden er splinterbommen op Duistervoorde afgeworpen omdat men nog in de veronderstelling was dat daar Duitse soldaten aanwezig waren. Deze waren echter net vertrokken. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Vorst-Kl Amsterdam: Deelgebied 30 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelge- bied 35 maakt Deelgebied 42 Duistervoor- de: Deelge- bied 31 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 43
	09-04-45	In de Leusvelderweg, ter hoogte van de wei van de familie Fransen, stond afweergeschut opgesteld. Soms werd het afweergeschut gebombardeerd met splinterbommen.	Elfrink (1994), 68	Literatuur			
	09-04-45	<u>Getuigenverslag J. Ter Averest over het verdere verloop van de oorlog</u> Ook het bombardement met de splinterbommen op 9 april 1944 bij de Viersprong en het Kruisbosveld [ten westen van Klein Amsterdam] hebben nog al enige slachtoffers geëist.	Elfrink (1989), 87	Literatuur			
	09-04-45	<u>Getuigenverslag D. Huigen over maart 1945</u> 9 april 1945 werd er volledig afgerekend met de Wehrmacht. Het was 's morgens mistig toen de eerste bommen vielen. De aanval was een groot succes. Het geschut ('Kruitbosveld' aan de Gravestraat) werd totaal vernield, maar de gevolgen waren verschrikkelijk. Duitse soldaten werden gedood en gewond, vele paarden en koeien eveneens. Bij de families W. Hagen en L. Nieuwenhuis ging bijna de hele veestapel verloren. Ook op de Diederikskamp lagen vele dode paarden. Vele huizen waren beschadigd. Op 9 april eveneens het laatste bombardement aan de Hallsedijk. De bommen vielen vanaf de Breestraat over het huis van Huigen richting café 'De Viersprong'. Ze vielen in een strook van 200 meter breed en ongeveer 1 km lengte. De gevolgen ernstig. Bij café 'De Viersprong' waar ook nog een voltreffer het huis beschadigde. De wegen waren totaal vernield door de vele bommen die erop gevallen waren.	Elfrink (1989), 90-91	Literatuur			
Wh 99: 6105-402c Graven/Enk: 6105-402f	09-04-45	<u>Getuigenverslag W. Hop, destijds wonende aan de hoek Heezeweg-Kruisweg in Voorst</u> Het is nu maandag 9 april. Om ongeveer 12 uur roept mijn moeder ons voor het eten. Ik loop nog wel even over de deel naar buiten en zie dat er vliegtuigen overkomen in formaties van drie. Maar wel in een bepaalde formatie. Ze vliegen niet erg hoog, maar er wordt nu op geschoten. Ze werpen hun bommen af. In de buurt van de spoorlijn bij wachthuis 99, gelegen op en bij een punt waar de Enkweg overgaat in de Gravenstraat. Na een kwartier komen er weer een serie vliegtuigen aangevlogen. Ik loop naar buiten om te kijken wat ze van plan zijn, maar ik zag meteen de bommen al vallen. Het huis waar W. Hop woont wordt geraakt. Later vallen er weer splinterbommen en ligt het hele huis bijna in puin. Er komen nog enkele keren vliegtuigen over die verderop hun bommenlast laten vallen.	Elfrink (1989), 88	Literatuur			
Markeringen	10-04-45	Luchtfoto. Er zijn ter plaatse van het spoor bij Voorst vele inslagen van splinterbommen	Foto 3012, 3015	LMH			

luchtfoto interpretatie		zichtbaar. Mogelijk betreffen enkele van deze inslagen ook inslagen van artillerie (vanaf de overkant van de IJssel) en/of raketten.	Sortie 4/2241	
19850185	1985	Gravenstraat 9, Voorst 1x scherfbom van 20 lbs met neusbuis no 873 voorzien van veiligheidskop	EOD	EOD
19850438	1985	Gravenstraat 13, Voorst 1x scherfbom van 20 lbs met neusbuis no 873 voorzien van veiligheidskop	EOD	EOD
6105-769	20-07-88	C.J. Lubberding deelde de gemeente Voorst mede dat hij van plan was om dit najaar een stuk weiland, waarin zich explosieven uit WOII bevinden, te ondergronden. Naar aanleiding van een gesprek met enkele medewerkers van de gemeente werd verzocht dit stuk land te onderzoeken en onschadelijk te maken.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	22-07-88	Naar aanleiding van bijgaande brief d.d. 20 juli 1988 van mevrouw GJ Lubberding bericht ik [chef hfdafd] u het volgende: Uit een telefonisch gesprek met mevrouw Lubberding is gebleken, dat zij dit najaar een weiland naast haar erf wil gaan diepploegen. Zij vertelde dat haar vader indertijd explosieven (splinterbommen) uit WOII pleksgewijs in de grond heeft gegraven. De plaatsen kan mevrouw niet aanwijzen, omdat vanwege het gevaar er niemand bij aanwezig mocht zijn. Hoeveel er ingegraven zijn kon mevrouw niet zeggen, maar ze sprak van enkele tientallen. Ik heb geen aanleiding gevonden het verhaal niet te geloven. Nader onderzoek is onmogelijk. Ik zou in ieder geval het vermoeden willen melden. Conserverende of andere beschermende maatregelen zijn niet nodig. Betreft perceel bij Gravenstraat 2, deel grenzend aan de spoorlijn te Voorst.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19880624	1988	Een weiland in Voorst 1x bom 20 lbs m/neusbuis	EOD	EOD
19882278	1988	Gravenstraat 2, Voorst 2x impellerkappen van Engelse pistolen (vermoedelijk No. 44). Diverse scherven van granaten of bommen.	EOD	EOD
	29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 2. Splinterbommen in een +- 2 HA groot weiland bij de heer Lubberding, Gravenstraat 2 in Voorst. Deze melding is in het terrein verkend en het vermoeden is dat de melding realistisch is (opsporing zie melding 1) Op ons verzoek zullen de projecten 1, 2 en 4 als één project worden aangepakt. De EORC heeft de projecten 1 en 2 overgedragen aan de Duik- en Demontegroep (DDG) van de Koninklijke Marine. [...] De DDG kan op afroep met een speling van 3 maanden overgaan tot uitvoering van de werkzaamheden van de projecten 1, 2 en 4, ervan uitgaande dat de werkzaamheden in begin 1991 zullen aanvangen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	26-09-90	Vervolg rapport. 2. Splinterbommen in weiland bij Lubberding. Deze melding is in het terrein verkend door de EORC en de DDG. Het vermoeden bij deze melding is realistisch. De heer Lubberding had in het najaar 1988 dit weiland willen scheuren dat wil zeggen diepploegen wat een groot risico oplevert voor degenen(n), die het land bewerk(en)t.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19900780	1990	Enkweg 60, Voorst Wilpse klei 1x 20 lb frag bomb m ontsteker No 873 wapeningskap nog aanwezig	EOD	EOD
	22-04-92	In de gemeente voorst zij wij bezig met het ruimen van explosieven. Aan één onderdeel van dit project, namelijk een weiland aan de Gravenstraat 2 te Voorst, zijn de feitelijke werkzaamheden nog niet begonnen. Wel zijn er inmiddels aanmerkelijke kosten gemaakt. [...] De civieltechnische werkzaamheden starten op 18 mei 1992, terwijl gepland is dat de Koninklijke Marine op 25 mei 1992 met de werkzaamheden begint.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	08-05-92	Fase 3 - Weiland Gravenstraat Onderdeel is inmiddels volledig ingepland. Op 18 mei 1992 begint Fa, Leemans met de voorbereidingen zoals het verwijderen van de afrastering en het uitzetten van zoekbanen. Op 25 mei 1992 gaat de Marine ter plaatse zoeken. 26-05-92: Ondanks het aflassen van verder onderzoek in de kolken staat het onderzoek voor de Gravenstraat nog gewoon gepland.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Weiland Gravenstraat - niet in uitvoering	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19972577	1997	Enkweg 60, Voorst 1x frag. Bom van 20lbs met neusbuis no873, niet gewapend.	EOD	EOD
20020608	2002	Gravenstraat 9, Voorst 1x scherfbom 20 lb m/neusbuis No 873, gewapend	EOD	EOD
20150531	2015	Hooistraat	EOD	EOD

6105-402a	09-04-45	2x Bom, brisant; 20 lbs met neusbuis No 873 (gewapend)		
6105-402b	09-04-45	2nd TAF: Aanvallen door twaalf Mitchells, onder andere op een viersprong ten ZO van Klarenbeek, bij coördinaat E87839652	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur
	09-04-45	Mitchells deden aanvallen op o.a. doel E90039713 (ZW van Voorst bij Noord Empe).	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur
	09-04-45	2nd Tactical Air Force. Noot. Zover de notities van No 320 Squadron over deze aanvallen, waarvan coördinaten respectievelijk overeenkomen met een punt ZO van Klarenbeek bij de Viersprong, een ZW van Voorst bij Noord Empe en een NW van Empe.	Zwanenburg (z.j.)	Literatuur
	09-04-45	Bommen zijn gevallen bij het afweergeschut bij de familie Brink aan de Emperweg.	Elfrink (1994), 79	Literatuur
	09-04-45	Er werd voor de bombardementen gebruik gemaakt van de Mitchells van de squadrons 342, 226, 180, 98 en 320. Als eerste doel gold: het vernietigen van het Duitse geschut waaronder die op het Kruisbosveld, De viersprong en omgeving. Beide doelen werden getroffen. De kanonnen op het Kruisbosveld werden vernietigd en De Viersprong werd zwaar beschadigd.	Franken (1998), 72	Literatuur
	09-04-45	De Duitsers hadden in Klein Amsterdam veldartillerie geplaatst op het Kruisbosveld. Op het dak van café De Viersprong was een uitkijkpost ingericht. 's Middags werden deze stellingen gebombardeerd door geallieerde jachtvliegtuigen. De beoogde doelen werden getroffen, maar het kostte twee burgers het leven.	Oorlogsdocumentatiemap Gemeente Voorst	Gemeentearchief Voorst Internet
Stelling: 6105-016	09-04-45	Terwijl Zutphen op 8 april bevrijd was, verhevigden de oorlogshandelingen zich in de gemeente Voorst ter voorbereiding van de Canadese oversteek van de IJssel. Vanaf het middaguur werden die maandag aanvallen uitgevoerd op verschillende Duitse geschutstellingen. Een van de stellingen was geplaatst bij de spoorwegovergang aan de Gravenstraat. Deze werd door geallieerde jachtvliegtuigen aangevallen met splinterbommen. Een van de splinterbommen trof een boerderij aan de Enkweg, waar vijf volwassen kinderen en een evacué omkwamen. Aan een zijweggetje van de Enkweg raakte een man zwaar gewond door de scherven van een van de splinterbommen. Hij werd naar het noodhospitaal op De Beele gebracht werd, waar hij een dag later overleed.	Gemeente Voorst	Internet
	-	Meer dan 7.000 bommen zijn er in de april dagen voor de bevrijding rondom Voorst gevallen om het Duitse geschut te vernietigen. Velen daarvan zijn niet ontploft en de akkers en weilanden lagen vol met zogenaamde 'blindgangers'. Toen de werkzaamheden op het land een aanvang namen was dat voor de boeren die het land bewerken moesten geen pretje.	Elfrink (1989), 116	Literatuur
8796: 6105-402a	09-04-45	61 Mitchells hebben aanvallen gedaan op E8796, E9097, E8997 met 9310x 20 lbs bommen.	RAF Fighter Command	National Archives Londen
9097: 6105-402b				
8997: 6105-402f	09-04-45	98 sq. Up 1300, Down 1450. Twelve aircraft took off at 1300 hours to bomb Gun Positions at E.90039713. All aircraft reached the target and bombed from 11/12000 feet under MRCP control. Bomb results were unobserved by this squadron, but 320 and 180 squadrons saw smoke in the target area. No enemy opposition was encountered. Cloud van 7/10 at 4000 feet. All aircraft landed safely at base at 1450 hours.	AIR27/784/7	National Archives Londen
	09-04-45	98 sq. Mitchells. Twelve aircraft ere detailed to attack Gun Positions at E.90039713 under MRCP control. All aircraft attacked from 11.000 to 12.000 feet and dropped 72x500 lbs fragmentation bombs. Bomb results were not observed by this squadron due to 7/10ths cloud over the target. Through a break in the clouds 320 squadron saw grey some in the target area. Only from Nijmegen to target was cloud encountered. No enemy opposition.	AIR27/784/8	National Archives Londen
	09-04-45	180 sq. [...] Twelve of our aircraft attacked gun positions at E.87839652 E.90039713.	AIR27/1132/19	National Archives Londen
	09-04-45	180 sq. Mitchells. Up 12.00, Down 1350. Target: Gun positions at E.87839652. E. 90039713 and E. 89399748. Twelve of our aircraft took off to attack these targets in support of the 1 st Canadian Army under control of No 1 MRCP. Six reached the target at 13.04 and six at 13.23 hours. They bombed under control of MRCP from 1100 to 12000 feet. No results were observed. There was 9/10ths strata cumulus cloud with tops at 4000 feet over target. No enemy oppositions was encountered and all our aircraft returned to base.	AIR27/1132/20	National Archives Londen
	09-04-45	226 sq. At 09.30 the Battle order crews were briefed to attack Gun Positions just west of Zutphen. W/CMDR H.F. Wood was leading the first box and F/LT R.D. Robertson the second. After briefing there was some delay but the squadron got airborne soon after 11.00 hours. The attack was to be made under MRCP control with 20 lb fragmentation bombs. Everything went according to plan but as there was 10/10 cloud over the target no results were observed and no operation was encountered. More Gun Positions, this time NNW of Deventer, were the targets for the afternoon. F/LT W. Kelly AFC les the squadron and F/LT R.D. Robertson the second box. No 17 fragmentation bombs were dropped under MRCP	AIR27/1407/33	National Archives Londen

	control and these were seen to fall in a wood to the NNW of Deventer causing smoke and two small explosions. There was no opposition and no cloud in the target area.			
09-04-45	226 sq. Up 11.10. Down 13.25. Twelve Mitchells were detailed to attack gun positions west of Zutphen (E.894975, E.900971). The attack was carried out under control of No 1 MRCP. The Mitchells attacking in two waves dropped No. 17 Fragmentation Cluster bombs from 12.000 feet at 12.05 and 12.26 hours. Results were not observed. No opposition was encountered. Weather 10/10ths cloud, tops 5.000 feet. Up 15.40. Down 18.05. Twelve Mitchells were detailed to attack Gun Positions NNW of Deventer. Attacking with No 17 Fragmentation bombs, the Mitchells went in at 12.500 feet in two waves bombing at 17.01 and 17.25 hours under control from No 1 MRCP. Bombs were seen to fall in a wood NNW of Deventer, causing smoke and two small explosions. There was no opposition. Weather: no cloud, slight haze. Visibility 10 miles.	AIR27/1407/34	National Archives Londen	
09-04-45	320 sq. 12 Operational sorties. Target: Strong point E. 87839652 (Kl. Amsterdam)- E. 90039713 (Noord-Empe) - E. 89399748 (Noord-Empe). No further particulars.	AIR27/1714/31	National Archives Londen	
09-04-45	320 sq. Up. 14.20. Down 16.15. 12 Aircraft (Mitchells) detailed to attack E.87839652, E90039713, E89399748. Results: Target attacked under MRCP. No results observed by first box, some grey some seen in Target area by yellow box. Flak: No enemy opposition. Weather conditions: 1/10ths Strat-Cu. Tops 4.000 feet. Clear to Nijmegen.	AIR27/1714/32	National Archives Londen	
09-04-45	342 sq. 12 crews were briefed at 09.15 to attack gun post near Zutphen controlled by MRCP. The first box attacked over 10/10 St. at 17.000 ft. The second box attacked from 11.000 ft at 12.07. Results unobserved. No flak. 10/10 states over target area. 12 crews were briefed at 15.00 hrs to attack the same area again, but were diverted in the air by MRCI to a troop concentration in the village of Woorst [Noot TA. Voorst], due to confirmation that this morning's attack was entirely successful. The first box attacked from 11.000 ft at 17.38. Bursts observed in the village. The second box attacked from 10.000 ft at 18.03. Burst also observed in the village. Both attacks were directed by MRCP. No flak. Photos show: No bomb burst at all probably owing to a/c turning off too quickly. Weather: no cloud. Visibility: good.	AIR27/1739/45	National Archives Londen	
09-04-45	342 sq. Up 16.25. Down 18.30. 12 Mitchells of 342 Squadron were detailed to attack Gun positions NNW of Deventer, in conjunction with 226 Sqdn. Primary. All A/C attacked the primary, between 17.01 and 18.03 hours, under control of No. 1. MRCP from 10.000/12.500 ft, with 72x500 lb Clusters. Results. Bombs were seen to fall across a wooded area three miles NNW of Deventer and on the Southern part of the village of Twelloo (SW of Deventer) causing smoke and two small explosions. Abortive. A/C "B" had 5 Clusters hung up.	AIR27/1739/46	National Archives Londen	
09-04-45	Up: 1030 Down: 1540 61 Mitchells Detailed to attack gun positions E.87839652 - E.90039713 - E.89399748. 61 a/c attacked with 9310 x 20 No. 17 frag bombs from 10500/12000 feet between 1144/1452 hours, under M.R.C.P. Control. Apart from 1 box observing grey smoke in T/A, results were unobserved due cloud. Aanval op kanonnen ten westen van Voorst. Met 9310 20-ponds No. 17 fragmentatiebommen vanaf ca. 3300 meter tussen 11:44 en 14:52. Grijs rook gezien in doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te Londen	
10-04-45	Luchtfoto. In de richting van Klein Amsterdam zijn diverse splinterbomclusters zichtbaar.	Foto 3020 Sortie 4/2241	LMH	
09-04-45	BLOEM. In de voormiddag deden jagers een aanval op het afweergeschut wat aan de Oudhuizerstraat in Klarenbeek staat. Ze vernietigden een afweerkanon, tevens doden en gewonden onder de Duitsers. Vijf burgers werden gewond en drie boerderijen vernield.	Apeldoornende-oorlog	Internet	
19901533	1990 Enkweg 37, Voorst 1x frag bom v 20 lb met Nose fuze 873 (met kap)	EOD	EOD	
Roskam: 6105-402d	09-04-45 Bij een van de vele geallieerde bombardementen op Duitse stellingen die maandag werd de boerderij de Roskam aan de Rijksstraatweg in Voorst door een splinterbom getroffen. De bom ontplofte echter niet. De knecht besloot naar buiten te gaan, omdat hij de luchtdruk vreesde, die met het ontploffen van bommen gepaard gaat. Hij werd door een scherp getroffen, evenals een inwonende moeder. De moeder overleefde, de knecht overleed ruim twee weken later aan zijn verwondingen Bernard Uenk was weduwnaar en woonde in bij de familie Barmmentloo op de Roskam aan de Rijksstraatweg 182 in Voorst.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht
Markeringen	10-04-45 Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij de Roskam te Voorst (6105-	Foto 3012, 3015	LMH	

Verdacht

Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er o.a. spinterbommen neergekomen in de omgeving van boerderij De Roskam aan de Rijksstraatweg te Voorst. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden.

Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.

Deelgebied 30
Overlap met Deelgebied 6
Deelgebied 41, overlap met Deelgebied 35
Deelgebied 42

luchtfoto interpretatie Roskam: 6105-714 Appense kolk: 6105-779		402d) neergekomen splinterbommen.	Sortie 4/2241	
6105-715	04-12-53	Bij de boerderij De Roskam, Rijksstraatweg te Voorst, ligt een splinterbom en bij de Appense Kolk te Voorst aan de kant in het water een kleine bom van 40 á 50 kg.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-716	05-05-54	Er liggen drie splinterbommen bij J. v. Barmantlo, boerderij de Roskam, Rijksstraatweg te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-703 Indicatief 6105-708	08-12-54	Er is een splinterbom gevonden in Voorst, bij de boerderij de Roskam, Rijksstraatweg, gevonden bij graafwerk. Is urgent.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	27-01-56	Er ligt een splinterbom bij van Harten, Hooistraat te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	14-09-65	Splinterbom bij Gerrits, Hooistraat te Voorst in een sleuf van de waterleiding.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
19811102	1981	Rijksstraatweg 145, Voorst 1x bom 20 lbs met neusbuis No 873	EOD	EOD
19811795	1981	Beelelaan Voorst (nieuw aan te leggen sportveld) 1x scherfbom van 20 lbs, neusbuis nr 873	EOD	EOD
19820938	1982	Hooistraat in bouwland, Voorst 1x scherfbom van 20 lbs met neuspistool no 45	EOD	EOD
19851197	1985	Rijksstraatweg 182, Voorst 1x 20 lbs fragm bom met ost nr 873	EOD	EOD
19860335	1986	Rijksstraatweg 156, Voorst. Achter de woning 1x bom 23 lbs m/ost	EOD	EOD
19860820	1986	Rijksstraatweg t.h.v. 176, weiland thv parkeerplaats 1x scherfbom 20 lb met sb No 873 (niet gewapend)	EOD	EOD
19861229	1986	t.o. Rijksstraatweg 192, Voorst 1x scherfbom van 20 lbs met neusbuis No 873	EOD	EOD
19871022	1987	Rijksstraatweg 182 1x scherfbom 20 lbs met neusbuis No 873 (z/veiligheidskap)	EOD	EOD
1986: 6105-717	naoorlogs	Nog geregeld worden er in de omgeving van 'De Roskam' niet ontplofte splinterbommen gevonden. In 1986 nog vier stuks. Die werden door de opruimingsdienst ter plaatse onschadelijk gemaakt, na eerst circa een meter in de grond begraven te zijn. Ook een jaar later met het inkuilen van gras wat daarna met grond afgedekt werd, kwamen er weer wat boven water. Ze zijn ter grote van een jeneverkruik. Als ze ontploffen spatten ze in talrijke scherven uiteen en hebben een alles verwoestende uitwerking.	Elfrink (1989), 106	Literatuur
1987: 6105-718				
19880080	1988	Rijksstraatweg 182, Voorst 1x 20 lb frag. bom met No 873	EOD	EOD
19891373	1989	Beelelaan, Voorst 1x brisantbom 20 lbs met neusbuis No. 873 (gewapend), ca. 50x KKM div.	EOD	EOD
20030475	2003	Rijksstraatweg 145, Voorst 1x Bom, 20lbs, HE, m/N buis 873, n/ gew	EOD	EOD
20031160	2003	Rijksstraatweg 166, Voorst 1x brisantbom v 20 lbs m/rest neusbuis No 873, Ca 10x KKM diverse	EOD	EOD
20151315	2015	Rijksstraat 178, Voorst Bom, brisant; 20 lbs met neusbuis No 873 Mk 3 (niet gewapend)	EOD	EOD
20161321	2016	Rijksstraatweg 180 Brisantbom; 20 lbs met schokbuis No 873 (UK) (niet geworpen)	EOD	EOD
19761891	1976	Kleine Enkweg, nabij Kruisweg, Voorst 1x brisantbom v 23 lbs m/ost + m/imp(?)	EOD	EOD
19831789	1983	Enkweg 37 1x scherfbom 20 lbs met ost	EOD	EOD
1994: 6105-775	03-08-94	Naar aanleiding van een telefonische melding van de heer Nijdeken van het vermoeden van de aanwezigheid van een bom, heb ik [chef hfdafd] de politie verzocht de zaak op te nemen. De politie is ter plaatse geweest. De aangrenzende bewoner, de heer B Bruggink, Kruisweg 4, wist de plek waar de bom moet liggen redelijk nauwkeurig aan te geven. De bom ligt in agrarisch gebied op de hoek van de Enkweg-Kruisweg te Voorst. De	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst

Verdacht

Appense kolk: De gemelde kleine bom zal hoogstwaarschijnlijk een raket betroffen hebben. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.

Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er o.a. spinterbommen neergekomen in de omgeving van de Kruisweg te Voorst. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden.

Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.

Deelgebied 30
Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelgebied 35 maakt Deelgebied 42

		toekomstige bestemming van de grond is bedrijfsterrein (kleinschalig). De bestemming van de aangrenzende grond wordt woningbouw. Pachter van de grond is de heer HJ Bruggink, Kruisweg 3, eigenaar gemeente Zutphen. De geschatte diepteligging van de bom is 60-80 cm. Het zou een splinterbom betreffen.		
19941243	1994	Kruisstraat 18 (=Kruisweg 18, Voorst?) 1x vliegtuigbom; 20 lbs (GP) m/sb No 873, gewapend	EOD	EOD
19941781	1994	Perceel achter Kruisweg 4 1x scherfbom van 20 lbs m/neusbuis No 873	EOD	EOD
	29-11-94	Op 29-11-94 heeft de heer Zwiggelaar (EOD) het explosief opgespoord. Het was een 20 lbs splinterbom. De dag erna heeft men de bom ter plaatse laten ontploffen. De EOD heeft in het verleden in deze omgeving meer bommen geruimd.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
1945: 6105-719	30-11-94	DD 01 en 07-12-1994 Op 30 november 1994 heeft de EOD op het terrein van de heer Bruggink aan de Kruisweg 4 een aldaar aanwezig projectiel tot ontploffing gebracht. De heer Bruggink vertelde dat direct na de bevrijding zijn vader hem opdracht gaf het land te eggen. 'Toen hebben we 14 van deze bommen op een hoop aan de kant gelegd en die hebben ze later een keer opgehaald'. Deze bommen vielen op 9 en 10 april 1945.	BtB Explosieven vondsten	OKV
	30-11-94	Brief van EOD aan gemeente Voorst Door één van onze medewerkers is op 29 november 1994 een verkenning-zoekactie gehouden in uw gemeente. Werkopdracht 19941781. Advies was ter plaatse van de bouwlocaties een opsporingsverzoek tot het EOCKL te richten.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
19960599	1996	Kruisweg, Voorst, in de berm 1x scherfbom 20 lbs (GB) m/buis No 873, niet volledig gewapend	EOD	EOD
19962269	1996	Terrein nabij Enkweg/Kruisweg, Voorst VZA, 08-12-98. Na onderzoek werden twee granaten van 2 cm en twee restanten wapeningskappen van bomontstekers aangetroffen.	EOD	EOD
19962270	1996	Terrein nabij Kruisweg 4, Voorst VZA, zat samen met mor 19962269. Geen aanvullende relevante informatie.	EOD	EOD
	25-10-96	Brief van gemeente Voorst aan de EOD Naar aanleiding van uw advies dd 30-11-1994 verzoeken wij u een verkennend onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van explosieven uit WOII. Momenteel wordt op een gedeelte van de betreffende grond maïs geteeld, waarvan de oogst wordt verwacht eind oktober/begin november 1996.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	30-12-96	Brief van EOD aan gemeente Voorst Naar aanleiding van uw brief dd 25 oktober 1996 is door één van onze medewerkers op 23 december 1996 een verkenning-zoekactie gehouden in uw gemeente. Werkopdracht 19962270. Ik geef u in overweging om vanuit doelmatigheidsgronden de uitvoering van werkopdracht 19962269, het voorbereidingsplan Enkweg/Kruisweg, met deze werkopdracht te combineren.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	08-01-97	Locatie Enkweg/Kruisweg te Voorst Dit betreft een stuk grond waarop wordt gebouwd. De EOD heeft een paar jaar geleden reeds één splinterbom ter plaatse gevonden. Advies aan gemeente Voorst is een verzoek tot opsporing en ruiming richten aan de EOD.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	27-01-97	Brief van gemeente voorst aan EOD. Naar aanleiding van uw brief dd 30 december 1996 verzoeken wij u over te gaan tot opsporing en ruiming van de explosieven op het terrein gelegen nabij de Enkweg/Kruisweg te Voorst. Wij verzoeken u deze werkopdracht te combineren met werkopdracht nr 19962269.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
Gran: 6105-872	Nov/dec 98	Het perceel grond in Voorst is in november/december 1998 door de EOD afgezocht. Splinterbommen zijn niet aangetroffen, slechts een paar granaten.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	08-12-98	Brief van EOD aan gemeente Voorst Locatie Enkweg-Kruisweg te Voorst Er is onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van explosieven. bij dit onderzoek zijn twee granaten van 2 cm en twee restanten wapeningskappen van bomontstekers aangetroffen. De granaten zijn in uw gemeente vernietigd en de wapeningskappen zijn als munitieschroot door de EOD meegenomen. De zoekactie wordt hier als afgedaan beschouwd.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
20030738	2003	Enkweg, Voorst 1x fragmentatie bom van 20 lbs m/neuspistool No. 45	EOD	EOD
20061154	2006	nabij de Kruisweg / Enkweg te Voorst. 1x scherfbom v 20 lbs met ost No 873 niet gewapend	EOD	EOD

Verdacht

Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.

Granaten:
Deelgebied 1

20061119	2006	Enkweg 49, Voorst 1x fragmentatiebom van 20 lbs met ost No 873 niet gewapend	EOD	EOD		
6105-776	15-05-08	15 mei 2008. Melding splinterbom Enkweg te Voorst (woningbouw Windvang) <ul style="list-style-type: none"> - In de bouwvergadering plan Dumeco is door hr. S. Dekema (Schuttebouw) aan Egbert van de Streek gemeld dat hij op 9 mei 2008 een email heeft ontvangen van makelaardij Bieze met de melding van de aanwezigheid van een splinterbom op de toekomstige woningbouwlocatie Enkweg te Voorst. - De genoemde email is door de heer Dekema op 15 mei 2008 aan Egbert van de Streek doorgemailed. - De naam van de melder is niet genoteerd door makelaardij Bieze en niet te achterhalen. Dit was een mevrouw (geb. 1925 of later) die aan de Enkweg woonde in de oorlog. Zij melde op 9 mei 2008 dat ze had gezien dat er een splinterbom op te ontwikkelen bouwlocatie aan de Enkweg in Voorst was terecht gekomen. Ze wist niet of het projectiel al was geruimd. - Paul van Dijk als bewoner van de Enkweg geeft aan dat er ongeveer 8 jaar geleden een bom is geruimd op de bewuste locatie, zijn buurman bevestigt dat ook. - De heer Hoekman (Keizershofweg 3 – Voorst) is gebeld als gebruiker van enkele gronden binnen de bewuste locatie, hij geeft aan dat op genoemde locatie omstreeks 1991 een bom c.q. meerdere bommen zijn verwijderd. Hij verteld dat de heer Bruggink bij het ploegen als pachter van de gronden van de gemeente Zutphen de aanwezigheid van bom(men) heeft gemeld aan de gemeente Voorst. Dhr. Bruggink heeft een hersenbloeding gehad en is sindsdien niet meer aanspreekbaar. - Er is besloten om geen verdere acties te ondernemen en geen bouwactiviteiten stil te leggen gezien het feit dat het gehele terrein 1998 is onderzocht door de EOD. 	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst		
20160216	2016	Kruisweg ter hoogte van nummer 15 2x Bom, fragmentatie; 20 lbs met neusbuis No 873 (UK)	EOD	EOD		
Duistervoorde: 6105-403a	09-04-45	'Het eerste doel van de R.A.F. op 9 april waren drie baterijen met Duitse artillerie, die 1 km ten zuiden van Klarenbeek, 1,5 km ten zuidwesten van Voorst en 2 km west-zuid-west van Voorst, opgesteld stonden. Aan dit bombardement namen in totaal 60 Mitchellbommenwerpers deel, die vanaf een hoogte van ongeveer 350 meter een bommenlast afwierpen. In totaal werden tussen 11.45 uur en 15.30 uur ongeveer 7000 splinterbommen afgeworpen. Hierbij waren ook 12 vliegtuigen van het Nederlandse squadron 320, die hun bommen afwierpen tussen 15.25 en 15.40 uur. (...) Later op de dag kwamen nog twee squadrons van elk 12 vliegtuigen, met als doel een bombardement op een Duitse artillerie stellingen in een bos bij Nieuw Rande (Diepenveen). Het waren de squadrons 226 en 342, met een gezamenlijke lading van 3600 splinterbommen. Gedurende hun vlucht kreeg squadron 342 opdracht om het afgesproken doel niet aan te vallen, maar troepenconcentraties bij Voorst. Ook vielen er splinterbommen op Duistervoorde, waarbij 10 burgers de bomaanval niet overleefden. Dit gebeurde tussen 17.40 n 18.06. uur'	7-1, p.13 (Lubberts)	OKV		
	09-04-45	Op 9 april bombardeerden 60 Mitchells van de RAF geschutstellingen bij Voorst en Klarenbeek waarbij zij 7000 splinterbommen afwierpen; ook een dozijn toestellen van het Nederlandse squadron 320 nam daaraan deel. Later op dezelfde dag vielen nog eens twee squadrons Duitse kanonnen bij Diepenheim aan met 3600 splinterbommen; ook troepenconcentraties bij Voorst en Duistervoorde moesten het ontgelden. In Duistervoorde kwamen toen burgers bij het bombardement om.	Bollen (1994), 132	Literatuur		
Doornweerd/Duistervoorde: 6105-403a Stellingen: 3402.2-072	09-04-45	Op 9 april 1945 werd rond 17.30 uur, te Twello, de Doornweerdstraat gebombardeerd. Doel was het Duitse geschut dat bij het kasteel Duistervoorde stond opgesteld. Ook vielen er bommen richting St. Antoniuschool (nu Martinusschool) en het kerkhof. Even later werd er weer gebombardeerd, met splinterbommen, waarbij bommen terecht kwamen ook in de Doornweerdstraat en bij de R.K. kerk te Duistervoorde. Geweldige ravage in kerk, pastorie, klooster, meisjesschool, Driessen (Kerklaan 10), Havekes (Kerklaan), Vredelust (Molenstraat 68) enz.	Goot- Van Eck (1995), 17, 18, 22, 24, 31	Literatuur	Verdacht	Splinterbommen: Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele spinterbommen neergekomen in de omgeving van Duistervoorde omdat men nog in de veronderstelling was dat daar Duitse soldaten aanwezig waren. Deze waren echter net vertrokken. Sinds het einde van WOII worden zijn vele malen dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Artillerie: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
	09-04-45	De splinterbommen die bij Doornweerd-C werden gevonden in 1991 zijn op 9 april 1945, omstreeks 17.40 uur afgeworpen. Op deze dag werden vanaf het middaguur diverse Duitse geschutopstellingen gebombardeerd door de Engelse Luchtmacht. Zo werden er o.a. aanvallen uitgevoerd op stellingen rond Voorst. Deze stellingen waren gelokaliseerd middels foto- en luchtverkenningen. Ze moesten uitgeschakeld worden in verband met de Canadese oversteek over de IJssel, die op 11 april 1945 uitgevoerd werd. Eén van deze stellingen zou zich bevonden hebben aan de Doornweerdstraat.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		Mun opslag: Uit de beschikbare informatie blijkt dat er naast de woning van Wijnbergen aan de Doornweerdstraat een opslagplaats voor munitie heeft gelegen. Veel van deze munitie is na de oorlog blijven liggen. De locatie valt binnen verdacht deelgebied 1.

	<p>In de tijd tussen de locatie en de uitvoering van de aanval is de stelling verplaatst naar een doodlopende weg ten westen van Tienmorgen.</p> <p>De bommen die in Twello zijn afgeworpen zijn waarschijnlijk door 342 sq afgeworpen. Het logboek van de LBD te Deventer meldt "17.40 uur: 6 bommenwerpers ten ZW van de stad ze laten bommen vallen en draaien af naar west en vertrekken naar zuid."</p> <p>Het logboek van 342 meldt dat de 6 toestellen ieder 6 clusters van 26 splinterbommen meehadden. Van een toestel bleven 5 clusters hangen, er zijn dus 806 20 lbs bommen op Doornweerd afgeworpen. De clusters waren afgeworpen van een hoogte van 10.000 tot 12.500 feet. [...] de individuele bommetje hadden parachuteutjes. Deze zorgden er ook voor dat de bommen niet de grond indrongen, zodat ze makkelijk terug te vinden waren ingeval van niet ontploffen.</p> <p>Het feit dat er nu bommen bij elkaar gevonden zijn dieper onder de grond, kan er op duiden dat het hier exemplaren betreft die na het bombardement veilig gesteld zijn. Immers door de spreidingwerking van het cluster moesten de afzonderlijke bommen vele meters uit elkaar aan de grond komen om zo een zo groot mogelijk gebied te 'bewerken'.</p> <p>Wij [Stichting Historisch onderzoek Deventer] zijn daardoor van mening dat er thans op het bouwterrein plekken gelokaliseerd zijn waar niet-ontploffte bommen na het bombardement zijn begraven. Er kunnen in het betrokken gebied mogelijk meerdere van deze plekken zijn, maar dit is niet waarschijnlijk. Echter, volgens ons is het net zo dat het bouwterrein nog bezaaid zou liggen met deze fragmentatiebommen, ze bleven in 1945 immers aan de oppervlakte liggen, en konden derhalve makkelijk geruimd worden. En dat is dan ook gebeurd.</p> <p>Een uitgebreid, diepgaand onderzoek wordt door ons niet zinvol geacht, hiervoor komen eerder andere plaatsen in uw gemeente in aanmerking.</p>		
09-04-45	<p>'s Avonds omstreeks 17.00 uur vond een geallieerde aanval plaats op het Duitse afweergeschut dat stond opgesteld bij de Steltenberg op de hoek van de Doornweerdstraat en de straat die tegenwoordig de H.W. Iordensstraat heet. De schade was aanzienlijk en er ontstond brand.</p> <p>Twee mensen raakten dodelijk gewond.</p> <p>Verschillende omstanders kwamen om hulp te bieden, toen een tweede aanval volgde met vreselijke gevolgen. Er vielen vele doden en gewonden. Ook drie Duitsers verloren het leven.</p>	Gemeente Voorst	Internet
09-04-45	<p>'Bommen rond Duistervoorde. In de oorlog hadden de Duitsers ook in de gemeente Voorst overal afweergeschut opgesteld en het is bekend geworpen dat dit geschut door de geallieerden zeer gevreesd was. Een van deze batterijen bevond zich nabij Duistervoorde in de omgeving van de Doornweerdstraat. (...) Toen werd ineens de rust verscheurd door het aanstormen van B25 Mitchell bommenwerpers. Zij wierpen hun last af boven de Doornweerd, maar het is niet bekend of zij het afweergeschut ook vernietigd hebben. (...) De gevolgen waren verschrikkelijk, overal kapotte huizen en brandende schuren. (...) Opnieuw kwam een eskadron bommenwerpers aanvlagen en weer werd een grote bommenlast uitgeworpen. Nog veel erger dan de eerste keer waren de gevolgen. [een aantal personen werden] aan de Zonnenbergstraat door stukken van de splinterbommen getroffen. Maar ook achter de Martinuskerk kwamen bommen terecht. (...) aan de Kerklaan werden [ook enkele personen getroffen]. Groot was de materieel schade aan kerkgebouw, meisjesschool en verschillende woningen.'</p>	18-2, p.22	OKV
09-04-45	<p>'De kerktoeren van Duistervoorde werd op 9 april 1945 getroffen door een bombardement, waarbij verschillende slachtoffers vielen.'</p>	1990 - Extra uitgave, p70	OKV
09-04-45	<p>'s Avonds zes uur, aanval door zes Amerikaanse bommenwerpers met honderden splinterbommen op de omgeving Duistervoorde. Grote schade werd aangericht in de Doornweerdstraat. Hier werden mevrouw de Haan-Siemelink en de heer Rangé uit Leiden dodelijk getroffen. En mejuffrouw R. de Haan door een scherp in het bovenbeen ernstig gewond. Terwijl Luchtbeschermingsdienst en Geneeskundige Dienst, benevens de bureu help verleenden, volgde plotseling een tweede, hevige aanval. Hierbij werden Eeuwen van de Geneeskundige Dienst, Slotman van de Blok-ploeg en Degger van de Hulppolitie dodelijk getroffen. Eerste verband werd aangelegd bij twee meisjes de Haan, mejuffrouw J. van Uden, H. Beekman Jr., alle vier met scherfwonden in de benen, en mejuffrouw A. Heuvel met versplinterde enkel en slagaderlijke bloeding. [...] Ook de directe omgeving van de RK Kerk werd getroffen en er vielen talrijke slachtoffers [...]. Zware schade werd aangericht aan de RK School, café Driessen en de boerderij van Havekes, De Keukenkamp, de villa Vredelust en alle huizen in de Doornweerdstraat.</p>	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
09-04-45	<p>Krantenartikel 29-11-91.</p> <p>Een eskadron geallieerde bommenwerpers vloog op of omstreeks 9 april 1945 twee keer laag over de Twellose Doornweerdstraat en liet daar grote aantallen splinterbommen vallen. Ze waren bedoeld voor het Duitse Ventker bataljon, maar ze troffen slechts een enkele verdwaalde vijand en minstens een half dozijn Duistervoorders. Het bataljon had</p>	BtB Explosieven vondsten	OKV

Artill Twello: 6105-233	09-04-45	De eerste aanval vond plaats op 9 april om 17.00 uur. Hevige gevechten op de Wilpse Klei. Twello ligt onder zwaar vuur van artillerie en bombardementen met zogenaamde splinterbommen op Duitse stellingen in Doornweerd en bij kasteel Duistervoorde en kerk Duistervoorde omdat hier de meeste Duitsers zaten. De Ortz-Kammandant Venker had zijn intrek genomen in het huis waar nu huisarts dr. Spyker zijn praktijk uitoefent en zijn manschappen zaten in de gebouwen erom heen vandaar de bombardementen op Duistervoorde. Het Holthuis bleef ook niet bespaard, hier stond net als op Doornweerd een Duits afweergeschut. 16 Inwoners van Twello vonden de dood bij deze luchtaanval. Pas na de derde dag woensdagnacht 11 april komen de grondtroepen vanaf de oversteek, Gorssel/Wilp, Twello binnen via de Doornweerd. Met granaten schieten zij een rookgordijn om zich heen.	twellonaar	Internet
Artill Wilpse Klei: 6105- 213, -214				
Holthuis: 6105-403b				
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Door de schaduwgeving van de bomen en andere beplanting rond villa 't Holthuis zijn de sporen van de aldaar afgeworpen splinterbommen niet duidelijk zichtbaar, alleen in een weilandje naast het spoor zijn er enkele inslagen zichtbaar.	Foto 3086, 3088 Sortie 4/2238	LMH
(1) Holthuis: 6105-731	26-11-58	Door HJ Averink werd gemeld, dat er een bom in het bosje van het Holthuis ligt. Deze is destijds in de oorlog daar terecht gekomen en door Doornebosch (van het Rode Dorp) in de grond laten zakken. De plaats is niet juist te bepalen. Het terrein moet gekapt en afgegraven worden. De werkzaamheden moeten 1 december 1958 beginnen. 10 december. Adj. Brandt is geweest. Bom van 50 kg is blootgelegd en verwijderd.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
(2) Kweekweg: 3402.2-263E (reeds besproken)	19-12-58	06-01-59. Een drietal nota's [d.d. 19-12-58] van de fa. Kuppen te Beuningen, voor werkzaamheden verricht t.b.v. het verwijderen van een drietal bommen in de gemeente Voorst en Twello. Betreffende nota's werden door mij [Commandant Hulpverleningsdienst] voor akkoord getekend, daar bedoelde bommen ivm hun ligging verwijderd moesten worden. Tengevolge van de hoge grondwaterstand was verwijdering zonder bronbemaling niet mogelijk. Bommen lagen op 2 tot 4 meter diepte. Noot TA. De geruimde bommen zijn aan de hand van de ruimingsdata geïdentificeerd en informatie uit de betreffende (kleine) inventaris.	0107-278-3	Gemeentearchief Voorst
(3) V1: 6105-086 (reeds besproken)				
6105-734	08-04-59	Op het sportterrein het Holthuis zijn bij het graven van een put 3 granaten gevonden (splinterbommen). Opgegeven door politie Twello (Masselink) en later naar politiebureau vervoerd. 10 april 1959 door de MOD opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
20051171	2005	Rijksstraatweg 66, Twello 1x Fragmentatiebom van 20lbs met neusbuis no 873 niet gewapend	EOD	EOD
	1945	Bommen van geallieerden vallen bij Kerklaan en Doornweerdstraat te Twello. 9 doden.	Oorlogsdocu- mentatiemap BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
	09-04-45	Tijdens deze periode van de hele oorlog heeft Twello het meest ervan langs gekregen. Diverse Duitse stellingen en locaties van Duitse manschappen werden gebombardeerd door de Franse 342e Loraine-Squadron. Zij vlogen in tweemotorige Mitchell B25 bommenwerpers.	twellonaar	Internet
	09-04-45	Maandag 9 april volgde plotseling een bombardement, vooral in de Doornweerd. De kerk (St. Martinuskerk, Duistervoorde) werd ernstig getroffen, de meeste ramen waren grondig vernield. Ook het zusterhuis stond gedeeltelijk in brand. Bij de bombardementen vielen 13 slachtoffers, de meeste op Duistervoorde en de Doornweerd.	Vught (1988), 109	Literatuur
	09-04-45	Het hielp die dag niet mee, het was zwaar bewolkt en mistig toen de twaalf vliegers met hun B 25 Mitchell bommenwerpers van het Franse 'Lorraine Squadron', vanaf vliegbasis Melsbroek (België) en vanaf Vitry-en-Artois (Frankrijk) opstegen richting Voorst en Duistervoorde. Door deze mist was het voor de vliegers niet te zien of ze daadwerkelijk hun doelen geraakt hadden. In hun logboek noteerden ze: 'Behalve wat grijze rook in het doelgebied geen resultaten waargenomen, geen afweervuur.' Pas in de namiddag, na 16.45 uur, trok de mist op en konden de laatste twee formaties, die opgestegen waren van Vitry-en-Artois, hun doelen zien en gericht beschieten. Ieder vliegtuig had 6 bompakketten aan boord met daarin elk 26 fragmentatie clusters, ofwel splinterbommen. Het bombardement duurde tot ongeveer kwart voor acht 's avonds. De gevolgen waren verschrikkelijk, de grootste schade werd aangebracht in de Doornweerdstraat waar bij de eerste aanval onmiddellijk twee doden vielen. Bij een tweede hevige aanval verloren nog eens drie mensen het leven en telde men een aantal zeer ernstig gewonden. Ook in de omgeving van de katholieke kerk vielen talrijke slachtoffers. De familie Driessen, die de gehele oorlogstijd rondom tussen de Duitsers had gezeten, moest nog op het eind van de oorlog, met de bevrijding in zicht, vader en zoon verliezen. De toren van de kerk en het dak van de villa kregen een paar voltreffers, evenals het dak van de meisjesschool. Men meende dat de Duitse bezetters zich nog steeds in de school bevonden. Als zodanig was het bekend bij de geallieerden hetgeen hoofdzakelijk de reden is geweest voor de heftige bombardementen op Duistervoorde. Ze waren echter acht dagen voor deze bombardementen vertrokken.	Westerhuis (2013), 169- 172	Literatuur
	09-04-45	BLOEM. Tegen 6 uur een aanval van 6 bommenwerpers op Twello die een groot aantal	Apeldoornende-	Internet

		bommen afgooiden die we wel hoorden gieren maar door de afstand niet zien konden.	oorlog	
Schietbaan: 6105-020	09-04-45	Het was tussen Driessen en de Haan (richting Doornweerd) en het lag er vol met gaten van splinterbommen. Ook waren er blindgangers overal op de weg.	Goot- Van Eck (1995), 96	Literatuur
Afweer: 3402.2-072	April 45	Getuigenis A.M. Linthorst, Bachstraat 6, 1991 Heeft samen met Nikkels 63 blindgangers na een van de laatste bombardementen voor de bevrijding naar 't Wezeveld gebracht. Op Doornweerd stond geen afweergeschut, wel een schietbaan (achter de Martinushof, stond daar toen een villa?) Bij de Steltenberg stond we afweergeschut. Bombardementen in drie golven: 1 - gericht op de RK Kerk 2 - Doornweerd 3 - Verspreid Splinterbommen + grote ijzeren ketels ("net raketten"), waar de bommen in gezeten konden hebben. Het hele terrein tussen Martinushof en Doornweerdstraat zat vol gaten: de weilanden van Wijnbergen, t.o. Driessen (was van Winterman?). Getuigenis H. van Hurde, M. Tromplaan. 1991 Ook bij Holthuys en aan Pennickslaan (verbindingsweggetje Rijksweg/spoor) stond afweergeschut. Mogelijk ook aan de overkant van de Molenstraat (achter pastorie/Hollering) nog bommen in de grond.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
8914: GEEN 8704: 6105-403a	09-04-45	24 Mitchells hebben met 3614x 20 lbs een aanval gedaan op Z8914, 8704 (NW Deventer/SE Apeldoorn [Engelenburg, Doornweerd]) Noot TA. Exacte originele bron niet te achterhalen. Kopieën van deze stukken liggen in het NIMH, toegang 708, inventaris 261.	Reports Fighter Command and 2TAF 1943-1945	National Archives te Londen
	09-04-45	Up: 1543 Down: 1902 24 Mitchells Detailed on gun positions at Z.89321492 [Hengforden/ Boskamp] and Z.87700480 [Doornweerd, Twello]. 24 a/c attacked with 3614 x 20 No.17 frag bombs from 10/12500 feet at 20 minutes intervals between 1701 and 1802 hours under No. M.R.C.P. control. 3614 x 20 No.17 fragmentatie bommen op geschut.	AIR37/715-718	National Archives te Londen
Markeringen luchtfoto interpretatie 6105-403a	10-04-45	In de omgeving van Duistervoorde zijn duidelijk de sporen zichtbaar van de aldaar neergekomen splinterbommen.	Foto 3084, 4083, 4085 Sortie 4/2238	LMH
	04-03-48	Melding van herstel van door oorlogsgeweld (tankrijshade-bomgaten, enz.) beschadigde Duistervoordseweg.	0107-1036-3	Gemeentearchief Voorst
6105-723	25-02-54	Aan het Bureau Hulpverleningsdienst De Schaffelaar te Barneveld. Er liggen diverse bommen op een terrein tegenover de RK Kerk te Duistervoorde (Twello). Deze moeten noodzakelijk spoedig worden opgeruimd, daar dezer dagen op dit terrein begonnen wordt met de bouw van een bejaardencentrum. Tevens verzoek ik U dit terrein met een detector af te willen zoeken op mogelijke verdere projectielen. Afz. Burgemeester van Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
Bommen: 6105-727	23-01-57	17-12-56. Munitiekist (vermoedelijk) op het Molenveld te Twello. Gaarne zo spoedig mogelijk onderzoek, vanwege het bouwrijp maken van het terrein. Met de hand bijgeschreven: 48 bommen gevonden door MOD bij xxx, ruiming op 23-01-57.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-730	29-05-58	1 bom bij Wijnbergen, Doornweerdstraat 23 (HJ Wijnbergen). Gevaarlijk met het oog op hooien.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-737	24-08-59	Bij Havekes, Kerklaan 8 te Twello ligt een splinterbom.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	22-06-60	Aannemer is bezig bij de RK Kleuterschool te Duistervoorde. [...] 29-06-60. Vondst van 1 splinterbom van 5 kg. Herinnert aan vondst van 48 bommen op 17-12-56 op een terrein, daar vlak in de buurt.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-740	10-05-60	Splinterbom bij boer Havekes, Kerklaan te Duistervoorde. Op politiebureau Twello liggen nog enkele hulzen, waarvan de slaghoedjes onschadelijk gemaakt moeten worden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-741	22-06-60	Aannemer is bezig bij de RK Kleuterschool te Duistervoorde. Door omwonenden is gezegd, dat er vermoedelijk nog munitie in de grond zit. MOD gewaarschuwd en verzocht terrein af te zoeken met detector. 24-06-60. Het is niet mogelijk het terrein af te zoeken met een detector, daar de sloot drassig is en vol met vuilnis zit o.a. blikafval.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst

Schietbaan: De locatie van de schietbaan bevindt zich binnen het verdachte deelgebied 1. Eventueel achtergebleven munitie wordt gedekt door dit gebied.

		29-06-60. Vondst van 1 splinterbom van 5 kg. Herinnert aan vondst van 48 bommen op 17-12-56 op een terrein, daar vlak in de buurt.		
6105-747	11-12-61	Een splinterbom bij HJ Wijnbergen, Doornweerdstraat 23 te Twello, bij graven van sleuven. Is op 18 december opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-753	01-04-65	Splinterbom bij GA de Haan, Doornweerdstraat 11 Twello, ligt 15 meter uit de weg en erg gevaarlijk.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
19793020	1979	Doornweerdstraat 17, Twello 1x brisantbom v 23 lbs met neuspistool (membraan) met wap.kap	EOD	EOD
19801116	1980	Doornweerdstraat 25, Twello 1x bom 20 lbs m, neusbuis no. 873	EOD	EOD
19811101	1981	Kuiperserf 44, Twello 1x bom 20 lbs m neusbuis No 873	EOD	EOD
19891888	1989	Molenstraat Twello 1x brisantbom 20 lbs met onts (873)	EOD	EOD
19892755	1989	Doornweertstraat 17, Twello 1x bomb Frag 20 lb m/Fuze No. 873, niet gewapend	EOD	EOD
6105-770	-	Op een los vel wordt er aanvullend [...] nog de volgende meldingen van niet-geruimde explosieven in de gemeente Voorst gedaan. 8. Bom(men) in weilanden Heitweideweg/Doornweerdstraat/ Molenstraat	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	03-05-91	EORC en het Ministerie van Financiën melden het vermoeden van aanwezigheid van explosieven op het terrein Doornweerdstraat 23. Uit een gesprek tussen de heer HJ Westerik, afdeling Civieltechniek en de heer EH Wijnbergen, Doornweerdstraat 23 in Twello is gebleken dat het vermoeden bestaat dat op het terrein langs de Doornweerdstraat [terrein ten ZO van kruising Doornweerdstraat-Molenstraat, huidige Doornweerdstraat/Hietweideweg] waar het bestemmingsplan Doornweerd C is gepland niet-geruimde explosieven aanwezig zijn. De heer Wijnbergen deelde mede dat zijn toenmalige buurman de heer Van Gorp tijdens het ploegen een bom had gevonden. Deze heer had de bom in een ploeg voor gelegd en met de volgende ploegsnede de bom weer onder geploegd. In verband met de uitvoering van het bestemmingsplan Doornweerd C na de zomervakantie van dit jaar lijkt het noodzakelijk het desbetreffende terrein op eventuele aanwezigheid van explosieven te laten onderzoeken. Op 20 juni is er naar de bom gezocht die door de heer Van Gorp ondergeploegd zou zijn. De bewuste bom is niet gevonden. Bij de zoekactie naar 'de bom van Van Gorp' vond de heer Friers [van de EOD] twee kopstukken en een staartstuk van de ter plekke afgeworpen bommen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19911369	1991	Doornweerdstraat/Hietweideweg, Twello Hierbij delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van niet-geruimde explosieven in een perceel weiland langs de Doornweerdstraat/ Hietweideweg in Twello. De locatie is op bijgaand kaartfragment aangegeven. Uit een gesprek tussen de heren E.H. Wijnbergen en H.J. Westerik, ambtenaar dezer gemeente, is gebleken dat zijn toenmalige buurman de heer van Gorp tijdens het ploegen een bom had gevonden. De heer van Gorp had deze bom in een ploeg voor gelegd en met de volgende ploegsnede de bom weer onder geploegd. Hoeveelheid en soort verm explosieven: 1 kleine vliegtuigbom (berm 20 lbs GB of 40 lbs). Grootte af te zoeken terrein: 20x40 meter Gegaan naar Doornweerdstraat 23 en aldaar gesproken met Hr Wijnbergen. Deze vertelde dat er tijdens de oorlog een groot bombardement heeft plaatsgevonden in de nabijheid van zijn huidige woning. Hij sprak van kleine bommen die in "trossen" naar beneden kwamen (20 lbs of 40 lbs) Aanvraag betreft één van deze bommetjes, vlak na de oorlog gevonden door de buurman van de Hr van Wijnbergen en daarna weer ondergeploegd. Getuige heeft dit zelf gezien. Aangewezen plaats (20x40 m) afgezocht met Ferex. Tweekappen van neuspistool nr. 45 en een stuk bomstaart gevonden. VZA uitgevoerd. Aangewezen gedeelte (20x40 m) afgezocht mbv Ferex. Diverse uitslagen handmatig uitgegraven. Geen explosieven aangetroffen. Zie verk. Rapport + bespr verslag. Negatief advies uitschrijven. Op rest van het terrein nog een VZA met steekproef 700 m2 met AN/PSS11 + incidenteel Ferex. Geen explosieven gevonden, slechts twee scherven van een fragmentatiebom. Negatief advies voor zoekactie.	EOD	EOD
19911677	1991	3 Lokaties VZA's bij elkaar gevoegd drie oudere mora's - Zomerdijk van de IJssel 813693, zie 19900225	EOD	EOD

		- Dijklichaam, Marsstraat, Wilp-dorp 902698, zie 19900225 - Doornweerdstraat-Hietheiderweg Twello, zie 911369		
19912580	1991	Molenstraat, Twello 2x bom .. v 20 Lb met neusbuis 873, zonder wapeningskap	EOD	EOD
19912737	1991	Molenstraat-Hietweideweg, Doornweerdstraat, Twello 2x bommen van 20 lbs m/neusbuis No 873	EOD	EOD
6105-732	29-11-91	Krantenartikel 29-11-91. Het land aan de noordzijde van de Doornweerdstraat werd nieuwbouwwijk Duistervoorde (Doornweerd C). Er werden in de afgelopen dagen reeds 5 bommen gevonden. De bommen die op 'maandag' werden gevonden werden de volgende dag al door de EOD vernietigd. Krantenartikel 23-01-92. Bom nummers 6 en 7 werd gisteren opgeblazen. Het betrof No 17 fragmentatielusters.	1103-3 BtB Explosieven vondsten	Gemeentearchief Voorst OKV
Voorst: 6105-402	06-12-91	Nieuwe Apeldoornse Courant, 6 december 1991. Binnenkort wordt in de Twellose nieuwbouwwijk Doornweerd C een uitgebreide zoekactie gestart naar bommen uit WOII. Bij grondwerkzaamheden werden daar vijf blindgangers aangetroffen. Gevreesd wordt dat er nog veel meer exemplaren liggen, maar de Stichting voor Historisch Onderzoek veronderstelt dat de explosieven toch grotendeels zijn opgeruimd. Een hevig bombardement op de dorpen Voorst en Duistervoorde op 9 april 1945 was gericht op concentraties van Duits geschut. [...] Een van deze batterijen bevond zich nabij Duistervoorde aan de omgeving van de Doornweerdstraat. Andere batterijen bevonden zich rond het dorp Voorst. Al deze stellingen zijn op 9 april tussen 12.00 en 18.00 uur aangevallen, als voorbereiding op de Canadese oversteek over de IJssel op 11 april. De bombardementen werden uitgevoerd met B25 Mitchell bommenwerpers. Twaalf keer stegen vanaf de vliegbasis Melsbroek en Viry-en-Artois formaties van zes bommenwerpers op met bestemming Duistervoorde en Voorst. De hoogte van waar af gebombardeerd werd, varieerde tussen 10.000 en 12.500 feet. Geen laag overvliegende vliegtuigen dus. Wel is het mogelijk dat deze vliegtuigen door de twee ooggetuigen verward werden met de vliegtuigen die bijna dagelijks duikaanvallen uitvoerden op verkeer- en spoorwagdoelen. Het weer werkte niet echt mee, 's morgens was er een bijna geheel gesloten wolkendek, later in de middag brak de bewolking en klaarde het op. Dit verklaart het feit dat alleen twee formaties, die tussen 16.25 en 16.45 uur opstegen, 'zicht' hadden op het doel en dit als enige in hun logboeken vermelden: 'Bombs were seen to fall across a wooded area three miles NNW of Deventer (Terwolde of Olst, red.) and on the Southern part of the village of Twello (SW of Deventer) causing smoke and two small explosions.' Het Franse 342 Lorraine squadron deed de aanvallen waarbij telkens drie Mitchells hun bommen losten. Ieder vliegtuig had zes 'bompakketten' van nr 17 fragmentatie bommen aan boord. Ieder 'pakket' bestond uit een rek met daaraan bevestigd 26 bommen van 20 Engelse ponden. Op een hoogte van ongeveer 300 meter werden deze bommen uit het rek gelanceerd, waarna zich een remparachutje opende die de valsnelheid terugbracht, en tevens de bom op scherp zette, zodat hij bij aanraking met een enorme scherfwerking explodeerde. "Deze bommen dringen beslist niet de grond in", benadrukten de twee geschiedschrijvers. Blindgangers waren makkelijk herkenbaar aan het parachutje en derhalve makkelijk op te ruimen. Dit is dan ook in 1945 reeds gebeurd. Van Zanten en Van Sabben: "Wij geloven dat de bommen die nu in Duistervoorde gevonden zijn, reeds in 1945 opgeruimd en daar begraven bommen zijn."	BtB Bombarde- menten	OKV
	13-12-91	Tot nu toe zijn er bij het bouwrijp maken van Doornweerd-C een vijftal splinterbommen uit WOII aangetroffen. Deze bommen zijn inmiddels door de EOD onschadelijk gemaakt.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	20-01-92	22-01-92. Twello - Maandag 20 januari jl. is de Duik- en Demonteerafdeling van de Koninklijke Marine begonnen met de zoekactie naar bommen uit WOII in het bouwterrein Doornweerd C. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV
	29-01-92	DD 29-01-92. Aantal vliegtuigbommen dat is gevonden en tot ontploffing gebracht: 16. Twee splinterbommen zijn gisteren door de explosievendeskundigen van de marine tot ontploffing gebracht in de nieuwbouwwijk Doornweerd C. Het totaal aan geruimde bommen in de ruim 7 hectare grond tussen Molenstraat, Hietweideweg en Jupiter is gekomen op 16.	BtB Explosieven vondsten	OKV
	31-01-92	DD 31-01-92. Aantal vliegtuigbommen dat is gevonden en tot ontploffing gebracht: 29.	BtB Explosieven vondsten	OKV
	04-02-92	DD 04-02-92. Aantal vliegtuigbommen dat is gevonden en tot ontploffing gebracht: 41.	BtB Explosieven vondsten	OKV
	05-02-92	DD 05-02-92. Aantal vliegtuigbommen dat is gevonden en tot ontploffing gebracht: 61. Op de valreep heeft de bommenploeg van de marine gisteren in Twello-zuid 21 bommen uit één cluster gevonden, vlak voor het bejaardenoord Sint Martinushof [Sint Maartenshof 85].	BtB Explosieven vondsten	OKV

		Ook een deel van het omhulsel (cluster), waarin de bommen aan het eind van WOII werden gedropt, werd boven de grond gehaald. De opruimingsploeg heeft nu het gehele bouwterrein Doornweerd C doorgespit en heeft de zoekactie beëindigd. Maandag hebben de opruimingsexperts aan de Heeringstraat in Wilp-Achterhoek gezocht naar kisten munitie, die daar in de grond zouden zitten. Deze bleken niet aanwezig te zijn. Er werd wel een steelhandgranaat en een koppelriem met patronen gevonden.		
	Feb 92	Foto's van het ruimen van de 20 lbs splinterbommen te Doornweerd.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst
	08-05-92	Fase 7 – Doornweerd C Dit onderdeel is inmiddels uitgevoerd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	13-03-92	Tijdens de werkzaamheden op Doornweerd-C zijn splinterbommen aangetroffen. De ruiming is inmiddels voltooid. Er zijn in totaal 62 stuks bommen geruimd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
Mun opslag: 6105-896	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 1 Betrokkenen: J.M. Wijnbergen Doornweerdstraat 23 Twello Wilderink Molenstraat 27 Twello Doornweerdstraat te Twello [...] Volgens melder liggen rondom de serie woningen aan de Doornweerdstraat nog veel niet ontploft oorlogstuig. Het weiland rechts naast de woning van Wijnbergen ligt ook vol omdat daar een opslag van munitie was. Veel is toen blijven liggen. Wijnbergen heeft daar ook nooit geploegd. Wijnbergen vermoed dat er splinterbommen 20-25 ponders liggen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	21-05-92	Twello – De zoekacties naar bommen in de gemeente Voorst worden binnenkort beëindigd omdat onzeker is of het Rijk de kosten nog wil subsidiëren. [...] Eerder werden uit de grond van de Twellose nieuwbouwwijk Doornweerd C tientallen splinterbommen opgegraven na een minutieuze zoekactie. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Doornweerd-C afgerond. Kosten Fl. 159.078,- Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: c – splinterbommen zuidzijde Doornweerdstraat, Twello c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
19920328	1992	Doornweerdstraat, Twello 1x bom, 20 lbs m/neusbuis No 873, gewapend	EOD	EOD
	30-06-92	Mora 920863 Terrein aan de Doornweerdstraat afgezocht. Geen indicaties voor dumpconcentraties.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist. Lok I. Gebied betreffende 20 lb scherfbommen, behoudens puntlocatie op perceel 266 waar een munitieopslag was. Doornweerdstraat zie mora 19951529.	EOD	EOD
19931027	1993	Mercurius, Twello 1x GP bom van 20 lbs m/neuspistool No 52	EOD	EOD
	16-05-95	Tijdens de uitvoering van de kavelaanvaardingswerken zijn wij [landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Twello] er op gewezen dat op kavel nr. 027.302, nabij Molenstraat/Doornweerdstraat en munitieopslag is geweest. In verband hiermede heeft de oude gebruiker nimmer grondbewerkingen op dit perceel uitgevoerd.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
	04-08-95	Brief van de Koninklijke Landmacht, Nationaal Commando, Explosieven Opruimings Commando KL aan B&W Voorst. Betreffende opsporen/opruiming explosieven WOII in het weiland gelegen aan de Doornweerdstraat te Twello. Naar aanleiding van referte a. (brief) is door één van onze medewerker op 3 augustus 1995 een verkenning-zoekactie gehouden in uw gemeente. De door onze medewerker uitgevoerde verkenning, begeleid door de heer D. Noorlag van uw gemeente en mevr. M. van Vliet van de Landinrichtingscommissie, geeft geen aanleiding om tot een zoekactie over te gaan. De heer J.M. Wijnbergen maakt melding van deze munitieopslag op het perceel nummer 266 (oud nummer).	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
19951529	1995	Doornweerdstraat, Twello VZA, niets aangetroffen Van 30-3-92 tot en met 02-04-92 onderzoek gedaan naar in de gemeente Voorst gelegen oorlogstuig. Diverse locaties werden met betrokkenen bezocht. De juiste locaties worden hieronder weergegeven met personalia van de betrokkene. Ondergetekende is met alle melders naar de plaats gegaan waar wat zou liggen. Precieze plaatsen zijn dus bij mij bekend. Melding 1: Locatie: Doornweerdstraat te Twello.	EOD	EOD

		<p>Onderwerp: granaten/bommen Personalialia betrokkenen: J.M. Wijnbergen wonende Doornweerdstraat 23 te Twello. Wilderink wonende Molenstraat 27 te Twello.</p> <p>Verhaal: Betrokkenen gaven te kennen zich nog goed te kunnen herinneren wat zich heeft afgespeeld aan de Doornweerdstraat. Blijkt dat twee keer een aanval is geweest op 9 april 1945 en wel om 17.00 en 17.30 uur. Aanval gebeurde door de geallieerden. Duitsers zaten in de Martinuskerk. De vliegtuigen kwamen vanaf de Noorddijk aangevlogen en dropten hun granaten/bommen vanaf 400 meter voor de kerk. Bij de eerste aanval kwamen de vliegtuigen van schuin achter de woning van de Haan overgevlogen. Bij de tweede aanval vlogen de vliegtuigen schuin van achteren over de woning van Driessen (middelste woning). Bij de eerste aanval ging een schuur van de familie de Haan die iets verderop woont in brand. De tweede serie viel een half uur later. Bij de eerste serie zijn mevr. De Haan en een in huis aanwezige trekker om het leven gekomen. De schuur die in brand stond trok nogal wat publiek, waaronder Wilderink (deze familie woonde naast Wijnbergen). Wilderink (toendertijd slachter) ging terug naar het huis om een mes op te halen. Een koe was nl zwaargewond en een noodslachting moest plaatsvinden. Op de weg terug zag Wilderink de vliegtuigen weer aankomen. Hij dook hierop in een sloot. Vliegtuigen dropten wederom granaten/bommen. Bij deze tweede aanval kwamen toen negen mensen om het leven. Wilderink bleef ongedeerd. Enkele namen waren Slotman, Degge, Poll en een dochter van Bourgondiën. De granaten/bommen die vielen hingen allen aan keine witte parachutes. Door de wind dreven toen ook granaten/bommen af en kwamen dus niet op de gewenste plek terecht. Men zag in de lucht eerst tonnen uit de vliegtuigen komen die vrij snel daarna open gingen. Vervolgens kwam een hele serie granaten/bommen tevoorschijn. Veel granaten/bommen ontploften maar ook veel bleven heel op de grond liggen. Veel van deze granaten/bommen werden door de eigenaren van het land weggehaald en werden later door de E.O.D. opgehaald. Volgens melders liggen rondom de serie woningen aan de Doornweerdstraat nog veel niet ontploft oorlogstuig. Het weiland rechts naast de woning van Wijnbergen ligt ook vol omdat daar een opslag van munitie was. Veel is toen blijven liggen. Wijnbergen heeft daar ook nooit geploegd. Wijnbergen vermoedt dat er splinterbommen 210-25 ponders liggen.</p> <p>Gesprek gemeente en land ing comm ter plaatse diverse uitslagen uit gegraven tot op schone grond. Bleek na ident geen munitie. Zie bespr verslag. Neg advies.</p> <p>Het onderhavige kavel blijkt als gevolg van de herverkaveling van eigenaar te gana wisselen. Een van de taken van de landinrichtingscommissie is om deze kavels landbouwkundig op te leveren. Dit betekent dat het perceel wordt opgeleverd. Naar aanleiding van een getuigeverklaring zou er in het perceel munitie aanwezig zijn.</p> <p>Ter plaatse gegaan met Noorlag en v. Vliet, tevens ter plaatse getuige ontmoet. Kavel is gesplits in twee delen dmv prikkeldraad. Voorste deel aan de weg gelegen, zou de meeste bommen moeten hebben. Op het perceel circa 25 banen gelopen met de detector en significante uitslagen uitgegraven. Geen munitie aangetroffen, wel schroot (waarschijnlijk niet afkomstig van mun), restanten van munitie verpakkingen. Uitgegraven tot op de schone grond. In het tweede deel van het perceel circa 10 banen gelopen, hierbij geen significante uitslagen geconstateerd, één uitslag uitgegraven met als resultaat een deel van een vermoedelijk antenne.</p> <p>De aanwezigheid van explosieven wordt niet waarschijnlijk geacht, ook niet in het door de getuige aangewezen gebied.</p>					
19981345	1998	Kerklaan 2a, Twello 1x scherfbom 20 lb m/nb 873 – niet gewapend.	EOD	EOD			
20011627	2001	Kerklaan, Twello 1x fragmentatiebom van 20 lbs met neuspistool No 45 niet gewapend	EOD	EOD			
20041333	2004	Kerklaan, begraafplaats, Twello 1x bom, fragmentatie van 20 lbs met neusbuis No 873, ongewapend (GB)	EOD	EOD			
20142112	2014	Koestraat 9 Bom, brisant; 20 lbs met restant ontsteker	EOD	EOD	Onverdacht	Deze vondst ligt zodanig uit de richting (+- 1.5 km) van de bij Duistervoorde afgeworpen en gevonden splinterbommen, dat, gezien het feit dat er ter plaatse geen andere vondsten zijn en geen andere aanwijzingen zijn dat er splinterbommen terecht zijn gekomen, deze vondst een incident betreft of is van elders aangevoerd. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-510	09-04-45	In de lucht is weer bedrijvigheid van jachtbommenwerpers. Ze duiken in de richting van den Vlietberg [De (Steenfabriek) Bolwerksweg, ter hoogte van de oude stadsboerderij Yperenberg, aan de IJssel, Wilp, van 1880 tot 1945]. Ze laten boven de Worp hun bommen	Struppert (1945), 49	Literatuur	Verdacht	Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode	Deelgebied 1

		al los, die dan in de Duitse stellingen terecht komen.					voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	
6105-210	9/10-04-45	Op 9 en 10 april werden door de Duitsers voorraden aangevoerd, wat in de Appen leidde tot een beschieting. Verder was gedurende die dagen vanaf de Bandijk een rood-wit-blauwe vlag in Gorssel te zien.'	7-1, p.3	OKV	Verdacht		Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
	9/10-04-45	J. Lubberts uit Terwolde: Op 9 en 10 april werden door de Duitsers voorraden aangevoerd wat in de Appen leidde tot een beschieting.	Elfrink (1989), 94	Literatuur				
6105-200	10-04-45	VAN HOUTUM. In Terwolde, Voorst en Wilp is grote schade door Brits artillerievuur op Duitse kanonnen. Er komen zelfs granaten in Klarenbeek terecht.	Apeldoornende-oorlog	Internet	Verdacht		Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
3402.2-120	10-04-45	In de namiddag een artilleriebeschieting op De Worp. O.a. achter de woningen aan de Vonderstraat, Bloemstraat 28.	759-701-4	Gemeentearchief Deventer	Verdacht		Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	10/12-04-45	Granaten op de Worp en over de Hoven.	Struppert (1945), 51-53	Literatuur				
3402.2-120a	10-04-45	In het dagboek van de <i>7th Canadian Infantry Brigade</i> – waarvan eenheden reeds in de namiddag het centrum van Deventer bezetten, leest men dat Duitse troepen trachtten te ontsnappen in rubberbootjes. De oversteek van de IJssel was erg moeilijk, omdat beide bruggen (verkeersbrug en spoorbrug) opgeblazen waren. De <i>1st Canadian Infantry Division Artillery</i> zette een aantal tanks in om deze oversteek te verhinderen.	B3037-74.001	DHV	Onverdacht		De oversteekplaats bevindt zich te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
	10-04-45	Deventer was bevrijd. In de stad achtergebleven Duitsers vluchtten over de binnenwegen langs de IJssel naar het noorden of roeiden met bootjes over de IJssel naar de Worp. De vluchtende Duitse soldaten werden hevig beschoten.	Smit (2016), 38	Literatuur				
3402.2-120b	10-05-45	Boerderij De Yperenberg werd op 10 april 1945 (de bevrijding van Deventer) door oorlogsgeweld vernield.	Bosch (2003), 29	Literatuur	Verdacht		Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	april 45	Bij de bevrijding is de boerderij "De Yperenberg" afgebrand door oorlogsgeweld.	1382-459	Gemeentearchief Deventer				
3402.2-120c	april 45	Het huis bij de steenfabriek van Brouwer aan de IJsseldijk 39 Diepenveen werd tijdens de bevrijding beschoten door de Canadezen en brandde geheel af. Diepenveen werd 11 april bevrijd.	Loggen (2011), 16, 17	Literatuur	Onverdacht		De steenfabriek bevindt zich (net) te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht

Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Er lijkt schade aan de fabriek zichtbaar te zijn. Het is echter onduidelijk of dit te wijten is aan bevrijdingsgerelateerde oorlogshandelingen aangezien het gebied het noorden van Deventer betreft en Deventer stad op 11 april bevrijd was.	Foto 4148 Sortie 4/2236	LMH			
6105-232	10/12-04-45	St. Lebuïnus, hervormde kerk te Wilp, heeft in 1945 oorlogsschade opgelopen. Voltreffer vernielde steunbeer van het koor, sloeg door schijngewelf heen en vernielde orgel. Veel kleinere gaten in muurwerk, vooral noordzijde. Schade datum 10/12 april 1945. Er zijn eveneens foto's van de schade aan de kerk.	1303-01.10, - 07.05, -11.07, - 12.01	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
-	N.H. kerk te Wilp (V.L.bl.191): ernstig beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland				
6105-234 Indicatief	10-04-45	Die ochtend begon de strijd om Deventer. Er woedden al snel enorme branden en de brug over de IJssel werd opgeblazen. Van de overzijde van de IJssel kwam rond 13.00 uur granaatvuur, gericht op Duitse stellingen in de gemeente Voorst. Twee mannen werden hiervan in de omgeving van de Binnenweg en de Holthuiserstraat het slachtoffer. De een was op slag dood, de ander overleed de volgende dag aan zijn verwondingen.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
-	10-04-45	Granaatvuur op Twello van de overzijde van de IJssel, vermoedelijk gericht op Duits geschut en stellingen. De heer Lukas, oud-gemeente secretaris en de schilderspatroon Veen werden dodelijk getroffen.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
-	-	Schade aan N.H. kerk en toren te Twello t.w.v. 300 gulden. Onbetekenende schade	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland			
Beschiet: 6105-227 Bomb/raket: 6105-460b Geschut: 3402.2-072	10-04-45	Getuigenis Lambers, Twello. 1991 Dinsdag 10 april 1945 bombardementen op luchtdoelgeschut bij zwembad de Schaek (op de plek waar nu de toren van het Openluchtbad staat). Dit luchtdoelgeschut stond de dag ervoor nog bij de toren nog niet volledig aangelegde kruising bij de Wilpsedijk, gericht op de IJsselbruggen. Later is dit geschut verplaatst naar Teuge. Over de bommen bij het zwembad weet de familie Oolman, die er dicht bij woont en volgens de heer Lambers nog in leven is, misschien meer. Afwegeschut tussen Uenk (nu padvindersonderkomen) en Albers op 't Holthuis (sportveld V&K) is niet gebombardeerd, maar kapotgeschoten vanaf Eefde.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanval- len uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
6105-460a	10-04-45	BLOEM. De tiende april deden de Tommies met zes vliegtuigen weer een aanval op het afwegeschut te Duistervoorde en gooiden acht bommen. Tevens werd aan de overkant van de IJssel door de Tommies iets in brand geschoten wat wel 2 uur brandde. Een aanhoudend kanongebulder van oostelijke en nu ook uit zuidelijke richting. De Duitsers voerden met paard en wagens van de boeren uit de omtrek, materiaal af en aan.	Apeldoornende- oorlog	Internet			
6105-460b	10-04-45	Up: 1230 Down: 1455 4 Typhoons Water tower at Z.906077. 32 RP. ARTA. Watertoren, 32 raketten, allen in doel gebied.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-460c	10-04-45	Up: 1230 Down: 1455 4 Typhoons Guns Z.8905 - 32 RP. ARTA. 3 Large explosions. 32 raketten afgevuurd op geschut, 3 grote explosies gezien.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-404	10-04-45	Up: 1230 Down: 1455 4 Typhoons Guns at Z.897057. 32 RP. D/H's on gun pits, but no guns seen. 32 raketten afgevuurd op geschutstelling, geen geschut gezien.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-404	10-04-45	Up: 1425 Down: 1904 7 Typhoons Gun position Z.8805. 32 RP. ARTA. 32 raketten afgevuurd op geschutstelling, allen in doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te London			

Granaat: 6105-603	03-05-68	Granaat gevonden op het in aanbouw zijnde zwembad de Schaek te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
	18-02-97	Info van (raadslid) W. Oolman d.d. 18-02-97 Betreft bouwgrond bij zwembad te Twello Op het noordoostelijk gedeelte van het bouwterrein zijn in WOII bommen gevallen. Er stond Duits geschut, dat door de Engelsen is gebombardeerd. Vijf grote kraters, waar later hele koeien in zijn begraven. Hij adviseert "met het graven hiermee rekening te houden, omdat er misschien wel blindgangers liggen".	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	20-02-97	Brief van gemeente Voorst aan de EOD In Twello is ene woningbouwlocatie ontwikkeld aan de Veenhuisweg, die 8 bouwkavels omvat. De gemeente heeft de bouwkavels inmiddels verkocht. De ontsluitingsweg is gerealiseerd en er zijn reeds twee bouwaanvragen binnengekomen, Op 18 februari 1997 werden wij in kennis gesteld van e mogelijke aanwezigheid van explosieven uit WOII. Wij verzoeken u een verkennen onderzoek in te stellen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	12-03-97	Twello – De EOD gaat in april bij de Veenhuisweg in Twello naar explosieven uit WOII zoeken. Die liggen mogelijk in de grond van de acht ruime bouwkavels tegenover het zwembad [Vermoedelijk Veenhuisweg 52 en de percelen net N en NW hiervan]. [...] De familie Oolman meldde 18 februari dat op het terrein tijdens de oorlog Duits afweergeschut stond. Dat is in elk geval één keer bestookt met een vliegtuigbom, die tot ontploffing kwam. [...] de EOD trof deze week resten aan van een geëxplodeerde vliegtuigbom. Vervolgens besloot de dienst later in het voorjaar een uitgebreidere zoek- en ruimsactie te organiseren, waarschijnlijk de eerste helft van april. Verder staat in het najaar een zoekactie in het toekomstige nieuwbouwwijkje van Voorst op het programma. [...] Dat was tijdens grote bommenruimingen in het begin van de jaren negentig anders. Toen negeerde de gemeente vage meldingen over bommen in de grond van de toekomstige woonwijk Doornweerd C. Toen die bij het bouwrijp maken inderdaad naar boven kwamen, besloten de gemeente en EOD tot een uitgebreide zoekactie. Die leverde in de loop van twee weken intensief zoeken 61 20 ponders op. Ze werden allemaal onder een enorme berg zand tot ontploffing gebracht. In die periode zijn ook in de Lazaruskolken zoekacties verricht omdat daar na de oorlog enorme hoeveelheden munitie zouden zijn gedumpt. In vergelijking met de alarmerende geruchten vielen de vondsten toen mee. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV			
	14-03-97	Op het bouwterrein aan de Veenhuisweg is inmiddels een nieuwe ontsluitingsweg inclusief riolering aangelegd (blijkbaar zijn geen explosieven aangetroffen). Tijdens een verkenning is op één plek restanten gevonden van mogelijk een 60 lbs Engelse raket. Tevens zijn ijzer-splinters gevonden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	1997	Veenhuisweg, Twello 1x 3" raketmotor (GB)	EOD	EOD			
	17-04-97	18-04-97. Twello – Over een bom uit de oorlog halen ze in Twello al 50 jaar de schouders op. In de loop der jaren zijn er al zoveel gevonden en geruimd. De laatste vondst van de EOD vormde gisteren een uitzondering op die laconieke regel. 's Middags werden de resten van 12 vliegtuigraketen opgegraven, met daarbij ook een blindganger. [...] Een Duitse mitrailleurstelling nabij het later gebouwde zwembad van Twello is met die raketten bestookt. De vroegere eigenaar van de grond herinnerde zich hoe zijn vader dat vertelde en meldde dat aan de gemeente toen die besloot tot woningbouw op het terrein. Tot verbazing van de EOD en gemeentelijk 'bommenchef' Dick Noorlag groeven ze tussen het vele schroot ook een soort staven op, die duidelijk overblijfselen waren van de motortjes van raketten. [...] verder vonden ze een blindganger, met een explosieve lading van 60 pond. De bom is op het einde van de dag in een berg zand tot ontploffing gebracht. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV			
15-05-97	Brief van EOD aan gemeente Voorst Locatie Veenhuisweg te Twello Op 17 april 1997 is door de EOD onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van explosieven. bij dit onderzoek zijn één gevechtslading van 60 lbs en 12 restanten van 3" raketmotoren aangetroffen. De gevechtslading is op het zanddepot aan de Zonnenberg in uw gemeente vernietigd en de raketmotoren zijn als munitieschroot door de EOD meegenomen. De zoekactie is hiermee afgedaan.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst				
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Deze foto is bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen. De foto is van prima kwaliteit en schaal. Er lijkt schade aan de fabriek zichtbaar te zijn. Het is echter onduidelijk of dit te wijten is aan bevrijdingsgerelateerde oorlogshandelingen (3402.2-120c) aangezien het gebied het noorden van Deventer betreft en Deventer stad op 11 april bevrijd was.	Foto 4148 Sortie 4/2236	LMH	Onverdacht	De steenfabriek bevindt zich (net) te ver van het onderzoeksgebied om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen. De foto's zijn van prima kwaliteit en schaal. Op de foto's zijn enkele loopgraven en diverse inslagen van artillerie	Foto 3014, 3016, 4015, 4017	LMH	Verdacht	Artillerie: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietin-	Artillerie; Deelgebied 1

		zichtbaar. Bij Terwolde in een bominslag te zien.	Sortie 4/2237			gen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen. De foto's zijn van redelijke tot prima kwaliteit en schaal, hoewel sommige exemplaren wel wat beschadigd zijn door krassen en stofvlekken. Op de foto's zijn diverse stellingen zichtbaar, evenals vele inslagen van artillerie, raketten en bommen. In de omgeving van Duistervoorde zijn duidelijk de sporen zichtbaar van de aldaar neergekomen splinterbommen (6105-403a). Net ten noordoosten van Posterenk zijn 23 kraters zichtbaar in koppels van twee, waarbij één grote en één kleine krater in drie rijen. Eén grote kraters mist zijn bijbehorende kleine krater (0152-056c). Op de foto is te zien dat het postkantoor te Wilp vernield is en dat net iets ten westen hiervan een krater aanwezig is.	Foto 3018, 3021, 3023, 3025, 3084, 3086, 3088, 4083, 4085, 4095 Sortie 4/2238	LMH	Verdacht	Duistervoorde: Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele spinterbommen neergekomen in de omgeving van Duistervoorde omdat men nog in de veronderstelling was dat daar Duitse soldaten aanwezig waren. Deze waren echter net vertrokken. Sinds het einde van WOII worden zijn vele malen dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Posterenk: Uit de melding in de literatuur en de bekeken luchtfoto blijkt dat er bij Posterenk enkele sticks van bommen zijn afgeworpen bij de anaval op de psoorbrug bij Deventer. Deze waren dus bijzonder uit de richting. Gezien de ladingen van de toestellen en het kraterpatroon zoals deze op de luchtfoto zichtbaar is blijkt dat er ter plaatse maximaal één blindganger zou kunnen liggen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.	Duistervoorde: Deelgebied 31 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 43 Posterenk: Deelgebied 21 Losse kraters: Deelgebied 19 Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35 (Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)
Markeringen luchtfoto interpretatie	10-04-45	Luchtfoto. Deze foto's zijn bekeken in verband met de aan de bevrijding gerelateerde beschietingen, raketaanvallen en (splinter)bombardementen. De foto's zijn van redelijke tot prima kwaliteit en schaal, hoewel sommige exemplaren wel wat beschadigd zijn door krassen en stofvlekken. Er zijn enkele loopgraven en vele stellingen zichtbaar, evenals inslagen van artillerie, raketten en bommen. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij de Roskam te Voorst (6105-402d) neergekomen splinterbommen. Wel zijn er ter plaatse van het spoor bij Voorst vele inslagen van splinterbommen zichtbaar (6105-402). Mogelijk betreffen enkele van deze inslagen ook inslagen van artillerie (vanaf de overkant van de IJssel) en/of raketten. In de richting van Noord-Empe en Klein Amsterdam zijn ook diverse splinterbomclusters zichtbaar (6105-402). In de weilanden er omheen lijken hier en daar nog losse sporen van deze inslagen zichtbaar te zijn, hoewel het in die gevallen lastig is om onderscheid te maken tussen sporen van splinterbommen of ongerelateerde vlekken in het veld. Net ten noorden van de Gorsselse voetveer zijn enkele bominslagen zichtbaar (6105-712). In de boomgaard van de Wellenberg zijn vier inslagen zichtbaar (6105-506). Gezien het formaat en het patroon betreffen dit zeer waarschijnlijk raketten in plaats van bommen. Rond het de boerderij De Lange Kamp zijn vele inslagen van raketten zichtbaar. Vermoedelijk zullen dit de gemelde 'bommen' betreffen (6105-509). Rond de spoorbrug over de Oude IJssel zijn diverse bomkraters zichtbaar (6105-457a). Op zo'n 150 m ten noorden van de Nijenbeekseweg is de inslagkrater van een V1 zichtbaar (6105-093).	Foto 3007, 3009, 3012, 3015, 3018, 3020, 3038, 3040, 3043, 3044 Sortie 4/2241	LMH	Verdacht	Artil, raketten: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend. Splinterbommen: Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele spinterbommen neergekomen in de omgeving van de spoorlijn bij Voorst, bij het dorp en in het gebied van Voorst-Klein Amsterdam. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis	Artil, raketten: Deelgebied 1 Splinterbommen: Deelgebied 30 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelgebied 35 maakt Deelgebied 42 Gorsselse voetveer: Deelgebied 10 Spoor: Deelgebied 6 V1: Deelgebied 15

						<p>betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Gorssele voetveer: Hoewel de bekeken luchtfoto van zo'n 2 jaar na dato van de gemelde bommen is kunnen hierop ter plaatse nog wel enkele inslagen worden geïdentificeerd. Aangezien het onbekend is hoeveel toestellen bij die aanval betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zending/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>V1: Uit de bekende gegevens blijkt dat deze V1 een stukje ten noorden van de Nijenbeekseweg is ingeslagen en ontploft. Gezien het feit dat er ter plaatse weinig na-oorlogse grondroering heeft plaatsgevonden is het mogelijk dat de zuurstofbollen nog in de ondergrond aanwezig kunnen zijn.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>Losse kraters: Op diverse luchtfoto's zijn zogenaamde 'losse' bomkraters zichtbaar. Dit zijn kraters waarvan niet duidelijk is wanneer ze precies zijn afgeworpen of wat het doel was. Het is dus onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Waar er niet afgebakend kon worden op kraterpatroon, is afgebakend op doelwit.</p>	<p>Losse kraters: Deelgebied 19</p> <p>Overlap met Deelgebied 1 maakt Deelgebied 35</p> <p>(Deelgebied 35 overlap met 30 maakt Deelgebied 42, met Deelgebied 39 maakt Deelgebied 44)</p>
<p>Geschut: 6105-016</p> <p>Bomb: 6105-515</p> <p>Gran/splinter: 6105-710</p> <p>Indicatief</p>	<p>April 45</p>	<p>30-03-92. Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 9</p> <p>Betrokkenen: W. Lammersen Oudhuizerstraat 22 Klarenbeek</p> <p>Eigenaar grond W. Kruitbosch Oudhuizerstraat 23 Klarenbeek</p> <p>Oudhuizerstraat te Klarenbeek.</p> <p>In de oorlog heeft bij Lammersen afweergeschut gestaan. Deze werd dus ook wel eens gebombardeerd. In het weiland voor de woning van Lammersen (Oudhuizerstraat 22) zijn toen diverse granaten neergekomen. Diverse zijn toen opgeruimd maar melder weet zeker dat er nog meer in de grond ligt. Hierdoor is er verder nooit diep geploegd.</p> <p>[Noot TA. Met deze genoemde granaten wordt zeer waarschijnlijk bommen, vermoedelijk splinterbommen bedoeld.]</p> <p>Melding bommen via Van Zanten.</p> <p>Achterin weiland van W. Kruitbos, Oudhuizerstraat 23, meerdere 20 ponders.</p>	<p>0107-1385-4</p>	<p>Gemeentearchief Voorst</p>	<p>Verdacht</p>	<p>Uit de diverse bronnen blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er ook spinterbommen neergekomen bij de woning van Lammersen aan Oudhuizerstraat. Sinds het einde van WOII werden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p>	<p>Deelgebied 32</p>
<p>Markeringen luchtfoto interpretatie 19760768</p>	<p>10-04-45</p>	<p>Luchtfoto. Er zijn geen eenduidige sporen zichtbaar van de bij de Oudhuizerstraat te Klarenbeek (6105-515) neergekomen splinterbommen. Mogelijk zijn deze splinterbommen op 11 april 1945 neergekomen.</p>	<p>Foto 3020</p> <p>Sortie 4/2241</p>	<p>LMH</p>			
	<p>1976</p>	<p>Oudhuizerstraatweg 22, Klarenbeek</p> <p>1x bom GP – 20 lbs, m/neuspistool 44?/45? (membraantype)</p>	<p>EOD</p>	<p>EOD</p>			
	<p>10-12-91/12/13-03-92/14/18/26-05-92</p>	<p>Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: i – 20 ponders in weiland van W. Kruitbos, Oudhuizerstraat 23, Klarenbeek</p> <p>c-I reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties</p> <p>m-q circuleert bij B&W</p>	<p>0107-1385-4</p>	<p>Gemeentearchief Voorst</p>			
	<p>30-06-92</p>	<p>Mora 920863</p>	<p>0107-2034-2</p>	<p>Gemeentearchief</p>			

		Oudhuizerstraat: betreft gebied als ZA + Rit van ca 5x 20 lb F bom. Is thans begroeid. Locatie dient nader bepaald te worden. Na voorbereiding (oogsten/maaien + wegnemen afrastering).		Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvarkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgcactie worden beslist. Lok IX. Gebied betreffende 20 lb scherfbommen. Oudhuizerstraat te Klarenbeek. In de oorlog heeft bij Lammersen (Oudhuizerstraat 22) afweergeschut gestaan. Deze werd dus ook wel eens gebombardeerd. In het weiland voor de woning van Lammersen zijn toen diverse granaten neergekomen. Diverse zijn toen opgeruimd maar melder weet zeker dat er nog meer in de grond ligt. Hierdoor is er nooit diep geploegd. Juiste locatie bij mij bekend. Handgeschreven tekst: Betreft gebied maar tevens 1 .... (?) met ca 5 20 lb scherfbommen. Moet ter plaatse worden gemaaid.	EOD	EOD			
	11-01-93	Betreffende locatie aan de Oud Huizerstraat. Advies: geen actie ondernemen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
20030740	2003	Oudhuizerstraat 23, Klarenbeek 1x fragmentatie bom van 20 lbs m/neuspistool No. 45 (gewapend)	EOD	EOD			
Artil: 6105-227 Holthuis: 6105-512 Geschut: 3402.2-072	11-04-45	12-04-45. Het artillerievuur kwam als een regen neer op Twello, vooral op het Holthuis, waar een hele batterij Duitse kanonnen al gauw het zwijgen werd opgelegd, geholpen door een stel vliegtuigen die bommen gooiden en de stellingen met hun boordwapens bestookten. Het geschut in het Penningslaantje gaat nog steeds door met vuren. Verschillende boerderijen en huizen, o.a. van In 't Veld, gingen in vlammen op. Om half 9 's avonds vluchtten de Duitsers van het geschut in het Penningslaantje weg met achterlating van het kanon. [Noot TA. De beschreven bombardementen vonden op 11 april plaats]	Goot- Van Eck (1995), 18	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
	11-04-45	Op 11 april 1945 werd er vastgesteld dat zich ten zuiden van het Holthuis [Achter het Holthuis 3] te Twello Duitse artillerie bevond. Deze batterij werd door jachtvliegtuigen uitgeschakeld.	Vos (1995)	Literatuur			
Jansen: 6105-513	11-04-45	'Dit huis [het huis van de familie Jansen, de melkboer, aan de Iordensweg, de toenmalige Wilpseweg] werd gebombardeerd op 11 april 1945. De ondergrondse had doorgegeven dat voor huize Steltenberg Duits geschut was geplaatst. In huize de Steltenberg, hoek Wilpseweg-Doornweerdstraat-Voordersteeg, waren bejaarden ondergebracht van een Apeldoornse Stichting. Het geschut was geplaatst om de Voordersteeg te bestrijken bij een eventuele Canadese overtocht. Aan de Canadezen werd echter doorgegeven dat het geschut bij het eerste witte huis ten zuiden van de kerk van Twello stond. De opdracht werd uitgevoerd, maar niet huize Steltenberg werd getroffen, maar het huis van Jansen de melkboer. Dit was namelijk het eerste witte perceel.'	1990 - Extra uitgave, p71	OKV			
	11-04-45	Beoogd bombardement op de Steltenberg in Twello treft burgerdoelen (woensdag 11 of donderdag 12 april 1945) Bij de Steltenberg aan de toenmalige Wilpseweg (de tegenwoordige H.W. Iordensweg) in Twello stond Duits afweergeschut opgesteld. Bij de geallieerde opmars werd een bombardement uitgevoerd op dit geschut. Het trof echter niet het beoogde doel, maar verwoestte de vroegere tuinmanswoning van Hackforts Veenhuis, waar de melkboer woonde. Een tijdelijk inwonende mevrouw werd dodelijk getroffen. Mogelijk viel er ook nog een slachtoffer op het Tuindorp. Alberta van Rijssen woonde tijdelijk in bij melkboer Jansen in het vroegere tuinmanshuis van Hackfort's Veenhuis aan de toenmalige Wilpseweg in Twello. Ze kwam om het leven, toen Canadese bommenwerpers het Duitse afweergeschut bij de Steltenberg wilden bombarderen, maar per abuis het huis van melkboer Jansen voor de Steltenberg aanzagen. Gerard Aleid Hulsman was tien jaar en woonde met zijn ouders en broertjes en zusjes op het Tuindorp in Twello. Waarschijnlijk kwam hij om het leven toen Canadese bommenwerpers het Duitse afweergeschut bij de Steltenberg aan de Wilpseweg in Twello wilden bombarderen, maar per ongeluk het vroegere tuinmanshuis van Hackforts Veenhuis en de Wilpseweg troffen.	Gemeente Voorst	Internet			
Posterenk:	11-04-45	Die woensdag waren er voortdurend aanvallen van raketbommenwerpers, waarbij granaten	Gemeente	Internet			

6105-212 Schadewijk: 6105-512		ontploften op de Posterenk en in Twello. Er stonden huizen in brand en er vielen veel slachtoffers. Albert Eggink was landbouwer aan de Enkweg op de Posterenk. Hij werd getroffen door granaatvuur. Andries Grooters woonde met zijn ouders op Klein Schadewijk aan de Veenhuisweg in Twello. Bij een van de vele aanvallen van raketbommenwerpers op woensdag 11 april 1945, werd Klein Schadewijk getroffen en totaal verwoest. Hij raakte hierbij ernstig gewond en overleed de volgende dag. Evert Jan Lammers was woonde met zijn ouders en broers op de boerderij Klein Schadewijk in Twello. Zijn zusje Johanna was een week eerder overleden. Bij een van de vele aanvallen van raketbommenwerpers op 11 april 1945, werd de boerderij getroffen en geheel verwoest. Hij kwam hierbij om het leven, evenals zijn moeder en zijn oma. Zijn vader raakte zwaar gewond en overleed later aan zijn verwondingen. Lambert Lammers woonde met zijn gezin op de boerderij Schadewijk in Twello. Bij een van de vele aanvallen van raketbommenwerpers op 11 april 1945, werd de boerderij getroffen. Hij raakte zwaar gewond en overleed later aan zijn verwondingen. Zijn vrouw, een van zijn zonen en zijn schoonmoeder werden op slag gedood. Gerritje Lammers-van Putten woonde met haar gezin op de boerderij Schadewijk in Twello. Bij een van de vele aanvallen van raketbommenwerpers op 11 april 1945, werd de boerderij getroffen. Zij kwam hierbij om het leven, evenals een van haar zonen en haar moeder. Haar man raakte zwaar gewond en overleed later aan zijn verwondingen. Tonia Willemina Beumer-Voskamp was bij haar dochter, die met haar gezin op de boerderij Schadewijk in Twello woonde. Bij een van de vele aanvallen van raketbommenwerpers op 11 april 1945, werd de boerderij getroffen. Zij kwam hierbij om het leven, evenals haar dochter en een van haar kleinzonen. Haar schoonzoon raakte zwaar gewond en overleed later aan zijn verwondingen.	Voorst				
20070089	2007	Achter 't Holthuis, Twello 1x brisantpantsergevechtsskop 60 lbs van 3 inch raket, verschoten	EOD	EOD			
Wilp: 6105-232 Barchel: 6105-511	11-04-45	'11 April '45 werd een rumoerige middag. Van half vier tot half vijf woedde er een hevig artillerievuur boven Wilp. Vooral nevel granaten waren er vele. Spoedig hing er een dikke nevel boven de Wilpse klei. De "Tommy's" zijn de IJssel overgestoken, vermoedelijke bij Gerritsen van de "Kribbe". Al spoedig woedden er enige branden, waarvan ik niet vast kon stellen waar het was. Wat er hedenmiddag op het Wilpse dorp geschied is, is ook nog niets van bekend. Hedenmiddag tegen half twee vlogen 2 "jabo's" boven Wilp en wierpen raketbommen en mitrailleurvuur boven de nieuwe "Barchel". Het huis werd zwaar beschadigd, doch wonder boven wonder waren er geen doden te betreuren.'	5-1, p25	OKV	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
6105-514	11-04-45	Vanuit Zutphen werd de boerderij de Wellenberg op de Voorsterklei door Engelse jagers beschoten. Een bewoner van de boerderij, Adam Egbert Schaap, werd dodelijk getroffen door een granaat.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
6105-462	11-04-45	De omgeving van de spoorwegovergang Noord Emperweg-Kruisweg kreeg opnieuw een bombardement van splinterbommen te verduren. Een van de bommen kwam rond 18.00 uur terecht in de kelder van een boerderij aan de Noord Emperweg. Daarbij werden een moeder en haar dochter gedood. Ook een mevrouw, die zojuist melk had gehaald bij de familie en op weg was naar huis, werd dodelijk getroffen. Toontje Brink-Oldenampsen woonde met haar gezin aan de Noord-Emperweg in Voorst. Zij kwam om het leven toen een splinterbom in de kelder van hun boerderij terecht kwam. Haar dochter werd eveneens gedood. Gerritje Brink woonde met haar ouders en broer en zusjes aan de Noord Emperweg in Voorst. Zij kwam om het leven toen een splinterbom in de kelder van hun boerderij terecht kwam. Haar moeder werd eveneens gedood. Elisabeth Hartgers-Wriede woonde aan de Kruisweg in Voorst. Zij had melk gehaald bij een boerderij aan de Noord-Emperweg en was op weg naar huis. Ze werd dodelijk getroffen door een splinterbom in de buurt van de spoorwegovergang.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele spinterbommen neergekomen in de omgeving van de spoorlijn bij Voorst, bij het dorp en in het gebied van Voorst-Klein Amsterdam. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 30 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelgebied 35 maakt Deelgebied 42
	11-04-45	Getuigenverslag W. Hop, destijds wonende aan de hoek Heezeweg-Kruisweg in Voorst	Elfrink (1989),	Literatuur			

		Wij zijn ondergebracht bij M.H. Jansen, die bij ons in de buurt woont. Woensdag 11 april krijgen we weer een bombardement te verduren. Weer met splinterbommen. Het huis waar bij ons nu bevinden, wordt ook getroffen, maar we kunnen er wel blijven wonen. Maar in de buurt is wel het een en ander gebeurd. Bij de fam. Brink aan de Noordkamperweg valt een bom precies in de kelder. Mijn vader gaat koeien melken die bij G.J. Wolters op stal staan en vindt daar mevr. Hartgers-Wriede, die net over de spoorlijn door splinterbommen werd gedood. De volgende dag vertrekken alle Duitsers met geschut uit onze buurt. Maar dan komen er andere Duitse soldaten die zich langs de spoorlijn ingraven en hun mitrailleurs in stelling brengen.	89		
6105-700	25-05-54	Bij de heer G. Hupkes, landbouwer, Noord Emperweg 1 te Voorst is een splinterbom gevonden in een berm.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-701	18-05-55	Er is 1 splinterbom gevonden bij Gootink Bolkhofsweg 2 te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-702	20-05-55	1 splinterbom gevonden bij J. Gootink, Bolkhofsweg 2 te Voorst. Ligt aan de openbare weg, is met oog op kinderen gevaarlijk.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-705	17-11-56	Bom, vermoedelijk splinterbom, gevonden op de Hezeweg, hoek Kruisweg te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
Heze: 6105-729	08-08-57	Bij Bloemendaal, Breestraat 42 te Klarenbeek, is een projectiel gevonden en bij H. Schut, Hezeweg 5 een splinterbom (18-07-57).	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-743	06-04-61	Een 25 cm lange bom (granaat) gevonden op het weiland bij Harmsen, de Heze, Kruisweg 22, Voorst, bij het ploegen, vlak bij de spoorlijn. Opgehaald op 11-04-61 (splinterbom)	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-706	24-08-64	Bij Waanders, Kruisweg 21 te Voorst, is bij graafwerk een splinterbom gevonden. Is voorlopig begraven.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-758	09-08-66	Een splinterbom bij H. Harmsen, Kruisweg 22, Voorst, bij de woning.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
19730448	1973	Noord Emperweg 1, Voorst 1x brisantbom v. 23 lbs	EOD	EOD	
19731204	1973	Hezeweg 6, Voorst 1x 20 Lbs. Frag. bom (ENG) met diafr. buis NR 44 of 45	EOD	EOD	
19751045	1975	Kruisweg 19, Voorst 1x scherfbom 20 lbs met diafr. buis	EOD	EOD	
19753079	1975	Kruisweg 19, Voorst 1x 20 lbs AP bom met neus pistool 44	EOD	EOD	
19762495	1976	Kruisweg 22, Voorst 2x 20 lbs GP bom met pistool no 44	EOD	EOD	
19770031	1977	Bolkhofsweg 2, in weiland, Voorst 1x scherfbom 20-lbs met neusbuis no 873	EOD	EOD	
19792907	1979	Enkweg 49, Voorst 1x 23 lbs brisantbom met neuspistool type membraan zonder wapeningskap	EOD	EOD	
19850540	1985	Kruisweg, Voorst 2x bommen van 20 lbs m neuspistool (membraan type)			
19902825	1990	Bolkhofsweg nr. 5, Voorst 2x scherfbom v 20 lbs m/bombuis Np 873	EOD	EOD	
19902899	1990	Hezeweg, Voorst 1x bom 20 lbs m/neuspist voorzien van wap	EOD	EOD	
19980620	1998	Kruisweg, Voorst 1x frag bom 20 lbs met neusbuis No 873 n/gew	EOD	EOD	
19981206	1998	Kruisweg 22, Voorst 1x 20 lbs bom HF met neusbuis 873, gewapend	EOD	EOD	
19990646	1999	Kruisweg 22, Voorst 1x Scherfbom 20lb met newbuis No 873 (met wapeningskap)	EOD	EOD	
19960801	1996	Bouwland nabij perceel 22 te Voorst Gemarkeerd, 75 m vanaf de weg 1x brisantbom v 20 lb met nb 873 met windkap	EOD	EOD	
20020549	2002	Kruisweg, Voorst 1x scherfbom 20 lb m/neusbuis No 873, niet gewapend	EOD	EOD	
20021566	2002	Enkweg 49, Voorst 1x fragmentatie bom van 20 lbs m/pistool No 33	EOD	EOD	
20030594	2003	Breestraat, onverharde weg, Voorst 1x 20 lbs fragmentatie bom met pistool No. 33 gewapend	EOD	EOD	
20030669	2003	Kruisweg, Voorst 1x scherfbom v 20 lbs m neusbuis No 873	EOD	EOD	
20030785	2003	Kruisweg t.o. perceel 22, Voorst 1x scherfbom 20 lbs met ontsteker 845 ongewapend	EOD	EOD	
6105-777	19-07-06	20-07-06. Vondst bom bij Voorst legt treinverkeer plat. Vanwege de vondst van een bom was gisterenochtend enkele uren geen treinverkeer mogelijk tussen Apeldoorn en Zutphen. Pas nadat de EOD tegen 12.30 uur de Britse scherfbom, een 25 pponder, onschadelijk had gemaakt, werd het treinverkeer weer vrijgegeven. De bom werd net buiten het dorp Voorst pal aan het spoor gevonden,	BtB Explosieven ruimingen	OKV	

		ongeveer halverwege het baanvak tussen de overwegen in de Enkweg en de Emperweg/Kruisweg. [...] Deze bommen zijn in WOII gebruikt om vijandig luchtafweergeschut onder vuur te nemen. Inmiddels hebben de bewoners van een naast de spoorlijn gelegen boerderij de lezing van het EOD aan Peter bevestigd. Zij herinneren zich het Duitse luchtafweergeschut bij de spoorlijn. [...]					
20160434	2016	Hezeweg-Kruisweg Bom, fragmentatie; 20 lbs met neusbuis No 873 (gewapend)	EOD	EOD			
20160480	2016	Bolkshofweg 2x Bom, fragmentatie; 20 lbs met neusbuis No 873 (UK) (gewapend)	EOD	EOD			
Beschietingen: 6105-507 Geschut: 6105-016 Indicatief Bomb Nieuwenhof: 6105-405a Artil: 6105-210	Voorjaar 45	<u>Getuigenverslag W. Huisman, Oude Deventerweg, te Gietelo.</u> In het voorjaar van 1945 toen de geallieerden bij Emmerich de Rijn overtrokken, kwam het front steeds dichterbij. Als gevolg veel beschietingen van vliegtuigen op Duitse stellingen en voertuigen. Vanzelfsprekend werd ook vaak het burgerlijk vervoer hierdoor getroffen. Vooral op de dijk bij de Appense Kolk was een gevaarlijk punt. Daar werden talloze voertuigen door de vliegtuigen getroffen, waarbij ook verschillende burgers het slachtoffer werden. Tegen half maart 1945 plaatsten de Duitsers achter de Nieuwenhof zwaar geschut en later ook in de Melkweg bij Bussloo. Vooral van het geschut bij de Nieuwenhof had de bevolking veel last. Toen het later werd weggebombardeerd werden ook enkele buurtbewoners ernstig gewond. Een week voor de bevrijding kwamen wij onder artillerievuur te liggen, zo ook op een zondagavond in april. Opeens kwamen wij onder een kort maar hevig artillerievuur te liggen, bij ons aan de Oude Deventerweg in Gietelo, zodat bij de familie Hunnekink de granaten dwars door het dak vlogen.	Elfrink (1989), 91	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
6105-405a	11-04-45	Up: 1441 Down: 1941 4 Typhoons 32 R/P at gun posn E.908996, all in T/A Kanonnen bij Gietelo aangevallen met 32 raketten, allen in doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te London			
19902598	1990	Voorst; Nieuwenhof; Tuin v/h Bejaardentehuis 1x SAP v 60 lbs m/bb	EOD	EOD			
6105-405b	11-04-45	Up: 1441 Down: 1941 Typhoons Gun posn at E.910989. 32 R/P used, all in T/A. Kanonnen bij Gietelo aangevallen met 32 raketten, allen in doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-405c	11-04-45	Up: 1441 Down: 1941 4 Typhoons Gun at Z.896082. 63 R/P used. 63 raketten afgevuurd op geschut.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-461	11-04-45	Up: 1708 Down: 1748 8 Typhoons Guns at E.8999. 31 R/P. ARTA Kanonnen bij Klarenbeek met 31 raketten aangevallen, allen in het doelgebied.	AIR37/715-718	National Archives te London			
87839652: 6105-406a 90039713: 6105-406b 89399748: 6105-406f 88739573: 6105-406c	11-04-45	Op 11 april werd wederom een bombardement uitgevoerd door het 180 en 320 sq, voornamelijk op de batterij te Klein Amsterdam. Bij beide bombardementen ontstond veel schade aan boerderijen en gebouwen en werd veel vee gedood.	Franken (1998), 72	Literatuur	Verdacht	Splinterbommen: Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 splinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er vele splinterbommen neergekomen in de omgeving van de spoorlijn bij Voorst, bij het dorp en in het gebied van Voorst-Klein Amsterdam. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Gezien het feit dat er een leemte in kennis betreffende luchtfoto's van na het bombardement op 11 april, is het gebied ruim afgebakend. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Vuur: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Splinterbommen: Deelgebied 30 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelgebied 35 maakt Deelgebied 42 Vuur: Deelgebied 1
	11-04-45	Op 11 april werd het geschut bij Klarenbeek nog een gebombardeerd.	Bollen (1994), 132	Literatuur			
	11-04-45	'Op 11 april voerde elf Mitchells een bombardement uit op de artilleriestelling, die een	7-1, p.14	OKV			

		kilometer ten zuiden van Klarenbeek lag. Het squadron 98 voerde deze opdracht uit en ongeveer 16.00 uur, met splinterbommen, die vanaf circa 3000 m afgeworpen werden. Ook squadron 180, met 12 vliegtuigen, voerde hier een bombardement uit tussen 19.00 en 19.30 uur en bombardeerde eveneens de andere twee batterijen. Het squadron 180 ondervond veel hinder van een batterij 88 mm luchtdoelgeschut, dat circa 2 km ten zuiden van Voorst was opgesteld, maar liepen hierbij geen ernstige schade op. Ook het Nederlandse squadron 320 deed hieraan meer en bombardeerde rond half acht vorengenoemde geschutsopstellingen.'	(Lubberts)	
Heuvelder: 6105-406d	11-04-45	Bij de aanval van de Canadezen over de IJssel in de vroege avonduren, ongeveer 1700 uur, ging de boerderij 't Heuvelder [Gravenstraat 20 Voorst] van de familie Hagen (Klein Amsterdam) verloren.	Franken (1998), 72	Literatuur
6105-704 Indicatief	17-11-55	Splinterbom bij Bouwmeester, Gravenstraat, idem bij café de Frens, Halsedijk, beide te Klarenbeek. Bovendien ligt de 3 kilo springstof nog steeds op het politiebureau te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	24-11-55	Op 14 november j.l. werd U [Bureau Hulpverleningsdienst] gemeld, dat er springstof op het politiebureau te Klarenbeek lag, hetgeen op 17 november nog eens telefonisch werd doorgegeven. Nu zijn wel de toen eveneens opgegeven splinterbommen opgehaald door de Opruimingsdienst, maar de 3 kg springstof niet, waarom ik U beleeft verzoek deze zo spoedig mogelijk te laten weghalen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-707	03-12-64	Een splinterbom bij H.W. Hagen, Gravenstraat 20 te Klarenbeek. Ligt niet gevaarlijk.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
19731151	1973	Gravenstraat 20, Klarenbeek 1x 20 lbs GP frag bom met buis nr. 873 type membraam	EOD	EOD
19773063	1977	Gravenstraat 20, Klarenbeek 1x bom GP 20 lbs m/ost	EOD	EOD
19823294	1982	Gravenstraat 20 1x bom 20 lbs met neusbuis no 873	EOD	EOD
19863492	1986	Gravenstraat 20, Voorst 1x bom 20 lbs m/sb No 29 Engels	EOD	EOD
20021153	2002	Gravenstr. 20, Voorst 1x fragmentatiebom van 20 lbs, m/neusbuis No 873, gewapend	EOD	EOD
20060554	2006	Gravenstraat 20 te Voorst. 1x bom van 20 lb frag. met pistool No 873	EOD	EOD
Hontsveld: 6105-406c	11-04-45	De aanval over de IJssel ging gepaard met artilleriebeschietingen en bombardementen. Ook de omgeving van Klein Amsterdam was doelwit van de Mitchells. Verloren gingen de boerderijen 't Heuvelder van de familie Hagen en de boerderij van de familie Weijenberg (thans Weg over het Hontsveld). De eerste werd geraakt door bommen die in het pand ontploften en de laatste brandde geheel af.	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst
	11-04-45	35 van de 36 uitgevlogen Mitchells hebben met 5640x 20 lbs een aanval gedaan op E8796, E9097 en E8997.	RAF Fighter Command	National Archives Londen
	11-04-45	98 sq. Gun positions at E.87839652 were attacked by eleven aircraft this afternoon together with formations of 180 and 320 squadrons. The first box took off at 1750 hours and the second at 1805 hours. Bombing at 14 minutes intervals from 10/14000 feet the results were mainly observed due to haze and smoke, but some bombs were believed to have hit the target. No low cloud by 8-9/10ths medium at 14000 feet. Flak was moderate fairly accurate from a battery at E.910965. All aircraft landed at 1940 hours.	AIR27/784/7	National Archives Londen
	11-04-45	98 sq. Mitchells. Up 1750, Down 1920. For eleven aircraft this afternoon the target was Gun Positions at E.87839652. Individual boxes bombed at 15 minutes intervals from 10/14000 feet. The bombs (66x 500 lbs fragmentation) were mainly unobserved but some of them were believed to have hit the aiming points. No low cloud, but 8-9/10ths medium at 14000 feet. Flak was moderate fairly accurate from a heavy battery at E.910965.	AIR27/784/8	National Archives Londen
	11-04-45	180 sq. [...] Twelve aircraft attacked Gun positions E.87839652, E.96699713, E.89399748 in the evening.	AIR27/1132/19	National Archives Londen
	11-04-45	180 sq. Mitchells. Up 1820, Down 2005. Target. Gun positions E.87839652, E.96699713, E.89399748, E. 88739573. Fighters of No 84 Group covered twelve of our aircraft attacking gun positions in support of the First Canadian Army, under control of No 1 MRCP. We were "on" target 19.08 to 19.23 hours and bombed by individual boxes at 15 minute intervals from 10000 to 14000 feet. Results were mainly unobserved. At one pin point hits and smoke and flames were seen. Moderate fairly accurate heavy flak was experienced in target area. A heavy battery was observed firing at E.910965. There was no low cloud, but there was 8 to 9/10ths thin cloud with base at 14000 feet. Three of our aircraft sustained minor flak damage and one aircraft brought its bombs back owing to a manipulative failure All our aircraft returned safely to base.	AIR27/1132/20	National Archives Londen
	11-04-45	320 sq. Details niet leesbaar.	AIR27/1714/31	National Archives Londen
	11-04-45	320 sq. Up 18.50. Down 20.20. 12 Aircraft (Mitchells) detailed to attack Gun-positions E.87839652 (Klein Amsterdam), E. 90039713 (Noord-Empe), E. 89399748 (Noord-Empe), E.88739573 (Klein-Amsterdam). Results: Target bombed by individual boxes at 15 min intervals. Mainly unobserved, but	AIR27/1714/32	National Archives Londen

	believe hits at pinpoint 1 and 4. At pinpoint 4 white smoke and flames seen. Flak: In target area moderate, fairly accurate, heavy, one battery active at E. 910965 (Empe). Weather conditions: No low cloud, 8-9/10ths, large medium, thin. Base 14.000 feet. ... and smoke on ground.		
Bom: 6105-406c	11-04-45 Up: 1748 Down: 2036 36 Mitchells Detailed to attack guns at E.87839652 - E.90039713 - E.89399748 - E.88739573. 35 a/c attacked with 5460 No. 17 frag bombs from 14000 ft between 1836 and 1952 hrs under M.R.C.P. Control. 2 boxes saw bursts on and around pinpoint 1 and 4. White smoke and flames were seen at pinpoint 4. Other results were unobserved. Aanval op kanonnen ten westen van Voorst door 35 Mitchells. 5460 No. 17 fragmentatiebommen afgeworpen. Vanaf 4200 meter tussen 18:36 en 19:52 inslagen waargenomen.	AIR37/715-718	National Archives te London
Vuur: 6105-238 Indicatief	11-04-45 In de Leusvelderweg, ter hoogte van de wei van de familie Franssen, stond afweergeschut opgesteld. Soms werd het afweergeschut gebombardeerd met splinterbommen.	Elfrink (1994), 68	Literatuur
	11-04-45 Jaap Bensink, Weg over het Hontsveld 22. Vliegtuigen kwamen om splinterbommen af te werpen. Doel waren de kanonnen bij ons in het bosje, maar ze troffen geen doel. Ze kwamen aan de overkant van de Weg over het Hontsveld terecht. Allen een roggberg van Spiegelenberg ging in vlammen op. Ook werd even later het huis getroffen door geallieerd vuur evenals de boerderij van Chr. Weyenberg, deze stond wel in brand. Ook werd er een kippenhok geraakt en de daarin aanwezige munitie ging de lucht in.	Elfrink (1994), 28-29	Literatuur
6105-725 Indicatief 6105-726	- Meer dan 7.000 bommen zijn er in de april dagen voor de bevrijding rondom Voorst gevallen om het Duitse geschut te vernietigen. Velen daarvan zijn niet ontploft en de akkers en weilanden lagen vol met zogenaamde 'blindgangers'. Toen de werkzaamheden op het land een aanvang namen was dat voor de boeren die het land bewerken moesten geen pretje.	Elfrink (1989), 116	Literatuur
	19-06-54 In woonwagenkamp te Klarenbeek zijn twee splinterbommen gevonden, waarvan de opruiming gaarne met enige spoed moet geschieden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	03-10-55 Er is een splinterbom gevonden bij de heer Gierman, Heuvelderweg 3 te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-733 Indicatief 6105-736	10-10-55 Bij het openhalen van de op 3 oktober gemelde splinterbom bij de heer Gierman, Heuvelderweg 3 te Klarenbeek, bleek het dat er nog enige splinterbommen in de grond zitten, waarom ik [burgemeester Voorst] U [Hulpverleningsdienst] beleefd verzoek de detector te sturen, teneinde het terrein na te zoeken. Ook ligt er op het politiebureau te Twello enige munitie.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	17-03-59 Politie Klarenbeek meldt een splinterbom nabij café de Frens, Clabanusweg te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-738 Indicatief	02-07-59 Wachtmeester Jansen Klarenbeek maakt melding van een brisantbom bij Klein Hekkelder Diederikweg 2 Klarenbeek in een greppel. Vermoedelijk ligt er nog meer. Nader onderzoek is gewenst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-739 Indicatief	16-11-59 Brisantbommen in weiland bij Nieuwenhuizen, landbouwer aan de Kruisbosweg te Klarenbeek. Op 2 december 1959 herhaald verzoek, tevens verzoek gedaan om in een ander weiland, ook van Nieuwenhuizen, een algeheel onderzoek in te stellen, daar in dit perceel in der tijd diverse bommen zijn gevallen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-742 Indicatief 6105-744	19-03-60 [Noot TA. Vreemde zinsconstructie overgenomen uit stuk] Een bom gevonden door Kruitbosch wonende te in een weiland achter Gerrits aan de Gravenstraat te Voorst (deze weet er niets van). Gevaar voor kinderen en ploegen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-745	27-10-60 In het land van Nieuwenhuizen is een splinterbom gevonden (Breestraat, Klarenbeek tussen Hallseweg en Diederikweg). Bom op 01-10-60 opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-746 Indicatief	06-09-61 Splinterbom bij A. Gerrits, Gravenstraat 23 te Klarenbeek. 04-09-61 opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	14-09-61 Vondst splinterbom in de beek bij boerderij Alberts, Gravenstraat 32 te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	04-10-61 In het woonwagenkamp Gravenstraat-Kruisbosweg zijn door kinderen splinterbommen opgegraven. 04-10-61. 9 granaten zijn opgehaald, twee woonwagens zijn reeds vertrokken vanwege het mogelijke gevaar. Vuurtje stoken is levens gevaarlijk wat nog wel eens gebeurt.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-750 Indicatief 6105-751 Indicatief 6105-752	09-10-61 Een deze dagen zijn op het woonwagenkamp enkele splinterbommen opgegraven. De MOD acht het niet uitgesloten dat zich meerdere projectielen in dit terrein bevinden. Opzoeken met een detector schijnt niet mogelijk, daar er veel te veel metaalafvalresten in de loop der tijden zijn begraven.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	17-08-64 Vondst van een splinterbom, ligt gevaarlijk in een kinderrijke buurt, bij Nijenhuis, Kruisbosweg t.o. Klein Hekkelder aan de Diederikweg.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	16-11-64 Splinterbommen gevonden bij Huigen, Clabanusweg 1 te Klarenbeek. Zijn tijdens de jacht gevonden, liggen in een weiland.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
6105-754 Indicatief	23-11-64 Splinterbom bij J. Koldenhof, Breestraat 47 Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst
	01-06-65 2 splinterbommen in de Kruisbosweg te Klarenbeek. Tevoorschijn gekomen bij graafwerk waterleiding.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst

6105-755	20-09-65	Bij G. Bleumink Halseweg 5 Klarenbeek ligt een splinterbom.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-756	09-05-66	Een splinterbom bij HJ Schut, Diederikweg 4 te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6015-757	23-05-66	Een splinterbom bij J. Koldenhof, Breestraat 47, Klarenbeek, gemeld.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-759 Indicatief	10-08-67	22-08-67/30-08-67. Door de heer HJ Hissink, Breestraat 51 te Voorst, is op 10 augustus 1967 het vinden van een splinterbom gemeld. Deze lag in een terrein van de Diederikweg. Op 14 augustus is door de hulpverleningsdienst deze splinterbom onschadelijk gemaakt. In dit gedeelte land, groot +- 3/4 ha, is bijna zeker meer van deze munitie aanwezig. Door de hulpverleningsdienst is dit bij monde van de heer Martin telefonisch aan gemeentewerken medegedeeld. De heer HJ Hissink heeft verzocht om het terrein verder af te zoeken.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
	06-10-67	Bom op het land aan de Diederikweg naar boven geploegd. Eigenaar HJ Hissink, Breestraat 51, Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
	26-10-67	17-11-67. Commandant Hulpverleningsdienst deelt mede dat de opsporingswerkzaamheden naar nog achtergebleven munitien, afkomstig uit de oorlogsjaren 1940-1945 [Diederikweg], sedert 26 oktober jl. zijn beëindigd. Er werden gevonden en geruimd 4 splinterbommen en 4 ontstekers.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-760	21-01-69	1 splinterbom bloot geploegd nabij de woning van JG Korenblek, Gravenstraat 30 Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-761 Indicatief	20-10-69	Door Heijenberg, H, Kruisbosweg 5 Klarenbeek in zijn bouwland gevonden één brisantbom.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-762	19-05-70	Achter de woning van A. Klein Hekkelder, Diederikweg 3, Klarenbeek, is een splinterbom gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-763	04-11-71	G. Derksen, Gravenstraat 26, Klarenbeek. Splinterbom.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
19711722	1971	Kruisbosweg, Klarenbeek 1x brisantbom 20 lbs	EOD	EOD		
19712391	1971	Gravenstraat 26, Klarenbeek 1x scherfbom 20 lbs (Engels) (pistool niet geheel gewapend)	EOD	EOD		
6105-764	10-11-72	Bom bij J. Teravest, Clabanusweg 24 Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
19762512	1976	Kruisbosweg 2, Voorst 1x 20 lbs GP bom met pistool no 44	EOD	EOD		
19772921	1977	Kruisbosweg 2, Voorst 1x bom F 20 lbs met/onst(?) 33	EOD	EOD		
19792160	1979	Kruisbosweg 2, Voorst 1x 20 lbs bom m/neuspistool no. 45 (m/beschermkap)	EOD	EOD		
19811239	1981	Breestraat, Voorst 1x 20 lbs met neusbuis No 873	EOD	EOD		
19852606	1985	Gravenstraat 26, Voorst 1x scherfbom 20 lbs m/neusbuis No 873	EOD	EOD		
19853128	1985	Breestraat 36, Voorst 3x bom GP 20 lbs m/ost No 44	EOD	EOD		
19861321	1986	Gravenstraat 26, Voorst 2x scherfbom 20 lbs met neusbuis No 873 (z/veiligheidskap)	EOD	EOD		
19893258	1989	Kruisbosweg, Voorst 1x bom GP- 20 lb, m/neusschokbuis Np 873, niet gewapend	EOD	EOD		
Graven- straat: 6105-773 Indicatief	21-05-92	Twello – De zoekacties naar bommen in de gemeente Voorst worden binnenkort beëindigd omdat onzeker is of het Rijk de kosten nog wil subsidiëren. Alleen een terrein bij de Voorster Gravenstraat wordt zo 'explosief' geacht dat daar naar munitie en andere oorlogsresten zal worden gezocht zonder zekerheid over de rijksvergoeding. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV		
	25-05-92	Op 25 mei begonnen aan de Gravenstraat. +- 10 afdekkapjes gevonden van splinterbommen. Eén splinterbom gevonden (zonder kapje), staat op scherp.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
	03-06-92	Gravenstraat totaal gevonden: 3x 20 lbs fragmentatiebommen, 54 kapjes die voor op de bommen hebben gezeten.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
19951552	1995	Hengelderweg 9, Voorst 1x fragmentatiebom v 20 lbs, m neusbuis No 873, afgeworpen.	EOD	EOD		
20010406	2001	Heuvelderweg 1, Voorst 1x bom, GP, 20 lbs, m/neusbuis No 873, n/gew	EOD	EOD		
20011364	2001	Kruisbosweg, Klarenbeek 1x brisantbom van 20 lbs met onts Nr 873, 1x restant huls 8,8 cm/leeg	EOD	EOD		
20050408	2005	Op akker a/d Gravenstraat te Voorst 1x scherfbom 20 lbs met restant onts	EOD	EOD		
20141088	2014	Gravenstraat Bom, brisant; 20 lbs met neusbuis No 873 (niet gewapend)	EOD	EOD		
20170202	2017	Kruisbosweg 2 Bom, fragmentatie; 20 lbs met neusbuis No 873 (UK)	EOD	EOD		
3402.2-120	11-04-45	Op 11 april 1945 was heel Deventer bevrijd nadat zowel geallieerde troepen en Duitse strijdkrachten de stad hadden beschoten. Er werden onder andere treffers gemeld bij de	Klep (1995), Vos (1995)	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten
						Deelgebied 1

		Bloemstraat en de Lagestraat.			hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
Schadewijk: 6105-235	11-04-45	'Op de hoek van de hertenkamp en de grote bomen van de villa "Het Schadewijk" aan de Veenhuisweg in Twello, stond voor de oorlog een klein boerderijtje, dat bewoond werd door de familie Lammers. Op woensdag 11 april 1945 kreeg de boerderij een voltreffer van een granaat, die van de overkant van de IJssel door de Canadezen werd afgeschoten. Het granaatvuur was bestemd voor de Duitse kanonnen die in de bossen van de "Noordijken" en het "Holthuis" stond opgesteld. (...). Na de granaatinslag bleef er van het oude boerderijtje slechts een ruïne over, die niet werd herbouwd. De stenen werden door de Terwoldse sportvereniging gebruikt voor de bouw van de kantine.'	18-2, p21	OKV	
Veenhuis/ Hackfort: 6105-237	11-04-45	Voortdurend aanvallen van raketbommenwerpers en granaatvuur op Twello vergden vele doden. Op Schalkwijk werden getroffen, drie leden van het gezin Lammers en van het huis er naast Klein Schadewijk, de heer Grooters. 's Middags ongeveer 5.45 uur granaatvuur en inslag bij de Fam. Lammers op Schadewijk te Twello. [...] Om 9.20 uur, op het landgoed van de Fam. Ankersmit, waar patiënt onder hevig granaatvuur door beide EHBO-sters en twee heren van de Luchtbeschermingsdienst was heengebracht. De heer Lammers was naar het koetshuis van huize Hackfort's Veenhuis van de familie Ankersmit gebracht, waar door het aanhoudende granaatvuur brand uit brak. [...] Op dezelfde dag werd ook het huis van de familie Jansen (van de melkboer) aan de Wilpseweg (nu H.W. Iordensweg) getroffen en raakte zwaar gewond. Een buurmeisje, mejuffrouw van Essen kwam hierbij om het leven. De bommen waren bedoeld voor huize De Steltenberg, waar de Weermacht geschut had geplaatst. Waren de bommen daadwerkelijk hier neergekomen, dan waren er aanzienlijk meer slachtoffers gevallen, daar er in het huis bejaarden van en Apeldoornse Stichting waren ondergebracht.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV	
Geschut: 6105-016 Artil Poll: 6105-236	11-04-45	'Op woensdag, 11 april, waren vader en zoon Lammers van de Oude Poll omstreeks drie uur 's middags met paard en wagen bezig in 't weiland. Als zij geweten hadden dat dit gebied direct op de linker flank van operatie "Cannonshot" lag, waren ze niet zo doodleuk aan het werk geweest. Nu werden ze verrast door een stel "ronde potten", die zo maar uit de hemel neervielen en waaruit een helse nevel opsteeg. (...) Gedoken tegen een buitenmuur hadden ze uitzicht eerste klas. Ze zagen enige amfibievoertuigen tegen de zomerdijk opklauteren en een aantal Duitsers gebogen uit de boomgaard van hun buurman Neusink wegvlugten. (...) De hoofdaanval van de bevrijders bleek gericht op Wilp en Posterenk en 't gebied daartussen. De Canadezen bij het Lokin groeven zich in en schermde de linker flank af. (...) In de Bankdijk hadden de Duitsers talloze éénmansgaten gegraven daarin wachtten ze de komende dingen af. Verder stond in de Melkweg een batterij Flak (luchtafweer) opgesteld, die als krombaangeschut de berijders beschoot. Vanzelfsprekend beantwoordden de Canadese artillerie dit vuur, zodat de landerijen rondom de Duitse optelling omgeploegd werden. Het Hof te Gietel incasseerde drie treffers, maar als de bomen in de Poll-laan niet de meeste granaten hadden opgevangen, was ook deze boerderij tegen de grond gegaan. (...) Er kwam in het algemeen nog al wat oorlogstuig op de buurtschappen terecht. Zo kreeg bijv. Huize de Poll 13 treffers te verwerken en boer W., die zijn vee naar buiten had gedaan, verloor 17 koeien.'	7-1, p.3	OKV	
-	-	Schade aan Huize "de Poll" te Voorst t.w.v. 30.750 gulden. Zwaar beschadigd.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland	
-	-	De Poll (V.L.bl.193) licht beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland	
	11-04-45	Operatie Cannonshot was 's morgens vroeg begonnen en het gebied rond kasteel de Poll, waar de Canadezen de IJssel overgestoken waren, kreeg die dag veel te verduren. De Poll lag midden in de vuurlinie en kreeg meer dan tien treffers te verwerken. Er ontstonden branden en het hele gebouw raakte zwaar beschadigd. Een van de 87 psychiatrische patiënten, die op de Poll verbleven als gevolg van de vordering door de Duitsers van hun onderkomen in Apeldoorn, vond de dood. Dorothea van Rees was een van de 87 psychiatrische patiënten, die op kasteel de Poll verbleven als gevolg van de vordering van hun onderkomen in Apeldoorn door de Duitsers. In de vroege ochtend van 11 april 1945 was Operatie Cannonshot begonnen en de Poll kwam midden in de vuurlinie te liggen. De patiënten zaten in de schuilkelder, maar zij kreeg het daar te benauwd en zat op een stoel onder de keldertrap. Zij werd dodelijk getroffen.	Gemeente Voorst	Internet	
	11/12-04-45	'Teneinde West-Nederland zo snel mogelijk te bevrijden werd getracht om de Duitsers in de omgeving van de IJssel een vernietigende slag toe te brengen. De Canadezen trokken langs	7-1, p.2 (Lubberts)	OKV	

		de Oostzijde van de IJssel naar het noorden en wilden tevens op twee plaatsen de IJssel oversteken. (...) De overtocht bij Wilp werd gerealiseerd door de 48th Highlanders of Canada, deel uit makend van de 1ste Canadese Divisie. (...) Eerst is een kleine groep overgezet van circa zeventig man, die een klein bruggenhoofd vormde op de Wilpse klei. Deze kleine groep moest dit kleine stukje bezet houden, onderwijl de genie met man en macht werkte om een verbinding tussen beide oever te bewerkstelligen. Men had deze verbinding nodig om zwaar materiaal naar de overzijde te brengen, maar tevens om van snelle aanvoer van troepen verzekerd te zijn. (...) Het is geen gemakkelijke tocht geweest voor de Canadezen, want de Duitsers boden links en rechts zware tegenstand. Het eerst werden Wilp, de Hoven en de Stenenkamer bevrijd en vervolgens ging men in de richting Apeldoorn.		
Duits vuur bailey: 6105-310	11-04-45	<p>11 april om 4 uur 's middags opende de artillerie het vuur met rookgranaten, die het gehele gebied ten westen van de IJssel in een dichte mist hulden. De operatie 'Cannonshot' was begonnen.</p> <p>Op woensdag 11 april, waren vader en zoon Lammers van de Oude Poll omstreeks drie uur 's middags met paard en wagen bezig in het weiland. Als zij geweten hadden dat dit gebied direct op de linker flank van operatie 'Cannonshot' lag, waren ze niet doodleuk aan het werk geweest. Nu werden ze verrast door een stel 'ronde potten', die zomaar uit de hemel neervielen en waaruit een helse nevel opsteeg.</p> <p>Ze zagen amfibietanks tegen de zomerdijk opklauteren en een aantal Duitsers gebogen uit de boomgaard van hun buurman Nuesink wegvluchten.</p> <p>De nacht was vrij rustig: veel lichtkogels en nu dan een schot. De hoofdaanval van de bevrijders bleek gericht op Wilp en Posterenk en 't gebied daartussen. De Canadezen bij het Lokin groeven zich in en schermden de linker flank af. In de Bandijk hadden de Duitsers talloze eenmangaten gegraven en daarin wachtten ze de komende dingen af.</p> <p>Verder stond in de Melkweg een batterij Flak opgesteld, die als krombaangeschut de bevrijders beschoot. Vanzelfsprekend beantwoorden de Canadese artillerie dit vuur, zodat de landerijen rondom de Duitse opstelling omgeploegd werden. Het hof te Gietel incasseerde drie treffers, maar als de bommen aan de Poll-laan niet de meeste granaten hadden opgevangen, was ook deze boerderij tegen de grond gegaan. Er kwam in het algemeen nog al wat oorlogstuig op de buurtschappen terecht. Zo kreeg bijv. Huize Poll 13 treffers te verwerken en boer W. die zijn vee buiten had gedaan, verloor 17 koeien.</p> <p>Nadat de eerste Canadezen Wilpse grond betreden hadden, werd al begonnen met de bouw van een pontonbrug, welke de aanvoer van zwaar materiaal naar het oorlogsgebied zou vergemakkelijken. Ook werden twee veerponten ingezet die tanks naar de overkant brachten. Maar als spoedig kwamen de bouwers van de brug onder Duits artillerievuur te liggen, welke stonden opgesteld in Klarenbeek en Voorst.</p> <p>Gedurende de namiddag van 11 april 1945 vormde Princess Patricia's Canadian Light Infantry een smal bruggenhoofd over de rivier de IJssel in het gebied MR 9303 (Wilpse Klei). Die nacht, ten einde het bruggenhoofd te consolideren en uit te breiden, werd de B. Compagnie opgedragen het dorp Wilp aan te vallen, de sleutel tot de totale positie.</p> <p>De nacht was buitengewoon donker en het oprukken gebeurde in een doolhof van gebouwen en was onderhevig aan wild machinegeweer- en tankvuur. Ondanks deze condities handhaafde deze officier succesvol het overzicht en richting en bracht zijn peloton naar het dorp zonder dat hun aanwezigheid door de vijand werd opgemerkt. Toen het 10^e peloton Wilp vanuit het zuiden naderde, werd een vijandelijke strijdmacht ontdekt ter sterkte van 3 tanks en ongeveer 100 soldaten, die zich oostelijk door Wilp bewogen om een tegenaanval uit te voeren op het Princess Patricia's Canadian Light Infantry bruggenhoofd. Luitenant Berryman zond snel een sectie naar de kerk om deze in te nemen en zelf leidde hij de andere twee secties naar het dorp ten einde de vijandelijke tanks van de infanterie te scheiden en de weg af te snijden. Hij leidde zijn mensen tot 10 voet vanaf de weg en stopte het vuren, totdat de vijand precies tegenover hen was, waarna het bevel tot vuren gegeven werd. De vijandelijke opmars stagneerde en er ontstond verwarring bij hen. Luitenant Berryman organiseerde onmiddellijk kanonvuur (75 granaten) over de weg om de terugtocht van tanks af te snijden en deployeerde tevens een piat om deze hindernis te bestrijken. Voortvloeiend uit deze verwarring, was het 10^e peloton en later de hele compagnie in staat, het dorp te veroveren.</p>	Elfrink (1989), 94-97	Literatuur
Duits vuur bailey: 6105-310	11/12-04-45	Nacht 11/12 april. Duits artillerievuur trof de in aanbouw zijnde bailey brug tot tweemaal toe. Het vuur kwam van batterijen die opgesteld stonden aan de Bussloolaan. De waarnemer van deze batterijen zat in slot Nijenbeek. Vanaf Ravensweerd [Gorsselse voetveer] werd geprobeerd hem te verdrijven, maar de zware muren van het slot werkten als een pantser. Daarom zat er niets anders op dan met een storm aanval de Duitse artillerie onschadelijk te maken. De brug bleef niettemin onder Duits vuur liggen.	Vos (1995), 130	Literatuur
Wilpse Klei: 6105-213, -214	11-04-45	'Gedurende de namiddag van 11 april 1945 vormde Princess Patricia's Canadian Light Infantry een smal bruggenhoofd over de rivier de IJssel in het gebied MR 9303 (Wilpse Klei). Die nacht, ten einde het bruggenhoofd te consolideren en uit te breiden, werd de B. Compagnie opgedragen het dorp Wilp aan te vallen, de sleutel tot de totale positie. (...)	7-1, p.9 (Lubberts)	OKV

		Toen het 10e peloton Wilp vanuit het zuiden naderde, werd een vijandelijke strijdmacht ontdekt ter sterkte van 3 tanks en ongeveer 100 man soldaten, die zich oostelijk door Wilp bewogen om een tegenaanval uit te voeren op het Princess Patricia's Canadian Light Infantry bruggenhoofd. (...) Luitenant Berryman zond snel een sectie naar de kerk om deze in te nemen en zelf leidde hij de andere twee secties naar het dorp ten einde de vijandelijke tanks van de infanterie te scheiden en de weg af te snijden. (...) De vijandelijke opmars stagneerde en er ontstond verwarring bij hen. Luitenant Berryman organiseerde onmiddellijk kanonvuur (75 granaten) over de weg om de terugtocht van taks af te snijden en deployeerde tevens een PIAT om deze hindernis te bestrijken.'		
Slijkhuis: 6105-213, - 214	11-04-45	Boerderij Het Slijkhuis [Weerdseweg 11] ging op de middag van 11 april 1945, toen de Canadezen bezig waren de brug over de IJssel te leggen, ook in vlammen op.	Bosch (2003), 102	Literatuur
Altena: 6105-213, - 214	April 45	Boerderij De Altena stond achter boerderij De Kappe [Oysedwarsweg 8]. Deze boerderij, De Altena, is ook aan het oorlogsgeweld ten onder gegaan. Na de oorlog is deze woning gebouwd aan de Weerdseweg, net voor de oprit naar de Oysedwarsweg. [noot TA. vermoedelijk huis Oysedwarsweg 10]	Bosch (2003), 101a	Literatuur
Posterenk: 6105-212 Indicatief	11-04-45	BLOEM. De gehele voormiddag een aanhoudend geschut waarbij de granaten ontploften op de Posterenk en Twello. Branden doen vermoeden dat huizen getroffen zijn.	Apeldoornende- oorlog	Internet
	11-04-45	Canadezen steken bij Gorssel de IJssel over. Voorafgegaan door artilleriebeschietingen (inclusief rookgranaten) en met hulp van de luchtmacht op Duitse stellingen aan de overkant van de rivier. Duitse artillerie vooral hinderlijk voor genie van geallieerden, die meteen begonnen met een brug aan te leggen.	Amersfoort (2005), 295	Literatuur
	11-04-45	Om exact 14.00 uur, op 11 april, stapten de PPCLI en de Seaforths in de Buffaloes (amfibische voertuigen). De plannen van The Seaforth's weerspiegelde met die van de PPCLI, met compagnies die tegelijkertijd oversteken. Eenmaal aan wal, zou D Company aan de linkerkant en B Company aan de rechterkant 700 meter optrekken vanaf de rivier. Zodra alle Seaforths aan de overkant waren zou C Company de opmars vervolgen en met B Company samen aan te sluiten bij de PPCLI en door te stootten richting Wilp. De Buffaloes van de Seaforth's reden rommelend richting de IJssel om exact 15.00 uur, een reis die een Seaforth in zijn dagboek benoemd als surrealistisch.	bevrijdingvan- develuwe	Internet
	11-04-45	Na de bevrijding van Deventer kan operatie Cannonshot van start. Het is woensdag 11 april om half vijf 's middags. Bij deze operatie wordt de IJssel over gestoken bij Gorssel, ongeveer ter hoogte van het huidige veer. Door de strijd rond Zutphen en Deventer gebeurt dit vijf dagen later dan gepland. De omgeving van de Veerweg wordt door middel van granaten en rookgeneratoren onder een dik rookgordijn gelegd. Zeven minuten later staan de eerste Buffalo-amfibievoertuigen aan de overkant van de IJssel. Bij het ochtendgloren is de noodbrug gereed. De voorhoede veroverd de eerste boerderijen maar Duitse kanonnen bij Klarenbeek en Voorst voorkomen een snelle opmars. Het plan om gelijk via de hoofdweg vanuit Wilp door te stoten naar Voorst mislukt. Even na middernacht nemen de geallieerden toch Wilp in. Tweehonderd Duitse Wehrmachtsoldaten en drie tanks doen 's nacht nog een tegenaanval, maar tevergeefs.	De stentor bevrijding	Internet
	11-04-45	In tegenstelling tot Market Garden, verloopt Operation Cannonshot rimpelloos. Binnen zeven minuten landen de amfibievoertuigen aan de Wilpse zijde van de IJssel. De bevrijders - in dit geval de Seaforths Highlanders of Canada - ontmoeten lichte tegenstand bij Wilp, maar weten die af te slaan; ze kunnen daarna verder met hun opmars. Intussen bouwen de Seaforths een bruggenhoofd, zodat de zware militaire voertuigen de IJssel kunnen oversteken. Twee compagnieën van de Seaforths krijgen de opdracht om zuidwaarts richting Voorst te trekken, terwijl andere onderdelen zich richten op de bevrijding van Twello, om daarna te kunnen doorstoten richting Apeldoorn. Via kasteel de Nijenbeek rukken de compagnieën op naar de Hoven, dat ook om strategische redenen snel moet worden ingenomen. Pas dan kan er immers weer een brugverbinding over de IJssel komen en die is hard nodig vanwege de aanvoer van munitie en materiaal richting het front.	De stentor prins bernhard	Internet
Duits vuur dijk Wilp: 6105-314	11-04-45	Cannonshot ging van start op 11 april vlakbij Gorssel. De 2nd Brigade zou de speerpunt van de aanval vormen. De Princess Patricia's Canadian Light Infantry (PPCLI) en The Seaforth Highlanders of Canada zouden de aanval, ondersteund door een enorm artillerievuur uitvoeren. Om 04.30 uur begonnen de twee bataljons met hun oversteek van de IJssel in 'Buffaloes' van de 79th Armoured Division. De Duitsers werden verrast en 'the action went speedily and according to plan'. Op de linkerflank rapporteerden de Seaforths geen tegenstand en na 65 minuten waren alle compagnieën op de westelijke oever en hadden zij hun beoogde doelen ingenomen. De Patricia's stuitte echter wel op felle weerstand, maar nadat een tank was uitgeschakeld konden ook zij hun doelen innemen. Om 06.00 uur was de eerste fase van Cannonshot succesvol verlopen en konden 5 genie-eenheden beginnen met brugslag over de IJssel. De Seaforths trokken westwaarts via de dorpen Stroe, Garderen, Voorthuizen, Barneveld en Achterveld, de Gelderse Vallei in. In De Glind (bij Achterveld) stopten de Seaforths en 'maakten zij de sprong' naar Amsterdam; de hoofdstad werd op 8 mei 1945 bevrijd.	Seaforths	Internet
IJpenberg: 3402.2-120b Nijenbeek:	11-04-45	BLOEM. Nadat de Canadezen Zutphen en Deventer vrij gemaakt hadden zijn ze na een hevige beschieting van wel 3 uur lang tussen de IJpenberg en de Nijenbeek 's nachts over de IJssel gekomen. Ze hadden tanks die de IJssel doorzwommen. Nadat ze eerst met kanonnen alles schoongeveegd hadden (wat er nog aan Duitse manschappen en materiaal	Apeldoornende- oorlog	Internet

<p>6105-229</p> <p>Nolthenius: 6105-217, - 219, - 220a,b, -221</p>		<p>op De Klei was) hebben ze een rookgordijn gelegd en konden ze de pontonbrug maken. Edoch, de Duitsers hadden zware kanonnen opgesteld op het Hondsveld, bij Hekkeler op Bussloo bij de Kerk, Zwarte Kolkstraat op het land van het Hul en op de Schaak bij de Voordersteeg, maar de Tommies vuurden met zwaar geschut en brachten alles tot zwijgen. Ze zijn door Wilp en de Marsstraat op komen rukken en waren de 2e dag al, via de Posterenk en de Achterhoek, hier op de Kar. In de Achterhoek hadden ze 3 linies lichte kanonnen opgesteld die het vuur onderhielden op de bossen van Nolthenius, waarin de Duitsers teruggetrokken waren, en later op Apeldoorn.</p>		
	April 45	In de oorlog hadden de Duitsers een uitkijk- en radiopost in kasteel Nijenbeek. Dat was aan de Canadezen doorgegeven en zij namen dan ook het slot onder vuur.	Bosch (2003), 122, 124	Literatuur
	1945	Het kasteel "Nijenbeek" te Voorst. Hoewel in die tijd (1905) reeds een onbewoonbaar geworden behuizing, werd het tijdens de oorlogshandelingen in 1945 volledig in een ruïne herschapen.	Kedde (1972)	Literatuur
	-	Schade aan Slot Nijenbeek te Voost t.w.v. 50.000 gulden. Zeer zwaar beschadigd.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland
<p>Duits vuur kruispunt: 6105-311</p> <p>Mijnen: 6105-013 Indicatief</p> <p>Steenfbriek Hoven: 6105-312</p> <p>X-ing spoor bij Empe: 6105-313</p> <p>Royal 22: GEEN</p>	11/15-04-45	<p>De Seaforths gingen ongehinderd aan land. Wel was het zo, dat de bemanningen van de Buffalo's 'met hun zware mitrailleurs op alles schoten'. Zoals de seiner van de B-compagnie schreef. 'Ik landde met mijn radio naast majoor John Basselt in de modder. Nog steeds gaven de Buffalo's ons dekingsvuur, omdat wij uit enkele huizen werden beschoten. De graspollen vlogen ons om de oren. Als één man kwamen we overeind en sprintten we naar de vijandelijke positie. McKay vuurde door de ramen en drie Duitsers kwamen uit een zijdeur te voorschijn'.</p> <p>De Seaforths bereikten daarna snel hun eerste doelen. Duits geschut (kennelijk waren niet alle kanonnen door de bombardementen uitgeschakeld) nam het kleine bruggehoofd bij Klarenbeek, Voorst, De Hoven en Twello onder vuur. Twee compagnieën van Seaforths onder kapt. R.K. Swinton en majoor J.W.H. Basselt, rukten snel zo'n 700 meter op en om 1800 uur was de eerste fase van de operatie succesvol afgerond.</p> <p>De eerste avond gaf de commandant van de Seaforth Highlanders, lt. Kolonel H.P. Bell-Irving, zijn compagnieën opdracht het tweede deel van het operatieplan uit te voeren. Het bruggehoofd was toen driehoekig van vorm met een basis van een kilometer langs de rivier en twee poten elk ongeveer 800 meter.</p> <p>De compagnie van Swinton moest in westelijke richting optrekken en de weg naar Wilp afsnijden. Hij naderde een kruispunt, maar zijn compagnie werd daar zo hevig beschoten dat de kapitein besloot op versterkingen te wachten. De reserve-compagnie onder kapt. Tuck kon eerst niet doorkomen. Een gedurfd aanvalsplan waarbij alle pelotons in golven de dijk bestormden en waarbij Piats dodelijk werk deden, leidde tot het beoogde succes.</p> <p>Inmiddels waren 5 genie-compagnieën ondanks goed gericht Duits kanonvuur op de oversteekplaats bij Gorssel begonnen een brug te slaan en vloten te bouwen. Enkele dagen voor het begin van Cannonshot had veerbaas Wijers uit Bronkhorst samen met Gerrit Beker uit Voorst twee Canadezen de meest geëigende plaats voor de bouw van de brug gewezen. Door vijandelijke granaten vielen onder de pontonniers 17 slachtoffers niettemin waren om 0200 uur twee pontons en een brug gereed en konden ook de Brigades 1 en 3 en zware voertuigen naar de overkant.</p> <p>'s Nachts kregen de Seaforths op de westpunt van het bruggehoofd te maken met een Duitse tegenaanval, gesteund door 'akelig secuur artillerievuur'. Bij het aanbreken van de dag riep Swinton de hulp in van vlammenwerpers. Aangevoerd door korp. R.G. Woodward arriveerden drie Wasps om een eind te maken aan de activiteiten van een antitank-kanon. Er werd een rookgordijn gelegd en de dijk werd met vlammen besproeid. 'Het Duitse moreel van verpletterd en meer dan drie dozijn vijanden gaven zich over', rapporteerden de Seaforths. Daarna verliep de strijd gunstig, overal sloeg de vijand op de vlucht of gaf zich over.</p> <p>Bij de strijd om De Hoven onderscheidde lt. R. Johnstone zich door een munitie-carrier, die in het schootsveld van Duits geschut stond, onder een regen van granaten uit de gevaren zone te verwijderen om deze daarna bij de eenheden af te leveren.</p> <p>Inmiddels van de 1^e Brigade door de linies van de 2^e getrokken - het zgn haasje-over-springen. Twee compagnieën van het 48^e Regiment Highlanders of Canada rukten op naar Twello. Uiteindelijk gingen de Duitsers in paniek op de loop, de Dorpsstraat werd snel gezuiverd en daarna kon de opmars naar Teuge worden voortgezet.</p> <p>'s Nachts was er nog steeds vuurcontact met de vijand. De jeep van kapt. Harold McCutcheon reed op een mijn, waarbij de officier gedood werd. De bestuurder sprong uit de jeep om McCutcheon te hulp te komen, Daarbij trapte hij op een mijn en ook hij werd op slag gedood.</p> <p>Intussen zetten de Patricia's na de bevrijding van Wilp koers naar Voorst en twee compagnieën van de Seaforth Highlanders gingen in de richting van Hoven, de Zutphense stadswijk (niet te verwarren met de buurtschap De Hoven tegenover Deventer). Alles scheen naar</p>	Bollen (1994), 132-134, 146-148	Literatuur

Mijnen: Uit de gegevens kan opgemaakt worden dat de genoemde mijnen op de weg lagen. Vermoedelijk waren deze in de haast door terugtrekkende Duitsers gelegd. Er zijn geen andere aanwijzingen, zoals vonsten na de oorlog of andere ongelukken, waaruit opgemaakt kan worden dat er er nog mijn zouden zijn achtergebleven. Bovendien is de exacte locatie van de gemelde mijnen niet duidelijk. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.

wens te verlopen, maar bij de steenfabriek, een kilometer voor het dorp Hoven veranderde de situatie opeens. Meer dan 20 vijanden hielden er verbeterd stand en toen de duisternis viel werden de Canadezen compagnieën teruggeroepen.

Om 03.00 uur in de nacht van 13 op 14 april was het reveille voor de Seaforths. Een half uur later was het gehele bataljon verzameld bij de steenfabriek, die na een gevecht van ruim een uur werd veroverd. Voor 1300 uur was de compagnie van Swinton bij de spoorlijn en een uur later waren de eerste tanks in het dorp waar groepjes vijanden nog trachtten stand te houden. Tanks en Wasps braken het verzet.

Met de verovering van De Hoven, Hoven, Wilp en Twello was het bruggehoofd op de westelijke IJsseloever voldoende verzekerd. Nu kon de aanval in de westelijke richting worden voortgezet en op 13 april waren Canadese patrouilles halverwege Apeldoorn.

Toen de eerste fase van operatie Cannonshot met succes was afgesloten en op 12 april tanks van de 1^e Hussars en het 6^e Canadian Armoured Regt, zich in het IJssel-bruggehoofd bij de infanterie-compagnieën hadden gered, kon de volgende fase, de bevrijding van Apeldoorn beginnen.

We volgen in dit overzicht de acties van de drie brigades van de 1^e Divisie in grote lijn. De voorhoede van de 1^e Brigade, gevormd door compagnieën van het 48^e Highlander Regiment was langs de spoorlijn Deventer-Apeldoorn tot Twello gevorderd. Daar werden de Highlanders op 13 april afgelost door het Hastings and Prince Edward Regiment (Hastings), dat de aanval naar het westen voortzette. Tegen de middag bereikten zij Teuge. Daar bogen de Hastings af naar het noordwesten om de Loobrug in handen te krijgen. Tegen de avond van de 14^e bereikte de voorhoede van de Hastings het kanaal.

Intussen had de 2^e Infanteriebrigade tot taak het IJssel-bruggehoofd naar het zuiden en het westen uit te breiden. Daartoe werd de brigade tijdelijk versterkt met het Carleton & York Regiment (CYR), dat van de 3^e Brigade werd geleend.

Na hergroepering rukten de Patricia's op naar Bussloo en Gietelo, terwijl de Edmontons naar Appen en Voorst trokken. Beide bataljons hadden daarbij de steun van tanks van de 1^e Hussars. De Patricia's stelden drie gevechtsgroepen samen om de Duisters uit de omliggende bossen te verdrijven. De vijand had zijn aftocht gedekt door de bospaden kwistig met mijnen te bestrooien, maar verzetsmensen hadden de ondermijnde paden zorgvuldig met kalk gemerkt. Vlammenwerpers, Vickers mitrailleurs en scherpschutters kwamen in actie tegen de vluchtende tegenstander.

Nadat de Patricia's Gietelo hadden bevrijd, trokken ze verder in de richting van Klarenbeek.

Ook de actie van de Edmontons verliep aanvankelijk succesvol. Zij drongen door tot Voorst en tot de spoorovergang in de lijn Zutphen-Apeldoorn bij Empe. Duitse infanteristen en antitankgeschut brachten hier de opmars tot staan. Het Appense bos ten westen van Voorst werd door vlammenwerpers gezuiverd. Nadat daar een Bailey-brug was gebouwd, konden Patricia's en Edmontons hun opmars langs de IJssel naar Dieren voortzetten.

Het derde bataljon van de 2^e Brigade, de Seaforth Highlanders, kreeg in de middag van 15 april zowel van burgers als van de Patricia's te horen dat Klarenbeek door de Duisters was ontruimd. Voor alle zekerheid ging er toch een patrouille heen. De dagboekschrijver noteerde: 'We waren om 1630 uur in Klarenbeek. Een fijne plaats. De mensen waren erg blij ons te zien. Bij de kerk vormden ze een grote kring, ze pakten ons beer, zetten ons in het midden en dansten om ons heen.'

Op de avond van de 15^e kregen de Seaforth Highlanders en de Patricia's het bevel naar het zuiden en westen uit te waaieren en voordat de dag teneinde was, bereikten beide eenheden het kanaal, dat nabij Veldhuizen werd overgestoken.

De 3^e Infanteriebrigade van brig.-generaal Bernatchez was inmiddels via Wilp-Posterenk en Wilpse Achterhoek naar het westen opgerukt. Het was de belangrijkste taak van deze brigade de flank van de 1^e Brigade in de sector Twello-Teuge-Apeldoorn te dekken. Het ging er om door te dringen tot het kanaal bij de spoorlijn. Op 13 april om 1100 uur begon de opmars. Er werd geringe tegenstand ondervonden en tegen middernacht stond het Regiment Carleton & York (CYR) aan de spoorlijn bij Groot Schuylenburgh.

In de vroege morgen van 14 april kwam ook het Royal 22me Régiment in actie. Zijn taak was 't beboste gebied van Woudhuis, enkele kilometers pal ten oosten van Apeldoorn te zuiveren, wat uiterst moeizaam verliep. Ook hier verweerde de vijand zich krachtig.

Later op de dag kwamen de Nova Scotia's eveneens in moeilijkheden. Het gelukte hen niet de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen over te steken en zij moesten zich zelfs iets terugtrekken.

	In de nacht van 14 op 15 loste CYR de Nova Scotia's af en werd de aanval tegen de spoorlijn met tanksteun hervat. Maar de vijand wist nog steeds van geen wijken en het duurde tot de avond eer de voorhoede ten zuiden van Apeldoorn de Wormense-, Kayer- en Bruggeler-bruggen was genaderd.		
11-04-45	Op 11 april vond de oversteek plaats. De bevrijding van gemeente Voorst, de Veluwe en de rest van West Nederland kon beginnen. THE ROYAL CANADIAN REGIMENT afgelegde route: - via noodbrug over de IJssel - Wilpse Klei - Holtweg - Voordersteeg - Zonnenbergstraat - Tienmorgen - via Teuge naar Apeldoorn THE HASTINGS AND PRINCE EDWARD REGIMENT afgelegde route: - oversteek IJssel per Buffalo - Wilpse Klei - station Twello - Rijksstraatweg - Oude Wezenveldseweg - via Teuge naar Apeldoorn 48TH HIGHLANDERS OF CANADA, A-B-C-D COMPAGNIE afgelegde route: - oversteek IJssel per Buffalo - Wilpse Dijk - Scholbos - Steenenkamer - de Hoven A- COMPAGNIE - richting Gietelo B- COMPAGNIE- Dorpstraat Twello C- COMPAGNIE- Vermeersweg - Burg. V/d Feltweg D-COMPAGNIE - Rijksstraatweg - Holthuiserstraat A-B-C-D - via Hunderenlaan richting Teuge naar De Vecht	twellonaar	Internet
11-04-45	Operation Cannonshot, de vorming van een bruggehoofd bij Wilp op 11 april. Om het westen te bevrijden, trachtten de Canadezen de Duitsers in de omgeving van de IJssel een vernietigende slag toe te brengen. Er zouden twee overgangen over de IJssel gemaakt worden: bij Westervoort (operatie QuickAnger) en bij Wilp (operatie Cannonshot) door de 48th Highlanders van de Canadese 1 ^e Divisie. De troepen kwamen uit het Reichswald en werden verzameld in de omgeving van Gorssel-Gorsselseheide. Eerst werden er circa 70 man overgezet, die een bruggehoofd moesten vormen terwijl de genie met man en macht werkte aan een verbinding waar zwaar materieel overheen kon. Op 11 april was de overtocht bij Wilp gepland. Op 12 april die bij Westervoort. De bewoners van de Wilspe Klei hebben het niet gemakkelijk gehad gedurende de dagen rond de bevrijding. Zij hebben onder een moordend granaatvuur gelegen. Want door beide partijen werd dit gebied intensief beschoten, zo lezen we in een relaas van een bewoner: 'Daarna was er veel geweervuur en plotseling kwamen er benen voor het kelderluik langs, geen Duitse laarzen. Even later stonden ze bij ons in de kelder en waren we bevrijd. Tommies riepen we dolgelukkig, maar ze zezen ogenblikkelijk op hun Maple Leaf-embleem: Canadezen. Ze bleven tot 's nachts half twee en kregen toen versterking, waarna ze verder gingen.'	Peters (1993), 98	Literatuur
Duits vuur: 6105-310	11-04-45 De Duitsers hadden uiteraard verwacht, dat de Canadezen de IJssel zouden oversteeken. Zij hadden hun defensie langs de rivier nog op 7 april versterkt. Met name was er artillerie aangevoerd, zoals de met Poolse kanonnen uitgeruste 4 ^e Batterij van de Heeresküsten Artillerie Abteilung 1230 uit Hillegom en een batterij van de Marine Küsten Abteilung 607 uit Bergen aan Zee. In het gebied bevonden zich verder een groot aantal 88 mm kanonnen en verscheidene Franse tanks van het type Renault.	Bollen (1994), 132	Literatuur
11-04-45	Onder voortdurende beschietingen van de Duitse artillerie, waarbij zelfs luchtdoelgeschut gebruikt werd, slaagden de Canadese bruggenbouwers er in om een pontonbrug over de IJssel te bouwen. Hierbij zijn veel slachtoffers gevallen onder de bruggenbouwers.	Bosch (2003), 86	Literatuur
11-04-45	De vijand reageerde nauwelijks op de aanval (oversteeken van de IJssel) met de Buffalo's.	Zuehlke (2010),	Literatuur

		er vielen maar een paar, wijd verspreide granaten.	274	
Kribbe: 6105-213, - 214	11-04-45	PPCI C-coy op naar boerderij Kribbe, B-coy naar De Weerd en van daar uit naar de ooststrand van Wilp. Op 12 april kort na middernacht hadden de Patricia's het dorp onder controle: B-coy gepositioneerd aan de noordkant, C-coy bij Den Hof [Weerdseweg 2] en A-coy beschermde de rechterflank aan de Yperenberg. B- en C-coy van de Seaforths naar het Slijkhuis en het Veen en daarna ten noorden van huize De Bolt aan de Marsstraat.	Crebolder (1985), 26	Literatuur
Hof: 6105- 232	11-04-45	Boerderij De Kribbe [Weerdseweg 6] was het eerste gebouw dat de Canadezen veroverden na de oversteek. Het tactisch commando werd overgeplaatst naar deze boerderij. Helaas heeft ook deze boerderij het oorlogsgeweld niet overleefd en is afgebrand. Na de bevrijding is de boerderij herbouwd en uitgebreid.	Bosch (2003), 92, 93	Literatuur
Keulerhof: 6105-232	11-04-45	Boerderij Den Hof [Weerdseweg 2]. "Toen wij in de kelder zaten, hoorde je elke keer een granaat inslaan. De schoorsteen ging van het huis, de ruiten vlogen er uit, maar gelukkig vloog de boerderij niet in brand.	Goot- Van Eck (1995), 48, 49	Literatuur
Het Wilpse: 6105-213, - 214	11-04-45	Keulershofstede [Rijksstraatweg 59 Wilp]. "Hier en daar bleek later, zaten nog gaten in de binnen- en buitenmuur aan de zuidkant van ons huis. [...] Toen begon het granaatvuur weer in alle hevigheid. Het was een oorverdovend lawaai waar geen eind aan leek te komen. Dat duurde tot omstreeks elf uur. Toen werd het weer stil. [...] Een huis met een rieten dak aan de Binnenweg stond in brand en het brandende riet waaide met een oostelijke wind over ons huis en over onze schuur. Onze schuur had ook een rieten dak. Vlug werd er een gat in de heg naast ons huis gemaakt en de koeien uit de schuur werden in het weilandje gedaan. ze hebben het allemaal overleefd. Later bleek dat aan de wei-kant van de heg allemaal granaatgaten zaten, ongeveer 60 cm van elkaar. Dat was tussen zes en elf gebeurd. Ook boerderij Het Wilpse, toen bewoond door de familie Beker, brandde." De familie Beker woonde op de Wilpse Klei, in De Weerd.	Goot- Van Eck (1995), 52	Literatuur
6105-232	11-04-45	Wilpse Klei. Boerderij aan de Binnenweg bewoond door de familie Pannekoek werd op 11 april om circa 17.45 uur in brand geschoten en brandde geheel uit. Ook de woning van Kruitbosch, die een groentekwekerij aan de Binnenweg had, kreeg met de bevrijding een voltreffer en werd totaal vernield. Op de plaats van het getroffen huis staat nu deze woning met de naam Zelden Rust boven de deur.	Bosch (2003), 148, 154, 155	Literatuur
Duits vuur Wilp: 6105- 314	11-04-45	Dertien minuten na de landing van Operation Cannonshot stonden de mannen van Princess Patricia's Light Infantry en de Seaforth Highlanders aan de andere oever van de rivier de IJssel. De Sergeant van Princess Patricia's Light Infantry laat zijn manschappen zo snel als mogelijk oprukken richting het dorp Wilp. Leidend in de aanval, bereikte luitenant Allan McKinnon's No. 17 Platoon de dijk en vond deze onbezet. Maar het vuur vanuit de huizen aan de rand van het dorp werd steeds heftiger. Frost kon ook een vijandelijke tank zien staan. De inname van het dorp zou toch lastiger worden dan verwacht. Het peloton van McKinnin was slechts 150 meter van de huizen verwijderd maar werd vastgepind door de vijandelijke infanterie en het machinegeweer van de Duitse tank. De pelotons PIAT schutter schoot zijn 2.5-pond bommen zonder effect, De PIAT had maar een effectief bereik van 100 meter. McKinnon stuurde een looper terug om meer PIAT patronen van de andere pelotons te krijgen terwijl de rest van zijn mannen ternauwernood dekking zocht van het hevige vijandige vuur. De situatie werd met de minuut benauwder. Er was geen enkele dekking die kans bood om dichtbij de tank te komen voor Frost en zijn mannen. Frost zocht naar een snelle oplossing toen opeens Lance Sergeant Thomas Hanberry een PIAT met slechts één patroon greep en alleen richting de Duitse tank ging. Kruijpend door het korte gras, in de ene sloot na de andere, kwam Hanberry onopgemerkt door de vijand steeds dichterbij de tank tot hij slechts 50 meter van de tank was verwijderd. Om een goed schot te kunnen maken, rolde Hanberry in het open zicht. Terwijl de kogels boven zijn hoofd vlogen zette hij zich schrap om de PIAT af te vuren. Hij nam een diepe teug adem en terwijl hij langzaam uitademde drukte hij langzaam de trekker van de PIAT in. Het projectiel vloog 50 meter en raakte de tank precies op zijn zwakke plek. Slechts seconden na dat de tank was uitgeschakeld kon de rest van het No. 17 Platoon spoedig oprukken naar hun doelwit, die dankzij Hanberry met slechts één lichtgewonde kon worden overgenomen. Ondertussen had de PPLCI de randen van Wilp overgenomen met B Company. Kapitein Egan Chambers en zijn mannen verhuisde naar de sierlijke bakstenen kerk, die met zijn hoge torenspits, stijgende boogramen, en lang steunberen domineerde het dorp enkele andere gebouwen, wanneer plotseling in de duisternis gerammel en motorgeluid in de verte werd gehoord. Op de voorhoede leidde luitenant E.R. Berryman zijn No. 10 Platoon in een Mad Dash naar het gehulde kerkhof. B Company kreeg maar net de kans om vuurposities rond de kerk in te nemen voordat drie Duitse tanks verschenen met een grote kracht Duitse infanterie erachter. Chambers wachtte tot de kolom was gepasseerd, en viel de Duitse colonne in de	Zuehlke (2010), 274 bevrijdingvan- develuwe Wilp	Literatuur Internet

		<p>achterkant aan. De meeste van de achterhoede van de Duitse infanterie werd volledig verrast en Chambers zijn manschappen kwamen verward in een serie hevige hand tot hand gevechten. Al snel had Chambers de overhand in de situatie en wist zo 80 krijgsgevangenen te maken. Echter de rest van de Duitse colonne marcheerde bijna ongeïnteresseerd verder langs de weg richting de IJssel. De mannen van Chambers groeven zich na deze gevechten langs de weg in, voor het geval dat de Duitse colonne zou omkeren.</p> <p>Direct aan de voorkant van de Duitse colonne, bereidde Frost D Company zich voor om de tanks recht van voren aan te vallen. Luitenant Harvey Beardmore No 18 Platoon had twee PIAT schutters die klaar lagen voor een hinderlaag. Het leek een onvoldoende voorbereiding, maar de pogingen die Frost om het bataljonshoofdkwartier te bereiken op de radio waren allemaal mislukt, en Frost wist dat het uren zou duren voordat de tanks en anti-tankgeschut over de IJssel waren getrokken. De infanterie van Frost moest deze aanval zonder hulp afslaan.</p> <p>Frost was in een boerderij achter Beardmore positie, en zat nog steeds gehurkt achter de radio te proberen om door te dringen tot bataljonshoofdkwartier toen een looper de deur kwamen binnen rennen. 'Drie tanks komen de weg op', schreeuwde hij, net toen er een granaat de aanbouw van het huis vernielde. Nog een granaat ontplofte in de voortuin.</p> <p>Vlakbij werd hevig geschoten, PIATs werden afgevuurd om de Duitse tanks uit te schakelen en het geluid van de bren Guns galmde door de duisternis. Een soldaat riep vanuit de bovenste verdieping: 'They're coming at us!'. Frost trok zijn pistool terwijl hij van de radio af stapte toen net de deur open barstte en vijf Duitsers naar binnen stootten. Voordat Frost kon reageren, had zijn signaalgever het magazijn van zijn Sten Gun geleegd en al de Duitse mannen lagen kronkelend op de grond van de pijn.</p> <p>Buiten schoten de Duitse tanks aan één stuk door hopen zich een weg te banen richting het Canadese bruggenhoofd, dwars door D Company heen. Gewaarschuwd door de twee eerdere vuurgevechten, was A Company aan het wachten toen de nacht opeens ontplofte in een vreselijk gebrul van granaten, PIAT bommen, Schmeisser's, mortieren, Barnes en Stens. Plotseling verschenen de Duitse tanks bij de positie van D Company, al vurend in het wild in alle richtingen. Luitenant Bert Bolton's No 16 Platoon's PIAT schutter vuurde een bom, en een grote explosie in de nacht, vol met rode vlammen schoten in de lucht. De twee overgebleven tanks draaiden haastig en vluchtte terug de andere richting uit, waarna ze al snel werden gestopt door de PIT's van A Company. Daarna werd de rest van de Duitse infanterie gemakkelijk weggevaagd en de slag om Wilp was voorbij.</p>				
Wilp: 6105-232 Mars: 6105-213, -214 Soer/Dijk/Lathmer: 6105-240	11/12-04-45	's nachts waren er vele felle gevechten bij de Marsstraat en ten zuiden van de Wilpse kerk, vooral toen de Duitsers met tegenaanvallen begonnen met 120 man en 4 tanks. Er werden vlammenwerpers ingezet bij de aanvallen op de bossen bij de boerderij Het Soerhuis [Rijksstraatweg 80, Wilp] en die van de villa De Dijkweide. Ook werd er zeer fel gevochten rond het kasteel De Lathmer. In het land bij het Soerhuis zag men de artillerietrechters in het land.	Goot- Van Eck (1995), 44, 45	Literatuur		
6105-210	11-04-45	11 Can Fd Regt RCA: 'On 11th Apr 45 at 1700 hrs Air O.P. engaged enemy guns at MR 906996, at the time, reported good concentrations. Our own troops have found at this M.R. 3-15 cm guns which were badly damaged.' Noot TA. Drie stuks van 15 cm.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer		
Chimney: 6105-211	11-04-45	1st A/T Regt RCA: RHQ. Two Sps of 33 Bty 6 A/T Regt RCA knocked down a chimney at MR 924057 Sheet 5 1/50,000. This chimney was a suspected enemy OP.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer		
	11-04-45	1st A/T Regt RCA: 27 Bty. SPs fired 50 rounds on house and chimney 924057. Seven rounds brought the chimney down.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer		
6105-213	11-04-45	1st Hussars: D & F tps left conc area and proceeded to approaches on the river. At 1600 hrs a terrific arty barrage started including a cone of smoke shells to cover river crossing. At 1630 hours the Seaforth's of Canada on the left and the PPCLC on the right crossed the river in BUFFALOES.	1340-7j	Gemeentearchief Deventer		
6105-239	11-04-45	's Nachts werd aan de Broekstraat bij Konijnenberg [Noot TA. Broekstraat 3] een stuk afweergeschut geraakt.	Tijink (2005)	Literatuur		
6105-241	11/12-04-45	<u>Getuigenverslag A. Wassink 'de Kolke' over de bevrijding van de Klarenbeekseweg</u> Woensdag was er al een enkele granaat gevallen, maar dat werd donderdag erger. Vooral toen de Duitsers wilden vertrekken. Het vliegtuigje, een verkenners dat in die dagen altijd in de lucht was, had reeds een concentratie waargenomen en dit doorgegeven aan de artillerie. Even later kwam een salvo dichtbij de wegtrekkende troepen terecht. Met volle galop ging het richting Voorst. Steeds meer granaatvuur, steeds meer ruiten begaven het en de scherven sloegen in de muur.	Elfrink (1989), 104	Literatuur		
6105-407 Indicatief	12-04-45	Up: 0704 Down: 0937 ?? Typhoons AMERSFOORT – APELDOORN area. 32 R/P at TRG in area Z.8907	AIR37/715-718	National Archives te London	Verdacht	Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode

		32 raketten afgevuurd op wagon.				voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	
6105-432	12-04-45	Up: 0937 Down: 1442 8 Typhoons "63 R/P at gun posns Z.83120614. A.R.T.A. Direct hit on 2 posns." 63 raketten afgevuurd op geschutspositie ten oosten van Apeldoorn. Alle raketten in doelgebied. Voltreffers op twee stellingen.	AIR37/715-718	National Archives te London			
Zand: 6105-244 Indicatief	12-04-45	'Op 12 april 1945 werd de aanval van de Canadese troepen ingezet vanuit Gorssel om de IJssel over te steken. Dit is een strategisch punt uit vroeger eeuwen, gelegen nabij de batterijen Dommerholt, ook wel Kozakkenbulten genoemd. De actie maakte deel uit van operatie Cannonshot. (...) De overtocht over de IJssel ging niet makkelijk. Op een gegeven moment werd gericht Duits vuur gegeven door artilleriewaarnemers vanuit de Nijenbeek bij Voorst. Er werd een bruggenhoofd gevormd in Wilp, vanwaar een verdere uitbraak plaatsvond. Bij het verder oprukken via de Wilpse Dijk ondervonden de Canadezen weerstand. Een verkenningsactie werd overste Don Mackenzie nabij het Wilde Zand door de luchtdruk van een granaat van een Duitse houwitsers gedood. Het Duitse afweervuur nabij het Holhuis in Twello was door deze actie door de Canadezen ontdekt en de verdere bevrijding van Twello kon beginnen.'	7-1, p5 (Fransen)	OKV	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-214	12-04-45	The Royal Canadian Regiment: The first flight "C" Coy and Tac HQ crossed the river IJSSEL at 1215 hrs in Buffaloes. The landing was made at MR 928017. The entire Bn was across in short order. At 1730 hrs the CO was ordered by the Bde Comdr to take the Bn into the town of HOVEN, which "57" had cleared. The CO was called to 1 CIB HQ and was informed he would go through "57" at first light on the following morning.	COC (1990)	Literatuur			
6105-225	12-04-45	At 0400 hrs the cos left the concentration area and marched to MR 945022 were they were at once loaded on Buffaloes and taken across the river...	COC (1990)	Literatuur			
Tegenaanval Wilp: 6105-314 Indicatief Seaforths: 6105-311 Duits vuur vanuit Twello: 6105-315 Indicatief Geal tegenaanval op Twello: 6105-242 Indicatief Duits vuur uit Duistervoorde: 6105-316 Indicatief Geal vuur Duistervoorde: 6105-243	12-04-45	PPCLI: Om 04.00 uur voerde de vijand met 200 man infanterie en drie tanks een tegenaanval ten noorden van Wilp uit richting Yperenberg. De B-coy liet de Duitsers aanvankelijk passeren om ze daarna in de flank aan te vallen. Seaforths: Ook de Seaforths kregen een tegenaanval te verduren waardoor het hen niet lukte om volgens plan de hoofdweg van Wilp naar Voorst te bereiken. Pas laat in de morgen konden zij met hulp van de B- en D-coy onder dekking van een rookgordijn vanaf de Marsstraat en met steun van 3 Wasp-vlammenwerpers deze weg bereiken. 48 Highlanders en RCR: Tegen het einde van de ochtend werden de voorste linies van PPCLI gepasseerd door de 48th Highlanders om in noordelijke richting verder op te rukken naar De Hoven (A- en B-coy bereikten De Hoven rond 14.00 uur) en Steenkamer. Hier werden langs de spoorlijn korte tijd stellingen betrokken waarna de Highlanders naar het westen afzwenkten, richting Twello. Tegelijkertijd passeerde het RCR ook de PPCLI linie om dezelfde optrekkende beweging te maken als de Highlanders maar dan één km zuidelijker. C- en D-coy van de Highlanders trokken vanuit 't Schol en de Vermeersweg naar de Steenkamer en De Hoven. Deze was om 17.30 uur gezuiverd. Kort na de verovering moest met, met A- en B- coy in de spits, door naar Twello. Westwaarts oprukkend kwamen de Canadezen al spoedig onder vuur te liggen van Duitse mitrailleursschutters die zich aan de noordoostkant van Twello in enige huizen hadden genesteld. De opmars van A-coy, die te noorden van de spoorlijn oprukten, ondervond ernstige hinder. Er volgde een voor de Duitsers demoraliserende tegenaanval door B-coy en in een mum van tijd was de linie doorbroken en Twello snel bevrijd. CYR: PPCLI en Seaforths om 14.00 uur afgelost door CYR. De Patricia's verhuisden naar de zuidflank. Gedurende de avond en nacht vorderde de nieuw aangekomen strijdmacht tot Posterenk. LER: Patrouilles van de LER drongen 's avonds door tot 1 km voor Voorst en de C-coy kwam zelfs tot vlak bij het Nijenhuis aan de rivier [Slot Nijenbeek]. RCR: RCR trok rond 12.00 uur in lange colonnes door Wilp. Het dorp werd in westelijke richting verlaten via de Voorstersteeg, Doornweerdstraat en Zonnenbergstraat. Tegen het vallen van de avond betrof het bataljon de voormalige vleesfabriek van Homburg en uiteindelijk De Stoppel [Leemsweg 2] en 't Klooster [Bottenhoekseweg 4]. Duitse artillerie vanuit Duistervoorde veroorzaakte enige vertraging maar nadat Sherman tanks de Duitse waarnemer in de kerktoren van de buurtschap hadden uitgeschakeld kon de opmars worden voortgezet in de richting Apeldoorn.	Crebolder (1985), 26-29 Kabinet-48 High	Literatuur Gemeentearchief Voorst			
6105-244	-	't Schol: licht beschadigd	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland			
	12-04-45	Bij Wilp werd er door de geallieerden een bruggenhoofd gevormd waar ze de IJssel over zijn gestoken. Duitse soldaten beschieten de geallieerden en de geallieerden, bijgestaan door Engelse jagers, vuren terug. Vanuit Wilp trekken de geallieerden richting de Worp onderwijl voortdurend te vuren op de Duitse batterijen bij de Hoven.	Struppert (1945), 53	Literatuur			

6105-265	12-04-45	Het eerste contact van de 3 ^e Canadese Infanterie Brigade met de vijand was een rijdend stuk Duits artillerie, welke gedurende 2.5 uur vurde uit een positie in de omgeving van boerderij Bremte, achter het kerkhof. Dit geschut verdween snel nadat de Canadese artillerie het vuur had beantwoord.	Smit (2016), 45	Literatuur
Wilp: 6105-232	12-04-45	Om 10.00 uur begon de grote geallieerde tankaanval op het dorp Wilp. De tanks kwamen van achter de IJsseldijk en legden een geweldig spervuur aan. Veel huizen raakten doorzeefd met granaten en ook de kerk was zwaar beschadigd. Bij de bevrijdingsactie kwam een tienjarig meisje om het leven. Jannetje Wilhelmina Achterkamp was tien jaar en woonde met haar ouders en broertje aan het Hombrakensepad in Wilp. Zij kwam om het leven bij de bevrijdingsstrijd rond haar dorp.	Gemeente Voorst	Internet
	-	Schade aan N.H. kerk en toren te Wilp t.w.v. 9000 gulden. Toren weinig schade, kerk achtermuur-dok en plafond schade.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland
	12-04-45	Bij de nadering der Canadese troepen, die in Wilp over de IJssel kwamen, boden de Duitsers nog gering weerstand. Granaatvuur verjoeg de laatste tegenstanders en 's avonds half acht waren de Canadezen in het centrum van ons dorp.	0107-25 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
	12-04-45	'Op 12 april 1945, vlak voor de Duitse capitulatie, toen de Canadezen van de 48th Highlanders of Canada tussen Wilp en Voorst de IJssel overstaken om het nog bezette deel van Oost-Nederland te bevrijden, is tijdens een artilleriebeschieting door de Canadezen het uit 1849 daterende Naber-orgel dat in het kor van de kerk stond opgesteld door een voltreffer verloren gegaan.'	33-4, p28	OKV
	April 45	Het kerkgebouw van Wilp heeft bij de gevechten in de aprieldagen van 1945 enige schade opgelopen.	Vredenberg (1965), 54	Literatuur
Ijperenberg: 3402.2-120b Huize Wilp: 6105-213, -214	12-04-45	'In Wilp wordt reeds gevochten. Op de "Blaasbalg" en ongeveer bij Rensink verbranden twee tanks, waarbij vele granaten tot ontploffing kwamen. Achter uit de boomgaard kwam ook een Duitse tank, die overal doorheen barstte. Volgens laatste berichten zijn afgebrand de boerderijen van Frederiks (Ijperenberg) en van Beker (huize Wilp). Tegen tien uur begon de grote Engelse tankaanval. De tanks kwamen achter de dijk vandaag en legden een geweldig spervuur. Het huis werd doorzeefd met granaten, vooral aan de andere zijde (dijkkant). Tegen half elf kwamen er 6 Engelsen de kelder inspecteren. Tegen elf uur werd het weer rustig.'	5-1, p26	OKV
	April 45	Boerderij Huis te Wilp [Dorpsstraat 30] werd bij de bevrijding in brand geschoten.	Bosch (2003), 141, 142	Literatuur
Heerlijkheid: 6105-240, -213, -214 Indicatief	12-04-45	Het "Ruys en Heerlijkheid Wilp" werd op 12 april 1945 door oorlogshandelingen verwoest.	Kedde (1972)	Literatuur
Geschut: 3402.2-072 Weerd: 6105-213, -214	12-04-45	'Brand: Bij de boerderij van Beker v.d. Weerd stond een tank van de Duitsers plus nog wat klein geschut opgesteld. Het duurde dan ook niet lang of over en kon werd geschoten. De hele familie Beker zat gedurende die tijd in de kelder en kon daar alleen maar het vreselijke lawaai horen, afkomstig van het schieten.'	7-1, p.6 (Lubberts)	OKV
Houtmerk: 6105-245 Duitse besch zomerdijk: 6105-317 Indicatief	12-04-45	Op donderdag 12 april breidden de Canadezen hun gebied op de linker flank uit. Tussen vijf en zes uur 's morgens werden de Oude Poll en de rentmeesterij bereikt. Wijlen de Heer Renes heeft de bevrijders naar de zolder van het landhuis gevoerd, van waaruit zij voorzichtig tussen de pannen door enige Duitse stellingen konden observeren. Verder veroverden de Canadezen die dag de boerderij 'De Houtmerk' aan de Houtwalstraat en ook deze gebouwen brandden bij deze actie af. De familie Nuesink en Harmsen werden geëvacueerd naar de Rodute [Oysegeweg 4 te Wilp, De Rodule], waar zij na een helse tocht gebukt achter de zomerdijk en beschoten door de Duitsers heelhuids arriveerden. Ook de familie Gemmink van boerderij 'de Konijnenbosch' brachten die dag met moeite het er levend van af en ze zagen hun bezit in vlammen opgaan.	Elfrink (1989), 97	Literatuur
Konijnen: 6105-229 Mijn: 6105-013 Melkweg: 6105-236 Nijenbeek- seweg: 6105-210	12-04-45	De Duitsers in de Bandijk werden verjaagd, gedood of gevangen genomen. Een Canadese tank liep er op een mijn. Twee anderen ataqueerden de Flakopstelling in de Melkweg en vernietigden deze, voor zover dit geschut al niet door granaatvuur onschadelijk was gemaakt. Foto van het huis van de familie Hartgers aan de Nijenbeekseweg waar fel gevochten is. Donderdag 12 april in de ochtend is het bruggehoofd uitgebreid tot het Oostelijk talud van de dijk, waaraan onze boerderij (die van de familie Hartgers dus) gelegen was. Een in eerste instantie beperkte Duitse legermacht had zijn verdedigingslinie ingericht in het bos langs de Nijenbeekseweg en tussen de Nijenbeekseweg, de IJsseldijk en de Halmen. Tegen 's middags 1 uur ontstond er in de directe omgeving een gevecht met ons huis ongeveer als middelpunt. Van een Duitse tegenaanval zoals boven vermeld, kwam overigens niet veel terecht. Het	Elfrink (1989), 98-99	Literatuur

Mijnen: Uit de gegevens kan opgemaakt worden dat de genoemde mijnen op de weg lagen. Vermoedelijk waren deze in de haast door terugtrekkende Duitsers gelegd. Er zijn geen andere aanwijzingen, zoals vonsten na de oorlog of andere ongelukken, waaruit opgemaakt kan worden dat er er nog mijn zouden zijn achtergebleven. Bovendien is de exacte locatie van de gemelde mijnen niet duidelijk. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.

		<p>boven het gevechtsgebied hangende geallieerde vliegtuig (bijgenaamd 'de zwerver'), had duidelijk de Duitse troepenconcentratie bij ons huis en omgeving waargenomen en dit leidde tot een gigantisch artilleriebombardement van twee kanten n.l. van Wilp en van de kant van Gorssel.</p> <p>Terwijl tegen vijf uur n.m. datgene gebeurde dat wij al geruime tijd gevreesd hadden, het huis begon te branden. Dit betekende, onder het nog steeds aanhoudende granaatvuur, de schuilkelder verlaten, vervolgens zoveel mogelijk dekking zoekend te verhuizen naar de buitenkelder.</p> <p>Duidelijk werd dat de Canadezen zich inmiddels aan de Oostzijde van de dijk hadden opgesteld voor een verdere aanval op de Duitsers, die zich voor in het bos en in de buurt van de dijk van de Halmen bij de woning van de familie Schimmel hadden verschanst. Bij het licht worden 's morgens (13 april) barstte voor ons opnieuw de strijd los. Zich vooralsnog fel verdedigende Duitsers tegen de optrekkende Canadezen vochten boven onze hoofden de strijd uit.</p> <p>Tegen 8 uur was het veilig. De Canadese militairen trokken inmiddels verder richting de Halmen en de Nieuwenhof.</p>		
Posterenk: 6105-212	12-04-45	<p><u>Getuigenverslag J. van de Wal die in Posterenk ondergedoken was bij Jansen van de boerderij 'De Horst'.</u></p> <p>Kort na de middag kwamen de eerste granaten. Eerst vielen er een paar voor de boerderij, maar tegen een uur of twee was het raak. Vanuit de schuilkelder zagen we dat de boerderij in brand stond.</p> <p>Toen ze in Voorst kwamen, was het daar helemaal stil. Nabij de Ger. Kerk wist Gijs (= schuilnaam voor Jan) waarom. Het zuidelijke gedeelte van Voorst lag nog onder vuur van een Duitse tank, die opgesteld stond nabij station Voorst.</p>	Elfrink (1989), 102-103	Literatuur
Duits Voorst: 6105-318 Indicatief				
Kruispunt: 6105-319	12-04-45	Bij het kruispunt Wilpsedijk-Twellosedijk kwam het tot een stevige schermutseling. Een uit de Spaarpotstraat komende Canadese tank brak echter de tegenstand.	Vos (1995), 131	Literatuur
Worp: 3402.2-120	12-04-45	Op 12 april, om half elf in de ochtend, volgt de aanval op de Steenenkamer en de Worp. De Duitse tegenstand is pittig, maar is niet opgewassen tegen het superieure Canadese leger. DD Company moest het noordwestelijke deel van de Hoven vrijmaken, terwijl C Company de Duitsers uit Steenenkamer verjoeg. Beide compagnieën werden ondersteund door tanks, waardoor de Duitse machinegeweer posities in de dorpen snel onder controle waren. D Company zocht in de Hoven beschutting achter enkele huizen van het sporadische (Duitse) vuur. In loop van de middag, bijna twee volle dagen nadat de Worpelingen de vreugde in Deventer over de bevrijding hadden gehoord, is toch ook de Worp en daarmee héél Deventer eindelijk vrij. De Canadezen hebben geen tijd voor een feestje. Zij gebruiken de weg (A Company) en de spoorlijn (B Company) om op te rukken richting Twello. De RCR trok met B en C company op langs de lokale boerderij weggetjes. De Highlanders kwamen onder zwaar vuur te liggen vanuit stellingen in de huizen langs het spoor en de weg. De Canadezen besloten met volle kracht en vuur vooruit de stoten en reden met hoge snelheid, de Duitse verdedigingspunten voor het dorp voorbij rijdend, het dorp in. Rond middernacht is ook Twello nagenoeg geheel onder controle.	Zuehlke (2010), 280, 281 De stentor bevrijding	Literatuur Internet
Steenenka- mer: 6105- 246				
Duits tegenvuur: 3402.2-266				
Twello Geal: 6105-242				
	12-04-45	STERKEN. Vanuit de Hoven rukken de 48th op in westelijke richting Twello. In de avond van 12 april hadden de 48th Twello genomen en had het bataljon RCR posities bereikt ten zuidwesten van Twello in de omgeving van Leemsteeg - Hartelaar. Dat dit moeizaam was gegaan werd veroorzaakt door het feit dat veel huizen gezuiverd moesten worden van Duitsers.	Apeldoornende- oorlog	Internet
	12-04-45	VAN HOUTUM. De Canadezen vechten volgens geruchten al in Voorst en Twello.	Apeldoornende- oorlog	Internet
	12-04-45	Twello werd op donderdag 12 april bevrijd door een gewaagde aanval van infanterie die op tanks zo hard mogelijk het dorp binnenreed. De Duitse soldaten werden volledig verrast door de Canadezen, die schietend en luid schreeuwend 'T'hello with Twello', ('naar de hel met Twello) door het dorp reden en renden. Vrijdag 13 april gingen de Canadezen verder in de richting van Apeldoorn. Onderweg werd er tussen Teuge en Apeldoorn hevig gevochten, waarbij verschillende Canadezen het leven lieten. Een aanval op de 14e april op de Broeksbrug (later de loopbrug, nu afgebroken) over het Apeldoorns Kanaal mislukte.	Bevrijding Twello	Internet
	12-04-45	Nog steeds schietend op achtergebleven Duitse manschappen bevrijden ze Twello. Donderdag 12 april 1945 om 20.50 uur rollen de Canadese tanks Twello binnen via de Oostkant over de Binnenweg op weg naar Duistervoorde waar nog Duitsers zaten. De Duitsers schoten op alles en iedereen en probeerden te vluchten via de bossen van 't Wezenveld. Van die 5 jaren oorlog wordt er in Twello nu het hevigst gevochten. Talloze boerderijen branden af.	twellonaar	Internet
Duistervoor- de: 6105- 243	12-04-45	Tijdens de bevrijding, werd de toren [van de St Martinuskerk te Duistervoorde] ernstig door granaten beschadigd, afgeschoten door soldaten van het Canadese leger (van Steltenburg uit). Tegen vijf uur in de middag vertoonden twee Duitse soldaten zich toevallig voor het geopende dakvenster aan de oostkant van de kerktoren, wat bij de Canadezen het vermoeden deed ontstaan dat de Duitsers de toren bezet hielden. Tot die tijd hadden de Canadezen met hun granaten steeds de kerk en toren gespaard. De beschieting was zeer	Vught (1988), 109	Literatuur

		hevig en duurde tot kwart over acht in de avond, toen de eerste Canadese soldaat de bijkeuken van de pastorie binnenkwam en vroeg: "Where are the Germans?"		
	-	Duistervoorde: licht beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland
6105-214	12-04-45	HQ 1st Can Inf Bde: At 0600 hrs the 48 Highs crossed the IJssel in LVTs manned by 4 R Tks and formed in the brhead with their sqn of tks of 6 Cdn Armd Regt (1 H) at 0745 hrs. (...) although with considerable enemy mortar and arty fire on the brhead area.	1340-7c	Gemeentearchief Deventer
GEEN	12-04-45	West Nova Scotia Regiment. Zutphen. 15.45h Accommodation recce partly left to go forward across IJssel River area 9202 to recce accommodation area. 2040 h. Bn receives word that we would be moving prior to 2400 hrs 2120 h. The CO, IO and Arty Rep proceeded to Bde HQ to attend a conference. At this conference the general plan of coming attack was discussed. A warning was passed on from Bde by the CO that he would hold a conference immediately on his return, and informed the Adjt that marching troops would be ready to move by 2230 hrs and would be at the SP 966984 by 2245 hours. First vehs will be at SP 966984 at 2400 hrs. Tac recce returned to RV at BnHQ at 2250 hrs. 2230 h. The CO returned from Bde and held a Bn conference at which a general plan was discussed for the coming operations. Weather today fine and warm, with intermittent periods of rain.	WNSR	Internet
Voorde: 6105-247	April 45	Een schuur van boer Nieuwenhuis van boerderij De Voorde brandde af. Bij de boerderijen van de familie Stokking en Jan van Leusen aan de Noordijkpad werd een geschutinstallatie ontdekt. Na het doorgeven van de coördinaten aan de Canadese artillerie werd enige tijd later de geschutsinstallatie vernietigd en brandden de boerderijen af.	Smit (2016), 40, 41	Literatuur
Noordijk: 6105-248 Voordersteeg: 6105-247 Indicatief Steltenberg/ Noodijk en: 6105-248 Felle tegenstand: 6105-316 Indicatief A Tank Platoon: 6105-248 Indicatief	12/13-04-45	Het bevrijden van het gebied van de Zonnenbergstraat, de Leemsteeg, de Tienmorgen en de Koestraat is vooral gedaan door de Royal Canadian Regiment. Op 12 april 1945 vermeld hun War Diary: By 1500 hrs B and C coys reported to be form on Brook, MR 904049, [villa Het Budde Zand] having encountered no opposition. In the meantime Tac HQ occupied bldgs. At Brook [villa Het Budde Zand], while Bde HQ become set at MR 910049 [boerderij De Barchel, Voordersteeg 28 Wilp], C coy on the right and B coy on the left were adv. By 1530 hrs. RCR, gevechten Wilpse Achterhoek. Op 12 april 1945 trokken de militairen van het RCR om 07.00 uur via de noodbrug bij Wilp over de IJssel. Om 15.00 uur waren de B- en C-compagnie gevorderd tot aan villa Het Budde Zand bij de Voordersteeg in Wilp. Tijdens de gevechten in de Voordersteeg sneuvelen verschillende Duitsers, 12 gevangen genomen. Om 19.00 uur bereikte men het kruispunt bij de Posterenkeweg bij de villa De Steltenberg [H.W. Iordensweg 90]. Bij de gevechten om het kruispunt veroverde men een zwaar 105 mm kanon. Na felle gevechten werden 14 Duitsers uit de bossen van De Noordijken gevangen genomen. Tegen 20.00 uur werd gerapporteerd dat men de fabriek van Linthorst [Bij Engelenburg, Twello, hoek huidige Leigraaf (vroeger was dit deel nog Molenstraat)-Zonnenbergstraat] via de Zonnenbergstraat dicht was genaderd. Felle tegenstand met lichte wapens kwam uit enkele boerderijen die een 300 m ten zuiden van de fabriek lagen. Om 20.15 uur waren de volgende posities ingenomen: Het tactische HQ lang bij De Steltenberg, de A-coy bij de bossen van De Grote Noordijk, B-coy in de fabriek van Linthorst, de C-coy halfweg de Doornweerdstraat en de D-coy lag iets westelijker hiervan. Vanaf de fabriek van Linthorst trok een groep verder in de richting van Duistervoorde, de andere volgde de Zonnenbergstraat en de Tienmorgen. De tanks bleven op de wegen, de soldaten naderden de boerderijen van de veldzijde. Langzaam trok men verder, een stroom gevangen genomen Duitsers werd naar de fabriek van Linthorst afgevoerd. De hele avond werd doorgevochten; tegen 2300 uur bereikte men de boerderij De Streppel [Leemsweg 2] op de hoek van de Leemsteeg. Hier splitsten de troepen zich; de ene ging richting Wilp-Achterhoek, de andere richting Teuge. Zo werd het 24.00 uur. Tegen middernacht van 12 op 13 april zat het front op de hoek Leemsteeg-Zonnenbergstraat vast. [...] Rond 02.00 uur had C-coy de bossen van Het Hartelaar bereikt. In alle richtingen gingen de nachtelijke gevechten voort. Om 03.45 uur meldde de C-coy, dat men een echte kolonel en 8 Duitsers had gevangen genomen en dat men een Volkswagen stafauto had veroverd en ook nog een gepantserd rupsvoertuig voor personenvervoer. Het bataljon hield de posities vast in handen gedurende de rest van de nacht. Bij het eerste daglicht werden de Duitse sluipschutters weer actief. Deze moesten eerst worden opgeruimd. Ter hoogte van de boerderij van Bonhof aan de Zonnenbergstraat werden 11 Duitsers gevangen genomen om 07.00 uur; even later brachten twee koks van het HQ 9 Duitse gevangenen binnen. Tegen 10.00 uur had de D-coy de Koestraat veroverd; 32 gevangenen, 5 dode Duitsers lagen in het veld. Tegelijkertijd meldde de A-coy dat zij een intacte brug over de Grote Wetering had bereikt; slechts een enkele sluipschutter was actief. De gevechten in de richting van Teuge verliepen voorspoedig, over de brug van de Wetering trok men naar Het Woudhuis. In de middag werd het centrum van Wilp-Achterhoek bevrijd. Met behulp van de tanks van het A Tank Platoon werden felle gevechten geleverd. In de omgeving van de molen van Bosgoed [Zwarte Kolkstraat 100] werden	Goot- Van Eck (1995), 72, 73	Literatuur

<p>Spoorweg-overgang: 6105-321</p> <p>Terwoldse-weg: 6105-322</p> <p>Indicatief</p>	<p>12/13-04-45</p>	<p>12 Duitsers gevangen genomen.</p> <p>In de nacht van 12 op 13 april werd de PPCLI teruggenomen en geconcentreerd bij het voormalige Seaforth bruggehoofd met de bedoeling om de volgende morgen Bussloo aan te vallen.</p> <p>De Seaforths gingen iets zuidelijker bij huis De Poll in stelling waarbij zij het zuidelijke gedeelte van het bruggehoofd van de LER overnamen. Dat bataljon werd namelijk de komende dag belast met de verovering van Voorst en de belangrijke bruggen bij Empe.</p> <p>In Twello trok het H&PE Regt op 13 april door de stellingen van de 48th Highlanders en rukte verder op naar Teuge waar nog voor het middaguur contact werd gemaakt met het RCR. Onderweg werd eerst nog een 4 uur durend gevecht geleverd met enige Duitsers die zich bij een spoorwegovergang zuidwestelijk van Teuge hadden opgesteld.</p> <p>De in Twello achtergebleven 48th Highlanders beleefden ten noorden van het dorp ook rumoerige uren. Sherman tanks van de HQ Troop 1st Hussars moesten enige malen assistentie verlenen om Duitse pogingen de Terwoldseweg te blokkeren te verijdelen, hetgeen niet zonder verliezen verliep.</p>	<p>Crebolder (1985), 29</p>	<p>Literatuur</p>			
<p>Gietelo: 6105-210</p> <p>Wilpse Klei: 6105-213, -214</p> <p>Nijenbeek/Konijnen: 6105-229</p> <p>IJperenberg: 3102.2-120b</p> <p>Houtwal: 6105-245</p> <p>Poll: 6105-236</p>	<p>12/13-04-45</p>	<p>Getuigenverslag W. Huisman, Oude Deventerweg, te Gietelo.</p> <p>Het was een prachtige zonnige voorjaarsdag. Maar 's middags tegen een uur of drie hoorde men geregeld aan de kant van de IJssel knallen. Er ontstond een nevel weer zo dik dat men er niets meer door kon zien. Het knallen hield de hele dag en nacht aan en men wist dat de bevrijding nabij was. De Wilpse Klei en de Nijenbeek lagen dan ook direct onder vuur waardoor een groot aantal boerderijen werd verwoest. Op de Wilpse Klei waren dat 'de Kribbe', 'de Weerd', de boerderij van Riefel, Hassink, 't Veen', 'de Mars', Huize Wilp, 'Ieperenberg'. Op de Nijenbeek, Harmsen van de houtwal, op de Nijenbeek ook de boerderij 'Konijnenbult' van Gemmink, evenals de boerderij van Sonneberg, het woonhuis van Toon Hofenk, 'de Thije' van G. Bosveld, 'Boerhave' van Hartgers en de boerderij van de familie Gorter Zweverink. Men lag hier dan ook de gehele nacht en de volgende dag onder vuur. Ook het landgoed 'de Poll' werd zwaar getroffen. Het gebouw werd door 12 granaten getroffen en flink beschadigd.</p> <p>Ook het Duitse geschut dat in de Melkweg stond opgesteld werd tot zwijgen gebracht.</p> <p>'s Avonds tegen een uur of zeven, wij stonden even buiten te kijken, mijn vader en zwager en ikzelf, stond voor het café 'De Waldhoorn' een Duitse tank op de weg. Deze zette zich in beweging richting Wilp en opeens brak er een hevig granaatvuur los.</p> <p>Na een poosje gingen wij weer kijken en ontdekten dat er twee dikke eikenbomen bij ons aan de Straatweg uit elkaar geschoten waren. Er lagen wel een groot aantal granaatgaten in de buurt. Ook bij ons huis waren alle ruiten kapot en de muren en de vensters beschadigd.</p> <p>In de voornacht was het rustig, maar 's morgens tegen een uur of vier lagen wij geheel onder vuur, het knapte en knalde van alle kanten. Het gevecht duurde 's morgens tot een uur of zes.</p> <p>'s Morgens tegen een uur of tien vielen er nog een aantal Duitse granaten om ons huis en bij de burens.</p>	<p>Elfrink (1989), 100-101</p>	<p>Literatuur</p>			
<p>Duits vuur: 6105-320</p>	<p>12-04-45</p>	<p>DD 23-08-1984</p> <p>Klarenbeek – De EOD die dinsdag op drie locaties in Klarenbeek aan het graven is geweest, heeft minder gevaarlijke spullen aan het licht gebracht dan men had vermoed. De oogst bestond slechts uit twee mortiergranaten, 30 geweerpatronen en een zwaar verroest Duits geweer.</p> <p>Nadat de opruimingsploeg de locatie op de Wilpse Klei had verlaten, werd dinsdagmorgen begonnen in de weilanden rond de boerderij van Jan Spijkerbosch aan de Oude Apeldoornseweg. Op 12 april 1945 waren daar Canadezen neergestreken, die plotseling door Duitsers onder vuur werden genomen. De Canadezen hebben zich toen snel ingegraven en in de oude loopgraaf zou nog heel wat munitie in kisten aanwezig moeten zijn.</p> <p>Het was al direct raak toen de graafmachinist van Leemans de grond begon om te wieden; 2 oude verroeste granaten kwamen aan de oppervlakte. Het zou twee Engelse brisant-mortiergranaten van 3" betreffen.</p>	<p>BtB Explosieven vondsten</p>	<p>OKV</p>	<p>Verdacht</p>	<p>Bevrijding: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.</p> <p>Loopgraaf Oude Apeldoornseweg: Uit de bijbehorende mora blijkt dat deze is geruimd.</p> <p>V1 Apeldoornseweg: Uit de gegevens blijkt dat men de resten van een V1 in een weiland achter de boerderij Oude Apeldoornseweg 2 hebben begraven. Er zijn geen aanwijzingen dat deze sindsdien geruimd zijn.</p> <p>Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.</p> <p>V1 Withagen: Er zijn geen aanvullende aanwijzingen dat in d</p>	<p>Bvrijding: Deelgebied 1</p> <p>V1 Apeldoornseweg: Deelgebied 33</p>

							eomgeving van de Withagenweg een V1 is neergekomen. De gemelde zuurstofbol is mogelijk van elders aangevoerd. Deze bollen worden soms als (tuin) ornamenten gebruikt. De exacte locatie van deze gemelde bol is niet te achterhalen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	
Oude Apeldoornseweg V1: 6105-099	15-02-83	Naar aanleiding van een gesprek op 6 januari 1983 tussen de heer van de Visch (kabinet en voorlichting) en de heer JA Spijkerbosch, Oude Apeldoornseweg 2 te Klarenbeek betreffende explosieven in de grond bericht ik u het volgende. Door gemeentewerken is de situatie op 12 januari 1983 ter plaatse opgenomen. Volgens de heer Spijkerbosch was er in de oorlog een grote ronde bol (+- 70 cm doorsnede) in de grond begraven. Verder vertelde de heer Spijkerbosch dat er naast zijn woning door de Canadezen in een strook (loopgraaf) munitie was begraven, een en ander in verband met de beschieting van Schuilenburg. Na controle met onze metaaldetector bleek dat er inderdaad veel metaal in de grond aanwezig is.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst				
Oude Apeldoornseweg: 6105-604								
19830807	1983	Oude Apeldoornseweg 2 De heer Spijkerbosch (geboren 01-03-31) was getuige van het begraven van een grote bol (+- 70 cm doorsnede). Kaartje aanwezig met aangegeven plaatsen waar op 25-05-83 m.b.v. Ferex 4021 uitslagen zijn gemeten. Bij de gemelde bol is een gebied van 2x2 m afgezocht.	EOD	EOD				
19831647	1983	Oude Apeldoornseweg. VZA Zie mora 830807 +- 25 m oude loopgraaf uitgegraven mbv graafmachine tot op schone grond ... .. aangetroffen 2 mg van 3" mr. 30x ptn kkm divers. Loopgraaf verder uitgegraven tot op schone grond. Grote uitslag bij punt gemelde V1 bol. Met behulp van graafmachine geen explosief aangetroffen. Zoekactie afgedaan.						
Withagen munitie: 6105-605 Indicatief	01-12-83	Bij de Rijkspolitie is de melding binnengekomen dat er in de grond langs de Withagenweg, ter hoogte van de laatste boerderij richting Zutphen wapens en munitie liggen. Verzoek aan EOD om dit op te sporen en te verwijderen.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst				
Withagen V1: 6105-079 Indicatief	21-08-84	DD 21-08-1984 De EOD gaat in Klarenbeek graven naar munitie aan de Oude Apeldoornseweg in grond van perceel nummer 2, in een sloot ter hoogte van Clabanusweg 24 en aan de Withagenweg (terrein familie A. Oosterman). De grootste klus ligt aan de Oude Apeldoornseweg. Daar heeft de familie Spijkerbosch 40 jaar gelden de romp van een V1 begraven. Bovendien liggen in zijn grond kisten vol granaten in een oude Canadese loopgraaf. Aan de Clabanusweg en Withagenweg ligt volgens sergeant Ron Geval van de EOD munitie in kleinere hoeveelheden. Bovendien aan de Withagenweg nog een genoemde luchtbol van een V1. Op het terrein van Spijkerbosch lag aan de voorzijde de voormalige loopgraaf en de in een stuk weiland achter de boerderij zou een stalen evenwichtsbol van een V1 liggen. Een zwaar verroest Duits geweer werd bij de familie Oosterman aan de Withagenweg gevonden. Bij de Clabanusweg, waar het ontstekingsmechanisme van een V1 zou moeten liggen, werd niets gevonden.	BtB Explosieven vondsten	OKV				
	22-08-84	Terrein Spijkerbosch, Oude Apeldoornseweg, Klarenbeek. Aangetroffen in oude loopgraaf: 2x brisantgranaat die ter plaatse moesten worden vernietigd en losse munitie. Terrein Withagenweg, Wilp (EOD nr 833956/11325): Aangetroffen 1 geweer Terrein Ter Avest, Clabanusweg, Klarenbeek: Zoekactie gestaakt, bij toekomstige slootschoonmaak zal eerst locatie van de 'stortplaats' wat nader worden aangegeven.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst				
De Vecht raket: 6105-408 De Vecht granaat: 6105-253	13-04-45	Het dorp De Vecht werd om 16.00 uur twintig minuten lang gebombardeerd. De materiële schade was enorm, maar er vielen geen slachtoffers. Vlak na het bombardement kwam het dorp echter onder hevig granaatvuur te liggen. Vier mensen vonden de dood. Jan Willem Hagens was een vierjarig jongetje. Hij kwam met zijn moeder om het leven bij een nog onbekend incident. Mogelijk was hij een van de slachtoffers van de raketaanval in De Vecht. Berendina Johanna Hagens-Bosch kwam met haar vierjarige zoontje om het leven bij een nog onbekend incident. Mogelijk was hij een van de slachtoffers van de raketaanval in De Vecht. Arnoldus Roeloffzen was 25 jaar. Hij woonde in Apeldoorn en werkte bij bakker Wolbrink in De Vecht. Hij werd dodelijk getroffen, toen De Vecht na een zwaar bombardement ook nog onder hevig granaatvuur kwam te liggen. Zijn baas en twee evacués kwamen eveneens bij de granaataanval om het leven.	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanval- len uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse	Deelgebied 1	

6105-408		Hendrikus Johannes Wolbrink was bakker en woonde aan de Beentjesweg in De Vecht. Hij werd dodelijk getroffen, toen De Vecht na een zwaar bombardement ook nog onder hevig granaatvuur kwam te liggen. Zijn knecht en twee evacués kwamen eveneens bij de granaataanval om het leven.				na-oorlogse vondsten van bekend.	
	1945	Molen Koekkoek, Kerkstraat 7 te De Vecht. Verwoest in 1945. Bij de bevrijding in 1945 schoten Canadezen een wiek van de door de Duitse soldaten betrokken molen. De wiek belandde een eind verder midden in de St. Antoniuskerk.	molendatabase	Internet			
	-	Terwolde. Schade aan wieken, glas e.d. molen van G.A. Koekkoek, Beemterweg O 50 [Beemterweg 5] t.w.v. 5800 gulden. Noot TA. Uit de website van de Verdwenen Molen blijkt dat dit op Kerkstraat 7 te De Vecht moet zijn.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland			
	13-04-45	Up: 1452 Down: 2029 8? Typhoons 32 R/P at 2 field guns, Z.841081 32 raketten afgevuurd op 2 stukken veldgeschut.	AIR37/715-718	National Archives te London			
6105-409 Indicatief	13-04-45	Up: 1500 Down: 1631 15 Spitfires 14 x 500, 24 x 250 on concentration of troops in buildings Z.8307 - 3 houses burning. Veertien 500 en 24 stuks 250 lbs bommen afgeworpen op een troepenconcentratie in gebouwen ten noordoosten van Apeldoorn. Drie huizen brandden.	AIR37/715-718	National Archives te London	Onverdacht	Uit stukken van de 2nd Tactical Air Force kan opgemaakt worden dat ze een aanval uitgevoerd zouden hebben nabij het onderzoeksgebied, met als doel het vijandige troepen. De melding in de Operational Record Books van de 2nd TAF is de enige aanwijzing met betrekking tot dit bombardement. Hierbij wordt een coördinaat gegeven met een straal van 1 kilometer (waarvan in de praktijk blijkt dat deze straal in sommige gevallen zelfs nog te onnauwkeurig is). Er zijn geen gegevens uit de literatuur, archieven, EOD-gegevens of luchtfoto's beschikbaar, waarmee de exacte locatie van deze aanval kan worden geverifieerd. Er is dus geen nauwkeurige informatie beschikbaar waarop een deel van het onderzoeksgebied als verdacht kan worden aangemerkt. Gesteld kan worden dat er aan hand van deze meldingen geen explosieven in het onderzoeksgebied liggen.	Onverdacht
Vandelijk vuur: 6105-315, -322 Indicatief Krater: vermoedelijk 6105-454a Bas-Hun-ter: 6105-242, -315 Hartelaar: 6105-252	13-04-45	Vrijdag 13 april verloopt moeizaam. 's Middags worden Teuge en het vliegveld veroverd maar de gewenste omsingeling van Apeldoorn blijkt niet mogelijk. De Duitsers hebben hun aandacht volledig gevestigd op het Apeldoorns Kanaal. De Canadezen verleggen hun activiteiten in zuidelijke richting. Het leidt tot de bevrijding van Bussloo en de Zutphense wijk De Hoven. Via Klarenbeek wordt het mogelijk om vanuit meerdere richtingen op Apeldoorn af te stevenen. Pas op dinsdag 17 april kunnen de Apeldoorners hun bevrijding vieren. Terwolde en Nijbroek, het laatste stukje Voorst, worden ook de 17e bevrijd.	De stentor bevrijding	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	13-04-45	STERKEN. Het bataljon 48th is de hele dag bezig geweest met het opruimen van de weerstandsnesten in het noordelijk deel van Twello (omgeving Kruisvoorderweg, Basseltlaan). Om 15.00 uur rukt het bataljon op naar de noordrand van Teuge.	Apeldoornende-oorlog Kabinet-48 High	Internet Gemeentearchief Voorst			
	13-04-45	48th Highlanders. De patrouille die door de D compagnie was uitgezonden teneinde met de C compagnie contact te zoeken werd door de vijand, gelegen in KC 889070 onder vuur genomen. Dit gebeurde rond 06.30 uur. De patrouille had een groep rupsvoertuigen bij zich. Zij nam enkele gevangenen maar moest stoppen bij KC 898078 waar een gat in de weg de doorgang blokkeerde.	Kabinet-48 High	Gemeentearchief Voorst			
	13-04-45	War Diary van de 48 th Highlanders of Canada. 13 april 1945. Het weer, zonnig en warm. De patrouille die door de D-company was uitgezonden om contact te zoeken met de C company werd door de vijand, gelegerd bij het kasteel Hunderen [Hunderenslaan 7], onder vuur genomen. Dit gebeurde rond 06.30 uur. De patrouille had een sectie rupsvoertuigen bij zich. Zij nam enkele Duisters gevangen. Maar moest stoppen op de Terwoldseweg waar een enorme krater in de weg de doorgang versperde. Om 07.45 uur zond de A-compagnie een gevechtspatrouille naar de bosjes tussen de landhuizen De Parkeler [Blikkenweg 8] en Kruisvoorde [Kruisvoorderweg 16]. Zij kreeg weinig tegenstand en nam enkele Duisters gevangen, waaronder een officier. De bosjes werden met succes gezuiverd. Om 07.45 uur werd door de D-compagnie een eenheid, versterkt met WASPs (carriers met vlammenwerpers), naar de Hinderenslaan gestuurd van de Terwoldseweg. De eenheid kreeg felle tegenstand. Een van de WASPs werd beschoten door een bazooka, met een anti-tankgranaat. Het eerste schot miste, maar toen de WASP draaide, trof een tweede granaat de benzine tank waarna deze explodeerde. De patrouille zuiverde het gebied, nam een aantal Duitsers gevangen; ook vielen er enkele doden aan Duitse zijde. Onze verliezen waren: twee doden en twee gewonden. Het is noodzakelijk veel te patrouilleren nu de vijand talloze groepjes soldaten heeft achtergelaten om ons van achteren aan te vallen. De meeste van deze Duitse groepen heeft minstens een mitrailleur en een bazooka. Alle groepen hebben enkele sluipschutters in hun midden. De verkenningspatrouille van de A-compagnie maakte contact met een groep van 12 tot 20 Duitsers die in de boerderijen bij	Goot- Van Eck (1995), 56-58 Kabinet-48 High	Literatuur Gemeentearchief Voorst			

		het kasteel Kruisvoorde waren genesteld. Waarschijnlijk hadden ze deze in de nacht verlaten en waren in de vroege ochtend teruggekeerd. De commandant van de patrouille Luit. R. Nuttal werd door een sluipschutter in de pols geschoten. De arm van Luit. J.E. Pickering begon zo pijnlijk te worden, dat hij om 13.00 uur werd geëvacueerd en vervangen door Luit. J.E.S. Willing. De hele ochtend duurden de gevechten tussen de Canadezen en de fanatiek vechtende Duitsers voort. Het gebied tussen de Basseltweg, de Hunderenslaan en de Terwoldseweg veranderde in een luguber slagveld met gewonden, doden en verbrande kisten. De Duitsers hadden zich in de kelders van de huizen, in de bosjes en achter de heggen genesteld, maar werden uiteindelijk door de Canadezen "uitgebrand" met vlammenwerpers. Natuurlijk gingen enkele boerderijen door de oorlogshandelingen verloren. In de namiddag verplaatsten de gevechten zich langs de Blikkenweg en de Oude Wezenvelseweg in de richting van Teuge en Het Hartelaar [Hartelaar 13]. Om 17.40 uur werd de commandopost verplaatste naar de omgeving van het station van Twello, vlak achter de voorste linies. 's Avonds laat werd de commandopost overgeplaatst naar de boerderij De Bolckhorst [Bolckhorstweg 1] aan de oostrand van Teuge.					
	-	Kruisvoorde: licht beschadigd.	3204-10270	Provinciaal Archief Gelderland			
Teuge: 6105-326 Inidctief	13-04-45	De aanval op Teuge vanuit de noordkant van het vliegveld via de Oude Wezenveldseweg en de Zandenallee werd verricht door de Canadezen van het Hastings en Prince Edward Regiment. Hoewel de gevechten om Teuge slechts een dag, 13 april, geduurd hebben, sneuvelden 18 Canadese soldaten in en om Teuge.	Goot- Van Eck (1995), 105	Literatuur			
Kruispunt: 6105-252 Indicatief	13-04-45	Ondersteund door de 1st Hussars A Squadron, stuurden de Hasty Ps een patrouille van C Company bovenop tanks heen om een kruispunt op ongeveer 1.5 km ten westen van Twello te veroveren. Na een kort gevecht was het kruispunt veroverd. Tegen 12 uur 's middags, had het bataljon de bossen net ten oosten van Teuge veroverd en waren ze ongeveer 3 km van Twello.	Zuehlke (2010), 284	Literatuur			
	13-04-45	Op 13 april werd Teuge bevrijd door de 1e Canadese Infanterie Divisie welke bestond uit drie Infanterie Brigades. Elke Brigade bestond uit 3 Regimenten. De 1e Infanterie Brigade bestond uit: The Royal Canadian Regiment, The Hastings and Prince Edward Regiment en het 48th Highlanders of Canada D-Company. Vanuit de Wilpse Achterhoek naderde het Royal Canadian Regiment het dorp Teuge via de Bottenhoekseweg, de Stationstraat en de Holthoevensestraat (Leemsteeg / tussen Teuge en Apeldoorn). De soldaten van het 48th Highlanders of Canada naderden via de Rijkstraatweg en "Het Hartelaar" (Terwoldseweg / Hunderenslaan / Basseltlaan / Teuge / De Vecht). De aanval op Teuge werd vanuit het noorden via de Oude Wezenveldseweg en de Zandenallee uitgevoerd door de Canadezen van het Hastings and Prince Edward Regiment (station Twello / Rijkstraatweg / Oude Wezenveldseweg / Teuge/ St. Joseph stichting). Elk regiment werd ondersteund door Sherman tanks en anti-tankgeschut. Ook werd er gebruik gemaakt van de zogenaamde Crocodile tank met daarop een uitklapbare brug. Het Duitse bataljon (opleidingspersoneel) dat op het vliegveld gelegerd was, was reeds naar Apeldoorn vertrokken. Teuge werd verdedigd door uit Deventer afkomstige soldaten. De gevechten om Teuge duurden "slechts" één dag. Bij de bevrijding van Teuge vielen 15 Canadese slachtoffers. Rondom Teuge vielen er nog eens drie. Zij werden met militaire eer begraven aan de Canadese noodbegraafplaats aan de Rijkstraatweg 229. Na de oorlog, waarin relatief weinig slachtoffers vielen, bleek dat er onherstelbare schade was aangericht aan het veld, maar ook aan het dorp Teuge.	Roywassink 45	Internet			
	13-04-45	BRANDWEER. 10.55 uur enige boerderijen richting Teuge stonden in brand. Het front lag van Teuge naar de Kar [aan de Zutphensestraat].	Apeldoornende-oorlog	Internet			
	13-04-45	Teuge werd op 13 april 1945 bevrijd uit oostelijke richting.	Speelziek (1991), 15	Literatuur			
Mars: 6105-213, -214	13-04-45	Boerderij de Mars [Marsstraat 5 te Wilp] werd op 13 april 1945 in brand geschoten en brandde geheel af.	Bosch (2003), 133	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1

Broekhof: 6105-330 Indicatief	13-04-45	In de vroege ochtend van vrijdag 13 april werd een patrouille van de C-coy erop uitgestuurd om de Molenallee naar de Posterenk opnieuw te verkennen. In de weilanden van boer Broekhof aan de Nieuwe Grintweg kwam de patrouille onder vijandelijk vuur te liggen.	Smit (2016), 45	Literatuur
Posterenk: 6105-212	13-04-45	Tanks rukken op naar Posterenk waar het huis van Pijnappel en andere huizen totaal afbranden, en naar de Achterhoek, waar nog hevig gevochten werd. De schade is daar dan ook aanzienlijk. In de Basseltlaan werden enkele Duitsers, die in de kelder van Nijdeken nog verzet pleegden, uitgebrand.	Goot- Van Eck (1995), 18, 19	Literatuur
	13-04-45	1st A/T Regt RCA: AT 1050 hrs, C Tr moved into posn at MR 905034 with 2 equipments and comd tk fired on POSTERENK village from 1050 until 1135 hrs engaging 2 known enemy entrenchments, 1 house strongpoint, windmill and Ops in village. 5 enemy dead were found in the entrenchment and house later.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer
Noord/Pos: 6105-264	13-04-45	Inmiddels werd de Posterenk, langzaam maar zeker, onder een spervuur gelegd. Het gebied tussen de Noordijkbossen en de Posterenk kreeg het zwaar te verduren.	Smit (2016), 43	Literatuur
Achterhoek: 6105-248 Indicatief	13-04-45	HARDONK. Zonnige dag. Apeldoorn komt in de frontlinie! 's Morgens is het opnieuw fietsen vorderen. Volgens geruchten zouden de Canadezen tot Teuge en Woudhuis zijn opgerukt.	Apeldoornende- oorlog	Internet
	13-04-45	BLOEM. Voormiddag half 11. Een geschiet met mitrailleurs en zware kanonnen van de richting Achterhoek en Teuge. Een bewijs dat de Canadezen naderen. Ze gebruiken kleine tanks waar ze in Twello mee gezien zijn. Ze hadden de spoorlijn gevolgd vanaf de Worp en waren zomaar verdwenen. De tank bleek een boerderij te zijn ingereeden, had de achtergevel vernield en was op de deel gedraaid. Met de mond van het kanon uit het stalraam gericht beschoot hij van daaruit de Duitsers.	Apeldoornende- oorlog	Internet
	13-04-45	BLOEM. Mitrailleurvuur van het Woudhuis, Achterhoek, Withagen en Klarenbeek, 12 jagers en 1 verkenners in de lucht.	Apeldoornende- oorlog	Internet
Molenveld: 6105-251 Indicatief	13-03-45	Enige personen die de vorige dag door granaatvuur gewond werden te weten: de heer Th. Revenberg van Duistervoorde en mevrouw Roelofs-Jeensma, uit Burg. V.d. Feltzweg werden door de Gem. Luchtbeschermingsdienst geholpen en via het Canadese Noodhospitaal te Wilp naar ziekenhuizen aan de overzijde van de IJssel vervoerd. De Canadezen, die de vorige avond waren doorgestoten tot aan de vleeswarenfabriek van Linthorst, zetten 's morgens van daar uit een offensief in, in de richting Apeldoorn. Hierbij ontstonden gevechten in de Wilpse Achterhoek even buiten Twello. 's Middags ongeveer drie uur kwam de heer G.J. Harleman (van beroep rietdekker) te Wilp aan de post Gem. Luchtbeschermingsdienst om hulp vragen voor zijn burens, de fam. Roest, waar door een granaatinslag doden en gewonden gevallen waren, [...]. [...] De schuur achter de woning van Roest werd in brand geschoten, en zelfs binnen was men niet veilig. [...] Een granaatinslag op het Molenveld deed het huis van de fam. Doornebosch in vlammen op gaan.	0107-25 BTB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV
	13-04-45	'Toen Duistervoorde bevrijd was, verplaatste het strijdtoneel zich naar de Wilpse Achterhoek. Daar waren nog Duitse soldaten die zich verschansten in eenmansputjes en sloten, maar ook in de woningen van burgers. Het optrekken de Canadese leger werd ondersteund door regelmatig granaatvuur, en een van die granaten trof de woning van de familie Roest aan de Koestraat. (...) Op diezelfde dag, 13 april, sloeg ook nog een granaat in bij de toch al zo zwaar getroffen familie Harleman. (...) Ook de boerderij van Boogaard aan het eind van de Tienmorgen werd aan de achterzijde getroffen (...).	18-2, p22-23	OKV
	-	Woning aan de Zwarte Kolkstraat, Wilp-Achterhoek. De granaten van de Canadezen vielen overall om 'ons' heen. Een koe in de stal was getroffen door een granaat.	Goot- Van Eck (1995), 77	Literatuur
Kophof: 6105-248	13-04-45	Bij het oprukken van de geallieerde troepen kwam Wilp-Achterhoek onder vuur te liggen. De schade was enorm en er vielen veel slachtoffers. Een boerderij aan de Tienmorgen kreeg een voltreffer te verduren. Er vielen drie dodelijke slachtoffers. Op een boerderij aan de Koestraat vielen drie slachtoffers. Een persoon was op slag dood, de andere twee overleden later aan hun verwondingen. Een buurman alarmeerde de hulpverleningsploeg. Bij het verlenen van hulp aan de zwaargewonde slachtoffers werd de ploeg van twee kanten beschoten door Duitse soldaten. De buurman, die alarm geslagen had, werd getroffen en overleed 's avonds. Veel boerderijen waren afgebrand en de bewoners probeerden een veilig onderkomen te vinden. Bij een boerderij aan de Zwarte Kolkstraat schuilden een tiental mensen in de kelder, toen een Duitse soldaat zijn geweer leegschoot door het keldergat. Een vader en zijn dochter, die hier hun toevlucht hadden gezocht, kwamen om het leven. Dirkje Harmina uit den Bogaard-Zweers woonde met haar man en neefje op de boerderij de Kophof aan de Tienmorgen in Wilp-Achterhoek. Bij het oprukken van de geallieerde troepen kwam Wilp-Achterhoek onder vuur te liggen. De Kophof kreeg een voltreffer te verduren en zij kwam om het leven, samen met haar neefje Arend. Een op de boerderij aanwezige oudere dame raakte levensgevaarlijk gewond en overleed	Gemeente Voorst	Internet

	<p>een paar dagen later in het ziekenhuis in Zutphen.</p> <p>Hendrika Wilhelmina Bouwmeester, roepnaam Riekske, had samen met haar ouders en verdere familie haar toevlucht gezocht in de kelder van de boerderij van de weduwe Bosgoed aan de Zwarte Kolkstraat in Wilp-Achterhoek. Wilp-Achterhoek was tijdens de opmars van de geallieerden in de vuurlinie komen te liggen. Een Duitse soldaat schoot uit frustratie zijn geweer leeg door het keldergat. Riekske Bouwmeester kwam hierbij om het leven, evenals haar vader.</p> <p>Hendrikus Bouwmeester had samen met zijn gezin zijn toevlucht gezocht in de kelder van de boerderij van de weduwe Bosgoed aan de Zwarte Kolkstraat in Wilp-Achterhoek [vermoedelijk Zwarte Kolkstraat 104]. Wilp-Achterhoek was tijdens de opmars van de geallieerden in de vuurlinie komen te liggen. Een Duitse soldaat schoot uit frustratie zijn geweer leeg door het keldergat. Bouwmeester kwam hierbij om het leven, evenals zijn dochter Riekske.</p> <p>Gerhardus Johannes Harleman alarmeerde de hulpverlening, toen de boerderij van zijn burens getroffen werd door een granaat tijdens de geallieerde opmars in Wilp-Achterhoek. Bij het verlenen van hulp aan de slachtoffers werd de hulpverleningsploeg van twee kanten beschoten door Duitse soldaten. Harleman werd getroffen en overleed 's avonds aan zijn verwondingen.</p> <p>Anna Theodora van de Kamp (24 jaar) was geëvacueerd uit Westervoort en ondergebracht bij de familie Roest aan de Koestraat in Wilp-Achterhoek. Tijdens de opmars van de geallieerden kwam Wilp-Achterhoek in de vuurlinie te liggen. De boerderij van de familie Roest werd getroffen door een granaat en zij raakte ernstig gewond. Ze overleed de volgende dag in Zutphen aan haar verwondingen. Een aanwezige moeder en dochter werden eveneens getroffen. De moeder was op slag dood, terwijl de dochter de volgende dag in Zutphen overleed.</p> <p>Maria Berendina Linthorst (roepnaam Miesje) woonde met haar ouders en broers en zusjes aan de Doornweerdstraat. Na de bombardementen van 9 april op de Doornweerd leek het veiliger om het einde van de oorlog af te wachten bij familie in Wilp-Achterhoek. Tijdens de opmars van de geallieerden kwam Wilp-Achterhoek echter in de vuurlinie te liggen. De boerderij van de familie Roest aan de Koestraat werd getroffen door een granaat en Miesje werd zwaar gewond naar Zutphen overgebracht, waar zij de volgende dag overleed. Haar moeder en een geëvacueerde jonge vrouw werden op slag gedood. Miesje Linthorst werd tien jaar.</p> <p>Margaretha Maria Linthorst-Roest woonde met haar man en jongste kinderen aan de Doornweerdstraat. Na de bombardementen van 9 april op de Doornweerd leek het veiliger om het einde van de oorlog af te wachten bij familie in Wilp-Achterhoek. Tijdens de opmars van de geallieerden kwam Wilp-Achterhoek echter in de vuurlinie te liggen. De boerderij van de familie Roest aan de Koestraat werd getroffen door een granaat en zij kwam om het leven. Haar jongste dochttertje raakte zwaar gewond en overleed een dag later in Zutphen. Een geëvacueerde jonge vrouw werd eveneens dodelijk getroffen.</p> <p>Hendrika Hermina Zuurveen-Bosman was weduwe. Zij woonde als kostgangster op de boerderij de Kophof aan de Tienmorgen in Wilp-Achterhoek. De boerderij kreeg een voltreffer te verduren tijdens de geallieerde opmars. Zij raakte levensgevaarlijk gewond en overleed een paar dagen later in het ziekenhuis in Zutphen. Ook de vrouw des huizes werd dodelijk getroffen, samen met haar neefje.</p> <p>Aart Gerrit Zweers was twaalf jaar en woonde bij zijn oom en tante op de boerderij de Kophof aan de Tienmorgen in Wilp-Achterhoek. Bij het oprukken van de geallieerde troepen kwam Wilp-Achterhoek onder vuur te liggen. De Kophof kreeg een voltreffer te verduren en hij kwam samen met zijn tante om het leven. Een op de boerderij aanwezige oudere dame raakte levensgevaarlijk gewond en overleed een paar dagen later in het ziekenhuis in Zutphen.</p>			
April 45	Tijdens het schieten was de boerderij Kleine Kophof, gelegen in de kruising Tienmorgen-Zwarte Kolkstraat (Tienmorgen 9), in brand gevolgen. Strategisch gezien was deze kruising waarschijnlijk zo sterk worden door de eenmansgaten, dat de strijd in die hoe zo hevig was.	Goot- Van Eck (1995), 77, 79, 80	Literatuur	
April 45	Bij een huis op de Tienmorgen stond Duitse zendapparatuur. Er werd het teken van vuren gegeven en de Canadezen schoten weer terug. De eerste granaat viel meteen in het huis en dat vloog gelijk in brand. Ook boerderijen van Streppel, Klomp-Hagen, Keurhorst en De Roest waren afgebrand of kapotgeschoten. Ook het boerderijtje van Bourgonje aan de Koestraat was kapot geschoten. [Boerderijtje was gelegen F141, vroeger was dat aan de Koestraat, tegenwoordig is dat perceel Zwarte Kolkweg 54]	Goot- Van Eck (1995), 82	Literatuur	
13-04-45	De gecombineerde 3 ^e Canadese Infanterie Brigade startte haar opmars laat in de morgen in westelijke richting, parallel aan de zich noordelijker bewegende 1 ^e Brigade. Beide	Crebolder (1985), 32	Literatuur	

	<p>eenheden waren op weg naar Apeldoorn, de 3^e met het CYR rechtsvoor en het WNSR linksvoor en achteraan het Royal 22me, aansluitend op de CYs als reserve. Om 1300 uur was het CYR Posterenk gepasseerd na enige schermutselingen bij Wilp-Achterhoek. In de namiddag stond het regiment voor het Weteringkanaal alwaar posities voor de nacht werden ingenomen.</p> <p>Vanuit de bossen bij Wilp-Achterhoek hadden ook de WNSR tegenstand ondervonden, voornamelijk van enkele Duitse SP-kanonnen maar deze konden al spoedig worden veroverd. Via de Kneuterstraat trok men in de richting van het Grote Woudhuis om oostelijk daarvan stellingen te betrekken voor de avond viel. Op die plaats bevond zich wat meer naar het zuidwesten ook eveneens ingegraven het CYR bataljon.</p>			
	13-04-45	D Company waande zich een weg door een eindeloze hoeveelheid Duitse verdedigingspunten totdat B Company de leiding over nam in de middag en de opmars voortzette. Toen ze het dorp Achterhoek passeerden, kwamen ze onder zwaar vuur te liggen vanuit een groep huizen welke rond een stevig gebouwde school lagen. Toen de Canadezen realiseerden dat het een belangrijke Duitse positie betrof, kroop Korporaal John Senechal tot op een paar meter afstand en stormde naar binnen. hij kwam al snel met 12 krijgsgevangenen weer naar buiten. De nacht door wreken, bereikte het bataljon hun doel ten westen van Achterhoek om 07.00 uur op 14 april. De Royal 22 ^e Regiment nam het toen van hun over.	Zuehlke (2010), 285	li Literatuur
Driesprong: 6105-329	13-04-45	Om negen uur vertrok een compagnie langs de Zonnewergstraat naar de driesprong Zonnebergstraat/Leemsteeg. Bij de driesprong ondervonden de Canadezen hardnekkige tegenstand.	Smit (2016), 43	Literatuur
Bleumink: 6105-249	13-04-45	<p>Bij het oprukken van de geallieerde troepen kwamen de Posterenk en Bussloo onder vuur te liggen en werden huizen in brand geschoten. Een jongeman werd dodelijk door granaatvuur getroffen. Een vrouw raakte gewond en overleed later aan haar verwondingen.</p> <p>Gerardus van Wierst was in de gemeente Voorst komen wonen, toen hij zestien jaar was. Hij woonde op de Posterenk, was lid van de sportvereniging V en K en werkte als automonteur. In de oorlog verhuisde hij naar Zutphen. Hij kwam waarschijnlijk om door granaatvuur, toen de Posterenk in de vuurlinie kwam te liggen tijdens de geallieerde opmars.</p> <p>Lammerdina Hendrika Pelgröm (Dina Pelgrim van de Bleumink) woonde op boerderij De Bleumink aan de Veldstraat in Bussloo. Ze werd getroffen door een granaatscherf en overleed op 5 mei 1945 in Zutphen aan haar verwondingen.</p> <p>Mevrouw Annie Huisman-Pelgröm, petekind van Lammerdina Hendrika Pelgröm, geeft nadere informatie over de toedracht van het ongeval van haar tante.</p> <p>Op de ochtend van 13 april had tante Dina de Canadese soldaten, die in de buurt van de boerderij aanwezig waren, buiten melk gegeven, omdat het warm was en de mannen zo bezweet waren. Een dag eerder waren er nog Duitse soldaten rond de boerderij geweest en de omgeving werd nog steeds bestookt door de Canadezen. Tante Dina werd door een granaatscherf in haar been getroffen. Ook een Canadese soldaat raakte gewond. 's Middags werden de gewonden naar een geïmproviseerd ziekenhuis in Zutphen overgebracht. Tante Dina heeft dagen in een kelder gelegen, waar de familie haar na de bevrijding meerdere keren heeft bezocht. Op 5 mei 1945 is ze aan trombose overleden.</p>	Gemeente Voorst	Internet
Mijnenveld: 6105-015c Indicatief Brug: 6105-210	13-04-45	Op 13 april in alle vroegte lanceerde de 'Patricia's' hun aanval op Bussloo en bestormden de troepen van het Loyal Edmondts Regiment Gietelo en Appen. Beide doelen waren snel onder controle gebracht, ondanks het feit dat verscheidene tanks waren blijven steken in een mijnenveld. De Loyal Edmontons bezetten eveneens een brug over de Voorsterbeek. Tijdens het gevecht om deze brug sneuvelde een jonge Duitse soldaat.	Elfrink (1989), 103	Literatuur
	13-04-45	Op 13 april in alle vroegte lanceerden de Patricia's hun voorgenomen aanval op Bussloo en tegelijkertijd bestormden de LERs Gietelo en Appen. Beide doelen waren snel onder controle gebracht ondanks het feit dat verscheidene tanks van het ondersteunende A-squadron 1st Hussars bleven steken in een mijnenveld. De Loyal Edmontons bezetten eveneens de brug over de Voorster beek (1 km ten noorden van Voorst). Tijdens het gevecht om deze brug sneuvelde een jonge Duitse soldaat. Patrouilles van de Eddies bereikten zelfs Voorst en carriersecties van de Pats hadden die middag, met behulp van de plaatselijke BS het Gietelse en Appense Veld gezuiverd, om daarna tot in Klarenbeek door te dringen.	Crebolder (1985), 33	Literatuur
	13-04-45	<p>Bevrijding Bussloo.</p> <p>Wat de bewoners uit die omgeving meemaakten blijkt uit het volgende verhaal van de heer J. Bornewasser over de bevrijding van Bussloo: '... We voelen het allen: HET moment nadert ... In ademloze stilte zitten wij ten uiterste gespannen, te luisteren, zelfs de kinderen houden de adem in. Het doffe geknal der geweren, nadert het klinkt vlak boven de schuilkelder ... Ook het gerikketik der pistolen komt dichterbij. Dan is er plotseling een rust, minuten lang ... Tot eensklaps vlak boven ons een stem roept: 'Heraus da'. Er gaat een schok door mij heen, Mijn hemel, zullen de Duitsers ons op DIT ogenblik nog uit de kelder</p>	Peters (1993), 99, 104	Literatuur

Mijnen: Er zijn geen aanvullen bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van het gemelde mijnenveld. Er zijn echter geen aanwijzingen, zoals vondsten, waaruit opgemaakt kan worden dat er nog mijnen in de ondergrond zijn achtergebleven. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.

		jagen om er zelf een schuilplaats in te zoeken? Ontsteld kijk ik mijn oudere broer aan, hij wenkt te zwijgen. In doodse stilte gaan een paar spannende seconden voorbij. Dan weerklinkt weer dezelfde stem en zij wekt plotseling een vreugdevolle ontroering in ons op, als we ze in het Engels horen roepen: 'Come up there'... En dan klinkt rustig en duidelijk de vraag: "No soldiers?" Op het ontkennend antwoord zien wij een paar soldatenlaarzen het trapje afdalen ... "Good day" zegt hij laconiek. Er gaat een spontaan gejuich op en de kinderen klappen verheugd in de handen. De Canadees drukt de dichtstbijzijnde van ons de gehandschoende hand en klimt dan het laddertje weer op. WE ZIJN BEVRIJD. Het is vrijdag 13 april, vijf minuten voor acht.		
Bakker: 6105-210 Bone- kampsweg: 6105-323 Indicatief Bone- kampsweg: 6105-324 Indicatief Veldbosch: 6105-249 Indicatief	13-04-45	<u>Getuigenverslag R.H. de Wilde</u> Op vrijdag 13 april, kwam over de Nijenbeekseweg een groot aantal tanks en gevechtswagens aanrollen. Op de hoek bij Bakker Bril ontstond een kort maar hevig gevecht. Daarna bleek de strijd behoudens incidenten gestreden. Als uit het niets doken de Canadezen overal op. Aan de noordkant van Gietelo volgden de Canadezen ongeveer de Bonekampsweg. Vanuit de Veldbosch werd nog op hen geschoten en zij dekten zich zo veel mogelijk achter de peppelbosjes. De infanterie kwam voorop en vervolgens tanks. Om half acht werd de Emmelinkhof [Bonenkampsweg 6] bereikt, waar de familie Oosterwechel door de bevrijders weer de schuilkamer ingestuurd werd. Men verwachtte storingsvuur uit richting Apeldoorn en inderdaad vielen er om tien uur enige Duitse granaten. In de Veldbosch verbleven nog een aantal Duitsers. Die werden eerst bestookt door een zware mortier en toen dat nog niet genoeg bleek, reden carriers met vlammenwerpers op.	Elfrink (1989), 100	Literatuur
	13-04-45	Posterenk werd op vrijdag 13 april 1945 bevrijd door de Canadezen.	posterensbe- lang	Internet
Besch vluchtende D.: 6105- 250	13-04-45	Nadat in de loop van de ochtend van vrijdag 13 april 1945, Bussloo door eenheden van het Canadese leger was bezet, werd er een plan opgesteld om het bosgebied ten westen van dit dorp van Duitse troepen te zuiveren. Verkenningspatrouilles van de PPCLI had uitgewezen dat deze bossen bezet waren door minstens 100 Duitsers. Besloten werd tot de vorming van drie mobiele gevechtsgroepen, samengesteld uit personeel van de PPCLI en de Saskatoon Light Infantry. Dit laatste onderdeel, een volledig gemotoriseerde ondersteuningseenheid, was o.a. uitgerust met zgn Brenncarriers, voorzien van vlammenwerpers, mortieren of zware mitrailleurs. Iedere gevechtsgroep bestond uit een Carrier voorzien van een vlammenwerper, een zgn WASP, een Carrier met een Vickers machinegeweer, een sectie infanterie voor het zuiveringswerk op linie, en het verkenners- en scherpschutterspeloton van de PPCLI. Aan iedere groep was een doel aangewezen. Deze doelen werden met de militaire codena- men ALICE (885012) – BLUE (878003) en GOWN (877994) aangeduid. Even na 14.00 uur vertrokken de gevechtsgroepen en begonnen de bossen te zuiveren in een globale richting oost-west en oost-zuidwest. Als eerste werd omstreeks 15.30 uur het punt ALICE bereikt, waarop de A-coy van de PPCLI de omgeving hiervan bezette. Enkele minuten later meldde de tweede groep zich op punt BLUE, waarna de B-coy van de PPCLI zich hier nestelde. De activiteiten van de derde groep vallen buiten de strekking van dit rapport, om ree dat zij ten zuiden van de weg naar Klarenbeek opereerden. Wat gebeurde er tijdens deze zuiveringsactie? De zich in de bossen bevindende Duitsers, werden door de Canadezen, als ware het een drijfjacht, opgedreven in de richting van de kruising Zutphenseweg – Withagenweg. Inmiddels hadden twee Carriers posities ingenomen bij de meest westelijke punt van dit bos, posities gelegen aan de Bloeminksweg. Op het moment dat deze Carriers daar arriveerden, vluchtten ongeveer 100 Duitsers het bos uit, het open veld over, dat begrensd wordt door de Zutphenseweg – Withagenweg – Bloeminksweg en de rand van het bos. Vanuit beide Carriers werd het vuur op de vluchtenden geopend. Het oorlogsdagboek van het Hoofdkwartier van de SASK LI beschrijft het gebeuren als volgt: "... Lieut Gowans platoon having a particularly good shoot – killing about 50 Jerries with direct fire." Het oorlogsdagboek van de B-coy van de SASK LI geeft nauwkeurig de plaats van het gebeuren aan: "... They (de Carriers) both advanced 1.5 mile to the western end of the woods, where they caught over 100 enemy fleeing across an open field at 876004. Both guns opened up at 200 yards range with great effect. We suffered no causalities."	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst
ZA: 6105- 895	20-10-88	Omdat er vermoed werd dat er nog Duitse graven zouden kunnen liggen in de omgeving Withagenweg – Zutphenseweg, is een zoekactie uitgevoerd. Deze heeft niets anders opgeleverd dan lege munitie hulzen.	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst
Gifgas: 6105-894	23-05-92	Krantenartikel Ergens ten zuiden van Twello werd in april 1945 met bulldozers een put gegraven van ongeveer 20 bij 30 meter. Geallieerde militairen met gasmaskers droegen kisten de ruim 2	Oorlogsdocu- mentatiemap	Gemeentearchief Voorst

Gifgasgranaten: Gezien de algemene kennis van munitiegebruik in WOII en de herinneringen van het gifgas gebruik in WOI, is het zeer onwaarschijnlijk dat er in de gemeente Voorst gifgasgranaten zijn

		<p>meter diepe kuil in, verzekert een getuige. De inhoud van de kisten bleef voor hem geheim. Dit is een onderdeel van en betrouwbaar lijkende getuigenverklaring tegenover de Voorster politie. In oorlogsdocumenten is over dit feit niets te vinden dat direct naar de gebeurtenis verwijst. Amateur historicus Huub van Sabben heeft wel rapporten opgespoord, die verwijzen naar de mogelijke aanwezigheid van gifgasgranaten in de hevige veldslag die in de laatste oorlogsmaand rond de rivier woede.</p> <p>[...]</p> <p>Op 5 april 1945 werd een Canadees rupsvoertuig nabij Eefde getroffen door een granaat, die met een gele wolk explodeerde. Eén bemanningslid overleed binnen drie minuten. De anderen, die razendsnel hun gasmaskers hadden opgezet, werden vreselijk ziek. Het staat in één alinea te lezen in het dagrapport van de brigade van generaal Gibson, die Gorssel en Deventer bevrijde.</p> <p>Dit was aanleiding voor een onderzoek door experts op het gebied van chemische oorlogvoering. De conclusie was dat er geschoten was met een granaat met cyanidegas, een verboden strijdmiddel. Waarschijnlijk was deze afgeschoten vanuit één van de vele geschutsstellingen in de gemeente Voorst.</p> <p>[...]</p> <p>Bij de beschrijving van het ooggetuigenverslag over het onduidelijke wroeten door gasmaskers dragende militairen voegt Van Sabben hier direct aan toen "Ik wil niet zeggen dat dat gifgasgranaten werden begraven, maar wel dat ze er misschien liggen." De Deventer naar houdt rekening met een andere mogelijkheid: een massagraf.</p> <p>Tijdens het onderzoek naar gesneuvelde Duitse militairen bleek dat de aantallen niet klopten. Het verschil komt redelijk overeen met de afmetingen van de kuil en het aantal daarin begraven kisten. Dat kan ook verklaren waarom er gasmaskers werden gedragen, want april 1945 was een warme maand. [...]</p>				gebruikt. Vermoedelijk werd er een ander type projectielen begraven, mogelijk fosforgranaten waarbij de geziene gele rook dus fosforrook geweest kon zijn, maar vermoedelijk was de gele rook afkomstig van een rookbus.	
Gietelo: 6105-210	13-04-45	Loyal Edmonton Regt.: At 0555 hrs supporting fire was commenced and five minutes later B Coy on the right flank and C Coy on the left pushed over the dyke bank in their attack on SCOTT & BLACKCAT in sq 9099. (...) During their attack they over-ran two enemy 15-cm guns and captured 8 PW.	1340-7h	Gemeentearchief Deventer			
Station: 6105-313 Rijksstraat- weg: 6105- 318	13-04-45	09.00 uur. Bij het station Voorst zijn ze [geallieerden en Duisters] aan het vechten. 's Middags hoor je de granaten nog gieren.	Elfrink (1994), 79	Literatuur			
	13-04-45	<u>Getuigenverslag Jo Pas over de bevrijding</u> In de loop van de dag namen de Canadezen bezit van Voorst. Maar ze stuitte op tegenstand vanaf de spoorweg. De Rijksstraatweg voorbij 'de Roskam' werd vanaf de Heeze onder vuur gehouden. Het wachten was op aanvoer vanaf de Wilpse Klei, waar de Canadezen de IJssel waren overgestoken. Het rollend materieel werd aangevoerd, zwaar geschut opgesteld en de aanval weer ingezet. Naast ons huis stond ook een zwaar geschut.	Elfrink (1989), 105	Literatuur			
Heezeweg: 6105-218 Duitse kogels: 6105-325	13-04-45	<u>Getuigenverslag W. Hop, destijds wonende aan de hoek Heezeweg-Kruisweg in Voorst</u> Ook de boerderij van Hazelaar aan de Heezeweg had het zwaar te verduren met de bevrijdingsdagen. Toen de Canadezen vanuit Voorst richting Heeze trokken werden ze ontvangen met zwaar mitrailleurvuur. Ook hadden de Duitsers zich verschanst tussen de boerderij en de schuur. Toen de Canadezen via een diepe sloot, welke als loopgraaf fungeerde, dicht bij de boerderij kwamen, werden ze ontvangen met een kogelregen. Verder naar de boerderij oprukken had geen zin en dus werd de hulp ingeroepen van artillerie. Even later vond er een beschieting plaats en het huis van Hazelaar werd zwaar getroffen door inslaande granaten.	Elfrink (1989), 109	Literatuur			
6105-254	13-04-45	<u>Getuigenverslag Jo Tekelenburg over de bevrijding</u> Op 13 april was Voorst bevrijd, maar de bevrijding van Empe liet nog twee dagen op zich wachten. Op vrijdag 13 april werd de windmolen van Lammers [ten zuiden van kruising Breestraat-Empermolen] met fosforgranaten in brand geschoten. Zaterdagavond (15-04-45) zijn zij (de Duitsers) via Hoven omsingeld en in de rug aangevallen. De bevrijding van Empe en Tonden was toen een feit. Lijst van vernielingen in de omgeving: Café Radstaake: zware granaatinslag [rest onbekende oorzaak of vlammenwerpers]	Elfrink (1989), 107	Literatuur			
6105-256 Indicatief	13-04-45	VAN HOUTUM. Volgens geruchten woeden er infanteriegevechten in Klarenbeek. Er zouden nog geen tanks opereren. De Duitsers blazen daar hun geschut op. Ze kunnen het niet snel genoeg meer vervoeren.	Apeldoornende- oorlog	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
GEEN	13-04-45	West Nova Scotia Regiment. Zutphen. 0230 h. The move across the IJssel River was carried out without incident and at this time Tac HQ was established at 925023, with Coys dug in, in the near vicinity.	WNSR	Internet	Onverdacht	Deze oorlogshandelingen hebben te ver van het onderzoeksgebied plaatsgevonden om er op van invloed te zijn.	Onverdacht

		0530 h. CO, Arty Rep and IO, attended a coordinating conference at Bde HQ at hich the pan was discussed on a Bde level and tasks of te Bns discussed in detail. 0600 h. The CO, returned from Bde and immediately held his own "O" Group. At this conference the pan was discussed in complete detail. Th Bn attack could advance on a one coy front, "A" Coy leading, and would follow the axis laid on by higher formation. 0845 h. Tac HQ moved forward and now established at 911026. The expected H Hour was 0830 hrs but the attack did not begin until approximately 1100 hrs, at which time "A" Coy supported by tanks, started for their first objective. They were barely on their way when, due to an arty concentration called down by CYR, it was necessary to hold up until 1130 hrs. The axis of advance is divided into seven report lines. These have been given the prefix "Lobster" and are indicated by this prefix and the appropriate number.				
GEEN	13-04-45	Al op 13 april naderen de Canadezen De Hoven [noot TA. Te Zutphen]. In de nacht van 13 op 14 april maken de troepen zich gevechtsklaar. Vooral de spoorbaan blijkt een moeilijk te nemen horde voor de bevrijders. Aan de Weg naar Voorst gaan meerdere huizen verloren. Door een granaatinslag in een kelder aan diezelfde weg vallen zeventien doden. Na hevig artillerievuur bereiken de Canadezen na het middaguur het hart van de wijk. Voor de Hovense bevolking betekent dit een grote opluchting, want velen hebben bijna twee weken in schuilkelders vertoeft, waar ze het moesten doen met geïmproviseerd sanitair, zonder elektriciteit en met spaarzaam voedsel. De laatst achtergebleven Duitsers hebben zich dan al teruggetrokken in de richting van Brummen. Die middag, op 14 april 1945, gaat om exact 17.00 uur op het gemeentehuis van Zutphen de vlag uit. Pas dan, twee weken na de eerste troepenbewegingen tussen Baak en Leesten, is Zutphen helemaal vrij van de Duitse tirannie.	De stentor prins bernhard	Internet		
junc at 833061: 6105-015a 822063: 6105-015b	14-04-45	HQ 1st Can Inf Bde: The bn sent out a pioneer detachment at approximately 2450 hours, to mine the crossroads and track junc at 833061 and 822063. A standing patrol of 1 NCO and 10 men from the scout platoon under Sgt. PANTING, spent the night in position covering the mined area. They spent a quiet night and reported at first light (0600 hrs) after lifting the mines.	1340-7c	Gemeentearchief Deventer		
	14-04-45	48th Highlanders Om 00.50 uur zond het bataljon een geniedetachement uit om de zijwegen en zandpaden op KC 833061 (Bij de viersprong aan de Drostendijk, Terwoldseweg, Teugseweg) en KC 822063 te ondermijnen. Een wacht patrouille bestaande uit één onderofficier en tien soldaten van het verkenningspeloton bracht de nacht door met het beveiligen van het ondermijnde gebied. Zijn rapporteerde dat de nacht rustig was geweest en keerden bij daglicht terug (om 06.00 uur), nadat ze de mijnen hadden verwijderd.	Kabinet-48 High	Gemeentearchief Voorst		
	14-04-45	VAN HOUTUM. Ten oosten van Apeldoorn worden Teuge en Twello bevrijd	Apeldoornende-oorlog	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
Verzet D.: 6105-318 Indicatief Hezeweg 2: 6105-255	14-04-45	D-coy van de LER bevond zich in alle vroegte in Voorst om daar als uitgangsbasis en reserve van de aanval over de Hoendernesterbeek te fungeren. Een neven taak van deze aanval was de aandacht van de Duisters in De Hoven bij Zutphen af te leiden in verband met de aanval van de Seaforths op dat buurtschap. De Duitsers boden steeds sterker verzet naarmate men de spoorlijn naderde en de artillerie beschoot daarom de als steunpunt door de Duitsers benutte boerderij De Wittekamp [Hezeweg 2] ten westen van de hoofdweg. Tegen 1200 uur werd deze boerderij tijdelijk bezet maar moest spoedig daarna zelfs weer worden opgegeven. Eerst tegen 1600 uur gelukte het D-coy om de boerderij te heroveren en nam daarbij 14 Duitsers gevangen. De C-coy slaagde er na zware gevechten in om 's avonds om 2130 uur haar doelen, de bruggen, te bereiken.	Crebolder (1985), 33	Literatuur		
6105-218	14-04-45	Loyal Edmonton Regt.: At 1340 hrs C Coy's two fwd pls were forced to withdraw a short distance, so at 1400 hrs the CO and IO went fwd to obtain local infmn. In the face of heavy pressure 18 Pl was forced to withdraw from their posn at 1430 but after a short arty program reoccupied their objectives MR 904973 at 1600 hrs and were successful in taking 14 Pw.	1340-7h	Gemeentearchief Deventer		
	14-04-45	De D-compagnie van de Princess Patricia's Canadian Light Infantry, onder leiding van eerste luitenant Sydney Frost kreeg de Appense Bossen van Klarenbeek toegewezen, met de commandopost in boerderij 't Struikjesveen [Struikenveenweg 3]. Op zaterdag 14 april 1945 waren er tot elf uur 's ochtends nog Duitsers in de woning 't Struikjesveen op de hoek van Struikenveenweg en de Groenallee [thans Hoofdweg]. De Duitsers vertrokken na het afbreken van de radio apparatuur die was opgesteld in de kelder van de woning. Zes Canadese militairen arriveerden 3.5 uur later, om precies te zijn om 15.30 uur.	Bevrijding Klarenbeek	Internet		
Appense	14-04-45	De aanval op Klarenbeek kon pas beginnen nadat de felle gevechten in de Appense bossen	Goot- Van Eck	Literatuur		

bossen: 6105-250 Klarenbeek: 6105-256, - 327 Indicatief Geschut: 6105-016 Indicatief App Bos: 6105-328 Indicatief		op 13 en 14 april waren gewonnen door de soldaten van de PPCLI. Dagen lang boden de Duitsers nog tegenstand in de bossen, daarnaast hadden ze een verdedigingslinie opgezet achter de spoorbaan. Toen deze linie met tanks en vlammenwerpers was doorbroken en de meeste Duitsers in de richting Apeldoorn gevlucht waren, lag de weg naar het dorp Klarenbeek open. Klarenbeek is vooral geteisterd door granaatvuur, eerst door de Canadese kanonnen die de versterkte boerderijen in brand schoten, later door de Duitsers die vanaf Apeldoorn de aanvallende Canadezen probeerden te vertragen.	(1995), 106	
	14-04-45	Aan de spoorlijn [Noot TA. Bij Klarenbeek] stond op 14 april een Duits 8.8 cm geschut dat van tijd tot tijd granaten afvuurde op het gebied van de Appensche Bossen. De compagnie commandant verbood een aanval op het stuk geschut omdat hij te veel slachtoffers verwachtte.	Bevrijding Klarenbeek	Internet
	14-04-45	Aan de spoorlijn [Apeldoorn-Zutphen] stond op 14 april een Duits stuk geschut dat van tijd tot tijd granaten afvuurde op het gebied van de Appensche Bossen. De compagnie commandant verbood een aanval op het stuk geschut, omdat hij te veel slachtoffers verwachtte.	Franken (1998), 73	Literatuur
	14-04-45	BLOEM. In de namiddag kwam vooral vanaf de spoordijk Klarenbeek – Apeldoorn tegenvuur van de Duitsers.	Apeldoornende-oorlog	Internet
	14-04-45	Beschieting door Canadezen (datum onbekend, mogelijk zaterdag 14 april) Een oude man, Harmen Jan Jansen, overleed op zaterdag 14 april om 22.30 uur na een beschieting door de Canadezen.	Gemeente Voorst	Internet
	14-04-45	In het Voorster nieuws van 5 april 1995 staat dat er op 14 april een Duits stuk geschut op rupswielen aan de spoorlijn (onduidelijk waar precies) stond, welke van tijd tot tijd granaten afvuurde op het gebied van de Appensebossen. Zodra iemand zich liet zien [D-coy] was het weer zover. Verder bevonden zich achter de spoorlijn Duitse scherpshutters. De Commandant verbood echter een aanval op het geschut omdat hij te veel slachtoffers verwachtte. Op 15 april was het geschut weer verdwenen.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst
6105-217	14-04-45	Royal 22e Régiment: MR. 82650265 engaged by one bty of arty scale 3.	1340-7b	Gemeentearchief Deventer
	14-04-45	Aan het einde van de dag, waren de Royal 22 ^e Regiment (Van Doos) en het Carleton en York Regiment vlak bij het kanaal en bezig koppige Duitse posten op te ruimen. De eerste in een dicht bos en de tweede op de spoorbaan Zutphen-Apeldoorn. Dit spoor was de grens voor 2 CIBs voortgang langs de westoever van de IJssel. Terwijl de Seaforth Highlanders de hoofdaanval van de brigade leidden, zorgde Edmontons C Company bescherming van de flanken langs het spoor. Vertrekkend vanuit Voorst, ongeveer 5 km ten NW van Zutphen, meldde C Company koppige Duitse tegenstand om 06.30 uur en verzocht artillerie steun op een door de Duitsers bezet huis om 09.10 uur. De voortgang was zo langzaam dat luitenantkolonel Jim Stone de company met D Company's 18 Platoon versterkte. Hij was zich aan het voorbereiden om ook een tank platoon te sturen, toen de twee voorste platoons van C Company moesten terugtrekken door een Duitse tegenaanval. Toen het No 18 Platoon ook meldde dat het voortgang had moeten opgeven, nam Stone het over.	Zuehlke (2010), 288, 289	Literatuur
6105-219	14-04-45	1st Hussars: (...) The attack by A Sqn in sp of 3 Cdn Bde was held up by a screen of A tk guns. An Arty HE and smoke plan was quickly brought down through Sqn Comdr's link to his LO Capt. R.G. Kennedy at Bde. Under cover of this our infantry and tks attacked and took 135 Pws. Appx 5 (...) First troop with West Novas to put an attack up the left flank with first objective Rly crossing 834012 and SL at 842016. The SL was covered by an enemy tk and its approximate position was engaged by HE and smoke before the advance began. Apparently, the screen was in the wrong place because Lt. Cressey's leading tk was bit three times before it had gone 20 yds. The crew was bailed out without casualties. Lt. Cressey took over the tp regt's tank and after a further arty shoot tried to advance again, but was immediately engaged, this time from two different directions. Through the Sqn Cmdr he called for a medium arty shoot on posns from which he figured enemy were engaging him. And they were heavily stonked.	1340-7j	Gemeentearchief Deventer
6105-223	14-04-45	West Nova Scotia Regiment. Zutphen. 0350 h. TacHQ moved forward and established at 857010. It had been intended that the Bn would move at 2030 hrs but due to the fact that the R22R was using the route in their move forward, we were forced to use a more dubious route. 0700 h. The first hot meal in the past 24 hrs was breakfast which arrived this morning. 0910 h. A recce fighting patrol of One Sgt and 8 men from MMG P1 went and searched buildings in area 856000, where several enemy were observed a short time before, but they returned without contracting any enemy. 0915 h. A recce patrol from "B" Coy heard movement in a house at 831018. They cleared the house taking one PW afterwards entering the nearby woods but saw or heard nothing and returned to the coy area. 1030 h. Information received from civilians state that upwards from 50 to 60 enemy are digging in on line of railway on left flank.	WNSR	Internet

		<p>1345 h. A large number of enemy were observed forming up in front of "A" Coy 831009. It is apparent that a counter-attack is in the offing. Arty fire was brought down and observation stated that the enemy broke and ran.</p> <p>1350 h. "D" Coy had a small recce patrol sent out to investigate some movement a short distance from coy position and they were pinned down by enemy fire. 3" Mortar, HE and Smoke as well as arty smoke was brought down on an endeavor to extract the patrol. In spite of this one NCO was killed and one other member of the patrol wounded.</p> <p>1430 h. A Warning Order was sent to all coys that the Bn was to go into the attack at 1530 hrs.</p> <p>1545 h. At this time attack was held up by enemy SP, Mortar and MG fire. Flamethrowers which were to support attacking infantry, were forced to withdraw by heavy air-bursts. Due to this the attack was postponed, until 1830 hrs. The infantry will be supported by tanks and M10s. The aim of the attack is to control the East bank of the Canal for some considerable distance south of Apeldoorn. Coy objectives are to be: "A" Coy 800023, "B" Coy 801014, "D" Coy 804004.</p> <p>1645 h. The Bde Comd, Brug JPE Bernatchez, DSO, OBE, paid a visit to this HQ.</p> <p>1755 h. Orders have now been received from Bde that all coys are to retain their original positions.</p> <p>1800 h. Ten other ranks arrived at this HQ as reinforcements and were allotted to coys.</p> <p>2150 h. Information received from Bde that there was no intentions slated for tonight for this Bn.</p> <p>2200 h. "D" Coy now in former positions 858016, having been relieved by a coy of the CYR. The reason for this relief is that CYR is to attack through this Bn tonight.</p>					
GEEN	14-04-45	1st A/T Regt RCA: F Tp engaged a tower at MR 799035, GARDEREN, sheet 371 EAST, from MR 816045. In all, 79 rounds of APC, 20 HE full charge, 2 HE R.C. were used. The tower was made unfit for use and hits were scored on the afternoon and early in the evening.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht	Deze oorlogshandelingen hebben te ver van het onderzoeksgebied plaatsgevonden om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
Besch: 6105-231 Molen: 6105-218	14/15-04-45	<p>Bevrijding van Noord Empe door Hans Duyvendak 14-04-1945 tot 15-04-1945, Voorst</p> <p>De bevrijding maakte ik mee op de boerderij Noord Empe gelegen langs de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen nabij Voorst.</p> <p>In de nacht van 14 op 15 april verplaatste het kanongebulder zich meer naar het westen en hoorden we alleen mitrailleur- en geweervuur. Om een uur of drie werd het helemaal stil en durfde ik de pot uit de potstoel, die we in de kelder gebruikt hebben, op de mestvaalt te legen, maar ik werd prompt beschoten. Dat moesten wel Engelsen zijn die dachten dat ik een Duitser was.</p> <p>Na zonsopgang zagen we ineens een motorrijder die van Voorst kwam, op de overweg langs het spoor keek en weer terug reed. Hij zat raar op zijn fiets, zijn benen wijd en heel rechtop. Dat blijft het beeld van de eerste bevrijder.</p> <p>Nadat deze verkenners wel gemeld zal hebben dat er geen Duitsers meer waren, durfde ik naar de boerderij naast ons te fietsen. Ik werd door twee man achter een mitrailleur onder schot gehouden, maar toen ik riep: 'I am Dutch and there are no Germans in our farm', lieten ze me door.</p> <p>Op het erf waren ongeveer tien mannen net bezig hun uitrusting om te doen en te vertrekken. Ik sprak de eerste de beste aan en hoorde dat ze Canadezen waren uit British-Columbia. Hij zei: 'You can have our lunch' en hij toonde mij een grote pan waarin een vlezige brij pruttelde. Het vuur eronder was net gedoofd. Er omheen lagen allemaal open blikjes met de tekst 'Meat and vegetables'. In het westen zouden ze er om vechten, maar op de boerderij? Ik nam wat mee terug, maar niemand wilde het proeven.</p> <p>Later op de morgen fietste ik naar Voorst en zag de verbrande molen en de vele kapotte huizen. Hier en daar was een vlag uitgestoken, maar het bleef een triest gezicht. 's Middags hielpen we de buurman zijn dode koeien te begraven. Hij had ze in de wei gelaten, toen de familie uit de boerderij moest vluchten. Alle dieren waren getroffen door kogels of scherven. Dank zij een Canadese bulldozer lukte dat vreselijke werk nog voor de avond.</p> <p>Wij hoorden dat er van een naburige boerderij een gezin van 5 personen gedood was op weg naar een schuilplaats. 's Avonds laat kwam er een Joodse jongeman langs, die overal ging informeren of iemand wist wat er met zijn ouders gebeurd was.</p> <p>Al waren we heel blij dat we zelf het oorlogsgeweld hadden overleefd, de bevrijdingsdag was niet zo vrolijk als we ons hadden voorgesteld.</p>	bevrijding-noord-empe	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	14/15-04-45	In de nacht van zaterdag 14 op zondag 15 april 1945 werd Empe bevrijd.	Gemeente Voorst	Internet			
Spoor: 6105-218, - 231, -254	15-04-45	Jaap Bensink, Weg over het Hontsveld 22. Wij zijn hier eigenlijk geruisloos bevrijd. De Duitsers hadden de aftocht geblazen en waren in westelijke richting vertrokken.	Elfrink (1994), 30	Literatuur			

		Daarna kwamen de bevrijders, die vooral nog zwaar gevochten hadden rond de spoorlijn in Empe, met zware tanks over het Hontsveld. Wij waren bevrijd.					
Tol: GEEN	15-04-45	Zondag 15 april bereikte het regiment de PPLI Bussloo, de Appense Bossen en het gebied daar omheen. Daarmee lag het dorpje Klarenbeek in het gezichtsveld maar werd deze dag nog niet betreden. Diezelfde dag werden vanuit Voorst, in samenwerking met de Binnenlandse strijdkrachten, verkenningen uitgevoerd in de richting van het kanaal Apeldoorn-Dieren, Voorstonden, Langedijk, Clabanusweg. De D-compagnie verbleef in de omgeving met als commandant eerste luitenant Sydney Frost. De compagnie bezette de spoorlijn vanaf het station Klarenbeek richting Voorst.	Bevrijding Klarenbeek	Internet			
Woudhuis: 6105-217, -219, -220, -221	15-04-45	Op zondag 15 april 's morgens volgde een aanval op de splitsing Deventerstraat/Zutphenseweg (de Tol), maar ook deze aanval had geen succes. Een andere eenheid trok langs Wilp-Achterhoek via de Kneuterstraat richting Woudhuis dat pas op 15 april na felle gevechten in Canadese handen kwam. Ook Posterenk werd veroverd. Het gebied ten noorden van de spoorlijn naar Zutphen in de omgeving van Groot Schuylenburgh werd gezuiverd. En op 15 april 's avonds stonden de Canadezen aan het Apeldoorns Kanaal in het gebied waar zich nu 'De Maten' bevindt.	Bevrijding Twello	Internet			
6105-220	15-04-45	De Canadezen trokken o.a. via de Zutphenseweg in De Ka op naar Apeldoorn.	Gemeente Voorst	Internet			
	15-04-45	Royal 22e Régiment: 11.45 hrs. From "B" Coy FOO the following informations: Germans are in hospital area. Most probable enemy mortars at MR 815027. Enemy mortaring road area MR. 824025	1340-7b	Gemeentearchief Deventer			
842030: 6105-220a	15-05-45	2 Fd Regt RCA: 19.45 hrs. 7th and 8th Btys in action at Z-842030 and 835018.	1340-7k	Gemeentearchief Deventer			
835018: 6105-220a	15-04-45	HQ 1st Can. Inf. Bde: The tanks moved up and again shot up the church tower 803044 and at approximately 1050 hours blasted 6 (six) enemy snipers out of the top of it.	1340-7c	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht	Deze oorlogshandelingen hebben te ver van het onderzoeksgebied plaatsgevonden om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
GEEN	15-04-45	West Nova Scotia Regiment. Apeldoorn. The night passed without incident and the morning Sitrep to Bde has NTR. 0915 h. The CO, Lt col FE Hiltz, proceeded to an "O" Group at R22R HQ at 855013. "C" & "A" Coys were warned to stand by. Intention being that this unit is to clear a portion of the woods in front of R22R positions and these are to be the leading coys. 0935 h. The CO, returned from "O" Group and held a discussion with "A" & "C" Coy Comds. Here he outlined the plan for their advance. H Hour was to be 1130 hrs. 1130 h. "C" Coy moved off and their first objective was to be crossroads 824026.	WNSR	Internet			
Station: 6105-257	16-04-45	In Klarenbeek hebben de Canadezen 3 dagen voor het station gelegen, ze schoten allemaal lichtkogels af. Op zondag [15 april] is Klarenbeek bevrijd. Noot TA. Volgens alle officiële gegevens was de bevrijding van Klarenbeek op 16 april.	Goot- Van Eck (1995), 15	Literatuur	Verdacht	Bevrijding: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	16-04-45	Nadat de Seaforths De Hoven bij Zutphen hadden bevrijd kregen ze op 16 april een nieuwe opdracht, namelijk 'Verplaatsen naar Klarenbeek'. Die middag verschenen zij daar om 15.30 uur, nadat eerder een verkenning was uitgevoerd. Niet alleen Seaforth's namen stellingen in rondom het dorp, maar ook het hoofdkwartier van de 2 ^e Brigade vestigde zich in Klarenbeek. Klarenbeek was bevrijd. De Patricia's trokken verder, de Seaforth's bleven enkele dagen.	Bevrijding Klarenbeek Oorlogsdocumentatiemap	Internet Gemeentearchief Voorst			
	16-04-45	In het Voorster nieuws van 5 april 1995 stond dat D-coy de opdracht kreeg op te rukken naar een nieuw concentratiegebied. Daarna werd eerst het dorp Klarenbeek bevrijd. Het nieuwe gebied werd in de middag omstreeks 16.00 uur bereikt via de Clabanus- en Polveensweg. Het dorp Klarenbeek werd bestreden via de Groenallee (thans Hoofdweg), de fabrieksspoorlijn van de firma Krepel en vervolgens tot aan het laatste deel van de Landweg. Die dag hadden de Canadese militairen al het bezette gebied tot aan het kanaal [bij Apeldoorn] bevrijd.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
Spoor: 6105-299	16-04-45	SPOORWEGEN. In de maand april kwam de aanval van de geallieerde legers met het gevolg dat de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen op 16 plaats en de lijn naar Deventer ook op enige plaatsen zwaar vernield werd. Het station in Voorst en enige gebouwen werden in brand geschoten. De brug nabij Voorst was maar gedeeltelijk beschadigd. Waarschijnlijk moesten de Duitsers hier vluchten met achterlating van een 400 tal zware granaten.	Apeldoornende-oorlog	Internet			
Station: 6105-254, -313	16-04-45	1 Can Inf Bde: It was proposed to move the whole Bde Gp across the canal into the	1340-7s	Gemeentearchief	Onverdacht	Bruggen: Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat bruggen in het	Onverdacht
Granaten: 6105-606							
Indicatief							

6105-298		wooded area on the far side from which posn the Bde would be in readiness to push fwd again on the new axis. By 1420 hrs the LER [Loyal Edmonton Regiment] had reached the blown br at MR 839950 codename "BODEN" and patrols probed WEST from there.		Deventer			onderzoeksgebied is opgeblazen. Deze acties zijn uitgevoerd door Duitse genietroepen, waarvan gesteld kan worden dat deze professioneel te werk gingen. Gesteld kan worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze explosieven.	
GEEN	16-04-45	Royal 22e Régiment: From Canadian 3rd Inf Bde we receive the following information. At 1335 hrs this afternoon our aircrafts will attack a target at MR. 795006.	1340-7b	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht		Deze oorlogshandelingen hebben te ver van het onderzoeksgebied plaatsgevonden om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
GEEN	17-04-45	1 Fd Coy RCE: Capt. Bailey and Lt. Ellingham, Lt. Dwyer went ahead with a section of 3 pl to recce further obstacles, they encountered some mines at 693045 and were dealing with them when a AP shell landed near the party wounding Sgt. Hall of 3 pl.	1340-7a	Gemeentearchief Deventer	Onverdacht		Deze oorlogshandelingen hebben te ver van het onderzoeksgebied plaatsgevonden om er op van invloed te zijn.	Onverdacht
GEEN	17-04-45	Royal 22e Régiment: From 3 Cdn Inf Bde we received the following information: Enemy tanks and infantry are reported in SQ 6197 and 6291. This information is passed to all Companies. All vehicles are ordered to disperse and get off the road. At 1705 hrs (...) Company supported by one troop of tanks, Wasps and two 3" Mortars will go and clear SQ 6197 and 6294.	1340-7s	Gemeentearchief Deventer				
GEEN	17-04-45	Royal 22e Régiment: "B" Company is now being engaged by enemy tanks and SA fire in area MR 672977.	1340-7s	Gemeentearchief Deventer				
Begraafplaats: 6105-258 Gevechten: 6105-322	17-04-45	Na de gevechten op 13 april op de Terwoldseweg gingen de Canadese troepen niet verder dan de gemeentelijke begraafplaats. Hier werd de flank van de vechtende Canadezen de langste tijd verdedigd door de vrijwilligers van de Dutch National Battalion. Een verkeningspatrouille ging via de Hoven over de Lage Steenweg en de Bandijk naar Terwolde. Men stopte bij de vernielde dijk bij het Uitwateringskanaal. Zonder zware gevechten is Terwolde enkele dagen later bevrijd. Ook Nijbroek werd zonder zware strijd veroverd.	Goot- Van Eck (1995), 105	Literatuur	Verdacht		Bevrijding: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	17-04-45	Op 17 april 1945 ongeveer 12.00 uur 's middags, reden de tanks van de Canadezen vanaf Deventer via de Bandijk naar Terwolde en vanaf dat moment was ook Terwolde van de Duitsers bevrijd.	Goot- Van Eck (1995), 111	Literatuur			Bruggen: Uit de bronnen kan opgemaakt worden dat bruggen in het onderzoeksgebied is opgeblazen. Deze acties zijn uitgevoerd door Duitse genietroepen, waarvan gesteld kan worden dat deze professioneel te werk gingen. Gesteld kan worden dat het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze explosieven.	
Geere: 6105-399 B-bosch: 6105-398 Schuilenb: GEEN Bruggehoofd: 6105-213, -214	April 45	Uit de schade kaart, opgesteld door de Gemeente Voorst in dec 1947 (op 10 september 1991 aan de streekarchivaris gegeven voor renovatie) blijkt dat er enkele bruggen zijn vernield. De brug ten noorden van Geere is door de Duitse Weermacht opgeblazen. De brug ten oosten van landgoed Bruggenbosch (Twello) werd eveneens door de Duitse Weermacht opgeblazen. De brug bij Schuilenburg, op de grens Voorst-Apeldoorn werd door tanks vernield. Ook staat op de kaart staat het geallieerde bruggehoofd bij Gorssel-Wilpse Klei aangegeven.	0107-1036-3	Gemeentearchief Voorst				
Getroffen gebieden: 6105-697	40-45	Lijst van een kleine 100 Duitse soldaten die in jaren 1940-1945 zijn gesneuveld. Vermoedelijk [door handgeschreven aantekeningen] betreft het voornamelijk soldaten die in 1945 zijn omgekomen in de gemeente Voorst. Noot TA. Betreffende deze kaart wordt over het algemeen aangenomen dat deze Duitse soldaten ten tijde van de bevrijding en de Canadese opmars zijn omgekomen. De sterflocties zullen gebruikt worden om waar nodig de reeds bekende 'getroffen door artillerie/beschietingen' locaties aan te vullen. Deze zullen dan ook als zodanig op de kaart worden aangegeven.	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst				
6105-698	April 45	<u>Huis (en schuren) geheel afgebrand of vernield:</u> A1, 2, 3, 4, 7, 9, 21 B210, 211, 211a, 218, 221, 223, 226, 228, 238 C214 D2, 3, 36, 42b, 42e, 111, 121 E39, 46, 57, 64, 65, 72, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 92, 114, 121 F26 (de Horst), 32a, 146, 147, 196, 201, 202, 229, 246 G99, 141, 146, 147, 148, 158 (Huize Wilp), 163 (de Weerd), 164, 165, 168, 171, 172, 180 (de Mars) H36 J176, 176I, 238, 239, 248, 250 K117, 130 M25, 26, 40, 49, 52, 53, 55, 55a, 56	GW-1	Gemeentearchief Voorst				

		Teuge M35, M50 O43, 53 P3, 9a R74, 81, 93 Huttendijk, Wed. H. Jansen Enkweg, Gontink Klarenbeek, Wed. Peters <u>Huis gedeeltelijk vernield:</u> A20 B211a D54 E62 F145, 150, 234 G17, 138b, 139 R79, 94				
6105-699	07-08-45	Aan Heeren gedeputeerde Staten in de Provincie Gelderland te Arnhem. Het in uw schrijven van 24 Juli 1945 voorgestelde plan tot instelling van een Commissie voor de Wederopbouw van Gelderland heeft mijn volledige instelling. Met de bouw van een gedeelte noodwoningen is reeds een aanvang gemaakt. Te uwer oriëntatie moge het volgende dienen: totaal verwoest: 84 stuks, zwaar beschadigd: 200 stuks, licht beschadigd: 1570 stuks. Boven genoemde getallen hebben betrekking op woonhuizen, boerderijen winkels etc. De burgemeester van Voorst.	0039-8252	Provinciaal Archief Gelderland		
6105-699	Dec 1947	Uit de schade kaart, opgesteld door de Gemeente Voorst in 1947 (op 10 september 1991 aan de streekarchivaris gegeven voor renovatie) blijkt dat door de gehele gemeente Voorst zijn diverse gebouwen aangegeven als totaal verwoest (128 percelen) en zwaar beschadigd. Noot TA. De schadeocaties zullen gebruikt worden om waar nodig de reeds bekende 'getroffen door artillerie/beschietingen' locaties aan te vullen.	0107-1036-3	Gemeentearchief Voorst		
6105-259	40-45	Huize Beekzicht te Voorst. Ten gevolge van de oorlog 1940/45 werd het huis totaal geruineerd en is het daarna afgebroken.	Kedde (1972)	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
6105-251	-	Twello. Glasschade aan molen A.F. Fakkert, Molenstraat L 105 [Havekespad 12] t.w.v. 20 gulden.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland		
6105-260	-	Beschadiging aan de N.H. Kerk en toren te Voorst t.w.v. 35.000 gulden. Spits toren zwaar beschadigd, muurwerk o.d. spits gedeeltelijk weggeschoten; dak kerk en muurwerk beschadigd.	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland		
6105-212	-	Wilp. Schade aan muurwerk e.d. molen van H.G. Pijnappel, Molenallee F32a [Molenallee 14] t.w.v. 3000 gulden	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland		
6105-696	-	Terwolde. Schade aan wieken en muurwerk van Molen A.G. Dieperink, Wijksche weg R 142 [Wijkseweg 7] t.w.v. 300 gulden	0039-7004	Provinciaal Archief Gelderland		
Diverse	April 45	In die eerste Bevrijdingsdagen kon je overal wapens en munitie vinden, die de Duitsers op hun haastige en chaotische terugtocht hadden achtergelaten.	Goot- Van Eck (1995), 68	Literatuur	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
6105-607	April 45	15-12-87. De heer MF Mulder, Voltairestraat 2 te Apeldoorn heeft ons [gemeente Voorst] telefonisch medegedeeld dat er in april 1945 een kist met handgranaten is gedumpt in de grote vijver bij de villa van Kreppel te Klarenbeek [Vijverweg 2]. Geconfronteerd met het ongelooft van Klarenbekers, die dit verhaal nog nooit waren tegengekomen - o.a. de heer Krepel sr - kwam de aap uit heer Mulders mouw en verklaarde hij de kist er zelf te hebben gedeponneerd. Als verklaring gaf hij: het waren roerige tijden, gevechten rond onze bevrijding, ik durfde het spul niet meer thuis te houden en heb de kist gedumpt. Als plaats vertelde hij: op het aanlegsteigertje staande heb ik de kist aan de linkerkant laten zakken. Als verklaring voor het feit dat dit verhaal niet aan Klarenbekers bekend is merkte hij op dat hij er zelf nooit met iemand anders dan zijn vrouw over heeft gesproken,	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vond-

		Ik [chef hfdafd] heb geen aanleiding gevonden het verhaal niet te geloven. Nader onderzoek is ons niet mogelijk. Op grond van de aanwijzingen zou ik het vermoeden willen melden.				sten.	
19880031	1988	Vijverweg 2, Klarenbeek VZA zie brief 4768. Mijne heren, Hierdoor delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van niet-geruimde explosieven in een vijver van de heer J.R.B.W. Krepel, Vijverweg 2 te Klarenbeek. De melding is verricht door de heer M.F. Mulder uit Apeldoorn, die heeft verklaard een kist met handgranaten in de vijver te hebben gedeponereerd tijdens de laatste oorlogsdagen in april 1945. De locatie is op bijgaand kaartfragment aangegeven. Vanaf de steiger (één van de twee) zou een kist handgranaten in de vijver zijn gegooid. De vijver kan niet worden drooggekegd. Het water is ter plaatse 1 à 1,5 meter diep. Ter plaatse bleken er twee steigers te zijn. Gem. zal eerst nog getuigen horen. Aangezien de melder er nets mee te maken wil hebben, leek het niet raadzaam deze man ter plaatse te laten komen. Steeksproefdetectie vanaf steiger nr 1 heeft voorshands geen resultaat opgeleverd. Gemeente Voorst zal bij melder nogmaals navragen omtrent de juiste ligplaats.	EOD	EOD			
	16-06-89	06-07-89. op 16 juni 1989 heeft de heer Schoon van de EORC in de vijver rondom de steiger bij de woning van de heer E. Riezenbosch met een detector naar de kist handgranaten gezocht. Hierbij is niets gevonden. Naar aanleiding van een telefoongesprek op 20 juni 1989 met de heer MF Mulder is vast komen te staan dat het niet de steiger bij de woning van de heer E. Riezenbosch kon zijn. De heer Mulder had de kist namelijk links van de steiger zover mogelijk van het huis in het water gedeponereerd. Op 21 juni 1989 heeft de heer Mulder de op bijgaande tekening aangegeven plek aangewezen hij deelde mede dat op deze plek in de oorlog een steiger van +- 5 m was.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 5. kisten met handgranaten in de vijver bij Krepel, Kreppellaan in Klarenbeek. De melder, de heer Mulder, heeft in het terrein aangegeven waar hij de kist in de vijver heeft gedumpt. Deze melding in relatie brengen met de Lazaruskolken (duikers). De Duik- en Demontegroep van de Marine heeft ter plekke de vijver verkend en adviseert negatief, omdat de hele vijver enkele jaren terug is uitgebaggerd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	26-09-90	Vervolg rapport. 8. Kist met handgranaten in vijver bij Krepel. De DDG heeft hier negatief op geadviseerd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-600	03-05-45	N.V. Nederlandse Spoorwegen. Districtsbureau M.G. Naar aanleiding van de melding van gevaarpunten langs de spoorlijn Apeldoorn-Deventer op donderdag 3 mei l.l. gedaan wilde ik U het volgende mededeelen: Ook langs de geheele baan Apeldoorn-Zutphen bevinden zich granaten en verdacht uitziende zandhoopen. Bij het station Klarenbeek, tegenover woning 94B ligt een eigranaat in de berm van de sloot. Bij de Oude IJsselbrug bij het station Voorst ligt een wagenlading granaten. Een schouwing langs de geheele baan in gewenscht, [...]. [...] In verband met de snelle herstelling van den spoorweg is he gewenscht, dat spoedige inspectie en opruiing plaats vindt. [...] Ook een schouwing van de baan Apeldoorn-Deventer is gewenscht, hoewel door ons de kilometrische ligging van de gevaarpunten niet is op te geven. De Hoofdbouwkundige.	1037-325	Provinciaal archief Gelderland	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-608 Indicatief	10-06-45	Bijna twee maanden na de bevrijding speelde een elfjarige jongen uit Wilp-Achterhoek, samen met zijn jongere zusje, met een gevonden projectiel. Het projectiel ontplofte. De jongen kwam om het leven, zijn zusje raakte gewond. Gerrit Jan Bensink was elf jaar en woonde aan de Paalweg in Wilp-Achterhoek. Hij overleed op 10 juni 1945. Mevr. D. Bosman-Zweers stuurt op 15 mei 2013 een bericht met gegevens over de toedracht van het ongeval: <i>Mijn moeder heeft mij ooit verteld hoe Gerrit Jan Bensink is overleden, hij was n.l. haar</i>	Gemeente Voorst	Internet	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de	Deelgebied 1

		<i>oudere broer. Hij speelde samen met een zusje met een gevonden projectiel die ontplofte. Hij overleed en zijn zusje heeft het overleefd. Zij heeft er nare littekens aan over gehouden.</i>				verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	
Markeringen luchtfoto interpretatie	19-06-45	Luchtfoto. Deze foto is bekeken om enkele delen, die niet gedekt worden door de foto's van 28 augustus 1945, wel voor eind WOII gedekt te krijgen. De foto is van matige kwaliteit en schaal. Er zijn geen aanvullende sporen van oorlogshandelingen zichtbaar binnen of bij het onderzoeksgebied.	Foto 92 Sortie 19-BS-7029-22	NARA	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende sporen van oorlogshandelingen zichtbaar.	Onverdacht
Markeringen luchtfoto interpretatie	19-06-45	Luchtfoto. Deze foto's zijn bekeken om enkele delen, die niet gedekt worden door de foto's van 28 augustus 1945, wel voor eind WOII gedekt te krijgen. De foto's zijn van matige kwaliteit en schaal. Er zijn geen aanvullende sporen van oorlogshandelingen zichtbaar binnen of bij het onderzoeksgebied.	Foto 35, 99, 100 Sortie 19-BS-9027-22	NARA			
Markeringen luchtfoto interpretatie	21-06-45	Luchtfoto. Deze foto is bekeken om enkele delen, die niet gedekt worden door de foto's van 28 augustus 1945, wel voor eind WOII gedekt te krijgen. De foto is van matige kwaliteit en schaal. Er zijn geen aanvullende sporen van oorlogshandelingen zichtbaar binnen of bij het onderzoeksgebied.	Foto 106 Sortie 19-BS-9037-21	LBDB			
Markeringen luchtfoto interpretatie	28-08-45	Luchtfoto. Deze foto's dekken vrijwel de gehele gemeente Voorst. De foto's zijn bekeken in verband met de bevrijding in april 1945. De foto's zijn van aardige kwaliteit en schaal. Op sommige foto's is er wat streepvorming aanwezig. Er zijn vele stellingen en enkele aanvullende loopgraven zichtbaar, o.a. bij de Quabbenburgerweg. In het gebied net ten zuiden van Nijbroek is een inslagkrater zichtbaar. Deze is vermoedelijk afkomstig van een V-wapen. Op sommige plekken, o.a. te Wilp en Posterenk, zijn nog sporen van artillerieinslagen zichtbaar. De meeste sporen zijn echter reeds verdwenen. Deze foto's zijn voornamelijk gebruikt om de grenzen van het verdachte gebied, zoals bepaald kon worden door de andere bronnen (o.a. vondsten en literatuur), aan te vullen.	Foto 3110, 3112, 3154, 3155, 3158, 3160, 3162, 3164, 3167, 3418, 4151, 4155, 4158, 4160, 4162, 4164, 4163, 4166, 4417 Sortie 106G/LIB/285	ACIU	Verdacht	Artillerie: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Quabbenburgerweg: Hoewel deze stellingen buiten de conflictzone liggen is er ter plaatse na de oorlog een vondst (mora 20001347) gedaan van een niet verschoten projectiel. Dit is een aanwijzing dat er ter plaatse explosieven zijn achtergelaten op gedumpt. V1 inslag Nijbroek: Uit de bekeken luchtfoto's blijkt dat er ten zuiden van Nijbroek een finke krater in het landschap aanwezig is. Er zijn geen aanwijzingen dat hier bommen zijn afgeworpen. Gezien het formaat en de vorm van de krater betreft het waarschijnlijk een inslaglocatie van een V1. Mogelijk zijn er nog resten (zuurstofbollen) van dit projectiel in de ondergrond aanwezig.	Artillerie: Deelgebied 1 Quabbenburgerweg : Deelgebied 27 V1 Nijbroek: Deelgebied 26
20001347	2000	Quabbenburgerweg 13, Terwolde 1x bg v 8,8 cm z/ost, niet verschoten	EOD	EOD			
Dijk: 6105-004 Weg: 6105-003	16-10-45	Plaatsaanduiding: Strook grond langs de dijk van Huize de Poll naar Nijenbeekscheweg en langs de Nijenbeekscheweg naar de ruïne de Nijenbeek. Voorwerp: Landmijnen Opgave Bureau Roerende Goederen van vijanden en landverraders Voorst en Twello.	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Uit bronnen kan worden opgemaakt dat er mijnevelden bnnen het onderzoeksgebied hebben gelegen. Hoewel er geen legrapportage van de mijnevelden bekend is, wordt in de ruimingsrapportages niets gemeld waaruit opgemaakt zou kunnen worden dat er mijnen zijn achtergebleven en zijn er ook in andere bronnen geen aanwijzingen gevonden voor mogelijk achtergebleven mijnen. Aangezien mijnevelden als deze volgens een regelmatig patroon werden gelegd, de ruimingsdiensten aan het eind van de oorlog de velden systematisch afzochten om deze te ruimen en afwijkingen van de verwachtingen rapporteerden in de ruimingsrapporten, kan gesteld worden dat het mijnenveld volledig geruimd is en het onderzoeksgebied onverdacht is met betrekking tot deze explosieven. Aanvullen kan voor mijnenveld 6105-003 gemeld wordt dat, hoewel er gezegd wordt dat onmiddellijke omgeving van het kasteel Nijenbeek niet onderzocht is, zijn er geen andere aanwijzingen, zoals vondsten, dat er ter plaatse mijnen zijn achtergebleven.	Onverdacht
6105-003	25-10-45	Hiermede zou ik Uwe aandacht willen vestigen op de omstandigheid, dat in deze gemeente nog steeds mijnevelden aanwezig zijn inde nabijheid van de rivier de IJssel, die groote gevaren opleveren voor de omwonenden en passanten; een aanvraag om opruiming werd door mij reeds geruimen tijd geleden aan Uwen dienst ingezonden.	MMOD-archief	MMOD-archief			
11G: 3402.2-303	11-12-45	Er is een opgave gedaan door de directeur landerijen en plantsoenen te Deventer. Door deze melding staat een rode streep heen. 3703/10G, 3703/11G.	MMOD-archief	MMOD-archief			
11G: 3402.2-303	11-12-45	Door de directeur landerijen en plantsoenen te Deventer werd er gemeld dat er in russen het U.D. veld en de Koerhuisbeek op door ons aan volkstuinten uitgegeven terrein, een nog niet ontploft projectiel in de grond zit waarvan enkele draden boven de grond uitsteken. 3703/10G. Door deze melding staat een rode streep. Ook werd er gemeld dat er in de buurt van de boerderij "IJperenberg" aan de IJssel onder Wilp nog mijnen aanwezig waren. 3703/11G.	MMOD-archief	MMOD-archief			
6105-003	30-01-46	Hiermede breng ik onder uw aandacht dat in deze gemeente nog steeds in verschillende terreinen mijnen aanwezig zijn, terwijl tot opruiming daarvan, ondanks mijn herhaalde verzoeken daartoe aan den betrokken Mijnopruimingsdienst, tot op heden geenerlei aanstalten worden gemaakt.	MMOD-archief	MMOD-archief			
6105-004	21-06-46	D.t.v. het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw en den T.B.N. bereikte mij een opgave van het Provinciaal bureau voor Wederopbouw Gelderland. De opgaven	MMOD-archief	MMOD-archief			

		betreffende mijnen zijn de volgende: Voorst – Nabij ruïne Nijenbeek landgoed "De Poll", "mijnenveldjes". Ik verzoek u voor de ruiming zorg te dragen in nauw contact met de burgerautoriteiten.				
1G: 6105-003 3G: 6105-004 4G: 6105-005	21-06-46	Opgave van terreinen in de Provincie Gelderland, welke nog met mijnen besmet zijn of hiervan verdacht worden en nog moeten worden onderzocht, dan wel geploegd, omgespit moeten worden. Veluwe. 7. Een terrein op het Hof te Gietel Gem. Voorst groot 0.50 H.A. Sheet 802. Voorst punt Z. 903009. 3802/4G 8. De bermen van de IJsselbandijk en van de veerweg in de gem. Voorst. Sheet 3802 Voorst Punt Z. 915002 tot aan Z 912014 en van punt Z 915002 tot aan Z. 922002. 3802/1G en 3G.	MMOD-archief	MMOD-archief		
11G: 3402.2-303 1G: 6105-003	09-09-46	Op 9-9-46 en op 30-10-46 is onderzoek ingesteld naar een explosieven melding. Er werd niets gevonden. 3703/1G, 3703/10G en 3703/11G.	MMOD-archief	MMOD-archief		
Gran: 6105-609 Indicatief	01-10-46	3802/001. Het veld werd onderzocht en er werd 1 granaat van 7.5 cm en 1 handgranaat aangetroffen.	Mijnenvelden	EOD	Verdacht	Granaat: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
6105-003	01-10-46	Ingevolge opdracht van den Commandant Staf M.O.D. is op 1 oktober 1946 een nauwkeurig onderzoek ingesteld te plaatse als opgegeven in uw brief van 25-10-45/30-01-46. Omtrent dit onderzoek volgen hieronder nadere bijzonderheden: Terrein: aan de Nijnebeeksche weg. Gevonden: 1 Granaat 7.5 cm 1 Handgranaat 3802/1G	MMOD-archief	MMOD-archief		
1G: 6105-003 Gran: 6105-609 Indicatief	01-10-46	06-01-47. Door 5 B.T.B. is op 1 oct. '46 een onderzoek in gesteld ter weerszijden van de Nijenbeeksche weg (3802/1G) waarbij enige granaten gevonden zijn, doch de onmiddellijke omgeving van het kasteel Nijenbeek schijnt niet te zijn afgezocht. De opgaven van den burgemeester van Voorst van 25 Oct. '46 en 30 jan. '46 luiden: "mijnenvelden in de nabijheid van de IJssel. C.-2 B.T.B. gelieve zich in verbinding te stellen met den burgemeester teneinde te vernemen of er, behalve de omgeving van het kasteel nog meerdere verdachte terreinen zijn, en deze te onderzoeken. Ruimingscertificaat 3802/1G gelieve u hierbij aan te treffen.	MMOD-archief	MMOD-archief		
3402.2-303 6105-005	30-10-46	3703/011. Het veld werd onderzocht maar er werden geen mijnen aangetroffen.	Mijnenvelden	EOD		
6105-004	15-01-47	3802/004. Het veld werd onderzocht maar er werden geen mijnen aangetroffen.	Mijnenvelden	EOD		
6105-004	15-01-47	3802/003. Het veld werd onderzocht maar er werden geen mijnen aangetroffen.	Mijnenvelden	EOD		
6105-004	13-02-47	Het in uw schrijven genoemde object is op mijnen onderzocht. Er werd niets gevonden. Aanwijzingen zijn gedaan door den Heer Renier, rentmeester van huize "de Poll". 3802/3G	MMOD-archief	MMOD-archief		
GEEN	01-10-46	Ingevolge opdracht van den Commandant Staf M.O.D. d.d. 21-06-46 is op 12/13-08-46 en 01-10-46 een nauwkeurig onderzoek ingesteld ter plaatse als opgegeven in uw brief van 29-04-46. Omtrent dit onderzoek volgen hieronder nadere bijzonderheden: Terreinen: Barneveld-Ede-Nijkerk-Voorst Gevonden: 2 T. Mi. 43 en een aantal granaten van verschillende kaliber.	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Geen exacte locatie bekend.
Munitie: 6105-689 Mijnen: 6105-002	16-10-45	Naar aanleiding van het rondschrijven (...) dat ik door bemiddeling van de Burgemeester dezer gemeente van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken ontving, doe ik u hierbij een opgave toekomen van de munitie en gevaarlijke projectielen die in deze gemeente aanwezig zijn. Een gedeelte van de projectielen is reeds door mij verzameld. Plaats aanduiding: Aanwezig in munitieopslagplaats het Wezeveld te Twello. Voorwerp: <ul style="list-style-type: none"> • 235 Pantseruisten • 10 Mijnen • 122 Landmijnen • 32 Tankmijnen • 14 Magnetische mijnen • Diverse typen Mitrailleur geweerpatronen • Diverse typen Handgranaten Steel • Diverse typen granaten • 10 Mitrailleurstoelen • 12 granaatwerpers Opmerkingen: Hier zijn reeds gedeelten van opgehaald.	MMOD-archief	MMOD-archief	Verdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er ter plaatse van een bosperceel, gelegen ten zuiden Het Wezeveld, een opslagplaats voor Duitse munitie is geweest. Hiervan is bekend dat er gevechtsveld- en geschustmunitie aanwezig is geweest, evenals diverse typen mijnen en Duitse splinterbommen. Gezien het feit dat er sinds WOII nog enkele malen munitie is aangetroffen, al dan niet door officiële instanties, en het terrein nooit echt is afgezocht, is het aannemelijk dat ter plaats nog munitie in de ondergrond aanwezig is.
Bommen: 6105-799	16-10-45	Plaats aanduiding: Munitie opslagplaats Wezeveld te Twello. Voorwerp: +/- 1200 splinterbommen	MMOD-archief	MMOD-archief		
Kist: 6105-	14-03-67	Bij WJ Boevenbrink, Oude Wezeveldseweg 14, Twello staat een kist met munitie.	0107-1151-4	Gemeentearchief		

826							
19902778	1990	Oude Wezeveldseweg 18, Twello Vermoedelijke munitie: 3x hgr, 1x bg. Munitie niet te vinden, wordt evt. opnieuw gemeld.	EOD	EOD			
19902898	1990	Wezeveldseweg 18, Twello 2x scherfhgr Mills 36 z/osm, 1x aanv hgr (steelhgr) z/osm, 1x rkg v 25 pr (leeg)	EOD	EOD			
	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 6 Betrokkene: Roeterdink, Nicolaas Maesstraat 13 Twello M. Hoogslag, Bachstraat 7 Twello Locatie Oude Wezenveldseweg te Twello Verhaal: Roeterdink is vroeger bij de reservepolitie geweest en bij de Binnenlandse Strijdkrachten. Hij moest toen ook een opslagplaats aan de Oude Wezenveldseweg bewaken. Dit betreft bosgedeelte aan de linkerkant van de Oude Wezenveldseweg (komende vanuit Twello) bij het gebouw van de Scouting Twello. Dit gebouw is vroeger een gaarkeuken geweest van de Duitsers. Tevens hadden de Duitsers diverse diepe gaten gegraven waar materiaal in werd gedumpt en waar voertuigen in konden rijden bij een eventuele aanval van de geallieerden. Dat dit een bekende locatie voor oorlogsmateriaal is blijkt uit de verklaring van Hoogslag. Hoogslag, lid van de Scouting, wees mij op het feit dat al diverse mensen met detectoren naar oorlogsmateriaal hadden gezocht en ook gevonden. Het materiaal werd vervolgens meegenomen. Een enkele keer werd de politie ingeseind. Toen is de EOD daar ook geweest. Er is echt nooit verder onderzoek geweest in het bosperceel. Alleen gemeld oorlogstuig werd meegenomen. Volgens Roeterdink ligt het hele bosperceel nog vol. Alles werd dichtgegooid toen de Duitsers vertrokken met achterlating van veel materiaal/munitie.	0107-1385-4 BtB Bombarde- menten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05- 92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: g – Oude Wezeveldseweg bij het gebouw van scouting, Twello c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	30-06-92	Mora 920863 Oude Wezeveldseweg. Bosgebied met oorlogsmateriaal vereist 'opschoning' alvorens zoekactie kan plaats vinden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgcactie worden beslist. Lok VI. Gebied waarin materiaal en munitie. Oude Wezenveldseweg te Twello. Roeterdink is vroeger bij reservepolitie geweest en bij de Binnenlandse Strijdkrachten (oranje band om de arm met BS daarop). Hij moest toen ook een opslagplaats aan de Oude Wezenveldseweg bewaken. Dit betreft bosgedeelte aan de linkerkant van de Oude Wezenveldseweg (komende vanuit Twello) bij het gebouw van de scouting Twello. Dit gebouw is vroeger een gaarkeuken geweest van de Duitsers. Tevens hadden de Duitsers diverse diepe gaten gegraven waar materiaal in werd gedumpt en waar voertuigen in konden rijden bij een eventuele aanval van de geallieerden. Dat dit een bekende locatie voor oorlogsmateriaal is blijkt uit de verklaring van Hoogslag. Hoogslag, lid van de Scouting, wees mij op het feit dat al diverse mensen met detectoren naar oorlogsmateriaal hadden gezocht en ook gevonden. Het materiaal werd vervolgens meegenomen. Een enkele keer werd de politie ingeseind. Toen is de E.O.D. daar ook geweest in het bosperceel. Alleen gemeld oorlogstuig werd meegenomen. Volgens Roeterdink ligt het bosperceel vol. Alles werd dichtgegooid toen de Duitsers vertrokken met achterlating van veel materiaal/munitie. Juiste locatie is op de kaart aangegeven.	EOD	EOD			
	11-01-93	Locatie betreffende het bosgebied aan de Oude Wezeveldseweg nabij het clubgebouw van scouting De Vundelaar. Het betreft een verspreide ligging, dus een zoekactie. Advies: geen actie ondernemen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
6105-078	16-10-45	Plaats aanduiding: Bij Slijkhuis, Wilpscheklei. Voorwerp: Resten van een V 1.	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde resten. Ook zijn er ter plaatse op de luchtfoto's geen eenduidige sporen van V1 inslagen zichtbaar. Bovendien stat er door de begeleidende brief van deze opsomming van meldingen een rood kruis. In de regel duidt zo een kruis er op dat de gemelde explosieven zijn opgeruimd. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-077 Indicatief	16-10-45	Plaats aanduiding: In weiland nabij het bruggenhoofd te Wilp Voorwerp: Resten van een V 1.	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde resten. Ook zijn er ter plaatse op de luchtfoto's geen eenduidige sporen van V1 inslagen zichtbaar. Bovendien stat er door de begeleidende brief van deze opsomming van meldingen een rood kruis. In de regel duidt zo een kruis er op dat de gemelde explosieven zijn opgeruimd. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht

						king tot deze melding.	
6105-076 Indicatief	16-10-45	Plaats aanduiding: Nabij Sneller op de Voorster klei. Voorwerp: Resten van een V 1. Noot TA. Vermoedelijk Snelder, Dovekampsweg, Voorsterklei	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van de gemelde resten. Ook zijn er ter plaatse op de luchtfoto's geen eenduidige sporen van V1 inslagen zichtbaar. Bovendien staat er door de begeleidende brief van deze opsomming van meldingen een rood kruis. In de regel duidt zo een kruis er op dat de gemelde explosieven zijn opgeruimd. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-722	07-12-45	Heden, 7 december 1945 te omstreeks 17 uur vervoegden zich Sergeant Leerdam en soldaat van Bente aan de Marechausseekazerne te Twello, gemeente Voorst ten einde een Britse bom wegende circa 100 kg onschadelijk te maken en naar elders te vervoeren. De bom lag in een gebouw op het vliegveld te Teuge, gemeente Voorst. Voor zover bekend bevindt zich in de gemeente Voorst thans geen munitie meer.	MMOD-archief	MMOD-archief	Onverdacht	Gezien het feit dat de bom in een gebouw lag opgeslagen kan men er vanuit gaan dat het een bom betrof die niet is afgeworpen maar werd aangevoerd. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
0152-065	24-12-46	Er werd gemeld dat de MMOD bezig is geweest met het opruimen van onontpofte bommen aan de Twelloseweg, Achter de Hoven, en op de Ossenweerd.	1382-1409	Gemeentearchief Deventer	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	08-01-47	Op de linkerzijde IJsseloever, bij de Worp, lagen zes blindgangers. Hiervan waren er vier in december 1946 door de MMOD opgeruimd.	1382-1404	Gemeentearchief Deventer			
	08-01-47	Er werd gemeld dat er op de linker IJsseloever (Worp) in totaal zes onontpofte bommen lagen, waarvan er in de maand december van 1946 door de MMOD een viertal werd opgeruimd. De overige bommen zouden worden opgeruimd zodra de weersomstandigheden dat toelieten.	1382-1409	Gemeentearchief Deventer			
3402.2-279	11-08-47	Door de lage waterstand in de IJssel is er oorlogstuig ontdekt. De 19e augustus werd er meer gevonden. Op 22 augustus was dit nog niet geruimd. Dit was te verklaren doordat door de lage waterstand er dagelijks tientallen meldingen binnen kwamen door het droogvallen van sloten, vijvers e.d.	1382-1409	Gemeentearchief Deventer	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-610	22-07-53	Een granaat is gevonden bij JWH Willemsen, Marsstraat 7.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-611	13-11-53	Een vleugelgranaat is gevonden op het kerkhof aan de Rijsstraatweg te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-612 Indicatief	23-11-53	In het woonwagenkamp te Klarenbeek, Kruisbosveld, is 1 granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	14-12-53	Er is een onontpofte bommetje gevonden, dat gedeponerd is bij de loods van Gemeentewerken te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	De exacte locatie van deze vondst is niet bekend.	Onverdacht
6105-613	01-02-54	Er is een pantserfaust gevonden in het ijs bij de boerderij Keulershofstede [Rijksstraatweg 59] te Wilp, waarvan de bewoner de heer Gerrits is.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vond-	Deelgebied 1

6105-614 Indicatief	16-02-54	Een granaat (30 cm) is gevonden bij van Leeuwen, kippenfokker Rijksstraatweg te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	sten. Scherfbommen: Er zijn geen aanvullende bronnen zoals meldingen in het gemeentearchief, de literatuur of exposieven vondsten, waaruit opgemaakt kan worden dat er in De Vecht daadwerkelijk splinterbomen zijn neergekomen. Mogelijk betreft het scherven van projectielen of een ander type explosief. Het onderzoeksgebied kan naar aanleiding van deze melding niet verdacht worden verklaard.
6105-615	15-03-54	Granaten e.a. explosieve dingen bij de Fa. Zandijk op het fabrieksterrein te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
Hoenweg: 6105-616 Kerkstraat: 6105-724, - 617 Indicatief	25-03-54	Er is een granaat gevonden bij EJ Elfrink Hoenweg 11 te Voorst en op het land bij JA Huisman, Kerkstraat 15 Terwolde (de Vecht) komen in 1.5 ha veel scherfbommen en granaten voor.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
	05-05-54	De heer EJ Elfrink, Hoenweg 11 te Voorst zg gaarne de granaat opgeruimd, welke op 25 maart j.l. aan uw dienst [Bureau Hulpverleningsdienst] werd doorgegeven.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-618	01-04-54	Er is munitie gevonden bij de heer Verdonk, Twelloseweg 25a te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-619	03-04-54	Er is een granaat gevonden bij de heer Nagtegaan, Domineestraat 21 te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-620	06-04-54	Bij EJ van Oorsprong, Lochemsestraat 44 te De Vecht te Terwolde liggen vermoedelijk projectielen in en sloot, die hij gaarne opgeruimd had.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-621	12-04-54	Bij GC Albers, Achter 't Holthuis nr. 7 te Twello ligt een granaat. Telefonisch weer opgegeven op 21 april 1954.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-622	26-04-54	Bij GJ Waijenberg, Teugseweg te Teuge, ligt een granaat onder de heg.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-623 Indicatief	01-05-54	In een bermsloot aan de Oud-Lochemseweg te Teuge, tussen de boerderijen van Baak en Teunissen is munitie gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-624	13-05-54	Op het terrein van het zwakzinnigengesticht De Lathmer is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-625	19-05-54	Er is een handgranaat gevonden bij de heer J. Bloemink, Zutphenseweg 1 te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
a: 6105-626 b: 6105-627	16-06-54	Er zijn handgranaten gevonden bij: a. de Keet Werk Jansen aan de Stuwbrug aan de Oud Lochemseweg te de Vecht (Terwolde) b. de Holthoefensebrug te Teuge	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-628 Indicatief	19-06-54	Op de Holthoefensestraat te Teuge is een onontpofte granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-629	08-07-54	Bij AJ Slijkhuis, Bottenhoekseweg 3 te Teuge ligt een pantservuistkop.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-630 Indicatief	16-07-54	Door de politie te Klarenbeek is medegedeeld, dat er projectielen liggen op het woonwagenkamp te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-631	13-08-54	Bij mejuffrouw H. Wilkens, Rijksstraatweg 41 te Voorst (hoek Nijenbeekseweg) zit een granaat in een boom.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-632 Indicatief	13-08-54	Bij Hengeveld in het woonwagenkamp te Klarenbeek is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-633	17-08-54	Bij EJ Hemeltjes, Vundelaarsweg 9 in de Wilpse Achterhoek in 1 ei handgranaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-634	19-10-54	Er is een patzervuist gevonden bij van Baale Lochemsestraat 2. Ligt aan de kant van de weg in de berm. Waarbij vlakbij gewerkt wordt dichtbij grens Apeldoorn.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-635	15-11-54	Opgegeven door Wachtmeester Hekman uit Teuge: 1 stuk granaat bij Ganzevles te Teuge, Teugeseweg 10. Pantservuist van 19-10-54 weer telefonisch doorgegeven.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-636	29-11-54	Bij J. bloem, Zutphenseweg 1 te Klarenbeek (de Kar) is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-637 Indicatief	15-12-54	Er is een granaat gevonden bij het woonwagenkamp te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
Kolk: 6105-638 Lathmer: 6105-639 Wilp: 6105-640	16-01-55	Er is een handgranaat gevonden bij de Wed. H. Bouwmeester, Zw. Kolkstraat 70 te Wilp-Achterhoek en een granaat op de Lathmer en een granaat bij R. Gerritsen, Rijksstraatweg 59 te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-641 Indicatief	30-03-55	G. van Oorspronk, Paalweg 2, Wilp Achterhoek. 100 m voor het huis granaat, bij het ploegen uit het land gekomen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	
Kneuter: 6105-642 Teugse: 6105-643	06-04-55	Er is munitie gevonden bij: BW de Croon, Kneuterstraat 37 te Wilp GJ Weijnenberg, Teugsestraat 11 te Teuge G. de Frens, Clabanusweg 1 te Klarenbeek (ligt dicht bij de weg)	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	

Clabanus: 6105-644							
6105-645 Indicatief	28-05-55	Zanden Allee, Twello. Waarschijnlijk fosforgranaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-646	28-05-55	Er is een Amerikaanse handgranaat gevonden bij Buekman, Zutphenseweg 32 te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-647	12-08-55	Gevonden bij Thomassen, Dijkhofstraat 8 te Twello, een achterstuk van een pantservuist.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	10-10-55	Brief van Directeur Gemeentewerken aan de vergadering van B&W. Naar aanleiding van bijgaand schrijven van GJ Roeterdink te Rijssen betreffende het opruimen van bunkerresten nabij het zwembad te Terwolde deel ik U het volgende mede: [geen relevante informatie]	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	De exacte locatie van de gemelde bunkers is onbekend. Uit de oude kaarten kan opgemaakt worden dat zwembad De Scherpenhof rond dit tijdstip nog niet bestond. Gezien het feit dat de locatie Terwolde betreft, en daar geen actieve bevrijding heeft plaatsgevonden, zijn er geen aanwijzingen dat er in of bij de bunkers munitie is achtergelaten of gedumpt. Het onderzoeksgebied is onverdacht met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-648	25-10-55	In de kerktoren van Voorst zit een granaat.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
GEEN	14-11-55	Op de politiepost te Twello, Duistervoordeseweg ligt een handgranaat. Ook op het politiebureau te Klarenbeek ligt enige munitie.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Gezien het feit dat de projectielen op politiebureaus zijn gemeld, kan aangenomen worden dat dit verzamelobjecten betreffen die van elders zijn aangevoerd. De exacte locatie van de vondsten is niet meer te achterhalen.	Onverdacht
6105-649	05-12-55	Er werd een granaat gevonden in de wetering nabij café de Kar, Zutphenseweg te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
Wilp: GEEN	27-01-56	[...] Ook is er een granaat gevonden te Wilp (6 januari opgegeven).	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Heze: 6105-601 Halmen: 6105-602 Indicatief	23-04-56	Bij Schut, Hezeweg te Voorst, zijn enige projectielen gevonden en bij graafwerk in de Halmen zijn enkele handgranaten blootgelegd, welke gevaarlijk zijn voor kinderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-650	27-04-56	Bij J. Wissink, Kneuterstraat 24 te Wilp ligt een gevaarlijke granaat.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-651	14-08-56	Bij Spijkerbosch, Oud-Apeldoornseweg 2 te Klarenbeek, is munitie gevonden, een klein kistje met draadjes, die al een ongeluk veroorzaakt hebben. Verder ligt er op het politiebureau te Twello nog wat.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-652	05-09-56	Bij mevrouw Spiele, Twelloseweg 20a te Twello, ligt een gevaarlijke granaat in de tuin.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-653	18-09-56	Granaat op de Lathmer, stichting voor Zwakzinnigen, Molenallee, Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-654	04-10-56	Er is een granaat gevonden bij graafwerkzaamheden aan de Grotenhuisweg 11 te Wilp	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-655 Indicatief	11-10-56	Er zijn enkele granaten gevonden op de weide van A. Schoonman, Voorster Klei.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Kist: 6105-656 Indicatief Bommen: 6105-727 (reeds besproken)	17-12-56	Munitiekist (vermoedelijk) op het Molenveld te Twello. Gaarne zo spoedig mogelijk onderzoek, vanwege het bouwrijp maken van het terrein. Met de hand bijgeschreven: 48 bommen gevonden door MOD bij xxx, ruiming op 23-01-57.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			

Harmsen: 6105-657 Florijn: 6105-728 Schrijver: 6105-658	30-01-57	Er is wederom een projectiel gevonden bij de landbouwer Harmsen, hoek Kruisweg, Hezeweg te Voorst, verder bij J. Florijn, Klokkenkampsweg 5 te Twello vermoedelijk een bom en bij W. Schrijver, Hazeltweg 1 te Terwolde een granaat, de laatste werd tijdens het ploegen ontdekt.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Harmsen en Schrijver: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Florijn: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Harmsen en Schrijver: Deelgebied 1 Florijn: Deelgebied 6
Halmen: GEEN Teuge: 6105-659	18-03-57	In de bossen in de Halmen bij Voorst liggen enige handgranaten. Verder ligt er een mortiergranaat op de westelijke oever van de grote wetering +- 100 m ten noorden van de Rijksstraatweg Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
Wilp: 6105-660 Terwolde: 6105-661	28-03-57	Bij J. Jansen, Molenallee 34 te Wilp, is een granaat gevonden. Tevens aan de Twelloseweg 29 te Terwolde een projectiel.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Wilp: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Terwolde: Gezien het feit dat deze vondst op ruime afstand van de conflictzone gedaan is en er verder geen vergelijkbare vondsten in de omgeving zijn gedaan, kan gesteld worden dat het een incidentele vondst betreft. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Wilp: Deelgebied 1
Rijks: 6105-662 Lochem: 6105-663	26-04-57	Wachtmeester Hekman gaf op, dat bij de heer in 't Veld, Rijksstraatweg 220 te Teuge, vermoedelijk in de tuin granaten verborgen zitten, dit was medegedeeld door inwoners van Teuge. Bij de bevrijding is allerlei oorlogstuig (helmen, koppels, maar ook granaten) in een gat in de tuin gestopt, waar nu meester in 't Veld woont. Aan de opruimingsdienst verzocht met een detector te komen. Tevens granaat opgegeven die bij B. van Baak, Lochemsestraat 2 te Teuge, is gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
GEEN	08-07-57	Bij het maaien in een sloot aan de kant van de Rijksstraatweg stootte men op metaal, waarna er een vlam uitsloeg en er zich rook ontwikkelde; de zeis was zwart geblakerd. Vermoedelijk zit daar dus munitie en in verband met spelende kinderen in de sloot zal de Mijnopruimingsdienst dit stuk terrein met de detector afzoeken.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	De exacte locatie van deze vondst is onbekend. De Rijksstraatwegen in de gemeente Voorst zijn enkele kilometers lang. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Bree: 6105-664	08-08-57	Bij Bloemendaal, Breesstraat 42 te Klarenbeek, is een projectiel gevonden en bij H. Schut, Hezeweg 5 een splinterbom (18-07-57).	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Bree: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten	Deelgebied 1

Heze: 6105-729 (reeds besproken)						hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	
6105-665	30-08-57	In het kookhuis bij Joh. van Beek, Rozendaalseweg 6, Terwolde ligt een granaat, die ergens gevonden was.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Gezien het feit dat deze vondst 'ergens gevonden was' kan de exacte locatie niet worden achterhaald. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-666	03-01-58	Er is een granaat gevonden, welke ligt in de boerderij van de heer H. Wollink, Kneuterstraat 1 te Wilp. Granaat ligt binnenshuis.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-667	12-02-58	Bij J. Spaan, H.W. Iordensweg 75 te Twello, liggen granaatkoppen bij huis en in de sloot. Ook op het bureau van de Rijkspolitie ligt nog munitie.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	01-04-58	1 bom aan de H.W. Iordensweg. Gevaarlijk.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Er zijn geen aanvullende bronnen die meer informatie geven betreffende de exacte locatie van deze bom. De H.W. Iordensweg is zo'n 1.5 km lang. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-668	11-06-58	Granaat in aardappelveld op de Lathmer te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-669	10-10-58	Bij AJ Streppel, Leemsteeg 2 te Wilp-Achterhoek, is een granaat van 10 cm boven gekomen bij het uitgraven van een sloot. Ligt thans in een weide bij bovengenoemde.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-670 Indicatief	10-10-58	Bij J. Boom, Leemsteeg 20 te Wilp-Achterhoek, is een mortiergranaat gevonden, en door de vinder mee naar huis genomen en op een veilige plaats gelegd.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Bree: 6105-671 Heuven: GEEN	10-10-58	Te Voorst, Breestraat 18 ligt een granaat en wachtmeester Mensink, Dr. Van Heuvenstraat 10 te Voorst heeft nog enkele projectielen in bewaring.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		Heuven: Betreft een verzameling van projectielen welke van elder zullen zijn aangevoerd. Het onderzoeksgebied is niet verdacht met betrekking tot deze melding.	
6105-672	13-10-58	Melding 20-10-58. Telefonisch opgegeven op 13-10-58 granaat in de tuin 10 meter van de openbare weg bij AJ van Hedel, Breestraat 18 te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-673 Indicatief	06-11-58	AJ Timmer, Dalkweg, granaat in het bouwland.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-674 Indicatief	06-11-58	HJ Keurhorst, Paalweg 7 te Wilp, +- 300 stuks patronen gevonden bij het omploegen. Liggen betrekkelijk gevaarlijk voor kinderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-675	10-11-58	11-11-58. Bevestiging van de melding van 10-11-58, dat bij rioleringswerkzaamheden aan de oude landbouwschool te Twello [Domineestraat 10] twee veilingkisten met munitie (kogels) en een oud geweer zijn gevonden. Dit is naar de politiepost te Twello vervoerd. Ivm werkzaamheden wordt verzocht met spoed te controleren of er nog meer zit.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-676	04-03-59	Er is een vrij grote granaat opgegraven bij werkzaamheden van de PGEM. Deze is herbe-graven in de tuin van Ds. Voorhoeve, Kerkstraat, hoek Rijksstraatweg.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	12-03-59	Melding van NV Houtzagerij Wilpse Dijk, dat er een granaat in een boom zit welke reeds in de machine zit. 14-03-59 de mijnopruimingsdienst geweest. Het bleek een ongevaarlijke xxx te zijn, die op verzoek van Wassink van de NV Wilspe Dijk is blijven zitten.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Betreft geen explosief.	Onverdacht
6105-677	17-04-59	20-04-59. Gemeld op 17-04-59 één granaat bij WJ Oolman, Zwaluwenweg 8 te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van	Deelgebied 1

						verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	
Was: 6105-678 Nieuw: 6105-679	05-06-59	Een pantservuist werd gevonden bij Wassink. Oudhuizerstraat 4 en een handgranaat bij Nieuwenhuizen, Hoofdweg 14.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-858 Indicatief	07-09-59	Deventer Dagblad. Handgranaat gevonden. Bij graafwerkzaamheden aan Hooilandweg te Klarenbeek werd een handgranaat gevonden. Het projectiel is bij de hulpverleningsdienst ingeleverd.	2.04.110-22	Nationaal Archief Den Haag			
6105-859	17-09-59	Granaat bij boerderij Nijhof, Bandijk 21, Terwolde. Spoed ivm werkzaamheden aan de weg.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Gezien het feit dat deze vondst op enkele kilometers van de conflictzone gedaan is en er verder geen vergelijkbare vondsten in de omgeving zijn gedaan, kan gesteld worden dat het een incidentele vondst betreft. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-860 Indicatief	27-10-59	Kantonnier bij de RWS A. Roelofs, Kranenstraat 21 te Wilp-A, heeft aan de Zutphenseweg Klarenbeek een handgranaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-861	30-10-59	Granaat gevonden bij A. Weenink, Hoofdweg 25. Is in de sloot begraven.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-862	09-11-59	1 vrij grote granaat in een voor van landbouw bij Borkamp, hoek Woudweg- Holthoefensestraat te Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-863	10-12-59	Mortiergranaat gevonden in de noordelijke spoorloot te Teuge. Hectometerbepaling 6.5/40. Gemarkeerd met koffieblok. 14 december 1959 verwijderd.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-864	19-04-60	Er zijn twee granaten gevonden op de Lathmer.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-865 Indicatief	20-04-60	P.H. van der Linde, Zonnenbergstraat 29 te Wilp, meldt dat hij munitie gevonden heeft bij het schoonmaken van een sloot. (doos met patronen)	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Granaten: 6105-866 Mijnen: 6105-021	26-04-60	Aan de IJssel te Voorst op de Voorsterklei liggen 4 grote handgranaten en 2 landmijnen bij km paal 932.2 en 932.5.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		Mijnen: Het is onbekend waar de gemelde mijnen vandaan komen. Mogelijk maken ze samen met de handgranaten deel uit van een verzameling of ze zijn vanuit de IJssel aangespoeld. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht gemaakt worden met betrekking tot deze melding.	
6105-867 Indicatief	02-06-60	Hoofd der RK school te Bussloo meldt een gevonden granaat die hij in bewaring heeft.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-680	06-07-60	Vondst van 3 granaten bij mevr. Bol, Rijksstraatweg 89 te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	23-07-60	Wachtmeester Ter Avest verzoekt namens J. Wijnbergen, Doornweerdstraat 23 te Twello afzoeken met een detector van een stuk weiland dat gescheurd moet worden. (naast de Martinushof tegenover de pastorie)	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Er wordt geen melding gemaakt van de vondst van explosieven.	Onverdacht
6105-681	30-07-60	Granaat gevonden op het bouwterrein van de hr. Stegeman aan de Rozenhofstraat aan de Steenenkamer bij graafwerkzaamheden. Ligt aan de kant vrij gevaarlijk voor anderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
GEEN	27-03-61	Mortiergranaat aangespoeld op een krib langs de IJssel te Wilp. Door MOD opgehaald op 28 maart 1961.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-682 Indicatief	16-05-61	Granaten bij A. Derksen, Gravenstraat nabij woonwagenkamp te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-683	01-06-61	Bij graafwerk voor de fundering van een schuur voor de Rijkswaterstaat bij Van der Hal, Rijksstraatweg 22 te Voorst is een granaat gevonden van 40 cm lang.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-684	19-06-61	H.P. Oosterbroek, Holthoefensestraat 16, Teuge, meldt een mortiergranaat, gevonden bij het ploegen. Heeft hem wat opzij gelegd, betrekkelijk veilig voor kinderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			

GEEN	04-09-61	Vondst van doorgeroeste handgranaten en patronen bij sleufwerk van de PGEM. Gevaarlijk om weer dicht te gooien. 07-09-61 Hr. Hartman van MOD geweest.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	De exacte locatie van het sleufwerk van de PGEM is onbekend. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht			
6105-685	20-10-61	Er werd een granaat in een éénmansgat gevonden op de hoek Goorweg-Hoofdweg te Klarenbeek. Is bij de MOD bekend. In verband met de aan te leggen waterleiding, die aanvankelijk niet, maar achteraf wel door die plaats wordt gelegd, wordt aangedrongen de granaat voor woensdag 25 oktober 1961 te verwijderen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1			
6105-686	16-03-62	Granaat bij de heer Gerritsen, Hooistraat 10, Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-687	06-04-62	Handgranaat bij BG Horstink, Doornweerstraat 6 Wilp. Schijnt reeds eerder aan het gemeentehuis te zijn opgegeven, niet op de afdeling gemeentewerken bekend.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-688	28-04-62	Van der Linde, Oudehuizerstraat 38, Klarenbeek, heeft een handgranaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-801	07-05-62	Granaat ligt midden in het bouwland bij Haverkamp, Holthoevensestraat 16, Teuge. Middellijn 25-30 cm.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-802	05-06-62	Projectiel (vermoedelijk een granaat) bij Bussik, Deventerweg 4, Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-691	06-06-62	Bij H. Diks, Weerdseweg 6, Wilp, is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-692	23-07-62	Granaat bij HJ Schut, Diederikweg 4, Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-693	22-08-62	Granaat opgeploegd bij BJ Kamphorst van 30x8 cm. Ligt aan de kant, kop is er af, dus niet te vervoeren. Achterhoekseweg 3, Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
	26-09-62	De granaat bij BJ Kamphorst, Achterhoekseweg 3 te Teuge, is nog steeds niet opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-694	27-08-62	Bij In 't Veld, Schakerpad 9, Twello, is een tankgranaat gevonden. 30-08-62 opgehaald.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-695	26-09-62	Granaat gevonden bij Van Oorsprong, Lochemsestraat 44 te Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-022	20-11-62	Vermoedelijk landmijn gevonden bij Hamel, Oude Binnenweg 81, Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst				Onverdacht	Er zijn geen aanwijzingen dat ter plaatse een mijnenveld heeft gelegen of dat er in de bevrijdingsperiode mijnen zijn gelegd door de terugtrekkende Duitse soldaten. Mogelijk betreft het een ander projectiel of een incidentele vondst. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
Teuge: 6105-876 Indicatief Twello: 6105-800	19-04-63	1 tankgranaat vliegveld Teuge bij hr. Olsema. 1 tankgranaat Molenstraat 82, Twello. Opgehaald 22 april 1963.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst				Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
Kruis: 6105-803 Rayon: GEEN Nijenbeek: 6105-804	22-04-63	Bij Waanders, Kruisweg 19, ligt een vrij grote granaat, doorsnede 10 cm. Is onder de grond gewerkt voorlopig. Op het rayonbureau Voorst ligt 1 granaat. Een reeds eerder opgegeven (bericht niet door opperwachtmeester ontvangen) granaat ligt op het kippenhok bij Penterman, Nijenbeekseweg 42 te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-805	09-08-63	Bij A. Bensink, Enkweg 53, Voorst is een projectiel gevonden, groot 40 cm.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-806	07-10-63	Door P. v.d. Linde, Zonnenbergstraat 29 te Wilp is gemeld, dat bij hem een tankgranaat is gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-807	28-10-63	Bij Wilbrink, Hoofdweg 5 te Klarenbeek is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-808	22-03-64	Granaat gevonden op terrein van het jongenshuis De Beele te Voorst, die werd meegenomen door een der jongens.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						
6105-809	09-04-64	Grote granaat, is door Rijkspolitie te Voorst gelegd op een schuur bij jachttopziener Penterman, Nijenbeekseweg 22 te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst						

GEEN	10-04-64	Bij de Rijkspolitie te Twello ligt nog enige munitie.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Deze meldingen betreffen verzamelingen waarbij de projectielen van elders zijn aangevoerd.	Onverdacht
GEEN	20-04-64	Bureau HH Wilkensstraat 4 te Voorst, granaat op het bureau.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-810 Indicatief	01-05-64	Rijkspolitie Teuge meldt een granaat van 10-35 cm gevonden bij graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwe Chr. School aldaar. Ligt veilig in een riool. Noot TA. Vermoedelijk school De Zaaier, Rijksstraatweg 236	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-749	11-05-64	Bij het spitten aan de Nijenbeekseweg 8 is een bom of granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Gezien de oorlogshandelingen die er in deze omgeving hebben plaatsgevonden is het waarschijnlijk dat het gevonden projectiel een granaat of raket betrof. Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Tijdens de bevrijding hebben de geallieerden ook raketaanvallen uitgevoerd in de gemeente Voorst om het schootsveld te verbeteren of om Duitse verdedigingspunten uit te schakelen. Ook in de periode voorafgaand aan de bevrijding hebben er aanvallen met geallieerde raketten plaatsgevonden. Deze hadden meestal treinen of Duitse troepen concentraties als doelwit. Ook hiervan zijn diverse na-oorlogse vondsten van bekend.	Deelgebied 1
GEEN	27-07-64	Op de Voorsterklei aan de IJssel is een granaat gevonden, ivm lage waterstand verzoek deze spoedig op te halen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-811 Indicatief	03-08-64	Munitie onderzoek in het weiland van JG Korenblik, Gravenstraat 30 te Voorst. Bij gemeentewerken is door JG Korenblik het verzoek gedaan om een onderzoek door de MOD te doen instellen naar eventueel aanwezige munitie in een weiland, dat gescheurd moet worden. [...] Op 2 september is 1 man van de MOD geweest, op 7 september 2 man. De rekening van Fl. 180,- impliceert geen munitie aangetroffen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
	06-08-64	In het weiland van JG Korenblik, Gravenstraat 30 te Voorst, bevindt zich vermoedelijk munitie. Daar genoemde korenblik het weiland wil scheuren, verzoeken B&W Voorst aan het ministerie van Binnenlandse Zaken om iemand beschikbaar te stellen, aangezien Korenblik geen risico wil lopen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Weijen: 6105-812 Indicatief Schut: 6105-813	14-08-64	Een granaat bij Weijenberg, Kruisbosweg 5 te Klarenbeek (bij woonwagenkamp) en bij Schut, Diederikweg 4, enkele granaten verzameld.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-814	24-08-64	Granaat gevonden bij J. Albers, Zutphenseweg 26, te Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	04-09-64	Bij het politiebureau in Twello liggen enkele gevaarlijke projectielen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Deze meldingen betreffen verzamelingen waarbij de projectielen van elders zijn aangevoerd.	Onverdacht
6105-815 Indicatief	17-12-64	In het bos aan de Nijenbeekseweg is een handgranaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van	Deelgebied 1

						verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	
6105-816	21-12-64	Granaathuls van 1 meter lang bij J. Siero, Broekstraat 31 te Klarenbeek, in een weiland opgegraven met de sloot.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-817	15-03-65	Granaat gevonden bij AW Bosgoed, Zandenallee 10 Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	29-06-65	Wachtmeester Olthof Terwolde, Twelloseweg 98 meldt dat in een wasteil achter zijn huis 2 grote granaten (met explosieve kop, wel van anderen hol) liggen (afkomstig via steenfabriek De Vooruitgang van zandafgraving in Wilp)	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-818	09-07-65	Bij de Lathmer te Wilp is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-819	06-08-65	Granaat in karrespoor, boerderij van GH Bosveld, Zutphenboer, Deventerweg 3, Wilp	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-820	01-10-65	Granaat gevonden bij H. Beekman, Zutphenseweg 31, Klarenbeek	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-821	04-10-65	Mortier gevonden bij A. vd Beek, Burg. V.d. Feltzweg 45a Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-822	11-11-65	Er ligt munitie, afkomstig van Huize Kruisvoorde v.h. van H. Wisboom, op het politiebureau te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-823	29-03-66	Een projectiel (vermoedelijk een handgranaat) gemeld liggende bij HF Borgonje, Zonnenbergstraat 35 Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-899 Indicatief	05-05-66	Een projectiel van zwaar kaliber (vermoedelijk vliegtuigmunitie) bij omspitten gevonden aan de Kruisdwarsweg, van 2.5 cm doorsnee. Op te halen bij zijn huis aan de Kruisdwarsweg 22 te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	13-05-66	Brief aan het Oostelijk Wegenbouwlaboratorium, Rijksstraatweg 25 Twello. Van de zijde van de Rijkspolitie werd ons op 11 mei j.l. medegedeeld dat er zich op Uw terrein in een destijds gegraven gat nog +- honderd granaten moeten bevinden. Deze zouden na de bevrijding begraven zijn in een terrein gelegen aan de Rijksstraatweg naast een boom. Ongeveer een jaar of 14 geleden is door de mijnopruimingsdienst hiernaar gegraven, maar naar nu blijkt op de verkeerde plaats en vermoedelijk niet diep genoeg, waardoor niets werd gevonden. De heer O.H. Wohlers, Dernhorstlaan 19 alhier meent dat hij nu wel de juiste plaats kan aanwijzen. Daar deze heer reeds 90 jaar is en de situatie ter plaatse wellicht gewijzigd zal zijn, is het de vraag of zonder een onderzoek door de MOD met een mijndetector de juiste plaats wordt gevonden. Een dergelijk onderzoek is kosteloos, tenzij er niets gevaarlijks wordt gevonden. Indien U prijsstelt op een onderzoek en eventueel verwijdering van aanwezige explosieven en U bereid is de eventuele kosten te dragen, dan geef ik U in overweging mij dat te verrichten, waarna de MOD zal worden gewaarschuwd. Directeur Gemeentewerken van Voorst en Twello Als antwoord meldt de Stichting dat ze slechts huurder zijn van onroerend goed De Dernhorst en verwijst naar de eigenaar Stichting de Dernhorst. 01-06-66. Toestemming van de huurder [...] 02-06-66. MOD 19-06-66. Niets gevonden	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	De exacte locatie van deze melding is onbekend. De Rijksstraatwegen in de gemeente Voorst zijn enkele kilometers lang. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot deze melding.	Onverdacht
6105-824	30-06-66	Granaat gevonden bij graf delven in Voorst. Granaat is door Bomhof opgeborgen. Noot TA. Er zijn maar twee gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeneete Voorst, deze betreft vermoedelijk die aan de Deventerweg 2, de andere is in Terwolde.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
GEEN	08-07-66	Wachtmeester Pasmaan Voorst meldt 1 granaat gevonden aan de IJssel.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-825	07-11-66	Een granaat opgegraven door de PTT liggende bij Hamer, Rijksstraatweg 178 te Voorst.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	14-03-67	Bij het politiebureau te Twello moeten kogels opgehaald worden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Deze meldingen betreffen verzamelingen waarbij de projectielen van elders zijn aangevoerd.	Onverdacht
GEEN	19-05-67	Een partij gemeld van een paar honderd stuks mitrailleurmunitie afkomstig uit Klarenbeek.	0107-1151-4	Gemeentearchief			

6105-827	03-07-67	Rijkspolitie, de heer Verbeek, te Wilp Rijksstraatweg 54 meldt dat aldaar een mortiergranaat van +- 20 cm opgehaald dient te worden.	0107-1151-4	Voorst Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1	
GEEN	03-07-68	Blindganger (waarschijnlijk .50) in boom bij de Houtzagerij in Wilp a.d. Dijk.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht		Onverdacht	
6105-828	13-09-68	Bij werkzaamheden oprijlaan de Beele Voorst granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht		Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpte of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-829	28-04-69	Granaat gevonden langs de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen, km paal 99.8	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-830	15-08-69	Twee granaten gevonden bij BA van Baak, Lochemsestraat 2 te Teuge. Granaten liggen bij woning volgens opgave van de politie.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-831	28-08-69	Granaat gevonden bij GJ de Haan, Deventerweg 13 te Gietelo.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-832	10-02-70	Granaat gevonden bij JF Bloemers Molenallee 15, Wilp (Posterenk).	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
GEEN	08-05-70	Nabij het dorp Voorst is door een landbouwer een granaat gevonden. Het vermoeden bestaat dat ter plaatse meerdere granaten zijn.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-833	12-05-70	Nabij het Soerhuis, Rijksstraatweg 80 te Wilp is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-834 Indicatief	25-08-70	In een weiland aan de Dernhorstlaan te Twello is een granaat gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
GEEN	11-09-70	Bij werkzaamheden van een zandzuiger nabij de Weerdseweg te Wilp is een kleine granaat gevonden. Deze granaat s ter plaatse opgeslagen.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-835 Indicatief	17-05-71	Aan de Bollehofsweg zijn granaatjes gevonden.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-836 Indicatief	17-08-71	Er is een granaat gevonden bij de familie Bressen, Kruisbosweg te Klarenbeek. De opruimingsdienst moet ook nog losse munitie op halen bij de Rijkspolitie, Duistervoordseweg 36 te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-837	30-11-71	Granaat achter in de tuin van Rajoncommandant J. de Boer, Rijksstraatweg 232, Teuge.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
6105-838	09-02-72	Granaat, Wellinckhofweg 18, Terwolde.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
19720225	1972	Wellinckhofweg 18, Terwolde 1x bg 25 pr m/sb	EOD	EOD	Verdacht			Deelgebied 1
6105-839	07-03-72	3 granaten in sloot achter de RK kerk te Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
19720405	1972	Doornweerstraat 25, achter R.K kerk in sloot Melding van drie granaten in de sloot. Geen zichtbare expl. Aanwezig. Door hr. v. Gurp in 1945 één projectiel. Vermoedelijk ptn 40 "/m in sloot gegooid. Sloot circa 3,5 m breed over een lengte van circa 12 m. Betrokken instantie en politie ingelicht v.w.b. voorzichtigheid bij het uitdiepen van sloot. Bij aantreffen van expl. Culemborg waarschuwen.			Verdacht			Deelgebied 1
6105-840	25-04-72	1 granaat bij Jansen, Vermeersweg 52, Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht			Deelgebied 1
19720863	1972	Vermeersweg 52, Twello 1x rkg van 25 pr. Leeg	EOD	EOD	Verdacht			Deelgebied 1
6105-841	25-05-72	Granaat bij fm. Hekkers, Dorpstraat 16 te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Deelgebied 1		
19721182	1972	Dorpstraat 16, Wilp 1x rkg van 25 pr (leeg)	EOD	EOD	Verdacht	Deelgebied 1		
6105-842	30-06-72	Granaat bij fam. Tuks, Marsstraat 3, Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Deelgebied 1		
GEEN	02-03-73	Heide Mij Bussloo, Kneuterstraat bij stortplaats 2 vliegtuigbommen. 07-03-73 weer gebeld.	0107-1151-4	Gemeentearchief	Onverdacht	Onverdacht		

				Voorst		zijn niet te achterhalen. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden verklaard met betrekking tot deze melding.	
6105-843	18-06-73	Brisantgranaat op terrein De Lathmer, Lathmerweg 3 te Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
6105-844	21-06-73	Handgranaat bij Hassink, Burg. Vd Feltzweg 86 Twello.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-845	05/13-02-75	Op het terrein van de in aanbouw zijnde RK kleuterschool aan de Baron van Wijnbergenlaan 11a te Bussloo bevindt zich een z.g. éénmanggat, waarin destijds handgranaten, munitie etc. zijn gedeponeerd. Ook in een tuin naast dit schoolterrein bevindt zich een dergelijk gat met explosieven.	0107-1151-4, -1385-3	Gemeentearchief Voorst			
19750334	1975	Baron van Wijnbergenlaan 11a, Twello 3x hgr MKZ, 3 doosjes m/capsule in schuttersput	EOD	EOD			
6105-846	09-09-76	Brief aan Dienst van de Kwartiermeester Generaal Materieelvoorzieningsafdeling 4, sectie explosieven opruimingsdienst, werk aan het spoel, Culemborg 'Tijdens grondwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van een sportveldencomplex te Twello zijn vele onderdelen van oude munitie aangetroffen; twee hulzen voor zover herkenbaar van 105 mm veldgeschut en 18 hulzen van 20 mm luchtdoelgeschut, alsmede een houder voor patronen van het luchtdoelgeschut. Bij de Rijkspolitie te Twello is op 25 augustus j.l. aangifte van deze vondst gedaan. [19762996] Een in de buurt wonende landbouwer kon zich de situatie tijdens de oorlog zeer goed herinneren. Een zevental stuks veldgeschut en 2 stuks luchtdoelgeschut van het Duitse leger hebben volgens hem daar gestaan. Zeer vele granaten of hulzen zijn in een gat op het terrein gegooid en moeten daar volgens hem nog steeds liggen. Uit het feit dat de vondst op een andere plaats is gedaan dan waar zich de verzamelde munitieresten moeten bevinden blijkt dat het terrein na de oorlog niet geheel geruimd is. De kans dat er nog blindgangers e.d. in de grond zitten is daarom niet uitgesloten. Ik verzoek u hierbij het betreffende terrein af te zoeken en ontdekte explosieven te ruimen. [19762997] [...] Directeur Gemeentewerken Voorst te Twello	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
19762996	1976	Sportpark in aanleg in 1976, tegenover Achter het Holthuis 7, Twello 14x hulzen v 2 xm leeg, 1 huls v 8,8 cm leeg, schoot(?), 1x ptn houder 2 cm leeg	EOD	EOD			
19762997	1976	VZA, Sportpark in aanleg in 1976, tegenover Achter het Holthuis 7, Twello Verkenning. Af te zoeken terrein +- 100x200 m (waarin mogelijk explosieven aanwezig zijn, vroegere geschutopstellingen, waar reeds eea gevonden zijn) en bestemd is voor sportterrein.	EOD	EOD			
19770335	1977	ZA, Sportpark in aanleg in 1976, Achter het Holthuis, Twello 1x sap 60 lbs v 3"raket, 2 motoren 3"raket (incompleet en leeg), 2x bb van sap 60 lbs leeg. 1x raketmotor van 60 lbs raket (leeg) 7x bg van 8,8 cm met zt z 30 (niet verschoten) 1x bg ptn van 8,8 cm met zt z 30 1x bg van 8,8 cm met zt z 30 (niet verschoten) 1x bpg van 8,8 cm m/bb n/versch, 3x bg van 2 cm m/sb, 2x K...Y van 8,8 cm (leeg) 8x PG v 20 mm verschoten, 3x raketmotorrestant van 3" (schroot) 6x bg v 20 mm m/sb verschoten, 10 Pg v 20 mm verschoten 7x Pg 20 mm (verschoten) 6x Bg v 20 mm m/sb verschoten, 2x Pg v 20 mm verschoten, 2x restanten v 3"raketmotor 5x Pg van 20 mm verschoten 5x restanten raketmotor van 3 inch 6x bg van 20 mm m/sb, 4x pg van 20 mm verschoten, 3x restanten raketmotor van 3 inch 1x SAP 60 lbs van 3"rak m/bb, 2x bg van 2 cm m/sb, 2x raketmotoren 3" (leeg), 6x pg van 2 cm 6x pg van 20 mm verschoten, 1x .. huls 8,8 cm, 1x kern(?) van 8,8 oefenptn. 2x bg 2 cm z buis verschoten, 1x pg 2 cm 8x bpg 20 mm met/bb verschoten, 4x bg 20 mm m/sb verschoten 4x bpg 20 mm met/bb verschoten, 4x bg 20 mm m/sb verschoten 4x bpg 20 mm met/bb verschoten 2x pbrg van 20 mm, 1x bg van 20 mm 3x pbrg van 20 mm 1x bg v 2 cm m/sb verschoten, 3x pbrgr v 2 cm verschoten 2x bg van 20 mm met sb, 4x pbg van 20 mm, 1x SAP 60 lbs van 3 in rak	EOD	EOD			

		3x bg van 20 mm m/sb, 3 pbg v 20 mm 2x bpg 20 mm verschoten 1x bg van 20 mm m/sb verschoten 2x bg 2 cm/20 mm met buis verschoten 6x pbg 20 mm 6x pbg 20 mm 2x hgr Duits (steel), 2 bg v 20 mm m/sb verschoten, 5x bpg v 20 mm verschoten 3x pbrg van 20 mm 2x bg van 20 mm m/sb, 1x pbrg v 20 mm					
	12-04-78	Explosieven sportcomplex 't Holthuis [...] Eerst de helft van het terrein is afgezocht. [...] het opschuiven van de zoekactie tot na het oogsten van het te verbouwen gewas (mais) veroorzaakt voor de EOD geen problemen. In verband met een mogelijke uitbreiding van het sportcomplex in het voorjaar van 1979, wordt verzocht de werkzaamheden in november 1978 te hervatten.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
	15-02-80	Mora 19770335 EOD. Grondwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van een sportveldencomplex te Twello. Kosten voor het verwijderen van ontplofbare stoffen waren Fl. 44583.08.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
6105-847	18-04-77	BH van Baak, Lochemsestraat 2, Teuge, explosieven in berm en bouwland.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
Leemsteeg: 6105-848	29-12-77	De mogelijkheid bestaat dat er zich nog explosieven bevinden op het terrein van J Streppel, Leemsteeg 2, Wilp.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst			
Geschut: 3202.2-072	29-12-77	De mogelijkheid bestaat dat er zich op het terrein van J Streppel, Leemsteeg 2 te Wilp, nog explosieven bevinden. In verband met de door de eigenaar uit te voeren werkzaamheden, zoals het woelen en spitten van de grond, wordt verzocht de aanwezige explosieven op te sporen en te verwijderen. a. op het terrein zou gedurende het einde van WOII volgens de eigenaar Canadees geschut opgesteld zijn geweest b. er in het najaar van 1977 door de EOD op het aangrenzende weiland eveneens munitie is opgeruimd. c. een gedeelte van het perceel is kadastraal bekend als Wilp E424, gelegen aan de Bottenhoekseweg, ter grootte van ca 1 ha. Melding is p 28-01-78 afgedaan.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
Botten: 6105-849 Indicatief							
19772824	1977	Leemweg 2, Wilp 1x hgr Mills 36, 8x sb 119, 5x sb 222B	EOD	EOD			
19772988	1977	Leemsteeg, Wilp 1x rkg 25 pr m/buis niet verschoten	EOD	EOD			
	26-01-82	Verzoek van B&W Voorst om vergoeding van de gemaakte kosten in verband met het opsporen, ruimen en vernietigen van explosieven bij een gedeelte van het perceel, kadastraal bekend gemeente Wilp, sectie E, nummer 424, gelegen aan de Bottenhoekseweg. Kosten Fl. 9912.50.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
6105-850	21-02-79	Opsporen explosieven op het terrein nabij De Middelburg, Zandwal 1 te Voorst. Vermoedelijke aanwezigheid van ingeslagen explosieven op- het terrein nabij de Middelburg, Zandwal 1, te Voorst. Bedoelde werkzaamheden waren noodzakelijk in verband met de verdere realisering van het recreatie-object Bussloo waarvan De Middelburg deel uitmaakt.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst			
19790144	1979	Nabij 'de Middelburg' Landwal 1, VZA Verkenning Zoekactie Uitgevoerd. In verband met beheerswerkzaamheden op het recreatiegebied Bussloo werd "Gebr. De Haan Bussloo B.V., bussloselaan 8 te Voorst verzocht werkzaamheden uit te voeren rondom "de Middelburg, zandwal 1 te Voorst, welke o.a. bestaan uit het circa een halve meter machinaal spitten van de grond nabij genoemde boerderij. De gebr. De Haan vertelde dat zij als voormalige bewoners van "de Middelburg" zich sterk meenden te herinneren dat in de oorlog begin 1945 door gevechtshandelingen, ter plekke enig explosief materiaal was ingeslagen, zonder te zijn ontploft. Op grond hiervan vindt voornoemd bedrijf het niet verantwoord de opdracht tot graafwerkzaamheden te aanvaarden. Vermoedelijk explosief: 1 granaat. Grootte onderzoeksterrein: 10 x 10 m Granaat is in oorlogsdagen ingeslagen en niet gedetoneerd, het betrof toen boomgaard, deze is inmiddels gerooit, plaats is nog vrij nauwkeurig bekend. Het terrein is inmiddels al	EOD	EOD			

		gespit en met gras ingezaaid. Bij deze werkzaamheden is men geen granaat tegengekomen, hij zit dan dieper dan 40 cm. Zoekactie is uitgevoerd op 5-1-1983. Geen vondst gemeld.				
6105-851	29-05-80	In week 18 heeft de EOD uit Culemborg explosieven vernietigd op het terrein van de heer Pol, Broekstraat 25 te Klarenbeek. Het bleek volgens de EOD noodzakelijk deze explosieven ter plaatse te vernietigen. De gemeente Voorst heeft het gat, waarin eea is gebeurd gedicht.	0107-1151-4	Gemeentearchief Voorst		
6105-852	12-09-80	Tijdens uitvoering van het rioleringsplan in buurtschap Gietelo is komen vast te staan dat op de plek, op de rand van de Oude Deventerweg direct tegenover perceel 38, een pantservuist begraven moet zijn op een diepte van ca. 1.80 m. Aangezien de huidige eigenaar/bewoner van het perceel Deventerweg 38 de gemeentewerken Voorst op dit feit heeft geattendeerd en als 11 jarige jongen ooggetuige is geweest, wordt deze zaak serieus opgevat.	0107-1151-4, - 1385-3	Gemeentearchief Voorst		
	15-09-80	Van B&W Voorst aan EOD. Met verwijzing naar de door de directeur van gemeentewerken, alhier, aan u gerichte brief van 12 september jongstleden en refererend aan het hedenmorgen met u plaatsgevonden telefoongesprek, willen wij bij deze nogmaals de noodzaak van de ruiming van de vermeende "pantservuist" nabij perceel Deventerweg 38 beklemtonen.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst		
	23-11-81	B&W Voorst verzoekt om vergoeding van de gemaakte kosten in verband met het opsporen, ruimen en vernietigen van explosieven bij het perceel Deventerweg 38 te Voorst. Bedoelde werkzaamheden waren noodzakelijk in verband met de aanleg van een rioolleiding in buurtschap Bussloo.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst		
6105-853	13-01-82	Uit een gesprek d.d. 31 december 1981 tussen de Rijkspolitie Twello en de heer Doornbosch jr., vroeger wonende in het pand Tuindorp 9 te Twello, blijkt dat er naast deze thans gesloopte woning tijdens de oorlog door zijn vader een grote kist met munitie in de grond is begraven. De juiste plaats wist hij niet aan te geven. In verband met de uitvoering van het bestemmingsplan Tuindorp lijkt het mij [chef gemeentewerken Voorst] noodzakelijk hieromtrent zekerheid te verkrijgen en het desbetreffende terrein op eventuele aanwezigheid van explosieven te laten onderzoeken. Ik stel voor het bovengenoemde terrein door de EOD te laten onderzoeken op eventueel aanwezige explosieven. Het is de bedoeling na de sloop van de woningen van het tegenwoordige Tuindorp ter plaatse een nieuw woningbouwprogramma te starten. 24 mei 1983. Rekening voor het verwijderen van ontplofbare stoffen. Noot TA. Tuindorp lag ter plaatse van het huidige Maarten Tromplaan en de Heemskerkstraat.	0107-1385-3	Gemeentearchief Voorst		
6105-854	16-08-85	Twee heren uit Arnhem en Zutphen hadden zojuist een skelet van vermoedelijk een Duitse soldaat opgegraven aan de Marsdijk te Wilp. Met het skelet werd ook scherpe munitie aangetroffen. Alles in zakken naar het bureau vervoerd. Locatie: Marsstraat te Wilp, komende vanaf de Rijksweg op de winterdijk +- 10 meter vanaf de weg.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
	3/6-09-88	Door twee mannen uit Arnhem, hebben een skelet opgegraven in een eenmansgat in de Marsdijk te Wilp. Het zou een Duitse militair betreffen. skelet ligt komende vanaf de Marsstraat, lopende over de dijk in de richting Wilp. Na een aldaar staande eik, 23 Jacob Boeve passen in richting Wilp. Dan aan de linkerzijde ong. een halve meter naar beneden. De grond is van de heer Heinen, wonende te Wilp, Rijksweg 89. In het eenmansgat werd naast het skelet ook een pioniersschop, gasmasker, identiteitsplaats en een handgranaat aangetroffen. In een volgend eenmansgat werd een munitiekist, 100-tl patronen, kker reserveloop van mitrailleur en een gasmasker aangetroffen. Daar het tweede gat vrij diep (1.5 m) was uitgegraven door de ontdekkers bestaat het vermoeden dat er meer in het eenmansgat heeft gelegen dan nu terug werd gevonden. Patronen door de EOD meegenomen, handgranaat onschadelijk gemaakt.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
	1988	Marsstraat, hoek Rijksweg, Wilp 1x hgr, steel (D), ca. 800x KKM	EOD	EOD		
	29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 8. Dijklichaam Marsstraat richting Wilp dorp. Is nog niet aangemeld bij het EORC. Het dijklichaam is reeds globaal verkend door de heer Schoon van het EORC en om de +- 10 meter gaf de detector aan dat er ijzer in de grond zit. Vermoedelijk zijn dit gevulde	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
						Deelgebied 1

19900225	1990	<p>Voorheen MORA 880031/880032 van KL</p> <p>Bandijk, Marsstraat in Wilp Hierdoor delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van niet-geruimde explosieven in het Dijklichaam Marsstraat richting Wilp-dorp. De locatie is globaal op bijgaand kaartfragment aangegeven. Wij verzoeken u een voor-onderzoek tot opsporing in te stellen. Op 16 juni 1989 heeft uw heer Schoon de Bandijk vanaf de Marsstraat in noordelijke richting globaal verkend. Om de ± 10 meter gaf de detector aan dat er metaal in de grond zit. Dit kan duiden op de aanwezigheid van explosieven in de zogenoemde mangaten. Bekend is dat de Canadezen aldaar de dijk zijn overgestoken.</p> <p>Bandijk, Marsstraat in Wilp. Souvenirjager Timmerman is op de dijk actief geweest en heeft aldaar enkele botten en munitie uit de grond gehaald. De Gravendienst en de E.O.R.C. zijn hierbij aanwezig geweest.</p> <p>EOD. Mora 902698 Ter plaatse gegaan en m.b.v. Ferex geconstateerd dat om de 10 à 15 meter (soms met grotere intervallen) zich metalen voorwerpen in de top van het dijklichaam bevinden. E.e.a. beantwoord geheel aan het verhaal dat het hier om mangaten zou handelen. In het stuk van ± 200 meter het verst van de Manstraat verwijderd zijn grote metalen voorwerpen (stukken rijplaat?) deels zichtbaar. Er is dus niet te constateren wat zich eventueel daaronder kan bevinden.</p> <p>Grootte af te zoeken terrein: 460 m lang en 3 m breed, 1400 m2 Langs de kop van de dijk diverse mangaten.</p> <p>16-08-85 17.30 u Opgegraven skelet WO II te Wilp Op verzoek van de 89 gegaan naar de Marsstraat te Wilp. Aldaar troffen we een tweetal fanaten aan, die zojuist een skelet van verm. een Duits militair uit de tweede Wereldoorlog, hadden opgegraven. Volgens voorschriften hadden de schatgravers een en ander doorgegeven aan betreffende instanties, waaronder de politie. Het opgegraven spul in een drietal vuilniszakken overgebracht naar het groepsbureau alhier en in een kelder geplaatst. Eén vuilniszak met een nagenoeg compleet skelet, een ander met kleding, schoeisel, gasmasker etc. en een zak met de scherpe munitie.</p> <p>06-09-88 15.45 u Met Sgt. Mj. Jongen van Gravendienst van de landmacht een onderzoek ingesteld n.a.v. voornoemde mutaties. In een éénmanggat werden de stoffelijke resten opgegraven van een Duitse militair. Eveneens werd aangetroffen: pioniersschop, gasmasker, indentiteitsplaatje en een staafhandgranaat. Hierop de EOD ter plaatse laten komen welke de handgranaat onschadelijk maakten. In een volgend éénmanggat werd een munitiekist, alsmede een 100-tal patronen, koker voor reserveloop van mitrailleur en gasmasker gevonden. Patronen zijn door EOD meegenomen. Daar het tweede gat vrij diep (1,5 m) was uitgegraven door de ontdekkers, bestaat het vermoeden dat er meer in het éénmanggat heeft gelegen dan nu terug werd gevonden.</p>	EOD	EOD
	10-09-90	<p>mansgaten.</p> <p>Vervolg op rapport 29 juni 1990. [...] Nog niet aangemeld zijn:</p> <p>b. Dijklichaam Marsstraat, richting Worp dorp. Eigenaar de heer A. Heinen, Rijksstraatweg 89, Wilp. Voor zover mij bekend is de heer Heinen hiervan niet op de hoogte. Mijns inziens gene bezwaren hem op de hoogte te stellen.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	26-09-90	<p>Vervolg rapport. 4. Dijklichaam Marsstraat. Het dijklichaam is globaal verkend door de EORC. Om de 10 á 12 meter gaf de detector aan dat er ijzer in de grond zit. Dit zijn vermoedelijk gevulde mangaten</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
	02-10-90	<p>Van B&W Voorst aan Explosieven Opruimings Regel Centrum. Hierdoor delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van niet-geruimde explosieven in het Dijklichaam Marsstraat richting Wilp-dorp. Wij verzoeken u een vooronderzoek tot opsporing in te stellen. Op 16 juni 1989 heeft uw heer Schoon de Bandijk vanaf de Marsstraat in noordelijke richting globaal verkend. Om de +- 10 meter gaf de detector aan dat er metaal in de grond zit. Dit kan duiden op de aanwezigheid van explosieven in de zogenaamde mangaten. Bekend is dat de Canadezen aldaar de dijk zijn overgestoken.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst

19911677		(getekende kaart van af te zoeken terrein) Totaal vondsten Marstraat 2x stokhandgranaten, 1x 3,5" granaat, 65x kkm 5x handgranaten					
	1991	3 Lokaties VZA's bij elkaar gevoegd drie oudere mora's - Zomerdijk van de IJssel 813693, zie 19900225 - Dijklichaam, Marsstraat, Wilp-dorp 902698, zie 19900225 - Doornweerdstraat-Hietheiderweg Twello, zie 911369	EOD	EOD			
	08-05-92	Fase 6 – Dijklichaam Marsstraat Dit onderdeel is inmiddels uitgevoerd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	21-05-92	Twello – De zoekacties naar bommen in de gemeente Voorst worden binnenkort beëindigd omdat onzeker is of het Rijk de kosten nog wil subsidiëren. [...] Verder zijn enkele granaten aangetroffen bij kleine zoekacties in Wilp-Achterhoek en bij de Marsstraat in de Wilpse Kleipolder. [...]	BtB Explosieven ruimingen	OKV			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Dijk Marsstraat – uitgevoerd	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-868	22-04-86	DD 22-04-1986 BUSSLOO – Bij de recreatieplas van Bussloo zijn gisteren drie vliegtuigbommen en een granaat tot ontploffing gebracht, die in de afgelopen weken in Voorst werden gevonden. Deze kwamen o.a. bij het ploegen tevoorschijn. Drie werden er aangetroffen bij de Rijksstraatweg en het andere projectiel lag bij de Gravenstraat.	BtB Explosieven vondsten	OKV	Verdacht	Granaat: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Bommen: Uit de diverse bronnen en de luchtfoto's blijkt dat er op 9 en 11 april 1945 spinterbommen zijn afgeworpen in de gemeente Voorst. Hierbij zijn er o.a. spinterbommen neergekomen in de omgeving van boerderij De Roskam aan de Rijksstraatweg te Voorst. Sinds het einde van WOII tot zeer recent (2016) worden er nog dergelijke projectielen in de ondergrond gevonden. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Granaat: Deelgebied 1 Bommen: Deelgebied 30 Overlap met Deelgebied 6 maakt Deelgebied 41, overlap met Deelge- bied 35 maakt Deelgebied 42
19860081	1986	Rijksstraatweg 182, Voorst 1x 20 lbs frag bom with nose pistol No 45 met kap	EOD	EOD			
19860754	1986	Rijksstraatweg 49 1x bg van 25 pr m/sb No 117	EOD	EOD			
19860800	1986	Rijksstraatweg 182 1x scherfbom 20 lb met sb No 873 (niet gewapend)	EOD	EOD			
19860801	1986	Gravestraat 14 Voorst, weiland 1x scherfbom 20 lb met sb No 873 (niet gewapend)	EOD	EOD			
Spoor: 3402.2-264 Lazarus: 6105-856 Biele: 6105-857	1986-1991	Uit correspondentie tussen de gemeente Deventer en de EOD blijkt dat er tevens nog 5 tot 7 bommen in het kolkje bij de spoorbrug waren gelegen. En nog explosieven in de Lazaruskolk. Ook werd er gemeld dat er explosieven in de Bielekolk waren gelegen. De laatste twee te Wilp.	1441-478	Gemeentearchief Deventer	Verdacht	Spoor: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakening en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Lazarus en Biele: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet	Bommen spoor: Deelgebied 6 Lazarus en Biele: Deelgebied 1

	<p>voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen.</p> <p>4. De Lazaruskolken Lift "stampvol" met Duitse 8.8 granaten. De duikers van de marine hebben deze kolken verkend. Met een metaaldetector Ferex werden duidelijke signalen op diverse plaatsen in de kolken waargenomen. De Duik- en Demontegroep van de marine heeft aan de hand van deze bevindingen het vermoeden van aanwezigheid van niet-geruime explosieven uitgesproken. Deze kolken liggen deels op het grondgebied van de gemeente Deventer en deze melding zal in de ambtelijke voorbereiding worden betrokken.</p> <p>7. de Bielekolk (Ever to Voorsteeg) Ligt stampvol Canadese munitie. Is aangemeld bij het EORC en ook hier is landverkenning verricht. De Duik- en Demontegroep heeft deze kolk in het opsporingsplan opgenomen. In deze kolk zijn grote hoeveelheden afval/puin gestort; laagte prioriteit.</p> <p>Op ons verzoek zullen de projecten 1,2 en 4 als één project worden aangepakt. De EORC heeft de projecten 1 en 2 overgedragen aan de Duik- en Demontegroep (DDG) van de Koninklijke Marine. [...] De DDG kan op afroep met een speling van 3 maanden overgaan tot uitvoering van de werkzaamheden van de projecten 1, 2 en 4, ervan uitgaande dat de werkzaamheden in begin 1991 zullen aanvangen.</p>		
26-09-90	<p>Vervolg rapport. 3. Lazaruskolken. Door de heren Van Zanten en Sabben is medegedeeld dat de ontstekers in de granaten/mortieren vrij slecht vast zitten. Omdat de kolk 12 m diep is, houdt de druk de explosieven tegen. Het water daar is koud waardoor de oxidatie minimaal is. De GAL in de munitie kristalliseert, waardoor zelfexplosie kan ontstaan (door beroering van water). Deze melding is door de DDG verkend en aan de hand van hun bevindingen hebben zij het vermoeden uitgesproken van de aanwezigheid van niet geruimde explosieven.</p> <p>Vervolg rapport. 7. Bielekolk. Heeft de laagste prioriteit (is wel opgenomen in het werkplan van de DDG)</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst
17-03-92	<p>DD 17-03-1992 De drie Lazaruskolken en de Bielerkolk in Wilp worden de komende 12 tot 16 weken uitgebaggerd tot een diepte van 13 meter. Het uitbaggeren van de Lazaruskolken gelegen naast de Wilpse Dijk tegenover landgoed het Schol [Wilpsedijk 10], is noodzakelijk vanwege de munitie die hier na de bevrijding in werd gestort. Van het dumpen van oorlogsmateriaal in het voorjaar van 1945 bestaan geen historische documenten, maar aan de hand van verschillende getuigenissen wordt vermoed dat het om grote hoeveelheden gaat. Bij het eerste zoekwerk kwamen al 2 granaten van 75 mm doorsnede naar boven. De noordelijkste kolk is 10 m diep en op sommige plaatsen ligt een modderlaag van 3 meter. Daaronder ligt zand en daarin kunnen de metalen resten niet zin weggezakt neemt de marine aan.</p>	BtB Explosieven vondsten	OKV
17-03-92	<p>DD 17-03-1992 In april of mei 1945 werden op een uiterst rigoureuze wijze honderden, misschien wel duizenden stuks munitie in de Lazaruskolken geworpen. G.J. den Oever, bewoner van De Worp, gooide pakketten granaten en dichte dozen andere explosieven in de diepe kolk In het gezagsvacuüm da in het voorjaar van 1945 bij de bevrijding heerst, heette dat echter netjes opruimen. [...] Er werd een roeibootje gebruikt om de granaten naar het midden van de plas te roeien. In het midden werden de kisten overboord gezet. Dat gebeurde allemaal in de kolk die het dichtste bij Deventer ligt. [...] Nader onderzoek in de Engelse oorlogsarchieven heeft geleerd dat ook de loopgaven aan de andere kant van de dijk, rond De Ziele [De Ziele 3], belangstelling hadden van de geallieerden. Dat kan worden geconcludeerd uit de luchtfoto's van 1945. Op een bijgevoegde foto staat aangegeven dat er Flak was bij de Johannahoeve te Deventer en dat er loopgraven aanwezig zijn geweest ten NW van de Lazeruskolken te gemeente Voorst.</p>	BtB Explosieven vondsten	OKV
18-03-92	<p>Deventer/Wilp – In de Lazaruskolken is deze week door de marine een grote zoekoperatie gestart naar explosieven uit WOII. Daar werden na de bevrijding grote hoeveelheden munitie gedumpt. De zoekoperatie zal 3 tot 4 maanden duren. Gisteren kwamen o.a. twee springladingen boven water. Ze bevatten elke bijna 5 kg TNT en de ontstekingsinstallaties zaten er bij. [...] Tegelijk met de TNT zal de andere munitie worden opgeblazen die tot nu toe is opgedregd. Dat zijn 2 granaten van 75 mm, 5 kleinere, een Duitse handgranaat en lichtspoorammunitie.</p>	BtB Explosieven ruimingen	OKV
08-05-92	<p>Fase 1- Lazaruskolken. De baggerwerkzaamheden zijn in uitvoering. De oevers van de drie kolken zijn inmiddels uitgebaggerd. De middelste kolk is bijna geheel afgezocht (kraan op ponton met zeefinstal-</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst

	<p>latie). De noord- en zuidkolk moet nog worden afgezicht met de kraan op het ponton.</p> <p>Direct bij de start van het werk aan de Lazaruskolken deed het probleem zich voor dat er niet gewerkt kon worden zoals men had gepland, namelijk met duikers die bodem afzoeken en plaatsen waar detectie werd gemeten opgraven met een kraan, Dit kwam door de grote hoeveelheid slib op de bodem. Daarom is begin maart 1992 in overleg met alle partijen besloten de werkwijze te wijzigen door de hele kolk systematisch af te zoeken.</p> <p>26-05-92: Het zoeken en ruimen in de zuidelijke Lazaruskolk en de Bielekolk wordt gestaakt ivm met subsidiewijzigingen van de overheid. [Noot TA. De middelste kolk is klaar, de noordelijke Lazaruskolk zal rond 10 juni 1992 gereed zijn ivm breken zeef]</p> <p>15-06-92: Marine gereed.</p> <p>08-07-92: Lazaruskolken gereed eind juli 1992</p> <p>Fase 2 – Bielekolk Hoewel dit onderdeel als een aparte fase wordt vermeld, wordt dit, ook door het Min van Financiën, als onderdeel van de Lazaruskolken aangemerkt. De werkzaamheden worden aansluitend aan de Lazaruskolken gestart.</p> <p>26-05-92: Het zoeken en ruimen in de zuidelijke Lazaruskolk en de Bielekolk wordt gestaakt ivm met subsidiewijzigingen van de overheid.</p>				
	12-05-92	<p>Overzicht gevonden explosieven Lazaruskolken (t/m week 22):</p> <p>8x hgr 1145x kkm 2x 4.5 kg vernielingslading 1x lichtspoorgr 60 mm 8x mgr 60 mm 5x gr 7.5 cm 1x kardoos 88 mm 5x steelhagr 26x brok tnt 1x doelsaanwijzer 13x gr 20 mm 1x pgr 2x gr 3.5" 1x gr 40 mm 1x gr 10.5 cm</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	<p>Lazaruskolken – in uitvoering Bielekolk – onderdeel Lazaruskolken</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	
	21-05-92	<p>Twello – De zoekacties naar bommen in de gemeente Voorst worden binnenkort beëindigd omdat onzeker is of het Rijk de kosten nog wil subsidiëren. [...] Momenteel wordt nog naar explosieven 'gevist' in de noordelijkste van de drie Lazaruskolken, te vinden bij Steenenkamer tegenover het landgoed Het Schol. Vorige maand werd uit de middelste van de drie Lazaruskolken een grote hoeveelheid patronen en andere kleine stukken munitie naar boven gehaald. Die kolk is 'schoon'. [...] Als het zoeken in de noordelijke kolk (die het dichtste bij Deventer ligt) klaar is stoppen we. Van de zuidelijke kolk zijn de oevers al onderzocht. De Bielekolk stond op het programma, maar dar is in de loop der tijd zoveel rommel zoals betonblokken, ingegooid dat het moeilijk is geworden daar nog niets onder vandaan te halen.</p>	BtB Explosieven ruimingen	OKV	
	03-06-92	<p>B&W Voorst: Hierdoor delen wij u mede, dat wij hebben besloten niet verder te zoeken naar de aanwezigheid van explosieven in de zuidelijke kolk van de Lazaruskolken en in de Bielekolk.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	
6105-875	22-12-87	<p>De heer JA Slijkhuis, Heeringstraat 1 te Wilp zegt dat hij als jongen heeft gezien dat er een paar kisten met munitie zijn begraven in een weiland naast zijn erf. De heren Koop en Uit de Weerd van GW/CT hebben de situatie ter plaatse opgenomen, waarbij de heer Slijkhuis aanwezig is geweest. Op de aangegeven plaats werd met de metaaldetector van GW en 'vaag' signaal waargenomen.</p> <p>De heer Slijkhuis heeft verklaard dat het begraven destijds heeft plaatsgevonden in overleg met de toenmalige directeur van gemeentewerken, de heer vd. Wal.</p> <p>Hoewel ik [chef hfdafd] betwijfel dat de directeur gemeentewerken in de hectische bevrijdingsdagen geadviseerd heeft explosief materiaal te begraven acht ik de aanwezigheid ervan, ook gezien het vage signaal, niet uitgesloten.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht
	04-03-88	<p>25-03-88. Op uw verzoek heeft het Explosieven Opruimings Regel Centrum (EORC) op 4</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
					Deelgebied 1

19880583		maart 1988 een zogenaamde verkenning-zoekactie gehouden in een perceel weiland van de heer JA Slijkhuis, Heeringstraat 1 te Wilp. Op de door de heer Slijkhuis aangegeven plek werd met de metaaldetector een duidelijk signaal waargenomen. Het EORC heeft aan de hand van deze bevindingen het vermoeden van aanwezigheid van niet-geruimde explosieven.		Voorst			
	1988	Heeringstraat 1, Wilp Hierdoor delen wij u mede dat er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van niet-geruimde explosieven in een perceel weiland van de heer J.A. Slijkhuis, Heeringstraat 1 te Wilp. Volgens de heer Slijkhuis, die zegt ooggetuige van het begraven te zijn, betreft het enkele kisten met munitie. Op de bewuste plaats zijn door evacuees in de laatste oorlogsdagen enige kisten met munitieartikelen begraven in een met de hand gegraven kuil van ± 1 ½ x 1 ½ meter en ca 1 ½ meter diep. Tevens is mee begraven het kadaver van en een pink (e.e.a. volgens Hr. Slijkhuis). Middels oppervlaktedetectie m.b.v. Ferex het in banen van 60 cm breed afzoeken van het op bijgaande situatietekening aangegeven terreingedeelte. Kleine uitslagen uitgraven met handkracht. Grotere uitslagen uitgraven m.b.v. cat. II graafmachine tot op de schone grond.					
	29-06-90	Bij de gemeente voorst zijn de laatste jaren diverse meldingen binnengekomen van het vermoeden van niet-geruimde explosieven. Wij [chef hfdafd] geven u [B&W Voorst] in overleg met de burgemeester de volgende voorzet voor een planning van de nog niet afgehandelde meldingen. 1. een paar kisten met munitie in een weiland bij heer Slijkhuis, Heeringstraat 1 in Wilp-A. Het EORC is opdracht gegeven tot het opsporen van deze explosieven. De heer Schoon van het EORC zal bij het ministerie van Financiën voorstellen de meldingen 1 en 2 (de heer Lubberding) gezamenlijk aan te pakken. Op ons verzoek zullen de projecten 1, 2 en 4 als één project worden aangepakt. De EORC heeft de projecten 1 en 2 overgedragen aan de Duik- en Demonteergroep (DDG) van de Koninklijke Marine. [...] De DDG kan op afroep met een spelning van 3 maanden overgaan tot uitvoering van de werkzaamheden van de projecten 1, 2 en 4, ervan uitgaande dat de werkzaamheden in begin 1991 zullen aanvangen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	26-09-90	Vervolg rapport. 5. Kisten munitie in weiland van Slijkhuis. [geen relevante aanvullende informatie]	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	08-05-92	Fase 4 – Weiland Heeringstraat Dit onderdeel is inmiddels uitgevoerd.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Weiland Heeringstraat – uitgevoerd	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
6105-897	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: k – Deventerweg, Wilp c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkenning-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 11 Betrokkene: Schakelaar Canadastraat 40 Holten Deventerweg te Wilp Schakelaar woonde vroeger aan de Rijksweg tegenover Pijnappel (aanhangwagens). Tendertijd kwam een kapitein van het Nederlandse leger bij hun in huis wonen. Schakelaar ging diverse keren met hem met de auto op pad. Hij kwam toen ook aan de Deventerweg. Daar zag hij dat Canadezen daar een opslagplaats voor munitie hadden. Tevens was een gat van 30 á 40 [m] in omtrek gegraven. Graafmachines waren ook aanwezig. Schakelaar zag dat soldaten met kisten in het gat liepen. Melder zag toen een keer dat in de kisten (die volgens hem loodzwaar waren) drie granaten of bommen zaten van zeker een meter lengte. Tevens zag melder Canadezen voortdurend met gasmaskers lopen. Melder weet zich niet te herinneren of deze munitie later is weggehaald. Opslag zou aan de Polllaan zijn geweest.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst				

19920863	30-06-92	Mora 920863 Voorst De Poll [Deventerweg/Pollaan]. Gegevens te vaag, locatie vervalt.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst				
	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvarkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolvgactie worden beslist. Lok XI. Puntlokatie betreffende opslagdump van granaten in kisten. Deventerweg te Wilp. Schakelaar woonde vroeger aan de Rijkstraatweg tegenover Pijnappel (aanhangwagens). Toendertijd kwam een kapitein van het Nederlandse leger bij hun in huis wonen. Schakelaar ging diverse keren met hem met de auto op pad. Hij kwam toen ook aan de Deventerweg. Daar zag hij dat Canadezen daar een opslagplaats voor munitie hadden. Tevens was een gat van 30 a 40 in omtrek gegraven. Graafmachines waren ook aanwezig. Schakelaar zag dat soldaten met kisten in het gat liepen. Melder zag toen een keer dat in de kisten (die volgens hem loodzwaar waren) drie granaten of bommen zaten van zeker een meter lengte. Tevens zag melder Canadezen voortdurend met gasmaskers lopen. Melder weet zich niet te herinneren of deze munitie later is weggehaald. Opslag zou aan de Pollaan zijn geweest. Locatie is niet op kaart gezet (geen kaart). Locatie is bij mij bekend.	EOD	EOD				
(6105-104b?)	11-01-93	Betreffende de explosieven in een sloot op de aansluiting van de oprijlaan naar De Poll en de Deventerweg. Advies: geen verdere actie ondernemen.						
	11-01-93	Betreffende de locatie nabij de Deventerweg ter hoogte van het landgoed De Poll. De gegevens zijn te vaag, de locatie is daarom vervallen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst				
6105-083	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatienr: RPVOO /92-011292 – melding 7 Betrokkene: Renes, Bergkamp 5 Wilp Pollaan Wilp Noot TA. Er staat een groot kruis door deze melding en de tekst 'nvt' in het ene document maar in diverse andere niet. Renes zijn vader is vroeger rentmeester geweest op de Poll. Renes weet met grote zekerheid dat in een weiland een V1 is neergekomen die niet is ontploft. Net over de dijk als je naar Appie Aalpoel, jachtopzichter, gaat ligt rechts in het weiland achter het hek de V1 bom. Ter hoogte van paal 15/16 ligt de V1. De grond aldaar is ook iets verzakt. V1 is volgens Renes niet uit de grond gehaald en zit er nog in [voorjaar 1992].	0107-1385-4, - 1779-1	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de neergekomen V1 eind december 1992 geruimd is.	Onverdacht	
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05- 92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: m – V1 De Poll, Wilp n – Pollaan, Wilp c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-g circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst				
	30-06-92	Tijdens verkenning bij De Poll is de V1 aangetroffen. Men gaat proberen of deze V1 ook in week 39 geruimd kan worden.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst				
	30-06-92	DD 30-06-1992 Twello – Twee vliegtuigwrakken en twee V1-raketten uit WOII in de Voorster bodem worden toch geborgen. Dat gebeurt omdat de 'graven' van de oorlogsresten bekend zijn en de kosten voor de gemeente daarom tamelijk laag zijn. Dit deelde burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein gisteren mee aan de gemeenteraad van Voorst. Het gebeurde toen een afrekening ter discussie stond van de bommenruimingen in Doornweerd C, de niet voltooide opruiming van explosieven in de Lazeruskolken en het zoeken naar bommen in een weiland aan de Haanstraat. Dat laatste gebeurde in principe op eigen kosten van de gemeente omdat het Rijk nogal plotseling besloot dit soort zaken niet meer te financieren, terwijl wel afspraken waren gemaakt met de grondeigenaar. Onzekerheid rond de behandeling van een vliegtuigwrak en een raket werd gisteravond weggenomen. Die worden opgeruimd. Sterker, van elk zijn er twee gelokaliseerd in de Voorster bodem. [...] De twee raketten zijn te vinden op de Voorster Klei, wat al bekend was, en op landgoed De Poll. Dat een vliegtuig nabij Bussloo neerstortte was ook al bekend, maar ook in dat geval is sprake van een aanvulling: een tweede wrak 'ergens tussen Twello en Terwolde'. [...] Het vliegtuig in Bussloo ligt ergens onder de golfbaan.	BtB Explosieven vondsten	OKV				
	Wilpse klei: 6105-083	-	Dagboek datum 11-01-45. '(...) Een paar dagen hoort men de V1 al niet meer. Een hele geruststelling, want er zijn er al verscheidene naar beneden gekomen, zo ook op de Wilpse klei. In Voorst is er een op een huis gekomen, er zijn drie mensen verongelukt, een vrouw en twee kinderen.'	5-1, p23				OKV
	03-08-92	De V1's ter plaatse van De Poll en het Hooge Huis liggen in een weidegebied en liggen vlak onder de oppervlakte. De V1 te Wellenberg ruimingsactie is inmiddels in uitvoering. De ruimingsdatum is 24 september 1992.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst				

	05-08-92	DD 05-08-1992 De eerste raket [V1] ligt op enkele meters afstand van de bandijk van de Voorster Klei, zo'n 900 meter voorbij het gemaal van Voorst [Verm. Net ten noorden van Voorsterklei 5] bij de Welenbergweg. De twee andere raketten liggen nabij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	05-08-92	DD 05-08-1992 Aan de IJsseloevers van Voorst zijn drie V1 raketten gevonden. De eerste van de drie ligt naast de bandijk van de Voorster Klei en wordt op 25 september opgeruimd. Alle drie de projectielen liggen in tamelijk afgelegen gebieden van de Voorster en Wilpse Kleipolders. Voor de ruiming van de eerste raket hoeft slechts één woning te worden ontruimd aan de Wellenbergweg, omdat deze op minder dan 600 meter van de vindplaats ligt.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	29-08-92	DD 29-08-1992 Het programmaonderdeel over het opruimen van de drie V1 raketten in Voorst door de Lokale Omroep Voorst gaat vandaag niet door. [...] De gemeente vreest dat door een radioprogramma 'V1 toeristen' op de projectielen afkomen. [...] De raketten liggen 900 meter voorbij het gemaal van Voorst en op enkele meters afstand van de Bandijk van de Voorster Klei en bij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed. Het landgoed ligt dicht bij de kern Bussloo.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	-	Tijdens de ruiming van de V1 De Poll werden wij geconfronteerd met een controleambtenaar betreffende onttrekking van grondwater.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
	13-11-92	B&W Voorst delen mede dat de V1 De Poll op 2 december 1992 door de EOD wordt geruimd.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgcactie worden beslist.	EOD	EOD			
		Lok VII. Puntlocatie omtrent V1 waarvoor een vervolgaanvraag met 1 nieuw toe te voegen lokalisatie volgt. Zie Mora 19921977					
19921977	1992	Lokatie 'de Poll' lokatie 7 V1 Betrokkenen: Renes wonende te Wilp Renes zijn vader is vroeger rentmeester geweest op de Poll. Renes weet met grote zekerheid dat in een weiland een V1 is neergekomen die niet is ontploft. Net over de dijk als je naar Appie Aalpoel, jachtopzichter, gaat, ligt rechts in het weiland achter het hek de V1 bom. Ter hoogte van paal 15/16 ligt de V1. De grond aldaar is ook iets verzakt. Juiste locaties is bij mij bekend (niet op kaart gezet). V1 is volgens Renes niet uit de grond gehaald en zit er nog in.	EOD	EOD			
	24-11-92	DD 24-11-1992 De V1 raket op landgoed De Poll wordt op 2 december opgeruimd. [...] De V1 ligt vlakbij het landhuis en de inmiddels befaamde bomendijk van landgoed De Poll. Het is de derde raket die in de gemeente Voorst zal worden geruimd. [...] Al enkele weken geleden is bij een eerste onderzoek vastgesteld dat de raket grotendeels uiteen viel bij de veel te vroege landing, maar dat de explosieve lading van maximaal 1060 kilo nog nagenoeg intact is; inclusief ontstekers.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	02-12-92	DD 02-12-1992 De V1 op landgoed De Poll is vanochtend gedemonteerd. [...]	BtB Explosieven vondsten	OKV			
6105-772	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: p – bom in Molenstraat voor de Komart/Dekamarkt, Twello c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zendijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1.	Deelgebied 6
	30-06-92	Mora 920863 Locatie Molenstraat. Betreft bomlocatie in bebouwd/bestraat gedeelte. Vereist ingrijpende voorbereiding voor zoekactie.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgcactie worden beslist.	EOD	EOD			

	Lok XIV. bom aan de Molenstraat		
11-01-93	Betreffende de bom-locatie aan de Molenstraat in Twello, op het voormalige terrein van Smit loodsenbouw (nieuwe locatie van de Komart). Tijdens de verkenning had men veel last van verstoringen in de ondergrond, i.e. kabels en leidingen. Uit informatie bij de directie van Komart is gebleken dat men het voornemen heeft om de oude bebouwing in deze eerste helft van dit jaar te slopen. De Komart is op de hoogte van het vermoeden van de bom-locatie. Advies: het vermoeden van de bom-locatie nog een schriftelijk melden aan de Komart, met het dringende verzoek op de aangegeven locatie zeer voorzichtig te werk te gaan. Als tijdens de sloop/graafwerkzaamheden de bom wordt aangetroffen dan dient via de politie (proces-verbaal) de EOD te worden gewaarschuwd. Het betreft dan een ruimingsactie.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
09-02-93	Van B&W Voorst aan Directie van Komart. Zoals bekend is bestaat er een vermoeden dat er een bom uit WOII ligt op uw terrein, gelegen aan de Molenstraat te Twello. Het betreft het terrein waar u het voornemen heeft een nieuwe vestiging te bouwen. Wij verzoeken u dringen op de aangegeven locatie zeer voorzichtig te werk te gaan met sloop/graafwerkzaamheden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-12-93	Politie Basiseenheid IJsselstreek West/Twello, Mutatie nr: PL0632/93-565715. AJ Alfink wonend te Dongen: Ik kan mij nog herinneren, dat er op het einde van de 2 ^e Wereldoorlog een aanval van vliegtuigen op een trein is geweest. Het waren volgens mij 1 motorige vliegtuigen. Bij deze aanval werd het gebouw van de aankoopvereniging aan de Molenstraat totaal vernield. Ook was er een gat met een doorsnede van ongeveer 30 cm met aan de zijden uitsteeksels, net alsof er een bajonetaansluiting aan de bom bevestigd was. Men heeft ter plaatse toen nog wel geprikt maar niets gevonden. Volgens mij is die bom niet weggehaald. Het was duidelijk een rond gat. Het gat zat tegenover de oude ingang van Berenschot, wat nu Maathuis is. Er stond daar een paal met een bordje er aan. Wat er op stond, dat weet ik niet meer. Mogelijk dat een Oosterbroek en Jo Taverne er nog iets van afweten.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-12-93	Politie Basiseenheid IJsselstreek West/Twello, Mutatie nr: PL0632/93-565715. GJ Maathuis wonende te Tubbergen: Ik kan mij nog wel herinneren, dat er op het einde van de 2 ^e wereldoorlog een aanval van 2 motorige vliegtuigen is geweest op een trein, welke op de spoorlijn in de richting Apeldoorn stond. Bij die aanval is het gebouw van de aankoopvereniging totaal vernield. Volgens mij is alles wat gegooid is ook daadwerkelijk ontploft. Ik kan mij niet herinneren, dat er een gat is geweest, waar een ontplofte bom in zou zitten. Ik zal nog eens verder in mijn kennissenkring informeren of men zich daar nog wat van kan herinneren. Ik bel u dan nog wel. Meer kan ik ter zake niet verklaren.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-12-93	Politie Basiseenheid IJsselstreek West/Twello, Mutatie nr: PL0632/93-565715. RG Michels: Aan het einde van de 2 ^e wereldoorlog is er een aanval van vliegtuigen op een trein bij Twello geweest. Ik moest toen werken bij de TOD en voerde werkzaamheden uit aan loopgraven in Deventer. Toen wij op de terugweg waren naar Twello hoorde ik dat de Molenstraat in Twello was plat gegooid. Wij woonden daar toen. Toen ik daar kwam was alles wit met meel omdat men het gebouw van de aankoopvereniging had plat gegooid. Alle meel was rond gestoven, net of het gesneeuwd had. Volgens mij ligt er geen ontplofte bom. Ik heb dat niet gezien of er iets over gehoord. Mogelijk dat Maarhuis de oude schoenmaker iets weet. Hij woont aan de Frans Halsstraat.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-01-94	Vermoedelijke bom Molenstraat, Komart. Het zou gaan om een 500-ponder. De bom zou liggen tussen de Molenstraat en het bestaande gebouw.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
25-02-94	Donderdag 3 maart 1994 is alles bovengrond gesloopt. De stenen zijn weg, de betonplaat is weg. De kelder gaat er ook uit. [Molenstraat, Komart]	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
07-03-94	Tussen gebouw en Molenstraat laagsgewijs afgegraven. +- 1.5 m afgegraven, geen verstoring ontdekt. Volgens sondeer gegevens EOD bevindt de vaste laag zich op +- 7 m diep. Volgens ... op +-2.5/3 m! Betonplaat achter gebouw was verwijderd. Nog veel verstoring in de grond en omgeving -> niet te zoeken. Sloper heeft problemen met slopen vloer om explosief.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
11-03-94	Nu de vloer blijft zitten kan EOD niet zoeken. EOD schrijft advies om niet verder te zoeken.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst
1994	Molenstraat, Twello VZA, Proefstroken gelopen met de ferex 4021 op het verdacht terrein alwaar 'n bom zich zou bevinden. 2701094: Het vermoeden bestaat dat er langs de Molenstraat te Twello naast een gebouw van (voormalig) Smit Loodsenbouw een vliegtuigbom uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig is. Het bedoelde gebouw wordt gesloopt. De werkzaamheden zullen +- eind januari 1994 starten. [...] Te uwer informatie vermelden wij dat uw medewerker, de heer Zwiggelaar op 30 juni 1992 (moranummer 920863) de locatie heeft verkend. Er kon destijds geen bom worden gelokaliseerd omdat er veel verstoring optrad tijdens het zoeken met de meetappa-	EOD	EOD

		ratuur. 09-03-94: Negatief advies VZA (ZA) beëindigen. Na overleg met de heer Norlag (deze heeft de getuige uit WOII de hr. Alferink opnieuw gehoord). Hierbij zou de mogelijkheid kunnen zijn dat de verm. Bom onder de weg of onder het perceel a/d overkant van het gesloopte perceel zit. Hierna besloten dat het ondoenlijk is verder te zoeken en deze actie als geëindigd beschouwen.					
Granaten: 6105-871 Indicatief Bom: GEEN	-	Hein Groot Koerkamp is een maand of 8 geleden met zijn vrouw verhuisd van zijn boerderij aan de Rijksstraatweg in Teuge naar een nieuwe woning aan het Kuiperserf in de nieuwbouwwijk Het Molenveld in Twello. Toen ruim een maand geleden een vrachtauto een lading tuinaarde in zijn achtertuin kwam storten, bleek zich daarin een brisantgranaat te bevinden. De EOD heeft deze inmiddels opgehaald. Vorige week kreeg Groot Koerkamp weer een lading tuinzand. Dit keer in de voortuin. [...] bij het spitten kwam hij weer een brisantgranaat tegen. De grond die voor de tuinen in deze wijk wordt gestort is afkomstig van een terrein heel dicht bij de wijk. Daar is in de Bevrijdingsdagen nogal wat geschoten. Direct na de oorlog heeft Groot Koerkamp op het erf van zijn boerderij in Teuge een complete bom aangetroffen. Een 100-ponder. Ook die bom is indertijd zonder problemen verwijderd door wat toen nog heette de Mijnpriuwingsdienst [noot TA. Voor de begin jaren '70]. [...]	BtB Explosieven vondsten	OKV	Verdacht	Granaten: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten. Bom: De exacte locatie van de voormalige boerderij van Groot Koerkamp en van de bom zijn onbekend. Het onderzoeksgebied kan niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot deze melding.	Deelgebied 1
6105-870	27-02-92	Gegevens omtrent de blindganger. Eigenaresse van de grond: Mevr. JH Streppel Horstink Kadastrale gemeente W17 (Wilp) Kadastrale legger oort: 4579 Sectie: E Perceel: 638 of 639 Pachter: J. Gorkink Het projectiel heeft een rond gat in de grond gemaakt van +- 10 cm volgend de getuige: H Streppel (senior). Ook weet hij bij benadering de plek aan te wijzen.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 8 Betrokkene: H. Streppel Holthoefensestraat 9 Teuge Holthoefensestraat te Teuge Pa Streppel heeft in de oorlog een granaat zien neerkomen die in het weiland viel en niet ontplofte. Gat was door hem dichtgegooid en gemarkeerd. Een paar jaar na de oorlog is de EOD nog geweest om het ding uit de grond te halen. Om onbekende reden vertrokken ze opeens zonder meenemen granaat. Sindsdien is er niemand meer geweest. De markering is kort geleden weggehaald omdat melder dacht dat er toch niemand meer voor zou komen. <u>Liet wel en plastic buis aan de zijkant van het weiland staan voor het geval dat...</u>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: h – Holthoefensestraat, Teuge c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkenning-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	- Blindganger in en perceel weiland langs de Holthoefensestraat van de heer Streppel, Wilp-Achterhoek	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	30-06-92	Mora 920863 Holthoefensestraat. Afgezicht gedeelte ca 10x10 m gemelde granaat (bpg 7.5 cm) opgespoord: afgehandeld.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist. Lok VIII. Puntlocatie betreffende 1 granaat. Holthoefensestraat te Teuge. Pa Streppel heeft in de oorlog een granaat zien neerkomen die in het weiland viel en niet ontplofte. Gat was door hem dichtgegooid en gemarkeerd. Een paar jaar na de oorlog is de EOD nog geweest om het ding uit de grond te halen. Om onbekende reden vertrokken ze opeens zonder meenemen granaat. Sindsdien is er niemand meer geweest. De markering is kort geleden weggehaald omdat melder dacht dat er toch niemand meer voor zou komen. <u>Liet wel een plastic buis aan de zijkant van het weiland staan voor het geval dat. Juiste locatie is op de kaart aangegeven.</u> <i>Handgeschreven tekst: ca 100 m² afgezocht. 1 bpg 75 mm(?) z/b aangetroffen.</i>	EOD	EOD			
	11-01-93	Locatie Holthoefensestraat. Tijdens de verkenning is de granaat opgespoord. Deze zaak is dus afgehandeld.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			

6105-869	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 2 Betrokkene: J. Bessels, Mollenallee 25 te Posterenk Molenallee 29 te Posterenk Blijkt dat in een weiland achter nr 29 een niet ontplofte vermoedelijk brisantgranaat ligt. Melder heeft in de oorlog granaat zien vallen en de granaat is toen niet ontploft. Gat was dichtgegooid met zand.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: d – Molenallee, Posterenk c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W - Blindganger in een perceel weiland nabij de A1 in perceel weiland van de heer J. Bessels, Molenallee 29, Posterenk.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
19920863	30-06-92	Mora 920863 Gebeid langs de A1, af te zoeken gedeelte ca 17x17 m. Betreft volgens getuige (Bessels) een ingedrongen bom (vervolgverkenning)	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgactie worden beslist. Lok II. Puntlokatie betreffende 1 granaat. Molenallee 29. Blijkt dat er in een weiland achter nr. 29 een niet ontplofte vermoedelijk brisantgranaat ligt. Melder heeft in de oorlog granaat zien vallen en de granaat is toen niet ontploft. Gat was dichtgegooid met zand. Juiste locatie is aangegeven op kaart.	EOD	EOD			
6105-711	30-03-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 10 Betrokkenen: G.J. van Zanten Bloemstraat 71 Worp Overkamp Mr. Van Marlestraat 15 Steenenkamer Mr. Van Marlestraat te Steenenkamer en Wilpsedijk te Wilp Van Zanten is een soort archivaris en heeft onder andere uit processen-verbaal van zijn vader (oud-politieman) drie locaties waar bommen liggen. Een bom ligt achter het bedrijf Overkamp en ligt in een weiland. Aan de Wilpse Dijk liggen aan weerskanten van de zomerdijk (dus niet de Wilpse Dijk zelf) twee bommen. Volgens Van Zanten betreffen in beide gevallen 500 of 1000 ponders. Tevens zou een bom liggen onder het huis Kweekweg 1.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Bommen: Er zijn diverse meldingen van bombardementen op het spoor en de bruggen over de IJssel in het najaar van 1944 en het voorjaar van 1945. Bij deze aanvallen werd niet alleen het spoor geraakt maar ook de omgeving, zoals de Exportslachterij Zandijk/Coveco, het Molenveld en de Steenenkamer. Het is onbekend hoeveel toestellen bij de aanvallen betrokken waren en wat hun bommenlading was. Voor de afbakeningen en gewichten van de afwerpmunitie is dat als uitgangspunt genomen. Omdat er meestal niet per aanvallend toestel een bomkraterpatroon is, kan er dan niet afgebakend worden op kraterpatroon en is afgebakend op doelwit. Wanneer er wel een kraterpatroon kan worden afgeleid wordt deze gebruikt. Hiervoor geldt hetzelfde als voor Deelgebied 1. Granaat: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Bommen: Deelgebied 6 Granaat: Deelgebied 1
Kweekweg: 3402.2-263E	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: j – Van Marlestraat, Steenenkamer c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	- 3 bommen vermoedelijk 500- of 1000 ponders op de Steenenkamer	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
Granaat: 6105-877 Indicatief	30-06-92	Mora 920863 Mr. Van Marlestraat, Wilpse Dijk, Kweekweg. Wilpse Dijk: betreft 2x bomlocatie in weidegebied (25x35 m) geen indicatie aanwezigheid gemeten. 1x rookgranaat opgespoord. Van Marlestraat: betreft vage gegevens, bom (granaat?) vereist voorbereiding voor zoekactie. Bij Kweekweg: betreft woonhuis, niet te verkennen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgac-	EOD	EOD			

		<p>tie worden beslist.</p> <p>Lok X. 4 puntlokaties betreffende bommen 250/500/1000 lb, 3x te velde, 1x onder woning. Mr. Van Marlestraat te Steenenkamer en Wilpse Dijk te Wilp.</p> <p>Van Zanten is een soort archivaris en heeft onder andere uit processen-verbaal van zijn vader (oud-politieman) drie locaties waar bommen liggen. Juiste locaties zijn op kaart gezet en bij verbalisant bekend. Een bom ligt achter het bedrijf van Overkamp en ligt in een weiland. Aan de Wilpse Dijk liggen aan weerskanten van de zomerdijk (dus niet de Wilpse Dijk zelf) twee bommen. Volgens van Zanten betreffen het in beide gevallen 500 of 1000 ponders. Tevens zou een bom liggen onder het huis Kweekweg 1.</p> <p><i>Handgeschreven tekst: 2x locatie afgezocht geen ZA. 3e locatie betreft ouderlijke info van gr. (?) indien gewenst ZA met moeilijke voorbereiding (kassen) doelmatigheid is dan in het geding.</i></p> <p><i>Kweekweg: niet te verkennen.</i></p>				
	11-01-93	Betreffende vier locaties op Steenenkamer. Twee bomlocaties zijn onderzocht, geen indicatie van aanwezigheid gemeten. De derde locatie is gebaseerd op vage gegevens. De vierde locaties betreft een woonhuis. Er is geen verkenning mogelijk zonder dat de woning (gedeeltelijk) wordt afgebroken. Advies: geen actie ondernemen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst		
Mun terrein: 6105-898 Zonnenberg 10: 6105-	30-03-92	<p>Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 12</p> <p>Betrokkene: P. Winterman H.W. Iordensweg 106 Wilp H.H.M. Ter Riele Zonnenbergstraat 40 Teuge Zonnenbergstraat te Wilp</p> <p>Heeft Winterman nu een opslagterrein aan de Zonnenbergstraat naast rijschoolhouder Reusken. Te Riele een stuk land naast het opslagterrein. Vroeger was dit opslagterrein als afvalplaats gebruikt door de toenmalige slachterij Linthorst. Veel vleesafval werd daar gedumpt. Tevens zouden er koeien met miltvuur in de grond liggen. Volgens Winterman ligt er geen munitie. Te Riele sluit dit niet uit maar weet het ook niet zeker. Te Riele stoelt dit op de aanwezigheid toendertijd van de Canadezen. Op terrein van de Wasco stonden toen zeker 500 tanks volgens Te Riele. Het opslagterrein werd toen ook door Canadezen gebruikt. Te Riele zag toch graag dat terrein werd afgegraven want volgens hem zit er allerlei troep in wat er niet in thuishoort.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Zonnenbergstraat 10: Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.
	30-03-92	<p>Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello. Mutatiernr: RPVOO /92-011292 – melding 13</p> <p>Betrokkene: F.J.M. Kuttchreuter Zonnenbergstraat 10 Wilp Zonnenbergstraat 10 te Wilp Noot TA. Door deze melding staat een groot kruis met de tekst 'nvt'</p> <p>Voor de woning ligt een vijvertje. Melder en zijn vader hebben daar vroeger wel eens wat kogels in gedumpt. Hoeveelheid is onbekend. Volgens hem lagen er geen granaten of iets dergelijks in.</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	<p>Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd:</p> <p>l – munitie terrein fa Winterman langs de Zonnenbergstraat 10, Wilp-A o – Zonnenbergstraat, Wilp</p> <p>c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W</p>	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst		
	30-06-92	<p>Mora 920863</p> <p>Zonnenberstraat: betreft bodemsanering op stortplaats, locatie vervalt.</p> <p>Zonnenbergstraat 10. Locatie vervalt.</p>				
19920863	1992	<p>Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgvakenningen vereisen.</p> <p>Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgcactie worden beslist.</p> <p>Lok XII. Melding is te vaag, betreft eerder bodemsanering, vervalt hierbij. Zonnenbergstraat te Wilp</p> <p>Heeft Winterman nu een opslagterrein aan de Zonnenbergstraat naast rijschoolhouder Reusken. Te Riele een stuk land naast het opslagterrein. Vroeger was dit opslagterrein als afvalplaats gebruikt door de toenmalige slachterij Linthorst. Veel vleesafval werd daar gedumpt. Tevens zouden er koeien me miltvuur in de grond liggen. Volgens Winterman ligt er geen munitie. Te Riele sluit dit niet uit maar weet het ook niet zeker. Te Riele stoelt dit op de aanwezigheid toendertijd van de Canadezen. Op terrein van de Wasco stonden toen zeker 500 tanks volgens Te Riele. Het opslagterrein werd toen ook door de Canadezen gebruikt. Te Riele zag toch graag dat terrein werd afgegraven want volgens hem zit er allerlei troep in water er niet in thuishoort. Tevens is het geen gezicht voor de buurt volgens hem. Hem gezegd dat een en ander zal worden kortgesloten.</p> <p>Lok XIII. Melding vervalt hierbij. [Zonnenbergstraat 10]</p>	EOD	EOD		
	11-01-93	Betreffende de plaats waar ook slachtafval is gestort. Advies: de zaak laten rusten totdat	0107-2034-2	Gemeentearchief		

		de stortplaats wordt gesaneerd.		Voorst			
	11-01-93	Betreffende het opslagterreintje tegenover het bedrijventerrein Engelenburg aan de Zonnenbergstraat. Dit terrein betreft een voormalige stortplaats van o.a. slacht- en huishoudelijk afval. Advies: sanering stortplaats afwachten, nu geen actie ondernemen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	11-01-93	Betreffende locatie Zonnenbergstraat 10: de locatie is vervallen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
GEEN	10-12-91/ 12/13-03-92/ 14/18/26-05-92	Vervolgprojecten die inmiddels zijn aangevraagd c.q. nog worden aangevraagd: q – Grote Wetering, Teuge c-l reeds in behandeling bij EOD voor verkennings-zoekacties m-q circuleert bij B&W	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst	Onverdacht	Geen specifieke locatie of meer details bekend omtrent deze melding.	Onverdacht
Nijenbeek/ Blanke Hank: 6105-084	30-06-92	DD 30-06-1992 Twello – Twee vliegtuigwrakken en twee V1-raketten uit WOII in de Voorster bodem worden toch geborgen. Dat gebeurt omdat de 'graven' van de oorlogsresten bekend zijn en de kosten voor de gemeente daarom tamelijk laag zijn. Dit deelde burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein gisteren mee aan de gemeenteraad van Voorst. Het gebeurde toen een afrekening ter discussie stond van de bommenruimingen in Doornweerd C, de niet voltooide opruiming van explosieven in de Lazeruskolken en het zoeken naar bommen in een weiland aan de Haanstraat. Dat laatste gebeurde in principe op eigen kosten van de gemeente omdat het Rijk nogal plotseling besloot dit soort zaken niet meer te financieren, terwijl wel afspraken waren gemaakt met de grondeigenaar. Onzekerheid rond de behandeling van een vliegtuigwrak en een raket werd gisteravond weggelaten. Die worden opgeruimd. Sterker, van elk zijn er twee gelokaliseerd in de Voorster bodem. [...] De twee raketten zijn te vinden op de Voorster Klei, wat al bekend was, en op landgoed De Poll. Dat een vliegtuig nabij Bussloo neerstortte was ook al bekend, maar ook in dat geval is sprake van een aanvulling: een tweede wrak 'ergens tussen Twello en Terwolde'. [...] Het vliegtuig in Bussloo ligt ergens onder de golfbaan.	BtB Explosieven vondsten	OKV	Onverdacht	Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de neergekomen V1 in september 1992 geruimd is.	Onverdacht
	08-07-92	Er is vernomen dat een zekere heer Sangers een melding bij de Rijkspolitie heeft gedaan voor een vermoedelijke locatie van een V1. Deze V1 zou in de buurt van het gemaal middelbeek liggen. De melding is nog niet binnen bij de gemeente.	0107-1385-4	Gemeentearchief Voorst			
	15-07-92	Rijkspolitie district Apeldoorn/Twello, mutatie nr: RPVOO/92-011292 – melding 15 Betrokkene: B. Sangers Nijenbeekseweg 48 Voorst Dhr. Sangers Locatie nabij de Blanke Hank te Voorst (Het Hooge Huis, slot Nijenbeek) Blijkt dat bij een weiland naast de Blanke Hank in de oorlog een V1 is terecht gekomen. Door betrokkene en anderen is een staartstuk dat uit de grond stak aangetroffen. Dat staartstuk heeft men op een gegeven moment er af gehaald. Ter plaatse is de plek goed zichtbaar in verband met verzakte grond.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
19920863	1992	Uitvoering VZA op gemeentehuis; verkenning op locatie niet mogelijk, waar ....niet beschikbaar. Betreft totaal 13 lokaties genummerd I t/m XIII die vervolgverkenningen vereisen. Gemeente verlangt een advies per locatie, na intern beraad zal vervolgens over vervolgtactie worden beslist. Lok XV. V1 weidegebied langs BlankeHank	EOD	EOD			
19921976	1992	Hooge Huis lokatie 15 V1	EOD	EOD			
	03-08-92	De V1's ter plaatse van De Poll en het Hooge Huis liggen in een weidegebied en liggen vlak onder de oppervlakte. De V1 te Wellenberg ruimingsactie is inmiddels in uitvoering. De ruimingsdatum is 24 september 1992.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
	05-08-92	DD 05-08-1992 De eerste raket [V1] ligt op enkele meters afstand van de bandijk van de Voorster Klei, zo'n 900 meter voorbij het gemaal van Voorst [Verm. Net ten noorden van Voorsterklei 5] bij de Welenbergweg. De twee andere raketten liggen nabij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	05-08-92	DD 05-08-1992 Aan de IJsseloevers van Voorst zijn drie V1 raketten gevonden. De eerste van de drie ligt naast de bandijk van de Voorster Klei en wordt op 25 september opgeruimd. Alle drie de projectielen liggen in tamelijk afgelegen gebieden van de Voorster en Wilpse Kleipolders. Voor de ruiming van de eerste raket hoeft slechts één woning te worden ontruimd aan de Wellenbergweg, omdat deze op minder dan 600 meter van de vindplaats ligt.	BtB Explosieven vondsten	OKV			
	29-08-92	DD 29-08-1992 Het programmaonderdeel over het opruimen van de drie V1 raketten in Voorst door de Lokale Omroep Voorst gaat vandaag niet door. [...] De gemeente vreest dat door een radioprogramma 'V1 toeristen' op de projectielen afkomen. [...] De raketten liggen 900 meter voorbij het gemaal van Voorst en op enkele meters afstand van de Bandijk van de Voorster Klei en bij de ruïne Nijenbeek en Huize De Poll op het gelijknamige landgoed. Het	BtB Explosieven vondsten	OKV			

		landgoed ligt dicht bij de kern Bussloo.					
	22-09-92	V1 Het Hooge Huis. De V1 is helemaal verkreukeld in elkaar. De springstof zit rondom de V1 vermengd met de grond. In totaal is er +- 4 kub vervuilde grond. Deze grond wordt afgevoerd. V1 De Wellenbergweg. Deze V1 is puntgaaf en zeer gevaarlijk. De complete lading is nog aanwezig.	0107-1779-1	Gemeentearchief Voorst			
	23-09-92	DD 23-09-1992 De ontsteking lag er los bij. De explosieve lading konden we daarom meteen opruimen. Met deze laconieke mededeling verklaart schipper P. Gijsberts waarom de wrakstukken van en raket, die eigenlijk pas morgen zou worden opgeruimd, nu al naast de put liggen. Die explosieven zijn deels afgevoerd naar Den Helder. [...] Eigenlijk komen de fotograaf en de verslaggever te laat bij het graf van de V1 tussen de ruïne Nijenbeek en het gemaal van de Voorster Klei [...]. Maandag werd gestart met het graven rond de twee wrakken. Eerder was met bronnereing, bestaande uit buizen die 6 meter diep in de grond worden geslagen en een pomp, het grondwaterpeil verlaagd. [...] tijdens het graven werd duidelijk dat bij de Nijenbeek de hele raket was versplinterd. De brandstof zou volgend verhalen, als vrij snel na het neerstorten uit het wrak zijn gehaald. [...] Morgen wordt het pas echt gevaarlijk bij het grote gat, dat een halve kilometer verderop naast de bandijk is gegraven. [...]	Oorlogsdocumentatiemap BtB Explosieven vondsten	Gemeentearchief Voorst OKV			
	23-09-92	Krantenartikel sept 92 De in de Voorsterklei gevonden V1's zouden 24 september 1992 onschadelijk gemaakt worden. De dag daarvoor was echter gebleken dat de V1 die het dichtst bij de ruïne Nijenbeek (Hooge Huis) lag geen gevaar opleverde omdat de springlading verspreid over het terrein was aangetroffen en derhalve geen explosierisico aanwezig was. Uiteraard zal de betreffende grond wel moeten worden gereinigd. De tweede raket, enkele honderden meters verder richting bandijk, was redelijk goed intact gebleven; alleen de vleugels en motor ontbraken. (Wellenbergweg)	Oorlogsdocumentatiemap	Gemeentearchief Voorst			
6105-081	01-10-93	De heer F. Tuitert, Sprengerlaan 1 te Wageningen, maakt melding van het feit dat hij in 1944 ooggetuige is geweest van het neerkomen van vermoedelijk een V1 in de IJssel. De plaats waar dit projectiel is neergekomen is door hem globaal aangegeven op een kaart-fragment. Het is niet duidelijk of deze V1, destijds is geëxplodeerd. Evenmin hebben wij er kennis van of het projectiel of delen daarvan, in of direct na de oorlog zijn geruimd, volgens de ons [gemeente Gorssel] ter beschikking staande gegevens zijn er vanwege de gemeente Gorssel in ieder geval geen acties tot opsporing of eventuele ruiming van deze V1 geïnitieerd. Er dient derhalve rekening mee te worden gehouden dat nog delen van het projectiel in de IJssel(oever) aanwezig zijn. Plaats IJssel: ter hoogte van de Bosterhoek [handschrift slecht leesbaar]. 'Ter plekke kan ik vanuit het waarnemingspunt vrij nauwkeurig aangeven waar het geval zou moeten liggen. Het is niet de bedoeling om veel toestanden op te zoeken want onaangeroerd zal er niet gauw wat gebeuren' Uit de tekening blijkt dat de locatie in de IJssel +- tegenover hectometerpaal 145 ligt.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Gezien de melding kan men stellen dat het projectiel niet ontploft zal zijn. Een explosie zou men namelijk al zodanig herkennen. Gezien het neerkomen in de IJssel zou dat een flinke waterkolom opgeleverd hebben. Mogelijk zijn er dus nog resten van deze V1 in de IJssel aanwezig zijn.	Deelgebied 16
Twello: 6105-855a Wilp: 6105-855b	25-10-96	Brief van gemeente Voorst aan de EOD. Ten behoeve van de bouw van een bedrijfshal op een industrieterrein te Twello is grond ontgraven, de gemeente heeft de beschikking over deze grond. De grond ligt op twee plaatsen opgeslagen. Locatie A. In het dorp Twello, nabij de Oude Veldjes, kadastraal bekend gemeente Twello, sectie B, nummer 4970. Hier ligt +- 400 kuub. Locatie B. Ten zuidwesten van Twello, op het terrein van de regionale stortplaats, kadastraal bekend gemeente Wilp, sectie D, nummer 1043. Hier ligt +- 600 kuub. Tijdens het afgraven van grond van locatie A zijn inmiddels twee handgranaten gevonden (de plaatselijke politie heeft voor de afvoer gezorgd). Wij vermoeden dat in de grond nog meer granaten aanwezig zijn. Wij verzoeken u een verkennend onderzoek in te stellen.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst	Verdacht	Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
19962269	30-12-96	Brief van EOD aan gemeente Voorst Naar aanleiding van uw brief dd 25 oktober 1996 is door één van onze medewerkers op 23 december 1996 een verkenning-zoekactie gehouden in uw gemeente. Werkopdracht 19962269. Ik geef u in overweging om vanuit doelmatigheidsgronden de uitvoering van werkopdracht 19962270, het uitbereidingsplan Enkweg/Kruisweg, met deze werkopdracht te combineren.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	1996	Oude Veldjes, Twello en Regionale stort te Wilp 23-12-96. Ten behoeve van de bouw van een bedrijfshal is er ee hoeveelheid grond verwijderd, die de gemeente heeft gekocht om te verwerken tot b.v. berm. De zwarte grond wordt dan verarmd met zand en opnieuw verwerkt.	EOD	EOD			

		De grond is gestort op twee locaties, een in Twello, op een soort verharde gemeente opslag ligt ca 400 m3 op een grote berg en de rest (ca 600 m3) ligt op een afgesloten deel van de regionale stortplaats in kleine bergjes van 10 tot 12 m3 (vrachtwagenladingen). Totaal dus 1000 m3. In Twello zijn eigenlijk door toeval op verschillende plaatsen in de berg een drietal handgranaten aangetroffen, die zijn verwijderd. Het vermoeden bestaat dat er nog meer munitie in de totale partij verborgen zit. Oude Veldjes: 1x impeller v. Engelse neuspistool, ca. 100 kg schroot, 2x bg 2 cm versch, 1x wapeningskap v. neuspistool In de gronddepots in Twello en Wilp werd bij onderzoek aangetroffen: 1x seinpatroon 26.5 mm 1x hulp van een jachtpatroon					
	08-01-97	Locaties Twello en Wilp Op de gemeentelijke kwekerij aan de Duistervoordseweg en op het terrein van de VAR [Sluinerweg 12, Wilp] ligt een hoop grond waarin (zeer waarschijnlijk) handgranaten zitten. Naar aanleiding van een verkenning ter plaatse heeft de EOD een positief advies uitgebracht. Dat wil zeggen dat opsporing en ruiming gewenst is. Advies aan gemeente Voorst is een verzoek tot opsporing en ruiming richten aan de EOD.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	27-01-97	Brief van gemeente voorst aan EOD. Naar aanleiding van uw brief dd 30 december 1996 verzoeken wij u over te gaan tot opsporing en ruiming van de explosieven in opgeslagen grond te Twello en Wilp. Wij verzoeken u deze werkopdracht te combineren met werkopdracht nr 19962270.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	Okt 97	De grond depots zijn in oktober 1997 door de EOD uitgezeefd. Er is (nagenoeg) niets gevonden.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
	19-11-97	Brief van de EOD aan gemeente Voorst De gronddepots in Twello en Wilp zijn door de EOD onderzocht op de aanwezigheid van explosieven en/of munitie. Bij dat onderzoek werden 1 seinpatroon 26.5 mm en 1 huls van een jachtpatroon aangetroffen. De zoekactie wordt als afgedaan beschouwd.	0107-2034-2	Gemeentearchief Voorst			
19941061	1994	Zwanekamp, Terwolde 1x Ub. T. Mi. 35 (na identificatie bleek een oefenmijn te zijn)	EOD	EOD	Onverdacht	Uit de mora blijkt dat er ter plaatse van het destijds zijnde bouwterrein een oefenmijn werd gevonden. Volgens de getuigenis van Bertus ten Bosch heeft hij, in diezelfde omgeving, enkele jaren later nog een mijn gevonden. Hoewel het mogelijk is dat de twee meldingen dezelfde betreffen, is het niet waarschijnlijk gezien het verschil van +- 5 jaar tussen vondsten, zoals de heer ten Bosch zich dat kon herinneren. Uit de foto van de latere vondst blijkt dat dit vermoedelijk eveneens een oefenmijn betreft. Bovendien zijn er geen aanwijzingen dat deze omgeving ondermijnd is geweest en is dit deel van de gemeente Voorst ook niet actief bevrijd waarbij men mijnevelden zou verwachten. Naar aanleiding van deze meldingen worden er geen explosieven binnen het onderzoeksgebied verwacht.	Onverdacht
6105-014	Circa 2000	Op 9 maart 2017 vertelde Bertus ten Bosch (nu 85 jaar, ten tijde van de bevrijding 13 jaar) te Twello meer over het vinden van een anti-tank mijn te Terwolde. Hij vond de tankmijn rond 1999/2000. Er werden nieuwe woningen in Terwolde gebouwd [Noot TA. Omgeving huidige Verzetsstraat] en midden op het veld kwam hij op circa 0.5 m diepte een anti-tankmijn tegen. De datum en jaar kon hij zich niet helemaal meer herinneren maar in zijn documenten vond hij terug dat deze huizen in 2001/2002 werden opgeleverd. De mijn is dus (vlak) hiervoor gevonden.	BtB Anti-tank mijn	OKV			
6105-873 Indicatief	23-09-05	Stentor 23-03-2005 Op een bouwplek aan de Bongerstraat is een luchtafweer granaat gevonden. Deze werd vernietigd.	BtB Explosieven vondsten	OKV	Verdacht	Hoewel het krantenartikel het gevonden projectiel classificeert als een luchtfweergranaat, blijkt uit de mora het het een brisantgranaat betrof. Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
20051324	2005	Bongerdstraat te Steenkamer 1x brisantgranaat van 3,7 inch, verschoten met rest ost	EOD	EOD			
3402.2-406	31-08-09	In de uiterwaarden van Deventer is explosieven onderzoek uitgevoerd waarbij de zoekactie gericht was op munitie van kkm tot afwerpmunitie van 500 lbs. Verschillende delen in de Uiterwaarden werden vrij gegeven tot 2 m-mv of 4 m-mv. Voor het grootste deel werd oppervlakte detectie uitgevoerd en enkele delen waren zwaar verstoord waardoor er geen onderzoek kon plaatsvinden.	72543-2-PvO-01	Saricon	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht

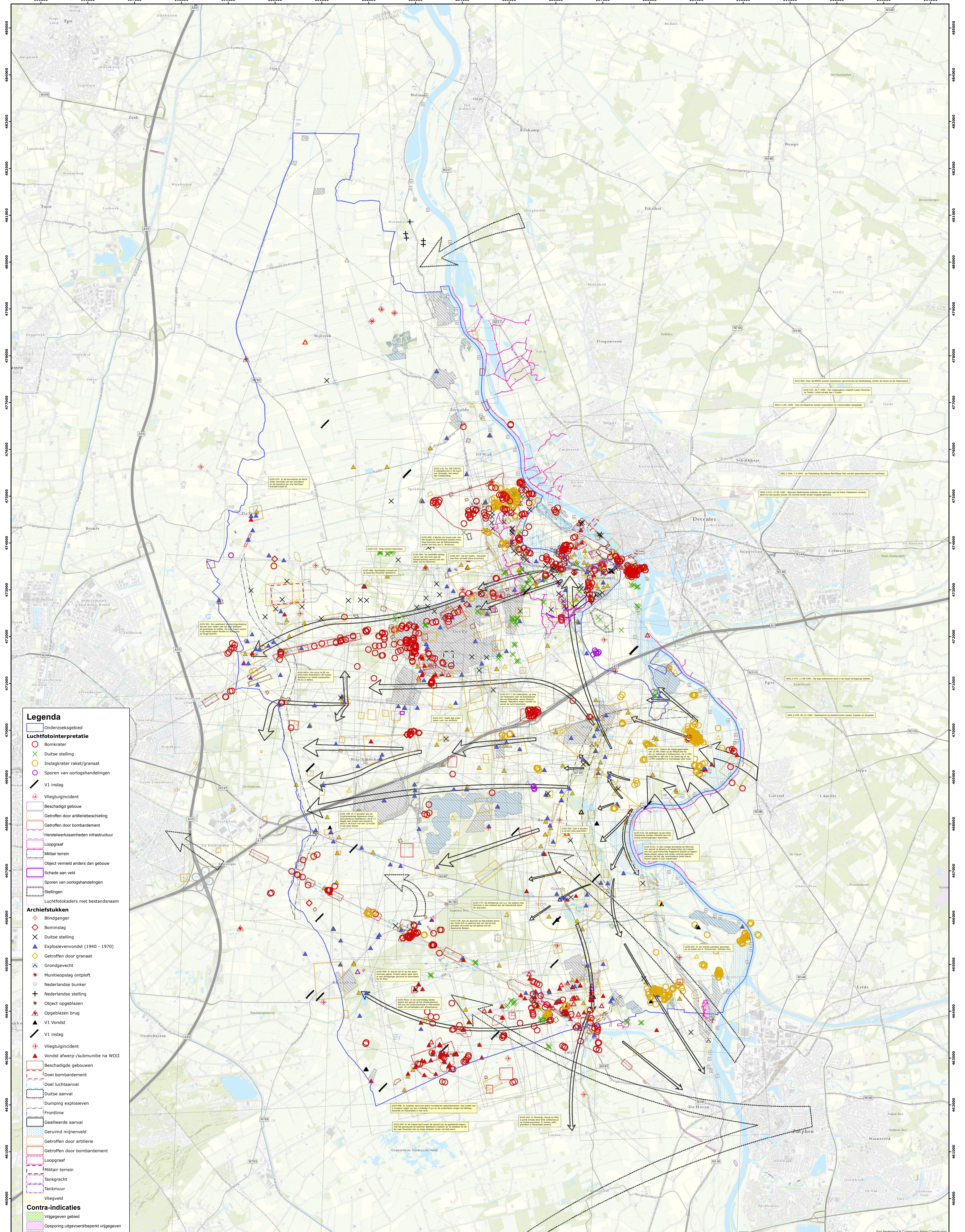
6105-055	13-12-10	<p>Detectie onderzoek naar gedumpte geschuts-, infanterie-, granaatwerper munitie tot 1.80 m-mv ter plaatse van de Voorsterklei. Er werden 440 ferromagnetische verstoringen waargenomen die voldeden aan de onderzoeksdoelstellingen.</p> <p>Het detectierapport werd 5 december 2011 opgesteld. De 440 verstoringen werden benaderd. Er werden 34 (restanten van) CE aangetroffen.</p> <p>Landbouwpercelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1x rkg 25 pdr versch - 2x rookpot van 25 pdr leeg - 1x lanceerkoker van de pantserfaust leeg - 12x bg ptn van 2 cm gevuld - 15x ptn huls van 2 cm leeg - 2x bg geweer gr no 30 versch <p>Rondom de Heetkool (Voorsterklei 17)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ca. 1000 geweer ptn - Rookpotje afk van rkg <p>Het gebied is vrijgegeven tot een diepte van 4 m-mv.</p>	246-007-DE-02, 246-007-ER-02, Map	ECG Gemeente Voorst	Onverdacht	<p>Het gebied is vrijgegeven.</p> <p>De aangetroffen explosieven bevestigen het beeld wat leidt tot Deelgebied 1.</p>	Onverdacht
	01-12-11	<p>Stentor 01-12-2011.</p> <p>Met een doffe knal is gisterochtend om elf uur op de Voorsterklei een hoeveelheid explosieven de lucht in gegaan. [...] het voorwerk was gedaan door ECG. Zij vertelden dat ze in de laatste week van oktober de munitie in dit gebied uit de grond heeft gehaald. [...] Voor we hier aan het graven zijn gegaan, was er tot een diepte van 5 meter gedetecteerd. [...] We hebben niet verder dan tot 1.5 meter hoeven graven. Vliegtuig bommen zitten geregeld dieper dan 10 meter in de grond, maar uit onderzoek is gebleken dat die in dit plangebied niet voorkomen. We zijn wel op een loopgraaf gestuit.</p> <p>De aangetroffen munitie bestond onder meer uit: een rookgranaat (25 pponder), 25 brisantgranaten van 20 mm, 2 geweergranaten en pakweg 1000 geweerpatronen.</p>	BtB Explosieven vondsten	OKV			
6105-059	29-08-11	<p>Opleveringsrapporten aDeDe.</p> <p>Detectieonderzoek in het gebied Stad. Voorst-Noord, km 934.9 – 935.8; Wilp-Zuid, km 936.0 – 936.9, geen munitie gevonden. Ter plaatse zijn er diverse boorlocaties vrijgegeven.</p>	AC9069-232-100	DHV	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht
6105-001b	2012	<p>In het kader van het project Ruimte voor de Rivier werd ter plaatse van de Voorsterklei een groot gebied vergraven.</p>	Map	Gemeente Voorst	Onverdacht	Op basis van de naoorlogse grondroering geldt een achtergrondrisico voor de laag grond die naoorlogs geroerd is.	Onverdacht
6105-050a	24-02-14	<p>Door de formaat van het onderzoeksgebied, tracé Epe-Zutphen, zijn verschillende onderzoeksdieptes gedefinieerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De onderzoeksdiepte bedraagt maximaal 2.25 m-mv voor het tracé, inclusief veiligheidsmarge. - De onderzoeksdiepte bedraagt maximaal 3.75 m-mv voor de plaatsen waar speciale verrichtingen uitgevoerd worden, inclusief veiligheidsmarge. - Voor de overige delen waar grondroerende werkzaamheden beperkt zijn, namelijk tot 0.5 m-mv (aanleg werkweg) en 0.3 m-mv (in cultuur brengen na aanleg leidingen), bedraagt de onderzoeksdiepte 1.0 m-mv, inclusief veiligheidsmarge. <p>De onderzochte gebieden waren verdacht op verschillende (combinaties van) explosieven, er werd o.a. gezocht naar afwerpmunitie (250 en 500 lbs), submunitie (20 lbs), raketten (60 lbs) evenals geschut- en gevechtsveldmunitie.</p> <p>Als resultaat zijn er diverse gebieden vrijgegeven en werden er verdachte objecten geïdentificeerd. Enkele gebieden waren verstoord of konden niet ingemeten worden.</p>	GPR3870	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht
6105-051	25-06-14	<p>Ter plaatse van de Ruïne De Nijenbeek te Voorst zijn diverse boorlocaties vrijgegeven op de aanwezigheid van explosieven door gebruik te maken van een boorgat metaal detector. De locatie van het funderingsonderzoek is tot 1 m-mv vrijgegeven in een straal van 0.5 meter rondom de boorlocaties. Er werden geen metalen objecten waargenomen die op de mogelijke aanwezigheid van explosieven duiden.</p>	GPR4433	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht
6105-058	22-09-14	<p>Het door de opdrachtgever aangeven opsporingsgebied bestond uit een te graven sleuf "Ringtransportleidingtracé" in Twello. De sleuf is door de opdrachtgever uitgezet en door AVG ontgraven onder WSCS-OCE condities tot de gewenste diepte. Tijdens het ontgraven van de sleuf zijn de in een eerder stadium gedetecteerde objecten benaderd en geïdentificeerd. De aanwezige ferro verstoorde gedeeltes in het leidingtracé zijn laagsgewijs gecontroleerd ontgraven met behulp van een beveiligde graafmachine. De hierbij gevonden ferro vervuiling (schroot) is door AVG uit het opsporingsgebied verwijderd. Na het ontgraven van de sleuf zijn vervolgwerkzaamheden en afwerking uitgevoerd door de opdrachtgever.</p> <p>In het leidingtracé is ter plaatse van een gestuurde boring onder het spoor een dieptedetectie uitgevoerd. In een vooraf bepaald patroon zijn boorlocaties (door middel van handboringen) in het tracé tot de gewenste diepte onderzocht met een magnetometer. De gedetecteerde boorlocaties zijn met een handboor voorgeboord om vervolgens een magnetometer in het gat neer te laten (dieptedetectie). In een straal van 1.25 meter zijn tijdens dit proces geen grotere objecten (afwerpmunitie) waargenomen waardoor het tracé middels dieptedetectie vlakdekkend is gedetecteerd en kon worden gevrijwaard van CE.</p> <p>Tijdens de graafwerkzaamheden van AVG geen explosieven of strategisch schroot aangetroffen en tijdens de dieptedetectie zijn geen grotere objecten gedetecteerd.</p>	1456005-PVO-01	AVG	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht

		Het opsporingsgebied is onderzocht op de aanwezigheid van conventionele explosieven tot een diepte van 0 mv tot 1.30 m-mv. Alleen bij het spoor is het gebied vrijgegeven van 1 m-mv tot en met 2.5 m-mv.					
6105-874	24-09-14	Twello. De mannen van Reko Raalte keken vreemd op na het opgraven van een onbekend projectiel tijdens wegwerkzaamheden naast het AOC [Meester Zwiersweg 4 te Twello]. [...] Volgens de agent gaat het om een granaat van een Flak-afweergeschut van de Duitsers in WOII. [...] Even na 16 uur was de EOD ter plekke. Het projectiel is meegenomen en op een locatie vlakbij tot ontploffing gebracht.	BtB Explosieven vondsten	OKV	Verdacht	Hoewel de agent het gevonden projectiel classificeert als een luchtfweergranaat, blijkt uit de mora het het een brisantgranaat betrof. Uit diverse bronnen lijkt dat er in de gemeente Voorst in de meidagen van 1940 en tijdens de bevrijding in april 1945 gevechten hebben plaatsgevonden. Hierbij zijn er hevige beschietingen geweest op Voorsts grondgebied en zijn er, al dan niet in de omgeving van verdedigingswerken, explosieven gedumpt of achtergelaten. Dit beeld wordt bevestigd door de vele na-oorlogse vondsten van verschoten en gedumpte munitie. Gezien de leemte in kennis in luchtfoto's van na de beschietingen en de beperkingen in de luchtfoto interpretatie (bijv. begroeiing) is er ruim afgebakend om de verschillende meldingen van getroffen gebieden, schade en vondsten.	Deelgebied 1
20141808	2014	IJbaanstraat kruising Meerzwiersweg Brisantgranaat; 10,5 cm met schokbuis AZ 23 (niet verschoten)	EOD	EOD			
6105-050b	22-05-15	Voor het aan te leggen drinkwaterleiding Epe-Apeldoorn-Zutphen werd advies geleverd betreffende de noodzaak voor verder onderzoek. Bijvoorbeeld historisch, (aanvullende) detectie en benadering.	GPR5128	T&A	Onverdacht	Betreft geen meldingen van explosieven, alleen advies.	Onverdacht
6105-050c	Najaar 2015	Op diverse plekken ter plaatse van de te aan te leggen drinkwaterleiding Epe-Apeldoorn-Zutphen werden detectie benaderingswerkzaamheden uitgevoerd. De gebieden zijn, waar mogelijk, vrijgegeven. Niet alle gebieden konden worden onderzocht. Er werden diverse objecten naar boven gehaald, waaronder ook niet-explosieven. De gebieden waren verdacht op diverse soorten explosieven (afwerpmunitie (250 en 500 lbs), submunitie (20 lbs), raketten (60 lbs) evenals geschut- en gevechtsveldmunitie) en de onderzoeksdiepte varieerde tussen de 1.5 en 2.0 m-mv. Bij RK12 van 23 (langs de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen ter hoogte van het gebied Enkweg - Hezeweg) werden 52 x 20 lbs brisantbommen uit clusterbom No 17, restanten van 3 brisantbommen van 20 lbs en 2 clusterbommen No 17 geruimd. De eerste clusterbom met 26x 20 lbs lag binnen het geplande tracé de tweede iets hierbuiten (RDX 205702.2, RDY 464271.0). Deze laatste werd niet in het najaar van 2015 maar op 15 maart 2016 gevonden. Bij RK11 van 23 werden lege hulzen van kkm, een staartstuk van een 3" mortier en 2 ontstekers geruimd.	GPR5240	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven. . De aangetroffen explosieven bevestigen het beeld wat leidt tot Deelgebied 1 en Deelgebied 30.	Onverdacht
6105-052	10-09-15	Er plaatse van enkele loopgraven en stellingslocaties te Gelders Hoofd 5 en 7 te Empe zijn detectie- en benaderingswerkzaamheden uitgevoerd. Het gebied was verdacht op geschut- en gevechtsveldmunitie. De onderzoeksdiepte betrof 2 m-mv. Het gebied werd vrijgegeven waarbij 3 stuks 3" BMGR en 7 stuks aanvullingscardoezen werden geruimd.	GPR5312	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven. . De aangetroffen explosieven bevestigen het beeld wat leidt tot Deelgebied 1.	Onverdacht
6105-053	16-09-15	Het opsporingsgebied is gelegen tussen de Hezeweg en de spoorlijn te Voorst. Het opsporingsgebied is deels vrijgegeven op de aanwezigheid van explosieven met uitzondering van enkele verdachte objecten. Overige delen zijn vrijgegeven van afwerpmunitie van 1000 lbs waarbij de aanwezigheid van kleinere afwerpmunitie niet is uit te sluiten door de bestaande DPO leiding. Tevens is een deel van het opsporing gebied niet ingemeten vanwege de aanwezigheid van bovengrondse obstakels (mais, kerstbomen en hekwerk). De onderzoeksdiepte betrof 2.0 m-mv. Er werd gezocht naar afwerpmunitie van 20 -1000 lbs.	GPR5329	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht
6105-054	05-11-15	Het opsporingsgebied is gelegen tussen de Hezeweg en de spoorlijn te Voorst. Het opsporingsgebied vrijgegeven op de aanwezigheid van explosieven. De onderzoeksdiepte betrof 3 m-mv. Enkele delen zijn echter maar tot 2 m-mv vrijgegeven. Er werd een brisantgranaat van 10.5 cm geruimd. Anders dan het onderzoek doel (verdacht op afwerpmunitie van 20 - 1000 lbs) is er dus geschutmunitie aangetroffen. Echter deze heeft een kaliber welke gelijk is aan de kleinste voorkomende afwerpmunitie uit het onderzoek doel. Derhalve is de onderzoek wijze (data analyse) niet aangepast.	GPR5498	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven. . De aangetroffen explosieven bevestigen het beeld wat leidt tot Deelgebied 1.	Onverdacht
6105-050d	20-05-16	Het opsporingsgebied betreft het werkterrein van de aannemer van de opdrachtgever binnen het op (onder andere) 20 lbs bommen verdacht verklaarde deel van het drinkwaterleidingtracé Epe-Apeldoorn-Zutphen bij Voorst. Het opsporingsgebied is gelegen aan de Enkweg, aan de Kruisweg te Voorst en de strook langs het spoor ertussen, gemeente Voorst. De onderzochte strook betreft het gebied waar de aannemer van opdrachtgever reeds de leeflaag had verwijderd (tot circa 0.4 m-mv). Hierna is nog tot 0.9 m-mv onderzoek uitgevoerd. Daarna is de afgegraven leeflaag onderzocht en terug geplaatst. Op enkele delen was deze leeflaag reeds teruggeplaatst door de aannemer van de opdrachtgever, voordat deze laag onderzocht en vrijgegeven was. Het opsporingsgebied is vrijgegeven op de aanwezigheid van explosieven tot een diepte van 0.9 m-mv en op sommige delen van 0.4 t/m 0.9 m-mv. Er werden 3 brisantbommen van 20 lbs en impellerkappen ontstekerstype No. 873 geruimd.	GPR5810	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven. . De aangetroffen explosieven bevestigen het beeld wat leidt tot Deelgebied 30.	Onverdacht
6105-056	15-05-17	Detectie onderzoek, ter plaatse van het Uitwisselpunt en het Hovenpad, in de gemeenten Deventer en Voorst, naar afwerpmunitie 250, 500 en 1000 lbs, raketten 60 lbs, geschuts-	GPR6115.1	T&A	Onverdacht	Het gebied is (beperkt) vrijgegeven.	Onverdacht

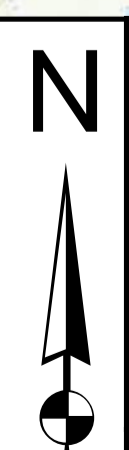
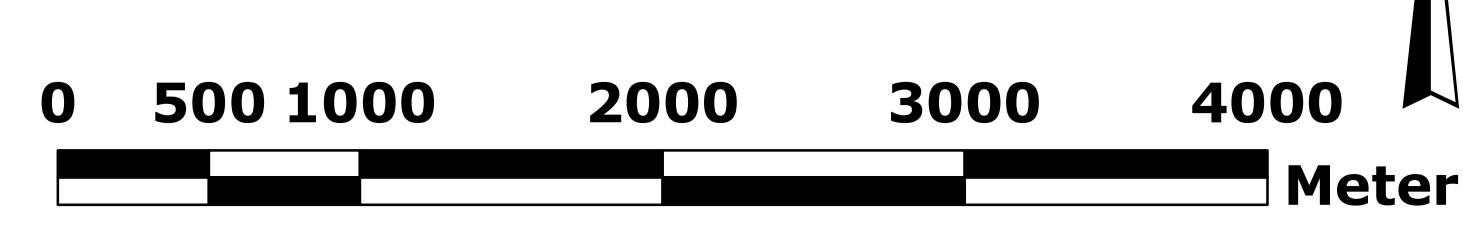

		munitie vanaf 6 ponders/4.7cm en gevechtsveldmunitie Duits en geallieerd. De opsporingsdiepte bedroeg 3.5 m-mv tot waar het ook werd vrijgegeven. Enkele gebieden werden niet ingemeten door de aanwezigheid van struikgewas/boschages/bomen en een steil talud.					
6105-001c	Naoorlogs	Het onderwaterpark in de recreatieplassen te Bussloo ligt aan de Bussloselaan bij het omkleed- en toiletgebouw Schurinkshof. Het onderwaterpark strekt zich uit over een lengte van ca. 450m en een breedte van ca. 150m. De diepte varieert van 4m tot bijna 12 m. Langs de oevers is tot op een diepte van ca 6 m vegetatie, het diepere deel bestaat voornamelijk uit zandbodem, waarop een laag fijn slib ligt. Ten noorden van het pijpenrif ligt een leemwand ongeveer richting NNW. In deze leemwand bevinden zich vele gaten waar vaak rivierkreeftjes worden aangetroffen. Op de pagina van het onderwaterpark staat een kaart plus een beschrijving van alle objecten.	divesitebussloo	Internet	Onverdacht	Op basis van de naoorlogse grondroering geldt een achtergrondrisico voor de laag grond die naoorlogs geroerd is.	Onverdacht
6105-001a	Naoorlogs	Op basis van de vergelijking van luchtfoto's ten tijde van WOII met de huidige situatie valt op dat diverse kernen binnen de gemeente flink zijn uitgebreid: Twello , Terwolde, Posterenk, Wilp, Voorst en Klarenbeek. Verder hebben er, zeker in de laatste jaren, diverse aanpassingen aan de waterpartijen langs de IJssel plaatsgevonden. Evenals de creaties van de waterpartijen te Terwolde en ten zuiden van Posterenk. Nieuwe (grote) wegen die sinds het einde van WOII zijn aangelegd betreffen de A1 inclusief het terrein bij Sluinerweg en de Rijksweg N344.	Luchtfoto's WOII en GoogleEarth	Luchtfoto's WOII en GoogleEarth	Onverdacht	Op basis van de naoorlogse grondroering geldt een achtergrondrisico voor de laag grond die naoorlogs geroerd is.	Onverdacht

Bijlage 4a Overzichtskaart probleeminventarisatie – Volledig

- Legenda**
- Onderzoekgebied
  - Luchtfotoïnterpretatie**
    - Bomkrater
    - Duitse stelling
    - Inslagkrater raket/granaat
    - Sporen van oorlogshandelingen
    - V1 inslag
    - Vliegtuigincident
    - Beschadigd gebouw
    - Getroffen door artilleriebeschieting
    - Getroffen door bombardement
    - Herstelwerkzaamheden infrastructuur
    - Loopgraaf
    - Militair terrein
    - Object vernield anders dan gebouw
    - Schade aan veld
    - Sporen van oorlogshandelingen
    - Stellingen
    - Luchtfotokaders met bestandsnaam
  - Archiefstukken**
    - Blindganger
    - Bominslag
    - Duitse stelling
    - Explosievondst (1940 - 1970)
    - Getroffen door granaat
    - Grondgevecht
    - Munitieopslag ontploft
    - Nederlandse bunker
    - Nederlandse stelling
    - Object opgeblazen
    - Opgeblazen brug
    - V1 Vondst
    - V1 inslag
    - Vliegtuigincident
    - Vondst afwerp-/submunitie na WOII
    - Beschadigde gebouwen
    - Doel bombardement
    - Doel luchtaanval
    - Duitse aanval
    - Dumping explosieven
    - Frontlinie
    - Gelieerde aanval
    - Geruimd mijnenveld
    - Getroffen door artillerie
    - Getroffen door bombardement
    - Loopgraaf
    - Militair terrein
    - Tankgracht
    - Tankmuur
    - Vliegveld
  - Contra-indicaties**
    - Vrijgegeven gebied
    - Opsporing uitgeoefend/beperkt vrijgegeven
    - Na oorlogse grondroerende werkzaamheden
  - EOD vondstmelding met WO-nummer**
    - Afwerp-/submunitie
    - Afwerp-/submunitie indicatief
    - Geen CE
    - Mijn indicatief
    - Overige munitieartikelen
    - Overige munitieartikelen indicatief
    - Raket
    - Raket indicatief
    - V1
    - V1 indicatief

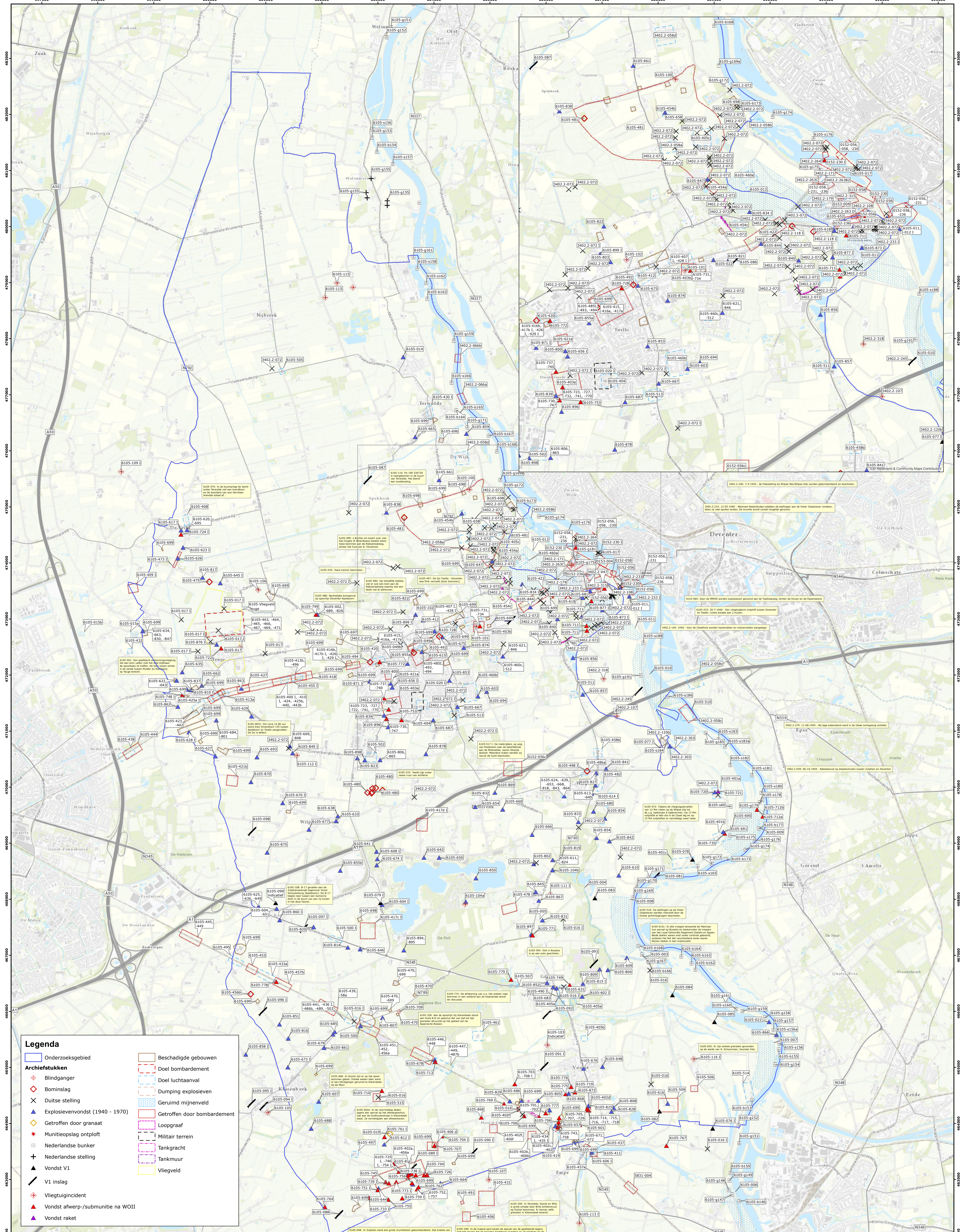
T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam
 Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

Bijlage 4a. Overzichtskaart probleeminventarisatie

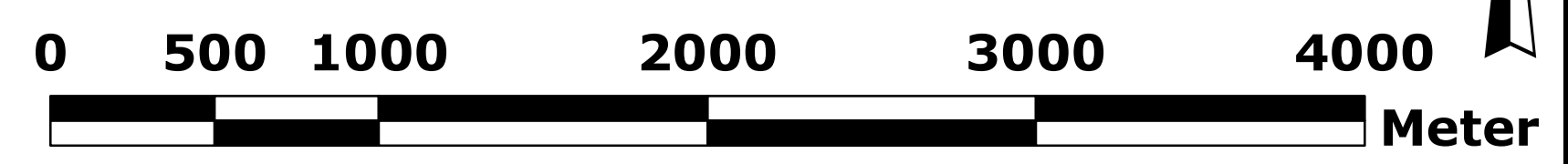
Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:	M. van Oers	Schaal:	1:25.000
		Opmaakdatum:	4-7-2017

Bijlage 4b   Overzichtskaart probleeminventarisatie – Archiefstukken

Wegens de leesbaarheid zijn de meldingen opgesplitst in een kaart met 'Gevechten' meldingen en een kaart met 'Divers' meldingen.

- Legenda**
- Onderzoekgebied
  - Beschadigde gebouwen
  - ◆ Archiefstukken
  - Doel bombardement
  - ◇ Blindganger
  - Doel luchtaanval
  - ◇ Bominslag
  - Dumping explosieven
  - ▲ Duitse stelling
  - Geruimd mijnenveld
  - ▲ Explosievenvondst (1940 - 1970)
  - Getroffen door bombardement
  - ◆ Getroffen door granaat
  - Loopgraaf
  - ★ Munitieopslag ontploft
  - Militair terrein
  - ★ Nederlandse bunker
  - Tankgracht
  - + Nederlandse stelling
  - Tankmuur
  - ▲ Vondst V1
  - Vliegveld
  - ▲ V1 inslag
  - ◆ Vliegtuigincident
  - ▲ Vondst afwerp-/submunitie na WOII
  - ▲ Vondst raket

T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam
 Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

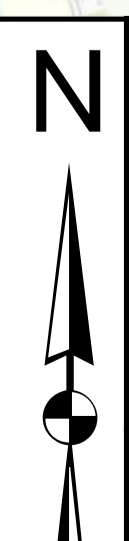
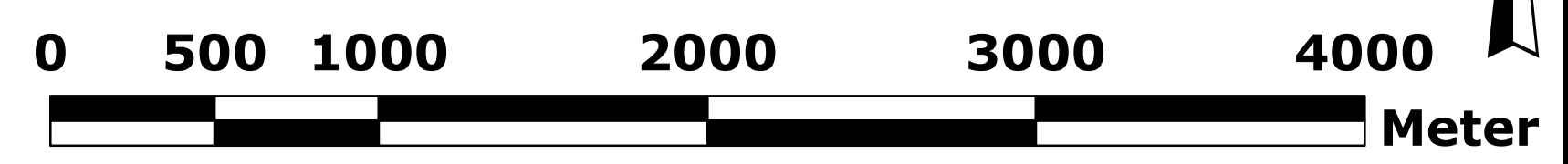
Bijlage 4b. Overzichtskaart archiefstukken divers

Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:	M. van Oers	Schaal:	1:21.000
		Opmaakdatum:	13-7-2017

Legenda

- Onderzoekgebied
- Duitse aanval
- Frontlinie
- Geallieerde aanval
- ◆ Getroffen door granaat
- ✕ Grondgevecht
- ★ Object opgeblazen
- ▲ Opgeblazen brug

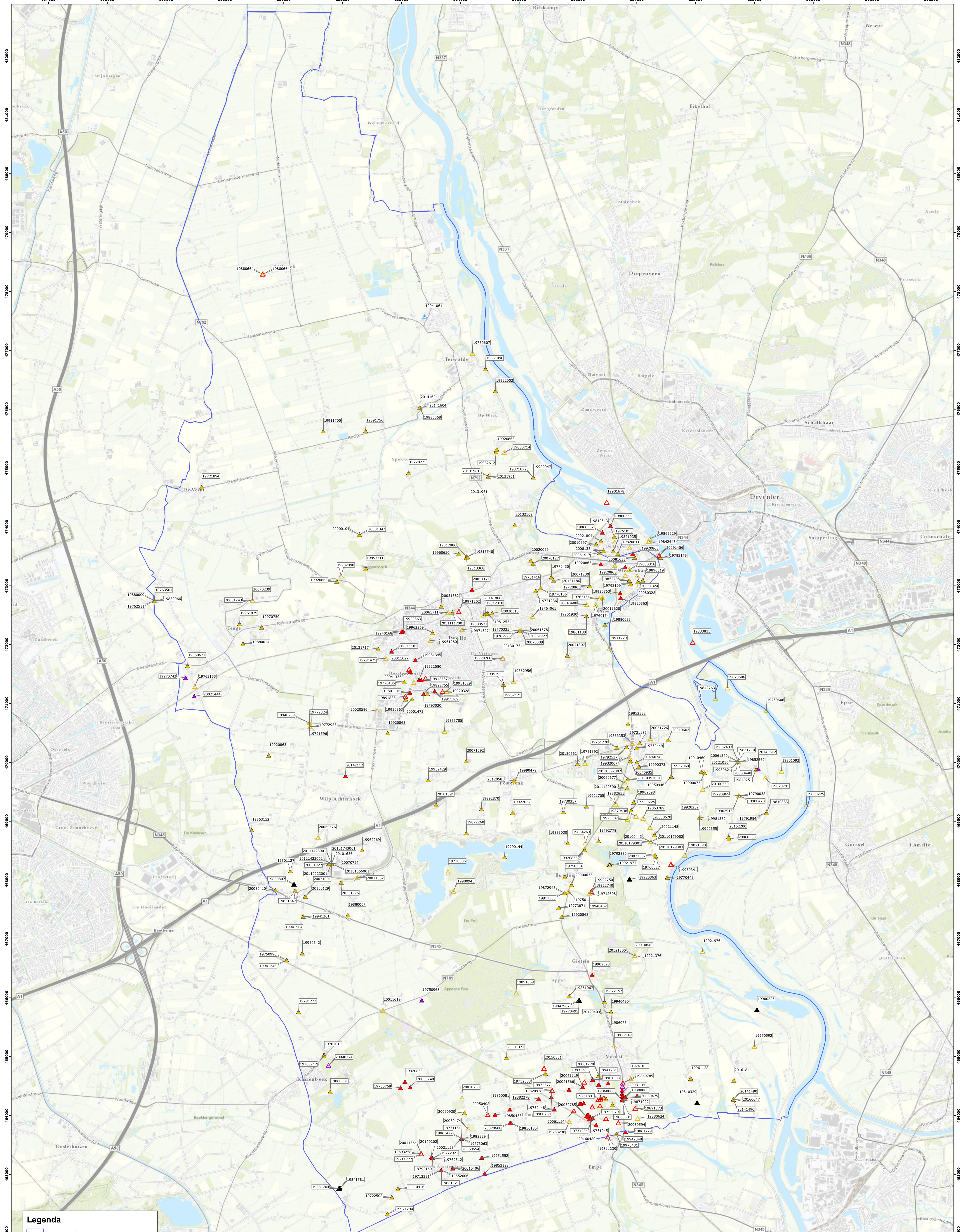
T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam

Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

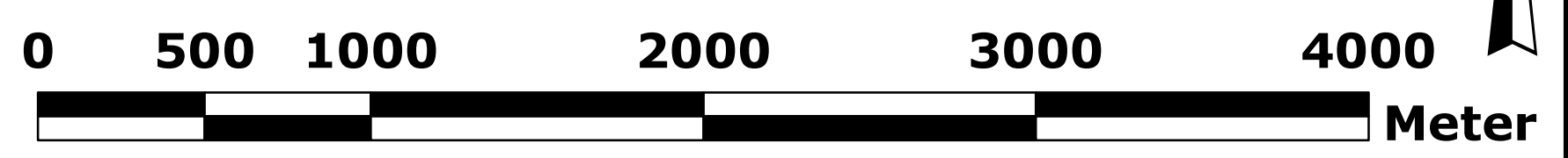
Bijlage 4b. Overzichtskaart archief gevechten

Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:		Schaal:	1:21.000
M. van Oers		Opmaakdatum:	13-7-2017

Bijlage 4c   Overzichtskaart probleeminventarisatie – Explosieven vondsten

- Legenda**
- Onderzoeksgebied
  - ▲ Afwerp-/submunitie
  - △ Afwerp-/submunitie indicatief
  - △ Mijn indicatief
  - ▲ Overige munitieartikelen
  - △ Overige munitieartikelen indicatief
  - ▲ Raket
  - △ Raket indicatief
  - ▲ V1
  - △ V1 indicatief

T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam

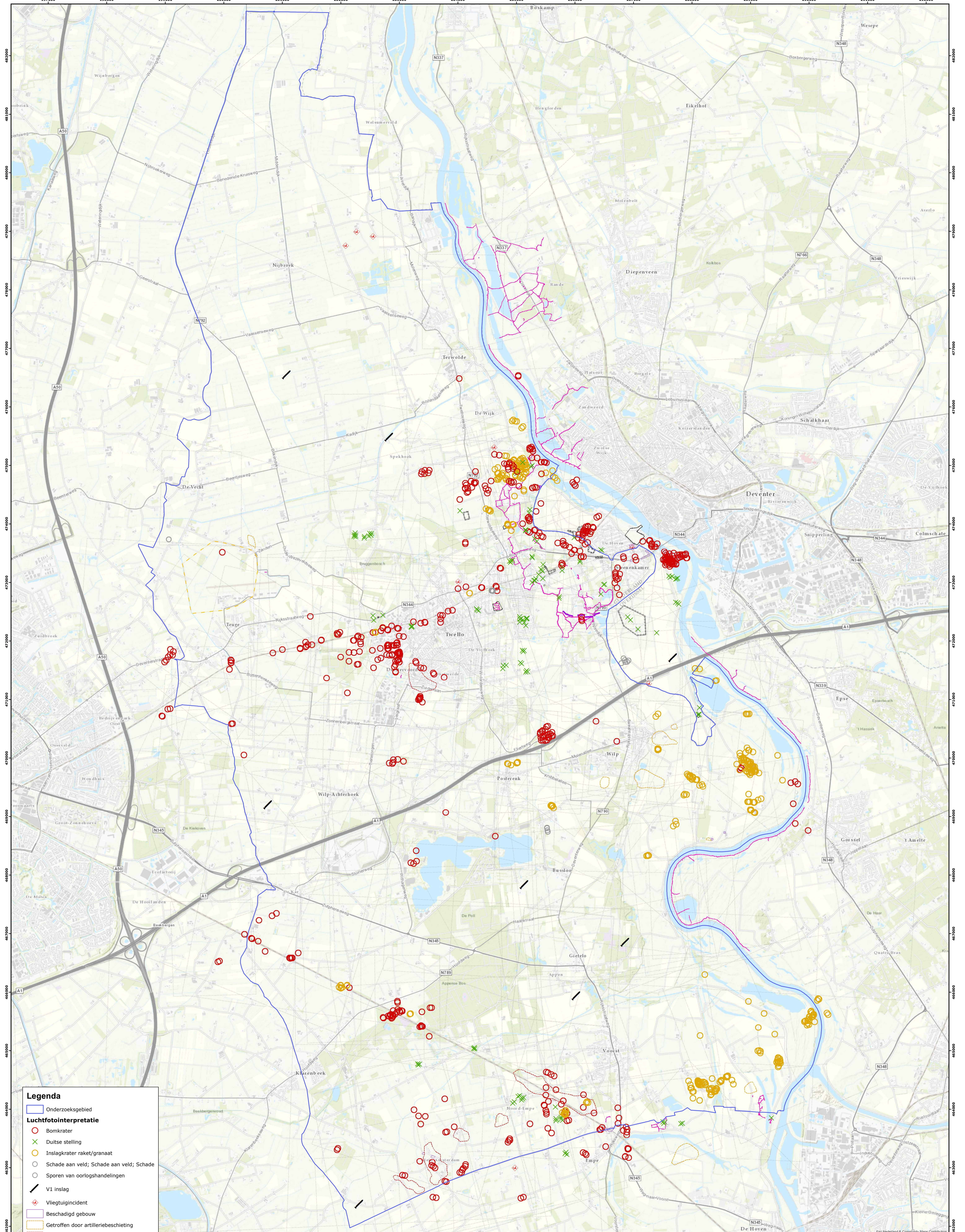
Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

Bijlage 4c. Overzichtkaart Explosievenvondsten

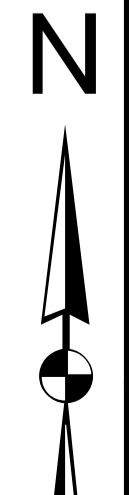
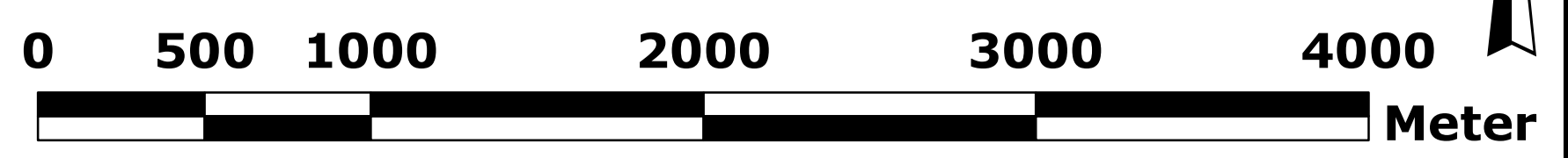
Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:		Schaal:	1:20.000
M. van Oers		Opmaakdatum:	4-7-2017

Bijlage 4d   Overzichtskaart probleeminventarisatie – Luchtfoto interpretatie

- Legenda**
- Onderzoekgebied
  - Luchtfotointerpretatie**
  - Bomkrater
  - × Duitse stelling
  - Inslagkrater raket/granaat
  - Schade aan veld; Schade aan veld; Schade
  - Sporen van oorlogshandelingen
  - V1 inslag
  - Vliegtuigincident
  - Beschadigd gebouw
  - Getroffen door artilleriebeschieting
  - Getroffen door bombardement
  - Herstelwerkzaamheden infrastructuur
  - Loopgraaf
  - Militair terrein
  - Object vernield anders dan gebouw
  - Schade aan veld
  - Sporen van oorlogshandelingen
  - Stellingen
  - Schijnindustrie/vliegveld
  - Luchtfotokaders met bestandsnaam

T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam

Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

Bijlage 4d. Overzichtskaart luchtfoto interpretatie

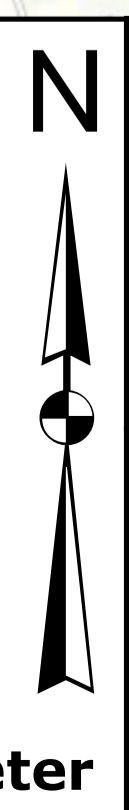
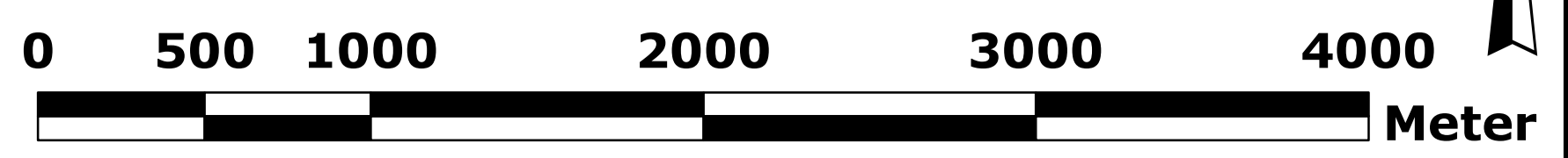
Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:	M. van Oers	Schaal:	1:20.000
		Opmaakdatum:	6-7-2017

Bijlage 4e   Overzichtskaart probleeminventarisatie – Contra-indicaties

Legenda

	Onderzoeksgebied
	Vrijgegeven gebied
	Opsporing uitgevoerd/bespekt vrijgegeven
	Naadloze grondroerende werkzaamheden

T&A Survey BV
 Dynamostraat 48
 Postbus 20670
 1001 NR Amsterdam
 Tel: 020-6651368
 Fax: 020-6685486
 E-mail: info@ta-survey.nl
 Web: www.ta-survey.nl

Bijlage 4. Overzichtskaart Contra-indicaties

Project:	Gemeentebreed HO CE Voorst		
Opdrachtgever:	Gemeente Voorst	Projectnr:	GPR6105
Tekenaar:	M. van Veelen	Formaat:	A0
Akkoord:		Schaal:	1:20.000
M. van Oers		Opmaakdatum:	6-7-2017

Gevolgen detonatie (explosie)

Explosieven bevinden zich vanaf WOII onder slechte condities in de bodem. Bij het aantreffen van explosieven moet daarom rekening worden gehouden met een ongecontroleerde detonatie. Oorzaken van een ongecontroleerde detonatie kunnen zijn onder andere ongelukken bij handelingen aan munitie, brand en grondberoerende werkzaamheden. De kans op een ongecontroleerde detonatie is klein, maar de gevolgen zijn aanzienlijk. Het is daarom noodzakelijk om na te gaan welke gebeurtenissen elkaar zouden kunnen opvolgen en met welke effecten.

Een ongecontroleerde detonatie kan leiden tot ernstig letsel en schade aan materieel en/of levende have binnen de invloedssfeer van een detonatie. Afhankelijk van de plaats van detonatie kan het schadebeeld in ernst variëren; een detonatie op het land heeft andere gevolgen dan een detonatie in (diep)water. Tijdens een detonatie komt in een zeer korte tijd een grote hoeveelheid energie vrij in de vorm van druk, schokgolf, temperatuur en eventueel scherfwerking. Tijdens het bepalen van de veiligheids- en beschermende maatregelen moet hiermee rekening worden gehouden.

Druk

Afhankelijk van de soort springstof kan in de directe omgeving van het detonatiepunt een druk ontstaan van 100.000 tot 400.000 bar. Tegen deze detonatiedruk is geen enkel materiaal bestand. Een druk van vier bar kan al ernstig letsel toebrengen aan het menselijk lichaam met zelfs de dood tot gevolg.

Schokgolf

Tijdens een detonatie ontstaat een schokgolf. De kracht van de schokgolf is afhankelijk van de detonatiesnelheid van de springstof. De detonatiesnelheid die ontstaat, varieert van circa 3000 tot 9000 m/sec. Afhankelijk van het medium waardoor de schokgolf zich voortplant kan de schokgolf schade veroorzaken aan machines, constructies en vaartuigen. Het is een gegeven dat een schokgolf zich in water verder voortplant dan in de lucht. De schade die ontstaat door de schokgolf kan daarom onder water groter zijn dan in de lucht.

Temperatuur

In de directe omgeving van het detonatiepunt komen zeer hoge temperaturen vrij. Afhankelijk van de plaats van de detonatie kunnen deze temperaturen brand veroorzaken. Onder water zijn de effecten van de bij een detonatie vrijkomende hoge temperaturen nihil.

Scherfwerking

Het bekendste gevaar dat ontstaat bij een detonatie is scherfwerking. Afhankelijk van het materiaal waarin de springstof verpakt is (het lichaam van het explosief) en de plaats van de detonatie kan scherfwerking ontstaan. De scherven die ontstaan krijgen als gevolg van de ontstane druk en temperatuur een zeer hoge snelheid, die bij aanvang circa 1500 meter per seconde bedraagt. Afhankelijk van de toestand en het soort explosieve stof zal de grootte van de scherven variëren.

Afhankelijk van het gewicht van de scherven en het medium waardoor deze zich voortbewegen kan de afstand die zij afleggen sterk variëren. Naast directe scherfwerking moet ook rekening worden gehouden met secundaire scherfwerking. Onder secundaire scherfwerking worden materialen verstaan (bijvoorbeeld grind en stenen) die uit de directe omgeving van de detonatie als gevolg van de toenemende druk worden rondgeslingerd.

Overige effecten

Ook zijn er explosieven gebruikt met (toevoeging van) brandbare stoffen en chemische middelen, die een zeer specifiek gevaar vormen voor hun omgeving. Zo werd bijvoorbeeld fosfor gebruikt in zogenaamde springrookgranaten en -handgranaten. Witte fosfor is een brandbare stof die spontaan tot ontbranding kan komen bij contact met zuurstof.

Wanneer witte fosfor brandt, verspreidt het een giftige rook en kan uiteindelijk een detonatie veroorzaken als in het explosief ook een verspreidingspringlading aanwezig is. Het komt voor dat explosieven gevuld met witte fosfor spontaan gaan branden wanneer zij tijdens het uitvoeren van graafwerkzaamheden worden blootgelegd. In het algemeen kan voor explosieve stoffen worden gesteld dat ze toxisch zijn.

Veiligheidsmaatregelen/risico

In gebieden waar mogelijk explosieven aanwezig zijn is maximale bescherming geboden tegen de uitwerking ervan. Deze maatregelen hebben zowel betrekking op handelingsfactoren als uitwerkingsfactoren.

De maatregelen kunnen we indelen in twee hoofdgroepen:

- Veiligheidsmaatregelen: alle maatregelen die worden genomen om te voorkomen dat een explosief ongecontroleerd tot werking komt.
- Beschermende maatregelen: alle maatregelen die worden genomen om de daadwerkelijke uitwerking van een explosief op personen, levende have en goederen te beperken of te voorkomen.

De risico's van een ongecontroleerde detonatie van explosieven bij grondpenetrerende werkzaamheden hangen af van de soort explosieven en de diepte/plaats waarop ze kunnen worden aangetroffen.

Soort explosieven

Voor het beoordelen van de risico's en het bepalen van de juiste veiligheidsmaatregelen is het van belang om te weten welke soorten explosieven verwacht kunnen worden.

Grootte

De vuistregel is dat de grootte van een explosief het effect op de omgeving bepaalt. Hoe groter het explosief, hoe groter het effect op de omgeving. Het effect op de omgeving wordt mede bepaald door de netto inhoud van de explosieve stof.

Gevoeligheid

De kans dat een explosief ongecontroleerd tot detonatie komt, is afhankelijk van de gevoeligheid van een explosief. De gevoeligheid van een explosief wordt bepaald door de gevoeligheid van de in het explosief aanwezige explosieve stof en/of de (wapenings)toestand van de geplaatste ontsteker. Hoe gevoeliger een explosief, hoe eerder een ongecontroleerde detonatie zal plaatsvinden. De gevoeligheid van explosieve stoffen in de vorm van springstoffen neemt veelal toe door veroudering. De gevoeligheid van een ontsteker wordt voornamelijk bepaald door de wapeningstoestand.

De wapeningstoestand van een ontsteker wordt bepaald door de krachten die worden uitgeoefend op een ontsteker tijdens het verschieten, werpen, afwerpen of plaatsen van het explosief. Tijdens het zogenaamde wapenen van een ontsteker worden alle explosieve en/of mechanische componenten in één lijn gebracht waardoor het explosief tot werking kan komen.

Het wapenen kan ook gebeuren doordat explosieven worden rondgeslingerd als gevolg van een explosie. De explosie kan het gevolg zijn van vernietigingswerkzaamheden of een ongecontroleerde explosie. Explosieven voorzien van gewapende ontstekers zijn over het algemeen gevaarlijker zijn dan explosieven waarvan de ontsteker niet gewapend is.

Bijlage 6   Wetgeving en subsidiemogelijkheden voor explosievenonderzoek

Wet- en regelgeving

Explosievenonderzoek

Vanaf 1 juli 2012 dienen bedrijven die Conventionele Explosieven opsporen conform het Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 4.10) in het bezit te zijn van een Systeemcertificaat "Opsporen Conventionele Explosieven". Dit certificaat wordt uitgegeven op basis van het Werkveld Specifieke Certificatie Schema "Opsporen Conventionele Explosieven" (WSCS-OCE), 2012, versie 1. Dit is vastgelegd en aangekondigd in het besluit van 5 maart 2012 zoals vermeld in staatsblad 108, jaargang 2012.

Het toepassingsgebied van de WSCS-OCE is onderverdeeld in twee deelgebieden:

Deelgebied A: Opsporing (vooronderzoek, detectie en handmatige benadering en overdracht EOD)

Deelgebied B: Civieltechnisch opsporingsproces (civieltechnische assistentie)

De aanwezigheid van explosieven kan de Openbare Orde en Veiligheid in gevaar brengen. Op basis van de gemeentewet (artikelen 175, 176) is de burgemeester verantwoordelijk voor het handhaven van de Openbare Orde en Veiligheid. Hij is bevoegd hier handelend op te treden.

Conform 6.6.2.2 van de WSCS-OCE dient het bevoegd gezag geïnformeerd te worden over opsporingswerkzaamheden middels het indienen van het projectplan. In het geval van benaderingswerkzaamheden moet het bevoegd gezag ook actief haar goedkeuring verlenen door middel van een verklaring van geen bezwaar.

Bedrijven die opsporingswerkzaamheden uitvoeren en hierbij explosieven voorhanden kunnen krijgen, moeten op basis van de Wet Wapens en Munitie (artikel 4) beschikken over een ontheffing.

Werken in verontreinigde grond

Werkzaamheden in verontreinigde grond dienen conform het Arbeidsomstandighedenbesluit plaats te vinden volgens de CROW 132.

Werken langs de (snel-)weg

Werkzaamheden langs de (snel-)weg dienen conform het Arbeidsomstandigheden plaats te vinden besluit volgens de CROW 96.

Werken langs het spoor

Werkzaamheden langs het spoor dienen uitgevoerd te worden conform Normenkader Veilig Werken en het Voorschrift Veilig Werken van ProRail (beheerd door RailAlert). Iedereen die zich in opdracht van of met toestemming van ProRail begeeft op spoorwagterrein of in de nabijheid van objecten die bij de hoofdspoorweginfrastructuur horen, moet over een geldig Bewijs van Toegang (BVT) beschikken. Deze wordt op het Digitale Veiligheids Paspoort (DVP) bijgeschreven.

Beschermen archeologische waarden

Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg (Monumentenwet 2007) dient archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd indien er sprake kan zijn van verstering van archeologisch waardevolle informatie. Onderzoek dient conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2 te worden uitgevoerd.

Subsidie explosievenopsporing en ruiming

Gemeentes kunnen vanuit het gemeentefonds een bijdrage voor het opsporen en ruimen van explosieven ontvangen. Kosten voor vooronderzoek, opsporing, preventieve maatregelen, noodzakelijke spoedvoorzieningen en grondwerkzaamheden komen in aanmerking voor subsidie. BTW komt hiervoor niet in aanmerking.

Vanaf 1 januari 2015 is er geen verschil meer tussen de verschillende gemeentes met betrekking tot de wijze van bijdrage.

Gemeenten kunnen 70% van de kosten voor het opsporen van explosieven vergoed krijgen via een suppletie-uitkering. Hiervoor volstaat de toezending van een gemeenteraadsbesluit met daarin opgenomen de gemaakte kosten. Bijdragen hebben geen betrekking meer op toekomstige kosten. Er behoeft geen verdere onderbouwing overlegd te worden.

De gemaakte kosten kunnen inzichtelijk worden gemaakt in IV3 via lastenfunctie "160 opsporingen ruiming van conventionele explosieven". Verzoeken die voor 1 maart zijn ingediend, worden in het betreffende jaar toegekend.

Voor vragen of nadere informatie: postbus.gf@minbzk.nl.

Toezending van het verzoek vindt plaats aan:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. FEZ/FAR/R
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Bijlage 7

Procedure risicoanalyse

Doel

De risicoanalyse van het vooronderzoek is een inventarisatie en evaluatie van de risico's voor de geplande werkzaamheden op de locatie en de vermoede ligging van Conventionele Explosieven (CE). De risicoanalyse dient als basis voor de eventueel uit te voeren opsporingswerkzaamheden van CE. De definitieve afbakening van het opsporingsgebied kan op basis van de risicoanalyse worden vastgelegd.

De risico analyses detectie en benadering betreffen een inventarisatie van de risico's die zich tijdens detectie en benaderingswerkzaamheden kunnen voordoen voor medewerkers en omgeving. Op basis hiervan kunnen veiligheidsmaatregelen worden genomen om de risico's te verminderen.

Risico analyse vooronderzoek

De risico analyse vooronderzoek is gebaseerd op de kans dat men in aanraking komt met eventueel aanwezige explosieven bij het geplande gebruik of geplande werkzaamheden (KxB) en het effect van een eventueel ongeval (E). De kans dat men in aanraking komt met eventueel aanwezige explosieven bij het geplande gebruik of geplande werkzaamheden (KxB) hangt af van de kans op de aanwezigheid van explosieven in het onderzoeksgebied (K) en de soort en omvang van de werkzaamheden/het gebruik van het gebied (B). Aan de hand hiervan wordt een risicowaarde bepaald, die het advies voor eventuele vervolgstappen bepaalt (KxBxE).

K-waarde	Kans op aanwezigheid explosieven binnen het gebied
10	Kan verwacht worden, bijna zeker (80 - 100%)
6	Goed mogelijk (20 - 80%)
3	Ongewoon, maar mogelijk (10 - 20%)
2	Onwaarschijnlijk (5 - 10%)
1	Denkbaar, maar zeer onwaarschijnlijk (1 - 5%)
0.2	Praktisch onmogelijk (0.1 - 1 %)
0.1	Bijna niet denkbaar (< 0.1 %)

B-waarde	Soort en omvang van de werkzaamheden
10	Zeer grootschalige grondroering tot indringingsdiepte mogelijke aanwezige explosieven
6	Grootschalige grondroering tot (beperkte) diepte
3	Beperkte grondroering tot (beperkte) diepte
2	Zeer beperkte grondroering
1	Grondroering tot zeer beperkte diepte (maaiveld tot enkele centimeters minus maaiveld)
0.5	Geen feitelijke grondroering

E-waarde	Maximale grootte van de mogelijke (letsel-)schade bij ongeval
100	Catastrofaal
40	Ramp, verschillende doden
15	Zeer ernstig, een dode
7	Aanzienlijk, ernstige verwondingen, permanente arbeidsongeschiktheid
3	Belangrijk, werkonderbreking, letsel met verzuim
1	Betekenisvol, BHV kan nodig zijn, letsel zonder verzuim of hinder

Risico waarde	Risico niveau	Risico en Advies
> 320	V	Zeer hoog risico, detectie onderzoek
161 - 320	IV	Hoog risico, detectie onderzoek
61 - 160	III	Wezenlijk risico, detectie onderzoek
20 - 60	II	Mogelijk enig risico, werkprotocol
< 20	I	Zeer licht risico, geen verdere actie noodzakelijk

Bijlage 8 WSCS-OCE richtlijnen horizontale afbakening verdacht gebied

Nr	Indicatie	Details	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdachte gebied
			Verdacht	Onverdacht	
1	Verdedigingswerk	Vervallen			Vervallen*
2	Wapenopstelling	Opstellingen van handwapen, machinegeveer of ander (semi)automatisch wapen	x		Locatie van de wapenopstelling
3	Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut	x		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventueel aangrenzende watergang
4	Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld	x		Locatie van de veldopslaglocatie
5	Loopgraaf	Militaire loopgraaf of schuttersput	x		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf of schuttersput is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van geogerefererde luchtfoto's
6	Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden		x	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is
7	Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen		x	n.v.t.
8	Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij na-oorlogse activiteiten landmijnen	x		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport
9	Mijnenveld, geheel geruimd	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd of feitelijke onderbouwing bekend waarom landmijnen niet meer in veld aanwezig waren		x	N.v.t.
10	Mijnenveld, gedeeltelijk geruimd	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	x		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport

* Noot T&A: uitgangspunten en afbakening van verdachte gebieden binnen een verdedigingswerk gebeuren aan hand van de afzonderlijke stellingen, loopgraven e.d. binnen de contouren van het verdedigingswerk.

Nr	Indicatie	Details	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdachte gebied
			Verdacht	Onverdacht	
11	Versperringen	Versperringen zoals strandversperringen en drakentanden		x	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring
12	Infrastructuur zonder geschuts-opstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen
13	Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen		x	n.v.t.
14	Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen
15	Mangat	Gat in grond met schuilfunctie, niet in gebruik genomen als schuttersput		x	n.v.t.
16	Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem.	x		Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water
17	Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash	x		Situationeel te bepalen
18	Krater van gedetoneerde incidentele luchtafweergranaat	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt		x	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.
19	Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading	x		Locatie waar de vernielingslading is aangebracht
20	Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en).	x		Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
21	Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympatische) detonatie van een explosieven voorraad zoals ontplofing munitieopslag of munitietrein	x		Situationeel te bepalen
22	Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten	x		De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
23	Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudig) raketwerpersysteem	x		Situatie te bepalen
24	Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpa-

Nr	Indicatie	Details	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdachte gebied
			Verdacht	Onverdacht	
					troon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
25	Raketbeschieting, inslagenpatroon onbekend, op zgn. Pin Point Target'	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel
26	Raketbeschieting, inslagenpatroon onbekend, op 'Line Target'	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek lijnvormig (bijvoorbeeld spoorlijn/militaire colonne) object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van het doel
27	Duikbombarde-ment inslagenpa-troon bekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
28	Duikbombarde-ment, inslagenpa-troon onbekend op 'Pin Point Target'	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel
29	Duikbombarde-ment inslagenpa-troon onbekend op 'Line Target',	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek lijnvormig (bijvoorbeeld spoorlijn/militaire colonne) object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van het doel
30	Overige bombar-dementen	Gebied dat is getroffen door een bombardement met bommenwerpers, niet zijnde jachtbommenwerpers	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ¹ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon. Anders situationeel te bepalen

Nr	Indicatie	Details	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdachte gebied
			Verdacht	Onverdacht	
31	Inslagpunt blindganger zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuigbom die niet in werking is getreden.	x		15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond
32	Inslagpunt van een niet gedetoneerd V-wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V-wapen	x		15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond
33	Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-wapen bevindt	x		50 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke aanwezigheid van explosieve componenten.

¹ Verzameling van locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

Bijlage 9

Distributielijst

Het definitieve rapport wordt verzonden aan:

- Opdrachtgever